

AMERIKÁN

Národní kalendář

na přestupný rok

1904

S mnoha obrázky vážného i žertovného obsahu.

Ročník XXVII.

CHICAGO, ILL.

Tiskem a nákladem Aug. Geringera, 150 West 12th Street.

Obsah.

Titulní obraz: Králov. Hradčany v Praze. Pohled s Petřína. Skvostně v barvotisku provedený. Kalendář roční. — Letopisná znamení a čísla. — Pohyblivé svátky. — Čtyry roční období.	
Přehled roku 1904. — Zatmění slunce a měsíce.....	3
Rubriky měsíční se jmény katolickými a evangelickými, jakož i vložky pro pommamenání příjmů a vydání v domácnosti, ukazy na nebi, židovský kalendář a pořekadla.....	4
Seznam jmen die abecedního pořádku a kdy připadají.....	28
Kalendář pamětihodných událostí, velkých mužů a výtečnicků českých.....	33
Geronimo, slavný náčelník Apačů (Vyobrazení)	32
Za vlast a mílenku. Napsal M. Mašek (s ilustracemi)	31
V léce. Báseň Adolfa Heyduka.....	62
Paříž texasský. Napsal Hugo Chotek. (S vyobrazeními).....	63
Darované kvítko. Napsal František Baley. (S vyobrazeními).....	101
Němčina láska. Napsal Bedřich Moravec	128
V polích. Báseň Adolfa Heyduka.....	136
Spravedlnost Báseň Vildy Davida.....	136
Na písčité. Napsala V. Lučická.....	137
Naděšení. Báseň Svatopluka Čecha.....	154
Tvrdé palice. Napsal Robert Růžička.....	155
Stonal na "Játra". Humoreska. Napsal J. C. S.	177
Perly. Báseň Vildy Davida.....	181
Proti zákazu Vypravuje Jos. Soukal.....	183
Čtyřlístek. Báseň Vildy Davida.....	185
Jak dal Mošna na Matiči. Napsal Fr. J. Škaloud.....	186
Bratrství. Báseň Svatopluka Čecha.....	189
Neočekávaný host. Vánoční povídka od Pavla Albrechta.....	189
Vdova a kovář. Báseň Ad. Heyduka.....	191
Pro smutné chvíle.....	193
Cesta ku zdanu a štěstí. Napsal Jos. Čermák	209
Všeobec o činském soudnictví a krutosti trestů. Napsal E. St. Vráz.....	213
O správném řízení domácnosti. Píše Marie B. Svobodová.....	221
Lékařské počení o výživě a ošetřování dětí v prvním roce. Napsal Dr. K. Švehla.....	223
Prospěšné rady ku všeobecnému použití.....	225
Dokyny ku pěstování zeleniny.....	231
Pro domácnost	236
Vychovatelství	237
Vzpomínky životopisné k našim podobiznám.....	238
Louisianská výstava roku 1904 v St. Louisu, Mo. (S vyobrazeními).....	243
Zavraždění královských manželů srbských. (S obrazy).....	249
Kooperace, hospodářský, obchodní a průmyslový system budoucnosti. Napsal R. R.....	252
Paměti českých osadníků v Americe. (S podobizkami)	256
Nové české vrůstající osady.....	267
Iniciativa a referendum	268
Podmořská lana	269
Automobily v Americe a v cizích zemích.....	269
Svobodná venkovská poštovní dodávka.....	270
Kde domov můj? Národní hymna česká. (S nápěvem).....	271
Hej Slované! Píseň Slovanů. (S nápěvem).....	272
Moravo, Moravo. Píseň Poděbradská. (S nápěvem).....	273
Cla ve Spojených Státech.....	274
Poštovní sazby	276
Úpadkový zákon	276
Obyvatelstvo Spojených Států.....	277
Zákonné svátky	278
Celní zákon Spojených Států, Odvolané položky	278
Severozápadní zákony o lovu zvěře a rybolovu.....	280
Žádosti o patenty	283
Srovnávací tabulka teploměrů Deřf a teplota ve Spojených Státech.....	283
Tabulka mzdy na základě desíti-hodinné denní práce	284
Tabulka mzdy na základě 8 a 9hodinné denní práce	285
Tabulka k vypočítávání úroků.....	286
Tabulka rozdílu denní doby měst ve Spoj. Státech, vzdálenost jejich od New Yorku a jízdní cena z New Yorku	287
Vhodné tabulky k zjištění kteréhokoliv dne v týdnu v době 300 let od zavedení nového kalendáře od roku 1753 do 1952 včetně.....	288
Porovnání času. — Svobodomyšlná výchova dětí.....	289
Francouzská neb metrická soustava měr a váh	290
Anglické a americké míry a váhy	291

30. 1416 Mistr Jeroným Pražský upálen v Kostnici.
1430 Nešťastná bitva u Lipan.
1778 + Voltaire, slavný spisovatel francouzský.
21. 1818 * v Hradci Králové Václ. Vladivoj Tůmek, český dějepisec.
1892 Zhoubný požár v dolech Příbramských.

Červen.

2. 1541 Veliký požár na Hradčanech, kůy shořely desky zemské.
1848 Zahájen slovanský sjezd na ostrově Žofinském.
5. 1855 * v Praze spisovatel Eduard Jelínek.
7. 1835 * v Rychmburce Adolf Heyduk, profesor v Písku a přední básník český, "slavík potavský" nazvaný.
12. 1848 Vypukla v Praze revoluce.
14. 1798 * v Hoslavicích na Moravě František Lad. Palacký, otec českého dějepisu.
1885 První hromadná návštěva amerických Čechů v Praze.
15. 1734 Prokop Diviš postavil první hromosvod v Příměticích na Moravě, tedy o 6 let dříve než Benjamin Franklin v Americe.
16. 1887 Přijeli do Prahy za veliké slávy američtí Sokolové.
1895 Přijeli američtí Čechové po třetí do staré vlasti na "Národopisnou".
20. 1883 + v Litomyšli Alois Voj. Šmilovský, velmi oblíbený spisovatel.
1884 + v Mariánských Lázních Vác. Beneš Třebízský, český povídkář a miláček českého lidu.
26. 1861 + v Praze Pavel Josef Šafářik, přední badatel a jazykozpytec slovanský.

Červenec.

1. 1823 * v Praze El. Pešková, dramatická umělkyně a spisovatelka.
2. 1881 Garfield, 20. prezident, smrtelně postřelen.
4. 1776 Prohlášena neodvislost Spojených Států severoamerických.
6. 1415 Upálen v Kostnici mistr Jan Hus.
9. 1357 Karel IV. položil kámeň základní ke kamennému mostu v Praze.
10. 1834 * v Praze Jan Neruda, čes. spisovatel a nejčelnější zakladatel čes. básnictví doby nové.
11. 1856 + v Pízni Josef Kajetán Tyl, umělec a spisovatel dramatický.
14. 1420 Bitva na Žitkově.
16. 1773 * Hudleích Jos. Jungman, patriarcha nové české literatury české.
18. 1870 Odhlasováno dogma o neomylnosti papežově.
24. 1803 * Frant. Alex. Dumas starší, slavný spisovatel francouzský.
28. 1869 + v Praze Jan Ev. Purkyně, český učenec jména světového.

Srpen.

4. 1306 Zavražděn dykou v Olomouci v děkanáckém domě Václav III., poslední Přemyslovec.
5. 1832 + v Praze básník Frant. Lad. Čelakovský.
8. 1884 + v Oetru v Alpách Miroslav Tyrš spisovatel a vůdce českého Sokolstva.
12. 1881 Vyhofelo Národní divadlo v Praze.
14. 1431 Strašná porážka německých křižáků u Domažle.
1537 Řád jezovitů Loyolou založen.
15. 1789 * v Ajacciu na Korsice Napoleon I., "nepřemohitelný světoborce".
22. 1891 + v Praze Jan Neruda, znamenitý spisovatel český.
23. 1851 * v Hronově Alois Jirásek, znamenitý spisovatel historických povídek.
24. 1572 Krvavá svatba patřická (noc bartolomějská), v níž na 60,000 protestantů od katolíků pobito.
26. 1278 Přemysl Otakar II. zahynul na moravském poli. ("Den sv. Rufa").
1346 Padnul král Jan Lucemburský u Kreščaku.
31. 1894 + Ferd. LaSalle, agitátor pro dělníky.

Září.

1. 1870 Bitva u Sedanu.
2. 1894 + v Praze Vojta Náprstek, velký vlivatelce pravý svobodář a lidumil český.

3. 1883 + Ivan Turgenjev, spisovatel ruský.
6. 1791 Zahájena v Praze první zemská výstava v Čechách.
7. 1848 V Rakousku zrušena robota.
8. 1841 * v Nelahozvali Antonín Dvořák, hudební skladatel český.
12. 1822 * v Praze Jindřich Fügner, spoluzakladatel českého Sokolstva.
14. 1769 * Alex. Humboldt, slavný učenec.
15. 1859 + v Praze Václav Vojtěch Klüpera, dramatický spisovatel.
16. 1817 Nalezl Václ. Hanka, rukopis královodvorský.
17. 1832 * Dr. Mir. Tyrš, vůdce Sokolstva českého.
21. 1125 + nejstarší náš kronikář Kosmas.

Ríjen.

3. 1892 + Arnošt Renan, slavný filosof a dějepisec francouzský.
4. 1884 + Fil. Stan. Kodým, spisovatel a učitel českého rolnictva.
8. 1874 + v Praze Vít. Hálek, vynikající básník čes.
9. 1636 + Karel ze Žerotína, nejstarší Moravan, spisovatel a podpůrce reformace.
11. 1824 + u Příbyslavi Jan Žilka z Trocnova.
12. 1492 Kolumbus objevil Ameriku.
13. 1781 Josef II. vydal toleranční patent, jímž povoleno protestantům svobodně vyznání víry.
18. 1599 + Daniel Adam z Veleslavína, vojevůdce knížecký pražský.
19. 1873 + Anna Náprstková, zakladatelka průmyslového musea.
22. 1850 * ve Vršovicích u Prahy Josef Herricht, věhlasný poslanec a zastupce práv nár. českého.
27. 1845 * ve Zdravově Josefa Václava Sialeka, první básník český.
31. 1821 * v Borové u Něm. Brodu Karel Havlíček, spisovatel a neobrozený bojovník za práva našeho národa.

Listopad.

5. 1838 v Litoměřicích Kar. H. Mácha, básník čes.
7. 1811 * v Miletíně Kar. Jar. Erben, básník český a mistr slohu balladického.
8. 1620 Bitva na Bílé Hoře.
10. 1483 * Martin Luther, náboženský reformátor.
1789 * J. Fr. Schiller, básník německý.
11. 1734 * v Rychnově nad Kněžnou F. Mart. Pelel, slavný český učenec.
1844 * v Kamenné Vysoké u Příbrami Josef Jiří Stankovský, český dramatický spisovatel.
1887 Poprava anarchistů v Chicagu.
13. 1670 + v Amsterodamě J. A. Komenský, nejal. učitel všech věků a všech národů.
1883 + v Praze Josef Barák, proslavený český novinář, "otcem studentstva českého" nazvaný.
17. 1859 Otevřen průplav Suezský francouzským inženýrem Lessepsem.
18. 1847 * v Praze El. Krásnohorská, básnička čes.
1882 Otevřeno prozatímní Národní divadlo na Nábřeží v Praze.
19. 1828 + ve Vídni Frant. Schubert, tvůrce umělé písně, výtečný hudební skladatel.
21. 1879 + v Praze Kar. Jar. Erben, básník český.
27. 1796 * v Polence u Klatov Jos. Franta Šumavský, známý český slovníkár.
28. 1688 + Bohuslav Balbín, slavný dějepisec český.
29. 1378 + v Praze král Karel IV.

Prosinec.

1. 1845 Ferdinand V., korunovaný král český, se poděkoval.
4. 1896 + v Praze František Kolár, dramatický umělec a spisovatel.
10. 1817 * v Semilech Frant. L. Rieger, státník český.
14. 1799 + Jiří Washington.
16. 1823 Mexiko prohlásilo republiku.
19. 1831 * Jul. Grégr, svobodomyšlný politik český a zakladatel "Národních Listů".
25. 1642 * Isák Newton, slavný počítář a hvězdář.
27. 1871 * Jan Keppler, slavný hvězdář.
1822 * v Dole Ludvík Pasteur, slavný lékař francouzský.
31. 1384 + Jan Wiclef, známý reformátor náboženský.

Proslulý náčelník Apačů.

Geronimo v květnu r. 1885, boje se trestu, vyrazil s několika málo Apači kmene Chiricahua z rezervace don Carlos v Arizoně na válečnou stezku a četa jeho stíhána vojskem řádila na jihozápadním pomezí hrozně. Zajati od gen. Crooka v březnu r. 1886 opět utekli, načež vedení výpravy proti nim převzal gen. Miles. Hlavní zásluha o jejich chycení po nesmírných útrapách náleží zemřelému gen. H. W. Lawtonovi, který tehdy byl kapitánem u 4. pluku jízdy. Geronimo s rotou svou vzdal se na území mexickém u řeky Bavispe, dne 5. září 1886, doveden s četou do San Antonio, Texas, potom do Mount Vernon Barracks, Ala., a konečně do Fort Sill, O. T., kde jsou jako váleční zajatci držáni a vojskem hlídáni.

Za vlast a milenku.

Dovídka z jihozápadu Soustátí.

PRO KALENDÁŘ "AMERIKÁN" NAPSAL M. MAŠEK.

I.

NA úpatí hor Patagonských, asi v půli cestě mezi Tombstonem a Nogales, v jihovýchodní Arizoně, při břehu pěkné říčky Santa Cruz, stály ve vzdálenosti asi jedné míle od sebe dvě renče. Jedna výstavnější patřila Američanu Henry Blissovi, druhá, trochu výše proti proudu a v poloze více vršité, Patricku Duffy-mu, rodem Irčanu. Obě rodiny sídlily na renčích už od té doby, co podařilo se gen. Crookovi učiniti na začátku let 80tých čtyři apačského náčelníka Victoria neškodnými. Přibýly tehdy skoro současně v místa ta; Bliss z Kalifornie, kde jako dělník v ovocných sadech nebo v horách jako kovkop pracoval a slušnou částku peněz si zahospodařil; Duffy přímo z Irska. Poslednější měl sice namířeno rovněž do Kalifornie, ale na dlouhé cestě roznemohla se mu žena, souchotinami stížená, takže v Tucsonu musel s vlaku sestoupiti a manželku dáti v ošetřování do nemocnice. A ježto tam řečeno mu lékařem, že družce jeho jenom lehký vzduch arizonský k částečnému zdraví dopomůže, přijal s radostí nabídnutí vlády pozemku v okrese Cochise. Bliss právě s několika mexickými dělníky skrovnou chatrč a malou ohradu si budoval, když kolem něho nastávající soused na chatrném vozu s rodinou se bral. Potřásli si pravicemi a nové přátelství mezi oběma v pustině navázáno.

Blissova rodina požeňnána byla dvěma syny, šletým Jirím a šletým Williamem, kdežto Duffy-ovi měli dvě dcerušky, žletou Bridgetu a šletou Marii.

V prvních dobách scházeli se oba osadníci dosti často; jeden vypomáhal druhému při zařizování renče, stavění ohrad a také při nakupování dobytka od bohatého mexického majitele renče, Camerona. A zvláště Duffy-mu, poměrů amerických málo znalému, byla známost s Blissem velmi výhodná a také jí všemožně hleděl ve svůj prospěch využítkovati. Pouze jedné věci u souseda svého litoval a to bylo jeho náboženské přesvědčení. Kdežto Duffy byl katolíkem zarytým a v pustině nejvíce a nejtíže pohřešoval kostela a kněží, byla Blissovi celá příroda otevřeným chrámem a zasvěholení ptáčete v lesní pustině milejší písní, než všechny ty zpěvné obrady církevní. Ze začátku však měli oba plné hlavy starosti se svým majetkem a ježto jeden na druhého pomoci byl vázán, nedotýkali se nikdy hlouběji otázek víry, ač zvláště Duffy-mu mnohem milejší bylo by bývalo, kdyby také u souseda uviděl ve světnici znamení kříže a obrázky svatých a ne podobu, o nichž mu Bliss vyprávěl, že jsou to zakladatelové republiky, proslulí státníci a svobodní myslitelé.

Blissovi vlastně bylo jedno, jakého smýšlení náboženského je soused jeho a jenom s úsměvem přijímal jeho výčitky, když tento někdy za návštěvy zminil se, že na renči jeho není nikde ani známky nějaké zbožnosti.

"Prosím tě, Henry," řekl jednou za takové příležitosti Duffy, "jak jen tak můžeš žít úplně bez Pánaboha; věř mi, já bych se bál hlavu k spánku položit, abych se napřed k svému patronu o ochranu nepomodlil."

"Když tě to upokojí, je dobře," s úsměvem jako vždy odpověděl Bliss. "Ale mně zase klidem naplní pohled na hvězdami posetou oblohu a nabitá dvojka a dva ostražití psové za noci jsou mi tou nejlepší ochranou."

"Ale vždyť přece jako hoch učili tě rodiče jinému," namítal Duffy, "a ti zajisté věděli, co je k tvému dobru."

"Milý sousede, nechme raději takových rozhovorů," ukončoval Bliss každý nájezd Irčanův na pole náboženské. "Rodiče moji o lepším nevěděli, já však, z vlastního názoru a čtením k lepšímu poznání dospěv, беру se cestou za nejlepší ode mne uznanou. Tobě nezávidím té útěchy, kterou v náboženství hledáš, popřej i ty mně svobody podobné a zůstaneme vždy dobrými sousedy. A toho zvláště zapotřebí je nám nyní, když opětně hrozí rudoši na San Carlos rezervaci povstáním!"

"Svatý Patricku, co to mluviš o povstání?" zvolal Duffy, zděšeně na souseda vzhlížeje. "Vždyť je tomu sotva dva roky, co gen. Crook po dlouhé době je zkritil a už by zase pomýšleli na nějakou čertovinu?"

"Něco asi v tom je," odvětil Bliss, a také na něm viděti bylo jakousi starostlivosť. "Náš Charlie byl včera v Crittenden pro poštu a tam slyšel, že jízda ze stanice Huachuca za velení kapt. Lawtona vytrhla nakvap na pomezí, zda-li by renegáty ještě na naši půdě nezachytila. Ale dobře, že to vím, budu aspoň na stráž a ty uděláš dobře, když svým lidem o nebezpečí jim hrozcím povíš."

"Ano, to udělám," povzdychnul si Irčan, a jakoby v myšlénkách, doložil: "A zdvojnásobím své modlitby k svatě panně a sv. patronu o ochranu."

"Lépe uděláš, když nakoupíš pro sebe a svého dělníka hojně střeliva," mrzutě přerušil ho Bliss, hned pak dodal: "V případě nebezpečí hled mi dát vědomost, já učiním podobně; osedlaný koník bude stále pohotově."

* * *

Uplynul květen, červen už se svými vedry se skončil a nastávaly červencové bouře a po rudoších nikde ani stopy. Proklouzli Lawtonovi do Mexika a nepřístupné pohoří Sierra Madre za pobyt si vyhlídli. A jak bylo úplně přirozeno, uvolnila se i opatrnost obou osadníků. Než jednoho dne k večeru přihnal se na koni dělník Duffy-ho, John, k renči Blissově a jedním dechem sděloval tomuto, že viděl v prérii hlouček asi deseti jezdců indiánských, k renči Duffy-ho mířících a tu sám ze své vůle zajel souseda varovat.

A sotva dořeknul, otočil koně a zase zpět ujížděl.

Bliss, ač zprvu překvapen, brzy se vzpamatoval a chladně prohlédnuv všechny pušky a pistole, zda-li jsou nabity, zavolal toletého už Jiřího a poručiv mu, aby osedlal si koníka, dojel na vrch, obě renče dělicí a tam pozoroval, zda-li skutečně Indiáni se blíží. Když pak jeho dělník z prerie se vrátil, sdělil mu, čeho právě od Duffy-ho se dověděl, ale Mark, tak se dělník jmenoval, nebyl nijak poděšen, spíše v očích mu radosti zazářilo. Bylť Mark starým vojákem, který v několika taženích proti rudochům sloužil a také v posledním nebezpečně byl střelen a proto ze služby s výsluhným propuštěn. Už kolikrát zatoužil po příležitosti, kde by se byl mohl za svoji schromenou nohu pomstít a teď mu nová příležitost kynula.

"Jaké pak strachy, Mr. Bliss," pravil, "přijedou-li, přivítáme je, že jim navždy zajde chuf k řece Santa Cruz se přiblíží. Mám ještě na štěstí dobrý zrak a pevnou ruku a dovedu skolit rudocha na slušnou vzdálenost. Ostatně polívám se sám trochu do prerie, zda-li se John nemýlil," a znovu do sedla se vyhoupluv, do kraje posledními paprsky zapadajícího slunce ozářeného vyjel.

Rozhlížeje se bystře po krajině, přijel na vrch, kam Jiří byl poslán, ale tohoto tam neviděl. A co tak kolem sebe se rozhlíží a koníka ku zpáteční cestě obrátí,

tento náhle zastříhá ušima a frkaje, v jednom směru hledí. Mark už věděl, že koník něco zvětlil a skutečně, skoro v okamžiku slyšení bylo dusot, jeden silnější a hromadný slabší, v nějž mísily se divošské výkřiky. Mark hnedle byl rozhodnut. Pobodnuv vzpinajícího se konika, sjezdil s vrchu do roviny, pistol k výstřelu připravenou a tu už naproti němu jako bleskem letí Jiří, v sedle malou Bridgetu nesa. A za nimi asi ve vzdálenosti 400 kroků hnalo se 5 neb 6 rudochů, ale patrně koně jejich byli umdleni, neboť vzdálenost mezi nimi a pronásledovanými stále se většila.

Mark věděl, jak si má počínat.

"Jeď na naši reně, Jiříku," zvolal, když k hochovi na doslech se přiblížil, "je tam blíže a já zatím rudochy zdržím."

"Allright," bylo jedinou odpovědí hochovou a promluvil-li něco více, zaniklo to v ohlasu střelné rány, kterou Mark mezi rudochy na zdařbůh vypálil.

A hle! Rána ta měla neočekávaný výsledek.

Mark zaslechnul výkřik, ale hned na to divoši v jždě ustali a jak jen mohl Mark ve tmě vidět, kolem jednoho se shromáždili. Patrně tohoto ranil a tím Apače poněkud překvapil, neboť tito něčeho podobného neočekávali, majíce za to, že hoch na obranu pomýšletí nebude.

Mark více Indiány neznepokojoval, ale zaměřil přímo k Duffy-ho reně, kdež rodičům, právě na kolenou ve veliké světnici se modlícím sdělil, že nemusí mít strach o dcerušku, tu že zachránil na prérii Jiřík jeho pána a domů ji odvezl.

"To sám anděl strážný při mě stál," vydechnul otec, s kolenou se zdvihaje. "Věděl jsem, že pámbů modlitbu moji vyslyší."

"Eh, jděte mi s vaší modlitbou," zabručel nevrle Mark, "nebyti odvážného Jiřího, byla by dnes dceruška vaše mezi Apači a váš pámbů by ani prstem nehnuł, aby ji vysvobodil. Raději nyní hleďte, abyste za noci reně svoji hlídal, neboť možná, že přede dnem rudochi vás překvapí. Ostatně, jak já je znám, nehoda před samým večerem je potkavší, bude jim snad výstrahou, aby se útoku neodváž-

žili. Já nyní zajedu domů, ale dceruška vaše zůstatí musí s námi přes noc. Nemusíte se bát, že se jí na renči nevěrece něco stane."

Osadník ani nepromluvil, když starý voják, na nohu napadaje, ze dveří se vybral a na koně se vyhoupuv, z renče odjel.

"Věř mi," pravil Duffy konečně k ženě, která k němu k oknu přistoupila, "že mne příliš netěší, že zrovna ten hoch Blissův musel naši dcerušku zachrániti. Nerad bych dikem byl zavázán rodině takových nevěrců."

"Ale jdí, Patricku," kárávě odmítla žena. "Nevím, co proti těm lidem máš. Udělal ti kdy Bliss něco zlého? Není on i manželka jeho vždy ochotni nám ve všem pomoci? Jsem také katoličkou, ale musím říci, že bys sotva mezi katolíky tolik lásky k bližnímu nalezl."

"I ty, ženo, nasákla jsi už jeho náhledy?" pichlavě prohodil Patrick. "Nu, tu už bych se nedivil, kdyby pámbů za trest na naši renč skutečně rudochy poslal."

A více na ženu se nepodívav, vykročil ven, aby přihlédl, by psi na noc byli puštěni a vše opatřeno. Johnovi pak nařídil, aby bděl do půlnoci, on pak že hlídku převezme až do rána.

Ale kdo se neukázal, byli Apačové; při východu slunce už byli kolik mil dále k severu, majíce naměřeno na rezervaci San Carlos. A ten rok už více se neobjevili, až druhý rok z jara, když v Calabasas za ranního úsvitu několik osob postříleli.

Ráno druhý den dívka sama přišla domů, ale starý Duffy neuznal ani za dobré mladému ochranci své prvorozené dcerušky se poděkovati. Ten však na žádné díky nečekal, těšilo ho daleko více, že otec za jeho statečnost ho pochválil a slíbil mu, že mu při nejbližší návštěvě do Nogales koupí pušku větší a lepší.

Ale jestli starý Duffy nechtěl dáti na jevo vděčnost, za to tím upřímněji děkovala hošíkovi u přítomnosti malé Bridgety její matka, připomínajíc této, by nikdy nezapomněla, že Jiří zachránil ji před zajetím a třeba i smrtí z rukou indiánských žen. A Bridgetu slova matčina hluboce dojala, že k Jiřímu přikročivši, malou ručkou svou jeho sevřela, slova však pro slzy propěsti nemohla.

II.

Indiánské vzbouření konečně po mnohých měsících potlačeno. Přehnalý se sice kolem renči na Santa Cruzu ve vzdálenosti jenom několika mil krvelačné čtyři Apačů, masakr v Calabasas v dubnu r. 1886 byl sotva 18 mil vzdálen, ale osadníci naši nebyli rudochy více obtěžováni.

Na obou renčích šel život stejným během dále, oběma množila se poznání stáda, že museli ku starým pastevcům přijednati nové, ale u Blissu starý Mark dlel dosud, ač jaksi povýšil za foremana. Dokud ještě rudoši byli v poli, těšil se vždy, že jednou lépe dostane se jim na kobytku, když však zavezení z území na východ, vpravil se i do toho a jenom tenkrátě notně klením si odlehčil, když chromá noha při vylézání na koně mu zrádnost rudochů připomenula.

Děti na obou renčích dorůstaly.

Z Jiřího stával se mladík na svůj věk neobyčejně tělesně vyvinutý a aby také trochu vzdělání nabyl, poslal jej otec do škol v Tucsonu aspoň na dva roky. Měl ho pak vystřídat William.

V poměru obou rodin také mnoho se nezměnilo.

Duffy nemohl upříti, že mu syn Američana zachránil dceru a mrzelo ho to. ano jednou u přítomnosti manželky, když ho tato z urputného smýšlení k sousedům kárala, vyjádřil se, že by skoro raději viděl dceru v zajetí Indiánů a třeba mrtvou, než aby vděčnosti zavázán musel býti rodině "nevěrců".

Nicméně při rozmluvě se sousedem zdržoval se všech podobných výroků a když zvěděl, že Jiří půjde do škol v Tucsonu, napadlo mu, že také jejich Bridget potřebovala by trochu více vzdělání, než jí ho může uděliti on nebo matka.

“A kam jinam bychom mohli ji poslat,” osopil se na matku, když pro rozloučení s dceruškou si nařikala, “než do Tucsonu ku klášterním sestřám. “Nejenom že příučí se tam různým ženským pracím, ale i utvrdí se v našem svatém náboženství katolickém, neboť pozoruji při ní už nyní jakousi nechuť ku každodenním modlitbám a mám strach, že by ve styku se sousedy ještě více se zkazila.”

“Patricku, ráda bych jen věděla, co pořáde proti sousedovi máš,” káravě vskočila mu do řeči žena. “Ublížili ti někdy Blissovi? Odepřeli ti někdy nějakou službu? Vid, že ne? A co tedy? Že nejsou naši viry? Můj božinku, myslím, to že jejich věc, ale zároveň mnohdy si myslím, že nemusí být to náboženství Blissovo tak zlé, když koná skutky, jež byly by okrasou a chloubou každého katolika.”

“Ach, co ty tomu rozumíš,” hněvivě utrhnul se starý, “onehdy řekl mi v Nogales padre Reyes, bychom se takového souseda stranili, ten že jenom zhoubu do naší rodiny přinese.”

“Kdybys jen méně těm kněžím věřil a za to tím více na svůj vlastní rozum se spolehnul, bylo by pro tebe mnohem lepší,” řekla žena a aby rozmluvu, která hrozila přejiti v hádku, ukončila, raději vyšla ven.

“Dlouhé vlasy, krátký rozum,” zabručel pro sebe Patrick a hned na to doložil: “Však já vím, co udělám. Nejlépe bude, když Bridgetu zavezu hned do tucsonského kláštera. Však mi právě onehdy ctihodná abatyše, sestra Teresa, dopisem připomenula, abych na klášter jejich nezapomínal. Matka třeba bude proti tomu, neboť Bridget už v leccems jí zastane a zvykla si na ni, ale kde jedná se o spásu duše, tu přestávají všecky ohledy.”

A co starý Duffy si umínil, to také provedl, i kdyby byl věděl, že je mu to na škodu. Možná, že kdyby byl sousedův Jiří zůstal doma na renči, ani Bridgeta byla by do kláštera nepřišla, takto však nechtěl se dát Duffy sousedem předstihnout.

Matka Bridgetina ovšem plakala a muži vytýkala, že dceru, když ji dorůstá, od ni bere, ale znajíc nepovolnost svého Patricka, brzo se uklidnila a sama potom ještě dcerušku, když si ji stěžovala, že se ji bude po domovu stýskat, povzbuzovala, že bude tam míti ve městě sousedovic Jiříka, s kterým snad přece bude dovoleno ji stýkati se.

Ale jak se matka i dcera mylily! Bridget, jednou do kláštera zavezená, zůstala pod přísným dozorem sester po celá ta dvě dlouhá leta, co v klášteře dlela. Jiří zvěděv v dopisu, že mladá jeho chráněnka dlí s nim ve městě, nejednou přišel do klášterního kostela, zda-li by nespátril tu, která byla předmětem častých jeho vzpomínek, ale Bridgety marně v lodi chrámové hledal. Ukryta byla za mřížovic kůru a ač dobře soudruha svého viděla, vědomost mu o tom dáti nemohla. Byťoť pravidlem sester, co nejpřísněji hlídati žáky na vychování jim svěřené a tak se stalo, že po celá dvě leta neměli mladí lidé příležitost, spolu promluvit.

Jiří, nabyv postačitelného vzdělání, vrátil se zase na otcovskou renč a místo jeho zaujal bratr William. A také Bridgeta v krátkosti přijela domů a do kláštera vypravena sestra její Marie.

Měsíc za měsícem mijel, uplynul rok a po něm jiný a na obou renčích nic tak důležitého se neudálo. Blissovi vrátil se z Tucsonu syn William a renč Duffy-ho oživena byla Marií, dívkou to povahy velmi veselé a také život na renči potřeboval už nějakého obveselení, neb veselost u Duffy-ů byla v poslední době velmi řídkou.

Sděleno totiž starému Duffy-mu, že starší syn Blissův, Jiří, příliš často viděn je ve společnosti dcery jeho Bridgety, která skoro denně podvečer, kdy chladnější větrík od hor Patagonských zavanul, vyjela si na zamilovaném koníku do prerie a tak, zrovna jakoby z učarování, skoro vždy s Jiřím Blissem se sjela, který jí pak vždy kus cesty prerií doprovázel.

Matka Bridgetina brzy všimla si dcerušky, tak již málomluvně, že je ještě zamklejší a vyzvěděla na ni, že jí Jiřík sousedův není lhostejným.

"Dceruško drahá," pravila jí jednou, když dcera přiznala se jí, že nemůže Jiříka z mysli vypustit, "bude lépe, když hned napřed lásku svoji k mladému Blissovi ze srdce svého vytrhneš. Vždyť přece víš, že sousedé naši nejsou našeho vyznání a otec je v tom ohledu tak přísný."

"Ale, matinko," odmítala dívka, hlavu matce na prsa kladouc, "mohu za to, že mám Jiřího ráda? Láska se neptá po vyznání a ostatně ptal se on na moje vyznání, když jako hoch před indiánským zajetím mne vysvobodil? Již z pouhé vděčnosti měla bych ho milovati."

"A víš, Bridgeto, že i on tebe miluje?" otázala se matka, dívce tmavě kadeře s čela odhrnujíc a při tom do temných očí jí hledíc. "Jste oba ještě tak mladi a nezkušení, že třebaš jeden ani druhý nevíte, co pravá láska je."

"Ach, jak bych mohla pochybovati o jeho lásce?" udiveně pronesla dívka. "Nevyjevilo mi jí sice dosud žádnými slovy, ale oko mě čte v duši jeho jasně a vím, že mu nejsem lhostejna. Ostatně, proč by mne vyhledával, kdyby mne neměl rád, zrovna tak jako já, proč bych vždy v jistém směru jezdila, kdybych nevěděla, že se tam s Jiřím setkám."

A důvod tento musel matku o pravosti slov dceřiných přesvědčiti. Sama o sobě byla by lásce mladých lidí přála, neboť ač byla katoličkou, nebyla tak fanatickou, jako její muž a právě tohoto se bála.

Starý Duffy už nejednou vyjádřil se jen tak mimochodem, že bude dlužno pomalu ohlížet se po ženichu nějakém pro Bridgetu, neboť že nechce, aby úplně dostala se do moci synu nevěreckého Blissu, to že raději viděl by ji mrtvou. To však nesdělil družce své, že pro dceru už má ženicha vyhlídnutého a že příchod jeho den co den očekává.

Seznámil se s ním před nedávnem, když jedl do Nogales, dohoněn byl na cestě jezdcem, který hned se s ním dal do řeči. A jakoby osud tomu chtěl, cizinec představil se mu jako William Parker, jehož otec Mathew usadil se po příjezdu z Irska v Denveru.

"Ach, snad nebyl to Mathew Parker, který asi před 15 roky měl v Belfastu hospodu zrovna naproti nádraží?"

"Ano, to je můj dobrý otec," vesele odvětil cizinec. "Zemřela nám matka na cholera a tu otec, žalem zdrcen, rozhodnul se k vystěhování se se mnou a starší sestrou do Ameriky. Zaměřil do Kolorada a pracoval v horách jako kovkop, a také já z počátku v dole pracoval, pak ale dal mne otec do báňské školy, kde jsem něco ze strojnictví dolovního zvěděl a poslán jsem byl společností do jejího dolu nedaleko odtud v Harshaw, bych na stroje tamní dohlédnul."

"A líbí se vám zde?" vyzvídal Duffy, jenom aby něco řekl.

"Musí!" odpověděl Parker, z hluboka si povzdechнув. "V Denveru ovšem by to bylo veselejší, člověk tam mohl jíti ráno do kostela a odpůldne nebo večer do nějaké zábavy. A tolik tam hezkých děv, že už jen pouhý pohled na ně člověka rozehrál. Kdybych mohl, hned bych se do Denveru vrátil."

"A proč byste nemohl?" mimovolně vyklouzlo Patrickovi.

"Protože jsem zde vázán smlouvou na dva roky," odvětil mrzutě Parker, ale hned dodal: "Ostatně sotva tady mnohem déle vydržím. Vždyť bych tu v té poušti beze vši zábavy musel zahynouti. Sotva že si tak někdy zajedu do Crittenden nebo Nogales," a mladík, aby zlosti své uzdu popustil, prudce trhnul klopýtnuvším koněm a ostruhami jej bodnul.

Jeli chvíli mlčky, Duffy po straně Parkera pozoruje. Libil se mu mladý muž, jak tělesně, tak ještě spíše svým smýšlením. Katolik a k tomu Irčan, to by byl ženich pro jeho Bridgetu. A myšlenky té se živou mocí nemohl zbaviti. Ale najednou v sedle se vzpřímiv, ku průvodci svému se obrátil.

“Nu, p. Parkere,” pravil, “je-li vám u vás v Harshaw smutno, zajedte se jednou podívat k nám na renč, je to jen něco málo mil od Crittenden a rychlý koník přes prérii donese vás k nám z Harshaw za dvě hodiny.”

“S radostí nabídku vaši přijímám, p. Duffy, ač nevím, kdy se mi zase naskytne příležitost, důl na nějakou chvíli opustiti. Neboť vězte, že mám za dělníky vesměs Mexičany a čeládka ta, ač právě tak jako já a vy přísně je katolická, kde jen může, mne okrádá a bez dohledu by celý den lenošila. A to právě nyní je nebezpečné, neb očekávám návštěvu jednoho z majitelů dolů a nerad bych, aby mne nenalezl doma. Dovolují si pouze každých čtrnáct dní vyjízdku, jednou do Crittenden, podruhé do Nogales, nebo bych se musel v té samotě utrápiti.”

“Musíte hledět si přivyknout,” napomenul dobytkař mladého muže, “a vězte, že by se vám později život v poušti zalíbil. Ostatně nyní je tu radost, aspoň nemusíte se bát ráno, jestli se večera dočkáte, jako tomu bylo za mých počátků v tomto kraji, kde Apač, kdykoli si usmyslil, vyjížděl si na krvavé nájezdy široko daleko,” a starý při slovech těch se zamyslíl.

Snad mu přišel na mysl mladý Bliss a jeho nejstarší dcera Bridgeta, o nichž doneseno mu nepřimo, že sjíždějí se častěji, což plánům jeho životním bylo velmi na újmu. Nevěděl sice nic určitého, dcery se ptáti nechtěl, protože, jak se domníval, sotva by se mu byla přiznala a o matce věděl, že ač horlivou katoličkou, přece je jen více matkou a dceři by dala v otázce volby srdce za pravdu. Proto umínil si jednati rázně a mladý Parker měl mu v tom býti pomocníkem.

Cesta do Nogales uběhla oboum mužům za různé rozmluvy rychleji, než se nadáli. Na Parkera skutečně čekala tam zpráva, ale tentokrátě radostná, neboť sdělováno mu, že společnost letos nikoho na prohlídku dolu nepošle, aby on sám hleděl vše v pořádku na dále vésti a slíbeno mu od nového roku větší služné.

Oba, vyřídivše své záležitosti, vraceli se ráno zase zpět, ale to Parker Duffy-mu nesdělil, že celou noc ztrávil v herně při hře fáro, kde slušnou sumu peněz, společnosti patřících, prohrál. Za to však starému nalhal, že byl ráno v mexickém kostele a jak na duchu okřál a Duffy věřil a v duchu se těšil, jak dcera jeho bude s takovým bohabojným mužem šťastna.

Doma neřek! o slíbené návštěvě ničeho. Jakýsi neurčitý vnitřní hlas mu pravil, že by tím své plány hned v zárodku pokazil, když by dceru upozornil.

Tak uplynulo asi čtrnácte dnů, když Parker jedno nedělní jitro na pěkném americkém koni na renč Duffy-ho přijel. Bylo hned vidět dle jeho zevnějšku, že zamýšlel učiniti na renči příznivý dojem, neboť šat jeho byl, jakoby právě od nejlepšího krejčího v Denveru byl donesen. Slušely mu pěkně jízdecké boty z patentní kůže s ostruhami stříbrnými a drahocenný sombrero pyšně spočíval na hustých černých vlasech.

A mluvil tak sladce u přítomnosti obou dcer Duffy-ových, že právě tím vzbudil u starší Bridgety podezření, které bylo odůvodněné, jak se později předsvědčila, když jako obyčejně chtěla si na koni do prerie vyjeti.

“Dovolí miss Bridget, abych ji vyprovodil?” otázal se dívky, s bičikem v ruce k ohradě koní spěchající. “Měl jsem sice projíždku už ráno, a ještě zpáteční cesta mne čeká, nicméně vyhlídka, provázeti spanilou jezdkyňi po prérii, všechno ostatní zatlačuje do pozadí.”

A než mohla dívka, na jejímž obličejí jevila se patrná nevole, něco odpověditi, odkvapil a koně na rychlo osedlav, k dívce přijel ještě dříve, než konika chytila.

Úslužně sám ji koně osedlal a na sedlo pomohl, ač Bridgeta služeb jeho nepotřebovala, neboť snadno sama na malého koně vždy se vyšvihla.

Vyjeli a po nějakou chvíli slova mezi nimi nevyměněno. Dívka nemohla najíti slov, jež by k opovážlivci pronesla, tento pak zase nevěděl, jak by řeč co neúčinněji navázati mohl.

“Miss Duffy-ová se na mne hněvá, že jsem ji nenechal samotnu vyjeti?” ozval se konečně Parker, když už mlčení stávalo se trapným.

“Měla bych,” odvětila dívka úsečně, “slychala jsem vždy o rytířském chování se mužů velkých měst oproti dívkám, ale ve vašem jednání nacházím té vlastnosti málo. Skoro bych je nazvala dotěrností.”

“Ach, jak jste přísná,” zkroutěně pronesl mladík, ale v očích mu zaplálo; nicméně dodal: “Věřte mi, spanilá jezdkyně, že neminil jsem nijak se vám dořít, ale soudil jsem, že jako mně, i vám bude společnost po cestě příjemnou.”

“Já nejraději vyjždím si sama,” pravila dívka hlasem poněkud již vliďnějším. “Myslenky jsou mi nejlepším společníkem,” dodala a trochu se zarděla, když z postranní úžlabiny viděla přijíždět Jiřího.

Parker dobře si všimnul té změny v jejím obličejí i plachého pohledu tmavých očí, ale tvářil se, jakoby ani toho nejmenšího nepozoroval.

Jiří předjel, dívku pozdravil a byl by dále jel, kdyby jej byla Bridget sama nezastavila.

“Počkejte přece, p. Bliss, bych představila vás příteli a krajanu našeho otce, p. Parkerovi, dozorcí měděného dolu v Harshaw, který teprve nyní, ač už skoro rok v kraji bydlí, udělal nám tu čest, nás na naši renči navštívit. A zde, p. Parker, Mr. George Bliss, syn sousedův a v mládí mém ochránce mého života před Indiány,” a dívka na slovo “ochránce” zvláštní důraz položila.

Muži navzájem lehce úklonem hlavy představení uznali.

“Nezdržujte se v jízdě k vůli mně, miss Duffy-ová,” řekl konečně Jiří, vida na tváři divčiny patrné rozpaky, “mám nezbytnou záležitost v Crittenden a vrátím-li se brzy, zajedu k vám na renč a pak se s p. Parkerem lépe seznámíme. Vidíte, pane řediteli dolu?”

Parker dobře všimnul si jizlivého škubnutí rtů mluvčího, ale ani dost málo na sobě nevoli nedal znát, naopak hlasem co nejvliďnějším odpověděl:

“Bude mne těšit, když blíže se seznámím s tím, který již jako hoch měl to štěstí hrát úlohu zachránce života. Než dnes sotva budu mít to potěšení, neboť již hezky slunce k západu postoupilo a já musím pomýšlet na návrat. Neobrátime se zpět, miss Duffy-ová?”

Dívka, aniž by odpověděla, koníka obrátila a Parker, pokynuv ještě Jiřímu rukou, učinil podobně.

“Mám soka,” zabručel pro sebe mladý Bliss, když po chvíli, za párkem až dosud hledě, koně k další jízdě pobídnul. “Musím si v té věci co nejdříve zjednat jistotu.”

“Ten “ochránce” mi všechny plány zkazí,” pomyslel si zase Parker, když podle dívky, koníka v rychlém klusu udržující, ujížděl. “Toho musím z přízně její vypíchnout, ale jak, to ještě sám nevím. Ostatně především nutno, abych se rodičům dívky zalíbil a nechtěl bych býti tím švihákem Parkerem z Denveru, jenž tak u dívek byl oblíben, abych si i tuto nenaklonil. Nevyniká sice krásou, ale bude mi dobrou pro ukrácení chvíle v těchto pustinách.”

A mladý světák sám myšlence té div se hlasitě nezasmál.

Na renči už se dlouho nezdržel a slunce ještě stálo hezky vysoko, když opětně, provázen starým Duffym, ze světnice k uvázanému koni se bral.

“Spolehněte se na mne, pane Parkere,” pravil starý, hostovi ruku na rozloučnou podáváje. “Nechtěl bych se jmenovat Patrick Duffy, abych dceři své milence z hlavy nevypudil. Vy ovšem budete muset hledět, přízně její si zasloužit.”

“Pokusím se o to,” řekl Parker, na koně sedaje, “ale upozorňuji vás také na to, že i vaše choť nějak mi nepřeje.”

“Eh, ta udělá, co já za dobré uznám,” mrzutě odvětil dobytčkář. “Tolik je aspoň jisto, že s mým svolením nestane se dcera ženou syna nevěře. Navštivte nás zase co nejdříve a pak vám už sdělím, jak jsem u dcery pochodil.”

“Dobrá, v neděli mne očekávejte,” pravil Parker, a pustiv netrpělivému koniku uzdu, brzy v záhybu prerie se ztratil.

Duffy dlouho zamýšleně za ním hleděl, myšlénka za myšlénkou honily se mu hlavou, nevěděl, jak by ze spleti toho poměru cestu našel, tolik však považoval za nutné, že musí nějakým způsobem známost dcery své s mladým Blissem přerušiti.

III.

A cestu tuto našel dříve, než se nadál. Jako bleskem roznesla se nejen po celém Soustátí, ale i po celém světě zpráva o vyhození amer. válečné lodi Maine v noci dne 15. února 1898 v přístavu havanském na Kubě a o zahynutí téměř veškeré její posádky. A v Soustátí rovněž hned se vědělo, že tentokráte Strýc Sam chopí se zbraní, aby jednak smrt oběti španělské zrady pomstil, jednak i aby národu, zápasícímu o svobodu, k této dopomohl. Všude, hlavně ve větších městech, mluvilo se o nastávající válce se Španělskem nejen v jeho blízkých osadách, Kubě, a Portoriku, ale i na vzdálených Filipínách.

Také na jihozápad došla zvěst ta a zároveň provolání presidenta McKintleyho o dobrovolníky. V městech arizonských verbovalo se jak pro pluk Drsných jezdců, u něhož podplukovníkem byl nynější president Roosevelt, tak i pěší pluk kalifornských dobrovolníků. Drsní jezdci určeni byli pro službu na Kubě, kalifornský pluk měl s první výpravou odplouti na Filipíny, kde, jak podmořským lanem sdělováno, adm. Dewey 1. května skvělého vítězství v námořní bitvě u Manily dobyl.

Naši oba osadníci přijali zvěst o vypuknutí války s různými pocity. Duffy, jako zarytý katolík, potajmu přál vítězství zbráním španělským, ač na oko i on stavět se musel vlasteneckým občanem, nechtěl-li, aby mu některý pastevec citelně nepřipomenul, že napřed je americkým občanem a pak teprv katolíkem. Za to však na renči Blissově jevil se radostné rozčilení. Starý Bliss rázem omladnul a nebyti domluvy manželky, byl by se rozjel do Tucsonu a dal se naverbovat k jezdcům Woodovým. Tolik však přece zmohl na manželce, že nečinila žádných námitek, když starší syn Jiří půjde na vojnu.

Jiří bojechtivostí jen planul, ale přece jen u srdce jej bodlo, když vzpomněl si, že má milovanou Bridgetu nechat zde, vystavenou přemlouvání otce a nástrahám svůdného správce dolu Parkera. Ať přemýšlel, jak chtěl, nevěděl si rady až teprve bystrá dívka sama jej z nesnázi vytrhla.

“Nestarej se o mne, Jiříku,” pravila mu jednou, když jí byl sdělil, že v několika dnech odjede už do San Franciska. “Očekávám, že Parker co nevidět požádá otce o moji ruku a tu svolím jen pod tou podmínkou, odejde-li i on do války. Jak jej znám, nebude se mu clítiti a já pak aspoň budu mít vhodnou výmluvu,” a dívka šelmovsky se usmála.

“A což půjde-li přece?” zamýšleně pronesl Jiří.

“Nu, pak se již zase něco najde, aby s námluv sešlo. Hleď, Jiříku, já, ač dívka, hledím na budoucnost naši s větší nadějí než ty. Vzmuz se a doufej, že hvězda štěstí našeho i nadále nám bude přízniva,” a dívka láskyplně k milenci svému se přitulila.

“Ty mlčíš?” pronesla za chvílku, když milenec zamýšleně stále před sebe hleděl. “Což myslíš, že by ta, které jsi život zachránil a jež s tebou takřka vyrostla, mohla kdy náležet jinému? Věř mi, Jiříku, že raději skočila bych tamto s té skály, než bych se uvázala osudem k muži, který kdo ví jaké má se mnou úmysly.”

“Vím to, Bridgeto moje,” ozval se konečně mladý muž a dívce pevně do očí hledě pokračoval:

“To právě je to, co mi odchod těžkým činí. Otec bude na tě naléhat a ty nebudeš mít nikoho, kdo by se tě zastal.”

"Bude tady tvůj otec a což bratr William," kvapně vskočila mu do řeči dívka. "Až bude nejhůře, uteču se k nim. Či snad jsi ještě otcí svému neřekl, že jsme milenci?"

"Nepotřeboval jsem mu to říkat," odmítnul Jiřík, "viděl nás několikrát pohromadě, ale nikdy nic proti tomu nenamítal, tak můžeš býti jista, že proti našemu poměru nem. U něho není náboženství tak nepřekonatelnou překážkou, jako u tvého otce."

"Jen doufej, miláčku, snad i naši lásce vzejde jednou veselý den," pravila dívka, snažíc se vyhlížeti bezstarostnou. Po krátkém přemýšlení pak dodala: "Budíš ti aspoň to útěchou, že matka moje poměr náš schvaluje a v ní že se mi vždy částečného spojení dostane. Nezapomeň, že jsem ti zde na tomto místě řekla, že Bridgeta Duffy-ova bude jednou vlásti v domácnosti na renči Blissových."

"Kéž bys mluvila pravdu," povzdychnul si mladík a pak ještě o všeličems brzkého odjezdu Jiříkova se týkajícím hovořili a tak na nebezpečí lásce jejich hrozící poněkud zapomněli.

Doba odjezdu Jiříkova do Tucsonu a odtud do San Franciscu brzy se přiblížila. U večer před tím rozloučil se na sousední farmě veřejně se všemi. Starý Duffy byl k němu neobyčejně laskav a chválil statečnost jeho. Paní Duffy-ová upřímně tiskla mu pravici a slzic napomínala ho, by byl na sebe opatrným a častěji na ně si vzpomenu. I Marii za těžko bylo loučit se s milým sousedem, který nejednu příjemnou hodinu na osamělé renči jim způsobil. A Bridgeta?

Ta ubohá, žalem zdrcena, vyšla před tím ze světnice. Věděli o tom, jak otec tak matka a prvnější mlčel, protože v duchu myslil si, že to bude asi rozloučení jejich poslední. A skutečně, u branky stála starší dcera Duffy-ova, čekajíc na milence. Bylo na ni vidět, jak se přemáhá, jak snaží se vyhlížet bezstarostnou, jenom aby svému Jiříkovi odchod neztěžovala. Jakoby byla sama útěchy nepotřebovala!

"Tak můj Jiříku," pravila tiše, mladíka, když se přiblížil, za ruku chopíc, "doprovodím tě ještě jednou, než odejdeš v daleký svět. Ani nevíš, jak mi loučení přichází za těžko, ale přece, kdybych měla voliti sama, řekla bych: Jen jdi, můj Jiří, jdi a vrať se domů ověnčen slávou, snad potom otec můj bude k tobě povolnějším. Vnitřní jakýsi hlas mi praví, že válka tato přinese aspoň nám štěstí."

"Kéž by se tvé tušení vyplnilo," s povzdechem pronesl Jiří, "pak s radostí snesl bych odloučení naše a útrapy polního tažení byly by mi jen cestou ku blahému životu po boku tvém, ať už zde nebo v kterémkoli koutě povrchu zemského. Žít s tebou byl by mi i v pustině rájem, bez tebe ten nejrozkošnější kraj poušti," a mladý Bliss horoucně dívku obejmul.

Stáli tak mlčky v objetí se držíce pod hvězdnatým nebem arizonským a svědkem jejich loučení byl jen malý srpek měsíce za hory zapadající. Jemný větřík od východu se zvednuvši zanašel v poušť tlumená slova lásky, jež si milenci šeptali. V šumotu jeho ztrácelo se tiché štkání dívky na rámě mladíkovo podepřené a když konečně dívka poněkud se utišila, uznal mladý Bliss, že bude nejlépe pro oba, když loučení co možno zkrátí. Ještě jedno obejmutí, ještě jedno vřečé políbení a mladík, stěží slzy potlačuje, takřka násilně odtrhnul se od dívky, která jako socha tu stála a v temnu noci za odcházejícím milencem hleděla.

"Ach, kdyby už raději Jiřík ke mně se vracel," povzdechla si k odchodu se hotovic. "Ale zatím vystavena bude láska naše mnohým ještě zkouškám. Ještě štěstí, že v odporu svém proti otcí mám na své straně matku a sestru. Budu ostatně vidět, podaří-li se mi Parkera přimět, aby i on vzal na se zbraň a zkusil, umí-li tak vládnouti mečem jako jazykem." A dívka v hluboké myšlénky zabrána, brala se smutně k renči.

Jiří zatím hned druhého dne, provázen pouze starým Markem, který stále litoval, že nemůže s mladým pánem odjet do války proti Španělu a v jednom kuse Apače proklínal, odebral se do Tucsonu, kde sednul na vlak dráhy Jižní Tichomořské a odejel po něm do San Franciscu, kde k různým plukům dobrovolnickým, hlavně 1. kalifornskému čile se verbovalo. Vláda totiž rozhodla se poslat Deweymu posily vojenské, by udeřiti mohl na Manilu také po suché zemi a obsaditi ji.

Takového nadšení už dávno Zlatá Brána neviděla, jako když pod večer dne 25. května r. 1898 plula skrze ní obrovská dopravní loď vojenská, City of Peking, vezoucí 1. pluk kalifornských dobrovolníků. Abych popisoval výjevy na přistavišti, pokládám za zbytečné, laskavý čtenář si je domyslí, jenom tolik podotknu, že loď pomalu už ztrácela se s obzoru a na nábreží dosud lidí, volajícího odjíždějícím slávu a šátky na rozloučenou mávajícího. A mezi vojáky o zábradlí podepřenými a na mizici v temnu večerním břehy hledícími stál Jiří Bliss, který před několika dny k pluku kalifornskému naverbovat se dal. Bylo na něm vidět jakousi sklíčenost, když konečně se zdvihnul, aby se do spodku lodi na vykázané mu lůžko odebral. Nebylo mu volno mezi hlučně se na palubě bavícími vojiny, z nichž ne jeden pod vlivem opojných nápojů kluzkou nějakou příhodou z pobytu několikadenního v San Franciscu soudruhům sděloval.

Ale jaké překvapení ho tu očekávalo! Setkal se tu v úzké uličce, kamly se k lůžkům jednotlivých setnin chodilo, se známým, na něhož právě před chvílí na palubě myslel, s Williamem Parkerem. Překvapením slabě vykřiknul, když Parker, ruku na pozdrav mu podáváje, vesele zvolal:

“Halloh, mr. Bliss, to je náhoda, co? Víste, že byste mne byl zde nečekal, co? Nu, řeknu vám upřímně, kdyby záleželo na mně, byl bych raději ve svém skrovném obydlí v dolu Harshaw než zde, ale okolnosti mne k odjezdu donutily,”

a mladý muž, na němž též bylo vidět, že přihnul si poněkud více, než sněsti mohl, hlučně se zasmál, hned však zase slova se ujal.

"Panečku, to bylo chválení vás u Duffy-ů, když jsem tam den po vašem odjezdu zajel. Obě dcery byly jen samá řeč o válce a také matka jich prohodila, že by každý zbraně schopný mladý muž měl jíti nyní pro slávu Soustátí do boje. Také starý byl jaksi "válečně" naladěn, ač nelíbilo se mu, že válka ta vede se proti katolickému Španělsku."

"To věřím," vskočil mu do řeči Jiří, "starý Patrick zůstane napřed věrným katolíkem než dobrým vlastencem. Před lety byla mu vláda naše dost dobrá."

"Pravda," potvzoval Parker náhled soudruhův, "starý osadník válku se Španělskem odsuzoval, ale konečně, jakoby jej byla jakási zvláštní myšlénka napadla, prohodil: 'Syn mého souseda Jiří Bliss také se dal naverbovati a už je na cestě do San Francisca. Moje rodina je samá chvála o něm a zvláště dcery Bridgetě vždy oči zaplanou, kdykoli se o něm stane zmínka. Neboť vězte, že Jiří Bliss je jejím milencem.'"

A Parker ustanul v řeči, aby vliv svých slov na soka pozoroval. Ten však na oko zůstal kliděn, ač ruka se mu sevřela a musel zatít zuby, aby mu ani slovo neušlo. Opanovav se, pravil:

"Jen dále, rád bych slyšel, jak vaše námluvy dopadly," a bylo lze v slovech jeho postřehnouti jakýsi úsměšek, kterého si však napilý Parker nepovšimnul.

"Dobře jste uhodli, že to byly námluvy," pronesl, "a také u otce dobře jsem pochodil. Za to však dcera Bridgeta upejpala se a konečně vyslovila podmínku, že jen tenkrát za mně se provdá, když také já půjdu do války."

"Lžeš, bidníku," vykřikl Jiří, a než se soudruh jeho nadál, udeřil jej do obličeje a byl by ještě dále vztek svůj na něm si vylil, kdyby je byli soudruzi neroztrhli.

"Za to se s tebou vyrovnám," zasyčel Parker, když od soudruhů odváděn. Měl už několik kamarádů, které si byl hojným častováním jich jak v San Franciscu, tak na lodi získal. Ale Jiří, ani se na něho neohlédnuv, odešel ku svému

lůžku a ulehl. Tu noc však spánek míjel víčka jeho a když konečně k ránu trochu zdrimnul, byl předmětem snů jeho jen ten protivný Parker, který, jak hned druhého dne seznal, u stejného praporu byl a bylo tudíž skoro jisto, že ještě vícekrát v cestu mu přijde.

IV.

Zvolna plynula plavba posil amerických na několika lodích jedoucích k dalekému západu. Vojini teprve prvně k vojsku naverbovani počínali pomalu vpravovat se v kázeň vojenskou a mnohý z nich, když u večer na palubě parníku čelem k západu obrácen seděl, z hloubi srdce si přál, aby už raději zase touto cestou jel nazpět, do vlasti, v kruh svých milých. Mezi těmito byl také William Parker, který, když se mu líhoviny z hlavy vykouřily, teprve nahlížel, že uvázal se v něco, co se mu začínalo protivit. V životě svém nenaučil se poslouchat, nýbrž jen poroučet a zde prvnějšímu musel se učit. Ještě kdyby byli ti důstojníci brali na to ohled, že otec jeho byl boháčem a on "superintendentem" dolu! Ale takto nic jiného neslyšel, než "Private Parker, škrabat brambory", "Private Parker, mýti palubu", atd.

"Hrom aby vzal všechny ty holky, které člověku rozum spletou," bručel si mezi zuby. "Ale nemohl jsem si pomoci," pokračoval v samomluvě dále: "V Nogales prohrál jsem značnou sumu peněz a až se to doví otec, jak jej znám, vydědí mne. Takto měl bych přece nějaký domov pojištěn. Ostatně, říkává se, že odvážnému štěstí přeje a kdo ví, jaká příležitost se mi na Filipínech nenaskytne. Mniší prý tam mají peněz jako smetí a já starého kozla o to dám, jestli některému padroví měsíc ulehčím. Na svého soka musím si dát pozor a kdyby se mi snad chtěl postavit v cestu, najdu už prostředek, jak bych se ho zbavil," a hezká jinak jeho tvář vzala na se výraz zlověstný.

Plavba na Filipíny uběhla bez větších nehod a dne 30. června octnuly se lodi v přístavu u Cavite a druhý den vystoupilo vojsko na břeh. Byli přivítáni jásotem povstalců a vedeni do tábora, který adm. Dewey pro ně vyhlídl a který také dle něho nazván Camp Dewey. Velitelem vojska toho, které tvořilo předvoj dalších posil, byl gen. Anderson.

Oběma našim vojínům z Arizony nastaly nyní dny plné činnosti že ani nezbyvalo jim mnoho času, myslet na vzdálený domov. A tak se stalo, že v pracích opevňovacích a ve cvičení ve zbrani zabrán nováčkové zřídka se viděli a Bliss, nebýti toho, že Parker do očí vyznal se mu, že je nápadníkem jeho drahé Bridgety, byl by na setkání jeho s ní na palubě zapomenul. Takto ale myšlenka ta neustále jej znepokojovala a v duchu už počítal dny, kdy dojití může odpověď na list, který pro Bridgetu na lodi psáti začal a hned po přistání ukončil, sděliv jí v něm své obavy a k stálosti a důvěře v něho ji napomenul.

Těšil se tou vyhlídkou, že až ještě přijedou další posily pod vrchním velením gen. Merritta, které už také ze San Francisca odpluly, podniknut bude za spolupůsobení povstalců útok na Manilu a válce na Filipínech učiněn bude konec.

S radostí počítal, že potom nic nebude stát v cestě, aby se u otce o ruku jeho dcery neucházel a v duchu již maloval si to štěstí, které jej po bok: milované dívky očekává. Toho se nenadál, že nejedno ještě deštivé počasí, které právě při jeho příchodu bylo v plné síle na souostroví, přes toto se přežene, než on konečně s břehy těmito se rozloučí. Svou horlivostí u konání služby vojenské dobyl si brzy uznání představených a v krátkce na to povýšen na desátníka.

Bylo to pro něho štěstím, že v čilých přípravách k útoku na město nezbyvalo mu ani času, aby na své milé v Soustátí mnoho mysliti mohl a jenom tehdy, když uřel v táboře nějakou černoookou mladou Filipiňanku ovoce a různé maličkosti prodávati, vzpomněl si, co asi dělá jeho Bridgeta, zda na něho myslí a po návratu jeho touží a tu vždy zármutek dolehnul naň a on přál si, aby konečně jednou k útoku na Španěly přikročeno.

S Parkerem, který sloužil u setniny D, kdežto on sám byl k setnině B přidělen, málo kdy se setkal a nemluvil s ním než jednou a to ještě musel. Byl právě na stráži, když filipínská hlídka přivedla vojína, který viděn byl, jak v předměstí dobýval se do jednoho domu, o němž se vědělo, že patří bohatému Španělu, který přestěhoval se před nepřítelem do města. Bránil se a jednoho filipínského vojína dýkou bodnul.

Zatčený nebyl nikdo jiný než prostý William Parker od setniny D, t. pluku kalifornského. Ten pohled, plný zástě a vzteku, jaký tehdy Parker na Blissu vrhnul, zapamatoval si tento dobře a byl mu zároveň výstrahou, aby se svého souseda a soka v lásce chránil.

Parkerovi tentokrát prošlo to lehce. Nebylo času k nějakému vyšetřování, vážnější úkoly jak našemu vojsku tak povstalcům nastávaly.

Americký velitel general Merritt správně soudil, že nesmí děle s útokem na Manilu odkládat. Důvod k tomu měl nejeden. Dobře pozoroval, že povstalci pod vedením Emilia Aguinalda značně změnili svůj poměr přátelský. Dříve, dokud ještě Španělů měl se co báti, byli jim Američané vítanými přátely, ale nyní, když stále s útokem na Manilu odkládáno, počali na Američany žárlit a sami na svůj vrub výpady proti městu podnikati. Merritt myslel také, že jen zmocněním se Manily dovede Filipincům čeliti a ač by byl ještě rád počkal na další posily ze Spojených Států, konečně přece po úradě s admirálem Dewey-m k útoku na město se odvážil.

A čtenářům zajisté známo je, jak město Manila dostalo se v první polovici měsíce srpna roku 1898 v ruce vojska našeho a jak všemožné opatrnosti a různosti muselo se použítí, aby hned tehdy předešlo se srážce s povstalcí, která však přece jen dostavila se a byla začátkem bojů, které až dosud na souostroví nejsou skončeny a vyžádaly si mnoho krve amerických vojinů, kteří přišli lidu po staletí v porobě španělské úpicímu pomoci k svobodě a v odměnu za to našli tam svoji smrt.

Bylo to u večer dne 4. února 1899. Od severu k jihu táhnou se kolem Manily v podobě půlměsíce staré španělské příkopy, u nichž stál na stráži první pluk z Nebrasky. A bylo už pozdě na noc, v Manile lidé se bavili v divadlech, cirkusech, hostincích, vojáci bezstarostně potulovali se po ulicích nebo v stanech si hovíce, na vzdálenou domovinu si vzpomínali nebo kolem ohňů táborových různými historkami se bavili, když najednou se strany příkopů, kde nejbliže byli hoši z Nebrasky, padla rána, po ní hned druhá, třetí a pak už začal rachot pušek k ohlušení. Ve všech táborech troubeno na poplach, jízdní poslové vysláni do města, odkud vojáci kvapem hnali se ku svým plukům, lid zděšený zavíral krámy a město, kde dříve jen zpěv a veselí se ozývalo, rázem zmrtvělo a na ulicích viděti jen jednotlivé oddíly pěchoty, které poklusem k místu přepadu se hnaly.

Na štěstí záměr povstalců, překvapiti Američany, se nezdařil. Vojevůdové, jako byl Lawton, Anderson, Owenshine a jini, kteří mužná léta svá prožili ve službě vlády na západních pláních Soustátí v bojích proti rudochům, ti dávno seznali, že Filipincům nelze důvěřovati a den co den svým podřízeným tu největší bdělost přikazovali. A jenom tak se stalo, že zabráněno velkému krveprolití ve městě, nicméně přepadnutí to bylo počátkem dlouhých a nebezpečných bojů, které po všech ostrovech s houževnatostí na obou stranách vedeny.

První pluk kalifornský, u něhož naši známi sloužili, súčastnil se mezi předními všech bojů s povstalcí v okolí Manily sváděných a hlavně vyznamenal se v útocích na městečka Santa Mesa a Paco. Po útoku na poslední městečko oznámil první seržant setniny D, t. pluku kalifornského, že pešák Wm. Parker schází.

Vše ta nebyla nijak nápadnou, neboť za okolností, za jakých vojsko naše na Filipinech bojovalo, nebylo pranic neobyčejného, že voják jenom na chvíli

z tábora si odskočil a více jej nikdo neuviděl, ba mnohdy ani jeho mrtvola ne- nalezena.

Bliss, když o tom zvěděl, nemohl se ubrániti radostnému zachvění, ač hned se z toho v duchu káral, že zbavil se blízkostí nejenom soka v lásce, ale i úhlavního nepřítele, který kdo ví, jestli by se byl rozpakoval, ze zákeři jej skoliti.

"Má, čeho zasloužil," řekl k soudruhům jednou, když o zmizelém si u olně vyprávěli, hned pak dodal: "Ostatně mi tak někdy napadá, že snad ani mrtev není, byl příliš zbabělý, aby se byl daleko od tábora vydával, leda by jej byla vyhlídka na bohatou kořist lákala."

"Přeběhl k nepříteli!" pronesl kaprál Long a všichni udiveně naň pohlédli, neboť něco podobného zdálo se hochům kalifornským rozhodně nemožným. "Ano, sběhnul," ještě s větším důrazem opakoval kaprál. "Teď si vysvětluji, proč vždy tak horlivě rozmlouval s Filipincem, který po táboře banány prodával. A jak jinak mohlo se ztratit 20 paklíků patron ze stanu prvního seržanta? Parker je sběhem, prvním z dobrovolnických pluků na Filipínech, pohani! náš pluk a do- stane-li se nám někdy do rukou —"

"Na prvním stromě jej oběsíme," vskočili mu do řeči vojáci. "Lotr ten nikdy více nesmí stoupnouti na půdu svobodné Ameriky."

Ano, Parker sběhnul, ale nezjistěno to až za několik měsíců, když po jedné šarvátece s povstalci zajatí Filipinci sdělili skrze tlumočnicka vyslyšajícimu je dů- stojníkovi, že velitelem byl jim bílý amer. voják, který od generála Lony povýšen byl za důstojníka a vždy slyšeli jej jmenovati "el kapitano" Parker. Právili o něm, že nejednalo se mu ani tak o to, aby amer. vojsku škodil, jako spíše, aby na španělských obyvatelích, tu a tam ještě po kraji zbylých, jakož i na kněžích a domorodcích, Američanům přátelských, co nejvíce peněz vymámil.

A jiný zase po nějaké době zajatý sdělil, že se "el kapitano" jedné noci ztra- til, když byl v provincii Nueva Ecija domácnost zámožného jednoho Filipince při příležitosti pátrání po důkazech nevěry vůči povstalcům, o značnou sumu pe- něz oloupil. Mezi Američany už se neukázal, tam čekala jej jen potupná smrt a tak se stalo, že při útrapách polních naň zapomenuto.

Pluk kalifornský účastnil se ještě několika bojů na Luzonu s povstalci, v nichž Jiří Bliss tak se vyznamenal jak statečností, tak důvtipem, že *dán* mu jed- noho dne pokyn kapitánem setniny, by se hleděl na zkoušku důstojníka přípra- vovat, neboť bylo jisto, že stálá armáda bude velice rozmnožena, až dobrovolnické pluky domů odjedou. Ale Bliss, ač by se mu byl jinak život vojenský dosti zam- louval, vyjádřil se, že nyní po rozpuštění pluku vrátiti se k otci na arizonskou jeho renč, honění dobytka po prérii — že více po jeho chuti, než blýskat se v důstoj- nickém stejnokroji v sladké nečinnosti v některé vojenské stanici. Jinak ovšem by prý to bylo, kdyby delší válka byla na obzoru, než byla ona na Filipínech, s kterou v duchu nemohl se spráteliti jako se spravedlivou.

Kdyby však byl chtěl býti úplně důvěrným ku svému veliteli, byl by mu řekl, jak zmitán už touhou, aby na vlastní oči mohl se přesvědčiti, co se stalo jeho Bridgetě, od které už po několik měsíců žádných zpráv nedostal.

A proto málo bylo těch v pluku kalifornském, kteří s větší radostí opouštěli ostrovy, než byl seržant Jiří Bliss. Jak poskočilo v něm srdce, když po třiceti- denní plavbě s paluby dopravní lodi vojenské v dáli na východě uzřel temný pruh, břehy to slunné Kalifornie. Pro něj nemělo vřelé vítání obyvatelstva mno- ho zájmu, duch jeho zalétal daleko k jihovýchodu, kde za pouštěmi při úpatí hor Patagonských dlela ta, která jedině prázdné chvíle jeho služby vojenské vyplňo- vala. A netrpělivě již čekal v táboře u Presidia při San Franciscu na ten den, kdy pluk jeho bude rozpuštěn, on vyplacen a cestovním opatřer, domů odjede. Sám sebe káral, že na rodiče a bratra málo kdy si vzpomene, ač oni třeba více se o něho starali než milenka jeho samotná, která v poslední době ani mu nepsala.

Ta okolnost poněkud jej ochlazovala. Je snad nemocná? tázal se v duchu. Anebo na mne zapomněla? Ale na to poslední nechtěl ani vzpomínati, považoval to za nemožné.

Hleděl všemožně chladnou mysl podržeti, představoval si, jak marně starostmi a obavami se souží a nadarmo si namlouval, že v několika jen krátkých dnech jistoty nabyde. Jenom tehdy úsměv objevil se kol jeho rtů, kdykoli vzal do ruky vkusně vyřezávané pouzdro, čínským hedvábím vyložené a hojně zlatem a stříbrem prokládané. Koupil je pro Bridgetu, když loď zakotvila na dva dny v Nagasaki v Japanu a vložil do něho hedvábné šátečky, pěkné zlaté náušnice a zlatý prstýnek, což byl vše během doby v Manile pro svoji milenkou ze své mzdy koupil. Jak ho těšily dárky ty, jak je po celou cestu opatroval a ty že by nyní neměl komu dát? Ne, to bylo nemožné, nejméně desetkrát za den si namlouval a hned v duchu si představoval, jak bude milenka jeho překvapena, jak padne mu do náručí a on v objetí jejím zapomene na všechny ty dlouhé měsíce odloučení, dlouhé noci nejistoty, a vřelým polibkem odměněn bude za všechnu svoji věrnost, kterou byl dívce na rozchodu slíbil.

A ještě jinak těšil se na návrat domů. Měl slušnou část peněz ušetřenou, v San Franciscu koupil si z brusu nový šat občanský a nebýti opáleného obličje a rukou, nikdo by byl neřekl, že mladík ten, postavy svižné, pěkného neseni těla, vrátil se právě z dlouhé služby polní na vzdálených ostrovech. Cvičení vojenské dodalo mu zvláštního nenuceného držení těla a nejedna z krasavic přístavního města se zalíbením pokradmo na hezkého mladého muže se podívala, když ještě před odjezdem vlaku výkladní okna na hlavních ulicích si prohlížela a různé dárky domů přikupoval.

V.

Sledujme nyní osudy Wm. Parkera, o němž Bliss na Filipinech ničeho určitého zvědět nemohl. Parker skutečně sběhnul k nepříteli, ale nikoli proto, aby povstalce vedl proti svým krajanům, k tomu byl jednak příliš chytrým, věda, že v případě zajetí potupná smrt by ho neminula, jednak také byl zbabělým. Neboť ne proto, aby praporu hvězdnatému sloužil, dal se naverbovati k vojsku dobrovolnickému, ale že k tomu byl dohnán sokem svým v lásce, který před ním vyzvání do zbraně uposlechnul. Ale hlavně doufal, že ve víru válečném v kraji nevzdělaném podaří se snad chytrosti jeho obohatit se lupem, ať již způsobem jakýmkoli nabytým, by pak mohl jako člověk zámožný samostatně v Soustátí se usaditi a po případě otcí zpronevěřenou částku vrátiti. V tom případě na známost s dívkou na arizonské renči mnoho nemyslí, ale bohatší partie v myslí své si obrazil. Že se mu příležitost k lupu v řadách amerického vojska nenaskytovala, nerozmýšlel se dlouho a uposlechnuv vyzvání filipinského prodavače bananů, při nejbližší vhodné příležitosti k povstalcům přeběhnul, neopomenuv při tom vzít si svoji pušku a hojně střeliva s sebou.

Vypravování zajatého Filipince okázalo se býti pravdivým. "Kapitán", jak byl Parker u povstalců nazýván, vloupal se ještě s několika v jednom městečku v provincii Nueva Ecija do domu zámožného Filipince, který popudil na se své krajany zjevnými projevy přátelství k Američanům a nic nemohlo býti Parkerovi milejším, než když mu Filipinec, který jej k sběhnutí byl přemluvil, sdělil, že seňor Riva za peníze a bohatství své mohl by celý pluk filipinských vojáků udržeti v poli.

Parker, jemuž, upřímně řečeno, mezi povstalci se nelíbilo a čekal jen na příležitost, aby jím, hojně lupem opatřen, uprchnouti mohl, sdělení toto přijal s velkým uspokojením a také co nejdříve svůj plán provedl. Provázen jemu oddaným Filipincem, vrazil uprostřed noci do domu boháče, služebnictvo v spánek pohřížené ve světnicích jeho uzamknul a přítele Američanů, mimochodem řečeno, vdovce, v jeho komnatě přepadnul. Seňor Riva věděl, s kým mu jest jednati, ale

nedal na sobě znati žádný strach. Naopak chopil se stříbrem vykládané starožitné bambitky španělské a na vetřelce namířiv, hlasem plným hněvu naň zahřměl:

“Bidáku, už tvoje řeč, neřku-li tvář, prozrazuje, že nejsi jedním z mých krajanů, kteří aspoň drancují v té domněnce, že tím vlasti slouží. Ty však jsi jenom k vůli bidnému mamonu vlnjku svou opustil a jenom pod falešnými záměry k věci povstalců se přidál . . .”

“Nepotřebuji vašeho kázání, seňore,” vskočil mu netrpělivě do řeči Parker, “spíše o vaše zlato se mi jedná. Čím dříve mi je vydáte, tím pro vás lépe,” a Parker zlomyslně se zachechtal.

“Tu máš zlato,” vzkřiknul Filipinec a pistolí namířil, ta však, dlouho nebyvši používána, selhala a Parker, překvapení Rívova využitkovav, kolbou revolveru starce srazil.

Byl by vystřelil, ale bál se, aby výstřelem městečko nepobouřil.

Sotva Filipinec sklesl, jal se Parker drahocenné předměty shledávat a ku své největší radosti našel v jedné zásuvce také sáček plný zlatých španělských peněz. Neotálel dlouho a sebrav, co unésti mohl, nepozorovaně zadním vchodem se vytratil a s kořistí bez vědomí svého filipínského průvodce v temnotě noční zmizel.

Po mnohých svízelech dostal se do jednoho z přístavů v severním Luzonu, kdež podařilo se mu za dobrou odměnu přiměti majitele podloudnické lodi čínské, že vzal jej s sebou do Hongkongu. A tam, maje dosti peněz, neměl už žádných obtíží, najíti loď, po níž přeplul Pacifik do San Franciska.

Kořisť jeho v domě Filipince musela býti značná, soudě dle toho, jak počínal si v Hongkongu už a pak na lodi a v San Francisku. V prvnějším městě prodal uloupené klenoty, peníze přímo rozhazoval a na lodi počínal si, jakoby byl majetníkem nevyčerpatelného zlatého dolu. Nikdo by byl ve šviháku tom nehledal spolkového vojína, který ještě před nedávnem povstalice na souostroví honil.

A když konečně stanul na půdě Soustátí, teprve povolil svým vášním uzdu. Vy-
křičené domy města u "zlaté brány" měly z "bohatého Irčana", jak mu od jemu
rovných, s nimiž se hned seznámil, bylo přezděno, právě žně. A nebýti toho, že
výstředním chováním upozornil na sebe policii a tu obával se, že by snad jeho
sběhnutí vyšlo na jevo, byl by snad v městě tichomořském zůstal, až by byl po-
slední cent utratil. Takto však, maje už jen malou část z lupy u sebe, vybral se
konečně z města. Měl původně zaměřeno domů, kde chtěl s otcem se smířiti, ale
ježto už mu sotva tolik zbývalo, aby mu zpronevěřenou částku nahradil, pustil se
na místo svého posledního pobytu, do Arizony, kde doufal znovu u starého Duffy-
ho přízeň si vydobyti a o dcerušku jeho, která, jak nyní přece jen uznati musel,
ze všech nesnázi jej mohla vytrhnouti, se ucházeti. Zdálo se mu, že by ji mohl
milovati a že by po boku jejím snad ještě naléztí mohl štěstí a myšlénka ta jej ne-
opouštěla. Ale hned zase jako strašidlo vystoupil před duševními jeho zraky
nenáviděný sok jeho v lásce, Jiří Bliss a co horšího, vědomi toho, že přeběhnul
k nepříteli, nahánělo mu strach zrovna smrtelný, neb vojenský zákonník určoval
na zločin takový trest smrti a v nejmírnějším případě mnoholetý žalář. A vojens-
ké vězení v Alcatraz, ostrově to naproti San Franciscu, nebylo zrovna to nejpří-
jemnější, jak měl často příležitost slyšeti. Nebýti toho prokletého Blissu, byl
by jistým v pustinách Arizony, ale takhle?

"Eh, co," řekl si vždy po takových nepříjemných úvahách, mezitím co vlak
dráhy jižní tichomořské k jihu ho unášel, "až dosud provázelo mne při všech
mých podnikcích štěstí, douám, že ještě teď hvězda mého štěstí daleko má k své-
mu zapadnutí."

A podobnými myšlénkami se obíraje, jel svému osudu vstříc.

* * *

Byl parný den červnový. Starý Duffy zajel si do prerie, jednak aby se po
dobytku svém poohlédnul, jednak též, aby na trampoty, jež jej v domácnosti stále
svíraly, poněkud zapomenu. Bylo na něm vidět, že v poslední době nápadně se-
staral, vysoká jeho postava nebyla už na koni tak vzpřímená a oči jeho nehleděly
více tak bystře, tak sebevědomě do světa. Svěsil hlavu, koni popustil uzdu
a nevládnoucí si okolí, oddal se úplně svým neveselým myšlénkám.

"To děvče mne ještě utrápí a samu sebe přivede do hrobu," zabručel pro
sebe. "Ale toho všeho je jenom vinen ten syn sousedův. Že také ten mi musel
přijít do cesty. Ještě kdyby byl naší viny, ale takovému neznabožku dceru svěřit.
to bych nikdy nemohl před věčným soudcem ospravedlnit —" a starý muž se
zamlčel.

"Aspoň kdyby se starý obrátil na mne," v neveselé samomluvě pokračoval
dále, "možná, že bychom se ještě smluvili, ale takto, beran nevěřící, myslí, že já,
věrný syn církve, mohu býti rád, když syn jeho, na němž si bůh ví jak zakládá,
si dcery mé všimne. To zná starého Duffy-ho špatně. Raději viděl bych, aby
se utrápila, než aby soused můj chlubit se mohl, že já vlastně mohu býti pozor-
nosti jeho syna povděčen. A ještě, kdyby aspoň žena dceru v lásce té nepod-
porovala! Jako by se byli všichni proti mně spikli! A ten větroplach Parker
také ani známky o sobě nedává. S tím, jako zetěm, už bych se byl spokojil —"
a starý osadník dále v tom směru přemýšlel, ani si nepovšimnuv, že koník, uzdu
neřízený, cestou ku Tucsonu jej unáší.

Najednou pozdvihne oči a vidí v nedaleké vzdálenosti k sobě příjížděti jezdce.
Ač starý, měl zrak v pustinách vyzkoušený a proto uchopiv rychle uzdu, koně
zastavil a na příjíždějícího jezdce důkladněji se podíval.

Ani svým očím nechtěl věřit, když jezdce už z dálky mu kloboukem kynul.

"U čerta," vyklouzlo z úst starého dobytkaře. "Ať se do pekla dostanu,
neni-li toto sám Wm. Parker, o němž jsem právě myslel. Ano, je to on. No,
tohle je překvapení! Jako když na zavolání přijede!"

A než se ještě z překvapení svého vzpamatoval, byl už jezdce u něho.

Několik okamžiků vzájemně se pozorovali. Parker netroufal si první rozmluvu zahajiti, neboť nebyl si jist, jak jej starý přivítá. Špatné svědomí nedalo mu pokoje, a což: jestli sok jeho už o jeho útěku od vojska něco domů psal? Než v krátkce byl z nejistoty té vyveden, když Duffy, k samému jeho koni se svým se přitočil, ruku mu podával a s úsměvem prohodil:

“No, vítám vás z vojny, to budou mít naši radost, zvláště Bridget, beztoho už to u nás v poslední době není k vydržení. Jsem rád, že jste tu, možná, že bychom jinak byli brzy měli na reňci funus —” a stařec se nápadu svému hlučně zasmál.

“Funus?” opakoval mladík. “Kdo pak to u vás stíně? Vyjádřete se přece určitěji.”

“Eh, že přece nechápete,” odvětil Duffy, “a přece jste nemoci její skoro sám viněn. Bridgeta stíně, protože jste nám už tak dávno nepsal!”

“Ach tak!” vydechl překvapeně Parker. “Nevěděl jsem, že by byla tak na zprávy ode mně čekala. Jenom abyste se nemýlil. Třebas někdo jiný opomenul jí přátelský vzkaz zaslati.”

“Myslíte Jiřího Blissa?” otázal se stařec, a čelo jeho lehce se zachmuřilo. “Také by to bylo možné, kdybych neměl jejího ujištění, které mi dala, když vy jste do vojny odjžděl. A dcera moje slibu neruší.”

“A právě proto myslím, že ji návrat můj mnoho nepotěší,” namítnul mladík. “Mám ji silně v podezření, že vyřkla slib, na jehož splnění nedoufala.”

“Uvidíme,” řekl osadník a dále o předmětu tom nemluvili.

Na reňci samotné bylo překvapení žen rovněž nemalé, ale mýlil se starý, když myslel, že nedostatek zpráv od Parkera byl příčinou zamkllosti starší jeho dcery. Ta právě tak jako matka a sestra přivítala chladně mladého muže, na němž přes všechno skrývání bylo znáti jakýsi nepokoj, který tím více stoupl, když Duffy během řeči optal se ho, co že tam dělá syn sousedův a jak se to stalo, že on, který skoro později k vojsku přistoupil, je už propuštěn a vůbec ve všem, na vzdálených ostrovech se odehrávajícím, od něho poučení hledal.

A tu ukázala se v pravém světle vylhaná povaha muže, kterému svěření chtěl blaho své prvorozené dcery. Parker, aniž by byl do rozpaků přišel, začal povídati, jak už na lodi sešel se s Blissem, který, domnívaje se k tomu míti pod vojenským kabátem právo, na palubě parniku jej napadnul jenom proto, že domníval se v něm viděti soka v lásce.

Bridgeta slova jeho zrovna hltala, ale když o rvačce na palubě k vůli ni svedené vyprávěl, zaplanuly jí až dosud vždy smutné oči a po obličejí jakoby se byl jí rozlil lehký úsměv uspokojení. Parker dobře si toho všimnul a aby dívčinu protivnou jemu lásku schladil, ihned nadhodil:

“Ostatně pochybuji, že by se byl už za dva měsíce pro svoji Bridgetu bil. Hezká Tereza, takto prodavačka ovoce na hlavní ulici manilské, upoutala na se jeho pozornost a možná že nyní už ji nazývá svou!”

“To není pravda!” vykřikla Bridgeta prudce. “Takové zrady by Jiřík nebyl schopen,” a dívce hněvem vytryskly z očí slzy.

“Ať už tak nebo jinak,” pokračoval v řeči Parker, pase se s rozkoší na žalt dívky, která mu při tom zdála se býti tím hezčí, “jisto je, že po propuštění svém zůstal v Manile a jak mi kamarádi jeho sdělili, minil zabratí si kus pozemku a věnovati se se svou hezkou Terezou zahradnictví. Jak dlouho mu ale Tereza v útulné chýži z bambusu zůstane, je jiná otázka,” a Parker svému nápadu hlučně se zasmál.

A byl by ještě více o svém vzdáleném soku vypravoval, kdyby dívka, hněvem planoucí, nebyla ze světnice odešla a matce, která ji ven předešla, kolem krku se nevrhla.

“Ach, matinko,” zahorekovala. “Jak dlouho ještě má býti láska má podrobována zkoušce, které by srdce mnohé dávno již bylo podlehló? Kdybych ne-

znala poctivost a upřímnost Jiříkovu, skoro bych uvěřila řečem tohoto mně tak protivného muže. Vždyť vypravuje vše tak souvisle a jistě, že když by nezničil důvěru, aspoň pochybnost by vzbuditi musel v každém srdci méně milujícím, nežli je moje —“ a dívka pro pláč ustála v řeči.

“Jen se vyplač, děvečko moje,” laskala matka, dívce černé kadeře hladíc. “Ulehči se ti v srdci. A dobře jsi udělala, že's děle slovům toho větroplacha nenaslouchala. Abych se ti upřímně svěřila, myslím, že celý ten William Parker je lhářem a dobrodruhem toho nejhoršího druhu.”

Matka vyslovila slova ta proti svému zvyku s neobyčejnou rozhorčeností a rázností, kterou dcera u ni jindy neviděla.

“Ano, díváš se na mne udiveně,” pokračovala v řeči matka, vidouc překvapení na tváři dcerině. “Nerada někoho odsuzuju, ale mladý tento muž už při prvním spatření se mi nelibil. A nechápu, jak otec, jindy tak prozíravý, nechá se od něho tak balamutit. Kdybych mu hleděla vše vysvětlit, všechno bych zhoršila a proto bude nejlépe, když věcem necháme volný průchod. Jak on otec pozná časem svůj omyl.”

“Pozná, ale až bude pozdě,” smutně hlavou dcera potřásla. “Zatím přinuti mne, abych si třebaš Parkera vzala a tím štěstí mé životní nenapravitelně zničím,” a dívce znovu slzy vytryskly.

“Musíš odporovat, co možná nejdéle, dceruško,” radila matka. “Potom na oko svol a odklač si vyžádej. V té době snad příznivý osud v tvůj prospěch zakročí. Něco mi stále praví, že tvůj Jiří v pravý čas se vrátí a rázem věci do jiných kolejí přivede.”

“Kéž bys byla, matinko, dobrou prorokyní,” povzdychla dívka a v očích objevil se jí záblesk radosti. “Pak chtěla bych snést už tu odpornou mi pozornost mladíkovu, abych jej tím spíše k odkladu přiměla.”

“Teď mluvíš rozumně, Bridgeto,” pravila matka a dceru na čelo políbivši, v černé její zraky hledíc, doložila: “A věz, můj drahoušku, že já to jsem, tvoje matka, která bdíti bude, aby štěstí tvého života nebylo obětováno tvrdohlavostí a nábožnému fanatismu otcovu. To vědomí budí ti útěchou a nyní, pryč se slzami. Však ono vše ještě dobře skončí a v našem údolí bude ještě dvě spokojených a svorných rodin.”

To pověděvši, vrátila se do světnice, kam také dcera s obličejem již značně vyjasněným po malé chvíli přišla.

VI.

Podivil se nemálo starý Duffy, vida svou dceru v následujících dnech značně veselejší a i Parker, který na nějaký čas, jak pravil, odpočinku na renči Duffy-ově po “štrapácích válečných” si vyžádal, nechtěl zprvu ani svým očím věřit, vida, jak dívka, na první setkání tak plachá, více se mu nevyhýbá, ač chlubití se ještě nemohl, že by nějak zvláště ji přítomnost jeho těšila. Byl spokojen i s tím malým úspěchem a v duchu již těšil se, že stane se jednou majitelem dosti slušné dobytkařské renče, z níž bude mu třeba jenom díl druhé dceri Duffy-ově, Marii, vyplatit. Byl dobrým obchodníkem a brzy seznal, že starý Duffy nevede renč tak, aby mu ten největší užitek přinášela, ale to vše minil on napravit, až by se jednou stal jejím pánem.

“Hle, přece mi ještě hvězda štěstí mého nezapadla,” řekl si jednou, když po rozmluvě se starým Duffym, v níž mu tento řekl, aby přece s dcerou jeho konečné slovo promluvil, tak udělal a dívka s malým jen zdráháním ucházení se jeho vyslechla. “Musím přece jen mít u sebe nějaké kouzlo, že mám u ženských takové štěstí. Kdo by si to byl při mém příjezdu pomyslíl, že ta uplakaná Bridgeta mne ien vyslechne! Ano, nyní jsem na pravé cestě a musím železo kout, dokud je horké. Což kdyby mi v posledním okamžiku ještě něco do toho vkročilo?”

A úsměv vítězný na tváři mladíkově rázem zmizel a po nějakou dobu v přemýšlení se pohroužil.

"Ano," povzdychнул si konečně, "byla by to moje zkáza, kdyby tak najednou Jiří Bliss zde se ukázal. Nejenom že by mi lásku dívky odejmul, ukázal by mne v pravém světle a pak veta by bylo po mé vážnosti u starého Duffy-ho. Až poznal by, že jsem lhář, sběh a lupič, vyhnal by mne z domu a třeba i soudím vojenským vydal. A nějakých patnáct roků při nejmenším by mne na ostrově Alcatraz nemínulo!"

Takové vzpomínky stále častěji se u něho hlásily a což divu, že hleděl se vším úsilím svolení dívky k sňatku dostat.

Bridgeta však jednoho dne jej povzbuzující, druhý den svým jednáním odměřeným jej odpuzovala a kdykoli začal řeč ku vytknutému cíli, jediným pohledem svých tmavých očí v řeči ho zarazila. Zdálo se, že v tom pohledu obsažena je celá řada vyhrůžek a všeho zločinu schopný světák rázem němého toho pokynu nposlechnul.

Ale poměry přece jen trvaly příliš dlouho, že pro obě strany stávaly se nepohodlnými a otec už sám hotovil se, že s Bridgetou v té věci rázněji promluví.

A slovu svému také dostal.

Vyčíhal dceru, když v podvečer na koniku do prerie si vyjela a hned také za ní se pustil. Potkal ji, když už se vracela. Dobře si všimnul starý dobytkař, jak hleděla se mu jinou cestou vyhnouti, ale zmařil jí její úmysl.

"Bridgeto," pravil k ní hlasem neobvykle laskavým, "tentokráte nepřicházím, abych ti poroučel, ale s prosbou k tobě mluvím a vím, že jako poslušná dcera mně dáš za pravdu —"

"Nemluvte dále, tatinku," se záporným kynutím ruky dívka smutně pronesla, "vím už, oč mne chcete žádat. Abych vám ušetřila nepříjemného pro vás sebezapření, řeknu vám zde jednou pro vždy a tam ten nad východními horami vystupující plný měsíc budiž mi svědkem, že nestane-li se nic nepředvídaného, než jiný úplněk na baň nebeskou se vyhoupne, podám ruku muži, kterého jste pro mne zvolil —"

"Ale, Bridgeto, nech si —"

"Jen toho nechte, otče," bránila se dcera, "jsem již dosti stará, abych chápala, že mne zrovna tomu Parkerovi zaprodáváte. Činite tak ovšem s tím nejlepším úmyslem, ale já vzdor tomu nemohu v srdci svém odpor proti němu přemoci. Než buď si jakkoli, jestli mne nic během měsíce nespasí, jak jsem už pravila, chci se jako poslušná dcera vašemu přání podrobiti. Ale tolik vám pravím, že tu samou hodinu, co s Parkerem k oltáři přikročím, štěstí své navždy pochovám."

A dívka poslední slova pronesla jen s namáháním, neboť slzy draly se jí do očí a aby další trapnou rozmluvu ukončila, švihla koníka bičikem a jako střela ve směru k renči zmizela.

"Podivné děvče a právě tak uníněné, jako já," zabručel starý Duffy mezi zuby a hluboce se zamyslíl.

Dcera už dávno byla na renči, když on, z hluboka si povzdychnuv, také k domovu se vydal.

"Nemohu si pomoci," několikráte cestou si opakoval. "Lepšího ženicha děvče nedostane, až nemohu se jakémuśi neblahému tušení ubrániti. Nevím, co to je, že Parker má pohled tak nejistý a tu právě mi napadá, že už několikráte jsem jej chvil v řeči, jak si odporuje. Že by mne chtěl oklamat? No, to by ještě starého Duffy-ho neznal. Musím jej od nynějška bedlivě pozorovati."

A skutečně prováděl, jak si byl umínil, ale Parker, jako by tušil, co se v jeho nitru děje, právě vynaložil všechnu svoji zchytralost, aby podezřívavého starce oklamal. Všechny ty nejslechetnější vlastnosti sporádaného mladého muže dovedl tak napodobit, že prozíravý jindy zákopník dal se jimi oklamati a sama sebe

káral z toho, že jen na okamžik mohl kdy poctivě záměry nastávajícího svého zetě podezřívati.

Jestli však podařilo se mu oklamat otce, vzbudil svým vypočteným chováním tím větší nedůvěru u matky a dcery, které obě s hrůzou pozorovaly, jak den po dni mizí a doba konečného rozhodnutí se blíží.

Marně snažila se Bridget udržovati odvalu, nejednou v posledních dnech s pláčem matce na prsa se vrhla a matka měla co dělat, aby zoufající nevěstu utišila.

"Nezoufej, dceruško," říkávala, ač v duchu sama už o splnění svých slov pochybovala, "ještě není vše ztraceno! Snad přijede v rozhodný okamžik tvůj miláček nebo aspoň o sobě dá vědět. V nejhorsím případě uděláš se nemocnou a svatba bude odložena."

"Ano, ale ne nadobro!" zahořekovala dcera. "Vim, že osudu zlému již neujdu a musím umíněnosti otcově se podrobiti. Nenadála jsem se věru, že takto skončí mé první lásky sen!" a dívka upadla v tak křečovitý pláč, že matka uznala za lépe, nechati ji o samotě se vyplakati.

Sama trpěla nemálo. Aniz by starý Duffy nebo dcery věděly, zašla si jednou sama na renč Blissovic a tam starého se optala, zda-li má nějakých zpráv od syna z Filipínů.

Čeho se dověděla, přineslo jí jen málo útěchy. Jiřík prý už dávno nepsal a otec sám je plný obav o jeho osudu, sám prý už chtěl se Duffy-ho pozeptat, zda-li snad dceři jeho nepíše, ale nechal toho, když slyšel, že této přijel ženich, který s Jiříkem sloužil. Tomu, co tento o něm vypravoval, ani dost málo nevěřil, naopak spíše jej to utvrzovalo v domnění, že Jiřík je zdrav. Politoval ztrápenou matku a vzkázal i slova útěchy její dceři, ani slovem však nezminil se, že má jejího ženicha v silném podezření, že minulost jeho není takovou, jak on ji líčí.

Doprovodil sousedku kousek cesty a na rozchodu, když mu tato ruku podávala, nemohl se zdržeti, aby nepronesl:

"Sousedko, vim vše, co u vás na renči se děje. Kdybych mohl starému oči otevřít, učinil bych to s radostí, ale vykládal by to za ziskuchtivost s mé strany a tím spíše bych ho v záměru jeho, dceru prodati, utvrdil. Bude nejlépe, když necháme věci volný průchod. Snad ještě v nejvyšší čas vše se k dobrému obrátí!"

S těmito slovy rozloučil se s ustaranou ženou, která zdlouhavým krokem oklikou ku svému domovu se brala.

Viděla s malého návrší, jak muž její z renče ve směru k městu Tucsonu vyjíždí a to právě se jí hodilo, že mohla nepozorovaně se vrátit.

Doma dověděla se, že otec, nadarmo příjezd nastávajícího zetě z Tucsonu očekáváje, tomuto naproti vyjel. Měltě dnes Parker vše v městě k nastávající svatbě vyjednatí, pozvati právníka k sestavení smlouvy a zároveň jednoho z kněží tucsonsých na oddávky zjednatí.

Netrpělivě hleděl do dálky, brzy-li se na jednotvárné pustině vyskytne jezdec, ale dlouho marně vyhlídal. Už chtěl se vrátiti, když malý mrak prachový v dálce jeho pozornost upoutal.

"Je to dost, že už se vrací," zabručel osadník. "A skoro mu nezazlívám, že ještě jednou v svobodném životě s kamarády se pobavil. Zde na renči nebude mít k tomu příležitost. Ale co to? To přece není kůň, na němž Parker včera vyjel! A hrome!" dodal, oči dlaní si zacláněje, "vždyť to ani není ten, na nějž čekám," a starý muž dále upřeně na blížícího se jezdce pohlízel.

Než kdo by byl pozorněji tváře osadníkovy si povšimnul, byl by viděl, jak poznenáhlu výraz překvapení po ni se šířil, až konečně, nemoha déle se opanovati, mezi zuby zabručel:

"Svatý Patricku, není-li to pak sám mladý Bliss! A jak zmužněl od té doby, co jsem ho neviděl. No, to bude pro Parkera překvapení, až se s kamarádem z vojny sejde!"

A stařec by byl děle v samomluvě pokračoval, ale jezdec už byl blízko a na znamení, že souseda poznává, objemným kloboukem na pozdrav zamával.

"Tak můj soused je prvním, kterého v domově svém vítám," zvolal, až k samému Duffy-mu přijeda a s úsměvem mu osmahlou pravicí s koně na pozdrav podáváje.

Osadník ruku mu sice podal, ale z udivení svého dosud se neprobrav, stále na mladého muže, podle něho na koni sedícího, s údivem hleděl.

"Nu, co pak mne neznáte, mistře Duffy?" s úsměvem tázal se Jiřík a hned dodal: "To jsem skutečně zvědav, jestli mne také vaše Bridgeta tak těžko bude poznávat."

Slova ta jakoby starého osadníka vzpamatovala, trhnul sebou a ještě jednou na mladíka se zahleděv, pravil:

"Buďte mi vítán do našeho kraje. Ale věřte mi, že bych se byl spíše smrti nadál, než že vás zde potkám. Vždyť vyprávěl nám pan Parker, že jste zůstal na Filipinech —"

"Parker? Wm. Parker? On je zde?" jedním dechem vyzvídal Bliss.

"A což vy nevíte?" neméně udiveně tázal se Duffy.

"Nic nevím," kvapně a s jakýmsi výsměchem odvětil mladík a hned dodal mnohem vážněji: "Vim jen to, že prostý Parker utekl od své setniny, přeběhl k nepříteli a odtud, spáchav loupež a nezdařený pokus vraždy, úplně se ztratil. Tak vida, sběha hledají na Filipinech a on zatím pěkně v Soustátí si hoví!"

Starý Duffy zůstal, jakoby hrom před něj byl udeřil. Nechtěl věřit, že by on, starý, světa zkušený muž, mohl se dát tak oklamat ličeným vypravováním nastávajícího zetě a tu mu jako bleskem projela hlavou myšlénka, že snad Bliss, věda o jeho poměru k jeho dceři, hledí jen Parkera očerniti. Však myšlénky té hnedle se vzdal, když přímý pohled mladého muže na něm pátravě spočinul a on skoro s výčitkou pronesl:

"Zdá se mi, sousede, že slovům mým úplně nevěříte? Myslíte, že bych byl tak špatný, že bych někoho tak obviniti mohl? Že Parker chtěl mne o nevěstu připravit, to mi známo, ale zároveň též vim, že Bridget moje zůstane mi věrnou. Mám její slovo!"

"Slovo?" opačil udiveně Duffy, ale hned, jakoby údiv svůj zakryti chtěl, skoro s výsměchem dodal: "Ostatně, jak slovo to brala vážně, nejlépe dosvědčuje to, že ženich její, Parker, odjel do Tucsonu včera už, aby vše k brzké svatbě ujednal."

Byl-li dříve překvapen Duffy, byla nyní řada na mladém vojínu, aby se divil, ale dovedl se přemoci a na oko klidně odvětil:

"Blahopřeji vám k zeti sběhovi, vlastizrádci a lupiči, jestli ne něco horšího. Vyřídte můj pozdrav pani Duffy-ové a oběma dcerám. Zde se cesty naše dělí. Spěchám, abych už byl pod střechou otcovskou."

S těmi slovy, koně na vedlejší cestu zahnuv, od dobytčáře se oddělil a to-muto, překvapeně za ním hledícímu, v temnotě na kraj už ulehnuvší zmizel.

Duffy, když po chvíli domů celý rozrušen dojel, neřekl manželce, na něj otázkami doléhající, nic než:

"Jeden ženich zmizel a druhý se objevil. Blissův Jiřík právě se vrátil z vojny domů."

VII.

Byl-li starý Duffy při spatření Jiřího Blissa překvapen a neurčitou jakousi neblahou předtuchou jat, ženu jeho zpráva ta nijak nerozčilila, nýbrž naplnila ji radostí, kterou marně před manželem zakryti se snažila. A také neměla nic pilnějšiho na práci, než aby Bridgetu vyhledala a radostnou pro ni novinu jí zvěstovala.

Nalezla ji v světničce její, jak se prohírá v starých dopisech, vzdáleným milencem jí zaslanych a se slzami v očích dívá se na uschlý kvítek modrý, o němž jí Jiřík psal hned po příjezdu svém na souostroví, že kvítek ten znamená u dívek filipínských důvěru ve věrnost milence a šťastné zakončení lásky.

"Květe uvadlý," polo nahlas k sobě promluvila, "tentokráte asi moc tvá mine se účinkem. Ten, kdo mi tě poslal, sotva asi je mezi živými, neboť nenechal by mne tak dlouho touhou a nejistotou po něm zmirati," a dívce proud vřelých slzí z očí vytryskl.

Tak byla dívka v bolné upominky pohřížena, že ani dost málo nevsimla si příchodu matky, která pootevřenými dveřmi přišla a už několik okamžiků na dívku, žalem zdrcenou, hleděla.

"Je mezi živými, dceruško, a je tobě blíže, než si myslíš!" a matka s úsměvem na překvapení dcerino hleděla.

"Nerozumím vám, matinko! Vyslovte se jasněji! O kom to mluvíte? O Jiříkovi? To jistě ne! Není to možné!" skoro jedním dechem ze sebe Bridget vyrazila a v očích její zračila se taková napnutá nejistota, že zželelo se matce dcery a proto pospíšila si s odpovědí:

"Je to možné, dceruško, ale musíš se uklidnit. Jiří Bliss je z vojny doma. Otec ho potkal dnes večer, když jel Parkerovi naproti. Tak vidíš, že se splnilo, co jsem ti vždy říkala?"

Ale dcera místo vši odpovědi vrhla se matce na prsa a tam slzami, které však byly jen výbuchem radosti, si ulevila. Bylo jí potom u srdce tak lehká a i úsměv, kterého už po dlouhé týdny nepoznala, zahrál jí kolem úst, když s nádechem v úsměchu pravila:

"A kde pak je můj ženich? Vrátil se už s povolením k sňatku? Nyní nemusí chvátat a udělat by dobře, kdyby se vůbec nevrátil!"

Ještě nějakou chvíli matka s dcerou o šťastném obratu věci na renči mluvily. Konečně matka se zvedla k odchodu, věděla, že dceruška její s radostí uvítá samotu, v níž by znovu sen své lásky rozvinouti mohla.

Bridget však, jakmile octla se o samotě, uchopila suchý modrý kvítek a vášnivě jej libajíc, šeptala:

"Tak jsi přece jen, kvítku zámořský, pravdu děl. Můj miláček je zdrav a že na mne nezapomněl, přesvědčím se ještě dnes v noci. Ach, kde bych se byla toho nadála, když jsem dnes na vycházející plný měsíc hleděla, že světlo jeho bude mi svítit na pěšinku, po níž už tak dlouho sama jsem chodila, abych přivedla si na mysl ty chvíle, které jsem na ní ve společnosti Jiříkově před jeho odjezdem ztrávila. Řekl mi tehdy: 'Až někdy se vrátím, na této pěšině opět mne očekávej a zde navážeme dále nit naši lásky, kterou dlužno na nějaký čas přetrhnout. Nepřijdu-li vícekrát, věz aspoň, že zemřel jsem s myšlenkou na tebe a tvým jménem na rtech a i to bude ti v životě tvém útěchou.' — Nyní je však zase zde a trapná část jeho odkazu odpadá. Vyjdu mu dle úmluvy vstříc."

Ustrojila se coby nejvkusnější mohla, za volný živůtek vstřčila malou, stříbrem kovanou pistol pro všechny možné případy a nedočkavostí zrovna hoříc, vyklouzla z renče do prerie, září plného měsíce osvětlené.

Ručím krokem přeběhla jako stín prostoru k nejbližšímu pahrbku, kde už byla jista, že nikdo z renče ji neuvidí a pak zmírnila chůzi a krokem, který přecházel až v loudavý, po známé jí cestičce se brala. S jak různými pocity konala tuto cestu dnes! Jaké to myšlenky radostné kroužily jí hlavou, že nejednou nadobro se zastavila a tváře své, nedočkavostí planoucí, ku hvězdnatému obloze, po níž měsíc zvolna vyměřenou mu drahou mezi hvězdami se bral, obrátila. Kolem rtů zahrával jí úsměv, když ze zamýšlení se proberouc, na účel své cesty se rozpomněla.

A čím blíže k cíli své cesty přicházela, tím bouřlivěji tlouklo jí srdce v nádrech a marně se namáhala pohnuti své přemoci.

“Ach, jak jsem bláhová,” šeptala si, “věru, že netušila jsem, že tolik Jiříka miluji. Ale —” a dívka zamlčela se a lehounký mráček smutku na čele se jí rozhostil. “Ale což jestli na mne zapomněl, vždyť mi již tak dlouho nepsal! Pak konala jsem cestu tuto marně.”

A čím dále na možnost tu myslela, tím větší zármutek vkrádal se jí do srdce, až první slza se ukázala, po ní hned druhá a děvče, krátce před tím ještě plně naděje a radosti, malomyslně svésilo hlavu a štěkání její zanášel lehounký vánek do pouště a zaslechl je též mladý muž, který za rozloženým kerem “španělského bajonetu” ukryt, postavu dívky zrakem svým téměř pohlcoval. Několikrát již chtěl se rozběhnouti a sevřít v náruč tu, která po dlouhé měsíce byla hlavním předmětem jeho myšlení a snů a zcelovati znovu ta ústa, jež mu tolikrát lásku vyznala, ale zvědavost, vyslechnouti dále samomluvu dívky, zdržovala jej v úkrytu.

Když však zaslechnul první zvuky dušeného pláče, tu už nemohl udržeti se dále a beze všeho ze stínu vyrazil, kvapně, skoro letem, ku dívčí postavě spěchal.

Ta nezdála se kroků jeho zpozorovati, neboť větřík vanul od ní a šumot, který v uschlých větvích kaktusu působil, postačil k utlumení lehkých kroků mužových. Teprve když stín sklopené její zraky postřehly, zdvihla hlavu a tlumený výkřik vydral se jí z pootevřených úst.

Ale než ještě dozněl, už přiskočil mladý muž k ní, otočil ramenem její šíjí a druhým nadzdvihl hlavu a na okamžik do milého toho obličejce, při kouzelném svitu měsíce ještě krásnějšího, se zadívav, jal se libati ji ubledlé tváře, přivřené oči, bělostné čelo i černý vlas a ústa jeho stále opakovala:

“Mám tě opět, můj drahoušku, moje Bridgeto!”

A znovu tisknul k sobě tu, jejíž láska byla mu tou jedinou útěchou v krušném životě vojenském v zámořských osadách.

“Slyšíš, Bridgeto, já to jsem, tvůj Jiřík!” šeptal dívce, když tato stále, bezvládně téměř, v náručí jeho spočívala. “Což nemáš ani slovička na uvítání? Vždyť jsem tě tak příliš nepřekvapil, psal jsem ti z Manily před dvěma měsíci, že v krátkosti přijedu a onehdy z Frisca poslal ti krátký dopis, že ve dnech nejbližších se vrátím. Ale co tak na mne hledíš? Proč se chvěješ? Bridgeto, buď rozumnou, mluv a vysvětli mi všechno,” a mladý muž znovu dívce obličej pozdvihl a do její oči se zadíval.

Bylo vidět, že Bridget hledá slov, jimiž by pocity, nitrem jejím zmitající, nejsprávněji vyjádřila. Ale nenalezla, za to však pohnutí a radost jí přemohly a byl-li dříve Jiřík u projevech své lásky vášnivý, byla ona nyní tím více. Lábala mužnou jeho tvář, jižním sluncem opálenou a nyní k ní skloněnou, hladila každě do čela mu spadající, tiskla volnou ruku, mezitím co oči s výrazem té nejvřejší touhy na něm spočinuly.

“Slovy nejsem s to vypovědět, co v mém srdci právě se děje, můj Jiříku,” konečně, jakoby s námahou, ze sebe vypravila. “Nediv se, že jsem celá zmatená, o tvém příjezdu nevěděla jsem toho nejmenšího a teprve tatínek nám večer vyprávěl, že’s přijel —”

“Že’s nevěděla?” vskočil jí do řeči Jiří. “To je mi divné, abys byla ani jediného z dopisů neobdržela. Skutečně, nerozumím tomu.”

Dívka neméně udiveně k němu vzhlédnula, ale v tom, jakoby jí náhlé tušení projelo, rozčileně ze sebe vypravila:

“Něco mi napadá, Jiříku. Wm. Parker, za něhož jsem se měla už tyto dny provdati, ani nevíš, z pravidla dojížděl do Sonoity i do Crittenden pro poštu a tu snad — ale ne, takové zrady snad by nebyl schopen,” a dívka náhle se zarazila.

“Jen dopověz!” hlasem mocně potlačovaným vztekem se chvějícím pronesl Jiřík. “Ale počkej, povím za tebe, co chceš říci. Parker, tvůj ženich, špatným

svědomím puzen, dopisy moje na tebe i na naše domácí u sebe podržoval. Vidíš, že myslíš to samé?"

"Ano, a není nesnadno, domyslet si příčiny," odvětila dívka.

"Protože je sběhem, zlodějem a kdož ví, jestli ne ještě něčím horším a bojí se v případě prozrazení ode mne dlouholetého vězení, které ho ostatně nemine, až já nijak jej neminim zvlášť pronásledovati."

"Ach, miláčku! Takovým že by byl Parker? Jinému, než tobě, bych to nevěřila, neboť nemohu chápat, jak mohl otce tak oklamat. Ten se bude divit, až dozví se, jakého pro mne vybral ženicha. Nyní mu to snad řekneš?" a dívka s výrazem, plným nejistoty na něho pohlédla.

"Stalo se již," pevně odpověděl jinoch. "Však nebyl bych rozmluvu o tom začal, kdyby sám se nebyl o tom ničemov! zminil. Zdá se, že tomu ještě zcela nevěří, však jimi jej brzy přesvědčí, a brzo nadejde doba, kdy mne tvůj otec ještě rád za svého zetě přijme. Nemyslíš, miláčku?"

A mladá děva místo odpovědi jenom těsněji k milenci svému se přitiskla.

A měsíc již hodně daleko na báni nebeské urazil a chladnější větřík už od hor vanouti začal, když mladí lidé se zdvihli a po konečném obejmutí oba s úsměvem na rtech a s radostí v srdci ku otcovským renčím se rozešli.

* * *

Ráno starý Duffy byl neobyčejně brzo na nohou a když obě dívky do společné jizby vešly, připínal si už ostruhy a prohlížel revolver, což vždy dělal, kdykoli na delší jízdu se vydával. Byl zamlklý dnes a na pozdrav křesťanský obou dcer ani hrubě neodpověděl. Ty ani nepotřebovaly významného pohledu matčina, která v krbu pro muže nějaké snídaní připravovala, věděly už ze zkušenosti, že otec jejich je značně pobouřen a lépe, na nic se ho neptati.

Starý, sotva něco pojedl, vyšel a skoro v zápětí slyšely ženy dusot koně směrem ku Tucsonu.

Ulevilo se jim, jakoby bouře nad hlavami jejich se vznášející zavanutím větru odletěla. Co otce popudilo, věděly a také stále o tom přemýšlely.

Sotva že samotny ve světnici se octly, vrhla se dcera matce kolem krku a vřele ji libajíc a radostí slzíc, sdělovala jí, jak sešla se s milencem a jak ten dosud jí věrně miluje a jí k stálosti vybídnul.

"Ach, matinko," pravila, "Jiřík zdá se mi nyní tak rozvázný, jakoby byl o deset roků sestárnul. Nepředstavovala jsem si ho takto, ale nicméně mu to sluší a dle mého názoru také více naší lásce prospěje, než kdyby jednal vášnivě. Tím by asi u otce mého tím méně pořídil. Nemyslíš?"

"Bridgeto!" vážně odvětila matka, přímé odpovědi na otázku dceřinu se vyhýbajíc. "Budeš ještě vidět, že otec tvůj sám jednou Jiříka požádá, aby se stal jeho zetěm. Je sice hrdý a tvrdohlavý, ale mám jakési tušení, že Parker tak jeho pýchu pokoří, jako ještě nikdo jiný. A možná, že toho se dočkáme dříve, než si myslíme!"

A s těmi slovy matka se vzdálila, aniž by dceři jasněji smysl slov svých vysvětlila. Ostatně té dostalo se vysvětlení ještě téhož dne.

Starý Duffy vrátil se z Tucsonu již pozdě na večer a hned na první pohled bylo na něm znát, že je hrozně rozrušen a tu domácí ženy ze zkušenosti věděly, že nejlépe je, nechati jej na pokoji a nenaléhati naň otázkami. A tak i tentokráte. Starý napřed s pasáky se pohádal a přijda do světnice, hrubě ani nepozdravil, což nebývalo jeho zvykem, ale uvrhnuv se na lavici v rohu kolem stolu, hlavu do rukou si vložil.

Dlouho tak nehybně seděl, mezitím co matka šití nějaké držíc v rukou, podřimovala a časem do krbu přiložila. Mohla snadno odebrat se na lůžko, ale věděla, že dneska ještě manžel její se všim se jí svěří, popřeje-li mu dostatek

času, a také částečně byla zvědava, co se mu v Tucsonu přihodilo. Že to bude ve spojení s jeho nastávajícím zetěm, tušila.

A nemýlila se. Dobytkář najednou vzhopil se a pěsti do stolu udeřiv, až žena k smrti se zalekla, nějakou irskou kletbu zahučel, pak ale jasněji, patrně přítomnosti ženy si nevšímaje, k sobě promlouval:

“Tak jen o peníze starého Duffy-ho se ti jednalo? Dceru že bys byl vzal jako nucený nádivěk? No dobře, že s mi na dlouho odklizen s cesty, dle zásluhy bych ti byl za tu zradu zaplatil. Svatý Patricku, kdo by si to byl pomyslíl, že člověk ten je takovým lotrem. Ani zrakům svým jsem nechtěl věřit, když jej šerif vedl přes plazu spoutaného do vězení. A já ještě včera mu dal, aby žena a dcery nevěděly, dvě stě dollarů, by vše potřebné ku svatbě opatřil. Co se člověk na ty peníze v této poušti naplahočí a nyní takový světoběžník bohaprázdný jej o to připraví.”

A starý dobytčář znovu hrubou kletbu vyslovil, úderem na stůl ji provázeje. Hned ale s sebou udiveně trhnul, když na rameni svém ucítil ruku a v uši zazněl mu povědomý hlas jeho ženy.

“Patricku,” pravila vážně, na každé slovo výraz kladouc. “Takovým kletbám tě ta tvoje víra učí? Aby tě tak slyšel nekatolík, co by si o tvém náboženství pomyslíl? Zajisté, že je tak špatné, jako každé jiné a i já počínám se klonit k tomu náhledu. Nebo slyšel jsi kdy souseda Blissa takto proklinat? Uvaž o tom. Než k věci. Ráda bych věděla, co tě tak u tvého nastávajícího zetě dopálilo? Nepovíš mi?”

Starý Duffy udiveně na ni hleděl, neboť nemohl pochopiti, kde vzalo se v té ženě, vždy spíše mlčenlivé, tolik smělosti, že tak káravě k němu promluvila. Ale uznal, že měla pravdu a jsa rád, že může někomu vnitro své odhaliti a sobě uleviti, jal se jí vyprávěti, jak, znepokojen nevracením se Parkera z Tucsonu, za nim podívat se vyjel. Nepotřeboval se dlouho po něm vypyťovati. Zvěděl, že Parker hned po svém příjezdu do města, místo aby byl měl co nejdříve záležitosti svoje vyříditi, odebral se do hospody “Zrzavého Majka”, kam scházela se společnost velmi pochybné hodnoty a kterou policie stále měla na očích, neboť nejedna loupež, vražda a podobné, vzala tam počátek.

I stalo se, že do hospody té přišlo také několik vojáků, kteří zároveň s Jirím Blissem z Filipínů se vrátili a v Tucsonu poslední své peníze ve společnosti ženské toho nejsprostšího druhu utráceli, a jeden z nich poznal Parkera jako sběha od jeho setniny. Maje už peněz poskrovnu a věda, že by za udání sběha obdržel odměnu vládou vypsanou, nemeškal a uvědomiv městského šerifa, zatčení Parkera přivodil. Ten prý nabízel úplatek úředníkovi, a když odmítnut, tasil pistol a tak se stalo, že přišel k těžkému zranění.

“Dopraven bude k soudu do San Francisca,” skončil starý osadník své vypravování, “a jak jsem slyšel, několikaletý žalář jej nemine.”

Zdálo se, že se starému muži po zpovědi té značně ulevilo a také obličej jeho vzal na se výraz veselejší. Když však žena jeho stále mlčela, přistoupil k ní bližě a po dlouhé době zase kolem pasu ji obejmuv, k sobě ji přitisknul a hlasem, je-muž marně pevností dodatí se snažil, pravil:

“Vim, Mary, že v poslední době choval jsem se k vám všem urputně a nikdy si to neodpustím. Ale nejvíce mrzí mne, že zanevřel jsem na svého souseda a to jen k vůli tomu náboženství. Chtěl jsem té nenávisti obětovati dceru, která však mi přece šťastným osudem zachována. Dáreba Parker byl také katolíkem — aspoň se takový stavěl — a kam to přivedl? Bude mi tohle dobrým naučením a snadno oželim ty peníze, jež jsem mu na cestu do Tucsonu dal, ale hůře je to s tou potupou, kterou rodině mé způsobil. Že mne tak ošidil, budíž mým trestem a nyní na všechno zase zapomeňme. Či nemyslíš, drahá moje družko?”

A starý Duffy v návalu citu ženu k sobě přitisknul a vřelý polibek na vlasy hodně už prošeďivělé, jí vtisknul.

Duffy-ová nemohla pohnutím radostným ani slova ze sebe vypravit. Vše přišlo tak náhle a takového radostného obratu v životě na renči nikdy se nenadávala. Proud slzi byl její odpovědi a Patrick jako hříšník zkroušeně čekal, až se žena utiší.

Konečně stará žena utřela si oči a láskyplně na chotě pohlédnouc, pravila: "Ani nevíš, Patricku, jak mne to těší, že jsi přišel k jinému náhledu. Očekávala jsem to, jenom bála jsem se, aby obrat ten nepřišel pozdě a štěstí dcery naší nebylo zničeno. Takhle vše ještě bude dobře a na známost s nehodným Parkerem zapomeňme. Ženicha pro naši Bridgetu najdeme snadno. Či nemyslíš?"

Duffy přikývnul a hned na to vyšel ven, aby se v přírodě trochu z dojmů zážitých zotavil a k nejbližšímu jednání připravil.

VIII.

Na obou renčích zavládl nyní život mnohem veselejší. U Blissů byli rádi, že vrátil se jim syn z nebezpečné výpravy zdrav a starý Bliss zvláště si líboval, že už bude moci předati renč v ruce mladší a po životě krušném si odpočinouti. Mladší syn nehodil se přílišně pro život na osamělé renči a snadno ve městě pohodlnější zaměstnání si nalezne.

Matka byla jako vyměněná. Bylať ona jednou z těch trpělivých, statečných a málomluvných žen zákopníků, jež nebezpečný život na pomezí v povaze utvrdil, že na pohled za všech okolností zůstávají chladnými, ale tentokráte Blissová nemohla potlačiti lásku a pýchu mateřskou a byla by svého prvorozeného nejraději sama pro sebe zabrala.

Vypravování Jiříkovo o životě vojenském a jeho zkušenostech na ostrovech nalezlo ostatně vděčné posluchače a nejhornlivěji naslouchal starý Mark, který představoval si Filipince jako Indiány a stále mladého pána svého v řeči vytrhoval a jenom lítoval, že nemohl s ním jeti, pomstit se za svoji zkrácenou nohu. Hlasitě dával na jevo svoji radost, když Jiřík o vítězstvích zbrani amerických vyprávěl a proklínal zase, kdykoli o zrádnosti domorodců slyšel. Generála Lumr představoval si jako Apače Victoria a Aguinaldo byl u něho totožný s Geronimem.

A Jiří už dlel v domově několik dní, aniž by byl slovem zavadil o známost svoji s dívkou ze sousední renče. Čekal jen na příležitost, kde by se byl mohl s matkou v té věci poraditi, neboť které oko je ostražitější, kde jedná se o blahodítěte, které srdce lépe rozumí pocitům vřele milujícího syna, když ne matčino?

A matka, když jednou přece podařilo se jí Jiříka pro sebe na delší dobu odfotce a domácích podržeti, sama vyšla synu vstříc, a aniž by to byl pozoroval, s taktem, ženám vrozeným, zabočila na záležitost, která synu jejímu přede všemi na srdci ležela.

"A což, Jiříčku," podotkla jen tak mimochodem v řeči, "k Duffy-ovům se nepodiváš? Jsem jista, že by tě rádi na renči viděli. Už tomu dávno, co jsem žádného z nich neviděla, ač starší dcera Bridget častěji kolem naší renče je a vždy vlídně na mne se usmívala, když sdělovala jsem jim od tebe pozdrav. V poslední době, když od tebe žádná zpráva nepřicházela a její ženich, který prý s tebou sloužil, u nich na renči byl, přestaly její vyjízdky a myslela jsem, že už tady budeme mítí svatbu. Náš Mark slyšel od Duffy-ho Johna na pastvě, že u nich na renči brzy měl býti nový pán, že však ho úřady v Tucsonu pro nějaké zločiny zavřely. Duffy prý byl od několika dní zcela jiný a teď že je na renči zase veseleji a jej, Marka, starý Duffy onehdy, jakoby náhodou jej potkav, vlídně oslovil a po tobě se ptal a ještě ti něco prozradím, vyjádřil se, jestli prý přece také staré sousedy své navštívíš?"

"Ach tak!" podivně usmál se Jiřík. "Tak vida, přece jen došlo na slova pani Duffy-ové, že starý sám ještě mne nepřimo vyzve, abych se stal jeho zetěm.

Nu, také dobře, ale uspořím mu toho ponížení a sám jej o ruku dcery požádám. Či nemyslíš, matinko?"

"Zrovna z duše mi mluviš, Jiříku," odvětila matka celá blažená. "Já i otec už jsme práci sedření a rádi složíme břemeno na bedra mladší. U otce máš svolení jisté, mluvili jsme už o tom dávno, než jsi přijel, ale já dostala přísný příkaz, abych se ti o tom nezmiňovala, dokud bys ty sám se nevyznal. Nyní ovšem je vše jinak a věř mi, že's ubral mi velkou starost s myslí, neb jsem jista, že's volil dobře."

Jiřík místo odpovědi jen matku objal a vřele ji políbil a polibek ten vyjádřil mnohem výrazněji všechny ty pocity, které nitrem jeho zmítaly.

A hned druhý den vypravil se návštěvou na renč Duffy-ovu. Zrovna jako by jej byli očekávali, neb všechny zastihnul doma, v staré světnici bylo vše jako k nějakému svátku vyzdobeno. Starý oděn byl v oblek, o němž říkal, že látku naň koupil si ještě v Irsku a ježž oblékal pouze ve svůj svátek, sv. Patricka a pak o 4. džulaji. Také dívky byly svátečně ustrojeny a stará Duffy-ová nezdála se mu ještě nikdy tak veselou jako toho dne.

Jiřík přišel pěšky, nezdálo se mu na malou tu vzdálenost sedlat si koně a pak byl jist, že cestou k domovu nepůjde sám. Sotva že sešel s pahorku, viděl už, jak starý mu jde vstříc a vřelě z daleka mu kyne.

"No, to je dost, že si přece také jednou na své staré sousedy vzpomenete. Ženské pořád mi vyčítají, že jen k vůli mně návštěvou odkládáte. Vidíte, že se klamou?"

Mladý muž jen šelmovsky se usmál a starci rukou potřáse se smíchem odvětil:

"Skoro by měly pravdu, neboť sotva bych byl tak hned přišel, kdyby mně byl dnes starý Mark něco neřekl, jako že bych byl u vás hrozně rád viděn," a Jiřík po očku díval se na starého.

Ten v rozpacích nevěděl, co by odpověděl. Viděl, že Jiřík prohlédl jeho plán, ale styděl se k tomu před mladým mužem se přiznat, ale aby přece něco řekl, tváře se velmi rozmrzele prohodil.

"Eh, starý ten mluvka, kdo ví, kde co slyšel zvonit. Ale to on John, s nímž denně na prérii se sjíždí, zase jednou dobrý den z něho si udělal. Ostatně je také dobře. Jsem rád, že jste přišel a budu mít aspoň od ženských pokoj. Tak, buďte mi vítán na naši renči. Doufám, že není to vaše první a poslední návštěva u nás. Či ne, Mr. Bliss?"

"Také myslím, že ne," odvětil Jiřík vesele, ač nemohl se té změně smýšlení Duffy-ova dosti vynadivit, ale v tom napadlo jej něco a hned ku provedení toho přikročil.

"Poslechněte, mistře Duffy," řekl, vážně se při tom tváře. "Jsem zvyklý jíti přímo z proto, co jsem zamýšlel až později udělat, udělám nyní, neb odklad by v té věci nic neprospěl. Jest vám známo, a jestli dosud ne, pravím vám to nyní, miluji vaši starší dceru upřímně a miluji už ji dávno. Nemluvim o tom, že vlastně mám na ni právo, zachrániv ji před lety z rukou indiánských; ani by mi nenapadlo hledět využítkovat toho v můj prospěch, ale láska má k vaší Bridgetě má hlubší základy, prohlubované už od našeho dětství. Myslím, že nebudete ničeho proti mně ani rodně moji namítati a buďte ujištěn, že i moji rodiče s radostí svolí, aby rodiny moje i vaše úže se spojily. Tak, co tomu říkáte, sousede?"

"Že vás ochotně za zetě přijímám," odvětil dobytčář, stěží své zmatem ukrýváje. "Měl jsem ovšem s dcerou jiné plány, které na štěstí pro ni i pro moji rodinu selhaly a jsem za to dosti krutě potrestán. Ale patří mi to, napříště vzdám se té přepjaté náboženské horlivosti, neboť seznal jsem, ač boli mne to velice, že i ta vira moje vychovává lotry, jaké by se mezi tak zvanými nevěrci

hned tak nenalezli. Ostatně, já už jsem starý, abych hlouběji o tom přemýšlel, ale tolik vám pravím, že už nikdy nebudu proti náhledům vašeho otce i vašim se opírat. Máte ve svém jednání úplně svobodnou vůli a naději se od vás, že dceru mou i při té své nevěře učiníte šťastnou. To je vše a nyní poďte na renč a s ženskými ostatní si vyjednejte."

Nebylo třeba Jiřího pobízet, o kus cesty starého dobytčáře na renč předběhnul a tam už s napjetím očekáván byl, neboť dobře zpraveny byly ženské starým Markem prostřednictvím Johnovým, že mladý pán jeho, voják, přijde toho dne na námluvy.

Svolení nevěsty, blahem nyní zářící, Jiřík ovšem nepotřeboval a také matka radostně svolila, neb vlastně vyplnilo se dávné její přání a tak ujednáno, aby se svatba vykonala tiše před soudcem v Tucsonu a manželé aby ubytovali se prozatím na renči Blissově, dokud by se na jiném uspořádání majetku nedotaluvali.

Ještě před svatbou dověděl se Jiřík za návštěvy v Tucsonu, že William Parker odsouzen v San Franciscu pro sběhnutí, loupež a vražedný útok ku 15letému pobytu ve vojenském vězení na ostrově Alcatraz, ale ve své šlechtivosti nezmínil se o tom svému tchánu, který vždy se chlubil znalostí lidí a toto připomenutí by jej bylo velmi pokořilo.

Svatební veselí odbylo se na prostranství v půli cestě mezi oběma renčema. Pasáci obou renčů sezvali známé své z okolí, Mark objednal šumaře až Tombstonu a o pítí zase postaral se starý Duffy. Na námitky starého Blissa i ženicha odpovídal, že v tom si nenechá bránit, aby se způsobů ve vlasti jeho při svatbě obvyklých, zbavil. Nebylo tudíž divu, že prerie skoro do bílého dne ozývala se výskotem veselících se pastevců, v něž mísilo se časté proklinání Markovo Apačům, jemuž schromená noha v tanci bránila.

Mladí manželé, šťastim zářící, chvíli dívali se na rozjařené pasáky, jimž v životě na poušti sotva kdy dostane se příležitosti pobaviti se, chvílemi zase, za ruce se vedouce, vyšli si do prerie, kde, abychom tak řekli, láska jejich vzala svůj počátek, a tam na známé nám už pěšince stojíce a ku hvězdám pokryté obloze vzhlížeje stisknutím rukou v srdcích svých děkovali dobrému osudu, že konečně došli k cíli svých tužeb po tolikém strádání.

V léce.

JEN skok byl les... Drát pevně svil,
vzal bouček, chnul k suku
a v listí léčku zavězil —
hvozd pln byl zpěvu a zvuku!

A spěchal domů, zapřáh' v pluh —
už v brázdách prst se hrne...
"No, za scumraku, dá-li bůh,
lapím tě, tou'avý arre!"

Je potřeb mnoho: velká daň,
boch mazlík ještě k tomu...
pro kloučka šaty koupím zaň...
Večer, hle! Nuže zas domů!"

A sjížděl ke vsi, šuměl les,
kůň frká si, pluh vzdychá...
"Kde se pskem as h-ěšk dnes,
že v ústret mi nepospíchá?"

Však slyš, toť Kurázův je hlas,
jenž dobíhá mne z houští,
snad srnee!... Koni, zde se pas!"
a skokem k hvozdu se pouští.

Pes vyje, vzpřímen štíhlý buk,
a na něm — či to rysy?
Zda sruť Ne, ne! Ó hrůzo muk!
Synáček sám v oku visí. —

A d o l f H e y d u k.

Pasák texaský.

Dovídka z doby otevření území Oklahoma.

NAPSAL HUGO CHOTEK.

ÚVOD.

KDYŽ přišlo do veřejnosti, že území Oklahoma bude vládou otevřeno pro vystěhovalce a osadníky, nastal na všech stranách Spojených Států ohromný ruch a tisíce lidí svobodných nebo s celými rodinami a veškerým svým majetkem vydali se na cestu do nového tohoto Eldorada. Bylyť pozemky ty a celý kraj vyhlášovány za ty nejkrásnější a nejúrodnější celého jihuozápadu a prvním osadníkům slibováno, že v krátké době domohou se tu značného jmění a neodvislosti. Horečka vystěhovalcká zmocnila se i velkého počtu Čechů bydlících jak na farmách v různých státech severních a severozápadních, tak i dělníků pracujících ve městě.

V době té neuplynulo dne, abych nebyl obdržel půl tuctu a mnohdy i celý tucet dotazných dopisů se žádostí, abych popsal nový a neznámý ten kraj a poměry tam panující a dal radu, jakým způsobem daly by se pojistiti nejlepší pozemky, nebo v kterých místech by asi bylo radno zařídit si obchod nějaký.

Tehdy dlel jsem ještě ve Schuyler, Nebraska, kde řídil jsem nově založený malý týdeník "Nová Doba", (který později vzal za své výstřednosti a bláznovským psaním mého nástupce Ringsmutha, jenž místo poučných a vzdělávacích článků, začal bodrým čtenářům "Nové Doby" vykládati nauky o spiritualismu a životu duše po smrti, kteroužto nezáživnou stravu farmáři žírné Nebrasky ovšem ztrávit nemohli a nechtěli). Všeobecně však bylo známo, že byl jsem usazen ve slunném Texasu po více jak devět roků a jelikož, jak na každé mapě jest viděti, Oklahoma sousedí s Texasem, oddělena jsouc od něho veletokem Red River (Červená řeka), domníval se asi každý, že z okresů Fayette nebo Burleson (v Texasu) je do území Indiánského, (jehož jedna část nazvána Oklahomou), jen skok a já že zcela přirozeně znáti musím nejen každý coul země, ale i veškeré poměry tu panující.

To je ovšem veliká mýlka, neboť z okresů shora uvedených je k nejbližšímu břehu veletoku Červené řeky přes 400 mil přímou čarou a odtud pak přes území Oklahoma až k severním jeho hranicím (ke státu Kansas) více jak 450 mil. Území Oklahoma samo o sobě měří 38.830 čtverečních mil a v roce 1890 čítalo pouze 61.834 obyvatelů. Kraj, ač krásný — přírodní idealista nebo novelista řekl by, že je to "divoká romantika" — je pro toho, kdo nemá tu zvláštní práci, nebo nevyhledává tu zábavu nad miru bohatého honu a lovu, příliš nehostinný a nebezpečný, nežli aby jej vyhledával dobrovolně a já tudíž nevěděl o něm ani o písmenu více, nežli dočetl jsem se v časopisech anglických a německých, nebo v cestopisech. V tom smyslu zodpovídal jsem také veškeré dotazy a jsem jist, že jimi pohněval jsem si mnohé, kteří byli toho pevného přesvědčení, že musím znáti vše, věděti vše o tammích poměrech a že je svatou moji povinností dáti jim

takové rady, aby přede vši škodou a pohromou chránění byli by i tehdy, kdy, svévolně opouštějíce dobré bydlo, vyhledávali pohodlný život a bohatství v neznámých divočinách. Od česko-amerického publicisty očekává se vědomost všeho a znalost ve všem, vychvalování osoby a ledrování obchodu i těch jednotlivých Čechů, kteří české časopisy neodbirají a oznámkami nebo tiskovými pracemi nepodporují; k tomu pak rozumí se samo sebou, že on tyto schopnosti a vědomosti svoje má jen proto, aby byl prospěšným všem a každému, aby je měl, jak se obecně říká "na rozdávanou" a aby při tom nehleděl ani na svůj čas, nebo výlohy a ani na svoje vlastní poměry. Pozoruje tyto, často až do krajnosti zabíhající požadavky lidu, zdá se mi, jakoby ten česko-americký publicista (ať již spisovatel, redaktor nebo dopisovatel) nebyl nic jiného, nežli "všeobecným zbožím", na jehož spotřebu a "vyždímání" činí si nároky každý, aniž by mu napadlo, že tento publicista není živ jenom od paprsků slunečních a že ten "milý pán bůh" neodivá jej jako toho ptáčka, nebo tu květinu luční.

Věda to, nehněval jsem se ani dost málo, když za upřímnou moji odpověď: "že nic nevím a nemohu tudíž radit tak ani onak", dostal jsem druhý dopis, psaný ve slohu méně uhlazeném a piný výtek. Prý nejsem tak ochotný, jak pisatel očekával — neběří účast na osudu, nebo zlepšení poměrů svých krajanů, a t. p. Z jedné velké české osady došlo mne vyzvání, podepsané osmi krajany, abych vydal se na cestu do Oklahomy, prozkoumal tamní poměry, vešel ve styk s dotýčenými vládními úředníky v území a podal jim pak hodnověrnou zprávu o tom, jak se věci mají a bylo-li by radno prodati svoje domoviny a vystěhovati se do Oklahomy. Na to: kdo bude hraditi moje vydání a ztrátu času, nebo kdo za mé nepřítomnosti bude řídit "Novou Dobu", netázal se nikdo. Ba, páni dopisovatelé nepřiložili ani obligátní poštovní známku na odpověď a já proto na nesmyslný jich požadavek neodpověděl vůbec. Možná, že se proto zlobí na mne do dnes. Nechť si!

Avšak tato horečná činnost na všech stranách a ve všech kruzích vzbudila i můj zájem v míře nejvyšší a já vešel v opětný častější písemní styk s těmi přáteli texaskými, s nimiž za mého pobytu tam byl jsem důvěrným. Z těch vyhledal jsem především ty, o nichž mohl jsem se domnívati, že z domova vyhláskání budou dobrodružstvím, jakéž bývá spojeno s takovým výletem. Byli to — vedle ctihodného soudce Haiduška, nynějšího redaktora "Svobody", Franka Lidíaka, pátera Chromčíka, Jana St. Vrbhy, nynějšího schulenburgského purkmistra, a j. v. — Alois M. Koniakovský, lékárník v Ellinger, Fr. Klukan ve Veselý a Engelbert Pollak z Caldwell. Požadavkům mým v tomto směru vyhověl však jedině nyní již zemřelý přítel Alois M. Koniakovský, jenž, jak jsem očekával, prošel koňmo Oklahomu a v dlouhých, věcně, ale při tom velmi vzletně psaných dopisech popsal mi veškeré poměry krátce před, pak při a po otevření Oklahomy osadníkům. Dopisy ty schoval jsem si jako klenot, věda, že budu je moci dobře upotřebiti pro celou řadu krátkých povídek, jež měl jsem v plánu napsati v příštích několika letech a z nichž tato je první.

Alois M. Koniakovský pocházel z vysoce vážené rodiny ve městě Frenštátu na Moravě. Tato sousedila s rodinou matky mé choti, jménem Zdrůbek, a obě rodiny, Koniakovských i Zdrůbkovic žily vedle sebe po celou generaci ve stycích co možno nejdůvěrnějších a nepřátelstějsích, kteréžto přátelství přešlo i na dívky a osvědčilo se i zde v Americe.

Alois M. Koniakovský byl vysoce vzdělán, vnitřního ducha a na nejvyšší citlivého srdce. My — já a on — stali se přáteli hned při prvním setkání, (zrovna jako s hodrým a upřímným Janem St. Vrbou, nebo Engelbertem Pollackem). Jsa větším přítelem vznešených citů, nežli sobeckých chtičů, nedovedl vpraviti se do zdejších poměrů a následek toho byl, že nemohl dostati se nikdy na "zelenou větev", ale vždy častěji živořil, než žil. Často žaloval, proč se nenarodil v době, kdy mužná mysl, poctivost a věrnost ceněny byly více, jak lsi-

vost, obchodnická schytralost, zrádčovství a zpronevěra. Tu pak bylo na mně, abych vtípnými nebo žertovnými poznámkami převedl řeč na jiné téma a milého "Lojzika" uvedl do veselé nálady, což při vznětlivé jeho povaze nebylo tak příliš těžké.

Koničkem Koniakovského byla lučba. On studoval tuto již v Evropě a zde snažil se vynaléztí jistou sloučeninu chemickou, která sloužití měla k dobru lidstva a jemu pojistiti slávu i jmění. Vynálezu tomu obětoval největší část svých příjmů a tím větší žel, že předčasnou smrtí byly plány jeho úplně v nivec uvedeny a zmařeny, čímž ovšem četná rodina utrpěla nejvíce.

Po tomto stručném úvodu přejdu nyní k dopisům mého přítele, z nichž pro tuto povídku vybírám jen statě, týkající se předmětu samého, načež pak spojiv tyto s obsahem dopisů jiných, započnu s vypravováním krátké své povídky podle svého způsobu obvyklého.

ÚRYVKY Z DOPISŮ KONIAKOVSKÝHO.

Ellinger, Fayette Co., Texas, dne 9. března 1889.

Milý příteli!

. . . . Ano, soudil Jsi zcela trefně. Rád podívám se na tu pestrou směsici a na ten hlučný, bouřný a dobrodružný život, jaký asi panuje v této chvíli na hranici území Indiánského a v těch místech, jež zovou se Oklahoma. Podle dopisů Petra Kubaly, jenž odejel do Oklahomy odtud již před měsícem, musí na hranicích panovati život k nepopsání tak pestrý a divoký, že podobnému sotva asi bylo rovně při objevech zlata v Kalifornii. Je prý tam mnoho Čechů, slétnuvších se sem ze všech stran a konců Unie — nejvíce ale z Nebrasky, Kansasu a jižní Minnesoty. Vyhličky pro nové osadníky jsou prý znamenité. Města, městečka a osady budou prý růsti ze země, jakoby vyvábeny čarovným proutkem a komu Štěstěna jen trochu bude přát, že stane se zámožným za pár roků. Můžeš si představit, jak to se mnou při čtení trhalo i odhodlal jsem se, podívat se tam též. Dopsal jsem Srněnskému do Veselý, Petru Mikeskovi a jiným, aby jeli se mnou. Srněnský návrh můj přijal s nadšením a Mikesku čekám též. Z okolí Flatonie přijede sem též několik krajanů — samých to statných a odvážných mužů, kteří jsou zároveň i výtečnými střelci a nebojí se ani čerta. Škoda, že Tomáš Krajčů a "černý" Marek nemohou sebou. To by bylo veselé cestování! — Srněnského čekám dnes v noci a zítra, dne 10., vydáme se na cestu. Příležitostně zašlu Ti vždy pár řádků. Tvůj

Alois.

Za deset dní na to obdržel jsem druhý obšírný dopis, z něhož vyjímám:

Na hranicích Oklahomy, 16. března 1889.

. . . Píši dříve, nežli sám jsem očekával. Nejeli jsme koňmo, ale po nákladním vlaku dráhy Gulf, Colorado & Santa Fe přes Texas a Oklahomu až do pohraniční visky Chitoco. Koně naše ovšem vzali jsme sebou a jelo se jim to hezky pohodlně v prázdném nákladním vozu. Je nás pět. Já, Srněnský, dva hoši z okolí Flatonie a pak mladý Vrbský, jenž podle úmluvy přisedl k nám cestou. Do Chitoco přiharcovali jsme kolem devíti hodin ráno a byli jsme rádi, že vyšvihnutí jsme se mohli na naše dobré, třídení cestou až příliš odpočaté koně. Použili jsme dráhy hlavně k vůli získání času, neboť ani já, ani Srněnský nemohli jsme z domu býti déle, jak čtrnáct dní. V Chitoco první snaha naše byla vyhledati si nějaký restaurant nebo hospodu, kde obdrželi bysme něco k jídlu a pití. Byliť jsme vyhladověli až k smrti a v hrdle nám práhlo jako po cestě pouští Saharou, na vzdor tomu, že naši zásobu whisky obnovili jsme ve Fort Worth. Nehledali jsme dlouho, neboť primitivních strávních domů — buď pod stany, nebo v boudách na rychlo z hrubých prken stlučených — bylo tu na tucty.

Hůře bylo bezpečně opatřit si koně, přece ale se nám to podařilo. — Jaký to život, jaký to ruch! Všude lidi jako komárů v bažinách okresu Nueces a každý ozbrojený až po zuby. Křik, lání, vády, kletby — mezitím srdcelomný pláč žen a dětí — zhusta i jednotlivé výstřely — to bylo, co nás vitalo v novém Eldorádu. Městečko samo sestávalo ze dvou hlavních, na míle dlouhých ulic obchodních a několik kratších odbočných. Budovy byly druhu úplně primitivního a běda městečku a obyvatelstvu, kdyby vypukl tu oheň. Krajina vůkolní — tak dalece, jak mohli jsme dohlédnouti — pokryta byla stany a velkými vozy farmářskými se střechou obručovou, jež pokryty hustým, nepromokavým plátnem, sloužily za prozatímní obydlí nových osadníků, kteří vezli sebou celý svůj pozemský majetek.

Pohled na vše to byl nad miru poutavý a zajímavý, nemožu ale říci, že by byl učinil na mne dojem příznivý. Je tu všude příliš mnoho zvířecké surovosti, příliš mnoho bezohlednosti a sobeckosti, příliš mnoho divokých vášní a příliš málo ohledu na práva jiných, než-li aby se mi to tu líbilo. Zdá se mi, že to podobně asi muselo vypadati v Čechách za třicetileté války, kdy pouze a výhradně platilo jen právo silnějšího, jenž toho slabšího podmanil si za otroka. A před něco málo dny bývalo to tu prý ještě mnohem horší. Dobrodruzi všelikého kalibru, hrdlořezové a hráči ze řemesla, pozemkoví podvodníci, šejdíři advokáti, kteří pro podvody a zlodějství vyhnáni byli z jiných států, všeho odvážní zločincové a nevěstky byli tu pány a nemilosrdně odírali a veřejně olupovali nově příchozí a každého, kdo nedržel s nimi. Život lidský nebyl tu ničím a měl ceny sotva toho náboje v pušce nebo revolveru a neuplynulo dne, aby několik lidí nebylo tu usmrceno. Jednotlivec nebyl si životem jist ani u nálevního stolu, ani na ulici a ani ve svém vlastním stanu nebo ve své chatě. V ulicích ve dne v noci viděti bylo lze celé tlupy opilců, kteří hulákajíce a klnouce s revolverem v ruce potáceli se ulicemi, střílejíce po každém, koho potkali, nebo kdo se jim nevyhnul. Řádění zločinců těch dohnalo konečně zákona a pokoje milovné občany k sebeobraně. Zřídili se vigilanční výbory, silné hlídky střežily ulice dnem i nocí a když několik hrdlořezů a nejnebezpečnějších karbaniků a podvodných hráčů bylo pro výstrahu pověšeno na sloupy uličních luceren, zavládl jakýs takýs pořádek a jednotlivec byl alespoň bezpečen svým životem, třeba ne svým majetkem. A právě v tu dobu jsme tam přijeli my.

Opatřivše koně, vstoupili jsme do první, nejslušnější vypadající restaurace. Místnost byla dosti prostorná, avšak plna lidí a odporného kouře. Po hoření délce byla nálevna z hrubých prken a za ní stál hostinský s pomocníkem, kteří oba měli plné ruce práce s naléváním whisky věčně žiznivým dobrodruhům. Prostoru od středu až do zadních konců vyplňovalo asi tucet malých stolů se židlemi pro šest osob pro každý a i tu vše bylo obsazeno. Když jsme chtěli přistoupiti k nálevně, bylo nám prodíratí se dříve skupinou poloopilých a děsně klnoucích dobrodruhů, kteří jakoby schválně zastupovali nám cestu. Mne to pohněvalo a já jednoho odstrčil dosti prudce stranou. Znáš mne a víš, že když někoho ve zlosti "odšoupu", že odletí hodně daleko. — (Přítel Koniakovský byl přes šest stop vysoký, neobyčejný silák a obratný Sokol a zápasník). Na to zdáli se kumpáni ti čekati, neboť se strašnou kletbou vytrhli své revoly a chystali se k palbě. Já a moji soudruzi ovšem nelenili, dobře věduce, že na okamžiku závisí vše a životy naše že visí na vlásku. Rukojetí našich revolverů srazili jsme nejbližší rváče k zemi, vrazili mezi ostatní jako blesk a oddělivše je od sebe, ohrožovali jsme je svoji zbraní. Chlapi ti, kteří jsou právě tak zbaběli, jako vychloubaví, jalí se úpěnlivě prositi o milost, kterou nejen že jsme jim rádi udělili, ale je i vyzvali, aby vypili jednu s námi. Toto naše jednání líbilo se všem a místností zahřmělo: "Hurrah for the boys!" Někteří pak dodali tlumeně: "To nejsou žádní 'grýnhorní'! Vsadil bych se o 'čast' pro všechny, že jsou to řízní hoši texasští!" zvolal na to jiný.

"Right you are!" ozval se tu zvučný hlas ode dveří a skupinami dral se statný mladík v oděvu texasského rolníka, nacházejícího se na homu. Měl na sobě vlněnou blůzu, kalhoty ve vysokých botách, kolem boků opasek s pouzdry na dlouhé Coltovy revolvery a náboje k nim a na hlavě pístěný klobouk s báječně širokou střechou. Však to znáš — viděl jsi jich tady dost! Přítomní dali se do výskotu sluch pronikajícího a ustupovali přichozimu s cesty, mávajíce klobouky a revolvery ve vzduchu a křičíce z plných plic:

"Hurrah for Texas Joe! Brave boy is Texas Joe! He knows those new-commers! Who are they?"

"To jsou moji krajané a známi z Texasu!" odvětil mladík, jenž patrně měl velký vliv na přítomné dobrodruhy.

"Hurrah for the Texas boys! Stonásobné hurrah proto, že jsou přátely našeho Texas Joe! Hospodo! Nalejvej! Ať praskne celá putyka!"

Ryk nově vyvolaný přivábil celé davy z ulice, ale Texas Joe, přidruživ se k nám a zvěděv, že jsme právě byli přijeli vlakem a máme nehorázný hlad, záhy postaral se o uprázdňení jednoho stolu a rychlou obsluhu.

Ze všeho bylo znáti, že mladý náš krajan zaujímá tu velicí postavení a že většina chvěje se před ním bázní. Vystoupení jeho bylo také podle toho: Sebevědomé a pánovité, vyzývavé a příkré a plné neústupnosti a vzdoru . . . Ty, milý Hugo, znal jsi ze svého pobytu v Texasu bratry P . . . velmi dobře a víš tudíž, že oba byli postrachem celé osady. Byli sice dobrosrdeční, ale rváči první třídy a žádná muzika, kteréž se byli účastnili, neskončila bez rvačky a krveproliti. To víš Ty lépe než já, neboť co redaktor "Slovana" texasského měl jsi dosti často tu smutnou povinnost, podati zprávu o výstřednostech těchto mladíků.

Byl to starší bratr, Josef, jenž tak neočekávaně překvapil nás svoji přítomností.

"Well, hoši," pravil, uváděje nás ku stolu, od něhož příkrým rozkazem byl odehnal šest dobrodruhů, "jezte a pijte dnes na můj účet! . . . Tíše, nestrším žádný odpor a bude jen Vám ku prospěchu, přijde-li ve známost, že jste mými krajany a hosty. Vše ostatní, budete-li si přát, dozvíte se od jiných. Co číním dnes, je jenom nepatrná splátka toho, co učinil jsi pro mně ty, milý Konikakovský. Pamatuješ se ještě, jak před dvěma roky přijel jsem k tobě do Ellinger v noci vysílen a krvácející ze dvou hlubokých ran? Pamatuješ se, jak přijmul jsi mne jako Samaritán ve svůj dům, jak s pomocí dobrotivé svoji manželky obvázal jsi moje rány a vhodnými léky předešel horečce, netázaje se ani, kde a proč jsem ty rány utřžil? Myslel jsi si to, neboť jsi mne znal osobně a přece neměl jsi ani slova výtky, že opět stržen svoji vášní, vyvolal jsem rvačku a krveproliti, při němž tentokráte sám jsem dostal svůj díl. Věděl jsi též, že pronásledován byl jsem úřady, nevyzradils mne ale a nechal mne přehnouti na sever a do Indiánského území, kde soustředil jsem kolem sebe tlupu mužů stejně odvážných a stal se jich vůdcem. Sami viděli jste, že jméno Texas Joe má tady platnost a váhu. Já vám nabízím svoji ochranu a od této chvíle můžete býti jisti, že v této krajině vám nebude ublíženo."

Na vzdor tomuto ujištění usnesli jsme se, že místo to opustíme již na druhý den před slunce východem a podíváme se dále podél hranic. —

ÚRYVKY Z DALŠÍCH DOPISŮ.

. . . . To je hon za tím osobním prospěchem! To je zápolení za tu skývu chleba! Vida ten krutý, nelitostný a bezohledný boj za tu bídnou, holou existenci, táži se často sám sebe: "Stojí ten život za žiti?" Odpověď na to mi dá ale tichý les, ty květuplné prerie, ten vonný hvozd a veškerá ta krásná příroda kolem mne, jež sterými hlasy hlásá: "Ano, ten život stojí za to žiti, musíme jej ale umět pochopiti. Ten život je krásný, musíme ale umět vybrat sobě svoje stejnorodé společníky na naši dráze životní. Šťastným pak je ten, kdo dovede při-

spůsobit se okolnostem, nemá velkých potřeb a přijde ve styk s lidmi, již mu jsou jen ku prospěchu a na místě, aby byli mu v cestě, jemu jeho dráhu životní buď přímo, nebo nepřímo urovnávají a hladí. — Avšak — k čemu vykládat tyto a podobné myšlenky Tobě? Znáš život i svět se všech jeho stran lépe jak já a jistě bude Ti milejší, přeždu-li k popisu toho, co zde vidím a slyším. Posledně psal jsem Ti z Chitoco, odkudž po malém dobrodružství s "Texas Joe" vyjeli jsme podél hranic koňmo až ku South Haven.

Pro osadníky bude území otevřeno dne 22. dubna a do té doby jsou hranice střeženy velmi přísně. Naše cestování je nad míru rozrušující a zábavné. Na celé, skoro šedesátí milové cestě podél hranic nepřekřížili jsme ani jedinou silnici, aniž bysme se setkali s četnou karavanou nově příchozích. Jsem věru zvědav na den 22. a pak na ty první dny následující. Všude slyším obavy, že zápas o jednotlivé údíly a lepší pozemky neobejde se bez krvavých bojů a každý jeví strach před texaskými pasáky (Texas cowboys), kteří podle pověsti chystají se do Oklahomy v celých tlupách. Jsou prý horší, nežli nejodvážnější bandité a život cizí i vlastní necení více jako život komára. Jsou prý nad míru suroví a zvířecí a nemají lidského citu v sobě ani za mák. Revolver nedají z ruky ani ve spaní a kdo je jim v cestě, toho že bez milosti zastřelí. V každém táboru a po všech karavanách šířeny historiky o ukrutnostech texaských pasáků způsobem tak křiklavým, že posluchačům vlasy hrůzou vstávaly na hlavě a následek toho byl, že každý pasák texaský považován za stokrát horšího, nežli byl Rinaldo Rinaldini, Roza Šandor, bratři Cumings-ové a jiní pověstní bandité za mořem i zde. Jak takové pověsti mohou vzniknout a nabýt víry, je k nepochopení. Je pravda, že texaský pasák nadělá hodně hluku, křičí, huláká, nadává a strlí do vzduchu, nebo, jak náš texaský lid říká: "pánu bohu do oken"; to vše je ale holý strašák, neboť on, když to přijde do opravdy, neublíží nikomu a má srdce velmi citlivé a dobré. Vždyť jej znáš též. — — — Krajiny, jež jsme projeli, jsou vesměs velice bohaté a místy nad míru půvabné a romantické. Zvěře a divokého ptactva všude hojnost a co "zvěřiny" se týče, máme "stůl", že nemá podobný žádný kůň v Evropě. Škoda, že nejste tu Ty, Hajdušek, Lidiák a Vrba! Myslí, že by se Vám odtud ani nechtělo . . . Horečné napjetí lidu stoupá každou hodinou, neboť doba otevření území již není daleká. Koně ošetřování jsou jako oko v hlavě, neboť na jich stavu záleží další osud celé rodiny. Tu platí příslovi: "Kdo dřív přijde, ten dřív mele." Zítřka za svítání vyjedeme dál a nečekej tudíž žádný dopis dříve, nežli až po otevření území. — — —

Guthrie, dne 26. dubna 1889.

. . . . Když jako student cestoval jsem ve švýcarských Alpách, velmi často viděl jsem laviny řítit se s nebetyčných hor do hlubokých údolí a jak spousty sněhu, ledu, skal a kamení porážely a ničily vše, co jim v cestě stálo. Takováto lidská lavina řítila se od hranic Oklahomských dovnitř území dne 22. dubna 1889. Nemožno myslet si zajímavější zápas nad tento, neboť každý vynasnažil se, aby předběhl druhého a tím nabyl příležitost zaujmouti nejlepší části pozemků. Jezdci, kteří vlastnili dobré koně, byli na tom nejlépe, neboť daleko předejeli ty, co byli v kočárech, kolesách a vozech farmářských. Pěší, nebo co hnali dobytek, zůstali úplně naposled, nemuseli toho však litovati, neboť těm pozdním dostalo se u většině lepší půdy a příležitosti k zisku, než těm, kteří je předběhli a sice proto, že v ohromném chvatu a rozčilení přehlédli mnohé překrásné a přerodné místo, nebo vhodnou příležitost k obchodu. Ten ale, kdo na vlastní oči chtěl vidět, jak americká města vyrůstají ze země zrovna jako "václavky" po teplém dešti v září, mohl mít pěknou a zajímavou podívanou, být s námi. Vezměme si na příklad hlavní město Oklahomy — Guthrie. — Před 20., vlastně 22. dubnem, bylo celé okolí a veškerý kraj širou plání — bez jediného domku a osadníka. Dne 22. bylo území otevřeno pro osadníky a dne 23. stálo ve prostřed území toho mě-

sto s mnoha tisíci obyvateli, mající svoji občanskou a městskou správu s měšťaností a městskou radou v čele. Při našem příjezdu do Guthrie skýtalo město to divoký, ale nad pomyslení zajímavý pohled. Bylo a dosud je mi hádankou, s jakou rychlostí zřízeny tu obrovské sklady a obchody dřevařské a jak ve dvou dnech postaveno mohlo býti na sta jedno- a dvoupatrových dřevěných domů, jak ulice mohly býti vyměřeny a osvětleny. Za dva dny po otevření území byly v městě zastoupeny všechny obchody, řemesla a povolání. Tu byly tabulky a štíty doktorů, právníků, notářů, pozemkových a pojišťujících jednatelů, zubních lékařů, porodních babiček "hvězdářů" a vykladaček karet a vůbec všech humbuků a humbukářů, na něž Amerika je tak bohatá. Mezi vším ale zaujímaly první místo herny, saloony a divadla nejsprostšího a nejnemravnějšího rázu. Podivno, jak tak zlodějská a podvodnická cháska slétne se tak rychle a hned se tak dobře pozná! — Nejzajímavější však byl pohled na vnitřek a okolí vládní pozemkové úřadovny. Jaká to směsice různých se lidí jak podle tvářností, tak i podle pleti a plemene. Co tu strkání, prodírání se, nadávek, kleteb a výhrůžek kolkolem. Každý hleděl předběhnouti druhého, aby zajistil si svůj "claim", který třeba za hodinu na to prodal za babku a hleděl pak dostati jiný. Je tu velké množství takových, kteří dělali z toho výnosný obchod, spojili se s podvodnými advokáty, pozemkovými jednateli a notáři a okrádali osadníky zcela zjevně a za bílého dne zcela "podle zákona". Nikdo nemá ani ponětí, co v několika těch dnech spácháno tu podvodů a loupeží a mnoho-li obětí uvázlo v drápech falešných hráčů! Těch "šťastných" bylo věru příliš málo naproti těm, kteří dne 22. dubna vyvedeni byli "aprillem". Mně se již huší pohled na všechno to taškárství, na všechnu tu zlobu lidskou a na to bezpříkladné sobectví a vydám se proto na cestu k domovu již zítra. Věř, že nevýslovně toužím již po svém tichém a klidném, ale tak milém, útulném a utěšeném krbu domácím. Tu budu zase mezi svými, mezi těmi, kteří milují mne a jež miluji já — mezi těmi, jež mohu milovati a jimž oddati se mohu duší i srdcem! Oh, ten, jenž hledá štěstí a blaho mimo domácí krb a mimo své rodiny, je poražen slepotou a neví ani, co odkládá a zapuzuje od sebe — — — —

V ZASLÍBENÉ ZEMI.

Byl to malebný a zajímavý pohled na obrovskou karavauu, která v nekonečném tahu jako velká lavina drala se ku předu po široké, ale drsné a hrbolaté silnici podél veletoku Arkansas. Karavana ta skládala se z povozů všech možných druhů, z pěších i jezdců a ani muži a ženy s trakaři a dvoukolkami tu nechyběli. Nejvíce bylo tu však velkých vozů farmářských s obručí, přes něž natáhnuta těžká, nepromokavá plachta, chránící cestovatele jak před deštěm, tak i před zářem slunečním. Bylo toho také zapotřebí, neboť vůz ten sloužil celým rodinám za obydlí po mnoho týdnů, zejména těm, kteří vydali se na cestu do Oklahomy až z Minnesoty, nebo Wisconsinu.

A právě taková různost, jaká jevila se v povozech a dopravních prostředcích, jevila se v lidech. Mezi těmi sty, kteří táhli v nekonečné řadě do Oklahomy, zastoupeny snad všechny národnosti, které tvoří obyvatelstvo Spojených Států. Vedle hranatého Irčana batolil se tlustý Němec s nezbytnou dýmku v ústech, za nimi jeři na koních nebo mezcích ti zámožnější, strážice své dobře naplněné vozy s potravinami, různým náčiním rolnickým a zahradnickým a mající v zadu přivázané klece s drůbeží, která měla sloužit za základ chovu drůbeže v nové zaslíbené zemi, pak následovalo několik kusů dobytka, koz a ovcí, lidé pěší i na koních, slušně oblečení i otrhaní, surových i uhlazených způsobů atd. atd. Vedle převládající angličtiny slyšeti bylo německy, francouzsky, uhersky, česky a četná

jiná nářečí. Každý z mužů ozbrojen byl až po zuby a málo bylo těch, kteří měli jen jeden revolver, nebo jednu pušku a jeden opasek s náboji. Většina měla vedle dobré opakovačky dva revolvéry největšího kalibru a dva opasky s náboji. Ženy a děti umístěny byly většinou ve vozech, bylo ale dosti takových, již pěšky vykonali cestu mnoho set mil dlouhou, trpíce a strádající zároveň s otužilými muži.

Každý spěchal ku předu, jak jen mohl a ti, co měli lepší koně, vybočili na prériích z dlouhé řady a snažili se předejti každého, koho mohli, dobře věduce, že ti před nimi zaujmou nejlepší pozemky a na toho, kdo zůstane pozadu, zbyde jen půda chudičká.

Nejlépe na tom byl ten, kdo měl dobrého koně pod sebou a neměl žádnou starost o rodinu, nebo vozy a dobytek. Ten ovšem lehce předejel jednotlivé četné karavany a pohodlně mohl vybrati si nejlepší půdu a tutu pro sebe zajistiti. —

Bylo to dne 23. dubna 1889, kdy naše karavana překročila ne hlubokou, ale prudkou říčku Krocánní (Turkey creek) a rozložila se na druhém břehu táborem.

Bylo po dešti a sychravo a mužové přispíšili si tudíž s rozděláním ohňů a vařením večere.

Nejposlednější ze všech povozů byl starý, rozviklaný vůz farmářský, krytý plachtou a tažený párem hubených, až ku klesnutí znavených koní.

"Hi! Jdi, Bessy, jdi! Ještě asi tři sta kroků—tamhle pod to návrší a potom si můžeš na deset hodin odpočinout." pravil muž, kráčející vedle koní, v dobré češtině, dodaje pro sebe s povzdechem: "Nejsi znavenější víc jak já; a třeba jsi táhla těžký vůz, nemáš přece tolik starostí a trudu a žalu, jako já. Oh, to je život!"

Náruční kobyła, jakoby slovům těm rozuměla, zařehkala a úsilovněji vzepřela se do řemení, přinutíc tak svého soudruha k rychlejšímu kroku.

Na úpatí malé vyvýšeniny povoz zastaven a muž dal se do vypřáhání koní. Sotva ale odepnul jeden prostraněk, odhrnuta plachta vozu a z pod ní objevila se hlava dívky as devatenáctileté.

"Zůstaneme zde přes noc, tatínku?" tázala se jasným, zvonivým hlasem.

“Ano; jisto je, že nemůžeme dále. Všichni se již utábořili a jak vidíš, je již hodně ohně rozděláno. Ovšem, oni byli tu asi půl hodiny před námi, protože mají lepší potahy.”

“Co z toho,” odpověděla dívka, vyhoupnouce se lehýnce z vozu, “Nemáme nic zmeškáno. Vypřáhní jen koně, kdežto já doskočím pro náruč chrastí a dříví a potom pro vodu na kávu. Škoda, že nemáme ani polovic citronu; maminka by tak ráda trochu limonády.”

“Sám jsem na to myslel a dal bych čtvrták za jeden citron—ačkoliv už jsme s nimi v koncích — jen kdybych dobré naší ženě mohl uleviti a ji občerstviti.”

“Nařikání a bédování nám nepomůže; musíme podrobiti se okolnostem a využíkovati vše, co se dá. Nemařme ale časem, neboť maminka musí mítí koflík čaje co nejdříve. Ubohá musí trpěti zase mnoho.”

Po slovech těch odběhla dívka do blízkého houští, aby sesbírala chrastí a dříví, kdežto muž pokračoval ve vypřahování koní, které uvázal pak na bohatý trávník ku popasení přes noc.

Jsa s tím hotov, přistoupil k vozu, odhrnul plachtu a tázal se:

“Jak je ti, Eliško? Přeješ si něčeho? Mohu pro tebe něco učiniti?”

“Mám žízeň!” odpověděl mdlý hlas zevnitř vozu. “Horečka je silnější, srdce bije mi prudce a v hlavě mně to hučí, jako kdybych byla pod vodopády Niagarskými. Myslím, že už mne daleko nepovezete a že v brzku budete zbaveni starostí o mne. Kéž by to již bylo, neboť taktó jsem vám jen na obtíž a v cestě vašeho štěstí.”

“To je nesmysl, Eliško moje drahá. Já nepochopuji, že něco podobného můžeš vypustit z úst. Ty — a být nám na obtíž, nebo v cestě ku štěstí! Ty, která po celých třicet roků sdílelas s námi věrně dobré i zlé, která vytrvale a neunavně pracovala s námi, která byla strážným andělem nás všech — ty abys nám byla na obtíž, když napadená nemocí, nemůžeš pracovati tak úsilovně, jakos činila po celých třicet roků? To máš asi špatné mínění o nás! Styď se za to!” Poslední slova vydral ze sebe skoro vzlykavě a kdyby nemocná byla mu viděla ve tvář, byla by viděla, jak oči se mu zarosily.

“Vím, že mne milujete,” pravila měkce “a právě proto bolí mne to dvojnásobně, že působím vám takovou starost a tak veliké vydeje. Beze mne mohli jste býti alespoň o dvacet mil dále a snad i krásný pozemek mítí zaujatý. Vím dobře, že doktor a lékárna v Kansas City stály přes pětadvacet dolarů a že musel jsi prodat poslední krávu na to.”

“I, přestaň s vypočítáváním toho, co muselo být. Hleď raději býti veselou, neboť svěží a veselá mysl jsou prý nejlepšími léky. O to, co dále bude, se nestarej. Oklahoma je veliká, má hojnost krásné a úrodné půdy a i na nás doštaně se jí trochu.”

“Jaký to ale bude začátek? Naše prostředky jsou úplně vyčerpány, nemáme do hospodářství ani dobytek, ani drůbež a já jsem tak slabá, že, i kdybych se pozdravila z těžké svoji nemocí, nebudu k práci po mnoho měsíců. Z čeho budeme živi, i kdyby na krásně podařilo se nám zaujmouti kus dobré a úrodné půdy? Tu zem přece jist nemůžeme!”

“To na starost ponech mně a Elišce. Viš, že děvče to vydá za dva hochy a pak že naše potřeby jsou náramně malé. Dnes se povídalo, že na místě, kde stojí vládní úřadovna pozemková vyroste za pár měsíců velké město a že tu bude dobře placené práce hojnost po dlouhou dobu. K místu tomu nemáme již příliš daleko a podaří-li se mi zajistiti si na blízku dobrý a úrodný pozemek, máme vyhráno. Já budu pracovat na stavbách a Eliška pro první rok hravě zastane veškeré práce doma, neboť domácnost naše bude velmi skromná a maličká. Ty pak mezitím se uzdravíš a sesiliš a všechno bude zase dobře.”

“Přála bych si, aby tomu bylo tak. Nevím ale — nevím —” Další stesk přerušen byl kvapným příchodem dívky, která přiběhla s plnou náručí suchých větví a dříví, jež hodila na zem, pravic vesele:

“Tak, milý tatínku; tu máš dříví a mezitím, co já doskočím pro vodu, rozdělaj oheň. Já pak uvařím kávu pro nás a čaj pro maminku a usmažím kousek špeku. Škoda, že nemám k tomu trochu mléka a pár vajec. —

“I dobrý večer, Eliško! — Dobrý večer, pane Ledenický! Jak pak je vaši mamince? Uff! To jsem se vás nahledala a nebýt tamhle těch šklebivých opic — těch pár rodin černošských, které držely se stále za námi, byla bych vás asi dneska sotva našla. My jsme vás předejeli sice, ale já přece nepustila vás z myslí. Je nás tu jenom pár rodin českých a tu musíme držet dohromady.”

Timto charakterem slov přerušena byla Eliška ve svém doslovu. Nově přichozí byla mladá, statná a zdravím kypící žena — jedna z těch českých žen, které budí důvěru a po případě i lásku hned při prvním spatření. Byla to manželka farmáře Brázdy, jež dobře speněživ malou svoji farmu v severním Kansasu, vyhledával větší blahobyt a rychlejší pokrok v novém území. V Kansas City přidružil se k této karavaně a — jak to již bývá — seznámili se tu všichni Čechové v době nejkratší.

Brázda byl rolník velice šťastný i zámožný. Farmu svoji v Kansasu prodal výborně a kromě hezkých pár stovek na penězích, vezl do Oklahomy nejnovější stroje farmářské a hnal asi deset krav, dva plnokrevné býky, přes jedno sto ovcí, patnáct koz a několik koní do nového území. Měl sebou tři velké vozy, naplněné různým semenem, potravinami a všemi potřebnými věcmi a na zad každého připevněny dvě velké klece s drůbeží. Děti měli pouze čtyři, z nichž nejstarší — Málka — čítala teprve osm roků. Mladá Brázdová měla tudíž práce hojnost a nebýt vzdálené příbuzné, která byla tu jako dobrá služka, sotva by asi práci všechnu zastala.

“Tak, tak! Je vidět, že krev není vodou a že Čech přece zase jen lne k Čechovi. Buďte nám vítána, paní Brázdová a přijměte srdečný náš dik za vaši soudílnost,” odvětil muž, zván Ledenický.

“I — hlouposti! — Ale — kdepak je Eliška?”

“Tu jsem, paní Brázdová!” zvolala dívka, přiskočíc k mladé ženě a objímajíc ji srdečně.

“Oh, jak jsem ráda, že vás vidím u nás. Pohřešovala jsem vás již od večerejška a —”

“Huš — huš — Eliško!” přerušila ji mladá farmářka a vedouc jí zároveň trochu stranou, tázala se s chvatem: “Jak je paní Ledenické?”

“Měla celý den horečku a obávám se toho nejhoršího. Tatínkovi nechci ani svěřit svoje obavy, neboť on je skoro na kraji zoufalství už teď.”

“Ubozí! — Jak velice vás lituji a jak přála bych si, abych vám mohla pomoci vydatně. Oh, proč nejsme bohatí — tak bohatí, abychom šťastnými učiniti mohli ty, jichž si vážíme a které milovati jsme se naučili! Počkej holka! Nesmím zapomenout na to, co jsem vám přinesla,” dodala mladá žena a rychle odkvapila, aby v okamžiku vrátila se zpět s velkým košem, který nechala stát pod stromem ne-daleko vozu.

“Předvidala jsem, že vám bude lecos potřebí, co nelze koupiti na této cestě ani za drahé peníze. My máme mléka a másla více, nežli můžem spotřebovat a od žida, který s námi táhne do Guthrie, koupila jsem dva tucty citronů. Ode všeho přinesla jsem vám trochu, tak abyste nemocné mohli polehčiti. — Tu milá Eliško, máš vejce, mléko, máslo, trochu ovoce a pár citronů. Jdi a uvař, nebo usmaž pro maminku něco posilňujícího.”

“Díky — díky vám, paní Brázdová. Vy sotva asi tušíte, jaké dobrodiní způsobila jste nám svým darem! — Oh, ano! Já přijímám skvostný tento dar váš s

tim vřelým přáním, abych vám mohla odplatiti podobně," pravila Eliška, majíc oči plné slzi.

"Huš — huš, drahá! To vše nestojí ani za řeč a já jsem ráda, že mohu býti nápomocná krajanům. Beru jen hrstičku z hromady a my to ani nepocítíme."

Eliška vděčně stiskla ruku dobromyslné farmářky a chtěla doskočiti k řece pro vodu, když objevila se mladá černoška se džberem čerstvé vody v ruce, který podávala dívce, zubíc se na "celé kolo".

"Hier, missus," pravila, "vody dost; kde pak máte kotel?"

Ohlednouc se kolem, spatřila ve vzdálenosti asi deset kroků farmáře Lednickýho, jenž, kleče na zemi, marně snažil se rozfoukatí oheň, protože chrastí, jsouc po dešti ještě navlhle, nechtělo hořeti. Nemeškajíc, běžela k farmáři a nutíc jej k povstání, pravila se smíchem:

"Takhle nebudete mít oheň ani do rána, mistr. Suzy má větší a silnější plíce, ale ani ona by nerozdělala oheň v tomto hnoji; vždyť z toho voda teče! Suzy doskočí pro jiné dříví a za pět minut bude tu ohně dost."

Nečekajíc na odpověď, odběhla mladá černoška do blízkého houští, z něhož za pár minut přinesla náruč suchých větviček, jež podložila pod hromádku dříví a pak podpálila sirkou. Větvičky vzňaly se v okamžiku a za půl minuty plápolal již veselý mohutný plamen, šíře příjemné teplo až k vozu, v němž ležela nemocná pani Lednická.

Mladá černoška postavila nad oheň železnou třínožku, na níž zavěsila kotel naplněný vodou, pak odešla zase do houštiny, přinesla ještě velkou náruč tlustých větví a hodíc tyto na hromádku blízko ohně, pravila:

"Tak! — Teď máte dříví dost a časně ráno přinese Suzy víc. Good night, mister — good night missuss — good night all!"

Eliška i její otec podali černošce ruku a děkovali jí za její ochotu.

"That's all right!" zubila se tato a odkvapila ku svému vozu.

Laskavý čtenář bude asi diviti se tomu, jak černoška tato přišla k známosti s našimi českými osadníky? To bylo velmi lehké a událo se zcela přirozeně.

Naši karavanu provázelo mnoho černošských rodin, jež však tvořily jenom zadní její voj, protože mezi bělochy nebyly trpěny. Bylo tu mnoho zkrachovaných plantážníků z Louisiany, Georgie a Kentucky, jimž byl černocho posud pouze kusem zboží — zvířetem, nad nimž třeba držeti stále karabáč a s nimž ve styk vejíti je hanbou a ponížením. Běda černocho, dostal-li se náhodou mezi jejich řadu! Tu hned vznášel se nad nim býkovec a on byl rád, dostal-li se se zdravou kůží ku svým. Evropan je v ohledu tom mnohem lidštější, nemá tolik předsudků vůči pleti a zachází šetrněji i se zvířetem. Ledenický a dcera, jsouce skoro poslední v dlouhé řadě, nacházeli se v bezprostřední blízkosti černochoů a nevyhýbali se jim, ale mluvili s nimi vlídně. Tito si toho vážili a vypomáhali otci a dceři, kde jen se dalo. A pomoc ta byla často velmi vzácná a cenná, zejména při přechodu přes rozvodněné potoky, nebo jždě do vysokých a strmých vrchů, přes něž slabí a vysílení již koniči by vůz s náradím a nemocnou nebyli přetáhli. — I tu se ukázalo, že laskavost a vlídnost jsou vždy mnohem prospěšnější, jak hrubost a surovost. — — —

Ledenický pocházel z dobré rodiny v Čechách. Vlastnil tam velkou usedlost, kterou značně rozmnožilo věno jeho choti Elišky z Hrádku. Bylo to manželství z lásky a manželé byli by bývali nevýslovně šťastní, kdyby štěstí to nebylo zkazeno různým neštěstím, jak v případech finančních a hospodářských, tak i domácích a rodinných. Největší a nejkrutější ránu připravil jim vlastní nejstarší syn Jiří, na něhož z počátku, když byl ještě ve studiích, byla celá rodina tak pyšná. Jeho vzdělání stálo velmi mnoho a ještě více, když stal se důstojníkem v jednom elitním pluku jízdeckém. Tu přišel ve styk s bohatými šlechtici a nechtěje zůstat v ničem pozadu, zúčastnil se všech nákladných sportů a i — hry hazardní. Dělal dluhy, trápil rodiče o peníze a naposled padělal směnky a hluboko sáhl do erární kasy. Rodiče, aby zachovali čisté jméno rodiny, prodali statek, přinutivši nezdravého syna k vystoupení z vojska a odstěhovali se na malý stateček v rozkošných horách Šumavských. Jiřík, nechtěje zůstat v Rakousku a poctivou prací nahrazovati rodičům tu velkou ztrátu, kterou zavinił svoji lehkomyšlností a svým bidáctvím, odebral se do Ruska, kde oddal se zcela životu dobrodruha a snad někde v Sibíři buď těžce pykal za své zločiny, nebo bídně zahynul. Od jeho odchodu nebylo slyšet o něm ničeho více.

Kromě Jiříka měli manželé ještě dva syny a jednu dceru — Elišku. Oba synové zemřeli ještě v Čechách a z Elišky vyvíjela se pozvolna dívka rozkošná — překrásná nejen tělem, ale i duchem.

V pošumavském zátiší dlela malá tato rodina po leta. Jelikož ale v poslední době postižena krajina často neúrodou a krupobitím, nelepšily se, navzdor všestranné šetrnosti a pracovitosti domácích, hospodářské poměry v ničem a Ledenický proto navrhl choti a dceři vystěhování se do Ameriky, kde snad alespoň dceři mohla kynouti lepší budoucnost. Ubozí ovšem nevěděli, že právě pro vzdělané a inteligentní Čechy bývá Amerika často hřbitovem, na němž pochovají všechny své tužby a přání, všechny své ideály a zhusta všechny své city vznešenější a posvátnější. Jeť Amerika zemi vředkářského chvatu, lovištěm po všemohoucím dolaru a ten, kdo není dobrým lovcem, živoří jen, klesá, otupí a na konec ztratí všechnu chuť ku práci duševní. Příkladů toho z poslední doby máme mnoho a Ledenický nečinil žádnou výjimku.

Přeplaviv se do Ameriky, jel s chotí a dcerou přímo na západ, do jižní Minnesoty, kde zakoupil malou, ale pěknou farmičku, z části již obdělanou. Cítili se býti za stávajících poměrů obstojně šťastní, sileni jsouce nad to nadějí, že co rolníci a zemědělci budou nezávislími a neobmezenými pány na svém pozemku. Těšili se též, že vzděláním svým a jemnými společenskými spůsoby budou moci býti svému vůkolí prospěšnými a kolem sebe utvoří malý kroužek, v němž budou moci žiti klidně a šťastně. Ale — jaké sklamaní je tu čekalo! Předně učinili velkou chybu, že zakoupili si farmu příliš vzdálenou trhu a obchodního ruchu měst-

ského, kde výrobky své a plodiny mohli by dobře zpeněžit. Starý muž, chorá žena a mladá dívka nemohli zmocí práce mnoho a nezbyval jim čas, aby celé dny v týdnu mohli obětovati jízdě do dvacet mil vzdáleného města. Následek toho byl, že napracovali se dost a přece jen měli užitek velmi malý. Druhým sklamáním byla mylná domněnka, že pomoci vyššího svého vzdělání budou moci blahodárně působiti mezi lidem prostším a získati si nejen jeho přichylnost, ale vážnost a úctu. Nepočítali s celkovou povahou našeho lidu vesnického. Česko-americký farmář je co celek náramně nedůvěřivý a stále myslí, že ten vzdělanější nemá nic jiného na mysli, nežli to, jak by ho ošidil a nebo alespoň hodně využítkoval. Je proto stále jakoby na stráži a vyhýbá se každému bližšímu styku s ním, nejsa přístupný žádné dobré radě, protože považuje ji za léčku. Nad to pak je fanatický ve všem. Je-li "věřící", tu na smrt nenávidí každého "neznaboha" a nevěřící-li, je to zase opáčně.

Ledenický, co vysoce vzdělaný a myslící svobodář měl za to, že ve svobodné Americe a v tomto "osvíceném" století zášť náboženská se úplně seslabilá a pánuje jen u lidu úplně nevědomého a zfanatizovaného. On myslel, že tady lidé ctí se a milují navzájem, nikoli pro své přesvědčení politické, nebo viru náboženskou, ale pro duševní své přednosti, pro své ctnosti a pro své šlechetné snahy a cíle! — — Oh, jaké to bylo sklamání, když ve všem tom doznal pravého opaku! Jeden ideál řítí se po druhém s hvězdné výše dolů a roztránil se na kusy o prosaickou zemi, nezanechaje po sobě nežli střepy a bolestnou vzpomínku — — Ani ta tak vsude opěvovaná "nezávislost" amerického rolníka se u něho neosvědčila. Naopak, on byl až příliš závislým od povětrností, ceny plodin a výpomocí sousedů v dobách sklizně a zasévání a na cestě do trhu. A nad to vše milovaná jeho žena stále churavěla, nikoliv snad následkem těžké práce tělesné, nebo příliš velkých starostí, ale proto, že trápila se pro zkázu nezdárného syna, kteréhož milovala s celou vroucností lásky mateřské a pro jehož záchranu by ráda byla obětovala život a pak pro předčasně smrti dvou druhých synů.

A věru, nebýt Elišky, která tak krásně se vyvíjela, byla by snad bolu svému a svému trápení již dávno podlehla. Eliška byla slunečním paprskem, který celou tu malou domácnost osvětloval a zahříval — ona byla tou páskou, která dobré rodiče její poutala k životu a ona byla tím geniem, který povzněl je nad veškerá protivenství životní a dodával jim naději pro lepší a krásši budoucnost. — —

Život mezi fanatickými sousedy stal se ale Ledenicým břemenem a s radostí proto uvítali zprávu o otevření nového území. Proдали svoji farmu levně a s něco dobyt看em a drůbeží vydali se na cestu.

Ale útrapy, spojené s dlouhým cestováním v tak nepohodlném vozu, jako je obyčejný vůz farmářský a to děsné otřásání těla na drsných cestách, zhoršily stav paní Ledenicé tou měrou, že nutno bylo činiti časté a dlouhé zastávky a na každé stanici, nebo ve městě musel býti povolán lékař, který předepsal drahé léky, nechal si dobře zaplatit a dal naději, že — bude zase lépe

Avšak, jakoby neštěstí provázelo je krok za krokem. Nedošli ještě ani do Omahy (v Nebrasce), když klesly jim 2 krávy a ostatní jevíly všechny příznaky otráveniny. Patrně nažraly se cestou jedovatých bylin a onemocněly a za pár dní také pošly. — I na těch pár slepic došlo! Nemocná musela mít posilující potravu a jelikož na takové cestě je čerstvé maso málokdy k dostání, zabíjela se slepice za slepicí a kohout za kohoutem.

A tak — bez dobytka a drůbeže, bez peněz skoro a s vysílenými koňmi shledáváme se s rodinou Ledenicých v Oklahomě a znajíce nyní její osudy, můžeme pokračovati u vypravování — —

Po odchodu mladé černošky seskupili se ostatní u nadsdvížené plachty vozové, dotazující se paní Ledenicé, která pohodlně ležela uvnitř na peřinách, jak se cítí a přeje-li si něčeho. Zvláště paní Brázdová tlačila se do předu a vesele jí oslovila:

“Ještě jen pár dní strpení a všichni budeme u cíle. Můj muž a moji hoši mají už vyhlídnutou celou sekci a přijedeme-li na blízko Guthrie v čas, budeme si moci gratulovati. Snad i na vás čeká tu krásná půda a já bych vám přála ze srdce, aby se vám to podařilo. Toto přání sdíli se mnou celá moje rodina a jestliže mužští tady dnes nejsou, musíte připsat na vrub okolnostem. Je jich málo a sotva stačí dávat pozor na dobytek. Každý kus zaběhlý, je tady kus ztracený a — to víte —”

“A právě proto je to od vás velmi hezké, že při svých velkých vlastních starostech pamatujete ještě na jiné, hledíce jim pomoci,” pravila nemocným slabým, ale neobyčejně libezným hlasem. “Prosím, abyste neopomenula vyříditi vašim nás dík.”

“Zajisté, ač není toho zapotřebí,” odvětila pani Brázdová, dodavši: “A nyní, když jsem vás viděla a vyřídila své, musím spěchat k našim. Právě se, že vyjedeme zítra neobyčejně časně, protože chceme společně urazit ještě hodný kus cesty. Zítra snad se rozjedeme na všechny strany a jeden každý bude si pak sám pro sebe vyhledávat svoje místo, nebo pozemek. Po celém táboře rozšířila se zpráva, že na cestě sem nachází se na sta divokých pasáků texaských, kteří jedou v tlupách od pěti do dvanácti mužů, vyhánějí vystěhovalce z jejich “klejmů” a kdo se jim protíví, toho hned na místě a bez milosti zastřelí. Jezdí prý jako četa řáblů a řvou a střelí, že již z daleka jde z nich strašná hrůza! — Hů! Mně jde mráz po zádech při pomýšlení, že by i na nás mohli přijíti!”

“Ale což není zde zákona, nebo státní ochrany, že by něco podobného bylo možné? Nemohu tomu věřit ani,” namítal Ledenický.

“To já nevím a opakuji jen to, co vypravuje se po celém táboře. A nyní good night! Zítra uvidíme se zase. Přála bych si, abyste zůstali při nás a zabrali pěkný “klejm” blízko našeho. Byli byste jistě dobrými přáteli — viďte, Eliško?”

Na místě odpovědi objala ji dívka vřele a děkovala znovu za účast tak vzácnou, zejména v místech a v době, kde a kdy stará se každý jen sám o sebe. Pozdravivši ještě jednou všechny, odešla dobrá žena ku svým.

Eliška upravila rychle chutnou večeři, dala si k ruce lék pro matku, udělala limonádu a po krátké, ale srdečné rozmluvě odebral se každý na odpočinek.

Odpočinek ten byl ale velmi krátký, neboť nemocně přitížilo se tou měrou, že manžel i dcera bděli nad ní navzdor její protestu a žádosti, aby šetřili svých, již tak dost slabých sil. Bylo již dávno po půl noci, když pani Ledenické se uvolnilo a otec s dcerou mohli usnouti. — — — —

Slunko bylo již hodně vyhoko, když Eliška pocítila, že se jí někdo dotěká. Vzpochopila se rychle a postrašeně pohlédla k místu, kde odhřnuta byla plachta vozu, způsobie tak otvor, jímž dovnitř dralo se světlo sluneční. Upokojila se však ihned, neboť v otvoru objevila se kudrnatá hlava mladé černošky.

“Je už pozdě, missuss,” pravila tiše a většina vystěhovalců již dávno odejela.”

“Hned budu venku,” odvětila dívka, vstavši opatrně, aby nevbudila rodiče, kteří spali tvrdě. Lehýnce vyhoupla se z vozu a venku teprve dokončila svoji toaletu, spozorujíc při tom, že oheň je již rozdělán a kotlík s vodou že visí nad ním. —

Chtěla ji poděkovati, tato ale předešla ji započatím živého hovoru, provázeného ne méně živými posuňky.

“Oh, missuss, to jsou novinky! V noci přijel sem ten černý jezdec — víte, ten na tom černém koni, co nás stále předjížděl a jež všichni jmenovali colonel Dyer, a pravil, že texasští “cowboyové” (pasáci) jsou již v Oklahomě a jako rozružené vosy rojí se kolem Guthrie. Zabírají prý nejlepší “klejmy”, střelí a vraždí prý na potkání a zvláště mladé ženské mají se jich vystříhat a nechodit jim na oči. Oh, goody lordy, goody lordy! Proč vyjely jsme jen z naší krásné “Lusány”? Měli jsme tam dost co jíst a pít, dost zpěvu, hudby a tance a bílí mladí gentlemani nás měli rádi — hi—hi—hi— a nestrašili nás, jako ti divocí cowboyové!”

Ale Suzy, já myslím, že vše to, co se povídá, je příliš přehnané," namítala Eliška.

"Ne, ne, ne! Povídal to colonel Dyer a ten to ví a nepřehání."

"Vždyť ale i ti pasáci jsou lidé, třeba trochu divocí a jistě mají v sobě tolik citu a tolik lidskosti, že neublíží jiným bez příčiny," zastávala se těchto Eliška.

"Ne, ne, ne! Každý povídá, že jsou to ďáblové a že stříli a vraždí každého na potkání. — Oh, škoda mého mladého života! Ještě jsem se ani dost nevytancovala a nenazpívala, ještě jsem ani tisíc melounů a slepic nesnědla, ještě jsem se ani dost nenamilovala a už mám být zastřelena, jakobych byla possum, nebo zajíc! Bů — bů!"

Eliška navzdor své smutné náladě nemohla se zdržeti smichu, neboť ve svém strachu tvářila se černoška tak pitvorně a směšně, že nebylo lze zůstatí vážným nikomu, kdo ji pozoroval.

"Neměj strachu, Suzy. Kdopak by mohl tobě ublížit? Nyní ale —" nedověděla, co chtěla říci, protože vyrušena byla příchodem pani Brázdové, která, následována jsouc v patách svým manželem Václavem Brázdou, přkvapila celá udýchaná, volajíc z daleka:

"Cože jste se dnes tak opozdili? Vidím, že nemáte ještě ani zapražino a podle kotle nad ohněm soudím, že jste ještě ani nesnídali!"

"Ano, mamince bylo v noci velmi zle a my spali velmi málo."

"Kde je tatínek?" tázal se Brázdá.

"Ten ještě spí. Nechtěla jsem ho budít, neboť má trochu toho odpočinku nutně zapotřebí; bděl se mnou u lože maminky, o jejíž život jsme se dnes opravdu obávali."

"Ubozí! Na ten způsob sotva asi budete moci jeti s námi, kteří jsme přichystáni již úplně na další cestu. Jak sama můžete viděti, odejeli již skoro všichni, my zůstali pozadu jen k vůli vám. Ale, kde pak máte tatínka?"

"Půjdu ho vzbudit, neboť sama nahlížím, že je již nejvyšší čas."

"I není zapotřebí," ozval se v tom hlas Ledenického, jenž, probuzen jsa již příchodem mladé černošky, rychle se oblékl a beze šramotu sestoupil z vozu, právě: —

"Vítám vás, krajané a přátelé. Což je tak na spěch, jak pravíte?"

"Zajisté, neboť je nutno, abysme zajistili si naše "klejmy" co nejdříve. Bylo nám řečeno, že nával sem je děsný a je-li jen desetina pravda, co vypráví se o texaských pasácích, tu měli jsme být v Guthrie již včera. Žádný nerad spokojí se se zbytky a proto každý požene potahy své dnes rychlosti dvojnásobnou!"

"Rozumím, rozumím; ale právě proto divím se, že vy jste ještě zde," pravil Ledenický.

"Zůstali jsme zpět jenom k vůli vám. Chceme, abyste jeli s námi, neboť nemůžeme zanechat vás tak samy a v postavení tak bědném."

"Děkuji vám z hloubi duše za ten živý zájem, jaký berete na našem osudu. Oh, jak rádi by jsme jeli s vámi a zůstali vám na blízku, ale sami uznáte, že naše vysílené herky nemohou stačiti vašim mladým a rychlým koním a my tak jako tak bysme museli zůstat zpět."

"Mysleli jsme na to a učinili potřebná opatření. Máme ku vystřídání unavených vždy jeden pár koní čerstvých v zásobě a ten zapřahneme do vašeho vozu, nechajíc vaše koně klusatí za ním."

"Díky, srdečné díky, ale dnes musíme zůstat zde, nechceme-li do okolí Guthrie přivéztí mrtvolu tě, která je nám dražší nad náš život. Moje drahá žena zápasila dnes v noci o život a je tak sesláblá, že nesnesla by otrasy vozu na této drsné cestě ani hodinu."

"Dáme jí hodně peřin a vy sám budete řídit povoz —" navrhovala pani Brázdová.

"Není to možné, neboť život milované ženy je nám nade vše."

“Co ale počnete si sami? Zůstanete-li dnes zpět, přijdete všude pozdě a nenaleznete ani padesát akrů příhodného pozemku. Kromě toho pak můžete každou chvíli setkat se s texaskými “cowboyi” — a tu pak Eliška — — —”

“To musíme ponechatí osudu. Ať je tento jakýkoli, my dnes zůstaneme zde. Těžce nemocná musí mít klid a musí býti zachována životu. Vše ostatní je věci vedlejší, viď, Eliško?”

“Zajisté, tatínku. Život milované naší matinky je tak úzce sloučen s naším, že nelze si myslet, abysme žili bez ní. Ona je duší naší duše, náš anděl strážný, bez něhož jistě nemohli bysme býti šťastnými.”

“Pochopuji — pochopuji. I nám vede se tak a běda, kdybysme měli ztratit jeden druhého, viď, drahý Václave?” vrve pravila paní Brázdová.

“Pravda, pravda; doufám pevně, že osud nás toho uchrání. — — — Lituji, že nemůžete s námi a rádi byli bysme vám na ruku ve všem. Nemám vám ale za zlé, neboť, jak věci stojí, jednáte zcela správně a my na vašem místě nejednali bychom jinak. Viď, stará?”

Ba, že! Nežli ale odjedeme, pošleme sem trochu z našeho přebytku, aby tady nebyla nouze o nejnnutnější. Mohli bysme viděti ještě paní Ledenickou?”

“Ona spí a neradi bysme jí vyrušovali. Ubobá — každá minuta nevrušovaného klidu je pro ni novou silicí látkou životní — nejvýtečnějším lékem.

“I v tom máte pravdu. Vyřídte ji tedy náš nejsrdečnější pozdrav a řekněte jí, že nejvřelejším našim přáním je, aby se brzy pozdravila a byla nám blízkou sousedkou. — Přejeme vám tedy vše dobré. — Buďte šťastni a vzpomeňte si někdy na nás!”

Po vzájemném srdečném objetí a vystřídání láskyplných slov, odešli dobří manželé, aby bez odkladu vydali se na cestu do okolí Guthrie, kde naléztí doufali — a také i našli — své budoucí štěstí a blaho. —

Je již nejvyšší čas, abyste vydali se na cestu,” pravila mladá černoška, která ovšem z rozmluvy, v české řeči vedené, nerozuměla ničeho a nevěděla tudíž, že Ledenický rozhodl se, zůstatí na místě přes den.

“Oh, lordy, lordy! Hle, jak slunko je již vysoko! Musím k našim a doufám, že pocestujeme spolu až ke Guthrie.”

“Jdi, jen jdi, dobrá Suzy a nezapomeň, že kdykoliv bysme ti mohli být v něčem k prospěchu, směle můžeš obrátit se na nás. Jsí hodné děvče a pod černou tvoji kůží, bije srdce upřímné a věrné.”

“Eh, massa chválí moc. To málo, čím jsem snad prospěla, činila jsem z lásky a z vděčnosti. Massa nečinil žádného rozdílu mezi sebou a námi, on a milá missuss Elišky neopovrhovali námi pro naši černou pleť, jako všichni ostatní! Oh, lordy! Jak ráda zůstala bych u vás po vždy a byla vám věrnou služebnou a dobrou pomocnicí, jen kdyby naši mně chtěli pustiti.”

“Zůstaň jen u svých, milá Suzy a přijmi srdečný dík za vše, cos dobrovolně byla pro nás učinila,” pravil Ledenický, podáváje jí ruku.

“A na památku ode mne přijmi toto zlaté srdéčko,” vrve pravila Eliška, snímajíc z krku zlatý řetizek, k němuž připevněno bylo malé srdéčko z ryziho zlata.

“Je to srdce zlaté — zrovna jako to tvoje, třeba bylo pod černou kůží.”

“Oh lordy, lordy! To jsem si nezasloužila! Hůj, jak budou ty moje kamarádky mně závidět!” —

Po nekonečném dikůvzdání mladá černoška odešla a otec s dcerou osaměli.

“Míníš zde skutečně zůstatí přes den tatínku?” tázala se Eliška.

“Zajisté; zdravotní stav tvé matere nám to prikazuje a já opakuji, co jsem řekl Brázdovým.”

“Souhlasím s tebou úplně. O pár dni nebude snad zle a kdyby i nám jině všechno převzali — nu, snad se nějak uživíme přec. Teď ale mi dovol, tatínku,

abych připravila snidani pro nás a pro maminku. Třeba nepociťovali jsme velký hlad, musíme se k jídlu nutit, abysme neztratili síl."

"Máš pravdu, Eliško moje drahá. Postarej se o snidani a já zatím převedu koně na jiné místo, kde je hodně trávy; dříve ale je napojím, neboť jistě budou mít žízeň. Mezitím poohlédni se po mamince, zdali se již probudila a podej ji, co si bude přát."

Po slovech těch šel, aby se postaral o koně, kdežto Eliška přistoupila k ohni, sejmula kotel s vařící vodou a vlila část této do kávové konve, do níž byla vsypala potřebné množství semleté a připravené již kávy. Postavíc konev stranou, oddělila trochu žhavého uhlí od ohně a postavila na ně pánev, na níž dala něco sádla a roztloukla do něho několik vajec. — V této své pilné práci vyrušena byla příchodem jednoho z hochů Brázdovic, jenž, přimášeje dva plné koše, vyřídil vřelý pozdrav od rodičů. V koších těch bylo maslo, vejce, mléko, špek, šunka, sušené hovězí a zavařené ovoce.

Eliška přijala dar ten s díky a po odchodu hocha pokračovala ve své práci kuchyňské, odskočíc často k vozu, aby pohlédla na matku, která spala posud.

Ledenický, opatřiv koně, vrátil se zpět a po snidani pravil: "Když zůstaneme zde celý den, bylo by škoda, kdybych času toho nevyužítkoval. Pořívám se na hodinu nebo dvě do lesa, nemohl-li bych něco zastřílet; kousek čerstvého masa by nám jistě chutnal velmi dobře."

"Jdi jen, tatinku; nezůstávej ale dlouho, neboť může se přihodit lecos v této divočině."

"Snad se nebojíš?" usmál se otec. "Bylo by to poprvé v tvém životě. Ostatně máš tam ve voze svoji malou a lehkou dvojku, z níž dovedeš střílet znamenitě. Nemyslím, že je zde divoká zvíř a lidé vám dvěma ženám jistě neublíží."

Po slovech těch přehodil přes rameno loveckou brašnu, chopil se výborné pušky a šel na hon.

Eliška šla k matce, která se již byla probudila, odhrnuła na její žádost plachtu po celé jedné straně vozu, umyla jí vlažnou vodou obličej a ruce, popopravila lůžko, přinesla chléb, maslo a jedno na měkko uvařené vejce a pomáhala při jídle. Ze všeho požíla nemocná jen něco málo. Byla bledá na smrt, oči měla vpadlé a rty přimodralé. Avšak ani nemoc, ani starosti, ani pokročilejší stáří nemohly zahladiti stopy bývalé krásy. Ano, paní Lednická musela býti ženou neobyčejně krásnou.

Mezitím, co snídala, vyprávěla jí Eliška o odjezdu ostatních, o dobrotivosti rodiny Brázdovic a o pověstech, jež rozšiřují se o řádění texaských pasáků.

Matka mluvila jen málo a zdálo se, že malého jen zájmu bere na tom, co dcera jí vypravuje. Byla velice zamyšlená a chvílemi nařikala na děsnou slabost.

"Kde je tatínek?" tázala se pojednou tiše.

"Šel na hon. Myslí, že kousek čerstvé zvířiny by ti byl milým," odvětila dívka. —

"Nemám na nic ani pomyslení. Ale proč nevyjeli jsme s ostatními?"

"Tatínek pravil, že musíš mít ticho a klid, alespoň po čtyřadvacet hodin. To stále otrásání škodí ti velmi a pak měla jsi noc velmi špatnou. Ostatně chtěl tatínek odraziti od ostatních tak jak tak. Nechť namaháme se jakkoli, zůstáváme pozadu přec a ten způsob nikdy bysme nepřišli na prázdný "klejm". Vyhledáme si proto jinou, poboční cestu a pustíme se stranou, vystěhovalci málo použitou. Možná, že tu nalezneme pěkný kousek pozemku, na němž se usadíme a kde pak ty pozdravíš se úplně."

"Klamete se marnou nadějí," sotva slyšitelně pravila nemocná. "Citím, že se blíží konec a že brzy budete sprostěni starostí o mne. Neměli jste proto mařit čas drahocenný, ale jet dál. Mně je lhostejno, kde budu snít svůj věčný sen — zdali tady, nebo o pár mil dál. Matička země bude mi všude stejně lehkou. Jen kdybyste vy byli v jiném postavení — —"

"Oh, matinko, milá, drahá matinko, nemluv tak!" zvolala dívka, poklek-nouc u matky a zaplakavši hořce. "Ne, ne, ty nesmíš nás opustit ještě, ty ne-smíš zemřít! Já mám tušení, že se nám povede dobře."

"To je, co si přeji a kdybych měla jistotu toho, bylo by moje rozloučení se s vámi mnohem lehčí. Ne, ne! Nevyrušuj mne! Ty, ani já, ani otec nezadr-žíme běh osudu a neporučíme si, aby stalo se tak nebo tak. Životní síly mé jsou vyčerpány a my musíme podrobiti se zákonům přírody. Jsem ráda, že dobrý můj choť je pryč. Čas prchá a já mám s tebou hodně co mluvit. Nevytrhuj mne a neplač, vše to není nic platné. Buď i nyní, jakous bývala vždycky — mo-jí statnou, zmužilou a zásadní dcerou. Poslyš tedy, pozorně, co ti mám říci, neboť kdož ví, budu-li mít ještě takovou příležitost k tomu, jakou mám nyní. Jak jsem pravila, největší bol působí mi myšlenka, že zanechatí vás musím tak opu-štěně a v tak smutných hmotných poměrech. Zde v těchto pustinách bude ten boj za existenci ještě těžší, než-li ve státech civilisovaných. Vy jste slabí a po-dlehnete pod tíží namahavé práce. A jaké pak to bude rolničení bez dobytka, bez drůbeže a skotu? Těch pár dolarů, co nám ještě zbývá, sotva stačí na po-moc při postavení nějakého domku a stáje a na živobytí do příští sklizně, bude-li jaká. Byla to vůbec nešťastná myšlenka od otce, vyměnění poloviční civilizací za úplnou divočinu. Přála bych si, abyste na místě ku předu, jeli zpět, buď do některého velkého města, kde byste začítí mohli malý obchod, nebo blízko velko-města, kde byste si mohli najmouti kus pozemku a živiti se zahradnictvím. Ty miluješ květiny, znáš je a umíš je pěstovati. V tom ohledu zahanbiš mnohého botanika. Otec tvůj zase vyzná se dobře v pěstování stromů ovocných, vina z keřů, nesoucích drobné ovoce, jež ve velkém městě je hledané a přináší dobrou cenu. Kromě toho mohli byste se pak věnovati chovu drůbeže. Je to prác-lehká a příjemná a vy oba konáte ji rádi."

"Máš pravdu, matinko moje drahá. Tak by to bylo pro nás nejlépe. Po-raď to otcí."

"Již jsem tak učinila, ale marně. On má utkvělou myšlenku, že v Oklaho-mě nalezne štěstí. Což ti cestou neřikal nic o svých plánech?"

"Ano; povídal, že jakmile zaujme pěkné nějaké dva 'klejmy' — ten druhý pro mne — a zajisti si je, postaví na nich chaty a se zbytkem peněz započne v Guthrie nebo jiném městě, jež se právě zakládá, obchod nějaký."

"Yes, to je jeho koníček. Víš ale sama dobře, že on do obchodu není, ale-spoň ne do takového, jaký provozuje se asi tady. On je příliš dobrosrdečný a dů-věřivý a nechá se podvésti a ošidití každým. Viděla jsem cestou ten lid, který sem žene. Je to po většině samý dobrodruh, lid surový a bezohledný, který vy-svlékne vás brzy z posledního oděvu. Četla jsem mnoho cestopisů, v nichž autor pojednává o zakládání měst a osad amerických, když v Kalifornii obje-veno zlato a pak jiné, v nichž popisuje se život prvních osadníků hned po otevře-ní indiánském rezervace v Minnesotě, Dakotě a Nebrascce. Vše je si velice po-dobné a jako tam, bude to asi též zde. Ten první osadník musí býti mužem že-lezně vůle, pevných svalů a hbité ruky s revolverem v ní a orliho zraku. Vedle toho musí býti neohrožený a bezohledný, opatrný jako smečkou psů pronásle-dovaná liška a nedůvěřivý; musí též býti lstivý a uměti využítkovati pro sebe a svůj prospěch každou příležitost. Je to zápas obrovský a ten, kdo postrádá ně-keré z vlastností, jež jsem právě vylíčila, podlehne v boji tom a musí buď vrátití se zpět, odkud přišel, nebo býti podnoží těch silnějších. Má Ledenický potřeb-ných vlastností? Zajisté že ne. Proto také strachuji se o vás a přála bych si, abyste šli tam, kde zápas o existenci je snažší. Promluvím s otcem ještě jednou o tom. Nyní jdi a podej mi trochu mléka, máš-li, a ponech mne sobě samé. Dlouhá tato rozmluva vysílila mne úplně a budu hledět zase usnouti. Otec snad vrátí se také brzy a pak ti nebude smutno."

Divka vyhověla přání matky a pak zabrána v myšlenky, usedla blízko ohně. Ledenický vrátil se k polednímu, přináseje asi tucet křepelek a divokých holubů, několik veverek a dva mladounké zajíce.

“Škoda, že nemohl jsem vystopovat mladou srnu, kterou jsem smrtelně postřelil a která přece mně zaběhla. Ubohá, dokončí někde v houšti a stane se vitanou kořistí dravců. Nám by byla posloužila lépe, viď holka?”

“Ano, tatínku; měli bysme čerstvého masa dost na celý týden.”

“Jak je mamince?”

“Pojedla něco málo a pak jsme dlouho spolu mluvily. Asi před čtvrt hodinou usnula. Zdá se mi, že ten dnešní odpočinek a klid udělají jí dobře.”

“To jsem očekával a proto zůstali jsme zde. Vyprávěla ti maminka něco?”

“Ano, tatínku. Sdělila mi svoje přání, o němž mluvila s tebou již několikráte. Má za to, že by bylo pro nás lépe, kdybychom vrátili se zpět a usadili se někde blízko velkého města, zabývající se zahradnictvím.”

“Vim, vim. Minění její je dobré, není ale praktické a výhodné pro budoucnost. Uživili bysme se tam lehčeji, to je pravda, ale nepokračovali bysme. Jinak zde. Předně dostaneme 320 akrů pozemků skoro zadarmo a pak naskýtá se nám stero příležitosti k vydělání peněz. Města porostou jako houby po dešti, zaveden tu bude obchod a průmysl a cena pozemků vystoupne za pár roků o mnoho procent. Na našich zábořích postavíme malé chaty, najmeme si pár černošských rodin a necháme půdu spracovat a my sami budeme hledět v Guthrie zařídit obchůdek nějaký, který nás nejen uživí, ale pomůže i zařídit farmu z našich ‘klejmů’. Není lepší, pracovat pár roků těžce a úsilovně a býti neodvislým, nebo pracovat lehčeji, ale po celý život beze vši vyhlídky do budoucnosti?”

“To je pravda a já bych s tebou souhlasila, kdyby — —”

“Vim, vim, co chceš říci,” přerušil ji otec. “Maminka ti asi řekla, že jsem slab ku takové práci, že nejsem obchodník a tomu podobné. Ale právě proto trvám na svém a ukáži jí, že nejsem takový ‘budiž k ničemu’, za jakého mne má.”

“Ale, tatínku!” káravě zvolala Eliška. “Mamince by něco podobného ani ve snu nenapadlo! K tomu má pro tebe příliš velkou úctu a lásku. Ona myslí jen, že jsi příliš velkým dobrákem a příliš důvěřivým — —”

“I láry fáry! Však uvidíte, jak se vpravím do zdejšího divokého života a jak za pár roků budeme mít tolik, abysme mohli vrátit se do Čech a koupit zpět bývalý náš statek. To je jediné moje životní přání!”

Ledenický i Eliška byli na druhý den vzhůru již před svítáním. Zdálo se, že nemocné se ulevilo, neboť nenařikala si ani v nejmenším a ležela na pohodlně a klidně. Blížší pozorovatel byl by ale viděl, že rty její zmodraly ještě více, že nos sešpičatěl a pleť zesínala a ztuhla o mnoho — vše to patrné známky, že stav nemocné se nejen nezlepšil, ale naopak zhoršil o mnoho.

Mezitím, co Ledenický staral se o koně, Eliška upravila snídani a hned po té vydali se naši známí na další cestu.

Když byli po široké, dobře ujeté silnici ujeli asi osm mil, postřehl Ledenický užší a jen slabě ujetou vozovou cestu, odbočující od hlavní cesty na levo. Zastavil koně, vyňal z vozu velkou mapu, Kansasu a Indiánského území a pátral po místě, kde asi přibližně se nalézali. Věděl, že od Guthrie vzdálení jsou nejvýše jen na šedesát mil a nepotká-li je nehoda nějaká, že budou v blízkosti vládní úřadovny a nastávajícího hlavního města Oklahomy již zítra večer nebo pozejtří v poledne. Cesty na mapách ovšem nebyly vyznačeny, ale podle běhu řek a potoků, jež byly tu přesně nakresleny, mohl se orientovat zcela dobře. Záhy také našel říčku, kterou předevčirem byli překročili a řidě se podle kompasu a milí jii ujetých, mohl skoro přesně udati místo, kde se nalézali nyní. Pozoroval mapu po několik minut a pak zavolal Elišku.

“Co myslíš, holka? Nebylo by lépe, abysme odbočili z velké silnice na tuto cestu? Podívej se na mapu — semhle — a sleduj pohyby mého prstu. Táhne-li se cesta tudyhle, máme do okolí Guthrie blíž, než po hlavní silnici a pak tu výhodu, že směrem tím netáhl ani stý díl lidí, jako po silnici hlavní.”

“V tom můžeš mít pravdu, tatínku. Otázkou ale je, je-li cesta dosti schůdná a budeme-li moci přebrodit se přes řeky a potoky, nebo přestoupití vsoké hory beze vši cizí pomoci?”

“Na vše to musíme být připraveni i na této silnici,” pravil Ledenický. “Jsme nyní odkázáni výhradně sami na sebe a na vlastní síly tady jako tam.”

“Dejme se tedy cestou postranní,” navrhovala Eliška.

Tak se i stalo. Záhy ale lítovali oba, že vybočili z hlavní, velké silnice, neboť cesta byla nad miru drsná a kamenitá a vůz házel sebou misty jako loď na vlnách rozbouřeného moře. Bylo zjevno, že nárazy o velké kameny, nebo vpadnutí kol vozu do výmolů působily nemocné velikých bolesti tato ale ani nehlesla a když Eliška starostlivě tázala se jí, jak je jí, odvětila vždy: “I dobře, beruško moje; myslím, že záhy bude mi dobře úplně, dítě drahé.”

U večer zastavili u břehu horského potoku, kde přenocovali a na druhý den vydali se na cestu další. Do Guthrie měli již jen asi třicet mil, které doufali urazit v ten samý den.

Po úsilovné jízdě a po překonání četných překážek a obtíží dojeli konečně jižních hranic okresu, jehož hlavním městem mělo být Guthrie. Nevědomky jeli asi o deset mil dále nežli vůbec chtěli a to stalo se následkem vyhledávání “klejmu”. Marně prohledávali celou severozápadní stranu širokého pruhu podél hranic okresu! Kam jen pohlédli, viděli improvizované stany nových osadníků, nebo kůly s vlajkami a kapesními šátky, na nichž napsáno jméno záborníka a den a hodina záboru, čili “klejmu”. Na třetí den podařilo se Ledenickému přijít do údolí, do něhož, jak bylo zjevno, nevkročila posud noha vystěhovalce. Bylo to krásné údolíčko, asi na dvě míle široké a čtyři nebo pět mil dlouhé vroubené s obou stran řetězem ne příliš vysokého pohoří, podél jehož úpatí vinuly se bublavé potůčky. Byla to krajina přímo rozkošná a když povoz stanul na hřebenu vrchu, s něhož skýtal se diváku pohled přes celé údolí, tu Eliška i Ledenický zvolali radostně: “Ah, to je krása! Tady se usadíme a tam před tím malým háječkem postavíme si naši chatu!”

Ledenický zabočil vozem tak, že i nemocná mohla pohlédnouti do rozkošného kraje. Přehlédla krajinu, ale jen smutný úsměv pohládl si na okamžik kolem zsinálých rtů.

“Hleď, hleď, tatínku! Pohlédni tam dolů do toho malého háje, matinko! Nevidíte tam celou rodinu jelenů? Hleď, ten obrovský jelen již zvedá hlavu a dívá se sem! Oh, slyšeli jste, jak zahvízdal výstražně? Hleďte, jak srna a její mladé dívají se sem úzkostlivě a jak chystají se ku skoku! Ha! Krásná srna již prchá a mláďata její za ní! Jen jelen ještě stojí, aby se přesvědčil o velikosti nebezpečí a v pádu potřeby bránil svoji rodinu!”

Ledenický přistoupil k nemocné svoji choti a ukazuje na prchající rodinu jelenů, pravil: “Není to obrázek právě tak dojemný, jako poučný? Není tento jelen věrnějším strážcem své rodiny, jako tak mnohý muž, manžel a otec?”

“Zajisté,” tiše odvětila paní Ledenická.

“Sjedeme nyní dolů a tam v tom malém háji u břehu bublavého potoku rozdijeme náš stánek. Či ne, drahá?”

“Oh, ano! Je to místečko rozkošné a blaze bude se mi tu snít věčný můj sen,” sotva slyšitelně vydechla nemocná.

“Tady zaujmeme dva “klejmy” a přikoupíme od vlády dva jiné, předpokládaje, že se to dá dělat,” pokračoval Ledenický, chopiv se otěži a sváděje koně pozvoľna s vysokého, ale ne příliš srážného vrchu do údolí.

V naznačeném místě koně vypráhnuti, rozdělán oheň blíže vozu a Eliška dala se do úpravy večere. Byla to večere přímo labužnická, sestávající z křepelek, mladého zajička, čerstvého chleba s máslem a čaje. Ze všeho toho nepožila nemocná paní Ledenická ani sousto a vypila jen polovic koflíku čaje. Byla ještě bledší a nehybnější a chvílemi přikládala si ruce k srdci, jakoby tu pocívovala velkých bolestí.

Krátce před slunce západem přivolala k sobě Elišku a chotě, podala každému z nich ruku a pravila tichým a nad pomyslení bolestným hlasem:

“Pojďte ke mně blíž — hodně blízko — tak abych já mohla dobře viděti vás a vy abyste dobře mohli slyšeti slábnoucí můj hlas a zachytiti poslední moje slova.”

“Ale, co ti to napadá, předrahá moje ženuško? Proč stále trápiš nás a sebe nešťastnou touto vidinou? Ty budeš žiti, uzdravíš se úplně a s námi těšiti se budeš z ovoce, jež uzraje nám v rozkošném tomto údolí.”

“Přála bych si toho, věř, drahý. Nechci vás ale klamati, neboť až příliš dobře cítim, že pouf moje životní je dokonána a minuty mého života sečteny. Anděl smrti blíží se již k mému loži, kývá mi, abych ho následovala a za krátko již budu vás muset opustit na vždy. Smutné to loučení od vás, vy moji drazi, nade vše milovaní! Za mého mládí byla mi v duši vstěpována víra v život po smrti a že duch zemřelého může bdíti nad těmi, jež v životě miloval nejvíce. Oh, jak přála bych si, aby to bylo pravdou! Oh, jak duch můj byl by stále při vás, jak by vás ochraňoval a střežil, jak by bděl nad vámi a našeptal vám rady, jež naznačily by vám cestu ku štěstí a blahu a ku spokojenosti v budoucnosti! Avšak nikoli. Vše to je jen krásná báj, neboť ve skutečnosti nic podobného nestává. Smrti končí se vše. Života posmrtního není a nemůže být, protože není možno, aby za celá ta tisíciletí nepodán ani stín důkazu, že duch našich milých je nám na blízku. Ten život pozemský je vše, co máme a proto měli bysme si jej zpřijemnit co nejvíce. V našem malém kruhu rodinném dělo se tak a nebýt zevních vlivů zhoubných, nešťastných styků se zlými lidmi a ještě nešťastnějších poměrů, jež předurčovaly naše kroky, byli bysme bývali nevýslovně šťastnými!”

“Díš pravdu, dobrá ženo moje.” přerušil ji Ledenický, setíraje s tváří celý proud slzi. Osud nám nepřál mnoho a Štěstěna obracela se k nám zády po celý náš život. Přece ale nebyli jsme nešťastnými, neboť spojovala nás láska, kterou oslabiti nedovedlo ani největší a nejbolestnější sklamaní.”

Nemocná usmála se blaženě a sebravši poslední síly, pokračovala tiše:

“Ba, moji drazi; láska — opravdová, nesobecká a všeobětavá láska to byla, která činila nás šťastnými. Ano, ve spolku s vámi zažila jsem nesčíslný počet nevýslovně blažených okamžiků, dní a týdnů a byla jsem bezměrně šťastnou. Ty, drahý muži můj, byl's mi věrným manželem, statečným ochráncem, výtečným poučovatelem a přemilým druhem a společníkem.”

“Ale, nač všechno to — —”

“Nech mně domluvit. Pravila jsem ti, že minuty mého žiti jsou sečteny. Před slunce východem přesvědčís se, že věštila jsem dobře a správně. Proto mne nevyrušuj a nech vypověditi vše, co mi ještě leží na srdci. Pravila jsem, že byl's mi vždy věrným manželem; ano, a vedle toho byl's i věrným a láskyplným otcem. Neuznávám toho potřebu klásti ti na srdce starost o štěstí a blaho našeho miláčka — naší Elišky. Vždyť miluješ ji zrovna tak horoucně a vřele, jako já a její budoucnost leží ti právě tak na srdci, jako mně!”

Odmělčela se trochu, neboť bylo jí sebrati nových sil.

“Nadzvedni mne trochu, drahý — — tak — ano, tak — hle, jak se mi uvolnilo! Tobě, drahé dítě moje, též nemám nic, co bych zvláště měla klásti na srdce. Tys povždy byla láskyplnou a obětavou dcerou a byla's paprskem slunečným, který nás zahříval a nám životní naši dráhu osvětloval. Tys působila nám jenom radost a byla's jedinou naší útěchou v dobách nejtrudnějších. A je-li

pravda, že již na zemi trestá se zlo a odměňuje dobro, pak nemám starost o tvoji budoucnost — —”

“Kterou budeš sdílet s námi,” opět přerušil ji Ledenický, kdežto Eliška jen tiše štkala.

“Přála bych si toho, to víš! Mám ale ještě jedno přání, přání, které-li mi splníte, usnadní mi valně to smutné a bolestné loučení se od vás.”

“Jen je vyslov, miláčku!”

“Mluv, milá, předrahá, matinko!”

“Přání to týká se nešťastného našeho syna Jiříka.”

“Ustaň, drahá! Nevyslovuj prokleté to jméno. My nemáme žádného syna, neboť všichni nám zemřeli.”

“Nikoli, drahý!” s důrazem a rozhodně pravila paní Ledenická, napnouc poslední síly k tomu. “Nikoli, my máme ještě jednoho syna. Je to sice syn chybující — —”

“Řekni, že je to zločinec, s nímž já nechci mít nic společného — —”

— —“syn chybující a ztracený, jako ten ztracený syn biblický, přece ale náš syn a krev z naší krve. On prohřešil se sice na nás velice, on zničil celé naše štěstí pozemské a budoucnost své sestry — ale rodiče jsou tu proto, aby byli shovívaví. A pak — je on sám viněn všeho? Lehkomyslnost jest následek slabosti mozku, tudíž chorobou. Je to jakýsi druh šílenství, v němž člověk postrádá logické myšlenky a pevné vůle, nechaje unášeti se přítomnosti a cizími proudy, bez ohledu na to, poruší-li se zákony mravní, nebo občanské a společenské. Kromě toho pak poměry lidské společnosti a užší vůkolí přispívají ku mravní i hmotné zkáze mladších lidí, Jiřík nebyl zlý a kdyby byl zůstal doma mezi námi a nepřišel do styku se špatnou společností, která má zcela jiné ponětí o cti, nežli my, mohl vyvinouti se z něho prospěšný úd společnosti lidské a syn vděčný a hodný. Nesmíme proto býti soudci příliš přísnými, zejména když je to vlastní náš syn.”

“Já ale soudím naopak. Právě proto, že je to náš syn, je tím více odsouzení hodný. My vychovali ho pečlivě, vštěpovali mu od nejtěžšího mládí přísné zásady mravnosti a jednoduchosti skoro spartánské, dávali mu dobrý příklad ve všem, co krásné, uslechtilé a dobré, nešetřili ni láskou, ni jméním, obětovali mu vše — a on za vše to nás zničil a byl by přivedl i o početné jméno, kdybysme ještě v čas nebyli se odhodlali obětovati celé skoro naše jmění. Ne, ne! Tyto jeho činy nejsou odpustitelné a bídák ten nikdy nesmí přestoupiti práh mého domu, předpokládaje, že žije a že by měl dosti odvahy k tomu, aby jej vyhledal.”

“A přece musíš smýšlení své pozměniti. Prosím tě za to, já tvoje žena, kteréž jsi dosud nic neodřekl. Je to poslední moje prosba — —”

“Ne, ne! Ty se pozdravíš a budeš žít — —”

“Opakuji, že se klamete. Citím, že — —” nemocná se odmlčela a hlava její klesla těžce zpět. Manžel i dcera s hrůzou zpozorovali, že odmlčela, že rty její zmodraly ještě více a lice zesinaly. I laik mohl poznati nyní, že nastal poslední zápas života se smrtí a že minuty ženy té jsou sečteny. Se srdcervoucím pláčem vrhla se Eliška na prsa milované matky, kdežto Ledenický v zoufalém bolu líbal chladnoucí již ruce zbožňované. Po půlhodině agonii otevřela umírající oči, pousmála se láskyplně na manžela a dceru a pravila trhaně:

“Ano, — to — loučení — to je — těžké! Ne — ni — ale — pomoci. — Zákon — při — ro — dy — nezná — smilování! Učíte — mi — loučení — to snažší — splněním — mého — přání — — že Jiříkovi — odpouštíte. Slib mně, — dobrý — drahý — že — — že — —”

“Ano, k vůli tobě, ty má světice, budiž mu odpuštěno! Vráti-li se Jiřík zpět, nalezne u nás nový domov.”

“Díky! — Díky! Dobrý, přelaskavý choti můj! — Eliško, — drahé dítě moje, — buď otci dcerou oddanou a věrnou! — Máš otce dobrého — otce, — na něhož — můžeš — býti hrdou! — —” Umírající upadla opět ve mdloby. — —

PASÁK TEXASSKÝ.

V ten samý večer, kdy pani Ledenická tak těžce zápasila se smrtí, objevila se na protějším jihovýchodním hřebenu pohoří malá tlupa jezdců a s krkolomnou rychlostí sjela po dosti příkré stráni dolů k řece. Jezdců těch bylo pět a každý z nich vzezření hodně divokého. Odění byli po způsobu texasských pasáků — v široké kalhoty se třásněmi po stranách a ústíci ve vysokých botách s ohromnými špornami a v těžkou vlněnou košili; hlavu kryl ohromný plstěný klobouk s ještě ohromnější střechou a boky obepínal široký pás s několika tučty nábojů pro dva velké Coltovy revolvery, jichž rukojetě hrozivě vykukovaly z pasu při obou bocích. Nebezpečné "hračky" ty leskly se jako nové, neboť bylo jich často používáno, ne sice ku usmrcení, jako spíše k vůli "bravůře" a vyhrožování.

Tito pasáci sloužili na různých dobytčářských "renčích" a stýkajíce se často, seznámili se a sprátelili v té míře, že usnesli se na tom, zaujati v Oklahomě kus pozemku a společně zřídit na něm velkou dobytčářskou farmu. Za tím účelem mnoho týdnů před zákonitým otevřením území vyslali tam jednoho ze svého středu na společné útraty, aby prozkoumal zemi a vyhledal asi jeden tisíc akrů půdy s běžící vodou a lesem. Když vyslanec pasáků přišel do tohoto údolí, zalíbilo se mu tak, že dále již nehledal, ale co nejrychleji vrátil se zpět, aby podal zprávu o svém poslání, ličiv nadšenými slovy krásu krajiny a přednosti, jež skýtá tato chovů dobytka ve velkém.

Výprava do nového území netrvala dlouho. Dluhující služné za poslední rok bylo jim vyplaceno bez zdráhání a dobytek, jaký každý vlastnil, sehnán do jednoho malého stáda a svěřen doзору známého pasáka. V umluvený čas vydali se na cestu a za pár dní prudké jízdy stanuli na hřebenu návrší, jež věncilo údolí. Když sjižděli se svahu, byla úplná tma.

"Jsi jist, že jsme na pravém místě, James?" tázal se Jack Dawson, když Jim Pratt byl vyslovil svoji pochybnost.

"You bet your boots!" odpověděl James. "Jsme na pravém místě, to be sure, otázkou ale je, jestli nás některý 'settler' nepředěšel!"

"Do pekla s každým 'settlerem', který by opovážil se chtít nám klásti překážky nějaké!" zvolal starý Swan prudce.

Jezdci přijeli mezitím k úpatí pohoří, seskočili s koni, odepnuli sedla a těžké, vlněné houně s koni, zavedli tyto na různá místa do vysoké trávy, kde je nechali pásti se volně, sesbírali chrásti a dříví a rozdělali oheň.

Po té vyňal každý z tlumoku, složeného z vlněné pokrývky, malou železnou pánev, kus slaniny a chléb, který byli koupili na poslední farmě; to a několik doušek kořalky tvořilo jich večeři.

"Well, jsem velmi zvědav, co za krajinu nám James vyhledal," pravil Jim Pratt.

Dobrou, to be sure. Vždyť víš, že je to starý farmář. Tenom jestli nás nikdo nepředěšel a nezaujmul 'klejmy' zrovna tady," opakoval starý Swan.

"Hm, pro takový případ máme po ruce dobré argumenty!" zvolal Dawson.

"Ba, a hodně závažné k tomu, protože jsou z olova," minil Jim Pratt, uhodiv dlani na místo, kde visel těžký revolver. "Co myslíš ty, James?"

"Já myslím, že není zapotřebí hádat se o kůži medvěda, pokud ho nemáme. Nevidíme ani na padesát kroků daleko a nevíme tudíž, je-li tu kromě nás někdo, nebo není. Počkejme až do slunce východu a uvidíme. Je-li tu někdo, požádáme ho hezky zdvořile, aby se klidil a bude-li mít proti tomu námítky, dáme mu k nosu ústí našich bouchaček."

"Dobře praveno, James; provrtáme ho kulemi, že bude vypadat jako sito!" zahoukl Jim Pratt.

Pat Kinney, pátý ve spolku, nepromluvil ani slova posud, ale hleděl si "kuchyně", neboť byla řada na něm "uvařit" večeři — usmažit kusy špeku a slaniny,

jež pojídali s chlebem, což byla celá večere jejich, když nacházeli se na cestě. V městě nebo na velké dobytčářské farmě si takový půst vynahradili stonásobně, zejména co lihovin se týče. Jsa hotov se smažením, nakrájel kusy chleba a se špekem a slaninou podal každému jeho díl.

Po této ne příliš skvělé večeri, Swan a Dawson uřizli si kus žvýkavého tabáku, kdežto James, Pratt a Pat Kinney nacpali si krátké, hliněné dýmky a kouřili. Bylo sychravo a všichni přisedli blíže k ohni, jehož záře obličejje jejich jasně osvětlovala.

Byly to obličejje osmáhlé a výrazu surového, odpuzujícího i zároveň odstrašujícího. Bližšímu zkoumateli neušly však některé taHy, jež prozrazovaly lstivost a obezřetnost, nedůvěřivost a úskočnost. Vlastnosti ty byly části jejich povahy a sesíleny byly společností a soudruhy, mezi nimiž se pohybovali a žili. Děsné kletby, sprostá a oplzlá mluva byly jim denní potřebou a piti, surové se chování a výbojnost jejich zvykem. A přece — celkem vzato — měli všichni dobré srdce, postavili se vždy na stranu slabých a utlačovaných a ochotně vydali poslední cent, setkali-li se se skutečnou bídou. Chtějice tyto texasské pasáky posuzovati správně, můžeme směle přirovnati je ku plodu s tvrdou a drsnou skořápkou, ale zdravým a dobrým jádrem.

"Je-li vše tak, jak James nám pravil, a já nepochybuji o tom ani v nejmenším, pak přišli jsme na pravý zlatodol," zahájil rozmluvu starý Swan, vytrysknuv z úst celý proud šťávy tabákové v umělém oblouku do ohně.

"Pravda, co udělá James, je dobré," přisvědčoval Dawson, snaže se vyprsknouti odporně zapáchající šťávu ještě dále.

"Veliká výhoda pro nás je, že do Guthrie máme jen osm mil," vmisil se do rozmluvy málomluvný Pat Kinney. "Guthrie bude hlavním městem Oklahomy a všechny pozemky vůkol budou míti za rok dvojnásobnou cenu."

"Já počítám též tak, a musíme proto zajistiti si celé toto údolí, ať už stojí to oběti sebe více," s důrazem pravil James, jenž mlčky uznáván byl za vůdce všech a sice nejen pro svoji bystrost ducha a větší inteligenci, ale i pro svoji rozhodnost, svoji důslednost v jednání, svoji ráznost, duchapřítomnost a neohroženost. On nevyhrožoval na plano, jako druzí ale stalo-li se tak, tu čin následoval slova. Ač byl ve všem divočejší jiných, přece jenom bylo v něm cosi bohatýrského, co vymucovalo úctu a často jediný pohled postačil, aby na úždě udržel soudruha toho nejdívočejšího.

"Souhlasím," přitakal Jim, jenž mladého Jamese pro shora uvedené vlastnosti přímo obdivoval.

"Dnes nemůžeme již dělat ničeho," pokračoval James, "a proto bude nejlépe, když ulehne k odpočinku. Jsme beztoho unaveni dlouhou a prudkou jízdou dnešní."

Každý souhlasil, zavinul se do své houně a záhy usnul.

Počínalo svítati, když James se probudil, vstal se země, narovnal poněkud ztuhlé údy, popošel k uhasinajícimu již ohni, na nějž přiložil náruč suchého chasti a dříví a zavolal pak na své soudruhy.

Tito, podle zvyku byli ihned vzhůru.

Záře ranních červánek ozařovala celé údolí a je věnčici hory světlem přímo magickým a naši texasští pasáci pohlíželi na čarovný ten obraz s neličeným nadšením.

"Stotisic řáblů i s jejich ženami, tchýněmi a babičkami, nechť mně vezme, není-li tato krajina tou nejkrásnější, jakou jsem kdy viděl!" zvolal starý Swan.

"Hrom a peklo do toho, nemáš-li pravdu!" přisvědčoval Dawson.

"Zde musíme zbohatnout!" minil Pat Kinney.

"Inu, jak povídám; James je chlapík, jenž dovede něco pořádného vyhledat," pravil Jim Pratt.

„Jak pozorují, souhlasíte s mojí volbou, přátelé,“ oslovil James svoje druhy a chtěl pokračovati v řeči, když pojednou přerušen byl děsnou kletbou a výkřikem:

„Ať mně milion ďáblů sebere, není-li tamto na severozápadním cípu údolí plachtou pokrytý vůz a blízko něho pár koní!“ zvolal ostrozraký Jack Dawson.

„Bude to asi osadník, který přijel sem před námi a teď bude chtít nám dělat trubl,“ minil Pat Kinney.

„Tisíc milionů ďáblů ať ho vemou na rohy!“ rozkřikl se starý Swan.

„Rychle na koně a nechme drzému tomu vetřelci přičuchnouti k našim revolverům. Snad mu potom zajdou laskominy na zaujmutí části tohoto kraje a on vynajde si „klejm“ jiný!“ navrhoval Pratt.

„Hrrr! Na něho! A provrtejme ho jako řešeto, nepotáhne-li odtud okamžitě!“ křičeli ostatní.

Koně byli osedláni za pár minut a úprkem hnali se divocí jezdci směrem, kde stál osamělý vůz, děsně cestou proklínající a vyhrožující.

Přikvapili k místu jako víchřice, obklíčili vůz a zvolali několikrát: „Hallou!“

Na místě hrubé odpovědi, kterouž na jisto očekávali, zaslechli zevnitř vozu jen žalostné úpění a usedavý pláč a vzlykot.

Pani Ledenická byla před čtvrt hodinou vydechla naposledy a její manžel a dcera Eliška byli příliš zaujati zoufalým svým bolem, nežli aby dbali toho, co se venku děje.

„Hallou! Hallou! Vylezte ven, vy zbabělci, kteří se ukrýváte pod vozovou plachtou! — — „Ven s vámi! — Ukažte svoji zatrac . . . opičí tvář, ať vám můžem dát očuchat prach z našich bouchaček! —“

Tak a podobně křičeli pasáci, objíždějící vůz a mávající svými revolvery.

„Stop! — Ticho!“ krátce a úsečně velel James, jenž posud stál opodál a nebral podílu na divokém řádění svých soudruhů. Hluk utichl okamžitě a jako k zemi přibití stáli tu pasáci, pohlížejíce se zájmem na svého vůdce, který po celém širém „Pan handle“*) až dolů k Rio Grande znám byl pode jménem: „The wild Bohemian James“. Mladý ten pasák texaský byl skutečně rodem Čech, pocházejce ze staré zemanské rodiny Šimků z Oseče. Předkové rodu toho bý-

vali kdysi zámožní, vlastníci rozsáhlé dvory a množství dobytka a zaměstnávalíce mnoho dělníků, pacholků a děveček. Jeden z předků, Jaromír Šimek z Oseče, provázal často se svými lidmi hejtmana táborského Diviška na jeho výpravách do Slezska a zúčastnil se i vpádu do Uherska, odkud přivezl obromně kořisti. Za třicetileté války ale rod ten ztratil mnoho, neboť dvorce jeho byly často vydrancovány a spáleny a i zámek spustošen. Přece ale vždy se vzmohl a ještě za dob Marie Terezie a císaře Josefa byl dosti zámožný a vlivuplný. Po té ale navštíven různými neštěstími, jak v rodině samé, tak i v hospodářství, počal klestati, až v letech padesátých dostavil se neodvratný úpadek.

Václav, v Texasu zván „James“, obdržel dobré vychování a prošel celé gymnasium, navštěvoval po dobu asi devíti měsíců pražskou universitu. Avšak jeho divoká povaha, sloučená s lehkomyšlností a chorobnou touhou po dobrodružství a neobmezeně volném životu, nedala mu studie dokončiti a vyhnala jej do Ameriky. Na dobrodružných cestách svých po jižních státech dostal se až do San Antonio v Texasu, kde seznámil se s několika pasáky z Panhandle, kam je i provázal. V divokém životě pasáků nalezl ihned velikou oblibu, vstoupil do služeb seňora Antonia Alvarazo, jednoho z nejbohatších dobytkařů a záhy stal se nejlepším jezdcem a střelcem a byl nejdivočejším z divokých. Jeho školní vzdě-

*) Pan handle jsou rozsáhlé pláně a pastviny, rozprostírající se po velké části severozápadního dílu obrovského státu Texas a zaujímající 21 okresů. Na sever ohraničeny jsou územím Oklahomou a na západ Novým Mexikem. Tu pase se a vyrostle statisíce kusů dobytka ročně a kromě divokého pasáka je tu málo lidí k spatření, protože měst tu nestává a jednotlivé dobytkařské farmy (ranches) jsou vzdáleny od sebe na dálku od 20. do 50. mil. Do širé té pouště odváží se elánee málokdy, pro pasáka je to ale ráj.

lání a jeho intelligence nezapřely se ale nikdy a získaly mu úctu i u těch nejdívočejších synů pouště. Jsa mlád a neobyčejně silen, výtečný jezdec a honec, znamenitý střelec, který nikdy nechybil se cíle, rozhodný a rázný ve všem, rychlý v činech a neústupný od jednou pojatého úmyslu, stal se přirozeně vůdcem těch, s nimiž měl co činiti. Jeho slovo bylo pro ně rozkazem, neboť podal mnoho důkazů, že není radno s ním si zahrávat, nebo mu vzdorovati, neboť měl svůj nikdy nechybíci revolver rychle po ruce. Navzdor tomu neměl na svědomí posud ani jediný život lidský, protože vždy obmezil se jenom na to, učiniti protivníka svého neškodným, zraniv jej v místech, kde nehrozilo životu nebezpečí a jen činnost údů byla okamžitě paralizována. Takový byl náš pasák texaský a nyní, když jsme jej byli milému čtenáři představili, můžeme pokračovati u vypravování.

Václav — tak jej budeme nyní jmenovati — popojel těsně k vozu a odhrnul plachtu, nahlédl dovnitř.

Jaký to ale obraz jevil se jeho zraku! Na místě osadníka, jenž s puškou v ruce hotov byl hájiti svá práva až do toho hrdla, spatřil uprostřed vozu mrtvolu krásné posud ženy; na ztuhlých její prsou spočivala hlava jejího manžela, vedle něhož klečela spanilá dívka, tonouc v slzách a vzlykajíc srdcelomně.

Když pozvednuta plachta a paprsky vycházejícího slunce osvětlily vnitřek vozu, pozvedla slzami zrosenou svojí tvář a ztrnule vyhlédla na vetřelce, jemuž posvátným není ani klid smrti. Zraky obou se utkaly a jakoby magnetickou silou držány, tkvěly v sobě po více jak půl minuty. Byl to on, jenž první sklonil hlavu, sejmul široký svůj klobouk a ukloniv se hluboce, popojel od vozu ku svým druhům, kteří s údivem a ústy otevřenými pohlíželi na jeho jednání. Tak neviděli ho ještě nikdy a proto Jim Pratt pošeptal starému Swanovi:

“Ať jsem na věky věkův zatracen, jestliže tohle není to nejpodivnější, co jsem ještě kdy viděl!”

“U všech pekelných a všech ďáblův babiček přísahám, že ze řvoucího lva stal se najednou bečivý beránek. Podívej se jen — on pláče a slze jako kule z mého revolveru tekou mu po tvářích.”

“Co je?” tázal se Pat Kinney, přiblíživ se k vůdci.

Tento ale na místě odpovědi přiložil jen prst levé ruky k ústům na znamení ticha a pravou rukou ukázal na vůz k odhrnuté plachtě, která posud nebyla stažena.

Pat popojel tiše k vozu, sotva že ale nahlédl dovnitř, sejmul i on klobouk, zastrčil revolver za pás, sklonil hlavu a odejel tak tiše, jak jen mohl k místu, kde stál Václav, jenž mezitím byl seskočil s koně.

Tim způsobem vystřídal se jeden po druhém a každý stejně opouštěl místo hlubokého smutku, přidruživ se k vůdci, jenž zavedl je o několik set kroků dále do háje.

Eliška neviděla žádného z nich, neboť hlava její byla klesla opět ve klin zemřelé matěře.

“Proklatě! Tak smutný obraz neviděl jsem posud v celém svém životě!” pravil starý Swan chvějícím se hlasem a jak jen mohl tiše. “Tohle byl pohled ještě smutnější, nežli když zemřela mi moje vlastní žena s děckem sotva narozeným v náručí,” dodal, stíraje si těžkou, mozolovitou dlaní slze, za něž se dnes nestyděl.

Jack Dawson vyprskl půl pinty tabákové šťávy v umělém oblouku asi na deset kroků, zakoktal se a jako by něco polykal, pravil tlumeně:

“Tisíc milionů dáblů do toho! Já cítím také tak! Jsem teď jako stará babka! Raději pral bych se s padesáti mexickými psími syny*) po celý týden, nežli abych stál u tohoto vozu jen půl hodiny, nucen jsa, pohlížeti dovnitř. Co ty tomu říkáš, Jamesi?”

Václav stál tu jakoby neslyšel a neviděl, co se kolem něho děje. Srdce sviřalo se mu bolem a přece zase pocífoval přepodivnou, nevýslovnou slasť. On stále viděl ten krásný, slzami zrosený obličej neznámé dívky a duše jeho posud chvěla se pod dojmy, jež zanechal v ni ten hluboký výmluvný a výčitek plný pohled její. S nevolí proto pohlédl na tazatele, právě:

“Ano, byl to pohled nevýslovně bolestný. Ubozí lidé! Ubohá rodina! Ubohá dívka!”

“Co budeme za takových okolností ale dělat my? Přisahal jsem, že toto údolí musí býti naše, i kdyby jsme si ho měli vybojovat a přísaze té musíme dostatí,” pravil starý Swan, kroutě povážlivě hlavou

“Toť se ví, že přísaze naši musíme zůstatí věrni,” přisvědčoval Jack Dawson. “Ale ať jsem čertův syn, jestliže mne donutíte k tomu, abych vyhnal tyto lidi odtud!”

“Co tedy — u všech horoucích pekel a černých, rohatých dáblů budem dělat?” tázal se Pat Kinney.

“James má rozhodné slovo, ať radí on,” navrhol Swan.

“Nemůžeme usnísti se na ničem, pokud s těmi lidmi nepromluvíme, nezmáme jejich úmysly a neseznámíme se s jejich poměry,” odpověděl Václav.

“Svatá pravda; na to žádný z nás si nevzpomněl,” minil Pratt.

“Inu, James trefí vždycky na to právě, jako kovářovo kladivo na kovadlinu.” přitakal Dawson.

“Navrhoval bych tedy, aby James s nimi promluvil a podle toho, co zmáme, se také zachováme,” pravil Dawson za souhlasu všeobecného.

*) Mezi texaskými pasáky a Mexikány a pasáky mexickými panovalo vždy nepřátelství na život a na smrt a kdykoli se spolu sešli, neodloučili se od sebe bez krvavého boje. Bylo to hlavně proto, že Mexikáné za Rio Grandem, zejména ze států Chinahua a Coahuila byli u většiny koňskými a dobytčími zloději buď sami, nebo zaměstnávali celé bandy koňských zlodějů, kteří v Texasu nakradený dobytek líkovným způsobem přepašovali do Mexika, kde Mexikáné postavili se již o další bezpečnou dopravu do států jižnějších a k moři. A jelikož pasáci byli do jisté míry zodpovědní za svá stáda, zanevřeli smrtelnou nenávistí oproti zlodějským Mexikánům, jež k vůli pomstě často vyhledávali i v samém Mexiku.

“Ano, promluvíím s nimi, ale nebudu jich vytrhovati. Počkáme, až někdo z nich sejde s vozu,” pravil Václav.

“Především bysme měli blízko vozu rozdělat pořádný oheň. Ve voze a pod plachtou ranní ten chlad necitěji, ale až sejdou dolů, pocítí to dvojnásob,” navrhol rozvážný Swan.

“Pravda, na to jsme ani nevzpomněli! Honem, hoši, někteří z vás nanoste hodně dříví a rozdělejte oheň; já pak přinesu vodu a naplním kotel, který vidím viseti nad vyhaslým ohniskem,” pravil Václav.

Za pár minut na to praskal vesele mohutný oheň blízko vozu, šire příjemné teplo až dovnitř.

Eliška, vyrušena tím z bolestných myšlének, nadzvedla se trochu, objala otce a pravila něžně:

“Tatínku!”

Ledenický vzhlédl k ní, podal jí ruku a otázal se hlasem hlubokým a až přílišně truchlivým:

“Co si přeješ, drahá?” — Hned na to ale sklonil zase hlavu na prsa mrtvé, šeptaje: “Vezmi mne, sebou, drahá! Proč opustilas mne a zanechala tady samotného? —”

Opět ovinulo jej rámě Elišky, která, zaslechnouc poslední jeho slova, pravila měkce:

“Nejsi samoten, otče milovaný! Ztratil jsi sice věrnou družku svého života, druhou půli svého srdce — ale zbyla ti ještě druhá, která miluje tě zrovna tak vroucně, jako nebožka. Vzmuž se, drahý otče. Zoufalství je vlastností duše slabé, zbabělé! My oba ztratili, co nám bylo na světě nejmilejší a nejdražší a máme nyní jen sebe. Pamatuji na její poslední slova, na její příkaz, abysme všechnu tu lásku, kterou jsme jí věnovali, přenesli jeden na druhého a ji abysme společně věnovali milou vzpomínku. Já, slabá dívka, tě prosím, abys nepodělal se zcela svému bolu, ale pamětliv byl povinností, jež ukládá ti život.”

“Máš pravdu, dítě,” pravil Lednický, líbaje dceru svoji v čelo.

“Pojď — půjdeme dolů a — — ale; co to? Co to za oheň u našeho vozu a co ti divocí lidé mají tu co dělati? Co chtějí od nás?”

“Nevím, tatínku, neboť když jsem přišla k vědomí, byli ti lidé již tady. Myslim ale, že nemáme příčin se jich lekati — — alespoň ten, jehož jsem spatřila, budí velkou důvěru ve mně.” Poslední slova pravila tišeji a tváře její polily se nachem, což otec ovšem nespozoroval.

Eliška sama byla překvapena, že oheň rozdělaná a jejich kotel, naplněný vodou, že zavěšen nad něj.

Když s otcem sestoupila s vozu, přistoupil k nim Václav s kloboukem v ruce a ukloniv se dvorně, pravil:

“Odpusťte, že vás obtěžuji. Já a moji druhové přijeli jsme do Oklahomy za účelem usazení se tu. Přijeli jsme včera večer a majíce údolí to již dávno vyhlédnuté, chtěl jsme zaujmouti je pro sebe, hodlajíce zříditi tu velkou dobytčářskou farmu. Dnes ráno ale k našemu podivení viděli jsme, že vy jste tu též a přijedše blíže k vůli domluvě a dohodnutí, spozorovali jsme bolestnou vaši ztrátu. A jelikož nejsme žádní dravci, nýbrž lidé — ač trochu divocí — přece jen lidé s vřelým srdcem, smluvili jsme se na tom, že budeme vám nápomocni, jak síly naše stačí. Směle můžete svěřiti se nám jak s vašim postavením, tak i s vašimi plány a prostředky k jich dosažení a můžete být ujištěni, že budeme vám nápomocni ve všem.”

Dlouhá tato řeč líbila se pasákům velice a tito dávali souhlas svůj na jevo skoro při každé větě.

Eliška a její otec s napjetím naslouchali každému slovu a po skončení, pravil otec k dceři a sice česky:

“Poslyš, Eliško! Ten muž se mi líbí! Vypadá sice tak divoče, že jsem měl z něho strach, jako z jeho soudruhů, nyní ale pojal jsem k němu důvěru a cítím, že mu budu moci býti náchylen. Co ty myslíš o tom?”

Eliška se zapýřila silně, odvětic tiše:

“Ano, tatinku, mně vede se též tak.”

Václav slyšel jenom část tiše vedené rozmluvy — to stačilo ale, aby tvář jeho zazářila a srdce zabušilo radostí.

Přistoupil rychle k oběma a zvolal taktéž česky:

“Aj, jak mne to těší, že setkal jsem se s krajaný! Dvojnásob budu nyní hledět k tomu, abysme byli vám nápomocní ve všem!”

Ledenický podal mladému pasáku ruku se slovy:

“I nás těší, že setkali jsme se s krajanem tak dobrým, jakým zdáte se býti vy — pane — pane —”

“Václav Šimek z Oseče je mé jméno,” představil se tento.

“A já jsem Lednický z Hrádku; dovolu, abych představil vám svoji dceru Elišku. Tu, která tamto leží a již ztratili jsme dnes ráno, nemohu vám představit více. Je to milená moje choť a matka Elišky.”

“Věřte, že soucítím s vámi, ctění krajané a jak jsem již dříve pravil, budu hledět přispěti vám ve všem podle možnosti a sil.”

Vzájemné představení to a seznámení dalo se takovým způsobem, že by ho dilo se spíše pro salon evropský, nežli pro divokou přerří americkou a nebyl tudíž žádný div, že naši čtyři pasáci pohlíželi na vše to v ohromném údivu a ústy dokořán otevřenými.

“Co, u pekla, to dělají? Jakou řeč to mluví?” šeptem tázal se starý Swan vedle stojícího Jacka Dawsona.

“Ať mně milion dáblů sebere, jestli tomu rozumím,” odpověděl Dawson.

“Prosil bych, abysme nechali všechny obřady stranou a promluvili vespolek srdečně a upřímně o našem postavení,” pravil mladý pasák, uveďa řeč bez okolků a zcela přímo na poměry přítomné.

“Pravda,” odvětil Lednický, “zde v divočině jsou obřady společenské, určené pro salony evropské, nejen zcela zbytečné, ale i směšné. Co pak dotýče se našich příhod a plánů —”

“Dovolte mi především upozorniti vás, že je nutno, abyste posnidali něco teplého,” přerušil jej Václav. “Voda se již vaří a káva bude brzy připravena. Žel, že kromě slaniny a chleba nemůžeme nabídnouti vám více.”

“Díky, srdečné díky za vaši ochotu,” vmísila se do hovoru Eliška. “Žádala bych vás ale a vaše soudruhy, abyste byli pro dnešek našimi hosty! — Nemějte žádných obav ohledně našich zásob; není to s námi ještě také zlé,” dodala s bolestným sice, ale pro Václava přelahným úsměvem.

“Přijímám laskavou vaši nabídku, slečno Lednická”, obrátiv se pak k panu Lednickému, dodal: “Máte-li nějakou pušku zde, může po snídání některý z našich hochů vyjetí si na hon — a že s prázdnou nepřijde, toho jsem si jist.”

“Oh, máme dvě výtečné zadovky nejnovější soustavy a ty jsou vám k službám,” pravil Lednický.

Eliška byla mezitím odešla, aby z vozu vynesla zbytky zvěřiny, vajec, mléka a másla a připravila snídání — přímo lukullskou.

Po této Pat Kimmey s Jackem Dawsonem odešli na hon a starý Swan s Pratem šli chytat ryby.

Václav zůstal u Lednických, s nimiž po vypravování vzájemných příhod a osudů se úzce spřátelil.

Po několikahodinové rozmluvě vstoupil Lednický opět do vozu, aby pár okamžiků prodlel u mrtvoly milované ženy. Přiklekl k ní, položil opět hlavu na ledová její řadra a tu — navzdor všemu přemáhání, usnul tvrdě. Nespál již po tři noci a příroda vyžádala si svoje práva.

Eliška s Václavem osaměli. Z počátku byli oba zdrženliví a nesměli a polížíli plaše na sebe. Během řeči ale, jakoby kouzlem nějakým, sblížovali se víc a více a posléze mluvili spolu s vřelou srdečností.

Václav, hluboce dojat utrpením dívky, přísahal v duchu, že přičiní se ze všech sil, aby budoucí žití její bylo šťastnější a životní dráha její co možno prosta bodláčí a trní.

Nepochopoval sice, co se to v duši a srdci jeho děje, pocítoval ale jasně, že dívka ta stala se součástí jeho bytosti vlastní a život bez ní že neměl by více žádné ceny pro něho. Dívil se tomu, jak jediný pohled může mít účinek takový a přece zase pochopoval, že těžko je odolat kouzlu, jaké vane z celé bytosti děvy nevinné a krásné. Jakoby dotknuta čarovným proutkem mocného kouzelníka, jak za mládí čítávali jsme v bájích, proměnila se celá jeho povaha v okamžiku prvního jí spatření a ze lva stal se opravdový beránek. Na místě mysle vždy nespokojené, divoké a po rozčilujících dobrodružstvích toužící, uhostil se v duši i srdci jeho pojednu rajský klid a on zatoužil po tiché, klidné domácnosti po boku rozkošné této ženy. Pocity ty zvyšoval každý pohled na lehou její postavu a na pohyb půvabný.

A Eliška? Té nedělo se jinak. I na ni učinily mocný dojem jeho statná postava, jeho rázovitá, ale přímá tvář, jeho intelligence, znatelná v každém pohybu, pohledu a slovu a jeho sebevědomí. Ten soucit s její nesmírným bolou, který s takou něhou dovedl dáti na jevo, dojímal ji v míře největší. Bystrému jejímu zraku ženskému neušlo, že zjev její učinil na divokého tohoto pasáka mocný dojem, což jí nejen lichotilo, ale i naplňovalo jakýmsi podivným pocitem blaha, jehož posud nebyla poznala.

Václav s Eliškou použili osamělosti k tomu, že vzájemně vypravovali si svoje osudy, kteréžto seznání poměrů a osoby sblížilo je ještě více — v také míře, že zdálo se jim, jakoby znali se již po léta a ne teprve několik hodin jen.

Pat Kinney a Jack Dawson vrátili se z honu hodně po poledni; za to přinesli sebou ale hojnou kořist, totiž velkého jelena, celou šňůru křepelek, asi půl tuctu mlaďoučkových zajíců a několik veverek, jež jali se stahovati z kůže hned, jak přišli do tábora.

Starý Swan s Pratem přišli asi o hodinu později s množstvím pstruhů a okounů; bylo tudíž zásob potravních v táboře hojnost.

Eliška, za pomoci Swana a Dawsona, kteří uměli výborně zacházeti se zvířinou, upravila dobrý oběd a po něm, uchýlivše se stranou, vyzvali pasáci Václava, aby pověděl jim, jak stojí situace a jak dlužno zachovati se vůči Ledenickému a jeho dceři.

Václav byl již dobře promyslel vše a pravil:

“Především musím se vás otázati, máte-li dobrou vůli ku poskytnutí pomocné ruky těmto ubohým.”

“U všech ďáblů a horoucích pekel! — toť se ví, že ano! Rád bych viděl toho, kdo by měl to srdce z kamene, aby jim nepomohl?” zvolal starý Swan.

“Čubky syn ten, jenž by to neudělal!” přitakal Pratt.

Pat Kinney a Dawson přisvědčili s obvyklou kletbou.

“Na tom jsme tedy sjednoceni; jedná se jen o to, jakým způsobem jim pomůžeme?” tázal se Václav.

“To budíž tvoji starosti. Byl jsi s nimi samotou po celý skoro den a jistě seznámil jsi se s jejich poměry a potřebami. Viš dobře, že na tvé slovo dáme mnoho. Tys byl nám vždy nejen dobrým a spolehlivým soudruhem, ale také výborným rádcem. Sděl nám tedy svoje mínění napřed ty a my pak vezmeme je v úvahu,” pravil starý Swan za všeobecného souhlasu.

“Dobře tedy,” s uspokojením odpověděl Václav. “Především ale přijměte dík za vaši důvěru ve mne. Pravdu děl můj starý přítel Swan — vy chovali jste

ke mně důvěru a já ji nesklamal posud a neučiním tak ani na dále. Zdar vás všech leží mi zrovna tak na srdci, jako zdar můj vlastní — snad ještě více — a doufám, že jste přesvědčeni, že nebudu vám raditi nic zlého — nic, co by bylo proti vašim zájmům!”

“Při všech horoucích peklech! — to víme již dávno! Nač takové okolky?” zvolal Jim Pratt. “Ven s tvými náhledy!”

“Slyšte tedy a dejte dobrý pozor na každé moje slovo, neboť jedná se tu o věc závažnou. Nechci, abyste později, kdyby nešlo vše podle našeho přání, dávali vinu mně samotnému — —”

“K věci! — K věci! — Tisíc milionů hromů do toho! Přijď už jednou k věci!” křičel Pat.

“Jen s rozvahou, přátelé. Nejedná se tu pouze o naši budoucnost, ale i o budoucnost těch, jež dnes vzali jsme pod naši ochranu. Tu třeba rozmyšlení a vážného uvažování! — — —”

“Ano, já využítkoval těch pár hodin dopoledních dobře a prospěšně. Pan Ledenický a slečna Eliška nejsou sice žebráky, ale také nemají nazbyt příliš mnoho. Ztráta milované manželky a matky schvátila duševní síly obou a překazila mnohé plány, které společně s ní a za jejího spolupůsobení mohly být provedeny. Poměry však se změnily a za stávajících okolností nemůže pan Ledenický pomýšlet na to, zaujmouti větší část pozemku a věnovat tento výhradně orbě. Doba, kdy sklízeti by mohli ovoce své práce, je příliš daleká a dlouhá. — Přejdeme teď na naše postavení. My usnesli jsme se na tom, že toto údolí musí být naše. Dobrá! Podle povrchního přehledu soudím, že údolí to je dvě míle široké a čtyři nebo tři a půl dlouhé, což dělalo by něco přes pět tisíc akrů. Podle zákona může každý z nás zaujmouti jedno sto a šedesát akrů jako “klejm” a chteli více, musí další akry zakoupiti podle od vlády vyměřené ceny. Cena ta je tak mírná, že nám v plánech našich nečiní žádných překážek. Nás pět tvoříme jaksi spolek — společnost na chov dobytka ve velkém. Co nám vadí, abysme do našeho spolku přijmuli ještě dva členy — pana Ledenického a jeho dceru Elišku a dali jim stejnoměrný díl s námi, nehledíce na to, že nemohou složití takový kapitál, jako my?”

“Tisíc milionů ďáblů i s jejich babičkami do toho! Ale, tohle je prachsa-kramentsky dobrá myšlénka!” zvolal Pat Kinney.

“Výborně, Jamesi!” přitakal starý Swan za souhlasu ostatních.

“Můj plán je tedy tenhle,” pokračoval Václav. “Nejprve musíme zajistit si údolí. Za tím účelem vyjedeme všichni zítra ráno do Guthrie — kteréžto město vzdáleno jest odtud jen osm mil — dáme ve vládní úřadovně vše do pořádku a jsme do večera zpět. Na druhý den — totiž pozejtří — dáme se do kácení stromů a postavíme dva domky — jeden pro pana Ledenického se slečnou Eliškou a druhý pro nás. Po této práci vy tři: Jack, Jim a Pat odjedete do Pan handle, odkudž přivezete sem nám příslušející dobytek a začneme pak hospodařit společně.”

“Znamenitě vymyšleno! Tisíc milionů — — —”

“Při tomto podniku nespolehám pouze na užitek z chovu dobytka, ale více ještě na rozkvět tohoto kraje. Očekávám, že z posavadního malého Guthrie vzroste za krátko velké a bohaté město, v němž duch podnikavý nalezne tisíce cest k dobytí jmění. Toto údolí je krásné a příležitostné a nebude dlouho trvat, že železniční společnosti budou hledět dostat je do své moci a velkou cenu zaplatí za každý stěvec půdy. Přijde-li k tomu, leží tuto pro nás statisíce. — Do té doby budeme však hledět, aby pan Ledenický a slečna Eliška neunavili se příliš těžkou prací a budeme jim k ruce podle možnosti. Nuže, vyslovte se, co soudíte o tom?”

“Ať mne milion ďáblů sebere na rohy, není-li tohle plán i návrh přímo znamenitý!” nadšeně zvolal Pat a ostatní, zapomenuvše, že na blízku leží mrtvola

a jsou lidé bolem zmořeni, mávali svými plstěnými klobouky a plným hrdlem, jako v Pan handle křičeli: "Hurrah! Hurrah!" Ano, divoký Jim nezapomenul se tak, že v nadšení svém vypálil několik ran ze svého revolveru, k čemuž byl by svedl i ostatní, kdyby Václav nebyl tomu zabránil.

Eliška byla hlukem a střelbou velmi polekána, myslíc, že divocí pasáci se mezi sebou nepohodli a pustili se do bitky. I Ledenický byl tím vybouřen ze své apatie a sešel rychle s vozu, aby zvěděl, co se děje a nelrozi-li Elišce nebezpečí. —

Když byl Václav soudruhy své utišil, vyzval je, aby společně sdělili rozhodnutí své Ledenickému a jeho dceři.

"Eh, proč, u ďábla, musíme býti při tom všichni?" tázal se starý Swan. "To můžeš vyříditi ty sám, kdežto my pohlédneme se po údolí a vyhledáme příhodná místa pro obydlí." —

Tomu neodporoval nikdo a záhy na to klusali čtyři naši pasáci do údolí.

Václav přidružil se k Ledenickému a Elišce a beze všech okolků jal se jim vyprávěti o usnešení všech.

Eliška vděčně pohlédla na Václava a srdce její zaplesalo, že statný muž ten zůstane při nich a oni že nebudou opuštěni a v šanc vydání pouhé náhodě.

Jinak ale Ledenický, jemuž návrh ten zdál se býti pokořením. Vzbouřila se v něm stará hrdost, i pravil:

"Děkujeme vám srdečně za vaši pomoc, nabízenou nám způsobem tak šetrným. Nemůžeme ji však přijmouti, protože nehodláme zůstatí zde, ale pojedeme do Guthrie, kde si již nějaké zaměstnání vyhledáme."

Eliška vzhlédla polekaně k otcí, Václav ale, správně posuzuje příčinu tohoto odporu, vzal Ledenického za ruku a přinutil jej k usazení na velký kámen, ležící nedaleko. Tu pak klidně, ale jasně a určitě vysvětlil mu všechny poměry, poukávav zároveň na tělesní slabost obou a na poměrně nepatrné prostředky, jimiž vládli. —

"Co byste počali v Guthrie — ve městě právě založeném, kde hrne se jeden přes hlavy druhých a kde jen ten nejsilnější a bezohlednější má naději, získati něco? Je pravda sice, že je tu sterá příležitost k vydělání a získání peněz, ale je též nepopíratelno, že je tu nebezpečí ještě více a že číhají tyto za každým krokem nového osadníka. Nesmíte zapomenout, že sešli se tu nejnebezpečnější dobrodruzi z celých Spojených Států, lidé bezohlední a peněz lační, jimž málo záleží na tom, zničí-li člověka hmotně i mravně, nebo usmrtí-li jej. Budete ošizen a oloupen nežli se obrátíte a nežli pochopíte, co se vlastně událo a jak se to stalo! — A co nejhlavnější: jakým nebezpečím vydána bude slečna Eliška? Divka jako ona ne zůstane nepovšimnuta a budou kladeny ji steré úklady a pastě, jimž sotva asi bude se umět vyhnouti. Vy, ve slepé důvěřivosti vaši nemáte ani tušení, jaké lsti může býti použito ku obapolné vaši zkáze!"

"Ano, tak pravila i ona krátce před smrtí," odpověděl Ledenický. "Oh, ona byla bystrozraká a zkušená a kdyby žila —"

"Je to veliká, bolestná a nenahraditelná ztráta, to připouštím," přerušil jej Václav. "Ale právě proto je vaši povinností uchrániti se před ztrátou druhou, která by dotkla se vás zrovna tak, ne-li více. Myslím tím slečnu Elišku."

"Pravda, pravda," přitakal Ledenický.

"Bol a žal nad ztrátou bytosti nám milých a drahých má svoje místo i svoje právo, ale též i svoje meze. Vzpomínáme-li mrtvých, nesmíme zapomínati na živé. Život ukládá nám povinnosti, jimž vyhlýbatí se je hřichem. Vy máte ještě někoho, na něhož můžete být hrd a o jehož blaho se starati má býti jedinou vaši myšlénkou —"

"Ano, ano, máte pravdu ve všem, mladý muži; umíte přesvědčiti i toho největšího pochybovatele a získati si důvěru i toho nejpodceřivavějšího."

“To asi proto, že je pan Šimek přímý a opravdový a bez obalu vysloví to, co cítí,” dodala Eliška s neobyčejnou u ní vřelostí.

Václav pohledl na ni vděčně a na to pravil laškovně:

“Kdož může vědět, slečno Eliško, jestli se nemýlíte? Kdož ví, neskrývá-li se ve mně pra sprostý pdivodník?”

“Ne, ne!” zvolala Eliška prudce. “Můžete být třeba mužem divokým a plným vášni, vím to a cítím ale, že jste mužem šlechtným a povahy bohatýrské!”

“A jak to víte?” s úsměvem otázal se Václav.

Otázka ta přivedla Elišku k vědomí, že city svými nechala se unést příliš daleko a nevědomky že dala průchod myšlénkám, jež skryti měla v největší hloubi své duše. Zarděla se až po uši a byla by ráda prohodila něco, jen kdyby věděla co.

Václav spozoroval její rozpaky a zavedl hovor k hlavnímu zástoji — totiž k upravení společných poměrů a styků a dohodnutí se na další společné práci. A jelikož Ledenický souhlasil se vším, co Václav navrhl, bylo dohodnutí nad míru snadné. —

Pasáci vrátili se k večeru zpět a po večeri smluveny veškeré podrobnosti, mající vztah na sledování původního plánu.

V NOVÉM DOMOVU. — ZKROCENÍ DIVOKÝCH POVAH. — DOSLOV

Za svitání byli již všichni vzhůru, nevyjímaje ani Ledenického. Chtěli být i Guthrie časné z rána a před odjezdem bylo třeba vykonati mnoho práce.

Především musel vykopán být hrob pro zemřelou paní Ledenickou a tato pohřbena a pak na různých místech údolí postaveny primitivní stany na znamení, že místa ta jsou již zaujata.

Hrob vykopán záhy a sice v onom místě háje, které se paní Ledenické tak líbilo a kde přála si odpočívati.

Byl to pohřeb jednoduchý, ale nevýslovně dojemný.

Na podnět Václava rozběhli se pasáci po údolí a lese a přinesli celé náruče divokých kvítků a květin, jichž v teplejším kraji tom bývá v dubnu ohromné množství a druhů přerozmanitých a překrásných. Polovice dána na dno hrobu a na ně položena mrtvola trpitelky, zabalena v plátno, načež posypána tato druhou polovicí květin, jichž bylo tolik, že na několik palců z výše zakrývaly celou mrtvolu. Tak žena, jejíž dráha životní poseta byla trním a bodlácím, spala věčný svůj spánek mezi tisícerymi květy.

Václav promluvil nad hrobem slova tak dojmavá, že i tí otužili jeho sou-druhové zaslzeli a odvedl pak štkajícího Ledenického a Elišku k vozu, prose je, aby připravili se na cestu do Guthrie, kde musí dostavit se osobně na úřad pozemkový. Považoval cestu tu za nejlepší prostředek ku obrácení mysle jejich a myšlének na jiný předmět.

Po snídani zapřaženy koně do vozu. Ledenický s Eliškou usazeni pohodlně v něm, Václav chopil se otěží a obklopeni pasáky na koních, cválali brzy ku městu.

Město Guthrie vzrostlo do té doby úžasné a čítalo již mnoho tisíc obyvatelů všech možných národů i pronárodů, řečí i nářečí. Ruch, jaký tu panoval, poutal Ledenického i Elišku v míře největší a oni skutečně zapomněli na milovanou ženu, která klidně a tiše spala v rozkošném háji mezi květinami.

Na pozemkovém úřadě bylo dopoledne vše vyřízeno a opět byl to Václav, jemuž všichni děkovati měli za to, že stali se majiteli celého skoro krásného údolíčka za velice levnou kupní cenu.

Maje právoplatné kupní i údělové listiny v kapse, vedl společnost svoji k nejpřednějšímu restaurantu na oběd, když pojednou zastaveni byli čtyřmi černoškami a asi čtrnáctiletým černošským hochem, kteří drali se k Elišce, volající tak hlasitě, že se až mimojdoucí zastavili.

"Oh, missuss Elišky! Oh, missuss Elišky! Jaké to štěstí, že vás tady nalézám!" radostně volala mladá černoška, která nebyla nikdo jiný, jak známá naše Suzy. —

"Aj, Suzy, tys tady? I já jsem ráda, že tě vidím," odpověděla Eliška, jevic též radost nad setkáním se s lidmi, kteří na cestě byli projevíli takovou úslušnost.

"Jak sem ale přicházíte? Kde je váš otec a vaši dva velcí bratři?" dotazovala se pak.

Mladá černoška dala se do pláče a ostatní vzlykali s ní.

"Oh, missuss, nám vedlo se špatně po cestě. Na druhý den po rozejiti se s vámi přišli jsme na pěkný 'klejm' a jelikož nebyl posud zaujmut, postavili jsme na něm náš stan na znamení, že jej zaujímáme. Za pár hodin na to přijeli tam ale dva běloši z Louisiany a poroucheli nám, abysme jeli dál, protože pozemek ten chtěli oni pro sebe. Taty nechtěl a mammy taky ne — povstala hádka a běloši zastřelili taty i Sama a mladšího bratra; nás ostatní vyhnali pak z pozemku bičí."

"A vy jste si nestěžovali? Vy nepohnali jste bidácké ty vrahy před soud a k zodpovídání?"

"Oh, missuss, kdo pak tady dá na slovo ubohého černocho? Kdo pak se o něho stará? Každý, komu jsme to vypravovali, pokrčil jen rameny a šel dále."

"Proč jste ale nešli na úřad, na policii? V této zemi je přece spravedlnost stejná pro všechny, bez ohledu na pleť, na jmění nebo postavení!"

"Ano, ve státech civilizovaných, kde všechny poměry jsou upraveny a urovnaný. Zde to ještě nebylo možné a proto více posud platí právo silnějšího, jak zákon," vysvětloval Václav.

"Ale tohle je bezpráví do nebe volající. Taková bidná, přímo zákeřná vražda neměla by zůstat bez trestu!" v rozhorlení zvolala Eliška.

"Také nezůstane; o to postaráme se my, že hoši!?" pravil Václav, obrátiv se na soudruhy, kteří hlasitě přizvukovali.

"Především ale nutno, abysme byli pod střechou a dostali něco k jídlu; přiznávám se, že mám hlad kapitální!" pokračoval Václav, načež obrátiv se k černoškám, dodal:

"Vy pojdte s námi; uvidíme, co se dá dělat. Jsou to všichni tvoji příbuzní?" tážal se Suzy.

"Yes, massa; tuhle je moje mammy, tady starší sestra Sally, tu nejmladší sestra Nora a tady malý bratr Samy."

"Dobře, pojdte jen s námi; slečna Eliška vypravovala mi o vás a já se o vás postarám!"

Rozplývající se díky, následovali je černoši a nechali si v kuchyni dobré chutnati na účet texasského pasáka. Po obědě promluvil Václav s Ledenickým a Eliškou, žádaje je, by v restaurantu, který byl zároveň i hotelem, zůstali tak dlouho, až on se vrátí se soudruhy zpět z výpravy na potrestání vrahů, což tito slíbili.

Jeho soudruzi byli ovšem hotovi ku okamžitému potrestání vrahů a na pokyn Václava záhy sehnali asi dvě stě stejně smýšlejících.

Za hodinu na to, majíc v čele Samyho, Suzy a Sally ku ztotožnění vrahů, vyjela celá tlupa z města k místu zločinu, vzdálenému pouze šest mil od Guthrie a mstitelé byli dosti šťastní, že oba bidáky zastihli ještě na místě. Zmocnili se jich po krátkém odporu a po pravidelném soudu lidu — ač ne zákonném a usvědčení jich ze zákeřné a zúmyslné vraždy, pověšení na nejbližší strom na vzdor všemu protestu a lání. A jestliže kdy vykonal soudce "lynč" spravedlivý rozsudek, pak jistě bylo to v tomto případě. Proto také soudy a vládní zřízení nechali "mstitelé" na pokoji a nezahájili proti nim ani vyšetřování. Naopak byl každý spokojen, že spravedlnosti dostalo se zadost, aniž by právě zřízený okres musel hradit soudní útraty a platit účty nesevdomitých advokátů a obhájců vrahů i obžaloby.

Po tomto činu měl Ledenický pro Václava ještě větší úctu, jako do té chvíle. A Eliška? Ta nyní spatřovala v něm hrdinu, o jakémž byla snila od té doby, co vyvinula se v pannu a jehož znala jenom z povídek a románů.

Nyní měla jej před sebou živého, stýkala se s ním stále a — milovala jej.

Na návrh Václava zůstali všichni v hotelu přes noc, navzdor protestu Ledenického a Elišky, kteří chtěli uspořít velký výdej s přenocováním jedenácti lidí spojený. Václav ale nepovolil, neboť jednalo se mu hlavně o to, aby Eliška a její otec si důkladně odpočinuli a pak aby mohl se poohlédnouti po městě, nedala-li by se pořídit výhodná koupě nějaká.

Bylať v tu dobu spekulace s loty městskými v nejlepším proudu a bystrý a prozíravý obchodník měl znamenitou příležitost k získání jmění.

Václavu bylo štěstí příznivo. V ten samý večer seznámil se s jedním Němcem, jenž vlastnil pár rožních lotů na ulicích, jež podle polohy slibovaly býti dobrými ulicemi obchodními. Němci tomu zhmusil se ale divoký život v začáteční — co do civilisace — krajině a on zatoužil zase jak po svých přátelích v Milwaukee, Wisconsin, tak i po dobrém pivu, obvyklé šestašedesátce a velkém pohodlí.

Chťel prodat, bez ohledu na ztrátu a jelikož Václav nabídl se mu první, přijal nabídku. Obdržev smluvený obnos v hotovosti, podepsal kupní listy a ještě toho samého večera chystal se na cestu do Milwaukee.

Timto obchodem stal se Václav majitelem šesti lotů, které pro okamžik neměly sice příliš velkou cenu, ale mohly přinést velký zisk za pár roků.

Na zpáteční cestu do údolí vydali se na druhý den až po polední. Nedalo se dělati jinak, neboť bylo zapotřebí zakoupiti různé nástroje a nářadí, bez nichž nemohly se káceti stromy, stavět budovy a započít s orbou, zahradnictvím a tomu podobným.

S přítěžkem černošské rodiny, jejíž členové najmuti jako dělníci na farmě za stravu a osmdesát dolarů ročně, jelo se zpět jen zvolna a počínalo se již stmívat, když přijeli do údolí. Rozdělali dva velké ohně a upravili večeri. Na druhý den pokáceno množství stromů, osekáno přiměřeně a koni přivlečeno na místo pro stavbu vyhlednuté.

Stavba dvou obydelných domků a stáji byla sice velmi primitivní, přece ale vyžadovalo to plných čtrnáct dní společné a úsilovné práce, nežli bylo možno se v nich ubytovati.

Mezitím dojížděl Václav často do Guthrie a vždy přivezl odtud kusy nábytku, jak velenutně potřebného, tak i za ozdobu a pohodlí sloužícího. Po této práci zoráno a zaseto ještě asi třicet akrů kukuřicí, upravena a oplotěna velká zahrada, těsně při obydlí se nalézající, přivežena zakoupená drůbež a půl tuctu selat a naštipána hromada dříví, jež mělo sloužit co palivo přes léto.

Když takto celé hospodářství bylo v úplném pořádku, rozloučili se naši čtyři pasáci s Václavem, Ledenickým a Eliškou a odjeli do Panhandle, aby do údolí — jež bylo nyní nepopiratelným majetkem všech — přihnali svůj dobytek v počtu asi dvě stě kusů.

Po jejich odjezdu zavládlo v údolí ticho. Práce měli naši osadníci dosti a nebyť vydatně pomoci pilných černošek, byla by Eliška sotva ji zmožla; zejména dojení krav by jí bylo přišlo za těžko.

Poprve v životě cítila se býti úplně šťastnou a těšilo ji vše, nač pohledla. Údolí bylo krásné a nyní, když v zahrádce počínaly rozvíjeti se zasazené květiny a celá příroda vůkol rozkvetla, byl to skutečný malý ráj. Některé kraje na jihu a jihozápadu jsou krásné a pro milovníka přírody a její krás nestává lepších krajin v celém širém světě.

Václav byl Elišce pravou rukou a pečlivě dbal toho, aby ani ona, ani její otec nekonali těžké práce. Byl oběma oddanější, nežli mohl býti vlastní syn a bratr.

Podivný a nepochopitelný skoro je ten vliv, jaký má něžná a ctnostná žena na celé své vůkoli. Václav změnil se úplně a ze lva stal se hotový beránek. Jeho předchozí vzdělání a evropské společenské způsoby nabyly zase vrchu a zapudily zlovyky, jimž se přiučil a jež si přivlastnil ve společnosti divokých a surových pasáků a Mexikánů, s nimiž v posledních letech byl v důvěrných stycích a úzkém spojení. Mezi nimi naučil se kletbě a pití ohnivé kořalky, whisky — kterou pil jako vodu a kteráž sváděla jej k činům, za něž později se styděl. Vše to změnilo se nyní — alespoň do jisté míry. Whisky pil jen ráno, před snídaním a to jen tak zvaný "morning drink", aby dostal chuť k jídlu; i v řeči dal si pozor na každé slovo a promyslel dvakráté dříve, nežli se vyslovil.

Ještě pozoruhodnější změna dala se u jeho soudruhů. Kdo znal Jacka Dawsona, Jima Pratta, starého Swana a Pat Kinneye, ten nikdy nebyl by věřil, že muži ti mohou otevřít ústa, aniž by pronesli kletbu nějakou; a přece dělo se tak, byla-li Eliška přítomna. Stálo jich to ovšem velké přemáhání, často se i zapoměli a přefekli, ale celkem byli velice zdrženliví. Tak plynul všem našim přátelům život dosti příjemně.

Soudruzi a společníci Václava vrátili se zpět asi za šest týdnů a jich příchodem oživeno celé údoří.

Tak po celé jaro, leto i podzim žili všichni pohromadě v úplném souhlasu, přátelství a lásce, snažíce se podporovati jeden druhého a vyhovovati sobě na vzájem.

Nadešly vánoce — doba všeobecného míru a lásky. Úroda toho roku byla výborná a chov dobytka vydařil se znamenitě, takže zisk našich přátel byl veliký. Ze všech nejšťastnější byl ale Václav, jehož naděje vzhledem na těch šest lotů v Guthrie se nejen uskutečnily, ale daleko předčily veškerá jeho očekávání.

Během těch několika měsíců vzrostlo a rozšířilo se město tak, že rožní loty Václava staly se hledanými místy obchodními a nabídnuta mu desateronásobná cena nad tu, co on platil. Prodal jich jenom polovinu, nechav si ty nejlepší pro sebe, měl však tu další výhodu, že měl stále po ruce značný kapitál, s kterým mohl spekulovati na dále.

Hmotná tato nezávislost dodávala mu důvěry samu v sebe a činila jej opatrným v každému ohledu, což zároveň prospívalo i těm, kdož byli s ním ve spolku.

Bývalí pasáci byli také nad pomyslení šťastní, neboť pod vůdcovstvím Václava nejen že se zúšlechtili a přiučili mnohému dobru, ale i hmotně získali více jak jedno sto procent.

Byl den před štědrým večerem a Eliška měla plně ruce práce s upravením štědrovečerní večeře.

Zvěřiny všeho druhu a ryb bylo hojnost, — neboť o to postarali se naši pasáci — a Eliška právě obracela jelenní kýtu v troubě, když vyrušena byla Václavem, jenž prosil ji za krátkou soukromou rozmluvu, tvrdě, že Suzy s Norou mohou večeři zrovna tak dobře dokončiti, jako ona.

V trapném očekávání, co se asi přihodilo a co tak příliš důležitého má jí Václav sdělití, následovala jej ven na zahradu a pod košatý strom, kolem jehož pně zřízená lavička, jak vidíváme to posud v Čechách a zejména na českém venkově. U této lavičky zastavil ji Václav, vzal obě její ruce ve své a pravil vře:

"Stečno Eliško, poznali jsme se dosti důkladně, abysme mohli utvořiti si správný úsudek jeden o druhém. Co mne se týče, já miloval vás od prvního spatření. Od prvního našeho setkání stala jste se vládkyní mého srdce a součástí mé duše. Byla jste mým vládcem, mojí bohyní, uskutečněným zjevem mých snů — vůbec vším. Miluji vás z celého srdce svého a z celé duše své a beze všech dalších okolků a frázi, táži se vás, možno-li, abyste milovala vy i mne a co věrná manželka sdílela se mnou dobré i zlé až do skonání jednoho z nás."

Bledá a celá se chvějíc vyslechla Eliška krátké toto, ale srdečné a upřímně míněné vyznání lásky. Nevýslovné blaho rozhostilo se v duši její a srdce zaple-

salo slasti posud nepoznanou. Oko její se zarosilo a usmívajíc se skrz slzy, odpověděla s toutéž srdečností:

"Ano, Václave i já miluji tě vřele a po dlouhu dobu již. Vim, že jsi muž šlechtný a že budu s tebou šťastna!"

"Díky, ty milená děvo má! Tu, nedaleko rovu tvé dobré máteře ti přísahám, že jedinou snahou mojí bude, abych učinil tě šťastnou!" zvolal Václav slavnostně, obejmuv tak vřele milovanou dívku a vtisknuv první polibek na panenské její rty.

"Oh, ano, jsem nevýslovně šťastna a doufám, že budu tak i na dále!" zaseptala dívka v blahém roztoužení, vinouc se k němu a opětuje jeho polibky.

Dlouho, dlouho tak dleli sobě v objetí, ústa na ústech a hled v hledu, kdežto srdce jejich chvěla se nevýslovným štěstím a blahem nikdy netušeným.

Konečně vyvinula se Eliška z jeho objetí a usmívajíc se blaženě, pravila:

"A teď, drahý, půjdeme tam k mému dobrému tatičkovi, aby i on se radoval s námi. Vim, že zpráva ta i jej učiní šťastným, neboť i on miluje tě jako vlastního syna."

A ruku v ruce vkročili oba do chaty, kde našli Ledenického seděti v pohodlné lenošce a čísti toho dne došlé časopisy "Amerikán" a "Slavie". Beze

slova přiklekli k němu a když on udiveně na počínání jejich pohlížel, pravila Eliška tiše a s úsměvem blaženým:

“Drahý, dobrý a milovaný tatičku můj, přišli jsme k tobě poprositi tě za požehnání našeho svazku. Milujeme se upřímně a vřele a co věrní manželé společně chceme kráčet životem.”

“Ano,” doložil Václav pevně, “požehnej nám, drahý otče. Jako tam — ne daleko rovu její matky, tak i před tebou skládám slib, že jediným cílem mého života bude štěstí a blaho milostného tvého dítěte — nyní moji Elišky!”

“Ó, chvíle šťastná — chvíle přeblažená! Ano, děti moje, žehnám vám a z hloubi duše vám přeji, aby dráha života vašeho poseta byla jen samým kvítím, bez příměsku trní a bodláčí! O, proč nedočkala se tohoto okamžiku nezapomenutá moje Eliška! Tento okamžik byl by jí odškodnil za všechna utrpení dřívější!” zvolal Ledenický.

“Přej matince ten její klid; tam v lůně země a mezi květinami spí se jí to sladce. Já jsem šťastna, že alespoň ty dočkal jsi se té radosti, že vidíš dítě své šťastné,” vřele pravila Eliška.

Toho večera dleli tři tito šťastní lidé pospolu dlouho přes půlnoc, neboť měli si mnoho co vyprávěti. —

Tak hlučně veselí nepanovalo v údolí tom ještě nikdy, jako v ono ráno, kdy milenci ruku v ruce vstoupili mezi soudruhy Václava, skročené pasáky texasské, a sdělili jim přeradostnou zprávu o svém zasnoubení a o sňatku, který odbyti se měl ještě dnes — na štědrý den.

Nač také čekati a otáletí? Nač prodlužovati dobu vzájemného štěstí a blaha?

I černošky projevovaly velkou radost nad štěstím jejich velitelky a daleko do údolí rozléhal se jejich jásot, jejich zpěv a jejich smích.

Sňatek odbyl se krátce a tiše, podle přání Elišky. Snoubenci, provázeni otcem a soudruhy Václava dojeli do Guthrie, kde vyzvednuto povolání k sňatku, kterýžto obřad vykonal smírčí soudce Gleichmuth. Hned po sňatku odjeli mladomanželé k domovu, kde černošky upravily skvostnou tabuli.

Manželé s Ledenickým žili v Oklahomě ještě asi pět roků. Veškeré špekulace s pozemky vydařily se Václavu znamenitě a za pět roků stal se tak zámožným, že uzavřel zanechati všeho, vyprodati vše a s chotí a její otcem vrátiti se do staré vlasti, kde přece je ten život zcela jiný, jako zde, kde je tak málo srdečnosti a upřímnosti, ale jen samá honba za tím všemocným dollarem.

Tímto rozhodnutím velmi bolestně byli dojatai jak soudruzi a společníci Václava, tak i černošky a po celé dny panoval v údolí smutek a slyšán byl jen pláč.

I starý Swan každé chvíle utíral si oči a všichni byli toho pevného přesvědčení, že odchodem milovaných těch přátel odejde od nich i posavadní štěstí.

Obavy ty se ale nesplnily a všem dařilo se dobře i potom.

Ledenický a manželé Šimkových žijí klidně a šťastně v rozkošné Šumavě, a sice na bývalém statku Ledenického, který byl Václav zakoupil zpět.

Kolik dětí mají, nevím, že jich bude ale asi půl tuctu, toho jsem si jist. Přeji jim štěstí jejich z plna srdce!

Darované kvítko.

Obrázek ze španělsko-americké války.

NAPSAL FRANTIŠEK BALV. —

V DRUHÉ polovici dubna roku 1898 uháněl severozápadními státy směrem jihovýchodním rychlý, zvláštní vlak. Byl delší než vlak obyčejný, maje v tahu devět spacích vozů, vedle obvyklého svého vozu pro zavazadla a pádil jakoby s větrem o závod. Zdálo se, že zvláštní tento vlak má jaksi na spěch, neb nevšimavě mijel všechny venkovské stanice, osady a městečka, aniž by byl zastavil. Činil tak jen v pravidelných zastávkách ve větších městech, aby se potřebami svými k další své cestě opět zásobil, anž nových cestujících nikde nepřibíráno a aniž by z pasažerů vlaku kde sestupoval. Celý pak vlak oděn byl v háv jaksi slavnostní, neboť z každého jeho okénka vesele třepotalo se více praporek amerických, ba i na všech platformách vagonů stáli jeho cestující držíce větší hvězdnaté a pruhované vlajky naší země v rukou a jako na pospas svízelnému větríku, jenž jimi vesele vlál. — Orající farmer na venkově, zhlédnuv takto slavnostně vykrášený vlak, náhle se s potahem svým v poli zastaví, a okamžik tento nehnutě pozoruje; ale sotva že postřehne jeho význam, libitým pohybem ruky chápá se širáku svého a tímto nad hlavou divoce na pozdrav mává, dokud rychle letící vlak nezmizí mu z dohledu. Shromážděné obyvatelstvo na stanicích a nádražích větších měst při objevení se tohoto propuká v bouřlivý jásot a radostně kyne mu na uvítanou americkými praporečky, klobouky a bílými šátečky. Proč? Nač tolik slavnostní nálady a nadšeného hluku při pohnutém se objevení, jak se zdálo, nějakého výletního vlaku?

Nebyl to vlak výletní, nýbrž vojenský. Nalezal se na něm prapor pluku 12. spolkové pěchoty, ubírající se letem k jihu Soustátí. Druhý prapor téhož pluku bral se v patách za tímto, jsa předmětem těchže nadšených ovací. Z jiných končin velké naší Unie v tomto čase o překot sjíždělo se mnoho jiných pluků spolkové naší armády tímže směrem a za podobných slavnostních projevů obyvatelstva, neboť na našem jihu kvapem zakládaly se velké tábory vojenské.

Bylať vypukla válka se Španělskem — ba právě dne (21. dubna), kdy výše zmíněný vlak v jeho letu pozorujeme, vláda naše Španělsku úředně válku vypověděla. Vítaná zpráva tato jako bleskem telegraficky roznesla se Spojenými Státy, jichž obyvatelstvo s napjetím a horečnou nedočkavostí téměř co den vypovězení války očekávalo a proto právě tím hlučněji a nadšeněji dnes objevivši se vojsko naše všude bylo vítáno.

Každému čtenáři bude zajisté asi známo, jak trapně a nemile každého amerického občana dotýkala se déle již trvající, krutá a nanejvýš bezohledná válka Španělů s Kubánci na Kubě — válka, která ujařmeným, ale zoufalé za svobodu stále bojujícím Kubáncům nevěstila nic než hmotné i morální zničení nebo dokonce úplné snad vyhlazení jejich malého národa. Tisk náš až příliš dobře tlumočil smýšlení lidu amerického, Kubáncům a vznešeným snahám jejich upřim-

že a přátelsky nakloněného, neb co den v živých barvách a výmluvnými slovy líčil mu bědné a téměř nesnesitelné poměry na Kubě. A lid náš pochopitelně byl všim tím barbarstvím, které Španělé na Kubě páchali, spravedlivě rozhořčen. Jak dlouho mělo se neslychané toto bezprávi provozované na slabém, hladem a válkou do nejvyšší již míry vysíleném národu, téměř u samých dveří naší mocné republiky, přece jen trpěti?

Obyvatelstvo naše pomocí tisku na vládu naši všestranně naléhalo, aby ve prospěch trpících Kubánců konečně zakročila; ale tato z mezinárodních ohledů stále s rozhodným krokem tímto otálela, ač mnohým jiným způsobem upřímně snažila se jim pomoci. Ani nanejvýše americký národ urážející list španělského vyslance Señora Dupuy de Loma nevedl ku kýženému výsledku — vypovězení války. Ale když národ náš nedlouho na to náhle rozehvěn a zároveň spravedlivou nevolí téměř již rozžhaven byl nad jiným podlým činem Španělů — nad vyhozením válečné naší lodi "Maine" do povětří, v zálivu havanském, tu nebylo již pomoci! Bylo zřejmo, že válka Španělsku vypovězena býti musí, neboť rozrušení mysle Američanů nad zlovolnou zkázou lodi Maine a ztrátou 260 životů oblíbených plavců bylo obromně. Životy ty zmařeny byly nekalou, zbabělou zradou za tmavé noci v zálivu domněle nám přátelském, a tyto stůj co stůj musely být pomstěny!

S přípravami k válce se nyní horečnatě započalo po celém Soustátí, ačkoliv tato skutečně neprohlášena, až po uplynutí několika týdnů, neboť vláda naše rozumně vyčkávala podání nálezu ustanovené vyšetřující námořní komise, která původ zničení lodi Maine na místě neštěstí měla odbornými znalci prozkoumati. Národ náš, do duše nad zlovolnými Španěly rozhořčen, s největší netrpělivostí vyčkával nález námořního soudu; a když tento konečně podán a válka se Španělskem v zápleti prohlášena — tu nadšení občanstva našeho neznalo mezí.

Republika naše za času míru vydržovala poměrně malou stálou armádu, čítající celkem jen dvacet pět tisíc mužů, se všemi odbory služby — pěchotou, jízdou a dělostřelectvem dohromady. Pravidelná tato armáda byla v každý čas k válce pohotově, a proto při vypuknutí války se Španělskem bůjaré pluky její nejdříve volány do válečného ležení k nemalé radosti veškerého jejich mužstva. Neb dlužno zde podotknouti, že bylo-li obyvatelstvo naše pro válku zaujato a nadšeno, vojínové naši byli tak tím více, aniž s Kubánci za svobodu vlasti udatně bojujícími vřele cítili a pak nejvíce též je těšilo opuštění nudných a jednotvárných vojenských stanic západních pospolu se skvělou vyhlídkou na dějůplné dny rozrušující války na nepřátelském území.

Že ale válečná horečka tak hluboce všechny vrstvy amerického obyvatelstva byla prodechnula, tomu obdivovali se i otužilí, silou a zdravím kypící naši vojínové, u kterýchž co obranců republiky, nadšení toto bylo skoro přirozené. Tím více tedy těšilo a zamlouvalo se jim ono vřelé, přátelské přijetí hlučně jásajících davů všude, kudy se byli brali do jižních svých táborů.

II.

Za takových tedy neobvyklých okolností hnál se náš výše uvedený vojenský vlak k jihu. A že nalezal se na cestě zrovna v první den prohlášení války, byly slavnostní ovace jeho cestujícím prokazované jen tím bouřlivější a nadšenější, obzvláště ve větších městech, kde vlak ten vždy na krátko zastavoval. Tyto byly ve směr bohatě ozdobeny nesčíslnými národními stuhami a americkými i kubánskými vlajkami, vesele ze všech veřejných budov, domů a továren vlajicemi, takže nad tím aneb oním městem zdálo se vlniti právě moře skvostných našich praporů. Nepřehledné davy lidí při objevení se vlaku propukaly v ohlušující jásot a mávání tisíci praporečky, šátečky a klobouky na pozdrav nebralo téměř konce. A když se vlak na nádraží zastavil, husté zástupy jako o překot hrnuly se k vystupujícím vojínům, aby je z blízka viděly nebo možno-li s nimi pohovo-

řily. Ze všech stran podávány jim ruce, přáno jim všeho štěstí ve válce a brzký opět návrat do vlasti. Vojinům všude nabízeny praporce k dalšímu dekorování vojenského vlaku a množství přítomných sličných dívek mezi sebou takřka závodilo se zdobením prsou mladých budoucích válečných hrdinů stužkami národních barev. K těmto namnoze jimi ještě připínány krásné umělé květiny z pěkných jejich jarních kloboučků, jež vlasteneckými dívkami bezohledně k vůli synům "Martovým" olupovány byly o nejvábnější svou ozdobu. A v odměnu rozmilé a nadšené ty dívky neřály si ničeho nežli jediný lesklý knoflík od vojínova kabátce, jako milou upomínku na něho. A v případě, že se žádoucího knoflíku již nedostávalo, spokojila se s nábojem z opasku anebo pouhým jménem vojínovým. Mezi ruch a šum na nádraží panující mnohdy též mísily se veselé zvuky hudební kapely anebo líbezný zpěv sboru vlasteneckých dam, které na uvítanou i rozloučenou na chvíli zde meškajícím vojínům milerády zapěly některou z našich oblíbených národních písní. — Posléze však opět zavzni parní pišťala parostroje, vojínové kvapem vstupují do vlaku a zatím co tento pomalu zase přichází do pohybu, nadšené zástupy ještě jednou provolávají hřmotný svůj pozdrav na rozloučenou za divokého mávání praporců a hlasitých výkřiků: "Free Cuba!" — a "Remember the Maine!"

Vlak náš rychle za krásného jarního tohoto dne běře se dále. Vojínové v něm meškající jsou v dobré, ba růžové skoro náladě, jednak že brzy již popráno bude jim okusiti toužené té války, a pak snad též proto, že dnes poprvé ve svém životě stávali se předmětem tak všeobecné pozornosti těch davů na různých stanicích a nádražích. Ve čtvrtém voze od parostroje umístění hoši byli samý žert a smích, a hrudi všech, až na jednoho, krásleny byly již stuhami a umělými květinami — ale za to též na kabátcích jejich scházelo již mnoho knoflíků! Ale což na tom, jen když hrdá prsa jejich honositi se mohla milými kvítky, připnutými tam něžnými ručkami té které rozmilé americké dívky-vlastenky.

Ten jediný, jenž posud nebyl kráslen ani jedním skrovným kvítečkem, byl seržant Richard Harding, velitel čety ve zmíněném voze. Byl to mladý muž asi šestadvacetiletý, štíhlý, sonměrné postavy a příjemného zevnějšku. Hezký, výrazný jeho obličej byl čistě oholen, a hustý tmavý vlas i upřímný hled jeho oka dodával mu jen větší zajímavosti. Těsný modrý stejnokroj s třemi prýmký slušel mu výborně, ba spoluvojínové o něm často žertem říkali, že dělá nejlepší "vojenskou" postavu v setnině. Harding byl vzorným americkým poddůstojníkem, jenom to mu někter jeho druhové zazlivali, že žil více sám pro sebe a začasťo stranil se společnosti veselejších druhů. Marnivým hrdopýškem ale nebyl, nad prosté vojiny se okázale nevypínal a jemnějšího citu žádného se nikdy bez příčiny nedotknul. Povahy byl milé a shovívavé, ale ve službě byl ne-li přísný, tedy vždy přesný, avšak při všem spravedlivý. A právě proto těšil se oblíbě mužstva i vážnosti představených. Jinou zvláštností seržanta Hardinga bylo, že vzdor svému mládí a přímo lichotivému zevnějšku žádné styky se ženským pohlavím neudržíval, jakkoliv se mu zřejmě, nebylo-li vyhnuti, zrovna nevyhýbal. Právilo se o něm, že bylo-li mu nutno někdy ve společnosti dívek meškati, rázem prý dohly si přízně jejich milou svou řečí a uhlazeným chováním, aniž by si toho byl vědom, a mnohá z nich že nepozorovaně k němu toužebný svůj zrak vysílala. On ale zdál se být slepým, protože snad viděti nechtěl a hoši nad lhostejností jeho výmluvně jen rameny krčili.

Proto nebylo jim ani teď za památné této cesty příliš divné, že "seržant Dick" vůči všem těm něžným projevům válečně nadšených dívek a žen naproti vojínům jeho praporu zůstával skoro nepohnut, časem se tomu roztomilému počínání dívek a radosti hochů vesele jenom usmívaje. Z vlaku ale ani na jedné stanici posud nevystoupil, snad z obavy, aby nestal se obětí pozornosti některé té ochotné mladé krajanky.

Hodiny taktó za zajímavé jizdy mijely, nastalo jasné, příjemné odpoledne a vlak náš s rachotem blíží se k městu Clinton, na východních hranicích Iowy ležícímu. Táhlé pronikavé zapísknutí píšťaly, zvuk zvonu na parostrojích a sykot vypouštěné páry dává důkaz cestujícím, že brzo v nádraží zastaví. I tu ze vzdáli viděti tisíce vlajících praporů, šátečků a hemžení se hustých nedočkavých davů. O chvíli později slyšeti pak možno i divoký jich jásot, jenž vše jiné při konečném zastavení vlaku přehlušuje, a v zápětí kolkolem lze zříti to samé pestré divadlo za celé cesty se odehrávající.

Vlak zdržeti se zde měl patnáct minut. Vítané příležitosti této tentokráté použil též náš seržant Harding, aby s ostatními vlak na chvíli opustil. Chtěl koupiti si dnešní noviny, aby četbou se mezi jízdou pobavil. Bál se ale výstředního počínání davu a proto při opuštění vozu bystře rozhlédl se kudy nejspíše bylo by tomuto uniknouti. Několika svižnými skoky a strojeným spěchem skutečně octnul se posléze mimo dav a volně si oddechnuv, čile jal se ohlížeti po některém hochovi, jenž by mu ze zásoby své žádoucími novinami posloužil.

Ohlížel se po něm, ale marně — tito snad jako každý jiný dnes raději všímali si vojáků na místě skrovného obchodu. Konečně vida, že k sobě začíná poutat pozornost nedaleko živě rokujících skupin a ze strany že rovně k němu míří několik usmívajících se dívek, se známými nám již úmysly, hbitě se opět obrátil, aby jim úprkem k vlaku uniknul.

Nenadálým pohybem tímto octnul se však přímo tváří v tvář jiné, slíčné, ztepilé dívky, která s libým úsměvem a patrným čtveráctvím v oku na překvapeného našeho hrdinu nesměle promlouvá.

“Ach — myslila jsem, že do mne již vrazíte! Odpusťte — minim, že já — chtěla jsem —” A vidouc, že poddůstojník dle úsměvu svého jí řeč její nezazlívá, ale zároveň hotoví se k zdvořilemu ústupu, opět libezným hlasem zašveholila:

“Počkejte — prosím, nedovolil byste mi to potěšení darovati vám v upomínku na Clinton nějakou kytičku? Hleďte,” pokračovala spanilá, vkusně a ve světlém přilehajícím úboru oděná as devatenáctiletá dívka téměř jedním dechem, “já nemohla se pro nával k druhým vojínům dostat, abych též některého z nich podarovala. Vidíte, že přijmete?” končila skoro žalostně krásná nezuámá.

“Bude mne velice těšit,” dí s opětným úsměvem Harding, teď na útěk z daleka ani nepomyšleje, “ale já, slečno, takového vzácného vyznamenání opravdu nevyhledávám. Přejete-li si ale —”

“O, ano — já jsem vskutku tak ráda, že mohu alespoň jednomu z našich statečných hochů nepatrné kvítko v uznání věnovati.” A to řkouc, rozkošným pohybem pravé ruky s hlavy sejmula krásný svůj jarní klobouček, při čemž Hardingovi u sladkém vytržení zde stojícímu objevila se celá spousta bohatého tmavého vlasu nad jemným čilkem ladně nakupeného. Příjemné její modré oči teď maně těkaly po množství seskupených půvabných pestrých květin na klobouku a něžné prstičky její brzy tu a brzy tam vyhledávaly kvítko k účeli tomu snad nejpříhodnější.

“Chci vám dáti,” pravila vděčným pohledem vzhlednouc k vojínovi, “to nejhezčí, co můj klobouk chová; ale nevidím na něm nic zvláště pěkného — aha — zde — konečně, toto něžné poupátko růžové, to zdá se mi ještě nejlepší!” — a již již chystala se krásné poupě od ostatních odtrhnouti, když tu Harding jí ruku šetrně zadržel se slovy:

“Ale což, slečno, abyste toho přece jen nechala? Vždyť tím pokazíte si svůj pěkný klobouček! Dobrá vaše vůle úplně mi postačí!”

Dívka se poznámce jeho mile jen usmála. Beze slova a obratně poupátko pospolu se zeleným lístečkem k tomuto se tulícím od klobouku odtrhla, a tento

opět na hlavu si posadivši, seržantovi kvítko na prsa dovedně připnula, s do-
ložením:

"Lituji, že kvítko není alespoň přirozené na místo umělého, bylo by to poněkud příjemnější."

"Děkuji vám," pravil k ní tento po milém jejím výkonu skoro polmutě, "a
buďte ujistěna, že i tak dárek váš povždy chovati budu v milé upomince. A což
vy," pokračoval Harding dále, "vy nepřála byste si ode mne něčeho?"

"Ano, vojenský — knoflík!" odušila tato žertovně.

Harding mlčky sáhnul do kapsy a vytáhnul malý kapesní nožík, s úsměvem
jí též podáváje, řekl:

"Zde, slečno, vezměte a uřízněte si kterýkoliv se vám z mé uniformy nej-
lépe bude líbiti!"

Ona jej se slabým uzarděním z ruky jeho přijmula a po krátkém rozhod-
nutí opatrně odřízla s rukávu kabátce jeho jeden knoflík, jež s díky si hned
uschovala.

"A teď, seržante, neschází nic než abych vám přála ještě všeho štěstí v hrozi-
vé této válce a brzký návrat domů k vašim milým," dodala, a z polu veselé rysy
jejího sličného obličejce teď poněkud náhle zvažněly. "Vaše matinka zajisté že
se bude o život váš velmi strachovati, a proto radila bych vám, abyste jí často
z bojiště o bezpečnosti své ujistil."

"Mýlíte se; slečno," odpovídal Harding s nádechem vnitřního pohnutí ve
hlase, "nemám již rodičů, ni bratří a sester. Mimo jediného strýčka, o němž
drahnou řadu let jsem již ničeho neslyšel, nemám na světě nikoho, kdož by se
o osud můj více zajímal a proto není tu též nikoho, jenž by možné mé smrti
snad oplakával. Jest to tak však lépe," dodával hned veselejším tonem, "budu
alespoň teď za války mít volnější ruce u vědomí, že žádného se moje možná
nehoda za války nebude blíže dotýkati."

"Ne, nemluvte tak," promluvila dívka na to rychle, a výraz jejího hezkého
obličejce zřejmě svědčil o vnitřním pohnutí při slovech Hardingových, "nemy-

slim, že budete úplně zapomenut i kdybyste hned neměl vlastních svých příbuzných. Zapomínáte, že smrti našich chrabrych vojinů upřímně želeťi bude celý americký národ a mnohá naše dívka že vřelou slzu pro padlé junáky potajmu uroní."

"Nu, nu," usmál se, nutě se zase do veselosti, "vy stáváte se pro mne až příliš sentimentální! Nesmíte si vše hned představovati v barvách tak nepříznivých, vzdvť Španělové žádnému z nás ještě neublížili, a co mne se týče, hodlám jim dle sil svých účinně brániti"

"A já přeji vám při tom též mnoho štěstí!" zvolala živě, opětne uzardění sotva zakrývajíc. "Doufám, že vrátíte se z války bez úrazu!"

V tom však opětne zapísknutí parostroje upozorňovalo našeho v příjemný zde hovor zabraného vojína, že vlak se již chystá odjeti. Trhnul sebou, zároveň milé neznámé dívce ruku na rozloučenou podáváje, se slovy: "Musím již jíti!"

Tato, jemně ji stisknouc, beze slova sledovala zamysleně zrakem štíhlou jeho vojenskou postavu, klestící si cestu jásajícím davem. Skokem vyšvihnul se na pohybující se již vlak, a na platformě nehnutě zůstav státi, dlouhým pohledem zahleděl se v místa, kde krásná neznámá doposud meškala.

Dívka spozorujíc pohled jeho, rychle počala mu bílým svým šátečkem kynouti poslední pozdrav na rozloučenou, na kterýž on stejně vřele odpovídal máváním svého šedého poňiho klobouku, dokud pŕvahná její postava nezmizela mu z dohledu.

III.

Za sedm týdnů na to odrážel od břehů amerických celý pátý armádní sbor, jenž na Kubu proti Španělům byl vyslán. Generál Shafter velel velké této vojenské výpravě, která brzy po té proslavila se činy, na něž Američané v pravdě byli hrdi a nad nimiž i zástupci cizích vlád, na bojišti přítomní, napařád svůj ne-ličený obdiv projevovali.

Vojsko toto plulo na Kubu v imponantním průvodu mnoha dopravních i válečných lodí. Válečné loďstvo doprovázelo výpravu Shafterovu k vůli bezpečnosti a možnému útoku se strany Španělů, majíc v čele majestátní bitevní loď Indianu, která lehce a jako hrdá labuť modré vlny velkého mexického zálivu brázdila. Ostatní neméně statečné družky její ve zbroji byly většinou křižáky, lodice dělové a torpédové. Spojené toto loďstvo válečné i převozní, věru že skytalo pohled velkolepý, jsouc v této imponující síle pozorováno při plavbě kubánskými vodami a zvláště za večera čarokrásně se vyjímalo se svým množstvím pestrobarevných světel, které se na vlnách moře za noci semo tamo dováděivě míhotaly.

Na lodi Cherokee, plující nedaleko za Indianou, nalezal se též náš dvanáctý pluk, na nějž pozornost čtenářova již za dřívější jeho jizdy na vlaku obrácena. Byl krásný letní večer, a mužstvo jeho bylo vesměs shromážděno na palubě, buďto aby nadýchalo se zde čistého vzduchu, pokochalo se pohledem na moře anebo se zálibou naslouchalo luzným zvukům vojenské kapely, která večerem k vůli pobavení vojinů tu koncertovala.

Na palubě pak bylo živo a veselo. Hoši nemálo se ze zkušenosti své památné plavby těšili a mezi obveselujícími zvuky hudby se zájmem o tom anebo onom rokovali anebo mezi sebou žertovali.

Trochu stranou, o zábradlí paluby volně jsa podepřen, stál seržant Harding. Zdál se klidně pozorovati houpání se zčeřených vln mořských, jichž tajemné šumění mísilo se v libé tony hudebníků, leč ve skutečnosti v pravdě toho ani onoho neviděl a neslyšel.

Byl zabrán v myšlenky. Před duševním zrakem jeho pravě vznášel se mu obraz krásné dívky clintonské, již v duchu opět viděl státi před sebou, ana s milým úsměvem jej žádá, aby dovolil jí na památku darovati mu kvítka s jejího kloboučku. Proč si jej přála takto obdarovati? Usmál se. Proto, že byl voji-

nem a že ubíral se na bojiště, jak bezpochyby ona tehdy soudila. A on byl tak rád, že tomu teď skutečně tak, že brzy již zúčastní se kýženého boje za vlast a iakto si darovaného kvítečka snad i zaslouží.

Takto a podobně u sebe rozjímal Harding, až když vedle sebe uslyšel veselý hlas desátníka Brady-ho, jenž škádlivě jej oslovil:

“Nu, seržante, co tam v těchto slavných vlnách hledáte, že tam po delší chvíli již tak upřeně hledíte? Či snad stýská se vám už po pevné naší zemi anebo dokonce snad po podobce nějaké milé, hezké divenky, již jste za sebou zanechal?”

“Ani to, ani ono, milý desátníku,” odpovídá z vesela hned Harding. “Poslouchám milou naši hudbu a mezi tím maně zařívám jsem se na hravé ty vlny vůkol nás se vlnící. Žerty ale stranou, příteli, nemyslíte, že plavba po moři je nanejvýš zajímavá?”

“To bych řekl, ale to nejlepší má teprve přijíti. Považte jen, co nás po ukončení této ještě očekává, vystoupení na krásný ostrov Kubu, zajímavé pochody tropickou krajinou, tuhá bitka a řež se Španěly s jistým vítězstvím nad těmito a slavný pak návrat náš do vlasti, kde se nám válečným hrdinům každý bude obdivovati! To jsou věci, na které se již od teďka jak náleží těším.”

“Jen, jen,” usmál se příliš horlivému desátníkovi seržant Harding, “ať pak nestane se pravý opak toho a Španělové nám na Kubě kožich nevypráší! Měl byste pak po slávě a některý pohmožděný úd třeba k lepšímu. Já však také pevně doufám, že to s výpravou naší dobře dopadne a že Španěly hravě porazíme,” dodával pak hlasem trochu vážnějším.

“Ale, počkejte, Hardingu,” chápal se hned zase slova desátník Brady změněným již hlasem, “řeč naše připomíná mi, že mám v úmyslu požádati vás o malou službičku. Všimnul jsem si totiž, že někteří z mužstva našeho navzájem vyměňují si adresy svých rodičů, bratří, sester anebo bližších příbuzných, aby v případě zranění anebo smrti vojína na bojišti jeho druhové jim to ve vši šetrnosti sdělití mohli. Viděl jsem, že tak obyčejně činí dva a dva, podle lepší známosti anebo pásek přátelství, navzájem si slibující v případě možné nehody druhého službu tu mu prokázatí. Mám ve vás, Hardingu, větší důvěru nežli v koho jiného v celé setnině, a proto budete-li chtítí něco podobného pro mne v čase potřeby vykonati, dal bych vám adresu na starou moji matku v Kentucky žijící.”

“Ano, milý Brady, posloužím vám v té věci milerád, jakkoliv chovám pevnou naději, že se vám na Kubě nic vážnějšího nestane a vy zdráv a vesel se opět k matince své navrátíte,” odvětil mu Harding upřímně.

“Tak tedy umluveno, seržante, není nad to býti na všechno připraven, ač sám doufám, že se mi tam cos podobného nepřihodí. Zde tedy máte matčinu adresu a v případě, že bych při srážce s nepřítelem dokonce byl usmrcen, odešlete ji s dopisem a vřelým ode mne pozdravem i moje hodinky, bude-li vám to ovšem možno. Tyto budou jí nanejvýše milé co upomínka na mne, o tom nepochybují.”

“A zde je ještě jedna,” pravil, podávaje mu kousek jiného papíru, svědčící slečně Magdě Thompsonové, mojí snoubence z Nebrasky. Myslím, že milé a hodné to děvče též poněkud znáte — bydlí s rodiči svými na farmě sotva pět mil od bývalé naší posádky vzdálené. Píšte jí tedy též, že i na ni v poslední chvíli jsem vzpomínal, a vůbec potěšte ji jak vám bude možno, aby předčasná ztráty mé příliš nezelela. Na památku jí posílám pak tento prsten, jež pro jistotu si u sebe hned můžete uschovati,” a při tom Hardingovi hned zlatý kroužek s drahým kaménkem podával.

Tento jej ale nepřijal a s úsměvem poukazoval na možnost, že on sám na bojišti může býti raněn anebo usmrcen. “A vidíte, ani mne nenapadá, abych se na odchod z tohoto světa již připravoval,” prohodil žertovně. “Ale vy, desátníku, když již máte závěť vaši hotovou a poslední odkazy ve všem pořádku — vy

teď můžete slavně zemřít a nečekat, až vás skolí nějaký Španěl; to ostatní já vše správně vyřídím!"

Těto poznámce srdečně zasmáli se oba naši známí poddůstojníci, načež Harding opět uchopil se slova: "Ale, ale, vy potměšilý milovníku, ani jsem posud nevěděl, že dvoříte se slečně Thompsonové anebo že dokonce jste si již zaslíbeni," a při tom významně druhému hrozil prstem. "Což nemohl jste se alespoň svým přátelům zajímavou tou novinkou již dříve pochlubit?"

"Nechtěl jsem, tak učiniti," odvětil Brady, "až bych u vojska dosloužil, což jak víte, bude již za několik měsíců. Po té teprve minil jsem se oženiti, ne však dříve, než bych navštívil svůj starý domov a tam dal věci do pořádku. Jsme s matkou srozuměni, že skrovný náš majetek v Kentucky prodáme a s malým tím kapitálem odjedeme do Nebrasky, kdež bych se do rodiny páně Thompsonovy přičlenil. Matinka tam spokojeně bude žiti s námi a poslední svá stará leta ztráví na útulné farmě — totiž, bude-li mi osud za války přízniv a já se z této živ a zdrav navrátím."

"Ale teď mi teprve napadá," pokračoval Brady, "což vy, seržante, vy nedáte mi žádné adresy neb jakéhos dárku, jež bych měl někomu vám milému potom zaslati, kdyby vás nehoda potkala? A komu vlastně o tom mám psáti?"

Harding se dotazu tomu pokobolně usmál.

"Máte štěstí, milý příteli, neb v tom ohledu budete úplně bez práce. Jsem na světě skoro samotén, vyjma jediného příbuzného, strýčka to, jenž dosti možná že již ani nežije, neb jsem od něho už po drahnou řadu let ničeho neslyšel. Otce ztratil jsem již v chlapeckém svém věku a dobrou matku o několik roků později, načež já se co jiných samostatně podivným tímto světem protloukal až do chvíle, kdy napadlo mne vstoupiti do služeb naší armády."

"A což strýčkovi vašemu, nepřál byste si, abych dopsal? Bude jej to zajiště těšiti, když o vás nějakých zpráv obdrží."

"Možná že máte pravdu, ale nevím vůbec, kde určitě bydlí, ač povědomí, že druhdy žil ve státu Michigan. Ale na tom celkem nezáleží. Strýček můj Harding býval vždycky více méně samotářem a o styky s námi, nejbližšími to jeho příbuznými, od smrti otcovy, jak se zdálo, mnoho nedbal."

"A — a — poslouchejte, Hardingu, nechci se zrovna dotíratí anebo jemnějšího vašeho citu se dotýkatí, ale nežije snad někde milá vám dívka nějaká, již by osud váš snad velmi zajímal? Víte co tím míním — mě můžete se bez obavy se vším svěřiti, zachovám vše v úplně tajnosti," končil jaksi ještě důvěrnějším hlasem Brady.

Harding se slovy jeho upřímně zasmál. "Ne, neznám doposud žádné takové dívky, a kdyby tomu tak bylo, pak jistě bych se vám s tím teď svěřil — Vy jste v tom ohledu šťastnější," dodával žertovně, "ale já prozatím jsem se svým osudem i patrnou osamělostí úplně spokojen — ba jsem tomu teď skoro rád. Necitil bych se na naší výpravě tak volným, kdybych též nějakou milou za sebou zanechával."

V tom a podobném smyslu rozmlouvali naši dva vojínové ještě delší chvíli, až posléze, spozorovavše, že hudební sbor příjemný svůj koncert byl již ukončil a většina vojinů s paluby znenáhla byla zmizela, též i oni přáli si srdečně dobré noci a odebrali se na odpočinek.

IV.

Z rána devátého dne klidné a co nejvíce ostražitě plavby mořem atlantickým i karibajským, shromážděno bylo veškeré mužstvo loďstva amerického na palubách, aby s největším zájmem pozorovalo znenáhla nad obzorem se objevující břehy Kuby — krásné, půvabné a bohaté "Perly Antill" ...

Loďstvo posléze přistálo u Baiquiri a vojsko zde bez odporu vyloděno. Záhy na to pak nalezalo se již na pochodu horskými stezkami k Santiagu, kde předvoj

jeho po dvou již dnech Španěly u "La Guasima" prudce byl napaden. Zbraně obou nepřátelských vojsk poprvé tu zlobivě zatřesly, první krev na obou stranách prolita — ale americké vojsko vítězně razilo si cestu dále, k Santiagu, této hlavní baště Španělů.

Uplynulo opět několik dní a nadešlo jitro památného prvního července. Ranni slunce vysílalo teplé své paprsky na krásnou tropickou krajinu kolem Santiaga a na hlavy třech amerických divisi, které posledním pochodem a s různých stran se k silně opevněnému tomuto městu blížily, aby je rozhodným bojem napadly. Dnes anebo v příštích dnech zbraněmi rozhodnouti se tu mělo, zda-li na Kubě nadále panovati bude schátralá vláda španělská anebo zda-li nad ní v budoucnosti vládá má prapor svobodné republiky kubánské. . . .

V půl hodině jest boj již zahájen. Od "El Caney", též dobře opevněného to městečka, as tři míle severo-východně od Santiaga de Cuba ležícího, ozývá se již prudká střelba. Statečný generál Lawton se svou divisi srazil se tam záhy se Španěly, jimž důležité městečko i silnou kamennou tvrz, vyzývavě nad tímto stojící, rázným bojem chce odňati. Sražka obou nepřátelských vojsk je ale tuhá, neústupná a krvavá. Španělové dle všeho nemíní tak brzy ustoupiti z dobře opevněných svých posic k Santiagu, a na rachotnou střelbu amerických pluků odpovídají stejně urputným třeskem zbraní svých.

Hromoz a vrava bitevní rozvinula se zatím po celé čáře amerického vojska kolem Santiaga, které pod vedením generálů Kenta a Wheelera prudkou palbou brzy též útočilo na pověstný "San Juan Hill" a jiná opevnění oblehaného města. Dělostřelectvo obou armád taktéž počalo na sebe zákázonosnými svými kullemi již hřmíti, a děla válečných loďstev s hromovým svým rachotem se do boje v zápětí též vrhala. Uzavřené loďstvo španělské ze zálivu santiažského páliło na útočící naši armádu, a americké, z moře záliv blokující, zase co nejvíce snažilo se této pomoci prudkým bombardováním tvrze "Morro" a vrháním výbušných kulí do samého, loďstvu celkem neviditelného Santiaga.

Rachot a řev nastalé bitvy panoval teď všude — draví živlové války ve vsi své mocnosti rozpoutali se nadobro. — Krev hned z počátku hojně prolévána na obou stranách, a s postupem dne i panující kruté bitvy mrtvých a raněných na bojišti stále více přibývalo. — Byl to první den bitvy u Santiaga, a něco podobného se dle jakosti opevnění i velkého počtu španělských jeho obranců zcela přirozeně očekávalo.

U "El Caney", blíže výše zmíněné kamenné tvrze, nalezal se v boji náš dvánáctý pluk spolkový, jako část brigády generála Chaffee-ho, kterýž s druhými dvěma svými pluky již od rána na městečko bez přestání útočil. Pluk tento uloženo měl, by dobyl stůj co stůj pevnost onu během dne, a dle rozkazu se o to již po více hodin ze všech svých sil i pokoušel. Doposud ale bylo vše úsilovné hřmění ručnic pluku na tvrz i velký kruhovitý zákop před touto, celkem marné. Španělové výhodnou tuto svou posici hájili vytrvale a s takovou houževnatostí, že vojínové našeho útočícího pluku se hrdinnému odporu jejich až obdivovali. V boji u pevnůstky ale tím urkutněji pokračováno, čím více mrtvých a raněných na obou zápasících stranách přibývalo.

Seržant Harding bojoval na pravém křídle své setniny a činil tak s nevšedním zápalem. Byl v pravém dešti kulí již od počátku bitvy, ale doposud neutrpěl ani to nejmenší zranění kullemi nepřátel. Štěstí válečné zdálo se mu býti příznivo, a on za boje byl brzy zde a zase tam, beze vsi bázně obcházíje za návrším ležící své čety, aby jim v boji velel, je povzbuzoval anebo časem k rychlejší palbě nabádal. A když Španělové u pevnůstky na pluk jeho střelbu svou nejvíce soustřeďovali, viděti bylo Hardinga, jak ručnice své též lined se chápal, a účastníciho se výdatně boje v nebezpečných takových chvílích. Byl rozčilujícím bojem tak

zaujat a unesen, že během jeho vůbec nepomýšlel na nic jiného, než jak by straně svoji co nejvíce byl nápomocen.

Hodiny za ohlušujícího třeskotu ručnic a děl takto rychle mijely, ale zuřivá bitva stále byla nerozhodnuta. Přiblížila se již čtvrtá hodina odpolední, avšak Španělové, při všech svých těžkých ztrátách, statečně posud drželi zdánlivě nedobytné své posice. Bylo zřejmo, že Američané je takto nikdy nedobudou, leda že by na ně hnali útokem.

Podobný rozkaz nedlouho po té skutečně byl velitelem brigády udělen praporu před pevností, v němž se hrdina náš, Harding, nalezal. Tento na dané znamení měl prudkým útokem hnáti na tvrz a takto ji z moci Španělů konečně vyrvat. Vědělo se sice, že je to předsevzetí velmi nebezpečné, ba skoro hazardní, ale jiné pomoci nebylo. A pro případ, že by se útok prvního praporu nezdařil, byl tu v záloze ještě druhý, jenž se měl, byla-li by toho potřeba, o to v zápětí též pokusiti.

V krátké chvíli byl prapor k útoku připraven, bodáky na ručnice nasazeny a mužstvo jeho napohled klidně vyčkávalo jen povelu k vrhnutí se naproti krytému nepříteli. A sotva tento dán, řady praporu toho co jeden muž ze svých míst vyrazily a za bojovného křiku o překot pádily vzhůru naproti tvrzí na návrší stojící.

Španělové ale útokem ženoucí náš prapor vítali teď palbou zrovna pekelnou. Kule jejich mezi americkými vojiny jen jen svištěly, a mezi hvizdavý ston těchto napořád teď mísily se hlasité povely důstojníků, jasné zvuky polních trubek, ohlušující praskot nesčíslných střelných ran a bědný ston klesajících raněných.

Byl to rozčilující i unášející okamžik. — Řady americké zhoubnou palbou nepřítele za útoku hrozně trpěly, neboť co chvíli některý z vojnů byl nepřátelskou kulkou zasažen. Ale přece jen stále ženou se ku předu! Již jsou poměrně blízko tvrze, již v omamujícím tom rozčilení nad nedalekým vítězstvím divoce jásají — když tu stihlý poddůstojník, stále v popředí své čety za útoku se nalé-

zajíci, se slabým výkřikem taktéž se v běhu zaráží a v příštím již okamžku raněn k zemi klesá . . .

Byl to seržant Harding. Nejblíže dva vojínové hned se k němu soucitně sklánějí a chtějí mu ránu jeho trochu ošetřit. Ale raněný, s rukou pevně tisknutou na prsou, netrpělivě služeb jejich odmítá.

“Ne, ne, hoši — nechte mne — pospěšte ku předu — tvrz musí být dobytá—” vyrážel ze sebe trhaným, ale odporu nepřipouštějícím hlasem Harding.

A vojínové, s obdivem v oku pro milého raněného poddůstojníka, beze slova zanechávají jej tu sama sobě a rychle chvátají k tvrzi s ostatními, kteráž krátce na to pod hrdinným náběhem Američanů padla, a s ní v zápětí i opevněné městečko “El Caney”.

To raněnému Hardingovi zvěstoval bouřlivý, radostný jásot, jenž od tvrze brzy se ozýval, a pocit sladkého uspokojení rozhostil se v jeho prsou. V pravé hrudi cítil ale palčivou bolest od těžké rány, z níž rudá krev volně prýštila, ač snažil se co nejvíce proud její rukou zastavit. Cítil, že mu sil tokem krve valem ubývá a proto s námahou odšinul se ještě z parného výsluní, kde byl klesnul, pod nedaleký stínící tropický keř. Zde zpola žizni a bolestí vysílen ulehnu do trávy. Žízeň ale čím dále stávala se palčivější a trápila jej nesmírně. Šáhl si volnou rukou po bok, kde obyčejně visivala mu polní láhev s vodou; byla tam a trochu vody, k nemalému svému uspokojení, měl v ní též. Dychtivě si z ní nahnul a pozřel několik doušek teď již teplé, ale přece jaksi občerstvující vody. Zdálo se mu teď, vzdor citelným bolestem v prsou, trochu lépe, ač dobře cítil, že kvapem slábně a že chvílemi pokoušeji se o něho mrákovy. Maně přivřel oči a nechal se tělesnou slabostí uspati v jakýsi podivný, nejasný sen. Ruch a hlomoz rozčilující bitvy jakoby sluchu jeho někde v dáli doznival, a jemu pojednou zdálo se, že opět jede někam po vlaku. Od tvrze posud doléhal k němu jásot vítězných spoludruhů, on ale mněl se slyšeti jásající davy na nádraží v Clinton, jež vitality takto příjezd vojenského vlaku. V duchu viděl se zase státi před sličnou neznámou dívkou, která mu na prsa krásné růžové poupátko připíná, a na blednoucích jeho rtech zahrál při tom spokojený, sladkobolný úsměv . . .

Krvácející Harding ležel zde v polovičních svých mdlobách již skoro půl hodiny, když blíž se jako ve snu zase slyšel několikrát hlasy. Byli to vojenští ošetřovatelé a nosiči raněných pospolu s plukovním lékařem. Sbírali na bojišti četné své raněné, mrtvých si hrubě nevšímajíce. Stanuli u něho, a vojenský lékař sklání se nad ním, by prohlídkou vyšetřil, jak nebezpečného zranění poddůstojník utrpěl.

“Hm,” zamručel jako sám pro sebe, “rána je sice ošklivá, ale jakási naděje na život kyne mu přec.” Dali mu požiti občerstvujícího nápoje a lékař v rychlosti prozatímně obvázal ránu, aby další krvácení zamezil. Harding se mezi tím účinkem dávky sílicího léku opět poněkud vzpamatoval a tiše přihlížel k tomu, jak záchranci jeho na pokyn lékařův konají přípravy, aby jej do vzdálenější polní nemocnice na nosítkách odnesli. Cestou k této následkem rány v prsou vytrpěl raněný strašných bolestí, ale skromný hrdina náš sotva že časem slabě zasténal. Věděl, že tentýž osud na krvavém bojišti potkal tisíce našich vojinů a nechtěl tedy na utrpení své zehrati. Jiní trpěli neméně a časem snad i více, neb na sta našich vojinů s přeráženými údy anebo jiným lehčím, avšak mnohdy trapně bolestným poraněním pro čirý nedostatek nosítek a ambulancí prostě naloženo bylo na hrubé armádní vozy a těmito po drsné a hrbolaté cestě dopraveni do hlavní nemocnice. A že ranění, ve všem nepořádku na voze se nalézající, otrěsem jeho museli vytrpěti hrozných bolestí, je zcela pochopitelné. Harding na štěstí povahou své rány krutému tomuto osudu ušel, a do všeobecné polní nemocnice dopraven byl trochu šetrněji.

Po příchodu do této byla mu rána jeho důkladně vyčistěna a lépe obvázána, a vzdor velké bolesti, tělesné své sešláblosti i všemu nepohodlí, jemuž v přeplněné polní nemocnici z počátku pod širým nebem byl vystaven, zdálo se, že zranění svému nepodlehne. V nemocnici této pak záhy po započeti bitvy u Santiaga zahájila blahodárnou činnost svou i po celém Soustátí chvalně známá lidumilka, slečna Klára Bartonová, z rukou jejíž mnohý zde raněný vojin dostal první své něžnější ošetření pospolu se soustem trochu jemnější potrawy, v její zde zařízené kuchyni připravené. Harding též stal se předmětem péče laskavé a cituplné této dámy a mnohdy ji s jinými raněnými za dobročinné její skutky v duchu žehnal.

Pobyt jeho v polní nemocnici neměl však dlouhého trvání. Po několika dnech ambulanci dopraven byl vedle jiných povážlivěji raněných do nepřítis vzdáleného přístaviště Siboney, kdež je připravená loď již očekávala. A sotva že místa na této vojny byla zaujata, první loď s nákladem našich raněných bez meškání odrazila od břehů kubánských, právě v den sedmnáctého července, na kterýž se velitel oblehnutého Santiaga bezvýminečně s vojskem svým vzdával generálu Shafterovi, a nad nímž udeřením polední hodiny slavně zavlál hvězdnatý praporek americký.

V.

O pět dní později na to zakotvila nemocniční loď "Relief" v zálivu new-yorském. Skvostná a pro nemocné se všim pohodlím zařízená loď tato urazila plavbu nejrychleji, jak jí jen bylo možno, k vůli velkému počtu nebezpečně raněných vojinů na ní se nalezajících, jimž bedlivějšího ošetření mělo se dostat v různých nemocnicích new-yorských, k uhostění jejich již připravených. Tito bez odkladu po přistání jejím též do nich byli dopravováni, protože stav mnoha raněných se plavbou byl povážlivě zhoršil.

Seržant Harding s více jinými dán byl do jedné z nejlepších nemocnic v sousedním Brooklynu. Zde přijati byli pohmoždění synové vlasti sborem zkušených ošetřovatelek a výborných lékařů, kteří vespolek laskavě se snažili, by utrpení jejich poněkud zmírnili a při životě je zachovali.

Harding šetrně umístěn byl v útulném jednom jejím oddělení, ale co se tu s ním v prvních dnech jeho příchodu dalo, o tom nevěděl téměř ničeho. Byl zachvácen prudkou horečkou ještě za plavby k domovu, a tato se po dopravě jeho do nemocnice ještě zhoršila. Stav jeho následkem rány i horečky byl teď nebezpečným. Nejlepší lékař nemocnice vzal si jej na starost a hned s pomocí dvou příručních a mladé ošetřovatelky přikročil k záchrannému svému dílu. Znovu pozorně prohlédl ránu v hrudi a k potěšení svému zjistil, že kule zhruba neporouchala žádné jemnější vnitní ústrojí, jakž se byl z počátku obával. Ránu pak důkladně vyčistil, vymyl a zase obvázal a přítomné ošetřovatelce nařizoval, aby v udílení mu předepsaného léku ku zmírnění horečky byla velmi přesnou, sice že by se nebezpečný stav pacientův ještě více mohl zhoršiti.

Mladistvá ošetřovatelka na srozuměnou ochotně hlavou přisvědčovala a při posledních slovech lékařových opětně všecka bleďa a s bolestným výrazem ve tváři pohleděla v obličej nemocného. Byla ráda, že tento i s pomocníky svými konečně pryč odchází, sice by tito na ní byli museli spozorovati nemalé vnitřní rozrušení, které teď opanovalo ji do té míry, že se na těle zcela viditelně chvěla.

"Můj bože — toť on — můj neznámý vojin —" zašeptala dívka sama pro sebe úzkostlivě — "o tom nemůže být té nejmenší pochybnosti. Je to táž štíhlá postava, týž jeho tmavý vlas i zajímavé rysy obličejce. — On tedy byl přece jen raněn — a to tak nebezpečně! A snad zemře!" vířilo jí rozbouřenou myslí dále. — "Ale ne, ne — to snad ani nemůže býti! Tak mladý a statný — a takový krutý osud aby jej potkal? Ach, to přece bylo by jen hrozné!"

Přistoupila k němu blíže a chvějící se rukou podávala mu předepsaný lék. Nemocný na ní při tom upřel horečný svůj zrak, ale nejevil v něm té nejmenší

známky, že by jí poznával. Za to ona s hlubokým povzdechem opětně si v duchu doznávala, že to je skutečně o n a že mýlka tu není ani možná.

A kdo byla ona sličná dívka v úboru prosté ošetřovatelky, že se tak zvláště o osud Hardingův zajímala? Proč při prvním spatření tváře poddůstojníka tohoto tak nápadně zbledla, a proč se při ohledání a ošetření rány jeho lékařem tak zřejmě trásla? Vždyť ošetřovatelka z povolání v nemocnici téměř denně vidí něco podobného se odehrávat, aniž by jí to zvláště rozčilovalo.

Byla to slečna Alice Miltonova. Laskavý čtenář seznámil se s ní co spanilou dávkou růžového poupátka seržantu Hardingovi na Kubu s plukem svým aš před třemi měsíci se beroucimu, a sice na nádraží v městě Clinton.

Ale jak ta sem přichází z Iowy — do vzdálené této východní nemocnice a v úloze soucitné ošetřovatelky?

Vše jest však snadno pochopitelné. Neb slečna Miltonova, dle příkladu mnoha jiných děvčat z amerických rodin, dala se unést zářem národního nadšení po vypuknutí války se Španělskem a též ochotně spěchala národu svému ku pomoci. A jak jinak může slabá, bezmocná dívka válčícímu národu svému prospěti, než když něžně ošetřovati bude jeho raněné? — Byla krátce rozhodnuta — stane se ošetřovatelkou! Svěřila se s úmyslem svým udiveným rodičům, kteří na prosby její po krátkém odporu jí k tomu svolili. Musela jim ale přislíbiti, že po skončení války a když již ošetřovatele pro raněné vojiny třeba více nebude, opět vrátí se k nim, což Alice, celá šťastna, mileráda učinila. A hned dala se do práce s přípravami k novému povolání.

Vlasteneckých dívek takových Lylo v Clinton více, a tyto, domluvivše se utvořily mezi sebou kruh nadějných ošetřovatelek. Hravě docílily toho, že odborný jeden ranhojčí a lékař clintonský vzal na se úlohu ochotné tyto dívky po dvě hodiny denně poučovati a cvičiti v ošetřování a obvazování různých ran, jakož i částečně seznamovati je s rozdílnými léky a jejich účinky na nemocné. Dívky pod jeho vedením učily se znamenitě a rychle v ošetřovatelském umění svém pokračovaly. Po dvou měsících prohlásil je lékař za schopny o připuštění do nemocnice se hlásiti, což ony v zápětí též učinily. Některé brzy na to za šlechtným svým povoláním ubíraly se do vojenských nemocnic v Key West a Tampa, na jihu Floridy, a jiné zase na žádost z New Yorku a Brooklynu do tamních nemocnic, kdež příchod prvních raněných vojnů co nejdříve již očekávali. Slečna Miltonova byla mezi těmi posledními a přijata byla do zmíněné brooklynské nemocnice, kamž hříčkou osudu náhodou též k léčení dopraven raněný Richard Harding.

* * *

A byla to opravdu náhoda čili příznivý osud, jenž oba tyto mladé lidi takto zase svedl? Kdož to ví?

Ať tomu bylo již ale jakkoliv, Alice Miltonova si byla po prvním překvapení hned umínila, že raněného a nebezpečně nemocného vojina tohoto ošetřovati bude s neúnavnou péčí. Teď teprve zase vzpomenula si, jak při rozchodu byl jí sdělil, že je na světě samotěn, bez rodičů a bližších příbuzných, a pomýšlení na to lítostí sevřelo jí srdce. — "Budu mu sestrou," pomyslíla si dobrodušná ta dívka a v očích zazářila jí neobyčejná něha, "sestrou, pokud — pokud se neuzdraví."

Na přemýšlení ale teď Alice mnoho času neměla. Po opětném svém uklidnění s chutí zase chápala se práce, již příchodem tolika raněných vojnů všem v nemocnici valně přibýlo. Svižné a vždy laskavé ošetřovatelky měly teď stále co dělati, aby všem potřebám nemocných vyhověly, a brzy volány sem a hned zase tam. Alice ve svém oddělení konala pravé divy, byla zkrátka všude, každému vyhověla a ochotně posloužila. Lehká její postava co chvíli skláněla se nad tím neb oním trpícím vojínem, aby mu buďte léku podala, lůžko poopravila anebo povzbuzujícími slovy útěchy dodala. Vlidný, potěšující úsměv jí při tom nikdy

se rtu nesešel, jen když přiblížila se k lůžku Hardingovu, patrnó bylo, že utu-
puje výrazu hlubšího soucitu a úzkostlivého strachu o jeho bezpečnost.

Nejraději by byla snad stále meškala u jeho lůžka a se zájmem pozorovala
rychlý jeho dech, rozpálené čelo a trpělivě naslouchala nesrozumitelnému blouzn-
nění za jeho horečky, jejíž průběh s napnutím den ode dne sledovala; ale to
s ohledem na druhé její svěřence učiniti nemohla. Musela laskavou svou péči
věnovati všem bez rozdílu — všem pomoci a ošetření její bylo potřebno; a jí na-
vzájem pak vykonané služby poskytovaly blahého vnitřního uspokojení, že bliž-
ním svým takto účinně pomáhá. Spokojila se, když k Hardingovi alespoň
ob chvíli mohla přistoupiti, aby mu buďto léku podala anebo polštář pod hlavu
narovnála a při tom se přesvědčila, že horečka jeho na se neběře rázu horšího,
v kterémžto případě kázáno bylo jí ihned povolati lékaře.

Tak uplynuly jí první čtyry dny od příchodu vojinů do nemocnice, za stá-
lého úzkostlivého vyčkávání konečného osudu Hardingova. Při každé ranni
i večerní lékařské prohlídce v jejím oddělení Alice takřka hořela nedočkavostí,
jaký asi úsudek lékař pronese o postupu jeho nemoci a s utajeným dechem vždy
naslouchala výroku jeho o této. — Bylo to s nim však stále stejné, povážlivé.
Doktor po každé prohlídce doposud nad nim pouze krčil rameny a říkával:
"Jen co zbaven bude té prožluklé horečky, o ránu už se pak snadno postaráme."

Ale již z rána pátého dne se po ohledání jeho tepny obličej lékařův vy-
jasnil. "Máme vyhráno, slečno Miltonova; horečka našeho pacienta se valně již
mírní, a půjde-li to s nim tak dále, bude jí zitra prost skoro úplně," pravil
potěšen.

Alice si při radostné této zprávě lékařově z hluboka oddechla. Konečně —
konečně! byl tedy přece zachráněn! Ach, jak vděčna byla za ta slova doktorova!
"On se uzdraví — bude žít!" zajásala v duchu, a pocit sladké blaženosti zachvěl
jí tělem. Sotva že před lékařem zakryti mohla nemalé svoje potěšení nad
slibnou záchranou Hardingovou, které si tak nevýslovně byla přála, aniž by
však věděla, proč. Rázem byla veselejší a ráda by si byla zaspívala, nebýti
v okolí trpících nemocných.

Práci svoji dnes vykonávala se zdvojenou chuti a za této přes den často
přišlo jí na mysl, jak se k ní milý její pacient po nabytí opětného vědomí asi
zachová. Zdali pak jí pozná? A ne-li, má se ona k němu jako k známému hlá-
siti? Ale což, jestli jí i malého dárku jejího v Clinton již zaponněl? Možno
to bylo, neb bezpochyby dostalo se mu kvítek za oné cesty též od mnoha
jiných děvčat. A pak, uvažovala u sebe dále, vždyť malá ta událost celkem nic
neznamenala — květiny darovány vojinům před válkou vlasteneckými dívkami
a ženami skoro všude. Ne, ne, končila posléze ve svých úvahách, bude lépe,
když se sama neprohlásím a i nadále zůstanu mu jen neznámou — ošetrovatelkou.

VI.

Nemoc Hardingova v následující noci vzala na se očekávaný příznivý obrat.
Ochabující horečka za celonočního posilujícího spánku opustila jej skoro nadobro
a on po probuzení udiveně kolem sebe se z lůžka svého rozhlízel. Seznal hned,
že je v nemocnici, ale kdy a jak se sem dostal, na to se nepamatoval. Měl nejspíše
horečku — ano, vždyť již na lodi příchod její na sobě ctil. Viděl, že poprvé po
delší době zase odpočívá na měkkém, bílém lůžku a vedle něho že stojí malý
stolek, na jehož skleněném svršku stálo několik láhviček s léky. Byl tedy na
pohled v dobrých rukou a doufal, že se ze zranění svého teď brzy uzdraví, vzdor
patrné jeho tělesné slabosti.

Noční ošetrovatelka, k lůžku jeho právě se blížící, vyrušila jej z těchto my-
šlenek přívětivě přejíc mu dobrého jitra. A hned pak dodávala:

“Dnes cítíte se již poněkud lépe, že ano, seržante? Vidím, že ošklivá ta horečka vás konečně opustila a vy že teď jste mnohem pokojnějším, než jste v minulých dnech býval.”

“Ano, jest mi teď hezky,” odpovídal jí Harding slabým hlasem, zároveň přijímaje od ní lék, jež mu podávala.

“Vy jste zde ošetřovatelkou?” tázal se.

“Ano.”

“Mohla byste mi tedy laskavě říci, jak dlouho již jsem v této nemocnici?”

“Teprve pět dní. Byl jste sem s mnoha jinými vojiny dopraven hned po přistání lodi “Relief” v zdejší přístavu.”

“Měl jsem horečku tedy hezky dlouho, neb se na příjezd náš sem ani nepamatuji.”

“Ano, a byla i dosti nebezpečná, takže se lékař o život váš obával. Teď ale jest již dobře, a vy při vzorném ošetření zajisté budete brzy zase zdrav.” končila příjemná ošetřovatelka.

Právě když se hotovila od něho odejiti, blížila se k ní slečna Miltonova, aby jí u povinnosti ošetřovatelské zase vyměnila. Odcházející ošetřovatelka musela dle pravidel nemocnice druhé udati všechny změny u nemoci pacientů v jejich oddělení za minulé noci, ať již k lepšímu anebo horšímu, a tato zase o tom zpravovala lékaře při příští prohlídce.

“Dnes, milá Alice, máte zde všechno skoro asi tak, jak jste mi to večer předávala,” oslovila tuto ošetřovatelka. “Jen zde pan Harding,” pravila, ukazujíc rukou na tohoto, “je na tom již mnohem lépe bez té jeho bývalé horečky, již, jak se zdá, úplně se už zhostil. Potřebuje teď jen klidu a pravidelného užívání léků, ostatní poddá se již pak samo.”

“Ach, opravdu? Máte pro mne dobré noviny, Jennie,” odpovídala jí Alice se zřejmým potěšením, současně raněnému poddůstojníkovi laskavě na pozdrav hlavou kynouc.

Tento na okamžik upřeně se na ni zadíval, ale hned na to sebou na posteli překvapeně trhnul a maně ústa z pola pootevřel, jakoby osloviti chtěl nějakého milého svého starého známého, jenž se před ním nenadále objevil. Poznal ji. Ano, o tom nemohlo být té nejmenší pochybnosti, on poznal ji na první pohled!

Slečna Miltonova sotva že však cítila na sobě pátravý jeho zrak, rychle se od něho z pola obrátila a počala se družky své po něčem živě dotazovati, aby od Hardinga pozornost její odvrátila. To hravě se jí podařilo a obě hned po té pomalu se od něho vzdalovaly, vespolek rozmlouvajíce.

Nemocný voják zřel za nimi jako vyjeven. “Toť ona! Toť ona! To jest neznámá dívka z Clintonu, spanilá dárnýně onoho růžového poupátka! Ale kde vzala se zde na dalekém východě? A co vlastně znamená přítomnost její ve velké této nemocnici v úloze milosrdné ošetřovatelky? Proč jest zde a co jí ku kroku tomu přimělo? Či luzný zjev její byl jen pouhým snem a žádná skutečnost? Anebo neprobral se snad posud ze své horečky? Tak a podobně vířilo mu hlavou, aniž by se mu však dostalo žádoucího vysvětlení.

Po delší chvíli podařilo se mu rozrušenou mysl tak dalece uklidniti, že o celé záhadě této byl s to poněkud jasněji uvažovati, a on si byl uminil o celé věci jistotu co nejdříve zjednati. “Ale co vlastně mu po tom, je-li to ona čili nic?” napadalo jej hned zase. “Což kdyby mu zdánlivou tuto důvěrnost zazlívala, možná, že tehdejší příhoda na nádraží v Clintonu jí z paměti již vymizela? Ale probuzená zvědavost vzdor slabosti a nemoci mysl jeho ovládala úplně a on nemohl se ani dočkati okamžiku, až se mu záhadná ošetřovatelka zase přiblíží.

Tato zatím ve velkém a prostranném oddělení polybovala se semo tamo a on zraky svými sledoval lehkou ztepilou její postavu, jak nemocným přisluhuje, jedněm léky podává a jiným zase lůžka upravuje. Trpělivě vyčkával až i k němu

zamiří a když jí po nějaké hodině konečně viděl k sobě přicházeti, tu cítil, jak v prsou náhle taji se mu dech.

“Myslím, že jest již čas, abych vám opět dala léku,” oslovovala jej s milým úsměvem na rtech, “a postel vaši též poněkud upravila, než přijde doktor k raněni prohlídce. Ten bude příznivým obratem vaši nemoci zajisté potěšen, tak jako jsem byla já a druhá vaše ošetřovatelka.”

“Skutečně? Což se lékař o osud můj zvláště zajímá?” odvětil jí Harding.

“O, ano, a vůbec leží mu zdraví všech vojnů v jeho oddělení na srdci, neboť jest mužem velmi svědomitým.” A za řeči této zatím odlila mu léku do sklenky a teď mu ji k vypítí podávala.

Učinil tak poslušně a zase volně nechal hlavu svoji do podušky zpět klesnouti. Ona na to urovnala lahvičky s léky na stolku, setřela s tohoto sotva znatelný prach a tu a tam popopravila jeho pokrývky. Zdála se míti jaksi na spěch a úmyslně vyhýbala se jeho pohledu jakoby se něčeho obávala. Neříkal nic, ale u sebe byl teď úplně přesvědčen, že jest to skutečně ona, jeho známá “neznámá”

z Clinton. Když byla s prací svoji u něho hotova a opět měla se k odchodu, znovu obrátila se k němu se slovy:

"Budete-li si něčeho někdy přát, seržante, pak pokyňte mi jen rukou, když půjdu kolem vás, já vám mile ráda vyhovím. Trebas zachce se vám doušku vody anebo něčeho podobného, a tu, prosím, jen se neostýchejte mne povolati; budu ráda, když vám budu moci posloužit."

"Děkuji vám, slečno — slečno —"

"Alice," dodávala ona se šelmovským úsměvem. "Tak mne někteří moji pacienti nazývají."

"A jak jmenují vás tí druzí?" dychtivě tázal se Harding.

"Slečna Miltonova."

"Ach, tak! A vy přišla jste z Clinton, Iowa, že ano?"

"Ano — ale což vy mne znáte — vy se na mne — pamatujete?" opáčila rychle Alice, rozpaky své za řeči této sotva jsouc s to zakrýti.

"Ne snadno se, slečno Miltonova, na laskavé dárkyně krásných květin tak brzy zapomíná. A což vy — vy mne v paměti své též ještě chováte?"

"Oh, ano, z cela dobře," pravila živě. "Nechtěla jsem se ale sama hned hlásiti nevědouc, bylo-li by vám to milé. Teď ale dovolu, pane Hardingu, abych vyslovila vám nejlubší svoji soustrast nad nešťastnou vaší nehodou na bojišti. Trpíte následkem rány své asi veliké bolesti, že ano?"

"Nu, není to tak zlé, obzvláště když se o zmírnění této stará dobrý lékař a laskavé ošetřovatelky, jako jste vy a vaše družka."

"A líbí se vám zde, v této nemocnici?"

"Ano, velmi — jest zde tak čisto a útulno."

"Jsem tomu ráda a bude-li to v mé moci, ochotně učiním vše, abych vám pobyt váš mezi námi poněkud příjemnila," děla mu na to Alice upřímně.

"Jste velmi laskava," odpovídal jí Harding, "dovolíte-li ale, požádám vás hned o něco: jsem totiž náramně zvědav se dozvědět, slečno, co vás přimělo opustiti váš domov v Clinton, abyste se stala nezištnou ošetřovatelkou z Kuby se vracejících raněných vojinů?" a při tom pátravě se v hezký její obličej zahleděl.

Ona sebou trhla, ale v zápětí tím milým úsměvem na rtech mu odpověděla: "Já? Oh, já jsem zde jako mnohé jiné ošetřovatelky z pouhého divčíchho rozmaru, anebo, chcete-li to tak nazvati, z pohnutek vlasteneckých. Neboť míním, že i ženy národa našeho mají v čase války slabou silou svoji poněkud přispěti. A jakým jiným způsobem mohou tak učiniti, nežli laskavým ošetřením ran našich válečných hrdinů?" dodala opravdově.

"Jste šlechetnou — pravou Američankou!" vyklouzlo Hardingovi z úst, s nelíčeným obdivem v oku. "Ale nehodláte se snad jednotvárnému životu ošetřovatelky věnovati již pro vždy?" tázal se s nemalým zájmem ve hlase.

"O nikoliv, k tomu by mi rodiče ani své svolení nedali. Míním se nyníějšího svého povolání vzdáti a do Clinton opět se navrátiti, jakmile ranění vojinové se zase uzdraví a odsud odejdou, což myslím, že nebude příliš dlouho trvati."

Harding si spokojeně oddechnul. Nevěděl ani proč, ale bylo mu sličné neznámé této dívky v tiché a uzavřené nemocnici jaksi líto.

"Doufám, že to bude dosti brzy," pravil nahlas, "a vy že se zase vesele a s ohledem na vykonanou vaši národní povinnost úplně spokojena vrátíte do milého svého domova."

Nenucený tento jejich hovor byl však teď náhle přerušen voláním jiného raněného vojína, nedaleko ležícího, jenž si od ní nějakou službičku patrně přál, a slečna Miltonova, s přívětivým pokynem hlavy na rozloučenou Hardingovi, k tomuto z lehka odvapila.

On zamýšleně díval se za ní. Jak výborně slušel jí ten skromný, ale vkusný úbor ošetřovatelky, pozůstávající z čistých světlemodrých šatů k štíhlému jejímu tělu ladně přilehajících, sněhobílé zástěrky před sebou a takového též čepečku na

bujných tmavých vlasech jejich spočívajícího. Mezinárodní známka "červeného kříže" v bílém poli krášlila pak oblé její levé ramě — emblem to lidskosti — a zároveň důkaz jemného citu a krásné duše, kteráž se jim v zájmu trpících synů vlasti zdobila. — A skutečně, myslel si Harding, jak ušlechtilou, jak vznešenou duší musí mítí nevinná a spanilá tato děvča, jež ochotně opustila rodiče, domov a veselou družnou společnost, aby nemocné vojiny něžně v nemocnici mohla ošetřovati! Toto za ni mluvilo více nežli celé svazky, neb může-li mladá dívka vlasti přinést oběť větší? Sotva.

Nelze upřítí, že vzhled i zajímavý zjev této milé dívky učinil na něho po dvakráte již hluboký dojem. Poprvé, při romantické příležitosti, daruje jemu, jí úplně cizému vojínu, krásné kvítka z pěkného jejího kloboučku; a podruhé zvláštní náhodou setkává se s ní zase, za okolností mnohem vážnějších, ba skoro tragických, ana uprostřed trpících vojinů vznáší se jako anděl spásy, přinášeje s sebou vítanou pomoc, sladkou něhu a novou sílu k ohroženému životu.

Harding ovšem svoji příjemnou ošetřovatelku, slečnu Miltonovou, vidal kolem sebe nyní stále a vícekrát za den několik přátelských slov spolu vyměnili. Ku delším hovorům raněný a dosud velmi slabý Harding neměl potřebných sil a jí nedostávalo se k tomu ani času, neb stále volána byla milou jí povinností od lůžka k lůžku jejich pacientů. Sloužila a ošetřovala všechny stejně ochotně a laskavě, a pro každého měla svůj milý, kouzelný úsměv, jenž do žil nemocných, bdělé péči její svěřených, jakoby magickou silou nějakou nový život vléval. Rány vojinů se den ze dne uspokojivě hojily, nemocní vůčihledě zase silili a každý dýchal novou nadějí v lepší budoucnost. Ranění vojínové o vlídné ošetřovatelce Alici říkali, že jest "andělem nemocnice", a vždy jméno její jen s úctou a vděčností vyslovovali. Alice byla v léčení jejich snad úspěšnější nežli sami doktoři, a tito se ze zdatné pomoci její zřejmě těšili a mnohdy ji uznání svoje za slouženou chválou projevíli.

A ona při blahodárném konání svém byla šťastna a spokojena. Obzvláště když s potěšením pozorovala, že i nebezpečná rána jejího zajímavého svěřence Hardinga též stále se lepší, hojí a úplné uzdravení v nedaleké budoucnosti mu slibuje. Ošetřovala jej ráda a s něžnou, takřka sesterskou péčí skrovné jeho potřeby obstarávala. A jak šetrnou a něhyplnou Alici uměla býti, to nejlépe dokazovala, když malými svými prstíčky lékaři oří častém čištění a obvazování jeho posud nezacelené rány vypomáhala. Neboť uměla si při tom počínati tak jemně a ohleduplně, že pacient necítil skoro žádných anebo jen nepatrných bolestí. Harding ji mnohdy po odchodu lékaře za zručnost tuto odměnil žertovnou poznámkou, že jest "rozenou ošetřovatelkou" nebo že by k životu přivedla snad i polomrtvého, kdyby toho potřeba kázala, čemuž ona v dobrotě své se mile jen usmívala.

Jinak ale byla s ním za řeči dosti plachou a nespělou, ač ani on nikdy s ní žádný důvěrnější hovor nezaváděl. Obával se toho. Bylť prozkoumáním svého vlastního nitra již dávno seznal, že sličnou a něžnou tu děvču miluje zářem první své horoucí lásky, ale snažil se tajemství své co nejvíce zakrývati. Ano, miloval ji, tu sladkou ideální bytost — to sám si mnohdy doznával. Ale věděl též, že miluje ji — beznadějně! Proto se s pocity svými vůči ni tajil a lásku svoji před ní úzkostlivě skrýval.

Někdy ovšem i na ni spozoroval, že se v domněle nepozorovaném okamžiku na něho nějak zvláště zaníceným zrakem dívá anebo jindy zase plaché své oči před nahodilým jeho hledem náhle klopi. To ale bezpochyby u ní nic neznamenalo — byl to asi jen klamný přelud roztoužené jeho obrazotvornosti. A jakou mohl on, chudý vojin, vůči rozkošné té dívce chovati nadějí? U vládního výplatčího ovšem uloženo měl asi tři sta dollarů, za vojenské jeho služby zachovaných, ale bylo to dosti, aby osměliti se mohl ucházeti se o přízeň dívky

z lepší rodiny? O nikoliv! A že takovou též byla, toho správně tušil die chování a uhlazeného způsobu řeči i skvostného dražšího oděvu, v němž ji poprvé v Clinton byl spatřil. A mimo toho, jakou budoucnost má on před sebou? Za pět neděl vyprší již lhůta jeho v armádě a on po úplném svém vyhojení aby zase šel získávat skrovný výdělek jako prodavač v tu kterém obchodě, jako to dříve činival. Či svolila by snad Alice státi se milovanou družkou jeho i přes to, že se mu peněžních prostředků valně nedostává? Což kdyby? Rád a svědomitě by se o ni staral a třeba do úmoru pro ni pracoval a se snažil šťastnou ji učiniti. Ale ne — to nemůže býti — to luzné jsou jenom sny — napádało jej hned po podobných úvahách. A v zápětí vzmužoval se k jiným, ráznějším, ale též smutnějším myšlenkám: Po uzdravení neprodleně nejen opustí pohostinnou nemocnici, ale i východ a odebere se do některého vzdáleného státu západního, kde energickou práci a píli věnovati se bude jakémukoliv povolání, při němž po čase snad zapomene na roztomilou neznámou dívku, kterouž podivný osud již po dvakráte mu přivedl do cesty.

VII.

Dnové v nemocnici jim takto rychle mijely a každý přinášel s sebou našemu poddůstojníku více sil tělesných. Rána v prsou se mu též hezky již zacelovala a on teď často již na lůžku svém se i posadil. A než uplynuly dva měsíce jeho tam pobytu, Harding k vůli vitané změně a lepšímu oběhu krve pomalu pokoušel se po světnici semo tamo i přecházeti. Mohl si teď delší chvíli krátiti i oblíbeným svým čtením anebo družným rozhovorem ostatních se uzdravujících vojinů, kteří s ním zde nuceni byli ještě zůstati. Někteří lehčeji ranění byli nemocnicí již opustili a jiní záhy je následovali. Harding těmto někdy až záviděl a jindy zase si přál, aby se stav jeho tak rychle nelepšil, neb teskno mu bylo pomýšlení na opětné opuštění nemocnice, v níž dlela ta jediná dívka, kteráž osobním půvabem, milostí a příjemnou povahou svoji dovedla probuditi v něm ty sladké pocity, srdci jeho doposud neznámé. Ale což to platno? myslil si, čím dříve možno mu bude odsud odejiti, tím lépe pro něho. Aniž by to ale na sobě pozoroval, stával se den odc dne více zamlklejším, s tichou resignací oddávaje se svému osudu a pevně a sebe jsa odhodlán, Alici tajnou svou lásku nikdy neprojeviti.

Slečna Miltonova byla ale k němu stále stejně přívětivou, ba chovala se vůči němu mnohdy přátelštěji, nežli k jiným. On připisoval to ale její trochu lepší známosti s ním a v duchu ani nepřipustil, že by se spanilá tato dívka navzájem i s ním v myslí své mohla obírat. Ale kdyby byl mohl touhyplně myšlenky její sledovati, když po činné denní povinnosti v nemocničním oddělení večer konečně sama v skromném, ale čistém svém pokojíku se ocitla — tu jistě by mu srdce jeho bylo radostně zabušilo. Neb Alice — ta něžná, andělská Alice — v fiadrech svých přechovávala též sladké své tajemství. Ale Harding netušil.

* * *

Jednoho dne, v hodinách vyhrazených pro návštěvníky nemocných, vstoupil do úřadovny nemocnice obstarožní, slušně oděný pán a zdvořile tázal se, nemešká-li zde raněný seržant Richard Harding a nemohl-li by jej viděti. Dozorce, nahlédnuv do seznamu, úslužně přisvědčil a zároveň odkvapil, aby přítele našeho o návštěvě cizího muže napřed uvědomil. Na chodbě setkal se ale s Hardingovou ošetřovatelkou Alicí, a maje naspěch, této hned úlohu svoji předával. Tato vrátila se mezi své nemocné a překvapeného vojína o tom zpravila.

"Pravíte, že jest to starší již pán?" dotazoval se ji jako v zamyšlení.

"Ano, to jest, co sdělil mi dozorce."

"Ale kdo by to mohl býti — vždyť mne zde vůbec nikdo nezná?"

"To nevím, ale přejte si s vámi mluvit. Z hovoru pak seznáte snad, kdo on jest," podotkla Alice, údiv a zvědavost částečně s ním sdílíc.

"Ano, máte pravdu, řekněte mu, nechť jen vstoupí," odvětil ji Harding.

A co tato odcházela, on snažil se v mysli uhadnouti, kdo by tak nenadálý návštěvník mohl býti. Ve volných hodinách těch navštěvovalo sice nemocnici mnoho lidí, zejména nadšenější ženy a dívky, denně s sebou buďto přinášejíce kytice vonných čerstvých květin, jemnější lahůdky, noviny a knihy k jejich pobavení anebo různé jiné případné dárky, jimiž laskaví neznámí návštěvníci projevíti chtěli uznání a vděčnost svou na Kubě raněným anebo onemocnělým americkým vojínům. Ale čistě soukromých čili osobních návštěv příbuzných měl zde vůbec málokterý, a proto se to Hardingovi zdálo tím podivnějším, věda, že příbuzných anebo nějak zvláště známých v ohromném New Yorku úplně postrádá.

Mezi tím se však slečna Miltonova již zase vracela pospolu s neznámým pánem, jehož k lůžku Hardingovu doprovodila, načež hned se zdvořile zase vzdálila.

Seržant Harding, poněkud ještě bled a slabý po přestálé své delší nemoci, dle nedávného svého obyčeje seděl na lůžku a klidně vyčkával příchodího. A když tento se přiblížil, povstal mu se slabým namáháním v ústrety, aby nabízenou pravici neznámého v srdečném potřesení přijal.

“Seď, jen seď, milý Richarde,” oslovoval jej neznámý cizinec vesele a s přidechem důvěrnosti, již se oslovený až podivil, “nenamáhej se mně k vůli! Nu, a jak se ti zde, hochu, přece daří? Byl's raněn v prozlklé té šarvátce na Kubě, že ano? Ale tak zlé to již není, není-liž pravda?” dodával chvatně.

“Daří se mi dobře, děkuji,” odvětil z překvapení nevycházející Harding, pátravý svůj zrak na mluvícího muže upíraje, “a rána nečiní mi již skoro žádných obtíží. Ale nepamatuji se, že bych byl měl kdy tu čest vás —”

“Oh, skutečně — ty mne doposud tedy nepoznáváš? Což jsi již úplně zapomněl svého strýčka Joe-a Hardinga?” usmíval se tento upřímně.

“Vy — můj strýček? — strýček Harding?” opakoval po něm jako ve snách překvapený poddůstojník — “na to jsem opravdu ani nepomyslel. Ale je to vůbec možné? A jak sem na východ přicházíte? Měl jsem za to, že zdržujete se pořád někde v severním Michiganu!”

“Ano, hochu, ty's můj synovec, a já se na tebe dobře pamatuji, ač neviděl jsem tě již od chlapeckých tvých let. Ale teď, Dicku, potřesme si rukou jako blízcí příbuzní ještě jednou,” při čemž si oba mužové ruce pevně znovu tisknuli.

“A máš pravdu, — domov můj byl a posud jest ve státu Michiganu. Zde teď pouze dlím návštěvou, a to hlavně k vůli tobě, milý hochu,” doložil starší Harding.

“Skutečně — a jak to, strýčku? Věděl jste snad, že jsem zde?” se zřejmým zájmem tázal se vojín.

“Ano, věděl, neb o zranění tvém i příjezdu sem po lodi “Relief” dočetl jsem se v novinách. Bylo to pro mne velké překvapení a neštěstí tvé v boji hodně mne dojmulo, neboť vůbec nevěděl jsem ani, že nalezáš se v řadách naší armády. Podle jména však věděl jsem, že's to ty a hned tehdy si byl umínil, že tě v nemocnici navštívím. Ale obchodní moje záležitosti na žádný pád nedovoľovaly mi z domova vzdáliti se dříve, ač celou tu dobu byl jsem jako na trní. Nyní jsem ale již u tebe a věř, hochu, opravdu rád, že tě nalezám již zpola vykřesaného po ošklivé té ráně.”

“Těší mne upřímně, milý strýčku, že se o osud můj tak živě zajímáte,” odpověděl mu s vděčným pohledem mladý poddůstojník. “Byl bych vám zajisté častěji psal a o stavu svém vás dopisem uvědomil, neznal jsem ale vaší adresy; bez této nemohl jsem tak učiniti.”

“Nu, toho již nechme,” vpadnul mu strýc do řeči. “Doposud vše dobře dopadlo. A že se o osud tvůj opět zajímám, jest zcela přirozeno. Nemám na světě též nikoho mimo tebe, neb nikdy jsem si vlastní rodiny byl nezaložil. Dříve byl jsem k tomu příliš chudým, a teď, když štěstěna se na mne v obchodě stále usmívá, nemám k tomu již chutě. Bezpochyby že zůstanu již starým mlá-

dencem, ale ty, milý Dicku, — ty, hynoucí náš rod musíš opět osvěžit a rozmnožit."

Vojín se poslední větě strýčkově jen usmál. "Napřed ale zajistiti si budu muset slušnější budoucnost a pak teprve mohu na něho podobného pomýšleti. Ostatně jsem ještě mlád a takové myšlenky mně ani posud nenapadají," pravil.

"Nu, nu," chápal se zase slova starší pán, s významným úsměvem na synovce pohlížeje; "vím, že vojínové z pravidla žádným přebytkem zrovna neoplyvají. Nějaké to ale s tebou bude — o to se přítomně nestarej. Což nevidíš, že se o tvou budoucnost, jak se na strýčka sluší, opravdově zajímám, a z řeči mé též mohl jsi již tušiti, že se ze mne k starosti stal muž ne-li bohatý, tedy alespoň dosti zámožný. A s kým jiným měl bych nastrádané jmění své sdíleti, nežli s tebou, ty hrdinný hochu? Ani nevíš, milý Richarde," pokračoval hned zase, "jak hrdým jsem na tebe, jediného svého synovce — hrdým proto, že s v zájmu slavné naší vlasti čestnou ránu na bojišti utřil. Ano, tím velmi jsi se strýčkově svému zachoval, neb od jakživa býval jsem nadšeným Amerikánem a mohutnou vlast svou vždy nade vše miloval. Věř, že nebýt tak starým, sám bych se byl za války k vojsku dojísta hlásil, jak mne ti umounění Španělové nestydatostí svoji před válkou dopalovali. Postaci ale, že proti těm zlotřilcům zbraň svou tasil alespoň jeden Harding," končil teď skoro válečně rozohněný pan Harding, zrakem na mužné postavy synovcové s obdivem a se zalíbením spočívaje.

"Ale, strýčku, vždyť je to přece povinností každého amerického junáka, býti zdárným synem svého národa a nikoli zásluhou," odvětil mu s úsměvem Richard.

"Ovšem, pravdu děláš," přisvědčil mu tento, "ale bohužel, ne každý soudí tak o té věci, jako ty."

V podobný nenucený hovor zabráni, strýček a synovec setrvali pospolu déle dvou hodin, navzájem mnoho i ze zajímavých soukromých svých zkušeností si pověděvše. Posléze měl se však starší pan Harding k odchodu do hotelu, kde prozatím byl ubytován, srdečně se se synovcem rozloučiv. Dříve tomuto ale sdělil, že hodlá se v New Yorku a Brooklynu zdržeti po více dní a slíbil, že do nemocnice co nejčastěji návštěvou zavítá.

A skutečně, přicházel sem pak téměř denně. Oba Hardingové mivali za schůzek těch mezi sebou delší, srdečné rozhovory, jež stejně utěšeně zdály se působiti na mysle staršího i mladšího. A když pak se po posledním setkání svém konečně zase rozcházel, cítili bezděky, že těžce poříšeovatí budou milou přítomnost jeden druhého. Na rozchodu si ale slíbili, že se co nejdříve možno zase sejdou, neb Richard strýčkově ochotně byl přislíbil, že po uzdravení svém na delší návštěvu k němu do Michiganu zavítá.

Slečna Miltonova ovšem že se z úst Hardingových záhy dozvěděla, kým neznámý pán vlastně jest, aby ani s některými podrobnostmi ze života strýcova se před ní nikterak netajil. Jen jednu příjemnou věc jí zúmyslně zamlčel a ta byla, že po svém opuštění nemocnice darem obdržeti měl od štědrého ujee svého celých pět tisíc dollarů jako první část ku založení své vlastní domácnosti. Proč tak učinil, to věděl on sám snad nejlépe. — Od objevení se strýčkova byl však stále veselejší a hovornější, a Alice změnu tuto na něm záhy spozorovala. Jednou za hovoru s ním se mu o tom žertem zmínila.

"Ráda bych věděla, pane Harding," pravila, "jakou záhadnou mocí na ducha vašeho působil ten roztomilý váš strýček? Jste od onoho času všecek změněn, co se duševní vaší nálady týče. Na rtech častěji teď zahraje vám úsměv a někdy pozoruji, že jste mnohem veselejším, než jste býval dříve."

"Zdání vás snad jenom klame, slečno Miltonova. Ale máte pravdu, strýček jest vskutku člověk roztomilý a delší příjemný styk s ním hravě ve mně vzbuzuje náladu poněkud veselejší," odvětil jí s úsměvem Harding.

“Tak vidíte, co se nám všem nepodařilo, to rázem dokáže ten čarovný váš strýček. Skoro bych na něho zárlila,” dodala zpola vesele a zpola vyčítavě.

Postřehnuvši však, že nestřežená poznámka její na rtech vojínových vyvolala náhlý šťastný úsměv, rychle v rozpacích se od něho odvrátila, aby rozkošné své uzardění před nim ukryla.

VIII.

Zdraví hrdiny našeho se vůčihledě lepšilo a skoro dokonale zahojená rána nedělala mu již prázdných obtíží. Strávil s ní v nemocnici skoro tři měsíce, a téměř toužil již po teplém sluněčku a čerstvém, osvěžujícím vzduchu. Asi ve čtrnácti dnech měl již uzdraven opustiti nemocnici, ale dnes poprvé dovolil mu lékař, aby se z ní vzdálil za příčinou občerstvující procházky nedalekými ulicemi.

Byl při tom šťasten jako dítě. Po drahném čase zase na sebe obléknul ladný a vyčištěný svůj vojenský stejnokroj a chvátal ven do volného vzduchu a pod širou modrou oblohu, sotva všimaje si výstražného volání slečny Miltonovy za ním, aby se venku na žádný pád na poprvé příliš dlouho nezdržel. Cítil se asi tak jako milý ten ptáček, jenž po delší dobu v kleci jsa uvězněn, zase náhle vpuštěn je do volné přírody.

Vracel se teprve po dvou hodinách. Tváře mu potěšením a rychlejší chůzí na čerstvém vzduchu zase zaplály bývalou svěžestí, a z usměvavých jeho očí zářila mu radost a veselost. V ruce opatrně nesl krásnou kyticí čerstvých květin, již u květináře na cestě byl koupil, a kterou darovati hodlal milé svoji ošetřovatelce, Alici, jako malou upomínku na první jeho vycházku.

Tato vítala jej takřka již ve dveřích, ale s obličejem tak strojeně vážným, že by se jí Harding byl s chutí dal do smíchu. A bez okolků začala jej jako děcko plisniti, namáhajíc se, aby rozhorlené vzezření své při pohledu naň jaksi udržela.

“Tohle je hezké, pane Harding, tak dlouho zůstatí venku,” ulevovala si. “A jak jste uhřátý! Což nevíte, že jest to pro vás ještě nebezpečno a že já za zdraví vaše úplně jsem zodpovědna? Podruhé za to nesmíte nikam, leda byste na svou čest slíbil, že se navrátíte v malé půl hodince — rozumíte?”

Dále ale pro nakažlivý smích Hardingův již nemohla a v zápětí musela se smáti s ním.

“Nehoršíte se proto na mne, slečno Miltonova,” pravil mladý muž vesele, “a zde, prosím, v odměnu přijměte několik těchto milých květek. Jsou hezké, vidíte že?”

Tato si těchto teprve teď povšimla.

“Ano, krásné — ale co vás to jen napadá, pro mne květiny kupovati? Kdyby vás tak teď doktor při tom viděl...” A místo plisnění teď náhle oči klopila a půvabně se zardívala.

“Doktor však nevidí,” odpovídal on přitlumeným hlasem, v němž jakoby něžná prosha se skrývala. “A hleďte,” pokračoval, “já též dnes opět jednou vyzdoben jsem tím milým růžovým poupátkem, tehdy vámi mi darovaným, a které náhodou v kapse svého kabátu dnes jsem nalezl.”

“Cože? Vy nepatrně to umělé kvítko u sebe posud chováte?” pravila v plachých rozpacích, štěstím zářící své oči na toto na prsou jeho s údivem upírajíc.

“Ano, a jsem tomu rád, že bylo v pouzderku ještě před škodou úplně zachováno, nebo dáreček ten byl a jest mi velmi milým...”

Zarazil se, a oči jejich se neodolatelnou mocí jakousi v delším pohledu navzájem setkalv. Oba, takto naproti sobě stojíce, ocitli se v rozkošných rozpacích, a sličná její tvář polila se nachovým ruměncem.

“Nu, přijměte,” vyhrklo konečně z usmívajících se rtů poddůstojníka.

Na místo odpovědi ona však vztáhla jen ruku svoji po podávané jí kyticí, azašeptajíc svoje sotva slyšitelné díky, s ní do pokojíku svého rychle odkvapila.

Čtrnáct dní co nevidět uplynulo, a seržant Harding hotovil se k opuštění nemocnice. Byl již úplně zdrav a přímá, statná postava jeho při pohybu zase jevila bývalou svoji sílu i pružnost. Obličej jeho, dle živosti a barvy svoji, též svědčil o dokonalém a opětě navraceném zdraví.

V den před odchodem jeho byl již úplně hotov se svými skromnými přípravami, a vyčkával jen vhodné příležitosti, aby se slečnou Miltonovou několik slov v ústraní mohl promluvit. Byl v minulých několika týdnech chování se milené té dívky vůči sobě bedlivě pozoroval, a k nemalé své radosti znenáhla seznával, že on jí též není úplně lhostejným.— Ach, jak blaze mu při pomýšlení tom bylo — jak vděčným byl šťastnému svému osudu, že jej s drahou tou bytostí tak nenadále v nemocnici byl svedl!— Teď, před samým odchodem, byl pak odhodlán nabýti o tom jistoty, a k účeli tomu minil požádati ji o tajnou rozmluvu — dostaveníčko. Již předem se chvěl, co tomu Alice asi řekne.

Po ranní lékařské prohlídce se kýžená příležitost k tomu naskytla.

“Slečno Miltonova,” oslovoval Harding nesměle svoji ošetřovatelku, “zajisté vám asi je známo, že zítra již odsud odjíždím?”

“Ano, vím to,” odpověděla mu smutně, “lékař mi to včera sdělil.”

“Ale než odejdu, přál bych si od vás jistou laskavost, budete-li ovšem ochotna mne vyslyšeti,” pokračoval vojín, upřímným okem svým na ni pohlížeje.

“To učiním mileráda, a bude-li věc, o níž mne požádáte, v moci moji, pak ochotně vám jako jindy posloužím. Jen se mi svěřte,” dodávala dívka vliďně, vidouc, že Harding teď jaksi váhá.

“Chtěl jsem vás, slečno, požádati jen o tajnou rozmluvu, za níž chci vám něco důležitého sdělití,” pravil posléze.

“Tajnou rozmluvu? Mně chcete něco důležitého sdělití?” opáčila ona, nemálo překvapena.

“Ano, vám. Učiňte tak, prosím, slečno Miltonova, neb nemáte snad ani tušení, jak tím myslí moji ulevíte.”

“Věru, ani nevím, co vám na to, pane Hardingu, mám říci,” děla Alice všecka zmatena a zrádná červeň v hezký obličej její zase se již vkrádala.

“Jen řekněte ano, to ostatní vysvětlím vám později,” naléhal na ni tento žertovným hlasem.

“A kdy a kde přál byste si se mnou se setkati?”

“Dnes večer, v jiho-východním rohu zahrady za naší nemocnicí. Přijdete?” lpěl na žádosti své Harding.

“Ale, vždyť něco podobného není ošetřovatelkám dle přísných pravidel nemocnice ani dovoleno. A pak — pak slušnost mladé dívky káže — chrániti se takových večerních vycházek,” rozpačitě zdráhala se slečna Miltonova.

“Ona pravidla nemocnice snadno by se dala obejiti, neb jsem jist, že nás při tom nikdo neuvidí; ale druhá vaše příčina ovšem záleží na tom, jakou důvěru chováte k tomu, s nímž máte se sejiti,” pravil Harding smutně, s patrnou výčitkou ve hlase.

“Přijdu,” pravila jednoduše, rychle k němu vzhlédnouc. “Ale v kolik hodin budete mne očekávati?” tázala se.

“V devět; tou dobou bezpochyby bude zahrada již úplně opuštěna,” vysvětloval jí s blaženým úsměvem teď poddůstojník.

Po krátké, nikým nepozorované této domluvě, Alice brala se za povinnosti svoji mezi nemocnými a Harding, v nitru svém šťasten a spokojen, za nedlouhou vycházel z nemocnice za účelem poslední procházky.

Jeden ani druhý nemohl se však večera téměř ani dočkati.— Co jí mladý muž asi chce sdělití? prochvívalo stále rozrušenou myslí její, zatím co on hořel již nedočkavostí, aby sličné a zbožňované té dívky celé své nitro otevřel.

Nastal krásný, jasný večer. V prostranné zahradě nemocniční na sedadlech z počátku hovělo si několik pozdravujících se vojinů; ale jeden po druhém, užívše příjemného chladu letního večera, po kratší anebo delší chvíli ubírali se zase dovnitř a na odpočinek.

Před devátou hodinou přicházel sem Harding. Rozhlédl se kolem sebe a z hluboka si oddechnul; v zahradě mimo něho nebylo již nikoho.

Došel do rohu, jež slečně Miltonové k dostaveničku jejich označil, a zde na lávku pod košatými stromy usednul. V slastné zadumání brzy jsa pohroužen, ani nepozoroval, že minuty rychle ubíhají. Oči snivě upřeny měl na zadní vchod nemocnice, v němž po delší chvíli objevila se štihlá dívčí postava.

Byla to Alice. Lehkým krokem blížila se k němu a on vzhopiv se, bral se jí v ústrety. V nejbližším okamžiku byli již u sebe. Vztáhnul k ní ruku a promlouval:

“Ach, slečno Miltonova — jsem tak rád, že jste přišla,” a pokyna jí rukou na sedadlo, sám se vedle ní též usadil. “Chtěl jsem vám za poslední této příležitosti předně vysloviti vřelé své díky a hlubokou vděčnost za vzornou a v mnohém obětavou vaši péči, s jakou jste mne v nemocnici ošetřovala,” pokračoval Harding. “Buďte ujistěna, že na laskavost vaši nikdy nezapomenu.”

“Díky ani vděčnosti mně, pane Hardingu, nemusíte býti zavázán; činila jsem jen svou povinnost jako ošetřovatelka, a to ochotně a ráda,” odmítala slečna Miltonova.

“Vim to, vim,” odpověděl jí tento. “Ale přece jen zasluhujete od nás vojinů zaslouženého uznání za tolik dobroty a mnohé ty paprsky štěstí, jež jste jednotvárným životům našim v nemocnici přítomností svoji poskytla.”

“Skutečně? Mluvíte pravdu? Zdá se mi však, seržante, že pouze pochlebujete. Se mnou tak ale činiti nesmíte, neb nejsem přítelkyní pochlebníků,” pravila Alice, žertovně prstem mu hrožíc.

“Nepochlebují, a minim to upřímně,” bránil se Harding mírným hlasem, “co se vlastní mé osoby týče. Neb pobyt můj v nemocnici byl milou přítomností vaší velice příjemným — dovolíte-li, řeknu oslazen — poněvač jsem se naučil vás —”

Ale po slovech těchto opět náhle se zamlčel.

“Naučil vás — co?” opakovala po něm pomalu a tiše hezká ošetřovatelka, kteráž za posledních jeho slov rdící se obličej od něho zpola odvrátila, aby patrně rozechvění i ruměnce její vojin nepostřehl. Tajený dech a prudce dmoucí se její prsa nejlépe však dosvědčovala hluboké její vnitřní pohnutí.

“Naučil se vás milovati — Alice — milovati a zbožňovati!” vydralo se z úst jeho násilně. “Ano, slečno Miltonova — miluji vás s celou svojí duší — miluji již od okamžiku, co jsem vás v Clinton poprvé byl spatřil!” dodával Harding vřelým hlasem. Ruka jeho mezi tím chopila se její a on tuto ve své vroucně tiskna, něžně a napnutě pohlížel v její sličný obličej, z kterého vyčísti chtěl konečný rozsudek nad štěstím svého života.

Rozechvěné její rty neměly však síly, sladká ta slova též vysloviti. Maně cítil jen, že teplá, jemná ručka její i jeho navzájem tiskne, a z láskyplného pohledu jejich velkých upřímných očí dočetl se všeho ostatního. Přivinul ji něžně k sobě a rty jejich setkaly se v prvním, dlouhém polibku...

Byli blaženi. Tiše seděli tu sobě přítuleni a hřížili se v luzné sny o sladké své budoucnosti. Mezi horoucí polibky jejich první lásky mísil se teď občas jen šepot šťastných milenců, nad nimiž listí stinných stromů vítězoslavně šumělo své staré noční báje...

Setrvali zde dlouho do noci. Když se však opětně zvedli k odchodu, byli úplně domluveni a srozuměni. Svěřili si vše a pevně doufali, že láska jejich v blízké budoucnosti dojde šťastného zakončení.

Na rozchodu vřele se rozloučili, a zatím co blažená Alice hbitě blížila se k zadnímu vchodu nemocnice, Harding v šťastném zamyšlení díval se za ni. Tato se po několika krocích náhle ale zastavila a znovu obrátila, jako by na něco byla zapomenula.

"Ó, Dick!" zvolala přitlumeně, lahodným svým hlasem.

"Ano, — co jest, drahoušku?" a skokem byl zase u ni.

"Nic více a nic méně, než že ti nikdy neodpustím bláhovou tvoji nesmělost s milou láskou tvoji se mi přiblížiti, dokud domníval jsi se býti chudým. Jalo bych tě i bez bohatého tvého strýčka stejně ráda byla nevyslyšela," končila na oko rozhořčeně a s pňvabným sešpulením svých růžových rtíků.

Štěstím usmívající se Harding na místo odpovědi vroucně tyto znovu jen políbil, a ona, takto jsouc odměněna, v zápětí na to tiše zmizela ve dveřích nemocniční budovy.

IX.

O tři měsíce později odbývati se měla v městě Clinton tichá, šťastná svatba. Láskou a vnitřním blahem zářící nevěstou nebyl pak nikdo jiný, než slečna Alice

Miltonova, bývalá naše ošetřovatelka v brooklynské nemocnici. Ženichem jejím byl pak hrdina náš, Richard Harding, jenž v několika dnech měl sem se strýcem svým již z Michiganu přijeti.

V domě pana Milтона, jejího otce, byl teď samý radostný ruch a šum. Vše připravovalo se k šťastné té události, neb Alice byla jedináčkem rodiny. A že pan Milton byl dosti zámožným mužem, máje pěkný a prospívající obchod klenotnický, chtěl si na svatbě své jediné dcery ovšem nechat trochu záležet. Milující matka její taktéž pak nelenila, a pospolu s budoucí nevěstou po několik již týdnů výhradně věnovala se jen jediné milé práci — připravování a shromažďování krásné výbavy pro rozmilou svou dcerušku.

A budoucího svého zetě posud ještě ani osobně neznali. Ale to jim nevadilo, Alice mluvila o něm jen to nejlepší, a co více, s celou duší jej milovala; a tudíž nezbyvalo jim nic jiného, než přátelsky v kruh svůj jej přijmouti. Již předem těšili se na konečný příchod jeho, neb dle chování dceruščina již tušili, že ji úplně šťastnou učiní.

Bylo jim to z počátku trochu divné, když se Alice asi před dvěma měsíci z nemocnice domů vrátila a s láskou svojí k mladému poddůstojníkovi znenáhla se jim svěřila. Po podrobnějším jejím vysvětlení pochopili však úplně, co se milému srděčku jejimu za ošetřování raněného Hardinga přihodilo, a s úsměvem k přípravám ku svatbě svolili. Nu, vždyť nepřáli si než dokonalého štěstí svého dítěte — a to blaženo bylo již při pouhém pomyslení na neznámého jim vojína. A to dobrým těm rodičům postačilo.

Zatím co toto dalo se v Clinton, ze severního Michiganu přijížděl sem šťastný ženich v průvodu bodrého a veselého svého strýce. Starší pan Harding prozatímne ponechal výnosný svůj obchod dřevařský v rukou spolehlivého příručího, a sám jel, aby přítomen byl svatbě milého svého synovce "Dicka", jakž jej důvěrně stále nazýval.

Tento po opuštění nemocnice ovšem jel hned k strýčkovi, k nemalé radosti tohoto, a po bližším seznámení se s jeho obchodem, byl mu v tomto stále účinně nápomocen.

Strýc jen nerad ztratil by výborné jeho pomoci, a proto záhy učinil mu návrh, aby po sňatku svém usadil se v Michiganu a stal se jeho společníkem v obchodu. Dříve nebo později beztoho odkazem případně Richardovi vše, obchod i slušné úspory, a takto by se mladý muž do všeho alespoň dříve již vpravil.

Vděčný synovec prozatím ale laskavou nabídku strýcovu s díky odmítá, a s úsměvem vše k rozhodnutí ponechává budoucí své nevěstě. A při tom důvěrně mu sděloval, že dle dopisů slečny Miltonovy i otec její po čase hodlá předati obchod svůj příštímu manželé jejimu, a záležitosti tedy bude i na ní, kam se v štěstí svém po sňatku mají uchýliti.

* * *

Jest po svatbě. Šťěstím a blahem překypující novomanželé připravují se na kratší svatební cestu do teplejších jižních států, a srdečně loučí se s rodiči Miltonovými i se strýčkem Hardingem. Starší tito lidé se vespolek brzy a dokonale spřátelili — jen na jedné věci se mezi sebou nikterak nemohou shodnouti. Jedná se tu totiž o velmi důležitou věc — kam že novomanželé, po návratu svém z jihu, napřed vlastně mají zavítati: k dobrému strýcovi, či zpět k laskavým rodičům? Všichni stojí na svém a uvádí pro i proti všemožné své důvody, ale ku konci se smíchem očitnou se zase tam, kde byli počali.

Posléze celá pře jejich předložena před usmívající se mladé manžele, a tito po kratší úmluvě vítězoslavně hlásí, aby zde pohromadě všichni jen tak setrvali, že povi jim to — až se ze svatební své cesty vrátí.

Sanice andělská jízda,
ale čertův zvrát .

Z kreseb Mikuláše Aleše k národním pořekadlům.

Ninina láska.

Napsal Bedřich Moravec.

BYLO krásně o "dušičkách" na hřbitově Sv. Stipana v dalmatském městě Splitu. Hřbitov ležící na výspě ostře do moře zabíhající podobal se rozkošné zahradě. Moře bylo klidné, slunéčko hrálo, cypřiše a vavříny po hřbitově nasázené zelenaly se jako v létě, nic nenasvědčovalo blížící se zimě, proto velké množství lidí vypravilo se dnes na hřbitov. Šli sem někteří navštívit hrobů svých drahých zesnulých, ale mládež splitská šla sem dnes na procházku, protože nábřeží kolem přístavu, obyčejné to dostaveníčko všech procházejících se, bylo dnes pusté, pak že dnešní den mrtvých byl jediným dnem v roce, kdy na hřbitově Sv. Stipana sešla se všechna lepší společnost města, a konečně, že patřilo to k "bon-tonu", jítí dnes na hřbitov.

Mladé dámy byly tu všechny, většina jen z té příčiny, aby podívaly se, jak družkám jejich sluší černý šat a krajková veletta na hlavě, což obléká se jen o pohřbech a o "dušičkách" a nechaly se zároveň v smutkovém úboru obdivovati mladým pánům na hřbitov zavítavším.

Na cestě středem hřbitova vedoucí, širokému stromořadí podobné, panoval čilý život. Lid proudil tu v hustých davech, u jednotlivých stromů stáli prodavači zmrzliny volající pronikavým hlasem své: "gelatti, signori, gelatti". Lidé bavili se hlasitě, smích ozval se přes tu chvíli ze zástupu a někde zástup tislil se kolem prodavače vína nebo vody oslazené "mistralem". Nic tu neupomínalo na místo mrtvých, spíše hřbitov dnes podobal se místu, kde odbývá se veselá slavnost národní. Dušičková slavnost na jihu.

Mladý úředník Ruzič veda pod paží snoubenku svoji spanilou a bohatou signorinu Angelu Bonavita, dceru váženého splitského kupce, kterou miloval již z dob studentských, ale s níž zasnouben byl teprve týden, pracněrazil sobě a své krásce cestu hustým davem. Uvázli oba chvílemi v tlačenci, při čemž vždy ztratili obstárlou slečnu Anettu, příbuznou Angelinu, kterou jim paní Bonavitová dnes přidělila z té jediné příčiny, že na jihu není obyčejem, aby děvče vycházelo samotné se svým milencem, třeba už měli před svatbou.

Kdykoli se jim slečna Anetta ztratila v tlačenci, milenci použili k důvěrné rozmluvě několik těch okamžiků, než bystré oko slečnino vyslidilo v davu vysokou postavu Ruzičovu.

"Nebylo by lépe jítí některou postranni cestou?" tázala se Anetta, proklestivši si po kolikáté již cestu ku své chráněnce.

"Chtěla jsem to již sama navrhnouti," řekla Angela. "Navštívila bych ráda hrob Ninin, souhlasi-li totiž signor Ruzič?"

"Budu vám povděčen, signorino," odvětil Ruzič galantně. "Chtěl jsem vás již před chvíli poprositi, byste i mně dovedla navštívit hrob drahé mi bytosti a vykonati na něm krátkou modlitbu. Kdo ví, kdy zase přijdu na hřbitov."

"Vy tu někoho máte?" divila se Angela. "Vždyť nejste Splitčan a pokud vím, nemáte příbuzných v našem městě."

"Mám tu na hřbitově přítele," odvětil Ruzič a tvář jeho dosud usměvavá pojednou pokryla se vážným, skoro smutným výrazem. "A že hodláte vy na hrob své přítelkyně Niny, půjdeme společnou cestou. Hrob mého přítele Borského je nedaleko hrobky Niny Miličovy."

"Jakže? Sergente Borský, nešťastný milenee Ninin, byl vaším přítelem?" udivena tázala se Angela.

“Vždyt nešťastný ten muž byl odněkud z dalekého severu, tuším až z Boemie,” vmísila se v hovor slečna Anetta.

“Signorina Anetta má pravdu,” odušil Ruzič, zdvořile se starší slečně ukloniv. “Můj přítel Borský byl skutečně rodem Čech a meškal ve Splitu jen krátký čas jako účetní šikovatel, byv za okupace Hercegoviny jako vojin přidělen zdejšímu zásobnickému sboru. Račte se však, mé dámy, rozpomenouti, že studoval jsem práva v Praze a tu jsem se s Borským seznámil.”

“Ah ovšem, signor Ruzič je Chorvat a narodnjak, proto studoval na slovanské universitě,” trochu jizlivě podotkla Anetta a se strany pohrdlivě pohledla na mladého muže.

Angela, dobře postřehnuvši tohoto pohledu své příbuzné, aby dojem jeho smazala, přitiskla něžně levici svého snoubence, v níž byla pravici zavěšena k svému boku.

Ruzič byl Chorvat ze severní Dalmacie a nadšený chorvatský vlastenec, slečna Anetta byla Italka, zapřisahlá nepřítelkyně všeho slovanského, tedy i snoubence své mladé příbuzné, Angela však byla Chorvatkou, vzdor tomu, že vychodivši školu italskou, chorvatštinu mluvila bidným nářečím dalmatských přístavních měst a domácího vychování jen italského se jí dostalo. I starý Bonavita, ač chorvatštinu skoro ani mocen nebyl, přece byl nadšeným Slovanem. Vlastenců chorvatských s italskými jmény, jazyka slovanského neznalých, měla Dalmacie do nedávna hojnost.

To vysvětluje dostatečně poslední věty hovoru našich tři známých.

“Povíte mi potom, jak jste se se sergentem Borským seznámil?” tázala se Angela, vyslavši k svému snoubenci unylý pohled krásných svých černých očí.

“Povím rád, mio angelo,” odvětil Ruzič ochotně.

Došli podél zdi hřbitovní k řadě hrobek. U jedné z nich zastavily se obě ženštiny a shrnuvše černé velety přes hlavy, poklekly a ponořily se v modlitbu. Na mramorovém kamenu ve štítu hrobky byl zlatými písmenami vyryt nápis: “Famiglia Milíč”. Ruzič ustoupil několik kroků od hrobky a stanuv u nízkého rovu, neupraveného, polozapadlého, pokřižoval rov, sňal klobouk a po tichu odříkával “otčenáš”.

Rov zdoben byl jednoduchým dřevěným křížem černě natřeným s tabulkou, na níž neumělým písmem napsáno bylo: “Armillo Borský, sergente de i. r. regimente Nro. 36”.

“Vida,” dumal Ruzič, pohlížeje na neúhlednou tabulku. “Český básník dříme tu věčný sen pod italským nápisem. Nikdo z toho nápisu se nedohádá, co srdce jeho cítilo, jak vznešeně bilo pro myšlénky jeho vlasti. Odpočívá tu šikovatel 36. pluku. Toť vše. Ostatní pokryla země.”

V tom pocítil Ruzič jemný dotek něžné ruky na svém rameni a když se ohlédl, spatřil, že Angela stojí vedle něho. Pozdravil ji úsměvem.

“Kako se zove vaš prijatelj?” tázala se Angela jemně.

Dosud byli milenci hovořili jen italsky, teď pojednou dívka v mocném jakémsi pohnutí duševním oslovila snoubence svého chorvatsky a jemu zdála se mateřština jeho v ústech jejích tak sladkou, že blaženě se usmál, ručku její na ústa přitiskl a odvětil: “Jarmil Borský, moja draga.”

“A byl Slovan, že?” tázala se opět.

“Byl českým básníkem, vznešený duch, idealista, ale nešťastný člověk”, odvětil jí s bolestným přízvukem ve hlase.

“Zoufal si z lásky k Nině”, řekla. “Vim to. Na tomto místě našli ho zastřeleného. Zbláznil prý se, když umřela.”

“Nezbláznil,” řekl Ruzič pevně. “Zemřel se zdravým rozmyslem, nemoha žítí bez ní. Psal mi všechno než se zastřelil, i proč tak učinil. Chovám jeho dopis

jako vzácnou památku na drahého přítele. Příčina jeho smrti je hrozná, nevysvětlitelná tragédie lásky. Miloval mrtvolu."

"Mrtvolu? Jak to?" divila se Angela. "Vysvětlete mi to."

"Všecko vám povím, ale až na zpáteční cestě", sliboval Ruzič. "Zde na hřbitově neměl bych k tomu síly. Je skon mého přítele zastřen rouškou tajemnou. Sama uznáte, až uslyšíte."

"Tedy pojďte!" řekla dívka, zavěsivši se v rámě Ruzičovo.

Od hřbitova Sv. Stipana do města Splitu vede cesta podél přístavu skoro půl hodiny cesty dlouhá a času toho použil Ruzič, aby nevěstě své vypravoval o svém příteli Borském. Slečna Anetta jevila z počátku malý zájem pro vypravování, když však Ruzič zmínil se o Nině Miličové, jejíž hrob byl s Angelou navštívili, tu už poslouchala pozorně a časem povzdychla: "Povera Nina."

* * *

"Zmínil jsem se již, že studoval jsem práva na universitě v Praze," započal Ruzič vypravovati. "V Praze také odbyval jsem si jednoroční službu vojenskou z té příčiny, že dříve bylo dovoleno studovati i ten rok služby vojenské, když student sloužil v místě, kde studoval. Tu na vojně seznámil jsem se s Borským. Byl tehdy četařem a jako instrukční poddůstojník přidělen k oddělení jednoročních dobrovolníků.

Lišil se znamenitě od tohoto druhu lidí a proto my dobrovolníci přilnuli jsme k němu všichni. Byl intelligentní, ja synem venkovského učitele a sám v občanském životě poštovním úředníkem. Co v očích nás studentů veliké vážnosti mu získalo bylo, že hnedle jsme se dozvěděli, že je básníkem. Psal pod pseudonymem do různých českých listů a sotva, že jsme pseudonymu jeho se domakali, sháněli jsme se po jeho pracech. Byly to výrony hlubokého citu a pro svůj národ nadšené duše. Když jsme mu domlouvali, proč nepíše pod vlastním jménem, odvětil zkrátka, že už tomu tak zvykl psáti pod pseudonymem, že se mu to tak pěkně zamlouvá mít jedno jméno pro službu vojenskou a jedno pro své básně. Borský v obcování s námi byl vážný, nikoli však zamlklý, netrpěl výstředností, rád se však zasmál našim žertům, povinnosti byl přísně dbalým, ale nebyl pedantem čili jak na vojně se říká komisním, nebylo tudíž divu, že tyto výtečné vlastnosti naklonily mu srdce všech. Já, ja v Čechách úplně osamocen, přilnul jsem k Borskému celým srdcem a on, znamená hnedle moji náklonnost, ochotně ji oplácel. V krátkém čase vyvinul se mezi námi poměr upřímného přátelství jako skoro mezi dvěma bratry.

Po uplynutí roku služebního přátelství naše trvalo dále. Studoval jsem v Praze poslední rok a Borský stav se účetním šikovatelem, dosluhoval třetí rok své služby. Scházeli jsme se spolu skoro denně, podnikali procházky po městě, nebo trávili volné chvíle v mém bytu a budovali při tom plány do budoucnosti.

Často ličil jsem Borskému krásy naší vlasti, zejména našeho siného moře a líčení moje nadchlo ho tak, že slíbil mi, až já po odtých studích nastoupím doma místo, on doslouží zatím třetí rok své služby presenčení, přičiní se, aby přeložen byl do Dalmacie a potom, že budeme stále blízko sebe.

Všechno měli jsme pěkně promyšleno, ale nepočítali jsme s osudem a ten rozhodl jinak. Roku 1878 vypuklo povstání v Bosně a Hercegovině, já byl povolán jako záložní poručík do Hercegoviny a Borský nebyl po odtých službě propuštěn, nýbrž ponechán jako záložník na dále u pluku. Pluk jeho odebral se do Bosny, ale přítel můj poslán do Splitu, aby odtud řídil zásobování vojska operujícího v obou okupovaných zemích. Spatřil tedy moji vlasť dříve než já, proti své vůli ovšem. Než všechno to nezdálo se nám oběma neštěstím. Zejména Borský byl spokojen se svým osudem. Psával mi často, že je skoro tomu rád. Přiučí se ve Splitu chorvátštině i italštině a bude v Dalmacii potom snáze moci

zůstal ve službě poštovní. Poslední listy psal mi skutečně již plynouou chorvatštinou, až jsem se tomu podivil.

Jak jsem se těšil, až budu z vojště propuštěn a s přítelem se shledám! Jaká byla moje bolest, když přítel mi psal, že se ve Splitu zamiloval, milénka že mu náhle zemřela a on že nemůže žiti bez ní a proto, že život svůj dobrovolně ukončí."

"Zamiloval se do Niny Miličovy," jala se Angela Ruzičovi vysvětlovati. "Nina byla krásná dívka, ale vzdušná jako víla. Byla mojí přítelkyní. Byla souchotinářka a každý ve městě věděl, že dlouho živa nebude. proto také každý se tomu divil, že přítel váš si s ní dělá známost. Přítele vašeho jsem znala a také několikrát potkala jsem ho s Ninou. Šli spolu vždy sami dva po rivě kolem přístavu směrem ku hřbitovu a měli to lidé Nině za zlé, že sama chodí s vojákem, což, jak vám známo, zde u nás je věci neslýchanou. Ale Nině snad rodiče nechtěli brániti pro tu její chorobu. Sergenta Borského znalo celé město. Byl výborným pěvcem a účinkoval několikrát v koncertu zdejšího pěveckého spolku. Věřím vám, že byl zajímavým mužem. Věděli jsme, že je pěvcem z dalekého severu, byl neobyčejně sličným mužem junáckého vzezření a naše slečny jdouce do kostela kolem domu, v němž on měl kancelář, rády nahlížely oknem do přizemní světnice, kde on sedával za stolem píše a často, když ohledl se ven, zněly mu pozdravy ze sličných úst: "Bon giorno, signor Armillo". A na ulici naše dívky slibně se na něho usmívaly, mohl voliti mezi nejkrásnějšími, on však byl hluch a slep oproti dívkám. Až potom Nina na krátko ho upoutala. Zemřela, sotva že se s ním seznámila a jednoho jitra našli v hrobce Miličové Armilla omdlelého na rakvi Ninině. Zůstalo nevysvětlitelno, jak mohl sám otevřiti mřížové dveře hrobky a sejmuti víko s rakve. Odvedli ho domů a téhož dne večer zastřelil se u hrobky Nininy. Povídá se, že se zbláznil z bolesti nad ztrátou své milénky."

"Vidíte, ty pověsti velmi mne bolí," řekl Ruzič. "Jarmil psal mi dlouhý list téhož dne, kdy se zastřelil. Naplnilo mne nezměrnou bolestí, když přeložen byv loni do Splitu místo přítele našel jsem jen jeho hrob, ale ještě více mne bolí, že tu Jarmil považován je za blázna a nikdo tu nechápe, že muž vřele milující je schopen i život svůj obětovati své lásce. Musel by tedy každý vřele milující rozumem se minouti."

Angela pohlédnuvši udiveně na svého snoubence tázala se z ticha: "Jest muž schopen takové obětavosti?" Zraky její lpěly s neobyčejnou něhou na Ruzičovi, jevíce v horečném lesku nedočkavost, s jakou čekala jeho odpovědi.

Mlčel dlouhou chvíli. Za to slečna Anetta vzdychla:

"Povero Armillo, povero Nina."

"Povím vám, co mi Jarmil psal," ozval se Ruzič po delším mlčení vážně. "Seznáte, jak se ti dva lidé milovali a potom suďte!

S Ninou seznámil se Borský o masopustě. Vyšel, aby se podíval, jak u nás odbývá se karneval pod širým nebem. Vždy ho takové národní zvláštnosti zajímaly. Šel po rivě, kde bylo o karnevalu nejživěji a díval se, jak se tu procházejí lidé při zvucích městské hudby na nábřeží koncertující, obdivoval se maškaramám a tu také potkal Ninu v průvodu několika její družek. Jediná nepatrná okolnost rozhodla tu osud mého nešťastného přítele. Nina hodila po něm lůsf konfetů, Jarmil se ohledl, kdo všiml si ho prostého vojína, spatřil Ninu bledou, hubenou, nicméně krásnou, blaženě se naň usmívající. Oplatil ránu konfety zdvořilým pozdravem a od těch dob Ninu miloval. Scházeli se spolu denně a Jarmil poznal, že Nina již dávno ho zná a dávno ho miluje. A tu došel také poznání, že i on ji miluje již dávno, že Nina je předmětem všech jeho tužeb a jasnou vidinou, kterou dávno již opěval ve svých básních. Zkrátka, ti dva lidé sešli se na konci svého života, aby krátké své štěstí zakončili smrtí. Denně scházeli se na nábřeží a putovali spolu osamělou cestou pod horou Marianem ko-

lem přístavu ku hřbitovu Sv. Stipana. Zde mohli nerušeně hovořiti o své lásce, tisknouti si ruce, snad i políbením spečetiti svazek svých srdcí. Za šera Nina doprovodila Jarmila k jeho kanceláři, tu se rozloučili, aby druhého odpoledne zase se sešli na nábřeží. Ona znala ho jen od vidění a on neznal ji vůbec. Neptal se ji, či je dcera, dostačilo mu, že ho miluje a že ji našel mezi tolika lidmi svět obývajících. Básník — idealista. Pozoroval jen, že Nina je chorobná, že často slabostí klesla mu v náruč, ale miloval ji ještě více s tím tělem chorobným více andělu než ženě podobnou.

Jednoho dne Nina na nábřeží nepřišla a Jarmil vrátil se domů pln neklidu. Proč nepřišla? Kde ji má hledati? Poznával teď, že chybil, nezeptav se nikdy Niny, kde bydlí.

Druhého dne po poledni ubíral se kolem jeho kanceláře pohřební průvod. Jarmil přistoupil k oknu a díval se na průvod. Poznal, že je to pohřeb svobodného děvčete. Před rakví šel zástup černě oděných dívek, nesoucích v rukou k zemi skloněné ratolesti cypřišové, bíle natřenou rakev neslo šest junáků. Byl Jarmilovi nápadno, že všechny dívky bledé a uplakané ohlížejí se po něm v oknu stojícím a v rozpacích ustoupil od okna. Na stole jeho mezi různými akty a spisy úředními ležel otevřený sešit, do kterého Jarmil psal básně a myšlenky svých okamžitých nálad. Sešit ten je mým majetkem. Až budete moji, milovaná moje Angelo, přeložím vám tyto básně Jarmilovy do itaštiny. Poznáte, jaký to byl člověk vznešené duše a jak mocná byla láska jeho k Nině.

Když průvod přešel, Jarmil sedl a rychle načrtal několik veršů, obsahujících myšlenky, které v duši jeho byly vznikly při pohledu na pohřeb svobodné děvy. Netušil, že píše báseň na mrtvou svou milenku. Nina skonala den před tím, a že jarní počasí bylo již teplé, pochovali ji hned druhého dne, jak je u nás obyčejem při nemocech epidemických.

Dopsav báseň, vyšel Jarmil na nábřeží, aby tu čekal na Ninu. Nešla dlouho. Lidé vracející se z pohřbu vcházeli do města ulicí ústící na hospodský trh, bylo tu dnes neobyčejně živo a Jarmilovi napadlo, že Nina jsouc vřdvycky jaksi plachá, odešla již dále, aby se vyhnula lidem. Šel tedy pomalu kolem přístavu. Pod horou Marianem potkal tři dívky, jež podle černých šatů a velet na hlavách poznal jako účastnice pohřbu. Někde se byly zdržely na hřbitově. Hleděly na něho udiveně, když ho potkaly, potom minuvše ho, zastavily se a hovořily chvíli spolu. Jedna z nich, červenolící kyprá děva, rozběhla se potom za nim klusem, volajíc: "Signor Armillo."

A když stanul udiven, co mu chce, skoro bez dechu vykřikla: "La vestra Nina viene mai piu." A hned dala se do pláče, zakrývajíc si oči šátkem a běžela za svými družkami, které z pozvzdálí pozorovaly její počínání.

Chvíli stál Jarmil překvapen slovy divčiny. Proč by Nina nikdy již neměla přijíti? Co to znamenalo? Snad choroba uvrhla ji na lůžko? Ale přece by mu snad vzkázala? Ale možné je to. Poslední dny vypadala velmi nemocná. Nepřijde-li dnes, vyhledá ji zítra. Co konečně může to děvče neznámé věděti o jeho Nině. Však ona přijde.

A s pevným přesvědčením, že Nina nenechala by ho marně čekati, chodil kolem přístavu od hřbitova k městu a zpět. Počká do večera a nepřijde-li Nina — pak jistě stůně. Čekal dlouho. Bylo již deset hodin, tma snesla se nad mořem i nad pobřežím, v dále zářily světla na stožárech lodí v přístavu kotvicích a svítilny na nábřeží kolem města, zalétal sem hluk lidí procházejících se po rívě a užívajících nočního chladu po parném dni.

Jarmil jda ku hřbitovu v těch místech, kde jsou loděnice, potkal Ninu.

Přicházela mu v ústrety, oděná bílými tylovými šatečky, obuta v atlasových střevičkách, bez kloboučku, majíc bohaté své pletence ovinutv kolem hlavy úče-

LISTOPAD

SV. MARTINA

Kouřívá se

3

Komína.

1901

sem, jemuž dívky říkají zahrádka. Byla neobyčejně bledá, ale usmívala se na něho již z daleka a ruku mu podávala.

Pln radosti, že přece přišla, chopil se její ruky, potom všimnuv si jejich šatů, řekl žertem:

“Moje drahá, jako na ples jste se ustrojila?” A jak ruku její tisknul, poznal, že je studená jako led.

“Je vám zima, Nino?” tázal se uleknut. Myslíl, že jí mrazí horečně z choroby, neboť vypadala skutečně nějak ubídněná a zima z ní čišící jinak vysvětliti se nedala, byla přece teplá, skoro dusná noc.

“Nevím,” řekla a přitulila se k němu.

Jak ji přivinul k sobě a políbil na nahý krk, zdálo se mu, že políbil studený kámen. Odsunul ji od sebe a skoro s úžasem ji pozoroval. Byla bledá, studená, ve svitu měsíce ostře rýsoval se pohublý její obličej se sklopenými očními víčky.

Docela podobala se soše z bělostného alabastru. Duše Jarmilova chvěla se bolestí.

Jeho Nina, jeho vřele milovaná Nina je jistě velmi nemocná.

O povaze nemoci její neměl tušení, ale byl přesvědčen, že je tu choroba zákeřná, která mu milovanou bytost chce vyrvatí a cítil v sobě sílu pustiti se v zápas s nebem nebo peklem, aby Ninu zachránil.

“Projdeme se?” tázal se po chvíli.

Pokynula hlavou a hned vykročila směrem ku hřbitovu. Šla po jeho boku, naslouchajíc jeho hovor, sama nemluvila, jen se usmívala blaženě, majíc oči stále přivřené.

Dlouho do noci procházeli se spolu kolem přístavu, až Nina konečně řekla: “Už půjdu.”

Stáli zrovna v polovině cesty pod Marianem.

Ovinula nahé lokty kolem jeho krku a políbila ho na ústa. Cítil studené ruce její na hrdle i studené rty na ústech, přitiskl jí vřele na svoji hrud a líbal vášnivě její ústa, čelo i krk.

Trpěla to mlčky, potom vyvinula se mu z objetí, řkouc: “S bohem, mio caro. Už půjdu.”

A jako přelud zmizela mu směrem ku hřbitovu v stínu loděnic.

Vykročil rychle za ní, ale rozmysliv se jinak, stanul a po chvíli nevidá ji již, vrátil se volným krokem k městu.

Napadlo ho, že snad Nina je dcerou hrobníkovou a teď chvátá domů na hřbitov, nechtějíc, aby Jarmil poznal její bydliště a stav rodičů. V duchu se té její dětinské obavě usmál. Co mu záleželo na tom či je dcera? Teď byla jeho, jeho svazkem srdcí milujících, právem lásky mocné a to mu dostačovalo úplně.

Druhého dne šel k dostaveníčku večer. Ani nevěděl proč. Jindy přece s Ninou sešel se hned odpoledne, ale dnes šel pozdě. Po včerejším shledání se s Ninou myslil si, že nechce ona ve dne se s nim sejítí, aby neviděl chorobou zbledlé její tváře. Tomu také se usmál. Ještě krásnější zdála se mu v té bledosti své, ještě více ji miloval, že i v chorobě své snaží se, aby poskytla mu příležitosti k pohovoření a že přináší mu polibky své jistě s námahou a vynaložením všech svých sil, přemáhajíc slabost tělesnou.

Potom ho napadlo, že se jí ani nezeptal, proč nepřišla předevčirem a umiňoval si, že tak učiní dnes.

V šeru večera sešel se s ní dnes zase u loděnice a sotva že na přivítanou políbil ji na oči opět stydlivě sklopené a přivřené, hned se tázal: “Proč jsem předevčirem marně na vás čekal, má moje holubice?”

“Nevím,” řekla a místo vysvětlení nastavila mu ústa k políbení.

Ssál polibení s jejich úst a zdálo se mu, že polibky ty studené voní kadidlem, vůni myrt a hořících svíci voskových. Opjel se vůní tou tak, že dnes málo milenci hleděli si procházky a přes tu chvíli stanuli, protože Jarmil Ninu ani z objetí pustiti nechtěl a ona nebránila se, nýbrž volně, kdykoli ji objal, spočinula v jeho náruči.

A tak dnes vykonali cestu od města kolem přístavu za stálých zastávek jen jednou. Bylo pozdě, když stanuli nedaleko hřbitova.

Drže jí v těsném objetí a hovoře k ní sladká slova lásky, snažil se vykouzlití úsměv blažený na její tváři. Včera se usmívala, ale dnes byla jako socha skutečná. Ani jeho sladká slova, ni vřelé polibky nedovedly zřůměnití její lic. Skoro se toho děsil. Tak mu to připadalo, jako by líbal mrtvé tělo.

"Už půjdu," řekla pojednou. "Adio, Armillo."

"A zitra přijдете?" tázal se, líbaje ji mezitím, co zvolna z objetí se mu vyvíjela.

"Ne," odvětila určitě. "Už nikdy nepřijdu."

Vzpomněl si najednou, co mu předešlým to neznámé děvče řeklo, že Nina už nikdy nepřijde, a teď poděšen se tázal: "Proč, Nino?"

"Nevím," řekla už na odchodu.

"A kde vás najdu?" rychle ještě se tázal.

"Tam," odvětila, ukazujíc ku zdi hřbitovní a rychle kráčela tím směrem.

Na věži chrámu sv. Dojmo ve městě právě hodinový stroj odbíjel půlnoc.

"Bláhové děvče," v duchu hovořil si Jarmil. "Těžce stíně a nemůže vycházeti a zkoumá mne, půjdu-li za ní. Jistě je dcerou hrobníkovou a myslí, že budu se ostýchatí docházet k ní na hřbitov."

"Nino," volal a dal se do běhu. "Peklo kdyby mezi námi se rozevíralo, bez ostychu je překročím. Sečkejte!"

Spatřil ve vratech hřbitova mihnouti se bílý její šat a podivnou jakožto moci hnán kvapil za ní. Jak veběhl na hřbitov, spatřil ji zřetelně kvapící mezi hroby a volal za ní: "Nino, tuším vše, ale miluji vás, ať jste kdokoli, sečkejte! Jdu s vámi."

Neobrátíla se, jen rychle veběhla v tmavé dvéře jakési budovy při hřbitovní zdi.

Zastavil se, přemítaje: "Proč prchá? Výstřední děvče. Zkoumá moji odvahu. Bláhová. Proč bych se ostýchal docházeti k milence své třeba v toto sídlo mrtvých? Co mi po lidech živých i mrtvých?" A odhodlaně vešel do dveří, za nimiž Nina byla zmizela.

V kvapu seskočil asi se třech stupňů a vykřikl zděšením.

Uprostřed temné prostory, ozářené voskovicí, ležela na cihlovém podstavci rakev, víko její opřeno o podstavec zdálo se býti jako odhozeno a v rakvi spočívala Nina, tak jí před chvíli byl líbal v tylových šatečkách, v atlasových plesových střevičkách, s vlasy spletenými v zahrádku. Jediná myšlénka probleskla mozkem Jarmilovým: "Moje Nina mrtvá! Líbal jsem mrtvolu!" A roztáhnuv ruce v nevýslovném bolu klesl na mrtvou milenkou. Tak ho lidé ráno našli ve mdlobách. Vzkřísili ho a odvedli do nemocnice, nenalezše však na něm choroby, ještě v poledne ho pustili. Odpoledne oznámil mu velitel jeho, že bude mu zodpovídati se před vojenským soudem pro zločin vloupání se do hrobky, zneuctění mrtvolky a různých ještě deliktů, a že bude mu též soudu vsvětlení, jakým způsobem otevřel mřížové dvéře hrobky a odstranil víko s rakve své milenky, které přece bylo přišroubováno.

A Jarmil ku všemu tomu mlčel. Večer téhož dne psal mi v obšírném listu vše, co jsem vám teď vypravoval. Ostatní je vám známo. V noci odešel na hřbitov a ráno našli jej zastřeleného u dveří hrobky Miličových. Šel za svojí Ninou."

Ruzič skončiv vypravování, oddychl si z hluboka.

Obě dívky mlčky kráčely po boku jeho.

"Přece tedy minul se rozumem," ozvala se potom Angela.

"I vy tak soudíte?" tázal se Ruzič s jemnou výčitkou. "Mohu vás ujistiti, že nebylo člověka rozumnějšího a klidnějšího nad mého přítele Borského."

"Ale ta věc divná a nevysvětlitelná," namítala Angela.

"Nemohu uvěřiti, že by mne listem svým byl Jarmil přelhal," řekl Ruzič te-
mně. "Nikdy lež neposkvrnila jeho jazyku."

"Vy jste spiritista?" pravila slečna Anetta pojednou.

"Nejsem, cara signorina," odvětil Ruzič s jemným úsměvem. "Ani nevinu, co to je."

"Tedy věříte, že by mrtvá milenka opustila hrob, aby sejití se mohla se svým milencem?" tázala se Anetta s neobyčejnou zvědavostí.

"Proč bych nevěřil?" tázal se Ruzič vážně. "Je jisto, že je ještě mnoho věcí tajemných a neprozkoumaných, o nichž obyčejnému smrtelníku ani se nezdá. Jak bych mohl pochybovati o tom, co píše mi přítel v posledních okamžicích svého života, jak bych mohl bych pochybovati o jeho zdravém rozumu, kdž o něm svědčí právě způsob, který volil, aby spojen byl se svou milenkou. Ostatně život posmrtný je všem lidem hlubokým, neproniknutelným tajemstvím. Dokud mne nikdo nepřesvědčí, že Jarmil nesešel se s Ninou po její smrti, musím tomu věřiti, že se tak stalo, protože on mi to oznámil a já musím příteli svému věřiti více než komukoli z lidí mně cizích."

"Věřte, věřte, drahý Miloši," řekla Angela živě. "Láska je mocna a milující žena schopna všech obětí."

Když Ruzič Angele pohlédl v obličej, přesvědčil se, že oko její zaměřeno je slzami a hledí k němu se zvláštním něžným výrazem.

Přivínil ruku, kterou měla v jeho paže zavěšenou, něžně k svým prsoum, potom, chopiv ji svou pravici, přitiskl ji ke rtům a polbil se zápalem.

V polích.

JESTLIŽE v úzkostech
srdce tě bolí,
vyjdi si v červánkách
do letních polí;
znikajíf starosti,
ňadra, jež plní,
když moře klasové
zlatem se vlní.

Skřivánek ze žita,
linduška z mlázi
zvučívá granáty
v srdce ti hází;
zapadáš v hlubinu
slunce a krásy,
až rosou blaženou
zvlhnou ti řasy.

Adolf Heyduk.

Spravedlnost.

SPRAVEDLNOST!" — Achich, ta je!
na slepou si bábu hraje:
Koho nemá — toho chytí,
a koho má — nechá jít!

"Spravedlnost" — na obrázku
má vždy na svých očích pásku.
To nejspíš — by neviděla,
že hlouposti často dělá...!

Často jsem si hlavu lámal:
Proč se vlastně "Spravedlnost"
rukou o meč opírá?
Teď zní úsudek můj smělý:
By ti před ní respekt měli,
kterým práva upírá...!

Vilda David.

Na písčíně.

Vytržený list z knihy života.

Pro Američan napsala U. Lužická.

I.

V ČERNÉM smutečním závoji zahalena, jež přes obličej si byla jedním koncem přehodila, kdežto druhý volně jí splýval v zadu až k okraji černých šatů, vracela se ze své obchůzky ze známých domů, v myšlénkách hlubokých zadumána.

Na křižovatce Můstku a Ovocné ulice v Praze bylo jí stanouti a čekati, až se přechod uvolní. Vozy a kočáry se té chvíle tam sjely se čtyř stran a než se zase rozejely, kam mířily, nakupilo se na obou stranách chodníků mnoho lidí čekajících na volný přechod.

Pani ve smutku vyrušil hlučný život pouliční z myšlének. Vzlédla a rozhlížela se brzy-li a jak se srážka vozů rozvine. Oko její tu v přeletu obetkalo skupinu na druhé straně a uviděla v hloučku čekajících známý obličej.

"Aj, toť Blažena," zajásala. "Té bych mohla ještě říci . . ."

Jakmile se přechod uvolnil, rozvlnil se shluklý dav na obou stranách a rozcházel se semo tamo. Uprostřed ulice setkaly se dáma ve smutku s tou, již nazvala Blaženou.

"Blaženo, znáš-li pak mne ještě?" zvolala první zastaviv tímto oslovením krok druhý.

Tato bezděčně zarazila se v chůzi a upřela na ni udívené své zraky, v nichž zřejmá zračila se otázka: "Kdo jste?"

Lidé nevrle do nich vráželi a hlasitě reptali, že jim zatarasují cestu. Proto Blažena hbitě beze slova pospíšila na chodník, kam jí pani ve smutku následovala vracějíc se s ní zpět. Když byly na uvolněném místě, odhrnula smuteční závoj s obličejce a Blažena popatřila v bledou, ustaranou tvář, na které mnohé známky strádání čas byl vryl.

"Nemýlím-li se, jste pani Borecká," pravila soustrastně.

"Jak? Taková přítelkyně mládi tituluje mne pani a oslovuje mne s "vy"?" vyčítavě rozptýlila se Borecká. "Ano, jsem ta nešťastná Borecká —"

Pláč udusil slova její. Zadržovala hlasité štkání, ale slzy se jí řinuly z očí a lepatkami jí křečovitě škubala bolest.

"Nešťastná?!" soucitně jí lítovala Blažena. "A ve hlubokém smutku? Snad —"

"Ano," přisvědčovala Borecká, jakoby byla ze tváře jí vyčetla, co vyřknouti se bála. "Ovdověla jsem."

"Ubohá!" zavzdychla Blažena s útrpným na ni pohledem. "Zde však nemůžeme státi . . . Je-li libo, pojedte ke mně, do bytu, abychom si mohly klidně pohovořiti. Bydlím nedaleko, v Palackého ulici," zvala ji.

"K přítelkyni ráda půjdu, ale k dámě, která tak cize mne oslovuje, nemohu se od-

MIKOLÁŠ ALEŠ.

vážiti, ji také nemohu svěřovati se se svým neštěstím," poněkud trpce pronesla Borecká a ukláněla se jako k rozchodu.

"Není to neupřímnost, ale nezvyklost," omlouvala se Blažena. "Leta uprchla od posledního našeho sejiti a odcizila nás jednu druhé. Přeješ-li si však toho, ráda se vrátím k bývalé důvěrnosti naší, která mne uvede ve vzpomínkách do těch rajských dob šťastného mládí."

"Želim toho, uznávám, že jsem odcizení zavinila, ale omlouvám se tím, že život nás rozvedl sám i proti mojí vůli . . ." zavzlykla Borecká.

"Život, poměry, ale přece i do jisté míry tvoje vůle," jemně ji tato vyčítala. "Vdala jsi se, přesídlila na venek, žila v blahobytu a v nových těch poměrech zapomínala na družku, která pracovala o své budoucnosti, aby se zabezpečila a vyzbrojila k zápasu za výživu. Osud nás rozdělil a každou vyhodil na jiný břeh . . ."

"Ale zase nás svedl," poznamenala Borecká.

Za řeči byla Blažena se dala v pochod a Borecká s ní. Umlkly nyní obě dvě. Známí Blaženini potkávali je a pozdravovali, hrčení povozů doráželo k jejich sluchu. Zatím obě dvě vzpomínaly.

Blažena připomínala si, jak s Jiřinou bývaly jedna duše a jedna mysl, dokud chodily do školy i dále když jejich panenství se rozvíjelo. Nerozlučné přítelkyně a přece se svazek jejich přerhl, když láska vloudila se do srdce jedné a hrot osudu zatl se do duše druhé.

Jiřina se vdala, sotva dospěla sedmnáctého jara, za bohatého statkáře, který se do krásné divčiny zamiloval. Blažena osířela a poměry její smutné záhy uvrhly ji v zápas za život. Neměla opory v tom boji, ale byla silná a šla za vztyčeným praporem, jenž vlál na oslavu vymanění žen z bídy a ukazoval cestu ku práci, k samostatnosti.

Zvolila si stav učitelský a byla jednou z nejznamenitějších učitelek v Praze, jednou z těch vzácných bytostí, kterým nebylo povolání pouze zdrojem výživy, řemeslem, ale čestným úkolem životním, radostí a útěchou.

A to ji povznášelo ve společnosti i v mínění lidu. Byla ctěna, milována, hledána a zaujímala čestné postavení ve společnosti pražské, kteréž ji právem příslušelo, jako učitelce vzdělané, rozvážné, jemně citící, vždy s mírným, jemným taktem všady vystupující.

Bydlila v zadním křídle velkého domu, ale za to měla výhodu, že hluk pouliční nevyrušoval ji z klidu a odpočinku a že oko její mohlo se popásti na zeleni stromů v zahradě františkánské.

Byt byl přiměřený jejímu postavení; ne tak malý, aby nemohla uvítati hosti, ani tak velký, aby se v něm jediná osoba jaksi ztratila. Sestával z útulné ložnice, kde slavivala dýchánky své duše, kde též i čítávala, do školy se připravovala, snila a o životě své dumy přádávala; dále z prostorné jídelny, která byla vlastně přijímacím pokojem a jejíž zařízení ozřejmovalo již při prvním pohledu, že vládkyně toho bytu je žena vzdělaná, která umí všemu, co ji obklopuje, dáti rázu, vkusu a elegance; vzorně zařízená, světlá kuchyně doplňovala ten útulek, v němž bydlila se svým štěstím blahodárně vyplněného života.

II.

Blažené oddechnutí vylínulo se Borecké z hrdla, když vešla do bytu své přítelkyně.

"Vítám tě srdečně ve svém útulku," promlouvala Blažena, nabízejíc hosti sedadlo. Po té odložíc hbitě v předpokojiku klobouk a lehký záhal, pospíšila zase k ní, přisedla a soucitně ji vzala za ruku.

"Ubohá," litovala ji. "Tedy jsi ovdověla. A jak dlouho už tomu?"

"Půl roku . . ." zavzlykala Borecká.

"Jak těžké to pro ženu vládnouti tak velkému hospodářství! Zůstaneš na statku?"

"Nemám už statku," zavzdychla Borecká skličene a pláč na novo roztrásal ji tělem.

"Že nemáš statku?! Ale — proč jsi medle takovou usedlost prodávala? Aby's neměla starostí, vid'?! Nemáš syna?"

"Nemám. Jenom dcerušku, jedinačku. Neprodala jsem velkostatku, byl nám už před třemi roky prodán."

Blažena ji udiveně, očima široce rozvřenými obetkala. Takový majetek a snad je promarněn?! Či co se to stalo?! Vždyť přece se v Praze mnoho mluvilo o tom nesmírném štěstí, které potkalo krásnou Jiřinu, že takový boháč si ji vzal za ženu. Vždyť také proto přetrhala všechny přátelské svazky a nehlásila se ku svým vrstevnicím, že se povznesla sňatkem do vyšších oblastí společenských. A nyní by byla s té výše slétla jako ptáček k zemi, kde se otlouká křidelkoma o tvrdou hroudou?! Toť by byl hrozný osud! Útloucit ji nedovoloval, aby vyzvidala, ale Borecká si asi vyčetla v pohledu jejím vyděšeném nejen soucit, ale i otázku, proto přispíšila si s odpovědí:

"Přišli jsme o všechno, má drahá," naříkala si. "Rozličné, velké podniky, jež se muži nezdařily a jiné nehody zaviniily naši zkázu. Můj muž byl poněkud neopatrný, neprozíravý, též do jisté míry i výstřední ve mnohých věcech a k tomu špatný počtář. Byl zavléčen do toho neštěstí —" zajíkávě vykládala Borecká.

Blažena porozuměla a z načrtnutých úryvků sestavila si v duchu celistvý obraz toho, čeho ji Borecká svěřiti se ostýchala. Ji neušlo, že je v nesnážích, že hledá slov k omluvě i přimyslila si k tomu ostatní příčiny úpadku té rodiny sama.

Bože, vždyť to denně vidala a slychala. Čím hynou rodiny, klesají sloupy a opory národa a společnosti lidské?! Co podkopává říši?! Nemírný přepych, marotravnost, vypínavnost, nešetřnost.

"Jiřina vždy se vypínala výše, nad můj stav," prolétlo ji rychle myslí. "Ta zajisté vedla velký dům a vydatně pomáhala chotí promarňovati jmění. Oba dva řítili se do propasti zkázy. Má lvi podíl dojísta na zřícení blahobytu."

Jiřina doplakávala a hledala slov k dalšímu svěřování.

"Muž najal po té velký dvorec, aby měl zaměstnání. Doufali jsme, že se za čas vyprostíme z drápů toho dravce osudu, který nás tak pronásledoval. Přičiňovali jsme se dost, ale štěstí nám nechťelo přát. V tom nájmu neblahém jsme ztopili i zbytek jmění. Špatná léta, pro hospodáře tak osudná, podrývala nám půdu pod nohama. Žili jsme na písčně. Nezachytili jsme se, ale probořili... Sama nevím, jak se dělo a co toho příčinou, ale po smrti manželově zbyly jen dluhy..."

"To je velesmutné a ze srdce tě lituji. Zejména pro toho jest to hrozné, kdo uvykl žiti v blahobytu, jako ty. Takový náhlý pád s výše je děsný. Strádání jest trpkým i pro toho, kdo byl nucen uskovňovati se a vychován v odříkání, ale pro tebe to bude nyní mukou. Jak to přežiješ? Musíš sebrati všechnu sílu, má drahá, a pustiti se v boj s krutým osudem," litovala ji Blažena.

"To se vůbec nepřežije!" zvolala srdcervoucím hlasem Borecká.

"Nesmiš zmalomyslněti. Máš dceru, na tu myslí! Co ta ubohá bez tebe by si tady počala?"

"A on nás mohl tady zůstaviti bez pomoci!" trpce zvolala vdova.

"Mužové nemívají té síly k utrpení, jako my ženy. Nepřežil toho..."

"Ale měl," vyhrkla vyčítavě vdova.

ANTONÍN SEIDL.
Zemřel 18. prosince 1902.

"Což může si člověk poručit? Nejsme vládci života a smrti."

"Ano, ale on, zbabělec, sáhl si na život a skončil sám..." vyčítavě a hořce si do toho stěžovala.

"Sám?!" lekala se Blažena. "Toť arci hrozné!"

"On neměl síly, začít nový život a já... já mám mít... kde jsi vzít! Ó, Blaženo, já jsem v tom bídně. Co si počnu?! Porad mi!" prosila.

"Radit mám?! Co ti říci?! Což ti ničehož nezbylo?"

"Ničehož. Moji rodičové, v prozíravé opatrnosti, poručili s obapolným dohodnutím, malé své jmění mě dcerušce, která z peněz smí do plnoletí používat jen úroky. Já nemám ani na to práva. Věno moje bylo nepatrné, ale i to pohltit řícen našeho neštěstí."

"Jak je stará tvoje dceruška?!"

"Šestnácte roků byla předešlý měsíc," zavzlykala Jiřina. "Má ubohá Slávka! Do vyzlacené kolébky jsme ji položili, když nám ji Láska darovala a teď musí strádati."

"Za našich dnů se každé děvče užíví, když chce a netřeba jí strádati. Pošli Slávku na ústav pro vzdělání učitelek a za čtyry roky bude opatřená. Já ji připravím ke zkoušce přijímací a postarám se, aby byla přijata. Čas je právě vhodný. Za měsíc máme prázdniny a na tu dobu ji pošli ke mně, abych ji vyučovala mohla a udati, jak má pokračovati, až odjedu."

"Moje Slávka je slabá, nesmí se mnoho namáhati a učiti se. Šetrila jsem ji jako oko v hlavě, aby se mi neroznemohla a teď bych ji poslala do školy?! Ne, to nejde..." vyhýbavě a nejistě mínila vdova.

"Princezna," pohrdlivě pronesla Blažena.

"Mám jenom tu jedinou, neďiv se," omlouvala se Jiřina. "Ty toho arci nepochopíš."

"Proč?! Že nejsen matkou?!"

"Inu ano. Neznáš toho citu..."

"Ani té slabosti!" ostřeji vyhrkla Blažena. "Za to znám lépe život a dovedu rozumem posuzovati. Slečinka se nesmí učiti... Co z ní bude? Čím se užíví?! A co s ní zamýšlíš?"

"Bože, co jiného, než to nejpřirozenější."

"Vdátí jí?!"

"To je přání každé matky. Co jiného s děvčetem? Slávka je sličná, krásně urostlá, vznešená to bytost, která jediné k lásce a manželství je stvořena. Má arci jen malé věno, ale přece není bez peněz a doufám, že se najde muž..."

"... který ti tu krásu odebere, není-li pravda?" přerýla ji Blažena řeč s veselým smichem a patrnou ironií ve hlase. "Stará písnička a staré na ni variace. Vdátí se, honiti se za mužem, aby jí živil a postaral se jí o název "paní", bez kterého tam mnohá nemůže spokojeně žiti, toť cíl a účel života ženského..."

"No, a což je to směšné?! Nechápu, že se můžeš smáti při tom! To je přece přirozené a jasné. Jaké by to bylo na světě, kdyby děvčata se nevdávala?!"

"Arci, arci," svědčila Blažena. "Někdo se musí starat o potomstvo, aby národ nezahynul."

"Tak vidíš! Je to vlastenecké a národní." "Zajisté."

"A krásné je to, mít manžela. Což se tobě nikdy nezastesklo po vdavkách, po muži?!" "Ne."

"Tomu nevěřím. To není možné. Já bych tak sama, bez muže nemohla žít. Zahynula bych."

"Jsu jak mezi muži, tak i mezi ženami, různé povahy. Je to také štěstí pro mne, že netoužím po vdavkách. Utrápila bych se, omrzlost života by mne zachvátila a pocit neštěstí zatkl by se mi do duše. Vlekla bych za sebou ten řetěz otrocký, zčlánkovaný z neukojené touhy a horečné žádosti po muži."

"A žádný se o tebe neucházel, žádný se ti nelíbil?"

“Což o to. Líbivali se nám přece už záhy, ještě ve škole hezčí hoši. Bože, které děvče nezachvělo se láskou v rozpuku mládeži? To je přirozené. Vždyť jsme si svěřovaly své tajné, milostné pudy, tyto puky na keři rozvíjejícího se panenství. Ale, nevdala jsem se. Proč, nevím. Snad nejsem k tomu úkolu stvořena, snad náhoda neuvedla mi do cesty života toho muže, který byl tak silný a svérázný, aby moji volnost spjal a učinil mne svou ženou.”

“Ty jsi ale nechtěla! Každá dívka se vdá, když se vdáti chce; ale musí na to myslet a chtít.”

“To je to! Vidiš, že nemám k tomu vloh,” zasmála se Blažena. “Za to ty by’s dozajista se vdávala ještě jednou a snad se i vdáš dle tvé metody.”

“Těžko se to vdává bez peněz,” povzddechla Borecká.

Blažena nemohla se ubránit útrpnému úsměvu.

“Ty se mi směješ,” vyčítavě mínila Jiřina a povstávala k odchodu.

III.

“Poseď ještě,” zvolala a chlácholila ji Blažena. “Nevykládej mi to ve zlé, že se mi na rtech zavínil bezděčný úsměv. Mně jsou tvé teorie a názory poněkud cizí, ale nechci tě urážet. Avšak tím zbytečným přetrásáním otázek o vdávání odbočily jsme kam jsme neměřily. Ty jsi přišla ke mne na radu a na místě vážného hovoru, klábošime. Nuže, drahá Jiřino, v čem bych ti mohla radit. Máš nějaký určitý cíl na mysli?”

“Nemám. Nevím, co počít a hledám rady i pomoci.”

“Obé bývá těžko k nalezení.”

“Už toho také poznávám. Přijela jsem do Prahy, abych si tu našla nějaké místo, nebo výživné zaměstnání, které by se slušelo pro paní mého stavu. Čtu stále o pokroku ženské otázky, o svépomoci, o povznesení žen i vstoupilo mi k mysli, abych se také pokusila o štěstí a hledala pomoc v mé opuštěnosti.”

“Má drahá, to bude asi těžké hledání. Nevím, nevím, nalezneš-li, čeho si přeješ!”

“Jak, i ty o tom pochybuješ? Kam jsem dnes přišla na radu, všady pokrčili ramenama a odbývali mne tím, že je to těžké hledání.”

“Už jsi se tedy radila?”

“Ano, prosila jsme za protekci těch, již k nám jezdivali, dobře se u nás mělí, pili a hodovali. Tehdy byli plni ochoty, úslužnosti a slibu, ale dnes . . . spustili z jiné toniny. Sotva že mne uvítali a všechna jejich bývalá ochota a přízeň byla ta tam, jako když větrík rozmetá chmýří pampelišek.”

“Takový je běh života, má milá! Nešťastných prosebníků nevitávají lidé tak rádi, jako boháčů a povýšenců. Zejména tehdy jsou takoví hosté nevitáni, když pomoc hledají, které jim ti, k nimž se uchylují i při nejlepší vůli dát nemohou...”

“Řekni, že nechťejí!” rozhořčeně vyrazila ze sebe Borecká.

“Opakuji, když nemohou. Opatření někomu výživné místo, jest dnešního dne velice nesnadným úkolem. Více je ucházečů, než míst a to ve všech odvětvích práce. Mimo to není poměrně dosti oborů ženské výživy, a dostati se na některou dráhu už uvolněnou, je pro tebe stíženo tím, že nemáš k tomu potřebné kvalifikace . . .”

Prof. Dr. FRANT. JOSEF STUDNÍČKA.
Zemřel 21. února 1903.

"Jaké kvalifikace? Vždyť jsem cvičená pani! Umím německy, francouzsky, hraju na klavír kreslim a též maluju, mám úhledný rukopis, krásně vyšívám..."

"Věřím. To, co umíš, přispívalo v plné míře k ozdobě tvého dosavadního žiti a krásnilo bohatou pani. Ale to nestačí k výživě."

"A čeho je k tomu třeba?"

"Vysvědčení způsobilosti k té které výtěžkové činnosti, zejména když jedná se o nějaké místo."

"Výmluvy! Co s vysvědčením. To je jen kus papíru. Člověk musí práci umět —"

"Kus papíru, ale ten papír je klíčem ku branám spásy. Bez toho nemůžeš za místo žádati."

"K čemu tedy tolik řeči a psaní o ženách, o cílech, o samostatnosti a práci!" rozhorlila se Jiřina.

"Aby se ženy něčemu učily, na budoucnost pamatovaly a vyzbrojily se takovou zbraní papírovou," usmála se Blažena.

"Čeho se mám tedy chytit, poraď mi! Kterou dráhou se mám brát?"

"Pro tebe jest už pozdě na to. — Mládí se musí učit. To má budoucnost. Proto opakuj radu mou, avy Slávka studovala a zabezpečila sebe i tebe. Ty jsi už minulost, ona je dítětem budoucna. Ona si musí dobytí postavení, aby živila tebe. Ty ji zase budeš chránit, ošetřovat. Také štěstí každá nemá, aby milující matka mohla ji provázeti na cestě samostatnosti, často hlozím a trním porostlé."

"Ah, a proč bych je nemohla se učit a zkoušku nějakou složit?"

"Mám za to, že je už pozdě. Překročí-li se jistý věk, jest postup k cíli valně stížen i u mužů. Mohla by's příkladně odbýt kurs industrialní, ale z toho nekyne mnoho spásy. I kdyby's šťastně se dostala k místu, nebudeš s dcerou opatřena tak, abyste mohly slušně žiti."

"To je smutné," zavzdychla Borecká. "Vidím už, že mně není pomoci a že nedosáhnu, po čem toužím. Ale Slávku na učitelství nedám! Ne, učitelkou nesmí býti."

Náhle zarazila se v řeči. Bylať zastihla smutný výraz v oku Blaženině a cit jí upozornil, že nesmí přeorati mezi a urazit bývalou přítelkyni, která tak vlídně jí byla přijala. Proto klidně přenesla se přes úskali a dodala, jakoby byla tu chvíli přemítala:

"Rozmyslím si to!"

"Rozmysli, rozmysli," vážně řekla Blažena. "Zdá se mi však, že jsi se už rozmyslila," usmála se "Tvoje Slávka nesmí být a nebude učitelkou. Bojíš se toho povolání jako čert kříže. Vidiš už v duchu ten obraz zastaralé ženy — učitelky, která se nevdala, a lekáš se toho. Bylo by to také neštěstí, kdyby se tvá dcera nevdala! Ostatně by se mohla i přes to vdáti. Učitelky se také vdávají. My nepřisáháme k celibátu."

"Já vim, ale nač se namahatí, může-li se vdát bez učení?! Bylo by mně toho pak líto."

"Čeho?"

"Těch zbytečných studií!"

"Nic není zbytečného, co přispívá ku vzdělání."

"Kdyby se vdala jako učitelka, musí ze školy a všechno je ztraceno."

"Proto ji raději vdej, má drahá, ať ji muž živí a pro ni pracuje."

"To je také jeho povinností."

"Přeju ti ze srdce, aby sen tvého života se vyplnil A bude-li ti třeba kdy pomoci, obrať se jenom na mne."

"To učiním často. Bude mi asi třeba často tvé rady, až se sem, do Prahy, přistěhuji."—

"Sem se přistěhuješ?" s údivem zvolala Blažena.

“Prosím tě, chci-li dceru vdát, musím ji uvést do světa. U nás, na venkově bych ji neprovdala. Naše neštěstí je tam tuze známo a pak je těch ženichů málo. Tady je mnoho pánů, více příležitosti k seznámení se i doufám, že její krása nezůstane bez povšimnutí.”

“Je tady mnoho pánů, ale o ženichy prý je také nouze, jak slýchám. Slavka se bude libit, budou se s ní bavit, kořit se jí, ale—”

“Jaké ale?!”

“Mezi ctiteli bývají i dravci, kteří číhají na takové holubice, aby jiní čistá, bílá pírká nevinnosti vyškubávatí mohli. Buď opatrnou na krásnou dceru svou!” varovala ji.

“Ostříhám ji!” řekla Borecká tónem uraženého děcka a po té měla se k odchodu. —

Blažena ji už nezdržovala. Rozloučily se srdečně s přáním brzkého shledání a se slibem Blaženy, že se o přítelkyni postará a soukromé nějaké místo ji nalezne.

“Slaboška!” povzdechla Blažena, když za hosti dvěře se zavřely. “Žene dítě do bařiny. Přála bych jí, aby tu slíčnou dceru vdala, neb jak se zdá, chce se i matka tím opatřiti!”

“Bodejť!” zabručela nevrle Borecká na schodech. “Slávka aby byla učitelkou! To tak. — Nemá-li jiné rady, o tu nedbám. Stará panna, nezná světa,” pohrdlivě pohodila hlavou.

IV.

Letní krásy zvolna se ukládaly již do klenotnice Přírody a podzim začínal se ohlašovati svými předzvěstnými posly, ovocem zralým i dozrávajícím a večerním šerem. Na lukách rozvíjel se ocún a vypínal svou lodyhu nad pasečný trávník, ptactvo strojilo se k odletu do teplejších krajů a školáčekové připravovali se do škol.

Sléčna Blažena také se už byla vrátila zotavená a posílněná z venkovského pobytu k činnosti a zařídila si svou kličku domácí, aby se jí to v ni lahodně žilo po celý školní rok. Těšila se už do školy, která jí byla druhým a milým domovem.

Roztrídňovala si práce své, připravovala knihy, ve kterých chtěla si pročísti čeho jí bude třeba zopakovati k nejbližšímu stolu. začátku, a rovnala zásuvky psacího

Vzpomínka na Boreckou náhle přelétla jí k myslí. Blažena přerušila své práce a zamyslíla se. Celý čas nebyla o ni zaslechla jediného slova.

“Co se s ní děje,” zašeptala. “Ani známky života mi nedává. Propase vhodnou příležitost k výhodnému zaměstnání. Snad se hněvá . . .” usmála se. “Urazila jsem princeznu její.”

Borecká zapomínala na ní, ale Blažena stále jí měla na myslí. Podařilo se jí, že získala v lázních dvě dámy, které na její přímlovu slíbily dáti Borecké zaměstnání. Jedna hledala dobrou klavírku, aby s ní hrála čtyřručně, druhá, bohatá, bezdětná vdova, společnici pro dvě odpoledne v týdnu. Blažena dopsala jí na adresu do onoho místa, kde měli Boreckých dříve statek. — Doufala, že se jí dopis zašle, ale byl jí

JIRÍ BITTNER.
Zemřel 6. května 1903.

vračen s poznámkou: "adresátka neznáma." Očekávala proto, až ji navštíví. Nevěděla, zdalí už našla v Praze byt, přistěhovala-li se a kde bydlí.

Zvonek u předsině rozezvučel se silným, pánovitým trnnutím. Blažena se bezděčně zachvěla, jakoby ten proud i ji byl se dotekl.

"Kdo to?" pronesla.

V tom již na novo ohlašoval se nedočkavý host prudkým zvonce trnnutím. Blažena byla služku poslala něco obstarati i šla sama otevřít. Bázlivě jen dveře pootevřela v obavě, aby nějaký pobuda ji nepřepadl, nebo nemohla jinak, než domnívati se, že mužská ruka tak prudce zazvonila.

Až se zarazila spatříc za dveřmi mladé děvče, za nimž poslušně a ponížene stála Borecká.

"Aha," pomyslíla si. "Matka s "princeznou", svou Slavkou přichází..."

Úsměv zavlnil se jí na rtech a nelibý, trpký pocit zatkl se jí do duše. Nemohla a nemohla se přemoci, aby Boreckou tak vřele a srdečně uvítala, jakby ji cit přátelský byl velel, nebo smělost a vypínavá domyšlivost, jež ozřejmovaly se v celém vystoupení dečřině, jak ledovou sprehou mrazivě ji ovanuly.

"Vedu ti, Blaženo, mou dcerušku, Slavku," představovala jí dívku.

Byto to vytáhlé, štíhlé děvčátko, prosté všeho dívčího půvabu. Oblečena byla nádherně, už polosmutku, snad že ji černý šat neslušel, jako bílý s černou ozdobou.

"Ruku líbám!" zvolala oným nečivčím, ale moderním způsobem dívek v rozpuku panenství, kterým slova pozdravu mění se v opačný význam.

A současně s pozdravem vcházela směle do bytu. Služebná matka nesměle a uctivě za ni se brala. Blažena je uvítala dvorně a vybidla, aby vešly dále.

Slavka obetkala zdvořilou učitelku útrpným, ba přímo drzým způsobem, načež se rozhlížela zvědavě po bytě.

"Aha," v duchu se usmála Blažena, "matka jí řekla, co jsem radila; proto mně dává najevo své pohrdání a prohlíží si mne, jak taková učitelka asi vypadá."

Blažena nabídla dívce sedadlo po té si jí už nevsímala. Přehlédla jí úplně, jako by jí tady ani nebylo a rozhovořila se s Boreckou, které nabídla ona dvě výhodná místa. Borecká vděčně to přijala a vřele tiskla učitelce ruce. Když Blažena vstala, aby jí podala adresy obou paní, poznamenala Slavka hlasem přiostrěným:

"Ale, mamá, to budu pak sama doma?"

"Milá děvuško," chlácholila jí matka uctivým tónem hlasu. "Vždyť se pobavíš čtením nebo hrou na klavír. Ostatně se seznámíš za nedlouho s jinými slečnami a můžeš pak také chodit na vistry."

"No tak dobře! Řekneme všem, že chodíš na vistry!" zvolala Slavka patrně potěšena, že našla východiště z té soutěsky, do které její hrdost byla vešlána.

"To se rozumí," svědčila matka.

"Kde bydlíš?" otázala se Blažena Borecké.

"Na Malé Straně. Zde je moje adresa," dodala podávajíc jí svou navštivenku.

"Máme krásný byt," chlubil se Slavka, bloudíc pohrdlivě zraky po pokoji "Je to šlechtický dům."

"Najala jsem si zatím jenom dva pokoje," vysvětlovala Borecká. "Ale máme vyhlídku do zahrady a to mne těší..."

"Mne ne," vyhrkla mrzutě Slavka. "Mohla jsi přece vzít ten druhý, do předu Já se ráda dívám na ulici."

"Byl tuze drahý, děvuško!"

"Za to jsou to tři pokoje a jeden jako sál velký," namítala Slavka a obrátíc se k Blaženě optala se: "Kolik pokojů máte vy?"

Blažena měla pocit, jakoby jí byla vosá kousla. Neměla chutě odpověditi k té otázce, ale vrozený jí jemný mrav toho nedovolil.

"Dva," odpověděla a hned se obrátila k přítelce s otázkou, je-li již úplně

v bytu zařizena a zdalí v Praze zvykla. Než se však matka zmohla na slovo, hbitě vyhrkla Slavka:

“Proč by nezvykla?! Jest tu veseleji než na vesnici. A zařizeny jsme krásně. Až k nám přijdete, uvidíte!”

“Navštív nás brzy, Blaženo,” zvala ji Borecká srdečně.

Blažena necitila touhy po návštěvě u staré přítelkyně, proto děkujíc ji za pozvání minila:

“Přicházej jen častěji ke mně! Zajisté, že ti návštěvu oplatím, ale jinak se nezavazují k dalším.”

“Nemáte času, vidíte!” ozvala se Slavka.

Blažena neuznala za dobré ji odpověditi. Borecká za ni odpovídala však:

“Kdo chce, času má,” roztesklila se, “ale nechceš!”

“Nepřicházím na Malou Stranu,” omlouvala se Blažena, “kdežto ty budeš chodit kolem domu, v němž bydlím, i můžeš spíše odskočiti ke mně. Pro své hosti jsem doma vždy ve středu odpoledne až do května. Po té chodím na procházky.”

“Jemine,” divila se Slavka, “k vám také chodí hosté na návštěvu?”

“Ano, také,” úsečně ji odvětila Blažena.

“Já jsem myslila, že . . .”

“K učitelce se nechodí,” usmála se Blažena.

“Je to ještě dítě,” omlouvala ji matka, jež uznamenala mráček nevole na čele Blaženy. “Nezkušená . . .”

“Pozoruj,” povzddechla Blažena, “a . . . lituji tě!” důrazně dodala.

“Proč?” všetečně a urputně přejala ji slovo Slavka.

“Že bude mít ještě mnoho práce a starostí, než život vás naučí správnému na svět názoru.”

Dořekla a obrátila se opět k Borecké, kterou obeznamovala poněkud s poměry obou paní, k nimž bude docházeti i s jejich návyklostmi, pokud je poznala v lázních. Do hovoru jejich vpadla náhle Slavka:

“Slečno, to musí být namáhavé, vidíte?”

“Co děvuško?” pokorně otázala se matka.

“To vyučování. Takhle chodit do školy a dávat hodiny. Ne to by se mně nelíbilo!”

“Bez námahy není ničehož na světě,” odušila Blažena. “Mně však to není námahou, ale radostí života a rozkoší! Jenom když přeje zdraví.”

“Hm,” s pohrdlivým hlasem prohodila Slavka a jala se botkou otloukati koberec z pod stolu.

Blažena si toho nevsímala, ač uvnitř duše byla rozechvěna nespůsobem tohoto strašného děvčete.

“Mama, pojďme už,” poroučelo nezvedené dítě, kterému nebyl hovor matky s učitelkou po mysli. “Ještě jsme se neprocházely ani po Praze,” dodala s tónem rozmazleného děčka.

Matka poslušně vstala. “Je to dítě, co?” minila s úsměvem, který měl omluvit dceřin nezpůsob.

“Strašné,” uklouzlo bezděčně učitelce se rtů.

Beze slova vyprovodila své hosti Blažena skrze předpokoj a teprve na rozchodu řekla: “S bohem!”

Prof. Dr. J. STUPECKÝ.

“Ruku libám!” odříkala zase Slavka svůj pozdrav a aniž by se byla jen málo uklonila, vyšla svým ztrnulým chodem automatu ze dveří.

“Bože, to je hrozné!” zvolala Blažena po jejich odchodu a sepjala ruce.

“Jaké děvče! Z každého slova i z hlasu to číší nevzdělanosti, domýšlivosti a hlouposti. Když už Borecká své dcery nechce vychovat ku práci, má ji aspoň vésti k tomu, aby uměla slušně se chovati, vystupovati a mluvit. Také je přece třeba toho i ku vdavkám! To bude někdy žena a matka provdá-li se!...” přemítala slečna, když si zasedla opět ku svému stolku. “Je to bida . . . Kam to spějeme a dospějeme s takovými ženami! Nerozumná Borecká! Jakž nevdá-li se? Co na ni čeká? Je zpanštlá, vychovaná jakoby život byl hračkou a svět jen pro ni a pro její rozkoše — jen stvořen. Mám-li varovati?! — Ach! Marná slova! Zůstavím je jejich osudu. Komu není rady, tomu není pomoci.”

V.

Blažena se dlouho rozmýšlela, má-li Boreckou navštívit, nebo nezpůsob Slavčin a urážlivé řeči nijakž jí k tomu nevábyly; ale přece jen vyhověla slušnosti a jednoho dne vydala se na Malou Stranu, Borecká ji srdečně uvítala, Slavky nebylo doma; byla ve francouzské hodině.

Zastala přítelkyni u šicího stroje.

“Šiju do obchodu,” svěřovala Blaženě, “ale nevyznám se v jemném šití prádla, proto mně to mnoho nevynáší.”

“Proč se tak namáháš, drahá?” mírně ji toho vytýkala Blažena.

“Prosím tě, obě dámy mne slušně honorují a jsem ti z té duše vděčnou za to, ale na výživu to nestačí.”

“Je to pouhý příspěvek, ale soudím, že by stačil k úrokům z peněz dceřiných na skrovné živobyti.”

“Nestačí. To víš, děvče mladé chce mít hezké úbory a na ně padnou její příjmy.” — Blažena zahryzla se v rty a mlčela. O “princeznu”, jak Slavku v duši nazývala, nechťela ani slovem zavaditi.

“Nemáš služebné?” otázala se.

“Nemám. Musím si všechno sama obstarati. Na prádlo jsem ondy zjedнала, ale bylo to drahé.” “Máš pomocnici,” poznamenala Blažena.

Borecká široce na ni rozevřela oči. “Nemám,” řekla.

“Myslím dceru. Přece nezahálí, když matka pracuje.”

Borecká zahořela nachem. Bylo jí stydno a káravý, přímý pohled učitelčin jí bodal. Vyčetla si z něho výčitku slabosti a nerozumů svého.

“Prosím tě,” zakoktala, “je to dítě!”

“A ty matka! Varuji tě, drahá! Pomysli na budoucnost . . . Jakž zemřeš-li? Co z ní bude? A ty podleheš námaze, nebudeš-li se šetřiti. Nejsi zvyklá hrubé práci a strádání, nejsi zvyklá šiti na stroji a to všechno tvé zdraví podrazí. Hřešíš na sobě i na své dceři. Ji vychováváš za slečnu, sama pracuješ do únavy, zvykáš ji lenošení a rozmařilosti. Dcera čeká na vdavky, baví muže, ale nevdá-li se, co potom?”

“Ona se vdá! Je slečna a chce se vdát. To je hlavní podmínka. Chce-li děvče se vdáti, vdá se jistě.”

Blažena už více ani nehlesla a po krátké ještě rozmluvě se vzdálila s tím tajným úmyslem, že Borecké více nenavštíví.

Nemohla se přemoci, aby mlčela a nevarovala ji. Měla to za svou povinnost přítelky a pak se v ní i mimo její vůli ozvala vždy učitelka, kterou to pudilo, aby radila, poučovala, vychovávala.

Borecká navštívila ještě několikráte Blaženu, ale jejich nedávno zase navázaná známost se brzy přetrhla. Nebyla dosti silnou, aby oddolala nárazům životního příboje.

Borecká uznala, že není Blažena už tak srdečnou a sdílnou a bylo jí stydno při myšlence, že jí zasvětila do tajnosti svého neštěstí. Teď by byla ráda jí byla výše, kdežto ve skutečnosti stále více upadala v nouzi. Bála se jí a jejího "kantorování", jak označovala si v myšlénkách její varování a rady. I zdálo se jí, že už se obejde bez ní a její pomoci.

Slavka jí to také jednoho dne přímo zakázala. Přišla domů rozhněvaná, červená jako pivoňka a uražená do hloubi duše.

"Mamá," kázala pánovitě, "ať mně více k té učitelce nejdeš! Urazila mne!"

"Co se stalo?!" třesoucím se hlasem otázala se matka.

"Co? Šla jsem s panem Vraným po Ferdinandově třídě a potkali jsme ji. Ona se na mne tak přísně zadívala, jakobych byla její žačkou a chtěla mne vy-peskovati za to, že jdu s pánem. Inu se starou se nikdo vadit nebude. Kývla jsem hlavou a ona mně ani nepoděkovala! Snad se ji nebudu klaněti?! Neviláno, učitelka! . . ."

"A to tě tak urazilo, děvuško?"

"No a nemělo! Chce být vzdělanou a neumí ani děkovat za pozdravení! To je mi krásná vzdělanost!" posměšně pohrdlivým hlasem dokazovala.

"No, nepozdravuj ji podruhé!"

"Však také nepozdravím. Co se tak nadouvá a domýšlí si! Nač? Vydělává si . . ."

"Já také . . ." smutně poznamenala matka. Slavka se zarazila, ale hbitě měla po ruce odpověď. "Ty jseš paní, to je něco jiného. A vůbec mně je protivná! Nechoď k ní . . ."

"Nepůjdu, nepůjdu," slibovala ustrašená matka.

Slavka nepověděla matce všechno. Ne-prozradila se, že ji učitelka rázně domluvila na ulici a zaháněla před ctitelem, kterého lovila na ulici a vábila za sebou. Slavka postanula s ním před výkladní skříní labužnického obchodu, kde za sklem vábily zraky kolemjdoucích velké, svěží zchovalé vinné hrozny.

"To je vzácnost," poznamenal její společník.

"My jsme jich mívali na panství," chlubil se. "Po celou zimu předkládaly se hrozny na stůl k zákuskům."

"To věřím," zasmál se. "Tady jsou dosti drahé."

"Drahé?! Zač může jeden býti? Počkejte, hned uslyšíme, zač jsou. Půjdu a koupím si jeden. "Mám naň chuť . . ."

Dořekla a už vletla do krámu. Ctitel díval se za ni. Hrdě si poručila největší a nejkrásnější hrozen odvážit a aniž by byla brvou hnula, zaplatila, co kupec zaň žádal.

Vítězně a zpupně vyšla z krámu, hrozen v jedné ruce třímajíc a druhou zrna otrhávajíc. V tom vracějíc se kráčela mimo krám slečna Blažena. Zahlédla ji, obetkala hrozen v ruce její a stanula. Hněv jí zachvátil.

"Jak," zvolala. "Vy si kupujete drahé hrozny a vaše matka do únavy pracuje, aby si vydělala na chleba! Marnotratnice, styďte se!"

Dořekla a rozhořčeně s opovržením v pohledu obetkala Slavku, která lekmutím téměř zkameněla. Po té se ubírala dále. Slavka pohrdlivě hodila hlavou a s úsměskem na rtech obrátila se ku svému ctiteli. Nebylo ho tu . . . Za-

JOSEF HOLEČEK.

hlédla jenom ještě, jak spěšně přehá, aby jí unikl. Mezitím co ona rozhněvaně a zaleknutě se zadívala na učitelku, ulétl chycený ptáček.

Slavka si dupla nohou a zabručela:

"Protivná stará panna! Co je jí do toho?! Já si hrozny kupuju za svoje peníze!"

S chutí pojídala zrna dále; ale náhle jí stud vehnal do tváří všechnu krev. Zahanbila ji před ctitelem jejím a zahнала ho. Teď se to roznese a všichni tanečníci v tanečních hodinách se jí odrazi. Prozradila tím Blažena, že je chudá dívčice. Vydávala se za dceru po velkostatkáři v tanečních hodinách, kam matku vlekla, jako oběť. Teď je po všem. A to jí vlastně tak rozčílilo a rozzuřilo proti učitelce.

Známost, sotva vzniklá, rázem zanikla. Borecká nevěděla příhody s hroznem. Nesetkala se více s Blaženou. Tato jich nevyhledávala a potkala-li náhodou na ulici Slavku, která více se potulovala, než doma seděla, odvrátila pokaždě obličej, aby se ani zraky jejich nesetkaly.

"Oběť nerozumné výchovy a slepé opičí lásky," zavířilo učitelce pokaždě myslí při takovém náhodném setkání.

Obrazivost její ukazovala jí rozmanité a vždy děsivé obrazy budoucnosti této dívky. Viděla, jak Osud svrhne ji do propastí zkázy. A nikde záchrany.

"Co jiného na ni čeká," nejednou povahovala.

Borecká na povel dcerin se k přítelce své nehlásila, Blažena ji nevyhledávala. Tušila, proč se cesty jejich rozešly a uznala, že je tak nejlip pro obě dvě. Učitelka nemohla mravokárného svého poučování se zříci a matka nechtěla ho slyšeti.

"Chceš-li mít nepřítelku, pouč ji, varuj a posvěť na její chyby. Toho žena nesnese," řekla Blažena. "Ale já mlčet jsem nemohla. Vřelo to ve mně," omlouvala se.

Vlny života převalily se přes první setkání i novou známost dvou bývalých přátel a podruhé je zaplavily. Poprvé je rozvedlo bohatství a vdavky jedné z nich, podruhé nerozumná citlivost druhé. Rouška zapominání rozestřela se nad malou epizodkou učitelčina života, ve které dva politováníhodné tvory ženské hrály tak důležité úlohy.

VI.

Čtyry roky zapadly v tůni minula.

Opět kvetly květy leta v plné kráse a nádheře, když Blažena, vracející se z procházky domů, potkala na rozhraní Prahy a Karlína ubledlou, vyhublou ženu, více mrtvolu než živoucímu tvorů podobnou, jako stín se potácející. Odpočívala si právě a namáhavě chytala dech.

Blaženě se ubohé zželelo i přistoupila k ní soucitně blíže. Leknutím až zavrávala, když choré, sešlé, chudobně oblečené ženě uklouzlo se rtů: "Blaženo!"

"Kdo jste?" otázala se.

"Ubohá, nešťastná žena," dutě to vyznělo v odvetu z úst jejích. "Jsem Borecká."

"Vy! . . . Ty . . ." překvapeně zvolala Blažena. "Bože, bože . . ." zaúpěla.

"Vid! To jsem to doklepala k smutným koncům," žalostivě zanaříkala si Borecká. "Žel, že jsem rad tvých nedbala, varovného tvého hlasu neslyšela! Trpím za to nyní dosti."

Kašel přerušil jí další slova.

"Kde bydlíš?" kvapně zvolala Blažena.

"Na Žižkově . . ."

Blažena pokynula k stanovišti drožek svým sluníčkem. Porozuměli tomu a mžikem přivčíváali bystrí koně k nim. Blažena pomohla Borecké do vozu, řekla kočimu, kam má jeti a vsedla k ní. Borecká, kašlem sesláblá, setkáním a

laskavosti své přítelkyně dojatá, rozplakala se jako malé dítě ve voze.

"Ubohá," litovala ji Blažena.

Když se poněkud utišil záchvat pláče, pravila Borecká:

"Bůh tě seslal! Rozloučíme se spolu. Já už dožívám valem a věř, že mne velmi tíží neshoda, která nás rozdvajila. Udřeš a jsem se a musím ze světa. Ty jsi mne varovala, ale já, slabá matka, zamítala v nerozumu rad tvých. Už je pozdě . . . Já umírám a dcera moje tu zůstane . . . Co jen z ní bude! Neumí ničehož, co dává výživu, jmění dostatečného nemá, a ke všemu . . ."

Vzlykot přerušil její slova.

"Utiš se," chlácholila ji laskavě Blažena. "Ještě neumíráš a doufám, že neumřeš . . . Je ti třeba jen klidu, ošetření, posily. Já se o to postarám."

A Blažena už přemítala, jak to zařídí, aby přítelku zachránila.

"Mně už není pomoci, má drahá," zaúpěla žalostivě Borecká.

Drožka zastavila, než Blažena nalezla vhodné a účinné slovo útěchy, neb věděla, že stav Borecké jest beznadějný a prodloužení dnů jejího života že není záchranou. Chtěla jenom poslední doby zlomeného života jejího poněkud osvěžit a slunným paprskem lásky je ozlatiti.

Vzdechla jen v odvetu a vystoupila hbitě z vozu, aby pomohla Borecké při slézání. Tato byla náhle neklidná. Nesnáze zračily se jí v ubledlém obličejí.

"Tak, děkuji ti," pravila. "Udělala jsi dobrý skutek."

"Dovedu tě nahoru," řekla Blažena.

"Ach, nenamahej se," zamítala té služby Borecká.

Blažena však nedbala toho, zaplatila drožkáře a nabídla jí rámě.

"Opři se o mne!"

Borecká se bránila.

"Jdižiz," usmála se bolestně. "Tomu nejsem zvyklá. Zchoulostivíš mne . . ."

Blažena rázně jí však vzala za ruku, vsunula si jí v podpaží a zamíříc do dveří, otázala se:

"V kterém patře bydlíš?"

"Ve třetím."

"To je pro mor . . ." vyhrkla Blažena. "Příliš vysoko . . ."

V síni potkaly domovnici.

"Paničko," oslovila ji, "slečinka odešla a nechala jim tady klíč."

Borecká si bezděčně oddychla. Blažena vystihla, že se bála dcery, jak asi přivítá učitelku a že si nyní libuje opírajíc se o rámě přátelské.

"Nelekni se mého chudobného bytu," pravila Borecká vstrkajíc klíč do dveří. "To ti aspoň beze slov vyličí bezměrné moje neštěstí."

Blažena stiskla jí ruku.

"Ubohá," roztesklila se.

Vešly. Byl to byt chudobný! Ale co více byl nelaďný, nečistý, neuklizený. Blažena se rozhlédla a smutně svěřila hlavu.

"Já nemám sil a času k uklidu a peněz na posluhu," trpce omlouvala se Borecká zachytíc pohled Blaženin.

Tato ani nehlesla. Na rtech se jí více chvěla otázka: "Nu, a co dělá Slavka?" ale mlčela. Pomohla přítelce sundati s hlavy chudobný černý klobouk, vy-

M. ANGER.

Kapelník Národního divadla v Praze.

balila ji ze staré pláštěnky, jejíž čern byla se přeměnila v rezavou barvu starého železa a po té ji usadila na postel, dosud neustlanou.

"Odpočiň si," měkce k ní promlouvala.

Sama přitáhla si židli blíže, sedla si na ni, vzala obě přítelčiny ruce do svých a laskavě, soucitně ji obetkajíc, pravila:

"Jak se stalo, má drahá, že tě takto nalezám?!"

Borecká uznamenala citem, že slovech Blaženiných ozývá se pouze láska a vřelý soucit, prostý zvědavosti a proto bez okolků odpovídala:

"Jak se to stává. Kule letěla byvší neviditelnou rukou v pohyb uvedena a já, neblahá, nemoudrá, jež jsem se o to kolotavé těleso opírala, jakoby bylo skálou, letěla s ním níž a níže, hloub a hlouběji, až jsem sletěla do té propasti, ve které mne nalezáš. A už se nevyšinu! Ještě hlouběji klesnu, do hrobu! Ó, kéž by to už bylo, aby země se rozevřela a skryla mé zubožené tělo! Tak skončí moje utrpení!"

"Tam končí, má drahá, všechno, sláva, štěstí, rozkoše! Nesmiš se vzdáti naděje. Vzmuz se přece!"

"Pozdě!" zaúpěla. "Poslední paprsek sluneční zasvítl mi dnes. Jsem šťastná, že jsem tě potkala a s tebou si mohu pohovořiti. Vzpomínám na tebe často, přecasto. Odpusť mi, Blaženo, že jsem tě zanedbala a nehlásila se k tobě více. Lituji toho, horce toho lituji... Ztrestala jsem se tím nejvíce, když od tebe, ty upřímná duše, jsem se odvrátila. Měla jsem uposlechnouti tvých rad, poučovat se a čerpat síly ve styku s tebou, mne vzdělanější a prozíravější. Dobře jsi měla, že není dobou setby plné léto, když jiní sklizejí. — Měla jsem dceru vychovati ku práci, k povolání výživnému a sebe šetriti. Dnes mohla míti postavení, opatření a matku. Takto nemá ničeho a mne ztratí. To jsou muka, nesnesitelná muka!"

"Ještě není pozdě!" těšila ji Blažena "Slavka je mladá, může se připraviti k nějakému zaměstnání. Ráda ji budu radou i skutkem nápomocnou!"

"Věřím a děkuji ti!" vděčně vzdychla Borecká. "Ale Slavka nechce pracovati!"

"A co zamýšlí?"

"To je hrozné, co mne děsí!" nařikala Borecká.

"Slavka jest světačka. Po otci to zdědila, ta nešťastná! Jen žít, dobře se mít, užívat a lenošit. Její marnotratnost, uvedla nás do záhuby. Nejdříve jsem požádala za vrchnopručenské svolení, aby mně byla vyplacena z majetku jejího část na vyučování a vychování. Přátelé mně k tomu dopomohli, ale šaty a strojílství dcerino zhltilo zase všechno. Pak jsem přinucena byla nátlakem jejím zažádati na výbavu, že se má vdávati..."

"Měla ženicha?"

"Prosím tě! Měla jich a má dost, ale jsou všichni, jak říkáme od Drážďan, a ani jediný od Berouna. Uznamenali, že je chudá a... uprchli. Ale s nimi i peníze. Teď byla dvacet roků i dala jsem ji prohlásit za plnoletou, aby mohla se svým jménem vládnouti. Ach, to brzy bude pohřbeno! Já nemohla vydělati dosti na výživu, i zastavovala jsem věci, jež vesměs propadly, prodávala kde co a životní síly mařila. Teď jsem úplně na mizině. Ale jaké to bude, až umřu!"

"Pak se musí tužiti dcera!"

"Proutek se ohýbá, ale větev se láme. Já mám strach, ukrutný strach z toho, co z ní bude po mé smrti! V bezsenných nocích vidím děsné obrazy před sebou. Obávám se, že klesne v bařinu zkázy a nemravnosti. Jak to zodpovím?! To dítě mně bylo svěřeno a já jsem je přílišnou láskou zahubila. Stavěla jsem budoucnost její na písek. Chtěla jsem ji provdati. To byla ta meta, ku které jsme obě dvě hleděly. Zvykla si žít tak, aby se mužům zalíbila a lichotiti se k nim, aby se provdala. Já jsem byla přísně, v zásadách mravnosti vychována. Lekám se nyní, aby Slavka neklesla a nedala se svěsti úlisnými slovy záletníků."

“Kterak bych mohla ti pomoci, drahá?! Je-li Slavka přístupná moudré radě?!”

“Není,” zavrtěla Borecká záporně hlavou.

“Pokusím se přece o to . . . Vezmu tě především k sobě na čas. Pojedeš se mnou do lázni . . .”

“A Slavka?” “Což příbuzní?”

“Nehlásejí se k chudým.”

“Dopíšu jim sama, nebo vyžádám si u některé známé pani tu milost, aby ji vzala k sobě,” navrhovala Blažena.

“Marné jsou všechny plány! Musím dotrpěti a hořký kalich života, který jsem si sama naplnila, dopít. Děkuji ti za dobrou vůli! Ale Slavka se nepodrobí.”

“Tyranka,” sama při sobě vzdechla Blažena. Poznávala už také, že není Borecké pomoci.

Těšila ji, jak mohla, slíbila, že přijde zase a zanechala ji něco peněz, aby si mohla koupit na posilněnou vína. Borecká se zdráhala, ale Blažena ji tak za to prosila, aby ji neodpeřela té radosti, že může přítelece posloužiti, že posléze dárek z lásky přijala.

Vracejíc se v myšlenkách těžkých od Borecké potkala na Příkopech v Praze Slavku s pánem, známým pověstným to zhýralcem. Náhodou ho znala ze společnosti a on ji. Proto pozdravil. Slavka ani hlavou nehnuła. Vyvinula se do krásy. Ač ji Blažena dlouho byla nespátřila, poznala ji přece hned a záštíplný, zlý pohled, jimž dívka ji obetkala, přesvědčil učitelku, že se nemýlíla.

“Ubohá Borecká,” zavzdychla. “Dcera mi nedovolí, abych ti pomohla. Osud tvůj je zpečetěn a dcera tvoje odsouzená.”

VII.

Blažena dobře tušila, že není Borecké pomoci. Nabízené přátelství její bylo zamítnuto hrdou Slavkou, která nedovolila, aby s matkou se sblížila. Byloť ji nevoľno při ni, bála se jejího pohledu, v němž si vždy vyčetla výtčtku, i její prozřavosti, přísnosti a varovných slov.

Přece však Blažena, která neústupně právem přítelky trvala na svém, že musí Borecká svého zdraví bedliti, docílila toho, že přijaly obě dvě letní byt, který jim zaplatila poblíže Prahy a odebraly se tam. Po celé prázdniny neměla však o nich zpráv. Matka byla zesláblá, ta asi psáti nemohla, ale dcera by byla měla přece dopsati ji, jak se jim vede. Takto omlouvala Blažena matku stýskajíc si v duchu do jednání dceřina.

Domyslila si však, proč asi Slavka nepsala, když při svém z prázdnin návratu obdržela dopis od ni. Bylo ji skutečně do pláče při čtení. Plakala nad matkou i nad dcerou. Matka umirající ji prosila, aby k ni přišla a dcera tu prosbu tlumočila. Ale jak! Neurvalý ton byl jen obrazem její duše; ale více ještě Blaženu překvapilo písmo, sloh, pravopis. Ta dívka byla ještě pod úrovní obyčejné vzdělanosti, ba pod úrovní nejšpatnějších její školaček. Neuměla psát a proto nepsala.

Namahavě přečetla Blažena list, vlastně vytušila, co v něm je a bez odkladu pospíšila k Borecké.

Tato se zaradovala. Přes její zhublý a voskově žlutý obličej přelétl mdlý,

GUSTAVE CHARPENTIER.
Autor "Louisy."

svit, jako paprsek zapadajícího slunce za obzor. "Ty's přišla!" velebila ji, hladíc její lice. "Jak jsi dobrá, jak hodná!"

Blažena hluboce dojata zašeptala: "Byla bych přišla i bez volání, pozeptací se, jak se ti vede . . ."

"Zle! Umírám . . . Ach, Blaženo, že jsem tvé rady neposlechla! Hrůzy smrti mne tak nelekají jako obavy, co bude z mé dcery. — Blaženo, ujmí se jí! Je to prosba umírající matky. Vim, že toho nezasluhuje, že je to velké břímě které na tebe skládám, ale nevím si rady! V úzkostech smrtelných jenom na tebe myslím a v tebe důvěřuju . . . Neopouštěj ji!"

"Učiním, co možného k její záchraně," vážně slibovala umírající matce Blažena. "Jenom neodstrčí-li Slavka pomocné ruky a nezmaří-li sama dobré vůle mé."

"Děkuju ti! Ty jsi silného ducha, neklesneš, nepodrobiš se . . . jako já . . ."

"Ne, k tomu moje povaha se nehodí. Ale odporu hráze stavět nebudu. Snad slova tvá mně ulehčí boj, nebo bez boje se Slavka nepoddá . . ."

Borecká stiskla jí vřele ruku.

"Díky," vydechla a umdleně zavřela oči.

Chvilí trvalo mlčení. Nemocná, těžce oddychujíc ležela v bezvědomí polovičným. Blažena, v trapném ponořena přemítání, seděla tiše u jejího lože. Umírající na ní vložila těžkou úlohu, které se bála. A přece zase cit a srdce jí pobádaly, aby se podjala záchranu zanedbaného děvčete.

Obraz za obrazem vynořoval se jí ze hlubin představ. Viděla umírající jako děvče, sličné, veselé, šťastné. Vznášela se před ní jako luzný zjev v úboru nevěsty se závojem svatebním. A nyní, jaká to zřícenina života tu před ní leží. A mezi tím je život, boj, zklamání, žaly posléze umírání.

Blažena těžce si vzdechla a jako zvon nesl se světlicí vzdech umírající. Otevřela oči a užijíc přítelku u svého lože, radostně zašeptala:

"Ty, ty, jsi tady!"

"Úsnula jsi a čekala jsem na tvé probuzení. Nyni zavolám Slavku, která si vyšla na pavlač . . ."

"Nevolej jí! Hněvala by se. Však ona přijde. Blaženo, nezapomeň!" připomínala jí.

"Nezapomínám!"

"Bože, kdybych tak mohla všem matkám dát výstražné varování! Kdybych srdce své mohla otevřít, aby viděly, jak je mi hrozně a jak toho želim, že . . . že že jsem dcery nevychovala pro život a práci."

A zase sklesla v ono polospaní, ve kterém zvolna přecházela most vedoucí ze života do věčnosti.

Neměla tam už daleko. Druhého dne z rána přišla k Blaženě uplakaná Slavka se zvěstí, že matka v noci vydechla duši.

"Přijdu k vám, jakmile si vymohu dovolení ve škole," pravila Blažena ku Slavce, "a obstarám matce pohřeb."

U mrtvolky matčiny sešla se s ní později Blažena. Zaplakala nad mrtvolou a po té obrátila se k dceři.

"Slavko," promluvívala k ní laskavě. "Vaše matka předala mi vás . . . Chci se o vás poctivě starati a vésti tou cestou života, jež vede k cíli a ku štěstí. — Slibte mi zde, u mrtvolky matčiny, že přimknete se ke mně s důvěrou a láskou, že mne uznáte za svou mateřskou přítelkyni a podrobíte se vůli mé."

Slavka, rozehvělá dojmy, klonila se ku přání matčinu, ale vzdorná síla v ní bouřící a odpor, který měla ku všemu, co se nazývalo prací, mařily dobré vnuknutí.

Mičela a vzlykala.

Blažena měla mlčení její za svolení i zvala ji:

“Pojďte hned ke mně! Matku dáme odvézti do Ústřední síně na Olšany a sama zde být nemůžete.”

“Já odtud nepůjdu — až po pohřbu,” dostala v odvetu.

Blažena se zamyslíla.

“Budiž,” minila po malé odmlče. “Děle však ne! Teď bude váš domov u mne. Podávám vám přátelskou ruku. Chcete-li ji přijati, budu vám druhou matkou. Nezamítejte ji, Slavko! Jste mladá, nezkušená. — Svěřte se mému vedení, prosím vás za to jménem matky vaší, která dožila, ale jejíž duch nás zajisté obléhá!” pravila jí.

Slavka zarytě mlčela.

“To její mlčení je zlou předzvěstí,” myslila si Blažena. “Bojujte — nechce ke mně jít! Ale co zamýšlí?”

Blažena nenaléhala však více na dívku. Přála jí, aby se volně rozhodla.

Čekala. Prostý pohřeb vystrojila Blažena zemřelé přítelkyni, ale byl dojemný. Z příbuzných, ač všem Blažena dopsala, nebylo ani jediného na pohřbu. Báli se, aby jim z toho nevznikly nějaké povinnosti. Z lásky k Blaženě zazpíval kroužek její soudruhů a družek tklivé sbory smuteční a zákyně její vyzdobily rakev věnci. Katecheta školní pronesl pohřební řeč, která jímala srdce všech.

Slavka s nářkem srdcervoucím sklesla na rakev nade hrobem se vznášející. Blažena sledovala s neklidem rostoucím každé její hnutí už od začátku obřadu. Byla totiž zpozorovala mezi několika přítomnými, již Boreckou provázeli ke hrobu, onoho pověstného záletníka, se kterým Slavku potkala.

Ulekla se toho. Proto si ji vedla za rakvi a neopouštěla ji. Jakmile Borecká byla pohřbena a účastníci se rozcházeli, vzala Slavku jemně za ruku a pravila k ní:

“Utište se a pomodlete se za ni!”

Slavka se utišila. Ještě doplakávala, ale oči její už těkaly kolem. Záletník stál podál a pohlcoval ji zraky.

“Pojďte, Slavko, pojedeme domů,” vybízela ji Blažena podávajíc jí ruku.

“Já s vámi nepojedu,” určitě zavzněla odpověď Slavčina.

“Ne! A proč?”

“Protože pojedete se mnou!” odpovídal za ni ten, jehož Blažena se lekala.

“A jakým právem!” ozvala se přísně Blažena.

“Jakým?! Právem lásky!”

“Pane, vy jste ženat!” v rozhořčení zvolala Blažena.

“To nevadí,” úsměšně jí dal v odvetu.

“Teď je mou a nedovolím tomu!” bránila jí Blažena.

“Ne, teď je už mou!” důrazně zaslechla z jeho úst.

“Slavko!” přísně ozvala se Blažena. “Je to pravda?”

Na místě odpovědi přijala Slavka rámě záletníkem jí podávané a aniž by se byla Blaženě jen uklonila k pozdravu, beze slova s ním odešla.

Jako přimražená stanula Blažena u hrobu a zděšeně zírala za odcházejícími. Dvě slze, velké jak bohaté perle, zaleskly se jí v očích. Smutně obetkala hrob a povzdýchla:

“Ubohá matko! Čeho jsi se bála a děsila, co ti vidiny předváděly ve smrtelném zápase, stalo se, a u tvého hrobu. Dcera tvá odstrčila ruku spásy a

JUDr. KAREL TOMÍČEK.
Zemřel 15. dubna 1905.

vrhla se v náruč hanby. První krok do bařiny jest učiněn. Zahyne. — Ale jak skončí. Snad samovraždou, jako otec?! Není, není jí pomoci! —”

Blažena vracela se z pohřbu své přítelkyně bývalé zdrcená a sklíčená domů.

“Ó, matky, matky, vy nerozumné matky, které dcery své jedině pro vdavky a pro rozkoše vychováváte, vás bych nejraději uvedla ku hrobu té, která trpěla za vinu svou hrozně muky!” rozhořčeně zvolala. “Budujete dcerám domov na písčíně!”

* * *

Kolik takových nešťastných obětí už uvrhla nedbalá péče matek v jicem zkázy! Zhřešily na dcerách svých, že jich nevyzbrojily k zápasu za výživu, že jich nevedly ku práci a neučily jich v prvé řadě ctít nade všechno svaté povinnosti lidské.

Ubohé oběti nerozumu, pro vás a nad vámi pláče genius národa.

Nadšení.

SVATÉ ty nadšení,
nebeský plamení,
šlehní nám do srdcí,
otěčinou vzplañ!

Bez tebe nevzniká
myslěnka veliká,
v tobě jen kuje se
vítězná zbraň.

Sloupem tys ohnivým,
oblakem zářivým,
vedoucím národy
v slíbenou zem:

bez tebe pustinou
širý svět jedinou,
lidstvo se potácí
bez ole v něm.

Báječné poklady,
žulové ohrady,
nesčtých zástupů
válečný třesk.

odvaha, vtip a lesť —
bez ceny všechno jest,
neplá-li na skráních
svatý tvůj blesk.

Tebou jen do světa
zasvitla osvěta,
prapory tyranství
strhány v cár:

národů mráкотu
rozjasnil k životu,
rozpadlé sjednotil
božský tvůj žár.

Kdysi též k Vltavě
v krvavé záplavě
z kostnické hranice
plápol tvůj vlet.

v tábory dědiny,
oráče v hrdiny
proměnil. cepem jich
pokořil svět.

Svaté ty nadšení,
nebeský plamení,
opět nám prošlehní
mařátnou hruď.

na místo těžkých
bludiček, mrkavých,
vádcem nám ohnivým
ku slávě buď!

TVRDÉ PALICE.

Obrázek z česko-amerického života.

Pro kalendář Američan napsal Robert Růžička.

I.

POČÁTEK NESVÁRU.

NAŠE malé obce v Čechách stávají se často dějištěm bojů, sice nekrvavých, ale vzdor tomu prováděných s veškerou urputností a tvrdosíjností.

Není snad jediného místčka, kde by nebylo dvou stran, jež navzájem se mezi sebou kočkají a ztrpčují si život a tak ovšem bylo i v Letonicích, malé to vsi v Pošumaví.

Strana zámožnějších čili sedláků nazývána stranou horní a strana chudších, chalupníků a domkářů, stranou dolní a obě tyto strany byly dle zásad každé armády vedeny svými vůdci.

Strana horní měla v čele představeného Kotase, a strana dolní chalupníka Renčina, a největší půtky strhly se ovšem vždy o obecních volbách, neboť každá strana snažila se dobytí při nich vítězství a pak další menší srážky udály se skoro při každé schůzi obecního výboru, jež odhývány byly jednou v měsíci.

Kotas i Renčín byli právě tvrdé české palice a častokráte pro nevinnou poznámku strhla se mezi nimi tak prudká hádka, že musila být ostatními členy výboru utišována.

Jedna takováto schůze obecního výboru zavdala příčinu k trvalému osobnímu nepřátelství vůdci obou stran obce Letonické.

Příčina byla docela malicherná. Přišla totiž k projednávání oprava jakési obecní cesty a poněvač pozemky sedláků ležely většinou kolem této cesty, tu strana chalupníků se vzpírala proti zamýšlené opravě zuby nehty.

Představený Kotas ovšem hájil provedení opravy a zároveň tím prospěch svých stoupencův a při tom posměšně podotkl k Renčínovi, že by strana chalupníků a domkářů chtěla vládnouti celou obcí, ale že se jí to nepodaří.

Renčín na tuto poznámku ihned vyskočil a zvolal na představeného: "To my víme, my jsme zde jen proto, abychom platili a vy proto, abyste měli z toho prospěch."

"Vy se toho tak naplatíte, chudáci," ironicky odvětil představený Renčínovi a dodal: "Jste rádi, že vylučete na svých chalupách to bídné živobytí."

"Třeba bvehl byl jen chudý chalupník, tu se nedám urážet žádným nařoukaným sedlákem," vykřikl Renčín vyskočiv od stolu a zatinaje pěsti.

Představený zbledl a na to povstav zvolal na Renčina: "Klíď se mi ze státku, nebo . . ."

"Já půjdu až budu chtít — to víš, já mám pro strach uděláno," odporoval Ren-

VELA NIGHINOVA.
Srbská tragédia

Host Národního divadla v Praze.

čin vzdorovitě. "Zavolám čeládku a nechám tě vyhodit z domu," brozil Kotas hněvem se celý chvěje a právě když chtěl vyjiti ze světnice, aby hrozbu svoji splnil, tu vstoupila představená do vnitř.

"Oba jste již dosti staří," pravila vážně k oběma rozhněvaným mužům, "a přece máte ještě tak málo rozumu, že si těmi věčnými hádkami ztrpčujete život. Co pak jste si zase udělali?" tázala se pak upírajíc pohled na svého manžela.

"Opraváží se mně urazit na mém vlastním statku, ten nuzák!" odlehčoval si Kotas.

"Kdo to byl, jenž začal s urážkami?" hájil se Renčín, obraceje se ku svým přívržencům, aby mu dosvědčili, že Kotas spor vyvolal.

Ti rozpačitě mlčeli maškajice čepice ve svých rukou.

"No, nechte toho již a jděte domů," chlácholila představená Renčina a doložila: "Beztoho dnes ze schůze výboru již nic nebude."

Renčín neodpovídv ani slova, dal čepici na hlavu a rychlými kroky odešel ze statku.

Ostatní členové výboru náležející k jeho straně jej následovali, jen přívrženci Kotasovi zůstali, aby společně s představeným si ulehčovali nad tou drzostí těch chalupnických žebrákův.

"Tenhle Renčín dělá jako by mu patřilo půl Letonic," vykládal sedlák Šima, odplivuje si rozhořčením.

"Ba že, knofře," přisvědčoval mu jeho soused Bárta a doložil: "ta smělost od něj, urazit našeho představeného na vlastním jeho statku!"

V Kotasovi to ještě vřelo, neboť slova Renčina zaryla se mu hluboko v paměť a při těchto projevech sympatie srdce jeho naplňovalo se ještě tím větší nenávistí k jeho odpůrci.

"Ty bys mu to neměl odpustiti," popuzoval Šima představeného.

"Hm," zabručel tento a dadol: "co mám s chlapem dělat?"

"Měl bys ho zkrotit," dokládal Bárta, "za krátký čas s ním nebude už k vydržení v Letonicích."

"Ale jak?" tázal se Kotas částečně sama sebe a částečně svých přátel.

"Poslouchej, Kotas, ty přece víš, že si Renčín rád zapytlačí na panském," vykládal Šima, "ty bys to mohl nějak sestrojít, aby ho hajný chytil při skutku a pak by mu v lapáku horká krev jeho snad ochladla," dokončil se smíchem Šima.

Představený se zamyslíl. Návrh Šimův se mu líbil, leč přece jen v srdci jeho ozýval se jakýsi odpor, aby v nenávisti své nešel tak daleko a nesklel na udavače.

"Tenhle Šima, ten má za ušima," smál se Bárta, "tohle je výborný nápad, Kotas, nejen že si tak na Renčínovi můžeš schladit žáhu, ale je to také tvá povinnost jako představeného, aby's to udal úřadům."

"No, uvidím, co udělám," odvětil představený a doložil: "teď toho nechme a pojďme radši na jednu do hospody. Tam si o tom můžeme ještě promluvíti."

Všichni vyšli ze statku a pomalým krokem kráčeli k hospodě stojící na návrší. Náhodou potkali Renčina, jenž přešel je bez pozdravu a obrátiv se za nimi, zvolal posměšně: "Hle, hle letoničtí jemnostpáni!"

Sedláci se ohlédli za ním, někteří odplivli, ale žádný z nich nepromluvil ani slova.

"Však tě smích přejde," bručel si k sobě Kotas, zatínaje v kapsách pěstě.

V důvěrném hovoru setrval malý kroužek sedláků v hospodě dlouho do noci a když se rozcházel, tu měli vypracovaný již celý plán, jak se pomstí na tom nenáviděném chalupníkově.

"Tedy ujednáno," pravil Šima, louče se s představeným a podáváje mu pravici a ten jen krátce odvětil: "to se ví!"

Po cestě pak si bručel spokojeně: "Já mu tomu žebrákově zatopím. Dostanu ho do kriminálu a až odtud vyjde, tu mu uděláme pobyt v Letonicích tak milý, že zde nezůstane ani týden."

S těmito myšlenkami na sladkou pomstu představený usinal.

V neklidném spánku ztrávil několik hodin, časné z rána pak vstal a obléknuv se do lepších svých šatů, vyšel ze statku.

"Kam jdeš?" ptala se ho žena při odchodu.

"I do města, za úředními záležitostmi," odpověděl jí suše a zatím když octnul se za viskou, tu dal se směrem k panskému lesu kde stála hájovna.

Pokuřuje si ze své porcelánky, představený celou cestu si bručel k sobě různé hrozné a jízlivé poznámky o Renčínovi a jsa zabrán takto v myšlenkách, pojednou vyrušen z nich hlasitým pozdravem: "Dej pámbů dobrýtro, pane představený!"

Kotas zvednul oči a viděl proti sobě přicházeti hajného, jehož hledal.

"Kam pak tak časné z rána?" tázal se hajný ihned po svém pozdravení, podávaje představenému pravici.

"Kam?" odvětil tento, "jdu zrovna k vám. Mám s vámi něco důležitého k vyřízení," doložil důvěrně Kotas.

"Ták, tak," divil se hajný a dodal: "to mně těší," a hned na to se tázal: "Nu co pak si vlastně, pane představený, přejete?"

Kotas pohlédl na hajného a pravil důrazně: "Znáte Renčina?"

"Hm, to se ví, že znám. Totíž myslíte-li chalupníka Renčina, od vás," odvětil na otázku představeného hajný.

"Toho právě myslím."

"Nu a co má s ním být?"

"Inu, vite, Lupáčku," hovořil Kotas, "je to nemilá věc, kterou vám musím o něm říci, ale nemohu si pomoci. Povinnost je povinnost a kdyby to byl můj vlastní bratr, muselo by to ven."

"No tak jen s tím ven, ať vím, oč se jedná," naléhal netrpělivě hajný.

"Víte, Renčín pytláčí na majetku knížete pána," vyhrknul ze sebe představený rychle a oddychnul si, jako by byl spokojen, že se konečně zbavil těžkého tajemství.

"Cože, Renčín že by byl pytlákem?" vzkřikl udiveně hajný a doložil: "Kdo by to byl o tom člověku řek! Já už po delší dobu pozoroval, že máme nějakou škodnou v revíru," stěžoval si hajný, "ale dosud jsem žádného nemohl přistihnouti. Už pan fořt mi za to dal důtku nedávno, neboť pytlák odvážil se i do obory a střelil tam mladou laňku."

"Jo, Lupáčku, Renčín je všeho schopen," přerušil Kotas proud řeč hajného.

"Však já mu zasolím," hrozil tento. "Půjdu okamžitě a udám ho četnictvu."

"Jen pomalu, Lupáčku, ne tak zhorka," chlácholil Kotas hajného. "Kdybyste Renčina udal, tu byste mu moc neudělal, vždyť nemáte proti němu důkazy; ale vy ho musíte chytit, rozumíte, Lupáčku," vykládal Kotas, "chytit při činu."

"To máte pravdu, pane představený," přesvědčoval hajný a dodal: "Vy jste přece jen moudrý člověk!"

Čistá malířka
MARIE DOSTALOVÁ.
Zem. r. 27. března 1913.

Kotas se nad tímto pochlebenstvím spokojeně usmál a vytáhnuv z kapsy desítku, vstrčil ji hajnému do ruky s těmito slovy: "Lupáčku, tady je něco extra pro vás, jen si dejte dobrý pozor na toho lumpa a přiveďte ho, kam patří — do kriminálu!"

Hajný pohlédl rychle na zbalenou desítku, pak ji vstrčil do kapsy a pravil radostně: "Poňženě děkuju, pane představený," a k tomu doložil: "Jen se nestarejte, ten mně neujde i kdybych k vůli němu neměl spát měsíc."

"To je dobře" liboval si Kotas a důvěrně pak šeptal k hajnému: "vite, Lupáčku, mě do toho nemíchejte, nechci mít žádné mrzutosti — nu, vždyť mi rozumíte!"

"I chraň pámbu!" sliboval hajný, "to co se mezi námi dneska stalo a mluvilo, to zůstane mezi námi."

"To jsem rád, Lupáčku," řekl Kotas a odcházeje od hajného po upřímném stisknutí ruky, volal na něho ještě při rozchodu: "Když se vám to podaří, tu já na vás nezapomenu, Lupáčku!"

"Buďte bez starosti, pane představený," odvětil hajný sebevědomě a mačkaje v kapse desítku, aby mu snad z kapsy nezmizela, vrátil se do hájovny, by se s ně pochlubil ženě.

Renčín byl jinak poctivá duše skrz na skrz, ale pytlácká krev byla v něm. Žena ho sice často varovala, aby toho zanechal, leč Renčínovi noční lov stal se přímou náruživostí a v tom ohledu byly všechny prosby jeho manželky marny.

Jednoho večera dostal opět zálsuk podívatí se do panské obory a vzav svou dvojku, vyšel opatrně do tmavé noci. Znal každou stezičku i mohl skoro po paměti tam dojít. Rozhlížeje se na všechny strany opatrně, zastavil se asi po hodině chůze u plotu obory a chvílku zde stál bez pohnutí, pronikaje tmou bystrými svými očima. Všude panovalo ticho, nikde nebylo slyšeti jediného podezřelého zvuku a Renčín tedy pomalu vyhoupl se na plot a spustil se tiše opět dolů.

Jsa v oboře, skryl se za kmen silné borovice a opět pátravě pohlízel kolem. Tak stál dosti dluho, nežli odvážil se jíti dále. Nevidá však nikde nic podezřelého, pomalu přizil se v před a tak octnul se blíže stezky, kterou vysoká zvěř se brala, když se chtěla z potoku, oboru protékajícího, napít.

Měsíc zatím prodral se mraky a mdlým svým světlem osvitil celé okolí. To sice Renčínovi nebylo milé, leč byl již v oboře, a proto byl odhodlán, neodejíti odtud bez kořisti. Nečekal dlouho a na stezce objevila se mladá, štíhlá laň.

Renčín pevněji stiskl pušku, rychle se ohlédl ještě jednou kolem, nehrozil-li odnikud žádné nebezpečí, pak přiložil svou dvojku k líci, namířil, nočním tichem zavzněla rána a laň učinivši ještě jeden skok ku předu, svalila se k zemi. Renčín několika skoky octnul se u zabitého zvířete, mohutnými svými pažema vhodil ho na ramena a uháněl v stínu borovic a dubů ku plotu obory. Ocitnuv se u něho, přehodil zabitou laň přes plot a sám jej přeskočil téměř mžikem a vzav opět laň na ramena, prchal k nedalekému křoví, kde se rychle skryl.

Hajný Lupáček byl na blízku po celou tu dobu, stopoval pozorně Renčina, nechal jej klidně zabít laň a nebránil mu v útěku. Znal pytláka a nechtěl se s ním pustit v nebezpečný zápas, když jej mohl chytit druhého dne bez všeho nebezpečí s pomocí četníka.

"Jen jdi s pánem bohem domů," bručel si Lupáček, "však ty mně neujdeš," a s těmi slovy klidně odešel do hájovny.

Renčín setrval přes hodinu ve stínu křoví, když ale nepozoroval nikde ani živou duši, sebral opět laň a spokojeně s kořistí svou spěchal domů.

Druhého dne, zrovna před poledním, vstoupil četník s hajným Lupáčkem, doprovázeni jsouce starostou, do chalupy Renčínovy. Žena tohoto, jakmile je shlédla, dala se do nářku a ukryla se v komoře. Renčín zbledl, násilím však své rozčilení přemohl a stavěl se klidným.

“Jste obviněn z pytláctví, Renčine,” oslovil jej krátce četník.

“Hm,” zabručel chalupník, neodpověděv ani slova. Pak dodav si smělost, tázal se: “Kdo pak je mým žalobcem?”

“Já!” odvětil hajný Lupáček.

“Musím prohlédnouti vaši chalupu,” zahučel opět četník a rozkázal Renčínovi: “Pojďte se mnou!”

Netrvalo to dlouho a laň nalezená a vedle ní pověšena byla Renčínova dvojka. Hajný vzal laň a četník ručnici.

“Jste mým vězněm!” prohlásil četník k Renčínovi, “a musíte se mnou k okresnímu soudu.”

Chalupník zhlédl ještě více a zakousl se do rtů, až mu z nich téměř krev vystříkla.

“Mohu se převléknout?” žádal pak četníka tichým hlasem.

“Můžete, ale v mé přítomnosti,” odpověděl četník a doložil: “Dělejte rychle.”

Renčín zavořal na ženu: “Anna, přines mi z komory sváteční šaty, musím do města,” a za chvíli tato vyšla, nesouc je v rukou a usedavě plačíc.

Renčín se rychle převléknul, pak přistoupil k ženě a pravil k ní tiše: “Neplač, vždyť snad nebude tak zle; darmo mně děláš to rozloučení ještě horší.”

“Ta nešťastná flinta!” naříkala manželka tiše a doložila vyčítavě: “Netřikala jsem ti to vždycky?”

“Oh, co je to platno,” odvětil krátce Renčín; na to doložil: “Kde je Karlik?”

“Hraje si na dvoře,” odvětila chalupnice.

“Přiveď ho, chci ho políbit,” kázal Renčín.

Žena vyšla na dvůr a za chvíli se vrátila s malým, buclatým hošíkem. Renčín jej vzal do náruče, pocaloval několikráte, na to políbil vroucně svou ženu a pak pravil krátce k četníkovi: “Jsem hotov jíti s vámi.”

“Tedy pojďte,” řekl tento suše a všichni vyšli z chalupy, doprovázeni jsouce hlasitým pláčem Renčínové a hošíka, jenž spustil také, vida hořekující svou matku. — Renčín u okresního soudu potrestán byl za své pytláctví pouze šestinedělním lehkým vězením, leč trest ten zdál se mu pohanou tak velkou, že si umínil, že za žádnou cenu v Letonicích již nezůstane.

“Ukazovali by tam na mne prstem, hlavně ten nafoukaný představený,” uvažoval, navraceje se s večera po odbytém trestu do Letonic.

Do chalupy se vkradl skoro jako zloděj zadními vrátky, tak že se ho i vlastní žena ulekla.

“Tomší!” zvolala položděšeně, polo radostně a slze hrnuly se jí do očí.

On ji obejmul a zodpovídal její otázky, týkající se jeho zdraví, začal jí pak hned vykládati svůj úmysl, že se vystěhuje z Letonic.

“Nemůžeme zde zůstat pro hanbu,” pravil ke konci své řeči Renčín.

“A co chceš dělat, kam chceš jít?” tázala se ho žena.

“Do Ameriky!” odvětil pevně chalupník.

“Do Ameriky?!” opakovala žena s jakýmsi ustrnutím. — “Ano,” řekl Renčín, “chalupu prodám se vším, jak leží a stojí, a vydáme se hned na cestu.”

E. K. LIŠKA.
Zemřel 17. ledna 1903.

“Vidiš, vidiš, kam tě ta nešťastná flinta přivedla,” nařikala chalupnice tichým hlasem.

“To se nedá už změnit!” přerušil ji Renčín a doložil: “Zitra půjdu k židovi Steinovi a chalupu mu nabídnou. Dá-li mi za ni jen trochu obstojnou cenu, tak mu ji prodám a do týdne budeme z Letonic pryč.”

Druhého dne z rána dle svého úmyslu Renčín zašel do Steinova obchůdku, aby s ním promluvil o prodeji chalupy. Šel s hlavou sklopenou, ale viděl přece, jak lidé se za ním zastavovali a okazovali si naň prstem. Krev mu vstoupila do hlavy, ale nevšímaje si žádného, šel dále.

Pojednou uslyšel za sebou zvolání: “Pěkně vítám z kriminálu!” Byl to představený Kotas, jenž stál u vrat svého dvora a posměšně se díval na svého odpůrce.

Renčín zrudnul ještě více v obličejí a obrátiv se napolo, vzkřikl na Kotas: “Dej pozor, abys tam také nepřišel!”

“To ne, já nejsem a nebudu pytlákem,” odpověděl mu pichlavě Kotas a doložil: “O mně nebude moci nikdo říci, že jsem kriminálníkem.”

Renčín již chtěl skočiti na představeného, pak ale chladnější rozvaha v něm zvítězila a on naň vzkřiknul: “Buď proklet i s tvým smíchem zlolajným!” a zrychliv své kroky, vylouznul do židova krámku.

Vyjednávání o prodej chalupy trvalo hodně dlouho. Žid viděl, že se Renčín chce svého majetku zbavit, stůj co stůj, a nabízel mu proto nepatrnou cenu. Smlouvali a hádali se spolu celé dopoledne, až se konečně na ceně chalupy dohodli a zároveň se umluvili, že pojedou spolu do města, aby u notáře nechali vyhotoviti kupní smlouvu.

Žid po podepsání téže vyplatil Renčínovi obnos, který mu po odražení dluhů na chalupě váznoucích zbyl a již za týden Renčín se ženou a dítětem byl na cestě do Plzně, aby tam vsedl na dráhu a odjel do Brém.

Vydal se na cestu z Letonic na zapůjčeném židově povoze časně z rána, aby uniknul všem jizlivým poznámkám svých bývalých odpůrců; sotva však povoz octnul se na návsi, tu stál představený Kotas opět a posměšně volal na Renčína: “Šťastnou cestu; snad se ti v ty Americe povede lepší, než v tom kriminále!”

Renčín zesínal a pozvednuv se rychle, chtěl seskočiti s vozu. Žena ho však zadržela. “Muži,” prosila jej, “nech ho být!”

On uposlechl, ale přece jen pohroziv pěsti na vysmívajícího se mu sedláka, zvolal: “Je vidět, že’s přece jen nafoukaný sprosták!”

Čeledín prasknul do koní, ti dali se do klusu, představený ještě cosi volal za odjíždějícím povozem, leč hlas jeho zaniknul v rachocení kol.

II.

TĚŽKÁ RÁNA.

S tichou bázni v srdci svém sedala si Renčínová na malý parník a manžel její musel ji stále těšiti, aby se nebála budoucnosti.

Plavba z počátku konána za pěkného počasí a malý parník, dosti rychle protínaje vlny moře, hnal se ku předu, ale ještě neurazil ani polovic cesty, když přikvačila strašlivá bouře. Parník zmitán byl rozpěněnými vlnami jako skořápka, brzo octnul se na hřbetě některé černé vlny a zase sletěl dolů, sténaje a praskaje ve všech svých částech, tu opět naklonil se na bok a zdálo se již, že se překotí a že s ním zahyne vše v tom rozbouřeném ječícím moři, které kolem hučelo a řvalo; časem přes palubu převalila se některá z rozpěněných vln a voda vnikala až do vnitra lodě, kde vystěhovalci v tupém zoufalství seděli, obávajíc se, že loď tímto nárazům divokých vln neodolá.

Renčínová, tisknouc svého Karlika k prsoum, plakala křečovitě a manžel její marně snažil se ji utišiti. Duše její, ztýraná ranami osudu za posledních dob, neměla žádné síly více a rozplývala se v bolu.

Zuřivá tž bouře trvala celou noc a ještě i druhého dne z rána vlny vysoce se dmuly, leč k polednímu počaly se tišiti, z roztrhaných mraků vyrazily paprsky slunce a v krátkce mraky se rozprchly a nad parnikem sklenula se modrá obloha.

Další plavba odbyta klidně, leč Renčín se ženou přece jen upřímně si od-dychli z hlubokosti svých srdcí, když parnik zakotvil v new-yorském přístavu.

Renčín, vystoupiv z Castle Garden, chycen byl okamžitě jedním agentem vystěhovalecké hospody, jichž tehdy bylo kolem Castle Gardenu celé množství, a poněvač neměl v New Yorku žádných známých, tu ochotně se dal věsti do jedné z takovýchto hospod. Agent ten byl Maďar, mluvil také lánaně sloven-sky a Renčín byl rád, že našel v tom velikém cizém městě aspoň jednu duši, s níž se mohl částečně aspoň dohovorit.

Když se poněkud zotavili po dlouhé jízdě na moři, tu cba manželé počali nvažovati, co by v té veliké zemi měli počít. Renčín byl by nejraději se zbylý-mi penězi z prodeje chalupy zakoupil kus půdy, aby na ní mohl žiti spokojeně a klidně z užitku, jež by mu přinesla. Poľní práci již od dětství byl zvyklý a srdce jeho lnulo ku výživné hroudě.

Tyto své plány sdělil jednoho večera s agentem s pravou českou prostotou a upřímností a žádal jej zároveň o radu. Agent ten byl jednou z oněch pijavic, jež tehdy lapaly přistěhovalece a hleděly vyssáti z nich bez milosrdenství každý cent, a dozvěděv se takto, že Renčín má peníze, ihned se mu nabídnul, že ho dovede do jedné notářské kanceláře, kde si prý bude moci nějakou malou far-mu zakoupiti.

Oba se pak umluvili, že tam ihned druhého dne z rána spolu zajdou.

"Buď jen, prosím tě, opatrným, Tomši," radila Renčínová muži, když mu odevzdávala zbytek peněz, které jim po zaplacení přeplavu zbyly.

"Neměj starosti, to viš, že nevydám peníze, aniž bych měl něco v ruce," ujišťoval ji Renčín, odcházejce s agentem.

Ten zavedl ho na Bowery, pověstnou ulici new-yorskou, do jakéhos tma-vého basementu, jen bídne osvětleného, v je-hož popředí stál bär a naproti němu několik hrubých stolů se židlemi.

Renčín vstupoval s jakousi nechutí do tohoto přísklepi a ještě nežli tam vstoupil, tá-žal se agenta: "Tady je ta kancelář?"

"Ovšem, jen pojdte dál," pobízel ho ten-to, strkaje jej zároveň do jakési temné chod-by. Šli několik kroků, agent pak otevřel dvě-ře a oba vstoupili do jakési místnosti se zá-mřížovanými okny, v níž sedělo několik mu-žů. Agent promluvil k nim anglicky, čemuž ovšem Renčín nerozuměl a jeden z těchto po-dezřele vyhlížejících mužů pak vstal a podá-val jakýs složený papír Renčínovi a zároveň mu ukazoval, aby zaň zaplatil \$1.000.

Renčín pohlédl na agenta a pravil mu váhavě: "Tohle se mi nelíbí, já přece nedám své peníze za ten kus papíru, když ani nevím, co znamená."

"To je kupní smlouva na farmu, jen za-plaťte tu tisícovku, to je all right," vykládal mu lánanou slovenčinou agent.

Prof. Dr. KAREL MAYDL.
Slavný český učenec.

“Chci se teprve přesvědčit, je-li všechno v pořádku a pak teprve zaplatím,” odvětil rozhodně Renčín.

“Co pak chcete vy mít lepší rozum, nežli já, vy zeleňáku?” vzkřikl naň agent vzpurně a doložil: “Teď zaplatte za tu farmu, já s vámi zbytečně čas trátit nebudu.”

Renčín byl tímto naleháním tím více utvrzen ve svém podezření, že má co jednat s bandou podvodníků a proto odvětil se vši rozhodností: “Nedám ani groš,” a obrátiv se ku dveřím, chtěl odejít.

Agent však zaskočil mu cestu ku dveřím a zvolal: “Nechcete-li zaplatit po dobrém, zaplatíte po zlém!” a v tom okamžiku spojenci agentovi vrhli se na Renčina.

Ten skočil do kouta a křiče zoufale o pomoc, bránil se zuřivě, rozdávaje pádnou svou pěsti rány na všechny strany. Strach o jeho jmění činil jej zoufalým a vzdor tomu, že jich bylo čtyři najednoho, tu se jim bránil až dosud úspěšně. V tom jeden z těchto lotrů připlížil se k zápasícímu Renčínovu po břiše a podrázil mu nohy. S hrozným výkřikem padl tento na zem, leč i zde se bránil pěstmi a i zuby svými.

Agent uchopil však židli, zasadil mu ni jednu ránu do hlavy a ubohý Renčín pozbyl vědomí. Z hluboké rány v hlavě vytékala mu krev.

Lupiči jej nyní rychle prohledali a naleznuvše ve vnitřní kapse vesty celé jeho jmění, rychle prchli, zanechavše ho tam osudu.

Za několik hodin Renčín nabyl opět vědomí a ač ztrátou krve, crčici stále ještě z palčivé rány, byl seslaben, tu přec vyskočil jako šílený a hnal se do předního basementu, křiče: “Lupiči! Vrahové!”

Posklebný smích zavzněl mu na zoufalá ta slova v odpověď a lůza zde shromážděná tropila si z něj úsměšky.

Renčín ovšem nevěděl, co k němu mluvili a vyrazil proto z basementu na ulici, volaje stále: “Pomoc! Byl jsem okraden!”

Kol ubožáka počal kupiti se lid, zahrnuje ho otázkami, avšak on jim nerozuměl. Policista, stojící na rohu ulice, uslyšel také jeho volání a pomalu se k němu přibatočil. Byl to Irčan a Renčín na jeho otázky mohl odpovídat pouze posuňky. Naznačoval mu, jak nejlépe uměl, že v basementu byl přepaden a oloupen, ale policista nezdál se chápati.

Zašel tedy do basementu sám, aby se zeptal majitele hospůdky, co se tomu zeleňáku vlastně stalo. Salooník jej počastoval whisky a na jeho otázky mu odpověděl, že “ten zeleňák pil u něj a když přišlo k placení, že neměl peněz a proto že jej vyhodil.”

Policista se z basementu vyškrábal opět nahoru a přistoupiv k Renčínovi, uchopil jej za rameno, řekl k němu hrubě: “Come on!”

Renčín udiveně naň pohlédl, nerozuměje, co tím míní, ale přece mlčky ho následoval na policejní stanici, kde policista vznesl proti němu žalobu pro nepořádné chování. Ubožák byl jako ve vyjevení, nevěděl, co se s ním děje a teprve když zapadl za ním zámek vězení, kam byl zavřen, aby druhý den byl předveden před policejního soudce, tu počal lomcovati mřížemi, volaje: “To je v Americe spravedlnost? Proč zavíráte mě a ne ty lotry, co mě okradli o moje peníze?”

“Keep still!” (Buďte zticha!) zakřikl ho hranatý strážník, pohroziv mu zároveň paličkou.

Renčín umlkl, ale bolesti a hněvu svému, které jím lomcovaly, ulevil si v pláči.

“Co řekne žena?” tážal se sama sebe v duchu a doložil trpce: “Jaké to neštěstí mě stále pronásleduje!”

V takovém nářku ztrávil noc a jeho ubohou ženu, ve vystěhovalecké hospodě v hrozných úzkostech očekávající svého manžela, mjel ovšem také spánek...

Prof. Dr. JAN HERZER
Zemřel 14. dubna 1903.

Druhý den předveden byl Renčín před policejního soudce a když nemohl býti nalezen žádný tlumočník, který by byl mohl činiti prostředníka mezi ním a soudcem, tu tento promluvil k němu několik anglických slov, pokynul strážníkovi a Renčín uchopen byl tímto za ramena a vyveden ze soudní síně.

Po dlouhém bloudění ulicemi dostal se opět do hospody, v které byl s rodinou svoji ubytován a nejprve ovšem sháněl se po agentu, o kterém však ani hospodský ani žádný jiný nechtěl nic vědět a pak spěchal ku své ubohé ženě, aby ji vyličil, jaké neštěstí se mu přihodilo.

"Co nás zde ještě očekává?" naríkala Renčínová. "Co si počneme v té cizotě bez peněz?"

"Musím si vyhledati nějakou práci," odvětil Renčín. "To je jisto, že své peníze neuvídím, neboť je to zde všechno dohromady lotrovská cháska," doložil trpce a svléknuv zakrvácené šaty, vyčistil si ránu, již mu agent zasadil židli a za krátko vyšel opět na ulici

s pevným úmyslem, že si musí nějakou práci vyhledati. Tak bloudil po dva dny a kde se mu zdálo, že by svalovitých jeho paží mohli potřebovati, tu zastavil se tam, nabízeje se se slovy: "Will work", které jej naučil hospodský.

Konečně dostal se také k dokúm, kde z lodí vykládáno bylo zboží, práce to velice namáhavá a zde byl foremanem ochotně přijat. Mzda jeho z počátku nebyla veliká, ale přece stačila k uhrazení skromného života rodiny a k zakoupení nejnnutnějších potřeb do domácnosti.

Renčín ve své práci pomalu pochycoval něco z angličtiny a cítil se již poněkud spokojenějším a když vzhledem k jeho usilovnosti mzda mu byla zvýšena a on počal ukládati něco na stranu ze své mzdy, tu i žena jeho počala smířovati se s poměry.

Leč vzdor tomu to veliké město se svým hlukem a šumem se Renčínovi nezamlouvalo a on stále toužil po venkově, jemuž byl zvyklý od dětství a žena jeho sdílela s ním tutéž touhu.

"Jakmile si zahospodaříme jen několik set dollarů, abychom si mohli zakoupiti nějakou malou farmičku, tu zde nezůstaneme ani hodinu," těšili se oba manželé navzájem. A skutečně sotva že měli \$400 pohromadě, tu vykonali svůj úmysl a zakoupili sobě osmdesátku v Nebrasce, kam se také bez průtahu odebrali.

Když přibyli na pozemek zakoupený, tu zhrozila se Renčínová. Jaký to byl rozdí! Ta jejich čistá, úpravná chalupa s těmi svými zdělanými rolemi a tato pustina!

I Renčín, ačkoliv se přemáhal, aby ženě své nenechal znáti bolestný dojem, zasmušile zíral kolem sebe, ale za krátko zaplašil chmurné své myšlenky a uchopil se sekyry, aby postavil prozatím pro svou rodinu skrovný příbytek.

Trvalo to hezkou dobu, nežli zhotovil malý srub a vnitřek jeho vypravil hrubým stolem, utvořeným z desky přibyté na čtyřech kolích, dvěma lavicemi a postelí, jež zhotovena byla tím samým jednoduchým způsobem jako stůl.

Sotva dohotoven byl skrovníčský tento příbytek, tu nastal Renčínovi neméně těžký úkol obdělati aspoň kus pozemku, aby naň mohl nasázeti něco plodin k výživě rodiny potřebných. Byly to těžké počátky, jaké prodělalo tak mnoho

českých rolnických pionýrův, již odebrali se na západ, aby z pustých prerův utvořila úrodné lány roli.

Byly to trudné doby, plné zápasů, odřikání a při tom stále úmorné práce a všichni ti v této zemi sešedivěli osadníci, jichž pěkné farmy dnes jsou ozdobou a pýchou západních států, ti mohli by vypravovati o tom celé historie, jak mnoho stálo to potu a mozolů, nežli ta cizá půda vydala prvou svou úrodu.

Když však během několika let kolem hrubého srubu rozkládaly se akry zdělaných pozemků a pak k první osmdesátce přibyla druhá a třetí, tu cítili se Renčín a dobrá jeho žena tak šťastnými, že si více na svou chalupu v Letonicích ani nevzpomenuli. Tato spokojenost Renčínova byla pouze kalena vzpomínkou na představeného Kotase, který svým posměchem jej tak snížil a pak na onoho Maďara, agenta, který ho v New Yorku se svými pomocníky oloupil.

III.

HRA OSUDU.

Nebraska a okres, v němž Renčín byl usídlen, vábily k sobě mnoho českých přistěhovalců a Renčín byl z toho potěšen a pomáhal se synem svým každému novému osadníkovi radou i skutkem.

Karel vyrostl v statného muže a oba manželé byli na něho hrdi, neboť nejen že byl pilným pomocníkem při spravování rozsáhlé farmy, ale byl zároveň i mírným a skromným synem.

Největší potěšení Karlovo spočívalo v tom, projížděti se na bujném koni v okolí, neboť byl znamenitým jezdcem. Při jedné takové projížďce setkal se s vozem, jakých používají osadníci na americkém západě k vyhledávání domovů. Již chtěl minouti ho bez povšimnutí, když v tom o sluch jeho zavadilo několik českých slov. Zmírnil tedy klus svého vranika a obrátiv jej, zamířil k vozu řízenému vysokým mužem, zarostlým dlouhým šedivým vousem.

"Halo, krajane!" zvolal na něho. "Kam pak jedete?"

Muž pohlédl na Karla s příjemným překvapením a odpověděl: "Jedeme na farmu, kterou jsem koupil a kde se chceme usaditi."

Pod bílou plachtou vozu objevily se dvě ženské hlavy—patrně byla to matka a dcera — zvědavě pohlížejíce na jezdce. Karel je zdvořile pozdravil a oko jeho s jakýmsi zalíbením spočinulo na sličné tváři mladé dívky, která sklopíc své oči, rychle zmizela zase pod plachtou.

"Nebude-li vám to nemilé, doprovodím vás," nabízel se ochotně Karel. "Znám zde důkladně celou krajinu a mohu vám být tedy nápomocen."

"Inu, nebude-li vám to za obtíž, tu s radostí přijímáme vaši nabídku," děkoval mu nový osadník, pobídnuv zároveň unavené koně k rychlejšímu kroku.

"Odkud pak pocházíte z Čech?" započal mladý Renčín opět rozhovor.

"My jsme z Letonic," odvětil šedovousý muž a doložil: "To vy jistě nevíte ani, kde ta obec leží!"

Karel sotva potlačil výkřik údivu deroucí se mu na rty.

"Z Letonic?" ptal se po chvíli. "A jak se nazýváte?"

"Moje jméno je Kotas."

Mladý Renčín křečovitě zafal zuby do rtů, jen násilně přemáhaje rozčilení, které se ho zmocňovalo.

Chvilu jel mlčky vedle vozu se sklopenou hlavou.

"Jaká to divná náhoda!" pravil si v duchu. "Úhlavní nepřítel mého otce zde!" V tom samém okamžiku, co tyto myšlenky probíhaly Karlovou hlavou, dívka opět zvědavě vykoukla z pod plachty a mladý muž zachytil její pohled, který v sobě skrýval tolik něhy.

Karlovo srdce zabušilo poněkud prudčeji a když nabyl opět vnitřního klidu, tážal se Kotase: "Co vás vlastně přivedlo do Ameriky?"

Kotas se zasmušil a mlčel. Žena jeho vnikla se však do rozhovoru obou mužů a pravila: "Jaké pak skrývání? Byl to nešťastný osud, který nás sem zavedl," vykládala. "Měli jsme veliký statek v Letonicích, ale po nějakou dobu stihalo nás neštěstí za neštěstím. Vyhořeli jsme, pak hned na to kroupy zničily několikrát naši úrodu. K tomu přidružily se jiné svízele a v desíti letech nám konečně nezbylo nic jiného, nežli Amerika."

Kotas jen mlčky k těmto slovům ženiným přikyvoval hlavou.

"A přicházíte přímo z Čech?" tázal se opět Karel.

"Ba ne," odpověděl nyní Kotas sám. "Původně jsme se usadili v Kansasu, kde jsem koupil osmdesátku, ale byl to takový suchopár, že jsem musel z toho utéci. Nyní jsem koupil osmdesátku zde v Nebrasce, snad mi zde štěstí bude lépe přát nežli tam."

"Je toho také třeba," povzdechla si žena Kotasova z hloubi své duše a vykládala dále: "Nemohli jsme ji ani celou zaplatit a kdyby nás mělo potkat ještě nějaké další neštěstí, tu nevím, jak by to s námi skončilo."

"Jen nezapoufejte, my jsme sem přišli také s holýma rukama a dnes máme vše, co potřebujeme, ba ještě mnohem více," těšil Kotasovou Karel.

"Tedy se vám zde dobře daří?" tázal se opět Kotas. "Máte vaši farmu někde zde na blízku?"

Karel poněkud váhal s odpovědí, ale konečně řekl:

"Naše farma leží odtud asi pětadvacet mil na západ."

"Ale nyní, když znáte naše jméno, tu bychom věděli rádi i vaše," pravila zase Kotasová.

"Mé jméno?" vyhrkl rozpačitě mladý muž a zároveň v myšlenkách uvažoval, má-li jim říci pravdu a nevěda jak by se jich to dotklo, odpověděl konečně, že se jmenuje Karel Vosika.

"A abychom se znali všichni navzájem," hovořila opět Kotasová, "tohle je naše dcera, Bětuška."

Karel podal dívce ruku a srdečně ji stisknul. Děvče se zapýřilo a ruka jeho se slabě v Karlově zachvěla. Vůz pomalu bral se bídnou cestou, ale ve vzájemném hovoru přece jen zdálo se všem, že dosti záhy dorazili na farmu, která se měla státi novým domovem Kotasovi a jeho rodině.

Již byla noc, když se Karel rozloučil srdečně se všemi, zvláště však s Bětuškou, jejíž obě ruce upřímně stiskl tak, že dívka v uzardění klopla oči.

Když vsednul pak na vraníka a vzkřiknul ještě naposled "good-by!", tu mladá dívka volala za ním: "na shledanou!" a dívala se chvíli nepohnutě v onu stranu, kde mladý muž v noční tmě zmizel.

Teprve k půlnoci dorazil Karel na farmu svých rodičů, kteří ho již s netrpělivostí očekávali. Starý Renčín vyběhnul ihned ze dveří, jakmile slyšel dusot koně na dvoře a zvolal k synovi: "Kde pak jsi byl tak dlouho?"

"Povím ti, tatínku, jen co obstarám koně," odpověděl Karel a za nedlouho vstoupiv do světnice, pravil: "Nesu vám velkou novinu!"

"A jakou pak?" tázali se zvědavě matka i otec.

JAN ZEYER.

Zemřel 6. května 1903.

“Víte, kdo přijel sem z Čech? Kotas z Letonic a je zde nyní usazen na farmě asi 30 mil od nás. Setkal jsem se s ním náhodou na cestě,” doložil Karel k této pro jeho rodiče překvapující novince.

Starý Renčin zatnul pěsti a vypustil z krátké dýmky mrak kouře.

“Ale, ale, je-li pak to možná,” divila se Renčinová.

“Lž je tomu tak,” vykládal Karel a nyní počal ličiti svým rodičům celé své nahodilé setkání s Kotasem a rozmluvu, kterou s nimi měl.

“Hahahaha!” zasmál se po vyličení Karlovu starý Renčin. “To je spravedlivý trest pro toho pyšného sedláka. Mne nazýval bidným chalupníkem, nuzákem a nyní je proti mně hotovým žebrákem! Až se s ním někdy setkám, já mu to oplatím, co mi udělal,” vyhrožoval starý Renčin.

“Tatinku, on je již dosti potrestán,” namítal syn.

“Tak?” rozkřikl se starý Renčin prudce. “Co ty o tom víš, jak mne pohaniš a snižoval a vydával na potupu celé vsi? Snad bys ho nechtěl ještě zastávat?”

“To ne,” vymlouval se Karel, “ale nač si máte ztrpčovat život myšlenkou na to, co dávno již minulo?”

“Ano, minulo ovšem, ale nebylo dosud zapomenuto. Má palice je příliš tvrdá, aby dovedla odpustiti křivdu, kterou Kotas na mně spáchal. Když o tom přemýšlím nyní, ty se mi beztoho zdá, že mně on poštvál toho hajného s četníkem na krk.”

Karel umlknul, vida, že veškeré domluvy aspoň v této chvíli by byly marny.

“Nechte toho a pojďte raději spat!” vybízela oba farmářka, neboť nechtěla, aby v této nepříjemné rozmluvě její manžel a syn pokračovali.

S rojem myšlenek v hlavě uléhali všichni tři na lože.

Karel nemohl však usnouti. Stále před očima vznášela se mu postava dívky, již náhoda mu přivedla dnes v ústretu a od které, jak s bolesti pozoroval, jej dělila nenávisť jeho otce k jejimu otci.

Cítil, že po boku jejím byl by tak neskonale šťastným a zdálo se mu, že i ona byla mu nakloněna, leč tu opět jako příšera vynorila se v duši jeho otázka, zdali bude možno jich láске překonati starou tu zášť rodičů.

“Pokusím se o to,” rozhodl se Karel a vymluviv se druhého dne z rána, že by si rád zajel do městečka, vsedl na svého vraníka, pobídl ho ke cvalu a letěl opět k farmě Kotasově.

Zde uvítán byl s upřímnou radostí, zvláště Bětuška zdála se býti potěšena z jeho návštěvy a usměvavá její tvář to Karlovi jasně prozrazovala.

V srdcích obou mladých lidí vzklíčilo šimě lásky a sice tak rychle, že v kratičké době dvou dnů růžové pouto pojící jich srdce bylo tak silné, že mohlo vzdorovati i starému nepřátelství rodičů.

To ovšem neušlo bystrému zraku Bětuščinu matky, ta však s radostí pozorovala tento vyvinující se poměr čisté lásky mezi mladými lidmi.

Karel se jí líbil, zdál se býti pořádný hoch, pocházel patrně z velké farmy a tu po uvážení všech těch okolností dospěla k náhledu, že jediné její dítě mohlo by s ním býti šťastné a spokojené.

Tyto Karlovy návštěvy u Kotasů trvaly již skoro rok a mladý muž byl téměř již považován za člena rodiny.

Starý Kotas si Karla také oblíbil za tu dobu, co se s ním stýkal a byl by proti tomu nic nenamítal, kdyby si byl Bětušku třeba hned vzal. V tomto přání skrývalo se ovšem také částečně kousek sobectví, neboť Kotas počal se ocífovat v trpkých nesnázích. Prvá úroda na farmě bolestně jej zklamala a Kotas nemohl sehnati ani groš, aby mohl složit splátku na farmu, která byla splatná a o jejíž vyrovnání bankéř naléhal.

Domníval se tedy, že by mu zámožný zeť mohl v této tísní vypomoci aspoň dočasně.

Mezitím starému Renčínovi ty časté vyjíždky jeho syna zdály se být nápadnými a podezřelými a když tázal se tohoto po příčině, proč nyní tak často mešká mimo domov, tu Karel odpovídal mu vyhýbavě. Také když nalehal na něho, aby mu okázal při příležitosti Kotasovu farmu, tu Karel se vymlouval, že leží někde v druhém okrese a že ani neví, v kterou stranu.

"V tom něco vězí," pomyslí si starý Renčín, ale své podezření zachoval ve svém nitru. Jednoho dne však zapráhnul si do buggů a vydal se na cestu do městečka, aby se pozeptal bankéře, má-li nějakou vědomost o farmě Kotasově.

Bankéř, jakmile mu Renčín otázku tu předložil, odvětil ochotně: "Jak pak by ne, vždyť jsem mu sám tu farmu prodal prostřednictvím agenta, ale zdá se mi, že ji ten člověk neudrží," doložil důvěrně.

"Tak a proč pak ne?" tázal se Renčín.

"Nu, má mi platit splátku, která už je tři měsíce prošlá a nemohu dostat od něj ani cent," vysvětloval bankéř farmáři.

Renčínovi v tom okamžiku proletěla hlavou myšlenka.

"Nechtěl byste mi ten morgič prodati?" tázal se bankéře.

"S radostí, proč pak ne, zaplatíte-li mi i úroky," odpověděl ochotně bankéř.

"To se ví, že ano! Dejte mi ten morgič a odražte si obnos za něj s mého vkladu na bance," řekl Renčín k bankéři.

Ten přistoupil k pokladně a za chvíli vytáhnul odtud morgič Kotasův.

"Zde ho máte," pravil k Renčínovi, "zároveň s notami, které jsou podepsány ním a jeho ženou."

Po zúčtování, které nevalo dlouho, Renčín s vnitřním uspokojením zastrčil morgič i s notami do kapsy a prohlédnuv si na mapě ještě sekci, v které farma Kotasova se nalezala, vsednul opět do buggů a jel spokojeně si pokouje a usmívá se, domů.

"Teď tě mám v hrsti, ty nafoukanče!" bručel si po cestě. "Nezaplatíš-li svoji notu na minutu, potáhneš z farmy! Toho jsi se jistě nenadál, že ten bídný chalupník bude jednou tvým věřitelem!" smál se pro sebe a v duchu dělal si plány, jak pokoří bývalého pyšného sedláka a v těchto svých myšlenkách na sladkou pomstu cítil se tak neskonale šťastným.

Doma se o tom nezminil ani slovem, chtěl při vhodné příležitosti překvapit tím ženu i syna. Zároveň si umínil, že se příští neděli podívá na farmu Kotasovu, aby aspoň viděl, jak to u něho vypadá.

Karel dávno před otcem svým opustil farmu, aby se vydal na koni svém na návštěvu ke Kotasovým a starý Renčín teprve po poledni dal si zapráhnouti do buggů a vydal se také na cestu ke Kotasově farmě. Za několik hodin tam dorazil a schválně pak nechal koně jiti pomalu, aby si vše mohl důkladně prohlédnouti.

Před domkem chatrně vyhlížejícím viděl Renčín seděti ve stínu polouschlých stromů několik osob. Srdce počalo mu rychleji tlouci, když blížil se k obydlí nenáviděného muže. Již nalezal se skoro před průčelím domku a mohl rozeznat osoby před ním sedící.

"Ano, to je on, ten bývalý pyšný sedláček," mluvil k sobě; "poznávám ho ještě, ačkoliv již hodně sestárnul," a zadívav se na Kotasovu mluvil dále:

"Tohle je jeho žena a ta mladá musí být jeho dcera, Bětuška, která se tehdy narodila, když já jsem z Letonic odjížděl."

Nyní oči jeho spočinuly na mladém muži, jenž pohřížen jsa v důvěrný rozhovor s Bětuškou ani si nepovšimnul příjíždějícího kočárku.

Starý Renčín sebou trhnul, jako by ho uškla zmije, pak jako by nechtěl věřiti svým zrakům tázal se

J. R. ROZKOŠNÝ.

sama sebe: "Je to můj syn?" a hned na to vzkřikl drsně: "Karle, co ty zde děláš?"

Kotas se ženou překvapení vzhledli směrem k mluvčícímu a poznali v něm bývalého chalupníka Renčina. Děvče se zapálilo a Karel zblednuv stál zde s hlavou k zemi sklopenou.

"Sem tedy hodný můj synáček zajíždí na výlety?" bouřil starý Renčín, měře syna svého hněvivými pohledy.

"Vy přece nejste jeho synem, vždyť se nazýváte Vosika," promluvila nyní ke Karlovi Kotasová.

"Odpusťte, klamal jsem vás," omlouval se tento tiše, "zamlčel jsem jméno právě proto, že jsem se obával, že byste mi pro ten starý spor nedovolili k vám dojížděti!"

Renčín v buggách neslyšel ovšem tuto tichou rozmluvu a chtěje bývalého svého odpůrce co nejvíce snížit, křičel opět: "Ovšem, to by nebyla tak špatná špekulace, kdyby syn bývalého bídného chalupníka pomohl teď zbankrotovanému sedlákovi na nohy a vzal si jeho dceru!"

Bětušce dosud tiše zde stojící vyhrkly slzy z očí po těchto urážlivých slovech Karlova otce a ona hlasitě zaštkala. Mladý muž chtěl ji uchopiti za ruku, leč ona ji stáhla zpět a řekla mu: "Jděte, váš otec na vás čeká!"

A stará Kotasová dodala: "Učinil jste nás všechny nešťastnými, ale jděte jen, my vám odpouštíme!"

"Vyháníte mne tedy?" tázal se jí mladý muž s výčitkou.

"Ne, ale po tom, co se mezi mým mužem a vaším otcem stalo, tu uznáte, že by to nikam nevedlo, abyste k nám ještě déle jezdil," řekla rozhodně Kotasová.

"Nu, půjdeš-li pak?" rozkřikl se starý Renčín na svého syna zpuřně, "či snad ti ta žebrota učarovala?"

Kotas, který seděl dosud zasmušen a nepromluvil ani slova, nyní se vztýčil a odpověděl Renčínovi prudce: "Jsem na svém a urážeti se zde nedám nikým, rozumíš?"

"Hm, kdo vi, jak dlouho budeš na svém," vysmíval se mu Renčín.

"Tatinku, mírní se," vmísil se nyní také do rozmluvy obou mužů Karel.

"Nepotřebuji od tebe žádného napominání," utrl se na něj starý. "Jestli vůbec chceš zůstat mým synem, tak viš, co máš dělat," doložil s výhrůžkou.

"Nejsem již žádným chlapcem, abych to nevěděl," odvětil popuzen mladý muž a na to rychle zamířiv ke kůlně, kde stál přivázan jeho kůň, vyšvihl se naň, zavolal na rodinu Kotasovu "s bohem!" a vyrazil na cestu, aniž by čekal na svého otce, který nyní také obrátil kočárek svůj, ale ještě nežli se vydal na zpáteční cestu k domovu, tu zvolal ku Kotasovi: "Někdy příštího týdne přijdu si s tebou promluvit!"

"Nestojím o to," odpověděl mu suše Kotas.

"To věřím," smál se jízlivě Renčín, "ale já přijedu přeci. Mám s tebou něco k vyjednávání."

A dopověděv tato slova, švihl do koně a ujížděl po zaprášené cestě k domovu.

V Kotasovi teprve nyní propukla násilím zadržovaná jeho pýcha i ulehčil si klením a manželka jeho s Bětuškou hledaly úlevu v pláči. Budoucnost před nimi ještě dnešního rána jevila se tak vábnou a nyní — vše zdálo se být ztraceno.

"Mé dítě, mé ubohé dítě!" těšila Kotasová svoji dceru, "nezoufej, čas zhojí všechny rány. Hleď zapomenouti, jsi ještě mladá. Kdo vi, jaké štěstí tě ještě nečeká?"

"Zapomenout?" lkała dívka. "Maminko, to se snadno řekne, ale tíž, mnohem tíže udělá!"

"To vím, Bětuško, ale co ti jiného zbývá? Vidíš sama, v jakém poměru

JOSEF SLAVÍK.

stojí proti sobě a že spíše voda poteče do vrchu, nežli ti dva se spolu usmíří."

Takovými slovy mluvila stará Kotasová k Bětušce, snažíc se, aby rozum její zvítězil nad její krvácivým srdcem.

A na farmě Renčinové bylo tu noc právě hromobití. Starý láteřil, Karel pak vzdorovitě mu odpovídal. Renčinová marně snažila se utišiti tu bouři.

"To jsem si pěkně vychoval na svém synu," bouřil Renčín. "Čest vlastního otce mu není ničím, chtěl by ji zaprodat za hladkou divčí tvář."

"Čest tvoje je i cti mou," odporoval syn, "ale proto přeci nehodlám obětovat štěstí svého života tvé

slepě zášti." — "Nu, tak vida!" rozkřikl se starý zuřivě, "jdi tedy a pověš se na krk dcerce toho nadutého žebráka, ale pak se více nevracej a zapomeň, že's měl otce!"

"Prosím tě, starý, jen ne tak zhurta," vložila se do toho Renčinová, "co jste si udělali s Kotasem ve staré vlasti, to sem nepatří a měl bys na to jako rozumný člověk zapomenout."

Každé slovo bylo však marným, neboť farmář byl tak naplněn nenávistí k svému starému odpůrci, že nebyl přístupen domluvám ani prosbám.

Spokojenost od této neděle zmizela na obou farmách. Karlovi otec jeho rozkázal, aby se více neodvážil dojížděti ke Kotasovým, leč on přece příští neděli, osedlav si konika, zamiřil v tu stranu, aby aspoň pokud možno zahlédl Bětušku, kterou tím více měl rád, čím větší překážky kladeny jeho lásce v cestu.

Pomalou klusaje, dorazil až k malému lesíku, kam často s Bětuškou chodil na procházku a zde náhodou našel svoji milenkou seděti na skáceném stromě.

Tajná jakási touha hnala ji v ta místa a ona šla, poslouchajíc hlasu svého srdce. Když spatřila Karla, tu slabě vykřikla a ten seskočiv s koně, spěchal k ní.

"Bětuško, ani nevíte, jak jsem šťasten, že jsem vás našel," hovořil k ní mladý muž, podávaje jí ruku.

Ona nepromluvila a sklopivši hlavu, zarděla se.

"Hněvate se na mne?" naléhal na ni mladý muž. "Ani nevíte, jak se mi po vás celý ten týden stýskalo. Vzpomněla jste si také někdy na mne?"

Bětuška mlčky přikývla hlavou.

"Lha! jsem jen z lásky k vám," pokračoval Karel, "bál jsem se při onom prvním setkání, že kdybych byl vašemu otci sdělil právě své jméno, že bych vás více nesměl spatřit."

"Kéž byste byl tehdy mluvil pravdu, mohli jsme být nyní oba spokojenější," povzdychla si Bětuška.

"Osud tomů chtěl a já toho nelituji," odvětil k ní Karel a přivinuť zardívající se děvče k prsoum svým, šeptal k ní: "Vím, že mne máš ráda a já od tebe neupustím nikdy a nikdy! Ty budeš mou, musíš býti mou, na to přísahám!"

A Bětuška s blaženým úsměvem tulila se k němu a cítila v sobě tolik síly jako Karel, doufajíc, že láska jich přemůže konečně zášť rodičů. S tou sladkou nadějí se rozcházeli, přísahajíc si ještě před rozchodem věčnou věrnost. —

Kotas vida, že veškeré jeho naděje na pomoc s jiné strany jsou marny, rozhodl se, že zajede do městečka k bankéři, aby požádal jej o prodloužení první platební lhůty. Vydal se tam s těžkým srdcem a když přednesl bankéři svou žádost, tu mu tento pravil krátce: "Neinohu v té věci nic více dělat; morgič jsem prodal mistru Renčínovi a musíte si s ním o tom promluvit."

“Komu že jste ho prodal?” vyrazil ze sebe Kotas a studený pot mu vystal na čele.

“Nu, mistru Renčinovi,” opakoval bankér, “a musíte si dojít k němu a spravit si to s ním.”

“To by byla marná cesta,” řekl trpce Kotas.

Bankér ovšem nerozuměl této poznámce a pokrčil jen rameny. Farmář zdrcen vyšel ze dveří.

“Jsem v jeho rukou,” bouřilo to v jeho nitru, “a od něj nemohu očekávat žádné smilování. Tam tedy mířila jeho slova — že má se mnou cosi vyjednávat —, která na mne volal, když odjížděl,” mluvil k sobě Kotas a povzdychl si: “Tu neděli jsem nerozuměl, nyní jim rozumím.” —

Byl by rád přeletěl tu vzdálenost mezi městem a jeho farmou, aby ženě své co nejrychleji si mohl postěžovati a tak si ulehčiti. Zdálo se mu, že hlava se mu rozskočí návalem těch myšlének, které se v ní rojily a když jej Kotasová viděla přicházeti bledého, se zrakem strhaným, tu se ho až zalekla.

“Co se ti, pro boha, stalo?” tázala se ho starostlivě.

“Budeme brzo žebráky,” vyhrklo z něho zoufale. “Viš, kdo má náš morgič? Ten proklatý Renčín, a to viš, že ten mi nepovolí.”

Kotasová nenařikala. Byla žena silných nervů, otužených již různými ranami neštěstí.

“Musíme snést, co nám osud připravil,” pravila jen s povzdechem.

A co ještě o neutěšené své budoucnosti hovořili, tu viděli blížiti se k farmě jakési buggy a záhy také poznali, kdo v něm seděl. Byl to starý Renčín.

“Přichází si asi pro peníze,” pravil trpce Kotas.

Žena jeho v odpověď přikývla hlavou.

Renčín seskočil s buggy a usmívaje se potutelně, řekl k manželům:

“Možná, že nevíte, proč vlastně přicházím, ale řeknu vám to krátce.”

“I vím dobře, proč sem jdeš,” odvětil Kotas poměrně klidně, “přicházíš si pro peníze za notu, která je splatná. Jen že, bohužel, nemohu ti dát ani centu.”

“Hm,” podotkl posměšně Renčín, “tedy jsme již nadobro hotovi.”

“Hotovi nebo ne, do toho ti nic není,” vykřiknul, jizlivým tímto posměchem dopálený Kotas.

“Jen ne tak zhorka; když jsme dlužní a nemůžeme zaplatit, tu musíme jednati pěkně zdvořile a podložit se,” hovořil Renčín.

“O to se ti nejvíc jedná, abych se ti podložil,” zvolal rozhořčen Kotas.

“Žebráku nic jiného nezbyvá,” jedovatě podotkl na to Renčín.

Kotas vyskočil a zařval: “Jdi odtud, anebo tě zabiju!”

Žena jeho přiskočila k němu, objala ho a pravila mu vážně: “Nezapomínej se!” Pak obrátivši se k Renčinovi, mluvila k němu: “Vášně vás svádí příliš daleko; my jsme vám dlužní a poněvač nemůžeme zaplatit, tu použijte svého práva, ale neurázejte nás. Není to ani lidské, ani šlechtné.”

“Nemá to nic, ale pyšné je to pořád,” zahučel Renčín, a pak dodal: “Peníze nedostanu, jak vidím, a budu muset tedy uzavřít váš morgič.” A odcházejce, pravil ještě k nešťastným manželům: “Musím se přece podívat trochu po farmě, je beztoho už na polovic má.”

Kotas neodpověděl, jen zbledl ještě více a celý se zachvěl. Pak vešel do domku, sejmul se stěny pušku a pravil ku své manželce: “Musím ven, do lesa, abych toho chalupníka víc neviděl.” A rychlým krokem odešel.

Schylovalo se k večeru a Bětuška, nenalezajíc na farmě klidu, šla vyplakat se do lesa na ono místo, kde se včera sešla s Karlem.

Po dnešním výstupu mezi jejím otcem a starým Renčínem pochybovala již, že se někdy může státi Karlovou ženou.

Propasť mezi oběma rodinami byla příliš veliká, nežli aby jí láska byla mohla překlenouti.

O, jak byla nešťastná! Co by byla za to dala, kdyby byla mohla odstraniti tu neblahou zášť mezi jejím a Karlovým otcem.

Tak dumala na kmeni poraženého stromu, když v tom lehké kroky probudily ji z jejího snění. Byl již večer a měsíc rozléval jasné světlo své po lesíku. Jakýs muž přicházel po lesní cestě; bledé světlo měsíce vrhalo naň své paprsky. Bětuška ho poznala — byl to její otec.

Chtěla naň zavolat, ale rozčilením udusil se jí hlas v hrdle. Chování jejího otce přicházelo jí tak podivné. Viděla, jak postavil se za jednu z velkých borovic a prohlížel svou pušku, pak upjatě hleděl v tu stranu, kde ležela jich farma a odtamtud bylo slyšení klusot koně a hrčení kočárku.

Otec její nyní zdál se připravovati pušku k výstřelu. Bětuška počínala chápati vše. Otec její patrně číhal na vracejícího se Renčina, chtěl ublížiti mu, zabítí jej! Zachvěla se hrůzou a jako štvaná laň vyskočila a pádila k němu.

"Tatinku, tatinku, pro boha tě prosím, co zamýšlíš?" zaplakalo děvče zoufale, obejmuvši jej oběma rukama kolem krku.

"Bětuško, mé zlaté jediné dítě," zvolal bolesti přerývaným hlasem Kotas a puška vypadla mu z ruky. "Kde jsi se tu vzala?" tázal se jí po chvílce.

"Osud sám mě sem zavedl, abych tě zachránila před zločinem," štkalo děvče.

V tom samém okamžiku Renčin kvapem jel kolem, nemaje ani tušení, jaké nebezpečí ještě před chvílí mu hrozilo.

"Osud tomu nechtěl!" zaseptal Kotas a zvednuv pušku, hodil ji na rameno a pomalu ubíral se s dcerou svojí k farmě.

IV.

SYN PROTI OTCI.

Starý Renčin, navrátiv se domů, teprve se svěřil ženě a synovi, že koupil morgič na Kotasovu farmu a že byl u něho kolektovati první splatnou notu, poněvač ale neobdržel na ni ani centu, že hodlá morgič odevzdati zítra právníkovi, aby ho uzavřel.

"Za nějaký týden ten zbankrotělý sedlák bude muset z farmy a pak ho jeho pýcha přejde," smál se po ukončení svého výkladu spokojeně Renčin.

"Tatinku, měl bys to svědomí, vyhnat ubohé ty lidi z jich majetku a zbavit je všech prostředků k výživě?" tázal se Karel.

"Co je tobě do toho?" utrl se naň otec. "My máme s Kotasem vyrovnat starý účet a nyní mám k tomu příležitost, na kterou jsem dlouho čekal, a učiním to, ať se to komu líbí či ne."

"A co jeho ubohá žena, jeho dcera, které ti nikdy ničím neublížily, mají ty trpět k vůli tomu, abys ukojil svou zášť?"

"Co mně po nich?" katil se starý Renčin. "Ovšem, zdá se mi, že ta dcera toho žebráka ti padla nějak hluboko do srdce, jinak bys se nepřítel svého otce tak nezastával."

"Ano, mám ji rád," přiznával upřímně Karel, "radši nežli život svůj a proto tě prosím, abys k vůli mně a mému štěstí zanechal té staré zášti, tatinku."

Farmář zrudnul, pak pěsti udeřiv do stolu, vykřikl: "To jsem si na tobě dochoval pěkný: věci! Ty mně budeš chtít dávat poučení, mně, svému starému šedivému otci? Ty se budeš chtít stavět proti mé vůli? Aj, to by tak hrálo!" bouřil Renčin a upíraje pronikavě zrak svůj na Karla, doložil drsně: "Já ti povídám krátce, abys teď volil mezi svými rodiči a Bětou Kotasovou."

“Byl jsem až dosud věrným a poslušným synem,” odpovídal Karel pevně, “ale povinnosti synovské nesáhají tak daleko, abych obětoval štěstí svého života tvoji zášti.”

Renčín zbledl, na chvíli se zamlčel, ale pak uchopil se opět slova a pravil k synovi: “Nuž dobře, jednej, jak chceš, ale to ti povídám, nechceš-li upustit od Běty, tu raděj seber své věci a jdi — já tě nechci víc ani vidět.”

“Půjdu,” odvětil hrdě Karel, zvedaje se od stolu.

Renčínová nyní vmísila se také do tohoto rozhovoru obou mužů a snažila se utišiti rozčileného svého manžela, leč ten nebyl k upokojení.

“Nemám žádného syna víc,” křičel Renčín, “nežli mit takového, jenž se puntuje s mým nepřitelem, tu raději nechci mit žádného!”

“Ale starý, vždyt nevíš, co mluvíš,” kárala ho Renčínová.

“Vím, dobře vím, a také to miním.”

“Ty mě tedy vyháníš z domu?” tázal se trpce Karel.

“Ty se vyháníš sám,” odvětil Renčín a dodal: “Raději už jdi, ať tě nevidím ve svém domě.”

“Já půjdu, otče,” řekl Karel hrdě a rychlým krokem odešel z jizby.....

Druhého dne časně z rána zasmušen vstal Renčín, nechal si zapřáhnouti a jel do městečka k advokátovi, aby tento provedl uzavření morgiče na Kotasovu farmu.

“Nejdřív mu napíšu ještě list, aby vyrovnal splatnou notu do tří dnů a neučinil-li to, pak to zadám k soudu okamžitě,” ujišťoval advokát Renčina.

Ten spokojeně odešel a zastavil se v hospodě, aby poněkud zapomenul na svůj včerejší výstup se synem. On v duchu nevěřil, že by Karel skutečně chtěl opustit dům, ale vzdor tomu byl odhodlán mu nepovolit za žádnou cenu.

Asi za půl hodiny na to, když Renčín opustil kancelář advokátovu, vstoupil tam Karel.

“Jdu k vám v záležitosti, v níž spolehám na vaše gentlemanství,” započal mladý muž rozmluvu.

“Čím vám mohu posloužit,” tázal se ochotně advokát.

“Můj otec byl zde dnes ráno, abyste uzavřel morgič na Kotasovu farmu, není-li pravda?”

“Ano, zde mám dotýčný morgič a nezaplátí-li Mr. Kotas do tří dnů splatnou notu na \$100, tu budu nucen učiniti dle přání vašeho otce.”

“Nuž, prosím, zde je oněch \$100, dejte mi onu prošlou notu,” žádal Karel, podávaje advokátovi peníze.

Ten s udivením zadíval se na mladého muže, jako by nechápal jeho slova. Karel mu porozuměl a pravil: “Mezi otcem mým a Kotasem panuje nějaké staré nepřátelství ze staré vlasti, já však nechci, aby ten ubohý člověk byl zničen. Má rodinu a té je mi líto. Zde přijměte peníze a prosím, zachovejte vše, co se mezi námi stalo, jako tajemství,” naléhal Karel na advokáta.

“Dobře, udělám to k vůli vám, mně na tom nezáleží, kdo notu zaplatí,” odvětil advokát a přepočítav podávané mu peníze, vydal prošlou notu Karlovi.

Ten zastrčil ji do kapsy a srdečně poděkovav advokátovi, vyšel z jeho kanceláře, vsednul na koně, kterého měl přivázaného u kůlu před domem a rychlým klusem vyjel z městečka. Cílem jeho byla farma Kotasových. Dojel tam v několik hodinách a se srdcem tlukoucím vstoupil do neúhledného domku. Nalezl celou rodinu pohromadě a ve tvářích všech zračila se sklíčenost.

“Co pak vás k nám vede?” tázal se ho Kotas, podávaje mu ruku.

“My jsme vás více nečekali,” podotkla Kotasová.

Jen Bětuška mlčky stiskla mu ruku.

“Přicházím k vám,” započal Karel poněkud rozpačitě, “abyste mě přijali za syna.”

“Jak to myslíte?” tázal se ho Kotas po malé chvíli překvapen.

“Nemám žádného domova víc,” vysvětloval mladý muž, “otec k vůli mé lásce k Bětušce se mne zřekl a já, nežli bych ztratil Bětušku, tu raději ztratím všechno na světě!”

Po tomto vyjádření mladého Renčina ve světnici zavládlo ticho. Oči všech přítomných upřeny byly k zemi, pak konečně Kotas se zvedl, přistoupil ku Karlovi, položil mu ruku na rameno a pravil:

BOŽA UMÍROV.

“Karle, vážim si vás dnes více, nežli kdy jindy, ale Bětuška nestane se vaší ženou, pokud váš otec se tomu bude stavět na odpor.”

“Bez požehnání vašich rodičů k sňatku nikdy nesvolíme,” doložila Kotasová vážně.

Bětuška mlčela, ale z očí kanuly jí velké slzy.

“Otec váš mohl by se domnívat, že jsme snad zúmyslně přiměli vás ku sňatku s Bětuškou k vůli vašemu jméni a tu raději zemřeme jako žebráci, nežli

abychom dali vašemu otci příčinu k takovéto domněnce," ujal se slova opět Kotas.

"A co ty tomu, Bětuško, říkáš?" obrátil se nyní Karel k mladé dívce.

"Budu na tebe čekat, až otec tvůj svolí," šeptala tato.

"To spíše dočkáme se smrti, nežli našeho sňatku," vyrazil ze sebe mladý muž a pak dodal temně: "Vidím, že všechny naděje mého života jsou ztraceny; nuž, bude lépe, ztratím-li i ten život svůj."

Bětuška k němu přiskočila. "Co tím myslíš?" zvolala polekána.

Však uvidíš," odvětil jí on, a rozloučiv se s ní srdečně a zároveň i s jejími rodiči, vsednul na svého vranika a uháněl tryskem k domovu.

Bětuška dlouho se dívala za ním, hořce vzlykajíc a teprve, když zmizel v lesíku, navrátila se do farmy. —

Karel, sotva dorazil domů, počal skládat své věci.

"Kam se to vypravuješ?" tážala se ho matka.

"Dám se na vojnu, maminko," odvětil jí Karel pevně.

"Na vojnu!" vzkřikla stará Renčínová, sprásknuvši ruce, "co tě to napadá, nešťastné dítě?!"

"To je jediné, co mi zbývá," pravil Karel. "Otec vzpírá se proti mému štěstí a já bez Bětušky nemohu žít. Ten život mě už netěší a snad nějaká milosrdná kule některého Španěla učiní všemu konec," melancholicky dodal mladý muž.

"Já nešťastná žnea," nařikala Renčínová, "což pak nebude tomu trápení nikdy konce?"

V tom starý Renčín vešel do světnice. "Co pak se stalo zas, že pláčeš?" tážal se své ženy.

"Co? Karel chce nás opustit, chce jít na vojnu," žalovala farmářka.

Renčín pohlédl na svého syna, pak řekl drsně: "Myslíš to opravdu?"

"Opravdu!" odvětil Karel. "Ty nechceš povolit, bude tedy lépe, když tímto způsobem učiním všemu konec."

"Dobře, jdi jen, ale nazpět více nechoď! Zapomeň, že jsi měl otce a já zapomenu, že jsem měl syna," mluvil starý Renčín s namáháním a obrátiv se ku své ženě, dodal: "Snad bys neplakala pro toho nevděčníka?"

"Staroušku, prosím tě, umoudři se," nařikala Renčínová, "ať si ji tu holku vezme, má-li ji tak rád. Bude to lepší, nežli aby nám odešel a měli jsme ztratit jediné své dítě!"

"Koukejme se na to," rozkřikl se Renčín, "oni se spikli oba proti mně," a doložil: "Ať si dělá, jak rozumí. Jak si ustele, tak si lehne."

A s těmi slovy vyrazil ze dveří.

Matka se slzami v očích zapřísáhala syna svého, aby neodcházel, ale ten odpověděl jí vážně:

"Všechno je marné, maminko, otec tomu chce a já půjdu."

Složiv si nejpotřebnější své věci do příručního kufříku, posadil se ke stolu a napsal list následujícího znění:

"Ctěný pane Kotas:—

Odjížděje, abych se přidal ke pluku Rooseveltových drsných jezdců, loučím se s Vámi s Vaší rodinou ještě naposled prostřednictvím tohoto dopisu. Bude-li to vůle osudu, abych v boji byl ušetřen, tu snad se ještě jednou v životě shledáme. — Zároveň přikládám Vám Vaši notu, kterou jsem vyplatil sám u advokáta, jemuž byla odevzdána k vymáhání a prosím, abyste tuto půjčku ode mne přijal s tak dobrou vůlí, s jakou byla učiněna a nepovažoval tento můj čin za nějaké snížení. — S posledním pozdravem na Vás, Vaši manželku a na mou drahou Bětušku, zůstávám Váš

Karel Renčín."

Jsa hotov, vložil dopis do obálky, vstrčil jej do kapsy a pak vyšel ven, aby se mohl kdesi v odlehlém koutku vyplakat, kde by ho nikdo nezpozoroval. —

Časně z rána Renčínová pouze sama vyprovázela syna svého až před plot farmy. Zde ho ještě jednou objala, požehnala mu, Karel vyšvihnul se na koně, zamával jí na pozdrav ještě jednou kloboukem a záhy zmizel v kotoučích prachu.

Starý Renčín seděl ve světnici zachmuřen a beze slova....

V.

SMÍR RODIČŮ — ŠTĚSTÍ DĚTI.

Karel s radostí přijat byl v najimaci kanceláři drsných jezdců a po prohlídnutí přidělen byl k jedné z čet tohoto pluku, jehož jméno jest tak čestně spojeno s dějinami poslední španělsko-americké války.

Když dán pluku tomuto rozkaz, aby vsednul na loď, by mohl býti dopraven na dějiště války, na Kubu, tu drsní jezdci s výskotem přijali rozkaz tento.

Karel před odjezdem napsal ještě list své matce a Bětušce a pak vsedal na loď klíden, odevzdán do svého osudu.

Loď zakotvila poblíže břehů perly Antill a drsní jezdci byli jedními z prvních amerických bojovníkův, již vstoupili na půdu Kubu, by ztročenému jejímu lidu pomohli zbaviti se španělského jha.

Španělské vojsko ustoupilo od břehů moře, obávajíc se zkázonosné střelby amerických bitevních lodí, obsadilo však výšiny u Santiaga a opevnil se zde, očekávalo útok amerického vojska.

Pomalou, ale jistě, vzdor své číselné přesile vytlačováno bylo ze všech svých posic. Drsní jezdci s odvahou a statečností obdivuhodnou drali se nahoru po příkrých stráních, nedbajíce deště kulí, jež na ně byly Španěly ze zákopů vysílány.

V předních řadách tohoto pluku nalezal se Karel. Maje pušku v ruce, hnal se ku předu a nehleděl se ani krýt, jako jeho soudruhové; nepřátelské kule však zdály se ho míjeti bez pohromy.

Shluk ustupujících Španělův postavil se u jednoho ze srubův, aby zde čelil Američanům. Odtud udržovali ostrou palbu, která způsobila mnoho škod našemu vojsku.

“Srub ten musíme dobýt,” zněl rozkaz plukovníka, a sotva že byl dán, tu již drsní jezdci hnali se na tuto nebezpečnou nepřátelskou posici.

U srubu strhla se srážka, muž proti muži. Karel bil se jako lev a první vyšvihnul se na stechu shrubu, aby strhnul odtud španělský prapor, leč v tom zasažen byl kulí a třímaje stržený prapor nepřátelský v ruce, sklesl na střechu a ztrativ vědomí, svalil se odtud dolů na zem.

Vítězství bylo dobyto, Španělé zděšení ustupovali na všech stranách a když noc sklonila se nad bojištěm, tu písně statných amerických hochů zaznívaly z míst, kde několik hodin před tím ještě nepřátelé tábořili.

Karel poraněn byl nebezpečně do pravé části prsou. Kule nepřítele nezasáhla však šťastnou náhodou žádné jemné tělesné ústrojí.

Dopraven byl do nemocnice a lékař po pečlivém ošetření rány vyslovil naději, že mladý vojin bude zachován, předrží-li horečku, která počala se jej zmocňovati.

Trvalo to dlouhou dobu, nežli Karel vyváznuł ze všeho nebezpečí.

Mezi tím rodiče jeho s úzkostí sledovali zprávy z bojiště a když jednoho dne našli v seznamu těžce poraněných jméno svého syna, tu stará Renčínová leknutím omdlela.

Vzalo to několik hodin, nežli přišla opět k vědomí a pak počala křečovitě štkáti a naříkati. Starý Renčín sotva ji mohl utišíti.

"Vidiš," pravila mu trpce, "tvrdohlavostí svou připravíš nás o jediného syna. Co je ti platen všechnen ten majetek, když tvé dítě snad umírá v té cizí zemi, kam jsi ho svou neústupností vyhnal."

"Nevyhnal jsem ho," bránil se zasmušile Renčín, "šel sám a vše sám také zavinil."

"Ovšem, poněvač jsi chtěl, aby své štěstí obětoval tvé slepé nenávisti proti Kotasovi. Ty nemáš srdce ani pro svou ženu, ani pro svého syna, jinak bys nemohl tak jednat," vyčítala Renčínová svému muži.

A starý farmář sklonil pod tíží těchto výčitek jen hlavu, aby nebylo vidět slzy, deroucí se mu z očí.

"Pamatuj si, že's byl také mladý," pokračovala jeho žena roztrpčeně dále, "a že's nedal si tehdy brániti ve své lásce. Viš to dobře a nyní chceš brániti svému synu, aby poslechnul hlasu svého srdce."

"Kdyby si byl vybral kteroukoliv jinou, jen ne tu," namítal Renčín.

"Srdce si nedá poroučet," horlila farmářka. "A konečně Bětuška je hezké a pořádné děvče. Že jsi měl se starým někdy spory, to je pravda, ale Kotas je již dosti potrestán a snad osud tomu sám chce, aby v lásce děti usmířili se rodičové."

Renčín mlčel; a se skloněnou hlavou poslouchal svou ženu.

"Já musím Karla vidět," rozhodla se Renčínová, "ještě ztíra se vydám na cestu, chci ho sama opatrovat."

"Pojeďu s tebou," řekl nyní Renčín měkce a uchopiv ženu za ruku, doložil: "Pojeď, přichystáme se na cestu."

A oba manželé v tom okamžiku opět se sblížili jako ve svém mládí a v srdci jich jediná vzrůstala touha, aby zastihli svého syna ještě živého.

Dorazivše do Floridy, byli nuceni zůstat v přístavu a očekávat zde návrat svého syna z vojenské nemocnice.

Čekali netrpělivě, ale potěšující zprávy o stavu Karla, které časem dostávali z nemocnice, ty jim ulehčovaly nepříjemné to čekání v cizině.

Konečně Karel v jednom z dopravních parníků přirazil ku břehům Floridy a nejsa ještě dosti silen, aby mohl choditi, musel býti vynesen na nosítkách.

Renčínová sotva jej poznala, jak se změnil. Nechtěla ani věřiti, že ten bledý, vyzáblý mladík byl by její synem, jenž opustil ji před nedávnem pln síly a života.

Sklesla u nosítek, hořce plačíc a Renčín rozehvěn uchopiv ruku svého syna, pravil měkce:

"Karle, ty se na mne nehněváš, viď?"

Ten zakroutil pouze hlavou, pak řekl tiše ku své matce: "Neplačte, maminko, vždyť už je dobře, za krátký čas budu zase zdrav, jako jsem byl."

A skutečně při pečlivém ošetřování své matky Karel nabýval sil velmi rychle a když se šťastní rodiče vraceli s ním z Floridy, tu mimo bledosti nejevily se žádné jiné známky na něm po přestálé těžké nemoci...

Navrátivše se na svou farmu, rozhodli se společně, že druhého dne zajedou ke Kotasovým a když večer obě rodiny se rozcházely, tu bylo všechno již ujednáno o svatbě, která se ve čtyřech nedělích měla odbývati.

Dnes Bětuška s Karlem jsou šťastnými manžely a když oba bývali přátelé se někdy v neděli sejdou, aby pohoupali vnoučka na kolenou, který uštědřen byl mladým manželům v prvním roce jich svazku, tu si povídají spokojeně: "Vida, vida, ta dlouholetá zášť láskou našich dětí konečně byla usmířena!"

Stonal "na játra."

Humoreska.

Dle cizího motíou na newyorské poměry uprauil J. E. S.

VRÁTIV se ze schůze v Národní budově, kde vypil deset plzeňských, tři whisky, dva Trinerovy "toniky" a vykouřil šest doutníků, cítil občan Břicháček před spaním, že mu není poněkud dobře, ale nechápal, jak to přijde.

Nechal tedy v duchu defilovati vše, co za celý den požil.

Ráno o snídani kávu, čtyry smažená vajíčka se šunkou a příslušenstvím. Pak lunč u Paidra, sestávající z vepřové se zelím a tři plzeňských. Oběd doma strávil bez všech obtíží, ačkoliv slepička v paprice byla poněkud tuhá. Večeře a těch pár plzeňských po ní, nemohlo mu uškoditi. A hrome! Už to má: Mezi svačinou a večeří nechal si přinést u Hrubého sardinky v oleji; olej byl starý — podruhé dá si pozor.

Teď jen honem do postele, aby se to nezhorsilo — napřed ještě štamperličku žaludeční hořké — a nebude-li zítra lépe, zavolá se doktor.

Mr. Břicháček byl jedním z oněch šťastných krajanů, kteří chytili se živnosti hostinské v dobách, kdy nekvetla prosperita jen v hubách politikářů a sloupcích žurnálů, nýbrž i mezi lidem. Dařilo se mu, a po dvaceti letech bryndavé činnosti mohl výsledek své práce označiti číslici se čtyrymi nulami. Když pak Rainesův zákon ztrojnásobil výčepní "licens" a chicany policie stávaly se nesnesitelnými, bacil na bár, až skleničky poskočily a pravil: "Toho sekýrování nemám — chvála pánu bohu — už zapotřebi," a — hospodu prodal.

Tim se stalo, že seznamujeme se s naším rekem v důstojnosti rentiera, užívajícího života a pečujícího úzkostlivě o zdraví své.

Z jitra po řečené schůzi procitnul Mr. Břicháček po desáté hodině — dříve nevstával — s ošklivým, tísnícím pocitem; hlava jej bolela a dech byl namáhavý.

"Snad nastuzení nebo chřipka?" ptal se zděšeně a pokoušel se z hluboka dýchat.

"Nejde to, opravdu ne! Umučená hodino! Co jsem si to ulovil? A teď — ouvej! píchá mne v boku — — jistě zkažená játra!"

Před duševním zrakem tahla mu dlouhá řada známých šenkýřů, kteří zemřeli "na játra" neb "ledvinky" a u kterých počala nemoc právě takovým pícháním v boku.

"Ženo!" volá rozrušen.

Do pokoje přispěchá krátká, tlustá Mrs. Břicháčková, znázorňující přibližně dosud neobjevenou kvadraturu kruhu a ptá se, kde hoří.

"Zde!" sténá nemocný, drže si bok oběma rukama, "běž pro doktora!"

"Tak zle snad není?"

"Už jo, jen běž!"

"A co snidaně? Máme dnes steak s cibulkou."

"A tak! Velkou chuť nemám, ale kousek sním, — můžeš přinést taky drtinek švýckého sýra, jen dej pozor, aby ti grocerista nedal okoralý."

Za chvíli seděl Mr. Břicháček u stolu, žvýkaje objemná sousta, mezi čímž odešla manželka pro lékaře.

Nepotřebovala jíti daleko, v 72. ulici je každý druhý člověk doktorem.

Kandidát smrti vysušoval třetím krajícem omáčku z talíře, když Dr. V... vstoupí.

“Dobré jitro, pane Břicháčku! Při snidani? To je dobré znamení, myslil jsem naléztí vás v posteli.”

“Je se mnou zle, pane doktore,” odvěti smutně pacient, strkaje kus sýra do úst, “mám nejspíš počátek obcerunku a játra moje nejsou také v pořádku.”

“Chuť k jídlu zdáte se mítí dobrou.”

“To ano, z ostatek ale jsem celý na hromádce; ráno jsem cítil strašnou tíseň, nemohl jsem vydechnouti a píchalo mne prudce v boku.”

“Hm, hm! Nejedl jste včera více než kdy jindy?”

“Ach ne, žil jsem, jako žiju každý den.”

“Máte stolici?”

“Stolici? Co s ní chcete?”

“Myslím, máte-li —” a doktor nahnul se k uchu Břicháčka, pošeptal mu něco.

“O, ano, pravidelně, každý den.”

“Prosim, svlékněte se!”

“Celý?”

“Ne, jen po pas.”

Když objevila se záda nemocného, připomínající hřbet hrocha v Central Parku, přelétl doktorovu tvář úsměv.

“Bude to bolet, pane doktore?”

“Ani dost málo, proklepám vás jen trochu a prohlédnu vaše játra.”

Obratnou rukou ohmatával, poklepával tělo, naslouchal a pozoroval dech. Pak řekl suše:

“Skoro normální!”

“Skoro? — tedy ne docela? A co chybí mým játrům, pane doktore?”

“Nic!”

“Co že? Nic? Ale já byl dvacet let šenkýřem —”

“To vám neuškodilo. Máte emphysema pulmonum substantivum, což však mnoho neznamená.”

“Pro Kristovy rány! Takové ukrutné jméno! Napište mi to, prosím vás —”

Lékař tak učinil.

“A co mám proti tomu užívat? Vezmu i tu nejdopornější medicínu, jen když mi pomůže.”

“Proti náchylnosti ke krátkému dechu není žádného léku — tu má mnoho lidí. Pohybuje se hodně ve zdravém vzduchu a žijte střídavě.”

“Přece snad něco předepíšete, aby se mi odlehčilo?”

“Kupte si ricinový olej!”

Doktor bral klobouk a hůl, čímž donutil Břicháčka optati se, co dluhuje.

“Dollar a půl!”

Při placení měl ještě celou řadu otázek na jazyku, kterým ale doktor odchodem svým konec učinil.

“To je kus mastičkáře! Co je mi platná jeho sakramentská latina, když nedovede mne zbavit píchání? Však ho už více nezavolám a zítra nechám se prohlédnout u profesora S... neboť ať říká Dr. V... co chce, játra nemám v pořádku; přece musím nejlépe vědět, co mi schází. Prozatím ale poslechnu jeho rady a půjdu na čerstvý luft — u Zemka bude už lunč.”

* * *

Skutečně, druhého dne k jedenácté hodině stál náš nemocný před profesorem S... .

“Vaše jméno a stáří?”

“Matěj Břicháček; čtyřicet sedm let.”

“Co vám chybí?”

“Tuhle to,” pravi a podává známý nám listek s dlouhým latinským názvem.

Přečta doručené, prohodí professor: “Dr. V... jest zkušený lékař,” a hledí ostře na Břicháčka.

Počalo proklepávání a zkoumání, na vlas stejně jako včera, jenže ohledávající stisknul několikrát žaludek pacienta tak, že se tomuto špatně dělalo.

“Máte rozšířený žaludek. Jíte a pijete příliš často a mnoho. Dr. V... soudil správně, emphysema je zcela nepatrné.”

“A moje játra? —”

“Jsou v pořádku!”

“Dvacet let jsem šenkoval, pane professore —”

FRANTIŠEK KVAPIL.

“Rád věřím; ale nechybí jim nic.”

“A co ty těžkosti?”

“Jsou gastrické!”

“Jaké? —” lekne se Břicháček.

“Jíte příliš mnoho, — toť vše.”

“A není prázdné pomoci?”

Professor pohlédne naň ironicky a praví pak důrazně:

“Zajisté; strídměji žítí!”

Po vyklopení 5 dollarů, které s povzdechem na stůl profesora položil, uvolnil Břicháček na ulici své mrzutosti:

“To je taky hudlař! Naši čeští lékaři v New Yorku nestojí vůbec za nic a mým játrům dokonce už nerozumějí; musím si došlápnouti na nějakou německou kapacitu z Leipziku nebo Berlina, která dělá jen v játrech. Německy trošku umím a tak mu budu moci hezky povědít, co a jak.”

Němčina byla našemu občanu jedním z oněch koničků, na němž rád jezdil, ačkoliv — neuměl. Již v časech svého mládí, kdy učil se ve Vídni pět měsíců ševcovství, pojal k ní velkou lásku a zde v Americe byl horlivým odběratelem “Abendblattu”, vzdor tomu, že nerozeznal E od C a R od K. Činil tak původně ze spřívovosti, později ze zvyku.

Jinak byl “upřímným Čechem” a doslabikoval-li se ve svém plátku, kterak vytloukli kdesi Němci Čechům okna, říkával:

“Já tam bejt, já bych jim — potvorám — dal!”

* * *

Několik dní nepodnikl Mr. Břicháček niče, až když po nové schůzi v Národní budově chytilo jej opět píchání, rozhodnul se navštívit lékaře, bydlícího někde na hranicích civilisace v Jersey City Heights, kterého mu dobrý přítel doporučil slovy:

“Panečku, to je doktor! Je z Berlina; kurýruje všecko a strčí ty naše felčary do kapsy u vesty. A játra jsou jeho nejmilejší specialitou!”

V nejlepší naději tedy nastoupil cestu do sousedního státu, nařidiv dříve ženě, aby s obědem nečekala. Bylo již skoro poledne, když octnul se na místě.

Ve skrovně zařízené předsíni sedělo několik nemocných, Břicháček musil čekati déle, než mu bylo milo.

Konečně je uvnitř a vypravuje lámanou němčinou historii o emphysema, těžkém dýchání a játrech.

“Was sind Sie fuer ein Landsmann?” přerušil jej náhle doktor.

“Ein Pém,” hlásí hrdě náš vlastenec.

“Teufel! To je hessky! Ja taky trošku mluvit česky. Študovat v Prasse.”

“Vida,” myslí si Břicháček. “Jedu za berlínským doktorem až do horoucího pekla a on študoval v Praze! Nu, nevadí, jen když pomůže.”

“Tak voni špatně dýchat? Prrosim, lancmon, sednout sem, ja se podivat laryngoskopem do jejich halsu!”

“Na mou duši, tomuhle nerozumím,” hučí si pacient do vousů. Z opatrnosti, aby věděl, co ho očekává, pravil:

“Pite, tajč šprechen!”

Lékař vysvětluje znovu německy, že podívá se do jicnu.

“Do krku? Ale, pane doktore — —”

“Chrapтите, máte rýmu a vaše hlasivky patrně nejsou v pořádku.”

“Ale dovolte, pane doktore — —”

“Zastaralá nastuzenina; od toho sucho v hrdle, dráždění sliznice, oteklé mandle — —”

“Ale, pane doktore, já v krku nic necítím; jen dech mi vadí!”

“Jedno plyne z druhého, milý krajane! Neračte mne zdržovat a posaďte se!”

“Panenko vamberická!” žasne Břicháček, “to je specialista! Mám zkažená játra a on mi chce nakukovat jinem do žaludku!”

Mezi tím zavřel doktor okenice, rozsvítil plyn, uvázal si na čelo pásku s okrouhlým zrcadélkem a usednul přímo proti němu.

“Otevřte ústa a vyplázněte jazyk co nejvíce, pane!”

Husí kůže naskakovala ustrašenému Břicháčkovi, ale poslechl jako beránek. Lékař, stisknuv plochým držátkem jazyk, uchopil špičku ubrouskem, vytáhl jej z úst, pokud možno nejdále a vpravil do hrdla malé zrcadélko.

Nešťastná oběť vypoučila oči, až bělmo hrůzně vystávalo a už — už počal se jí obracet žaludek, když doktor velel:

“Zavolejte: Aáááá!”

Obličej pacienta zmodral a jen s velkým namáháním vypravil žádaný zvuk.

“Díky! — jste hotovi!” a lékař odpínal si s čela podivný obvazek. “Nemoc je zastaralejší, než jsem si myslel. Předepíšu vám lék a budete-li řádně užívat, uzdravíte se za 5—6 neděl. Navštěvujte mne dvakrát v týdnu.”

DR. FRANT. IŠKA.

Mr. Břicháček už ani necekl a po zaplacení vyletěl ze dveří jako štvaný. "Fuj tajksl!" odplivnul si zlostně hned za dveřmi. "To má být doktor? Ras je, dřič a k tomu hotový blázen! Raději padnu čertově prabábě do náručí, než jemu ještě jednou do rukou! A na má ubohá játra se ani neoptal. Co teď? Specialisty už nechci, zvláště ne německé — snad budu nucen jít do špitálu!"

V podobné chmurné myšlenky zabrán prošel několika ulicemi, když tu namanula se mu hospoda. Poledne již minulo, cítil hlad i žízeň, vstoupil tedy do ynitě,

Za barem stál hostinský, v umoučené zástěře a kolem stolů sedělo asi půl tuctu hlučně se bavících hostů; mluvili německy.

Břicháček usedne, požaduje pivo a když je obdržel, poručil si oběd.

"Oběd nemám," lituje šenkýř, "chcete-li ale, dám vám chléb s tvarohem!"

Podobná nabídka musila pokaziti špatný rozmar hosta na dobro.

"Máte to pěknou díru," vyjel prudce — "člověk pojde zde hladem. A pivo je jako patoky! Naložit vás i s hospodou do špiritusu!"

Ovšem taková řeč vzbudila pozornost všech.

"Ten má chlupy na zubech!" poznamenal jeden.

"Jistě nějaký Polák nebo Uher, mluví tak divně," ozval se jiný.

"Jen nadávej Uhrů, ty Švábe švábská — okážu ti! Já jsem Čech!"

"Aha, Bémak!"

Příkrá slova padají s obou stran. Břicháček vyskočí posléze od stolu, rovněž i hosté a scéna nabývá rázu bitevního.

Hostinský, aby zabránil rvačce, tlačí rozčepejřeného Břicháčka ku dveřím.

"Pusť mne, Prusáku!" vrčí tento podrážděn.

Odpůrce chytí jej tím hruběji za límec. Nad očekávání lehce vyprostil se nás na játra nemocný ze sevření Němce a — pif — paf — vyřal mu dvě políčků, až to mlasklo.

Všeobecná vřava, a spojený útok na smělce. —

Ten mlátí kolem sebe s šílenou zuřivostí — v tom, jako bomba, padne do místnosti rameno spravedlnosti ozbrojené klackem a nechá jej tančiti mezi hloučkem — —

Po ochlazení bojovného nadšení a krátkém výkladu "casus belli" odveden byl Břicháček strážníkem — za assistence kluků celého sousedství na policejní stanici, zapsán do registru a ponechán ve vazbě k zitřejšímu výslechu.

Morálně zdrcen, hladov, žizniv, seděl na pryčně v šatlavě podoben hromádce neštěstí; jen naděje, že odpyká horkokrevnost svou několika dollary, dodávala mu útěchy.

Noc uplynula mu v nepřetržité honbě oněch malých hnědých zvířátek, jejichž jméno rýmuje se na "pěnice" a vzpomínka na dobrou, starostlivou manželku, nedala mu oka zamhouřiti.

Cesty policie jsou stejně nevyzpytatelné, jako cestičky páně; o tom předsvědčil se druhého dne i Břicháček. Bvl odsouzen pro nepořádné chování k pokutě tři dollarů, však měl zůstat tak dlouho za mřížemi, pokud nezjistí se jeho totožnost. Proč? K čemu? Zdál se snad i jinak podezřelým? Nevíme. — Zjišťujeme pouze faktum: Minul den prvý, minul i den vterý, ale náš gladiátor "bručel" stále; teprve když úzkostí zoufalá žena alarmovala new-yorskou policii, setkal se výkřik její v hlavním stanu se žádostí policie v New Jersey o ztotožnění osobnosti Mr. Břicháčka a pomohl mu konečně dne třetího na svobodu.

A ku podivu!

Byv puštěn, cítil se zdrav jako ryba. Pichání v boku přestalo, dýchal lehce a na tloušťce mu ubylo. Za mřížemi nedostal dvouliberní steak k snídani, ani lunč s několika plzenskými, oběd byl velice jednoduchý, svačinu tam neznali a večerí odbývali bez piva.

Na cestě k domovu řekl sám k sobě:

"Snad měl professor S— přece jen pravdu, že jim a piju příliš mnoho a příliš často!"

Při nejbližší schůzi v Národní budově, jsa tázan, jak daří se játrům, odpověděl: "Výborně! Nemá-li je někdo z vás v pořádku, nechť učini po mém příkladu. Ať jde do Jersey City Heights, sfackuje tam šenkýře, sedí několik dní v chládku a — bude jistě zdrav!"

MINISTR-PRESIDENT M. COMBES.

Perly.

PY krápěje potu lidu,
vy jste perly nejdražší.
Jedna skane, již úrodu
všemu aytu přináší.

Z vás jsou hrady zbudovány,
vámi stkví se paláce.
Svět by krásným rájem nebyl,
bez potu a bez práce.

Tam, kam skanou miliardy
vašich drahých krápějí,
tam se brzy nejkrásnější
divy světa zastkvějí.

Co stojíte vzlochů sterých!
Co bolestí na tisíce!
Ach, vy perly, kdy vás jenom
vážit svět si bude víc . . ."

Vilda David.

Proti zákazu.

Vypravuje Jos. Soukal.

VYPRAVUJTE, vypravujte!" volali jsme ve sboru, když se nás několik bylo sešlo náhodou v hostinské zahradě a seskupilo se kolem staršího již kollegy. Byl proti nám veteránem, nemaje daleko do výslužby, co my ostatní vesměs nedávno jsme se věnovali škole.

Pan řídící Vévoda byl muž mohutné postavy, výrazného obličejce, o jehož někdejší kráse svědčily neklamně rysy jeho syna i dcery, nebo si byli otec s dětmi velmi podobní. Šedivá jeho hlava pokryta byla hustými vlasy, vždy krátce přistřiženými. Tváře měl vždy hladce oholené, jak se to kdysi vůbec od učitelů požadovalo.

Naléhání našemu ovšem dlouho neodolal.

"Povím vám svou příhodu se šuldirektorem," počal za všeobecné pozornosti. Šuldirektorem vyrozumíval se druhdy ředitel ústavu učitelského.

"Když jsem vstoupil do preparandy brněnské, měli jsme velmi přísného šuldirektora. Hned na začátku školního roku, když nám přečetl pravidla, jimiž se budeme řídit, hrozil přísnými tresty a zejména vyloučením z ústavu. Co nejprísněji zakázal především navštěvování hostinců, kouření tabáku a zejména známosti s děvčaty. Já ovšem po celý čas ničím jsem se proti tomu neprohřešil. Ze všeho toho lákala mne jen dýmka, ostatní zapovězené ovoce nehrozilo mi vypuzením z učitelského ráje. Ale přece bylo mi souzeno hřešiti proti výslovné té záповědi.

Až do jara jsem se ničím neprohřešil.

V měsíci březnu přijda jednou odpoledne ze školy, spatřil jsem v bytu cizí slečnu. Byla to příbuzná naši paní z venkova. Nevšimla si mne, jak jsem brzy zpozoroval, úmyslně. Byla vůči mně hrdou a nepřístupnou, což jsem z počátku trpce nesl, ale uvykl jsem tomu. Až jednoho dne nastal v poměru našem obrat. Pod večer usedl jsem ke klavíru, hrál na něm několik kusů, mezi nimi jednu velmi tklivou píseň.

A hle, srdce slečnino hned změklo. Od té doby si mne již počala všimati, mluvila na mne, a žádávala, abych jí tu píseň hrál. Ovšem, že jsem rád uposlechl, a tak ve vážnosti u ní stoupal.

Abych jí dokázal, že jsem dokonalým mužem, koupil jsem si slušnou dýmku porculánku, jaká byla odedávna mým ideálem a touhou, a ozdobný měšec na tabák.

Přízeň slečnina ke mně rostla však tou měrou, že za krásného jarního odpoledne vybidla mne sama na procházku za město. Tak vábnou příležitost k užití pěkné pohody nemohl jsem ovšem pominouti. Do jedné kapsy svého šosatého kabátu vstrčil jsem zamilovanou svou dýmku, do druhé mišek s tabákem, a šel jsem.

Ulicemi městskými šli jsme z opatrnosti každý zvláště, ale za městem přidružil jsem se ke slečně a kráčel po jejím boku. Abych pak své hrdinství doplnil, vytáhl jsem ze šosu dýmku a z druhé kapsy měšec, nacpal tabáku a slavně zapálil. Líboval jsem si chvíli ve své pochoutce, ale brzo se radost má obrátila v žalost.

Pohlédnu totiž před sebe, a koho tu nespátřím? Pan šuldirektor kráčí volně proti nám, a zkoumavým zrakem si mne prohlíží.

Já jsem se ho ovšem ulekl, dýmku vzal z úst, ale bylo pozdě.

Pozdravil jsem ho co nejuctivěji, ale pan šuldirektor s pohněvanou tváří ani nepoděkoval. Věděl jsem, že je o osudu mém rozhodnuto.

Pověděl jsem slečně, co je to za pána, a jaký mne za to čeká trest.

Slečnu to zarmoutilo, až se rozplakala. Vyčítala si, že je vinna mým neštěstím. Z další procházky hned ovšem sešlo a oba smutni vraceli jsme se domů. Slečna nařikala, a já sám stál jsem u hrobu svých nadějí. Jaký to bude návrat do kruhu mé rodiny, až mne z preparandy vyloučí?

Ještě jsem se však ze svého poděšení nevzpamatoval, když přišel mne navštívit spolužák Veselý. Vidá moji zarmoucenou tvář, ptal se hned, co se mi nemilého stalo? Pověděl jsem mu to upřímně a pravdivě, zároveň pak jsem se mu prohlásil, že zítra už do školy nepůjdu.

Přítele to zarmoutilo. Zamyslel se na chvíli a uvažoval o tom, co činit.

Potom pravil: "Zítra přijď do školy, jako jindy. Nestarej se, dobře to dopadne. Spolehni se na mne!"

Nepřikládal jsem jeho slovům víry. Veselý však tak dlouho na mne naléhal, až jsem mu svatosvatě slíbil, že do školy půjdu.

"Nestarej se," těšil mne, "já to za tebe dobře spravím. Jen přijď do školy."

Smutný to byl den pro mne i pro slečnu. Těžká to byla cesta druhého dne do preparandy. Nebýti daného slibu příteli, nebyl bych se k ní odvážil. Posud

vidim šuldírektora živě před sebou, jak brzy po odzvonění v osm hodin s přisnou tváří vchází do učebny. Po modlitbě upřel na mne zrak svůj, až ve mne schla dušička.

“Vévodo!” pravil, “čeho jste se to dopustil?”

Já jsem vstával, ale v tom již se Veselý hlásil. Pan šuldírektor si ho nevšiml, maje všecku pozornost obrácenu na mne.

Já jsem stál, nemoha promluvíti, a Veselý hlásil se tím důrazněji.

“Co chcete, Veselý?” obrátil se přisný pán na něho.

“Prosím, pane šuldírektore, já vím, jak se to stalo.”

“Mluvte tedy vy!”

“Chodívám někdy za Vévodou, a ondyno jsem k večeru také ho navštívil. Právě toho dne přijela za nim sestra. Chvilu jsem u něho pobyl, a když jsem odcházel, vyšel Vévoda za mnou a povídá mi: “Považ si, sestra chtěla mi učinit nějakou radost a přivezla mi dar. Ani bys neřek’, jaký? Koupila mi, hloupá, dýmku a měšec tabáku. Co já s tím? Řekl jsem mu, aby si to jen nechal, aby sestru nezarmoutil. Však nemusí vědět, že nesmíme kouřit. Včera přišel jsem k němu zase právě v tu chvíli, když se sestra chystala k odchodu. “Považ si,” povídá mi Vévoda stranou, “ona mi stále domlouvá, abych si zakouřil.” Povidám mu: “Udělej ji to pro radost, nacpi si a zapal aspoň na chvilku, třeba až za městem. Víš, jaké jsou ženské. Pak to teprve zahod’.” Aby ji tedy učinil po vůli, vzal si dýmku s sebou, když ji vyprovázal. Na zpáteční cestě ji pak zahodil.”

Z počátku jsem slov přítelových téměř ani nechápal, jak jsem byl přestrasen. Později jsem jimi již okřival, nebo jsem dle výrazu obličje paně šuldírektorova počal nabývatí naděje.

“Pakli je tomu tak, pak si oba sedněte!” řekl pan šuldírektor vážně.

Spadl mi kámen se srdce. Veselý mne svým dobrým nápadem zachránil. Že jsem od té doby více proti vůli svých představených nehřešil, všichni mi uvěřite. To je zajisté vážná příhoda z mých studentských upomínek.”

JAROSLAV KOCIÁN.

Čtyřlístek.

ČETELÍČKU čtyřlístý,
kdo prý najde tebe,
tomu štěstí dopřeje
dobrotivé nebe...

Já však tomu nevěřím,
ze zkušenosti vlastní;
nevím, jestli jiní jsou,
když tě najdou, šťastní!

Já tě našel častokrát,
že to není ani,
kolikrát jsem utrh' tě,
hnedle k spočítání.

Mám tě v knize za každým
novým listem hnedle. —
Přec mne štěstí mine vždy,
a zaletí vedle!

Musel bych být přestastný,
nejšťastnější tady. —
A přec osud, žal a bol,
provází mne všady.

Vilma Daviš.

Jak dal Mošna na Matici.

Divadelní historka. Napsal F. J. Škaloud.

JINDŘICH Mošna je členem národního divadla v Praze. Herec veliký, společník příjemný, ale v peněžních záležitostech špinká chlap. Pro krejcar si dá koleno vrtat a za sebe menším výdělečkem poběží třeba na severní točnu.

Ve větším moravském městě meškala divadelní společnost, ale vedlo se jí prabidně. Ať se hrálo to nebo ono, ať se slibovaly velectnému obecenstvu hory nebo doły, a ty největší zázraky, chrám Thalie jako po vymetení. Tak to vypadalo, jakoby se tam lidé báli, že tam straší duchové nepodařených králů a potentátů, které vidávali dost často na jevišti. Společnost byla v mizerné náladě, jediný řiditel byl roztomilý. Smál se, žertoval i se staršími matronami společnosti a za začátečníka Kroužka zaplatil dokonce jedno pivo a dva buřty s cibulí. Tak dělal vždy, když se špatně dařilo, místo penězi hleděl odměnit své bojovníky úsměvem, který ale po čertech špatně sytil hladový žaludek a zahnal pekelnou žízeň. Za to ale, když se padlo na štaci a návštěva byla pěkná, jaká to změna s tím hodným řiditelem. Nafoukl se jako páv a vyrostl o celé dvě hlavy. Ti mladší byli samými kandrďásky a starším že jen tak dovolil, aby ho směli pozdravit. Naivní milovnice měla špatné paruky, říkal jim psy, komik měl špatný text v kupletu, cedulář špatně zval, napověda mizerně napovídal, zkratka a dobře, vše bylo pod kritiku, jen on byl pánem, on se o všechno staral, on to všechno živil. A litoval, že nestává zákona, který by mu dovoľoval zacházet se svým mladším personálem jako se ševcovskými učedníky.

Nic platno, vedlo se zle a zle a když selhaly všechny pokusy, sáhlo se k poslednímu. Pozval se některý vynikající člen Národního divadla pražského na jednu nebo na dvě pohostinské hry a divadelní kára byla na čas zase vytažena z bláta a vesele jela dále. Tentokrát to byl Mošna, který se měl státi spasitelem společnosti a stal se jim rád, ale za stovku za dva večery, za výlohy v hotelu a jízdní lístek z Prahy a do Prahy. Obě představení se vydařila nad očekávání. Kasa tolik peněz neviděla už dávno a obecenstvo se tak nebavilo kolik let. Po divadle šlo se do besedy a ještě tam musel Mošna přednášet svoje nápady a šprýmy rozjařenému obecenstvu.

Zábava byla v plném proudu, když do místnosti vstoupil hospodářský příručí Křepela. V divadle nebyl, byl poslán před večerem za jakousi záležitostí do panského dvora ve vesnici přes hodinu cesty vzdálené a jak byl hotov se svou záležitostí, spěchal, aby aspoň chvíli pobavil se solovými výstupy a vtipnými popěvky tak vzácného hosta. Pověsil svůj těžký, lodenový zimmnik na věšák a usedl ke stołu, kde náhodou zbývalo jedno prázdné místo.

"Víš-li, Křepelo," začal adjunkt Mareš z herního úřadu, "na či kabát pověsil's svou hadrovinu?"

"Třeba na hejtmanův, mně na tom nezáleží."

"Nu, jen ne tak nafoukaně, tvému zimmniku dostalo se cti, že visí na jednom hřebíku s kabátem Mošnovým."

"To ho musím pověsit jinam, k vůli tomu, kdyby Mošna chtěl svůj zimmnik, aby ho dlouho nehledal."

Pověsil svůj kabát na hřebík vedle a usedl na své místo. Mošna mezi tím přednášel o nové Arkadii, "jak ten Honza o posvěcení namlátil do sebe zeli, až měl z toho pichání" a obecenstvo bylo jeho přednesem u vytržení. Smálo se, tleskalo, hřmotilo až se okna třásla.

"Poslechni, Mareši, mám nápad, ale slib mi svým čestným slovem, že mne neprozradíš!"

“Co je to?” rychle ven stim!”

“Podívej se na Mošněv kabát, to je burnus, co?”

“Pěkný není, pamatuje jistě nejstaršího krejčího v Praze, ale do řep by byl dobrý.”

A nebyl pěkný zimník našeho umělce. Dost těžká látka, někdy sice dobrého vlasu, ale dnes už valně otřelá. Byl skoro tak dlouhý jako Křepelův a v zadu v pasu byl spjat páskou, tak zvaným dragounem. Křepelův kabát byl úplně nový a vypadal proti Mošnovu jako nová moderní stavba vedle staré radnice.

VOJTĚCH FRANČÍK.

“Víš co? Půjdu brzy domů a omylem vezmu zimník Mošněv a svůj tady nechám, ale ani muk!”

“Buď bez starosti, to bude švanda. Jen to vyveď, aby to nebylo nápadné.”

Stalo se. Asi k půlnoci Křepela se zvedl, navlékl se do Mošnova zimníku a nepozorovaně vytratil se ze dveří. Zábava protáhla se až do druhé hodiny ranní, času to, kdy odjížděl rychlík ku Praze. Mošna musel odejet, aby byl ráno na zkoušce. U toho Národního mají divná pravidla. Kdo zamešká zkoušku, musí platit pokutu do podpůrného fondu a na takové hlouposti byl náš umělec náramně opatrným.

Měl sice podpůrný fond k smrti rád, ale potud, pokud do něho skládali pokuty jiní. Že si nevyspi? To je také pravda, ale za to budou v kapse dvě zlatičky, dvě batiny, jak je nejraději nazýval, když běl v dobré mrozmaru.

Šel si pro kabát, ale ať hledal jak chtěl, lodňák ten tam.

Podíval se pod každý zimník, pod lavici, zdali nespádl, po oknech, nikde nic. Každý vzal si svůj, jeden musí zbýt a to bude ten pravý. Na věšáku zbyl jediný kabát Křepelův. Jistě se stalo, že některý pán oblékl si jeho zimník omylem a svůj tu nechal. Co dělat? Bez zimníku přece do Prahy nepojede a hledat toho nepozoru po městě, k tomu by neměl ani chuti ani času. Vezme si ten, který na něho zbyl a až se na omyl přijde, ať zašlou jeho kabát do Prahy, on jim zašle kabát obratem pošty zpět, ovšem nevyplacený. Jak by on k tomu přišel, aby platil výlohy, když každý ví, že je nevinen.

Oblekl kabát a panečku, padl mu dosti dobře a byl skoro nový. Štěstí ještě, že mu tam nenechali nějaký hadr, to by Marjánka doma koukala, jak jsou ve světě ošemetní lidé! A teď, žádné zdržování, do kočáru a k vlaku.

Asi za týden po té komedii obdržel pan Mošna od Křepely dopis, jehož obsah zněl:

Velectěný uměleče!

Nemilou náhodou oblékl jsem Váš zimník a odešel v něm domů a teprve druhého dne jsem svůj omyl zpozoroval. Byl jsem ale proto přece hrd, že se mohu pyšnit kabátem, který náleží umělci tak slovatnému. Ačkoliv bych si ho vážil jako vzácné památky, přece jsem volným vyměnění jej opět za svůj, pakli si toho Vaše slovatnost přáti bude.

V úctě Jan Křepela, hospodářský příručí v Třebíči, Morava.

N. B. — V kapse zimníku nalezl jsem toboleku, v níž bylo deset zlatých. Polaskavě Vaši odpovědi Vám zašlu kabát i s jmenovaným obnosem.

Mošna byl jako v Jirikovu vidění, ale ne dlouho. Jeho filištínský obličej rozjasnil se jako to slunce na blankytu a kolem rtů počal mu pohrávat šelmovský úsměv.

"I vy kujoni! Tak vy tak? Jen počkejte, budete na mně pamatovat! Já, takový starý praktikus a budu nechávat peňouzky v zimníku, kam vás to všichni čerchmanti zavedli? Kamarádičkové, s takovou se na Mošničku nesmí!"

A napsal panu Křepelovi:

Ctěný pane!

Samého mne mrzelo, že se podobný omyl mohl přihodit. Nerád bych svůj kabát ztratil, poněvadž si ho velice vážím, ale když Vy byste jej choval jako vzácnou památku, mluví Vám jej přenechám z toho důvodu, že jste velkým ctitelem umění a když se na něj podíváte, vzpomeňte si na skromného českého herce. A co se té desítky týče, zašlete ji laskavě jménem mým jako dar Ústřední Matici Školské. Je povinností každého uvědomělého Čecha podporovat tak blahodárný spolek. Srdce mne vždy zabolí, když vzpomenu, kolik synů a dcer ztrácí naše ubohá vlast v moři cizoty. Váš

Jindřich Mošna, člen král. zem. divadla v Praze.

V Třebíči Křepela s Marešem vyvalovali oči, jak byli napáleni a Praha po několik dní nemohla vyjit z údivu, když se objevila v novinách zpráva, že pan Jindřich Mošna dal deset zlatých na Matici.

RŮŽENA MATUROVÁ.

Bratrství.

ZAHODĚME ten kalich žluči,
z něhož moru dech se chví,
nechat kolem jasně zvučí
svatý pohár bratrství.

Nechtěj nikdo po své hlavě
všechny v jeden útvar skout;
dokud národ bují zdravě,
různo kypí žití proud.

Jdeme-li jen k těmž cíli,
vznět-li stejný srdcem chví,
však se najdem' v pravou chvíli
pod jedinou korouhví.

Cít a rozum dejte zbraně,
jimiž druhu čelí druh,
dravé záští, vzteklé haně
hraďme cestu v český kruh.

Kdo chceš hasit bratrů sváry,
očist' láskou vlastní hrud',
utlum v sobě zlobné záry,
sám vždy snášenlivým buď.

odhod' trpký kalich žluči,
z něhož moru dech se chví,
nechat jasně kolem zvučí
svatý pohár bratrství!

Svatopluk Čech

Neočekávaný host.

Vánoční povídka od Davla Hlbierho.

BYL smutný, nepříjemný zimní večer, aspoň pro toho, kdo se nacházel venku, pod širým nebem, s něhož padal hustý sníh, pokrýváje již vysoko celou krajinu. V obydlích lidských bylo ovšem té chvíle jináče, neboť slaven byl vsude ten památný, pro každého dojmavý a zvláště pro děti tak veselý štědrý večer, jenž znamená pro většinu lidí mnoho darů, chutná rybí jídla, punš, ovoce, vůbec samé věci, na něž se může člověk těšiti. Zde však, v rovné, jen malými pahorky přerývané krajině, nic nepřipomínalo veselou tu náladu a šum nedalekého moře, bijícího o skály, jakož i hvízdot větru neměl do sebe pranic veselého, aniž příjemného.

Muž, jenž ubíral se v noční tmě, zahalen v teplý plášť, touto opuštěnou, všech lidských obydlí, ba i stromů prázdnou krajinou, nevěděl však vlastně ani, má-li

býti smuten či vesel. Ubíral se za určitým cílem, těšil se, ale vztek živlů přece jej částečně přemáhal, vitr jej dusil, snih překážel v chůzi.

"Měl jsem se přece jen lépe vyptati ve vesnici na cestu!" pravil sám k sobě nahlas. "Toť je slota k nevydržení a teď ani nevím, kde vlastně jsem. Jakmile jen naleznu nějaké obydlí nebo člověka, musím se opět zeptati! Neměl jsem se ostatně večer již pouštět na tuto cestu v neznámé krajině! Nu ale, snad to již nějak dopadne!"

A již opět stoupal statečně dále, rozhlížeje se, jak mu sypající se snih dovo-
loval, po kraji.

"Ah, tamto je konečně nějaké světlo!" zvolal náhle a nerozvažuje dlouho, pustil se přímo k němu.

Za chvilku stanul před nízkou chatrčí, před níž se nacházející rybářské náčimí hned oznamovalo, kdo zde bydlí. Záře světla vycházela ze dvou malých okének, která však byla zastřena, takže nemohl do vnitř nahlédnouti.

"Nu, zarazím zde a bude-li nejhůře, zeptám se, nemohli-li by mne nechati zde přes noc. Už jsem zbloudil, jak vidím! Zde by přece naši nebydleli."

Silnou svou rukou zaklepal mocně na dvěře chatrného domku. Hned na to ozvaly se za dveřmi kroky a volání: "Kdo to?", pronesené mužským, ale jaksi chvějícím se hlasem.

"Zbloudilý pocestný!" zněla odpověď z venčí, načež závora ve dveřích klapla a neznámý přichodí vpuštěn byl do vnitř.

Dříve než vstoupil z malé chodbičky do osvětlené jizby, setřásal s pláště a klobouku snih.

"Nemohu vám přece přiméstí tolik vody do světnice!" pravil na pozvání starce, jenž mu byl otevřel a nyní jej pobízel dále. "Přišel jsem se jen zeptati — odpusťte mi, že jsem vás vyrušil — vidím, že jste při štědrovečerní večeři!"

"Oh, jaké pak vyrušení a jaké znečistění!" volala stařenka, nacházející se ve světnici, mu vstříc. "Jen vstupte bez okolků dále."

Muž nedal se nyní pobízetí a shýbnuv hlavu, vstoupil do chudé rybářovy jizby, v níž plápolal v krbu oheň. Na hrubém stole bylo prostřeno a sice tři talíře, avšak přese vše rozhlížení neviděl nikoho jiného, než stařenku, která měla červené oči, jako od pláče, a pak starce, jenž zavřev venku opět opatrně dvěře, vstoupil nyní za ním do světničky.

V tom, jak na něj padla plná záře světla, trhl sebou neznámý muž a popatřil na starce bedlivěji. Pak opět snesl se jeho zrak na ženu starcovu a zachvěl se. Hned na to počal si mnouti muž oči.

"Jsem jako oslepen," omlouval se, "přijda z venčí do světla!"

"To jinak není", pravil stařec, čekaje zdvořile, až by cizinec počal sám mluvit, co jej přivádí, nechtěje se sám ptáti.

Trvalo to několik okamžiků, než se muž opět rozhlédl. Byl to silný, velký člověk, zarostlý mohutným černým vousem, asi čtyřicátník. Na tváři jeho znáti bylo, že často je asi v boji se zlými živly, jak byla rozbrázděnou.

"Ah, vy čekáte hosta, jak vidím?" pravil konečně, opět se rozhlédna a ukazuje na prázdny talíř.

"Oh, nikoliv!" odvětil stařec a stařenka si při těch slovech vzdychla. "To je nápad mé ženy! Činíme tak po třicet již let každoročně!"

"A proč to?" tázal se cizinec.

"Hm — abych vám, pane, zkráka pravdu řekl, ačkoliv vás neznám — je to pro našeho syna, který se však asi před dvaceti pěti léty utopil v dálných krajinách, až na rovníku!"

"Tak? A to tedy světíte tak jeho památku?" pravil pohnutě neznámý muž.

"Ano!" svědčila stařenka. "Zde je jeho obraz, jak vypadal jako hoch!"

Cizinec přistoupil ku stěně, na níž obraz visel a chvílku se naň díval. Pak otčiv se opět, mnul si znovu oči.

"Ten snih mi hnal tak do očí!" vykládal opět toto své počínání. "Toť ale byl hezký hoch, škoda ho!"

"Ba, škoda!" kýval hlavou stařec. "Kdyby byl na živu, bylo by nám zajisté jináče! Ten by se byl o nás postáral — měl tak dobré srdce. Oh, kdyby to byl věděl, co se s námi, ubožáky, stane. Býval jsem, milý pane, zámožným člověkem, vedl jsem obchod rybami, ale přišel jsem o všechno a nyní musím na stará kolena pracovat sám jako nejhudší rybář!"

"Toť smutné! Náposledy míváte snad i hlad?"

"Nu, na to, bohudíky, dosud nedošlo, ale síly se mi valem již trati a dojde k tomu, bohužel zajisté, že budu odkázán na milost cizích lidí, a to víte, ta je zlá! Avšak, pán se chtěl na něco zeptati! Snad obchod nějaký, nebo jste zbloudil?"

"Hned vám řeknu," odpověděl cizinec starému muži a hlas se mu při tom nápadně chvěl. "A což není možno, aby syn váš přece ještě žil?"

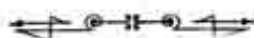
"Ba nikoliv! Celá loď se potopila, nikdo nevyvázl!"

"Není pravda!" opáčil živě neznámý muž. "Já byl také na té lodi, znal jsem vašeho syna a jdu vám podati zprávu o něm!"

"Není možná!" zvolal stařec, avšak stařenka v tu chvíli vykřikla zvláštním radostným pohnutím a hned by byla klesla k zemi, kdyby ji byl cizinec silnou svou paží nezachytil a nesevěl do svého náruči.

"Já jsem to, matko, já sám! Oh, vaše mateřské oko mne přece poznalo! Otče, otče milý, konec vaší opuštěnosti a nouzi!"

Co nyní nastalo, nelze blíže popsati a vylíčiti; ale radost byla veliká! Teprve po dlouhé chvíli mohlo dojiti na vypravování. Syn, tehdež plavčík, byl se šťastně zachránil z tonoucí lodi, avšak přestál dlouhou nemoc v daleké zemi, tak že nemohl psáti. Po té psal, ale dopis opět nedošel. Myslí, že snad zámožní rodiče, kteří byli stále proti tomu, aby jediný syn jejich stal se námořníkem, zanevřeli naň a nechtějí mu odpověděti a po několika dopisech nepsal pak vůbec. Uminil si, že dříve domů nepůjde, dokud nebude mít hodně jmění, aby se jim pochlubil. Po letech dosáhl svého cíle, až konečně přišel — právě v čas ještě, aby zabezpečil svým schudlým zatím rodičům klidné stáří po tolika letech strádání a žalu!

Vdova a kovář.

MLADÝ kovář s jiskrnými očima,
kovárnu hned u vdovina domku má --

Škádlí žvarnou vdovu mladou ten i ten,
neobá vdova, v smíchu kývá hlavou jen.

Nezamlouvá, nezakrývá přání svá,
nehněvá se na škadliče, říkává:

"Nezapírám, mám ho ráda, kdyby chtěl,
domek můj i mě by ještě dneska měl!"

Statečný je, urostlý je jako kmeu,
myslívám naň každý večer, každý den.

Se mnou-li se k pohovoru zastaví,
všecka krev hned ženo se mi do hlavy.

A když na mne upřímně se zadívá,
dvě mi zlatá v srdci buší kladiva.

Náhodou-li z díla kráčí mimo nás,
letí jiskry z jeho očí do mých v ráz.

A když mě kol pasu náhle uchopí,
jsou má řadra, jak když výheň roztopí.

Mojí tváře dotkne-li se někdy rtem,
žehká náhle moje duše plamenem!

Chceme spolu ku oddávkám dojeti,
pak ať shořím v kovářově objetí!"

Adolf Heyduk.

Z KRESEB MIKULÁŠE ALEŠE K NÁRODNÍM PŮŘEKADLŮM.

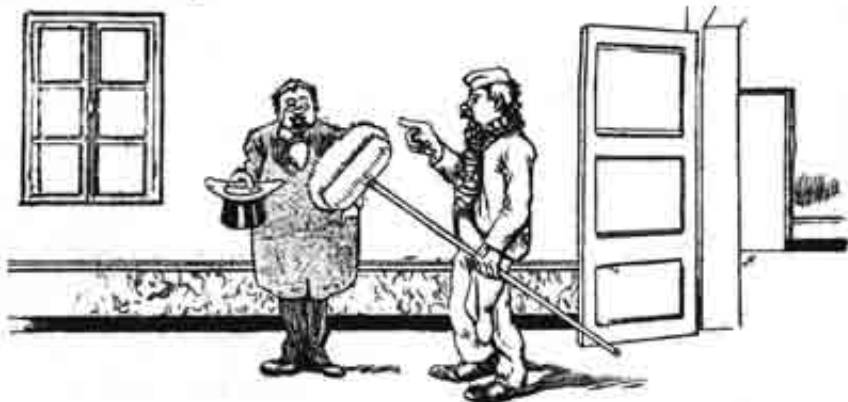
Pro smutné chvíle.

Měl pravdu.

I.

Nájemník: Dám by se mi dost líbil. Hm, ale já myslím, že se mi tu bude stýskat. Je tu nějak málo živo!

Domovník: I ne, to se mýlíte, pane! Naopak, je tu náramně živo.

II.

Hned první noc: Nájemník: Ale a, domovník měl pravdu: je tu moc živo.

Nesvědomitost.

Spískal jste v opilství výtržnost a rámus; poněvač jste ale dosud nebyl trestán, přisuzuji vám pouze buď tři dolary pokuty nebo sedm dní vězení.

"Děkuji pěkně, slavný soude, ale já nemám již ani centu."

"Nu tak vidíte: kdybyste se nebyl opil, jak krásně byste byl mohl nyní tři dollary zaplatiti.

Ta paměť.

Soudec (k obžalovanému sedláku): Byl jste již někdy dříve trestán?

Sedlák: Ne, pane soudece!

Soudec (probíraje se ve spisech): Vždyt jste byl před šesti léty potrestán dvouměsíčním vězením pro krádež.

Sedlák: Pane soudece, máte vy ale dobrou paměť, — já už na to dávno zapoměl.

“Kratčej!”

Pan profesor Mírný
vrazil do holěny.
“Ostříhat se nechám —
ale rychle, spěchám!”

Holič ptá se s úsměvem:
“Mám ostříhat krátce
vaše kyvnostné kšticce —
či jen s polovičkou?”

“Polovička stačí,
rychle však, čas kvačí,
chej jet se svým svákem
prvním rychlovlakem!”

Holič stříhá, pleská:
“To je nečas dneska . . .”
(nekonečná látka) — —
Hostí dí: “Jenom zkrátka!”

Zkrátil vlas půl palce. —
“Dnes v té buršské válce
zle je neskonale —”
Hostí dí: “Kratčej! ale!”

Holič jako kniha
mluví, dále stříhá,
pleská za té práce,
Host: “Jen, prosím krátce!”

Kadeřník se tužil,
už je už na kůži,
a hosti slovným tónem:
“Jen to zkrátte, honem!”

“Nelze, pane, více
zkrátit vaše kšticce,
leč že radče chtěli
dát je obholiti!”

Hosti vykřik: “Svatá Hora!
Ó, vy nemotore,
pro ten žvavý váš planý
jak jsem zmordovanš!”

“Vždyť jste — ach, ten svízec! —
stále mě pobízeli . . .”
“Zkrátit místo kšticce —
ty své pleskanice!”

Šimon.

Nebezpečný ženich.

Olga: Přijdeš jistě na moji svatbu, Lído?

Lída: Jistě se tedy vdáváš? Nuž a kdo je tvým vyvoleným?

Olga: Oh, mohu být šťastna, ba i pyšna, neboť zaujímá krásné postavení — je soulcem. —

Lída: Pak si jen dej pozor, aby tě nenechal sedět. Udělal prý už to mnohým lidem.

Hodný tatík.

— Zatračený kluci! Pakáž! Já vám dám krást jablka! Jedeš mi ze stromu dolů? No počkej, tohle řeknu tvému tatínkovi.

— Pane foťt, řekněte mu to hned; you je tu taky.

Výstraha.

A: Zdá se mi, že se dvoříte mojí ženě.

B: Co si to o mně myslíte!

A: Varuji vás. Také já jsem se jí jednou dvořil a dnes toho lituji.

Strach

— To se ví, že bych křičela, Jeniku, kdybys mne chtěl obejmout.

— Jakkpak bych ti mohl obejmout, když mám v obou rukách opratě!

— No jo, ale já bych ti je mohla podržet, tvoje opratě . . .

Příčina.

“Dnes je smetana opravdu dobrá!” —
“Není divu. Mlékaři nejspíš zamrzla všechna voda.”

Z domácího ráje pana Put'ky.

Domácí truchlohra s veselým koncem.

Už mne, starej, nedopaluj,
stále s tím tvým městem —
sic tě na mou duši fleknu
tady tímhle těstem."

Pan Putka je ale mistrem
v rychlém uhýbání.
Těsto mocně narazilo
na obličej paní —

"Cože, že tam dneska večer
jistě být musíš!
tu máš chlape — ať dobrotu
moji jednou zkusíš!"

Jíž zakrylo obě tváře,
klobouk, ba i vlasy.
Putková teď vyšetřuje:
"Kdo pak je to asi?"

Co není v abecedě.

(Chůva Anna má na večer prázdnou. Otec je v klubu. Matka je s babym sama doma a zasvěcuje děcko do záhad abecedy.)

Matka: Řekni mi, Milouši, co je po T?

Milouš (chvilu přemýšlí): Po thě přijde tatínek a hubičkuje chůvu.

Jemná kritika.

Zpěvačka: Nu, co říkáte mému zpěvu? Ovšem, já zpívám jen pro svoji zábavu.

Kritik: Škoda, že nemůžete také zpívat pro zábavu jiných.

Zpražen.

— "Poslechněte, strýče, vy byste si měl dát kapánek ubrousit uši", pravil jeden šprýmař venkovanovi. "Jsou pro člověka trochu dlouhé."

— "A poslechněte, vy," odseknul mu sedlák, "vy byste si měl dát vaše nastavit. Jsou příliš krátké pro osla."

Jaké pak caviky!

"Ale maminko, pan Dlouhý..."

"No, co pak máš s ním?"

"Mami, ten je přece pro mne příliš starý, —!"

"Mlě! Je stejně starý pro tebe jako pro každou jinou."

Jmenovec.

Panička: Podívej se, muži. Tohle je svatý Petr, tvůj jmenovec.

Muž: Jo, ale tohle je ten s klíčem.

Už dost.

Ženich (na návštěvě u své zbožívané, deery bankéře, jenž počítá ve své souseední pracovní peníze): Pro všechny svaté, slečno, ať už váš papá přestane cinkat penězi. — já vás beztoho, miluji už dost.

Příčina.

Učitel: Mrňásku, řekni nám, proč schovala matka Mojžíše v košíku do rákosí?

Mrňásek: Aby ho nemusela dát očkovat.

Útěcha.

Vdova, která nad hrobem svého manžela kvílí a nařiká, konečně setře slzy a dí: "Ale jednu útěchu mám přec, nyní budu aspoň vědět, kde můj muž večer vězí."

Pozor!

Žena: Muži, ty jsi netvor!

Muž: Nezapomínej, že's z mého žebra

Porozuměl.

— Nuže obžalovaný, jste osvobozen; střežte se však budoucné špatné společnosti.

— Děkuji uctivě, pane soudče, doufám, že se víckrát u vás neobjevím.

Zaopatřena.

Dáma (při hostině zeměpisického klubu): Co? vedle cestovatele na severní točnu jste mne umístili? Mne už teď mrazí.

Pořadatel: Upokojte se, s druhé strany budete mít cestovatele po Africe.

Dobrý lék.

"Pane doktore, děkuji vám co nejsrdečněji za váš tak účinný patentní lék!"

"Těší mne. Pomohl vám?"

"Znamenitě."

"Kolik lahví jste potřeboval ke svému uzdravení?"

"Já? Žádnou. Ale můj strýc vypil jednu — a já po něm nyní všechno zdědil."

Má pravdu.

— Vy se chcete ženit, pane Holata? Ženit se ve vašem stáří? Myslíte to vážně?

— Nu copak, v mém stáří?! Podívejte se jen, drahá paní, že nemám ani jediného žedivého vlasu na hlavě!

Jak se prodávají v Kentucky revolyvery.

I.

II.

III.

Odpomoc.

U dohazovače sňatků: Vdova, kterou jste mi doporučil se mi dosti zamlouvá; jen prý je poněkud rázná a zavřela prý svého nebožtíka muže jednou na celou noc na pavlač!

— Lehká pomoc! Zrentujte si byt bez pavlače!

Omluva.

“A to, slečno, nemám být rozhořčen!! Myslíte, že jsem neslyšel, jak jste po mně i druhému tanečníku slíbila dostaveníčko!!” — “No ano, ale na jiný den!”

Ochota.

Karla (poroučí zastaviti povoz na vrchu, aby mohla lépe pozorovati zapadající slunce): Pohleď, Božo, pohleď jen, jaká to krása!

Boža (krátkozraká): Skvostné! — Škoda jen, že jsem si zapomněla doma brýle!

Vozka: Přejete si, dámy, abych zajel poněkud blíže?

Pozor na oči!

Pán ku spícímu klerkovi: To jste tak krátkozrakej? Vždyť si zkazíte oči!

Výjimka.

Kmotr Piška: Vy pane Mazavko tedy nikdy jste se nenapil vody?

Kmotr Mazavka: Oh ano, ale byl bych se při tom málem utopil.

Tak to bývá.

U vzduchoplavce:

— Jak daleko jste se svým novým letačím strojem?

— Oh, mám smůlu, ten mi spadl do vody.

U vynálezce podmořského člunu:

— Jak daleko jste se svým člunem?

— Ach, ten vybuchl a vyletěl do povětří.

Jednoduchý prostředek.

Izák: Já posílám své děti jen proto do náboženských hodin, aby věděly, že jsou židy.

Nathan: Jen proto? To je zbytečné! Nech své děti jen půl hodiny hrát si s křesťanskými a tv jim poví, co jsou.

Nejvyšší respekt.

..... "Bora, pánové, je hrozná vichřice; rádivá pravidelně v Karstu a v Dalmačii; zvrací domy, chýše, ba i císařské královské poštovní vozy.

Užíval.

— Nu tak, zdá se mi, že už jste do celá zdráv! Využíval jste všechny pilulky, které jsem vám dal?

— No, využíval, pane doktore, využíval — ale víte, to bylo tak: Moje černá slepice se mi dostala na škatulku, a pi lůlky sežra'a. Tak jsem holt slepici z b l a sušdl — no a tak jsem se uzdravil.

Krásná krajina.

"Bože, muži, to je vyhlídka! Já ti ne- jsem slova mocna."

"A to zde zůstaneme hodně dlouho, Te- rinko."

Dětský rozum.

— Co vidíš nad sebou, Karle, když ješ krásné počasí, a jsi venku?

— Nebe, pane učitel!

— A co vidíš nad sebou, když hodně prší?

— Paraple, pane učitel.

Prozradila se.

Maužel: Pomysli si, drahoušku, právě jsem viděl v naší zahradě nový chřest — snad ti to učiní radost, sama jej skliditi!

Mladá žínka (která by ráda skryla svoji neznalost v tomto směru): Vřá co, Adolfe, půjdeme spolu — ty budeš trhati a já budu držeti žebřík.

V důvěrnosti.

Inspektor k učiteli po inspekci:

"Milý pane učiteli, s vašimi žáky a výsledky vaší práce jsem úplně spokojen; jen bych vám rád něco důvěrně řekl. Doneslo se mi, že prý mnoho pi- jete."

Učitel: "To je zvláštní, totéž jsem sly- šel já o vás, pane inspektore; ale já tomu nevěřím."

Pod vládou pantofle.

Tatík (v kruhu své rodiny): Tak děti, kdo pak z vás mamínku nejlépe poslouchal a kdo byl nejhodnější?

Malý Karlíček: Ty, tati!

To tak!

Řekněte mi, pane Bryndale, vy jste přece s naším panem farářem tolik za dobré, býváte každodenně ve vašem hostinci — proč se nezpovídáte u něho, nýbrž u kaplana.

Nu víte, to má ovšem svoji příčinu. Kdyby slyšel, jak já při kartách fixuju, nehrál by potom se mnou.

Ty a já — my jsme dva . . .

Plní hlídač (k poncenému): Člověče, ty tu sedíš — a venku můžou krást jen což.

Poncený: Kdo by kradl? Dyt jsme tu voba.

Dětská otázka.

Tetičko, proč pak dýcháš vždy k vajíčkům?

Abych viděla, jsou-li čerstvá. Což ty vidíš nosem?

Co je horší.

Stará koketa (mladistvě nastrojená prohlížející se v zrcadle). "Je to smutné, bdyž žena pozoruje, že stárne!"

Manžel: "A ještě smutnější, když tolu nepozoruje."

Zajímavé poznámky.

Mistrová (v neděli). "Co si to píšeš, Pepičku?"

Učedník: "Zapisuju si do mého zápisníku ty všechny pohlavky, co jsem za uplynulý týden dostal."

Dobráček

Máti (v letní rezidenci ke své spolubydlící): Podívejte se jen paní Hubáčková, co je to za dobrého hochu můj Freddy. Svě jablko dal Vašemu Tomovi. (Volá): Pojď sem, Fred!

Fred: "Well?"

Máti: Proč jsi dal Tomovi svoje jablko? — To proto, že ho máš tak rád?

Fred: Oh ne! Jen proto, aby si zkařil žaludek a já pak budu moci celý den jezdit na jeho bicyklu

Sází se pilně nejen na venkově.

ale i ve městech.

Po stupních.

— "A co říkáte o paní doktorové Potrykáčkové, paní radová?"

— "Hm, je to dáma, dle mého mínění, které odbilo šedesát, ale vypadá tak na padesát, myslí, že je jí čtyřicet, obléká se jakoby jí bylo třicet, a chová se, jako dvacetiletá."

Proč se ptal?!

Otlý kněz: Řekni mi, synáčku, co se stane s člověkem, který zanedbává spasení své duše a stará se jen o své tělo?

Žák: Stloustne.

Báječná skromnost.

... Ano, drazí, náš milovaný zvůnělý byl nejen velice učeným, ale také — a to je velice závažné — velmi skromným mužem a klademe-li nyní vavřínový věnec na jeho rakev, můžeme tak učiniti jen proto, že je již mrtev; za živa by tomu byl nikdy nepřipustil.

Raději.

— "Já bych nechtěl být druhým manželem tamhle té vdovy!"

— "To já zase ještě raději, nežli prvním!"

Kam patří.

— Podiv se, stará, tadyhle by byla ze ovna ještě jedna klice prázdná!

Nebezpečná si a bost.

„Prosím taky o tu boží almužničku, milostpane, tři dni jsem nejed' a jsem tak slabej, že sotva tohodle zlýho psa udržím...“

Bezpečné místo.

Jeden cestovatel po Sudanu vypravoval tuto historku: Jednoho parného dne jsem se chtěl vykoupatí. Nacházel jsem se právě u zátoky velké řeky, ne-daleko moře. Zeptal jsem se svého průvodčího, zná-li nějaké místo, kde bych byl v bezpečí před žraloky. Ukázal mi pěkné místočko mezi skalami a břehem. Výtečně jsem se tam vykoupal, a když jsem osvěžen vylezl ven, poděkoval jsem domorodci za to, že mi tak pěkné místo ukázal. Při tom jsem se jej zeptal:

„A proč se tady nezdržují žádní žraloci?“

„Oni se bojí krokodýlů, kteří tu jsou,“ odpověděl černoch.

U hadačky.

„Váš muž je náchylný k nověře. Sledujte ho stále v patách.“

„Můj ty Toude — on je l i s t o n o š.“

V roztržitosti.

Učitel: Kolik cest kolem světa vykonal Angličan Cook?

Žák: Tři.

Učitel: Dohře. Na které z těchto cest byl zabít?

Vážné nabídnutí k sňatku.

Hledám nevěstu, která by měla:
 Tři věci bílé: Zuby, pleť a ruce.
 Tři věci černé: Oči, obočí a řasy.
 Tři věci malé: Nos, hlavu a nohy.
 Tři věci velké: Dům, měšec a trpělivost.
 Tři věci krátké: Zuby, jazyk a život.
 Tři věci dlouhé: Vlasy, lány a peřiny.
 Tři věci okrouhlé: Tělo, rámě a věno.

Laskavé nabídnutí přijímá ten, jenž nenávidí tři věci: Tehýni, žárlivost a zebrotu, pod šifrou: Méně řeči a více peněz. Poste restante, Pilsen Station, Chicago.

Zlatá přítelkyně.

Ve společnosti hovořilo se o různých způsobech sebevraždy. Učenec jakýs podotkl, že v starověku páchávali týraní otroci samovraždu tím způsobem, že obrátili si jazyk do krku a tak se zadusili.

Paň Metličková k tomu dodala: Zdá se mi, že je to pohodlný způsob samovraždy; alespoň já bych ho užila, kdybych se chtěla sama sprovodit se světa.

Zlomyslná jedna její přítelkyně jí však namítla: „Ale v tvém případě by to nebyla smrt zadušením, nýbrž o t r á v e n í m.“

Je to marné u nás psát proti loteriím, když jsou ženské na „sázení“ tak posedlé.

Dobří zeťáčkové.

“Kam pak se asi nyní paní Šilháčková postěhuje, když má obě dcery prodané? Ke svému zeti do St. Louis nebo k tomu do Clevelandu?”

“Inu, to je těžká věc pro ni. Jeden by ji měl rád v St. Louis a druhý v Clevelandu.”

“To je chvályhodné, to jsou roztomilí zetevé!”

“Prosím, jen se neračte mýlit. Ten St. Louiský by ji měl rád v Clevelandu a Clevelandský zase v St. Louisu! —

Nejde to po dobrém?

Budu nyní asi nucen vzít si za ženu onu vdovu, co jí jsem tolik peněz dlužen.”

“Což pak není naděje na žádné smírné dohodnutí mezi vámi?”

Sprostáctví.

Paní: Šla jsem nakarmo. — Grocerista nám nechce dát nic na dluh.

Muž: Patrně, že se ten lump na nás přeptával. — To je sprostáctví.

Vrchol poctivosti.

Jean, vy jste nekartáčoval můj svrchník dnes?

Kartáčoval, pane hrabě, kartáčoval.

Není možná. Já jsem přec nechal v kapse půlák, a dnes jsem jej zase našel.

To vám dokazuje, pane hrabě, že jsem poctivý člověk... Ostatně ten půlák je falešný.

Nad malou porci.

„Horký je to jako láva — a kdybych do toho fouk', ulítne mi to s talíře.“

Potřebná vlastnost.

— Já ti povím, jakou dívku ty si musíš vyhledat za ženu, pravil přítel příteli. Tvoje nastávající musí být hezká, bohatá a hloupá.

— Proč to? zeptal se kandidát ženitby.

— Protože kdyby nebyla hezká a bohatá, tak bys ji nechtěl. Vidíš?

— To je pravda.

— Nu, a kdyby nebyla hloupá, tak by zase nechtěla tebe.

Hodný hošík.

Pán vykárál dvanáctiletého hochu, jenž přistihl při kouření, a pak se obrátil k jeho osmiletému bratru.

— Ty alespoň nekouříš, co?

— Ne, já jsem toho nechal.

Příčina

„Muži, půjdeš už, nebo ještě ne?“ —
„Vždyť nehoří!“ — „Tak proč pořád hasíš?“ —

Jak je to možné.

Synovec: Řekni mi, strýče, je pravda, že v basilice sv. Petra v Římě je uložena hlava Petrova a v jiném tammějším kostele, totiž sv. Petra a Pavla, také?

Strýc: Ověm, můj hochu, Petr byl dvojče.

Prostředek.

Dcera (k matce, která v noci náhle vstala): Copak, mami, že točíte ručičky nazpátek?

„Ale sbych neměla takovej vztek, až tatík přijde domů.“

V páře.

— Himlhergot, stará, přestaň už jed-
nou s tím tvým štěbetáním, už toho mám
na mou duši dost!

Jak je to možno.

Učitel (k linému žáku): Tvoje lenost
je odporná! V tvém stáří jsem uměl již
číst, psát a počítat.

Žák: To jste ale měl jistě jinakého
učitele.

Slepá důvěra.

Oční lékař k slepému nemocnému
před operací: Máte ke mně důvěru?

Pacient: Slepon, pane doktore!

To nejde

Selka (k nové děvečce): "A jak se
jmenuješ?" Děvečka: "Lízi." Selka:
"To nejde, to by se pletlo, musíme ti ří-
kat ináč." Lízi se jmenuje naše kráva."

Dobrá odpověď.

Důd k starému pánovi: Víte, to já,
jak se na někoho podívám, tak vím, co
si o mně myslí.

Starý pán: To vám ale při tom musí
být pokaždé divně; co?

Citlivá.

"Cos tořek! Že jsem necita? . . . Nepřísahala jsem ti u oltáře věčnou lásku
a věrnost, ty nevďěčná nestvůro, ty hadriumpe! . . . No, počkej, až vylezes" . . .

To je potom lehkó!

Lékař: Nuže, milý pane, co vám chybí.

Nemočný: Prosim, abyste mne prohlédl!

Lékař: Milerád! Ale řekněte mi předeem, co vám chybí, kde vás bolí. Máte chuť k jídlu? Spíte dobře?

Nemočný: Nu, když vám dříve všechno řeknu, tu můžete lehkó dělat doktora.

Msta.

Mladý manžel dal se svojí hašteřivou manželkou strhnouti tak dalece, že ji nhodil. Ta běžela honem k svému otci a žalovala mu to. Ten znal však svoji dceru a přidal k manželovu nadělení ještě pár ran a pravil: "Běž teď k svému muži a řekni mu, že jsem ho potrestal. On se opovážil natlouci mé dceru a za to jsem já zbil jeho ženu."

Útrpní sousedě.

Chudý sedlák potkal známého statkáře, který se ho soucitně dotazuje:

"Sousedě, přijmete moji soustrast. Ztratil prý jste svoji ženu?"

"Žel pane, ale ztratil jsem také ještě mnohem více."

"Co?"

"Jedinou svoji krávu. Jsem úplně zničen."

"Jen nezapoufejte, sousedě, máte mnoho přátel a ti vám pomohou."

"Stíží, pane! Skoro každý mi nabízel jinou ženu — ale jinou krávu žádný."

Hloupý Jeníček.

Pepíček: Proč jsi nepřišel včera do školy?

Jeníček: Protože mi čáp přinesl dva bratříčky. Heť!!

Pepíček: A jeje; ty si hloupej! Mohl si říct, že ti čáp přinesl jednoho včera a že přinese druhého za tejdén, a mohl jsi zůstat doma dva dny!

Rychlá rada.

"Příteli, jsem právě v mrzutém stavu. Nevíš o nikom, kdo by mi mohl půjčit \$100?"

"I vím. — Vanderbilt. — Ale nevím, učiní-li to."

Útlocitné dítě.

Matka jest s hošíkem v obrazárně. Pojednou vidí obraz, na němž jest vymalovaný lev, požirající člověka. V rohu obrazu vymalováno jest lvíče divající se na starého lva. Matka se rychle vzdaluje, aby se krutá scéna příliš nedotkla útlocitu dítěte. Však hošík praví:

"Mami, to je zlý lev, vidí?"

"Ano, hošíčku, to jest zlé zvíře."

"On jí toho člověka sám a tomu lvíčeti nedá ani kousek," dodává útlocitný hošíček.

"Elektrizovaný" lupič.

Krátká historie v sedmi obrazech.

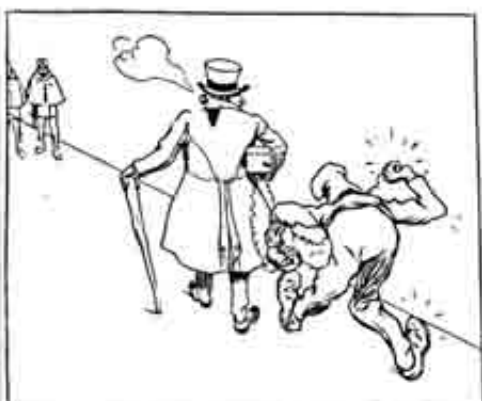
- 1 Klidně doktor kráčí, nese elektriku — za ním se čór chystá k obvyklému "tricku".

- 2 Doktor kráčí zvolna, lupič za ním pílí. "Otevři to, je-li život tobě milý!"

3 "K službám pane," praví
nás doktůrek vlídne —
při čemž své viržinko,
koufí zcela klidně.

6 Sláva vynálezům
tyhle elektriny,
už ho doktor vede
a beze vsi dřiny.

4 "Co to tady máte,
v tej v baxně ke čertu?"
Doktůrek se chystá
k veselému žertu.

7 Čór má zajištěný
pobyt v kriminále —
doktůrek si hafne
a jde klidně dále.

5 Hle, jak elektrika
prudec čórem hází,
jenž svou gymnastiku
fevem doprovází.

Vysvětlení.

— Co pak nemůžoš zůstat večer do-
ma? ptá se žena mužička, podív se,
vždyť já zůstávám každý večer doma!

— To bude asi právě proto, dra-
houšku.

Jak to přijde?

Vy pravíte, že je koňak dobrý pro-
středek proti ujímání v životě, paní
Klapáčková? To je zvláštní! U nás je
to právě naopak. Dokud jsme nemítvali
koňak doma, míval můj muž ujímání
sotva dvakrát, třikrát do roka. Od té
doby co držím doma koňak, má ujímání
skoro každý den.

Naučení maminkám.

Jak se mají koupat děti.....a jak se koupat nemají.

Jak se mají krmit děti.....a jak se krmit nemají.

Jak se mají chovat děti.... a jak se chovat nemají.

Jak se mají učít běhat děti..... a jak nemají.

Redakční škytnutí.

Blesky boží!
je to vědro,
člověk aby
vypil vědro
z "Atlasu" neb
z "Garden City"
to povznáší
naše city;
těžko v horku
psátí ody,
když je člověk
plný vody.

V maškarním.

Co je pravda,
krásná byla,
vypadala
jako víla,
tvary měla,
přímo lepší —
všechno na ní
velkolepé —
sálem se jak
éter vznáší.
"Směl bych doufat
v přízeň vaší
nenechte mne
dále soužit,
jako otrok
chci vám sloužit,
vyslyšte mne
krásná paní. . . ."
V zanícení
kouká na ní,
při tom čeká,
jen se chvěje —
pod maskou se
ona směje.
"Já ti dám, ty
starý blázne!"
Pravici ho
pádnou mázne —
a on vidí
roztoužené,
že se kořil
— svojí ženě.

Česta ku zdaru a štěstí.

Z různých přednášek vyňal a v částinu volně uvedl Jos. Čermák.

JAK často mnohý otec přemýšlí dnem i nocí o tom, jakou dráhu voliti pro dospívajícího syna, aby tento po ní dospěl ku zdaru, spokojenosti, blahobytu a štěstí; marně hledá na otázky své odpovědi — a přec jest odpověď tak snadna. Vyvolte pro syna svého takové povolání, k jakému pudí jej přirozená náklonnost, ku kterému chová lásku — neboť miluje-li kdo své povolání — dopracuje se zdaru, ať si pak povolání ono jest jakékoliv. To jest pevnou a nezbytnou podmínkou zdaru.

Veliké chyby dopouští se rodiče, když vyvolí pro dítě své jistou dráhu, která snad jim by se nejlépe líbila, na niž snad ten neb onen docílil úspěchu, a pak k povolání tomu dítě své nutí na vzdor tomu, že toto jeví k němu rozhodnou nechuť. Lépe jest, když rodiče vzdají se svých ideálů, svých oblíbených snů, nežli uvrhnouti dítě své na takovou dráhu, po níž by toto jen s velikou nechuť kráčelo. Rodičům často nebývá po chuti, že syn chce býti lékařem — oni by měli z něho raději právníka. Ale pudí-li syna jeho přirozená náklonnost k lékařství, jest skoro zločinem nutiti ho k právnictví. Máme na světě celou řadu — ba celé armády — špatných právníků, kteří by se byli mohli státi vynikajícími lékaři, kdyby jim bylo ponecháno na vůli, aby si byli své povolání sami vyvolili. Jistý New Yorčan, jenž jest v úzkém spojení s předními ústavami lékařskými, praví, že právnické školy, jakož i lékařské ústavy každým rokem absolvují nesčetný počet mladých mužů, kteří se svými právnickými a lékařskými diplomy a se svoji učeností jsou rádi, když dostanou místa jako kondukteři na pouličních drahách, když mohou se státi agenty různých domů obchodních aneb pouhými klerky. A hlavní vinu toho nesou ve většině případů rodiče, že nutili dítky k povolání, které se jim (rodičům) líbí a ku kterému syn jeví patrnou nechuť — čili jinými slovy, že pokouší se všemožně o to, aby okrouhlý příkrov dobře zahradil čtverhranný otvor, což jest holou nemožností. A není snad v naší lidské společnosti truchlivějšího zjevu, jako mladý muž, jenž nucen jest raziti si cestu životem v povolání, které se mu protiví, ku kterému nikdy nepocítil nejmenší náklonnosti. To pravidlo měl by sobě každý hluboce vrýti v paměť, že nikdo nesetká se se zdarem v žádném povolání, nelze-li k němu s láskou — právě tak jako nemůže býti šťastným ve své domácnosti ten muž, kdo ženu svoji nemiluje.

Jiná příčina, proč tak mnoho mladých mužů mine se se zdarem, jest, že špatně chápe smysl toho, co znamená "v potu tváří chléb si vydělávati". Někteří mladí muži k těžké práci jeví patrnou nechuť, jiní mají z ní dokonce strach. Jistý novinář nedávno rozeslal vynikajícím obchodníkům na západě k zodpovědání otázku: "Čím to jest, že tak málo školně dosti vzdělaných mladíků docílí nějakého úspěchu?" A mnoho pravdy obsahovala v sobě odpověď jednoho, jenž vyplnil dotazník následujícími slovy: "Hlavní vina spočívá v tom, že z pravidla všichni shánějí se jen po tak zvaných "škrobených zaměstnáních", to jest po takovém, při němž by mohli nositi stále čisté, bílé, škrobené košile. V slovech těch spočívá mnoho pravdy. Mladí muži by rádi dosáhli úspěchu — ale hrozně neradí si úspěch ten dobývají těžkou, neúpornou prací."

Čím to jest, že shledáváme se často také s celými řadami mladých mužů, kteří marně na vzdor tomu, že mají vyšší než prostřední vzdělání, jsou poctiví a pocházejí z dobrých rodin? Zeptejte se jich, co by mohli dělat a oni vám ochotně odpoví, že "skoro všechno". A v tom právě spočívá celé jejich neštěstí, neboť člověk, který "umí nebo může dělati skoro všechno", z pravidla není s to vykonati žádnou věc dobře. Kdo umí všechno, neumí z pravidla ničeho. Věnujte se jen jedné věci s celou silou, s veškerou energií a zdar vás nemine.

Nevěřte v pouhé štěstí — příznivé okolnosti, náhodu. K zdaru dopracovati se můžeme jen těžkou, vytrvalou prací — jinak nikoliv. Studujme životopisy těch, kdož z nízkého stavu vyšinuli se vlastní silou — a seznáte, že v každém tom případě byla to práce, pilná neúporná práce a železná vytrvalost, která jim ku zdaru dopomohla. A ještě jiná věc, na kterou bývá často zapomináno. Konejte vše svědomitě, a byť jste měli vykonati dílo sebe nepatrnější. Před lety žil ve Philadelphii hošík, jenž za \$2 týdně zametal každého rána krám a chodník a vykonával různé obchůzky. Ale hošík ten vykonával vše, co mu bylo uloženo — ať to byla věc sebe nepatrnější, s takovou svědomitou přesností, že později celý národ znal a ctil G. W. Childse a obdivoval jeho nesmírné bohatství. O některých lidech říká se, že se "dopracovali k bohatství z ničeho" — ale mezi tím "ničím" a dosaženým cílem jest obrovský řetěz těžké, neúporné, vytrvalé práce. Mnozí lidé mají mylně za to, že těžká práce škodí, že člověka zabíjí. Není tomu tak. Těžká práce nikdy ještě nikoho neusmrtila — ba aniž mu ublížila. Duševní neklid, starost, závist a pod. zabíjí — ale poctivá práce nikoliv. Čemu se říká "přetížení prací", není z pravidla nic jiného nežli "přetížení starostmi" a vysílení závisti. Vždyť nejzdravějšími lidmi bývají z pravidla ti, kteří vykonávají nejtěžší práce. Jak příjemným, jak milým jest člověku odpočinek po těžké, namáhavé práci — jak rádi ukládáme své znavené údy na lůžko. Nikoliv, těžká práce nezabíjí, aniž vysíljuje. Jen občasná námaha tělesná jest s to nás unavit — nikoliv ale práce stálá, pravidelná. Těžkou prací tělesnou nejenom že dobýváme a upevňujeme si své zdraví — ale pomáháme si jí ku kýženému zdaru.

Vstupuje-li mladý muž do jakéhokoliv obchodu, musí, chce-li setkati se se zdarem, opatřiti si klíč, který jest s to cestu ku zdaru jemu otevřítí a klíč ten zoveme poctivostí. Mnohému mladíku snad zdáti se bude fráze tato poněkud otřepanou, zastaralou, nicméně ale důležitějšího klíče ku zdaru není. Věnujme jenom několik okamžiků přemýšlení o tom, jakým způsobem jest obchod vůbec veden. Co jest obchod? Není to nic jiného nežli výměna — zboží za peníze — také někdy zboží za zboží. Jeden člověk dá zboží, nebo prokáže nějaké služby — a za to jest poměrně k ceně zboží nebo služby prokázané, odměněn. — Co jest hlavním základem obchodu? Důvěra. Jeden člověk musí míti důvěru v druhého, že za tu a tu cenu dodá takové a takové zboží — prokáže takovou a takovou službu. Dále nezapomeňme, že pouze pět procent obchodu uzavřeno jest za hotové — ostatních 95 procent vedeno jest na úvěr — jehož základem jest důvěra jednoho člověka v druhého. Zničme tuto důvěru a co nám z celého obchodu zbude? Praničeho. V obchodu tedy neplatí, může-li neb nemůže-li člověk zůstatí poctivým — kdo se zdarem věští obchod chce, ten poctivým býti musí. Slyšíme mnoho o nepoctivosti v obchodním světě — ale kdyby jenom desátý díl bylo pravda, co se povídá, záhy by veškerý obchod pomínul. On však pokračuje — mohutní a proč? Poněvač poctivých lidí jest na vzdor opácnému tvrzení na světě více, nežli nepoctivých. I kdyby člověk byl sám k nepoctivosti náchylný, musí náklonnost svoji chtěj nechtěj přemoci — chce-li obstáti. Někteří možná zavrtí hlavou nad tímto tvrzením, neboť snad znají nějakého nepoctivce, jemuž se v obchodě — na vzdor nepoctivému jednání — dobře daří. Ale i jeho konec nadejde, on nadejiti musí — a čím déle konec nechává na sebe čekati, tím těžší pak bývá pád takového obchodníka.

Ó, jak špatně rozumí výchově ti rodiče, kteří obdivují důmysl dítek svých, když tyto nějakým, dle jejich domněni velice "smart" způsobem jsou s to již ve svém útlém mládí těžiti ze slabosti neb lehkověrnosti svých druhů, když rodiče uvidí, že dítě jejich často k vůli hamiznému zisku obětuje svoji důstojnost. Slova tato měl by si každý takový vštípit hluboko v paměť: Nedovoluj nikdy dítěti svému konati to, co sám styděl by jsi se konati veřejně. Chcete-li míti z dětí svých radost, ved'te je k tomu, aby jednání jejich nikdy nemusilo se štítiti veřejnosti, aby se nikdy nelehalo toho, kdyby někdo chtěl jim nahlédnouti do knih.

Ještě jiná věc, kterou mladý muž nesmí pustiti se zřetele, jest přesnost ve vykonávání i těch nejnepatrnějších maličkostí. Nemysli nikdo, že na tom neb onom nezáleží — že to jest věc postrádající veškeré důležitosti — již ta okolnost, že věc ta vykonána býti má, měla by býti každému postačitelnou pohnutkou k tomu, aby vykonal ji řádně. Jsou to na pohled nepatrné zdvořilůstky, projevované pozornosti, které čini nám jinak těžký život příjemným, snesitelným a právě ony na pohled nepatrné úkony s přesností prováděné jsou též jedním stupněm mezi těmi, po nichž kráčíme ku zdaru. Není tomu dávno, co velmi důležitý soud závisel pouze na znění jedné věty v obchodním dopise. Dopis však byl ztracen a proto soud nařídil, aby nahlédnuto bylo do tak zvané "kopírovací" knihy, kde dopis onen byl otištěn. Avšak chlapec, jenž měl otiskování dopisů na starosti, provedl práci tu s takovou nedbalostí, že dopis nebyl čitelný. Jemu se asi zdálo, že mezi tolika tisíci dopisy na jednom nezáleží, a toto na pohled nepatrné nedopatření uvrhlo jeho zaměstnavatele do velikých nesnází, jelikož v přeličení tom jednalo se o veliké sumy peněz. Kdykoliv mladý muž nechá se svěsti k té chybě, že pokládá to neb ono za věc nepatrnou, na niž pranic nezáleží, a která vykonána býti může jen tak ledabyly, pomíjí tak jednu z hlavních podmínek zdaru. Věta "ah, to postačí," zavínila na tomto světě mnoho velikých nesnází, zničila budoucnost mnoha nadějných mužů.

Veliké chyby dopouští se mladí muži také tím, že konají přesně jenom to, k čemu byli najati a více ničeho. V určitém hodině přijdou, v určitém hodině odejdou — za tolik a tolik hodin jsou placeni a jsou velmi opatrní, aby nevykonali o nic více. To ale není myslící člověk, to jest stroj. "Tolik mi platíš a tolik ode mne dostaneš." Takový člověk sice není závodu na škodu, ale také není mu k žádnému užítku. Takový člověk neučiní nikdy postavení své důležitějším, za deset let jest úřad jeho tak nepatrný, jakým byl, když ho nastoupil. Postavení nedělá člověka — člověk dělá své postavení. Stěžováno jest často na to, že pro mladého muže není v obchodním světě dostatek vysokých postavení — není ale tomu tak. Míst, důležitých a dobře placených je dosti — ale obchodníci si stěžují, že není dosti spolehlivých lidí, kteří by je byli s to vyplniti.

Jak krátkozrakými jsou ti muži, kteří žijíce v malém venkovském místě, tonží stále po hlavním městě! Nezáleží na tom, kde jsi, ale hlavní jest, čím jsi. Zdánlivě vyšší mzdy ve velikých městech jsou to, které jako bludičky každého vábí — ale nesmíte počítati vysoké mzdy velkého města s malým vydáním venkova. Roční příjem \$2000 ve velkém městě není s to zaopatřiti nám takový krásný a spokojený život, jakého můžeme dosíci na venkově při \$1000 ročního příjmu. Mladý, prospívající obchodník v malém městečku venkovském žije jako král u porovnání se svým velkoměstským kolegou. On může míti svůj vlastní domov, k němuž životadárně paprsky sluneční mají se všech stran přístup — jeho ditky mají svůj vlastní pažit, na kterém mohou se do syta vyskotačiti — luka a pole nalezájí se mu na blízku, že může se jimi projíti každého večera, on zná nejenom svého souseda, ale každého obyvatele městečka, ale nejenom že je zná, on počítá jednoho každého mezi své přátele — vzdálen hluku velkoměstského, vzdálen celých řad spolků, klubů a j. a j., má více času pro své vzdělání, více času pro svou rodinu — kdežto obchodník v hlavním městě, jemuž on tak stále závidí, času na věci takové nemá. To jest ta pravá spokojenost, to pravé štěstí, a moudrým jest ten člověk, kdo zůstane tam, kde se cítí být šťastným.

Jakkoliv jest nevyhnutelno, hleděti si svého obchodu, přece jenom jest nebezpečno, státi se jeho úplnými otroky. Obchod jest jako oheň neb voda — užitečným pokud jest našim služebníkem, ale velice nebezpečným, stane-li se našim pánem. Není nepřijemnějšího člověka, nežli jest ten, kdo své obchodní zájmy a starosti zanášá do společnosti — a nejenom to: člověk, jenž, abychom tak řekli, tělem i duší lpí na svém obchodu, nemívá z pravidla smyslu pro nic jiného, nemá citu pro svého bližního, jest sobeckým, nešetným vůči jiným a odpůrcem

všeho, co nesouvisí přímo s jeho obchodem. Hled'te si obchodu, pokud jste v obchodu — nezanášejte starosti obchodní do svého domova, neb do společnosti, kam lidé si chodí pro vyrazení a osvěžení.

A jak výstředními můžeme býti v přílišné oddanosti obchodu, tak opět výstředními můžeme se státi v užívání různých radovánek. Není žádáno snad, aby mladý a zdravý muž seděl každý večer doma, zabývá se nějakým čtením a v neděli si vyšel jen na procházku a zase se vrátil k mamince. Nikoliv — to od mladého muže není žádáno. Kde tedy stávají hranice, jak daleko má mladý muž jíti ve svých požitcích, radovánkách? Hranice jest těžko stanoviti — co osvěží jednoho, může býti škodlivým druhému. Jediné zlaté pravidlo, dle něhož by se každý mladý muž řídit měl, jest: vystříhejte se takových zábav, radovánek a požitků, které mají škodlivý vliv na vaše zdraví, které zatemňují vaši mysl. Vstáváte-li ráno s lože znaveni, zmalátněli, jest to znamením, že poáitek předešlé noci zažitý měl škodlivý vliv na vaše zdraví. A přece zdraví jest tím nejmocnějším balvanem v základech, na nichž chceme sobě zbudovati budoucí štěstí.

Jesté o jedné věci nutno jest zmíniti se, o věci, která k úplnému štěstí každého muže jest téměř nezbytnou — a to jest: sňatek. Umíni-li si mladý a zdravý muž, ať už z neoprávněné obavy, ať z pohodlí, neb sobeckosti, že zůstane svoboden, dopouští se veliké chyby. Mnohý namítne, že svobodný může žiti mnohem levněji — možná, každá dobrá věc jest drahou — čím lepší tím dražší, a dobrá žena jest pro každého přímo neocenitelnou. Dobrá žena neochuzuje muže — naopak, ona čini jej bohatším. "A jak bychom měli voliti?" bude se tázati mnohý. Nehleďte pro svůj domov snad nějakou živou encyklopedii všeobecných vědomostí, nechtějte, aby žena vaše byla pouhým ornamentem vašeho dorau, ale vezměte si za společnici takovou, od níž můžete očekávati, že učiní váš domov šťastným. Žena, která zabývá se příliš veřejnými záležitostmi, která musí náležeti ku každé dobročinné společnosti, ku každému spolku, která za tak maličernou odměnu, jako jest ona, viděti své jméno častěji ve veřejných listech, vzdává se společnosti svých dětí, svého muže, která majíc za to, že koná neskonale dobro jako úřednice četných organisací — a to hlavní dobro, které by konati mohla a měla ve své vlastní domácnosti, úplně pomíjí, která jest s to nadšenou řečí podmaniti sobě zástup posluchačů, ale u dítek poslušnost si vymoci nemůže, taková nehodí se za družku pro mladého muže, jenž chce míti šťastný, spokojený domov, v jehož posvátném přímo zátiší a klidu zapominá na své strasti a posiluje se k nové práci. Neberte sobě za ženu dívku jenom proto že je hezčí nežli ty druhé, neb proto, že k ní chováte jakýsi cit náklonnosti. To k štěstí domácímu nepostačí. Mnohý mladík uzavřel sňatek s dívkou, k níž jevil pouhou náklonnost — a pozdě teprve ku svému zděšení seznal, že náklonnost ona nebyla tou pravou láskou. Jaký život pak očekává takového člověka? Dívka, která má se státi ženou, společnici na těžké dráze života, musí býti jeho modlou, musí se mu zdáti, že bez ní život jeho byl by ničím — bez ní by nemohl žit — která jest mu celým světem — celým životem. A chováte-li takové pocity k dívce, pak můžete býti jisti, že milujete ji z plna srdce a osud svůj můžete směle sloučiti s osudem jejím.

Kéž by každý muž choval takové pocity ku své ženě, jaké vyslovil známý právník, řečník a diplomat, J. H. Choate, jenž byv kdysi tázán, čím by chtěl být, kdyby nebyl Choatem, odpověděl: "Kdybych nebyl Choatem, chtěl bych býti druhým manželem pani Choatové." — Chová-li muž takové city ku své ženě, tam dli ta pravá láska — tam dli to pravé štěstí.

Co jest tedy zapotřebí k tomu, abychom dosáhli zdaru a stali se nejenom šťastnými lidmi, ale též užitečnými členy obce — státu — společnosti? Píllost, přesnost, poctivost, mírnost, a na konec láska a úcta k dobré ženě, bez níž by naše štěstí na tomto světě bylo jenom štěstím polovičatým — štěstím nedokonalým . . . .

Ušelicos o čínském soudnictví a krutosti trestů.

Pro kalendář Amerikán napsal cestovatel E. Stanislav Uráz.

NEDÁVNO (v červenci t. r.) všemi časopisy světového tisku uveřejněna byla zpráva z Pekingů o ukrutném, až ku smrti ubití čínského reformatora. Stalo se tak vyšetřujícími jej pro velezradu soudci, a prý na rozkaz vdovy vladařky. Hrozí se celý vzdělaný svět také ukrutnosti čínské, netuše, že tu dle čínských zákonů vlastně přisouzen byl trest nižší třídy, nikterak odpovídající velikému se provinění. Pobuřovatí proti otcí, matce národa, proti císaři a císařovně, vždy a všude, tedy nejen v Číně, považováno za zločin veliký. V Číně pak provinění takové stíháno trestem nejhroznějším, "lingtciem", to jest rozřezáním na kusy tak, aby tělo živoucí řez za řezem cítilo v krutých mukách! Ti, kdož hrozí se, nesmí zapomenouti, že soudnictví, krutost trestů v Číně, jako mnohé jiné, prastará jsou, již po tisíciletí zařízení, že v Číně dnes tam jsou, kde my byli v staro- a v středověku. Ba, co to dím, částečně dosud jsme. Vzpomeňmež jen, že není tomu dávno, co poslední (posledně?) upálili běloši z čarodějství obviněné stařeny, a ještě nyní hrůznosti jistější zločinů pobouřený dav upaluje viníka! Pravda ovšem, co u nás páše se oproti znění zákona a lidem neoprávněným k tomu, by sám soudil, trestal, v Číně jest instituci, samým zákonem. Abych se prostonárodně vyjádřil: Mají v Číně všechny špatnosti a hanebnosti, kterých ani my se dosud nedovedli zbavit, nebo které teprve nová doba vypěstila — a k tomu ještě všechny své staré. A to hodně staré! Vzpomeňme jen, že Čína spravuje se zákony, jichž většina starší jsou námi používaného letopočtu. Ač věru hrozné, barbarské jsou zákony čínské, psány byly zákonodárci, kteří chtěli jen dobro svého lidu: násilnou amputaci všech vředů společenských, ochranu dobra, trest zla! V rukou poctivých soudců čínské nynější zákonodárství nebylo by ani daleko tak špatné, jako bylo u bělochů ještě před několika málo sty lety. Žel však, že činští soudcové jsou jen katany, upíry lidu — leč předbíhám. Nestáčily by mně všechny stránky tohoto, zajisté nad obvyklost objemného kalendáře, kdybych měl s laskavým čtenářem a krajanem milým sdělití to nejhlavnější, co o soudnictví čínském a podmíněných ním rysech čínského lidu dočetl jsem se, Čínu studuje v obrovské literatuře cizojazyčné, neb to, co sám slyšel jsem a viděl za svého v Číně pobytu. Tak jen několik črt, pahérků, bez velkého ladu a skladu snesl jsem tu, aby čtenář našel tu v málu — mnoho, to jest jakési představy o čínském soudnictví a trestech. Vždy želim, že všeobecnosti velmi málo známo jest o říši tak veliké, lidu vzdělanosti tak staré, svérázné!

Vracím se tedy k počátku. Ti, kdož psali o potrestání odvážného čínského reformatora, který prý i vypuzení nynější, právě Číně cizácké dynastie, hlásal jako potřebné k obrození se Číny, pozapomněli podotknouti, že trest bitím bambusem sám o sobě není ani trestem hrdelním (ač tisíce již v Číně ranám jeho podlehl), že trestem jest třídy nižší a že z trestu toho nikterak nevyplývá, jako by k němu odsouzený obviněn byl ze zločinu nejčernějšího — zemězrády, provinění se proti otcí, matce národa. Zajisté že mnohý z čtenářů vzpomene sobě, že kdysi četl, jak pro hanopisy proti císařovně vdově (to jest: kritiku její činů nemoudrých a neoprávněných vůči ku vládnutí jedině oprávněnému císaři), pro urážku předků (!) nynějšího císaře, ba básník jeden dokonce pro jakési opomenutí, nejen že byl na hrdle strestán, ale (částečně) celé její rodiny vyhubeny! Taký osud očekává rodiny oněch všech reformatorů, o jichž stíhání nyní píše časopisy. Dle čínských zákonů všichni oni, kdož mužského jsou plemene a kteří bydleli pod jednou střechem (to jest: byl i bydleli v jiném domě, když

v téměř společném bydlišti rodiny se nalézali) s provinivším se "vlastí" zrádcem, pokutováni jsou na hrdle! Dále všichni ti, kdož starší jsou šestnácti let, ať bydlí kdekoliv, třeba na jiném konci říše čínské a jsou prvého stupně příbuzenského, popraveni jsou mečem katovým, případně uskrčením. Jsou to tedy: Otec, děd, synové, strýcové (ze strany otcovy) a jejich synové. Prominutí trestu smrti docílí jen ti mladší šestnácti let, kteří milostí císařskou přijati byli by do družstva harémových kleštěnců. Čtenář vidí v takých trestech asi jen uražený majestát císařský, který chce se dostatek vymstít. Tomu však není úplně tak, zákony psány byly a tresty předpisovány z jiných pohnutek. V Číně od pradávna všeobecná byla zodpovědnost celku za jednotlivce, celého svazu příbuzenského (klánu) za všechny členy, hlavně pak ale každé rodiny za skutky veškeré každého jejího člena. Čínští zákonodárcové takto asi rozumovali: Spáchal-li kdos skutek protizákonný, spoluvinni jsou rodiče jeho, (an postavení ženy i co matky podražným tu, tedy vlastně pouze otec); dále děd, starší bratři, že nevychovali dítě ku mravnému chování se, že vznik myšlenky zločinné i jeho uskutečnění se zločinu, činu nezákonného nepostřehli, jemu nezabránili!! Dále asi usuzovali starí mudrcové zákonodárci, že ono vědomí, v trest a potupu přivést celou rodinu, mnohé uvaruje, aby vystříhali se zločinných popudů. Že v Číně i učitelé (vychovatelé) přirknut význam takřka na úrovni vlastního otce, stalo se i stává, že též ku zodpovědnosti volán byl soudci za provinění se jeho kdysi žák! Nemylíš si však, čtenáři můj, že vzájemná zodpovědnost končí pokrevenstvím. Majitel pole, domu, cesty, vozu, lodi atd. atd., dle libovůle soudců třeba i hmoty, na př. stromu neb zvířete zodpovědným stane se za vše, co událo se na jeho území. Bých drasticky poněkud ovšem vzácný, ale přece jen v Číně možný příklad uvedl, vzpomenu sobě, že za větev stromu, která v zahradě se procházejícímu mandarínu padla na hlavu, k baštonádě odsouzen byl majitel zahrady, jenž tuto i s domem před léty byl mandarínu pronajal. Pobuďla, jenž zemřel na ulici, vyvolal zodpovědnost, obtěžování vyšetřujícími soudci často celé ulici, na jisto však onomu neb oněm majitelům domků, v jichž nejbližším sousedství mrtvola byla nalezena. Budiž připomněno, že tato rohoží příkryta druhdy zůstane tu ležeti celé téhodny!! Starešínové, obyvatelstvo nejen vesnic, ale i měst případně zodpovídati se musí a trpí za skutky několika, ne-li jednotlivce z jejich středu. Vždy a všude jsou tu soudcové a cizopasíci s nimi policejní čeládka, která jako supové po mrtvole slídí, kde by mohli co ukořistiti vytěžiti. Vizmež jiný příklad všeobecné zodpovědnosti. Kdyby město, byť obyvatelstvem do statisícův, během téhož roku do třetice postiženo bylo tou kletbou, že mezi valy jeho (v Číně i vesnice, jsou-li jen poněkud větší, obehnaný bývají valy, města pak velika ohražena jsou hradbami často velice mohutnými) spáchán byl zločin nejhrůznější: zavraždění, zabítí otce, matky, děda, báby, bratra neb strýce, muže jeho ženou tehyně snachou (zabití tehyně zetěm vřaděno tu v Číně jen mezi obyčejné vraždy), pána otrokem, neb zemězrády, město celé na pranýř postaveno, potrestáno tím, že shourá se mu jedna z věží nárožních ve valech, případně, jako větší ještě trest, část hradeb samých. Úřednictvo pak nejvyšší o celý stupeň hodnosti bývá sesazeno. Bychom oceniti mohli přísnost trestu, třeba nám věděti, že v Číně valy kolem měst i vesnic nejsou tu jen proto, aby chránily obyvatele proti tlupám loupežníkův, tu hlavně v době neúrod, morové rány Číny, hladu, velice četných, nýbrž že z hloupé pověry geomantické vyvinula se víra v kouzelné působení oněch nárožních věží, valů samých, zamezujících prý démonům všelikých nemocí a nehod nejrozmanitějších druhů, přístupu (!) do města! Zodpovědnost úředníků v Číně za cokoli, co by podřízení jejich neb sami poddaní spáchali, jest velikou. Není ani divu, že každý z mandarínů hledí co možná nejvíce z úřadu svého vytěžiti; neví, kdy bude mu opustiti tučné místo, kdy úplatky do Pekingu, často i císaři neb císařovně, rádcům jejím bude mu posílati, aby přečin jiných, za něž zodpovědným stal se, ne-li smazán byl.

aspoň polehčil se mu. Poznali jsme tu jeden z hlavních zákonů čínských a věru, že bylo nám se tu obdivovati, tu kárati. Má cos dobrého tato vzájemná a všeobecná zodpovědnost. Tak na př. není tu v Číně podvodný bankrot ani dobře možným, když ručí tu celá rodina s veškerými statky. A mnohé ještě vyplývající ze zákonů těch dobro mohl bych zde uvést — mnohem však, nepoměrně více jest tu stinných stránek. Pravou metlou pro všeobecnost staly se zákony ty! Tak na příklad. Patriarchální zařízení rodinné, závislost mladších členů rodiny na starších, zvláště pak otrocké postavení snach vůči tehyním, ba ano i vůči ženám starších bratrů muže jejího, pře o dědictví, nemožnost chudších právní cestou od podplatných soudců domoci se spravedlnosti, nutkají ty, kdož tak často cítí, že křivdí se jim, aby využitovali znění zákona pro nás bělochy, západníky ovšem způsobem prapodivným. Dříve, nežli sdělím s čtenářem, jakým že způsobem, třeba mi na to upozorniti, že byt' zdánlivě tupí, Číňané jsou povahy vášnivé, — pro malichernost třeba, různici, hádku, Číňan nejvšs pobouřený — sahá šobě na vlastní život. Na každou vraždu v Číně snad půl sta napočíteli bychom sebevražd. Neceníť Číňan valně života svého, poněkud-li jen mysl se mu pobouřila! Tím méně však, když tu konečným účelem místa! Jdeť se ona utopit, on snad oběsit, do studně domu, na strom zahrady, na dvéře těch, kdož mu ublížili! O další postará se policie. I byli taci, kdož před vykonáním úmyslu svého jen tu lítost projevili, že nemohou se utopiti, oběsiti na dvakrát a u obou jim nepřáteiských rodin. Byli taci, kdož za to, že ve studni jejich z pomsty utopil se jim odpůrce, aby vyhnuli se peklu, jež očekávalo je vyšetřováním, najisto s mučením spojeným a by stejnou měrou oplatili, rovnou šli se oběsit do zahrady pozůstaých po sebevrahu číslu prvém! A když se kolo vášni s vrchu msty v Číně dá do běhu, tak se dlouho nezastaví! Celé svazy příbuzenské, vesnice celé, dají se do sebe, ze sebevražd pustí se do ubíjení, ba i do hanobení hrobů

Obě místa na nichž stáli byli mandarinové Ci Hsina a Hsu Cing Ju.

(v Číně skutek nejhroznější, nejvíce potupný a bolestný pro poškozené). Není v Číně vzácností, že v mstivém úmyslu Číňan jde k nepříteli svému a jedu dříve vzav, tu dá se pohostiti, neb čajem napojiti, aby pak v zápasu smrtelném veřejně ještě obvinil, že byl tu otráven!!! A věru lépe jest nevinně obviněnému skončiti také sebevraždou, nežli vydánu býti spravedlnosti čínské na pospas — leč by dostatek bohatým byl, si ji zakoupiti. Neb případně toho sobě koupil, kdož by podplaceným soudcem podstrčen byl, aby trest na něm vykonal se — aby zákonu na oko aspoň dán byl průchod. Divíš se, čtenáři milý? V Číně na sta našlo by se osob, kdož za pojištění budoucnosti jejich rodině převezmou na sebe jakoukoliv vinu, nechají se mučiti i na popraviště půjdou! Mnoho takových jest, které k tomu svede jen vyhlídka na slušný pohřeb a důstojnou rakev! Kolik takých (nemluvě ani o podstrčených obyčejných lupičích), o blaho rodiny své neb pohřeb pečlivých náhradníků dalo se popraviti, když Evropa naléhala na Čínu, by hrdlem strestala, tu ony piráty, tu vrahy v Číně usedlých kupců neb missionářů! Však kde jsme se to octli! O čínském soudnictví tedy několik slov. Základy čínských zákonů kriminálních (zákoníka rozepří civilních tu dosud není) čerpány ze starých čínských knih dějpravných "Šu King", patří tedy do legendární doby před několika tisíciletí. Sepsány pak v zákoník asi 700 let před počátkem našeho letopočtu, rozmnoženy a opraveny byly za panování dynastie Mingů (nynější dynastií předcházející). Základním kamenem zákonů těchto jest poměr děti k rodičům a tedy též lidu k úředníkům, kteří (na papíře ovšem) lidu jsou tím, čím dětem jejich rodiče.

Nejvyšší úředník v provincii jest tudíž také nejvyšším soudcem, neboť nejstaršímu otci souditi jest celé rodině. Průběh každého řízení soudního jest tento. Žalující podá žalobu, neb petici svou, většinou psanou pokoutním advokátem, to jest osobou psaní a zákonův částečně aspoň znalou, nejnižšímu z úředníků, který jest drábem zároveň, jenž pečeti svou zajistiti má soudci, že žalobce neb žadatel jest mu osobností známou. Osobička tato jest první, jejíž dlaň vždy otevřena a která jest vlastně agentem soudců úplatky sprostředkujícím. Žalobu neb petici, když doručena soudci, následuje předvolání, případně zatčení. Záleží-li předvolanému na tom, by času získal, úplatkem snadno zjedná si právoplatné omluvy; v případech ovšem, kde jedná se o skutečný zločin, zatčen jest a do vězení uveden! Kdož rodinu tu má, ani dobře na útěk pomýšleti nemůže, vždyť by tato co rukojmň vězněna byla. Případně, jak již jsem řekl, celá vesnice ručí tu za nepřítomného, staršína a osoby nejzámožnější, krátce a dobře uvězní se na tak dlouho, až skutečný vinník (aneb koupený náhradník) se dostaví!! Prohláší-li se předvolaný býti nevinnu, přípustno jest (nejtěžší zločiny vyjímaje), aby za něho zámožní, usedli tu spoluobčané jeho majetkem, osobou svou zaručili se! Vždy však, kdyby obviněný uprchl, na nich proveden byl by zplna rozsudek! Věc to tedy v Číně jistě na pováženou. Předvolaný před soudce musí pokleknouti a kleče, s uctivostí, jakou předpisuje mrav čínský vůči rodičům, zodpovídati veškeré dotazy! Čínský soud nezná ani veřejné žalobce, ani obhájce, tím méně porotu — všechno to zastane sám soudce — a jeho libovůle! Jestě že právo odvolati se ku vyšší instanci dáno tu každému — kdo má prostředků a vlivu, aby tak učiniti mohl a přiměl vyšší úřady, by zvrátily rozsudek úřadů nižších! Platí i pro Čínu přísloví: "Vrána vráně oči nevyklube!" Tím nechci říci, že by snad poctivých, přesvědčením řidících se úředníků, tedy soudců, v Číně vůbec nebylo. Jsou však příslovečnou vzácností. Jedná-li se o zločin zabití, o vraždu, nižší úřady záležitost vyšetřívše, spisy postupují guvernérovi (resp. místokrálovi), který odešle rozsudek již vynesený ku potvrzení do Pekingu úřadům, řekněmež: "vrchnímu soudu", jež pak císaři ku potvrzení předložiti jej musí! Žaláře čínské, které lid sám nazývá "peklem na zemi", mučí neb hostí mezi zdmi svými jen ty, kdož buď ve vyšetřování jsou aneb kdož již odsouzení čekají na vykonání rozsudku. Neznáť Čína trestání vězením. Poněvadž dle předpisu starých zákoníků

nikdo nemůže býti trestán, nedoznal-li viny, jest na soudci, aby obžalovaného přiměl, aby se přiznal. Zákon dal tu jako pomůcku několik stupnic oprávněných způsobů mučení! Zákon i císařské úkazy — když některý z osvicenějších censorů na přehmaty byl poukázal, přísně obmezují a určují, až do jakých mezi a kterých jen použití smí soudce mučidel — ale v Číně, více ještě nežli kde jinde, kdo mocným se cítí aneb jen pohodlí svého, prospěchu dbalým jest, řasa stará se o předpisy!

Prvý stupeň zákonitě povoleného mučení jest bití ramenou bambusem; druhý úst plochým kusem kůže, velké plácače na mouchy podobným (hlavně ženy bývají takto mučeny; rány jsou silné, takže až zuby vylamují se); třetí stupeň v pořadí "pěkných" těchto prostředků donucovacích jest bití bambusem do kotníků nohou, klečení na rozbitém na kousky skle a jiné ještě roztomilosti. Vyš-

Menší druh kangve, to jest obojku pranýřovaného.

ších stupňů jsou lámání neb drcení prstů dřevěnými šrouby, zavínavání prstů do hadříků olejem prosycených, které pak zapalují se, polévání horkou vodou, neb obvinování rukou a nohou hadicí, níž proudí vařící voda, zavěšování za prsty — a mnohá jiná ještě muka, jakáž ďábelská mysl katanů dle libovůle své si vymyslíla, aby delinkventa přinutila ku přiznání se, a které — jakž jinak ani býti nemůže — mnohemu vynuti přiznání se ku činu, při němž nijak súčasťněn nebyl! Mnohý nevinný, mnohý zatvrzelý mučení vůbec podlehne.

Zvláštností čínského procesu kriminálního jest, že často i svědkové, nucení neb sami se dostavivši, ba žalobcové věznění jsou i mučení, až moudrý čínský Šalomoun v stavu jest rozsudek vynésti. Vězení pozůstává z různých oddělení, z nichž i nejlepší brlohy jsou špinavými, že u nás vyvolaly by zděšení. V "lepších" za mřížemi, neb v nádvořích volně (na malé ovšem prostoře), pohybují se, kdo pro lehčí obvinění jsou tu, v klecích dřevěných pak sedí těžší zlo-

čincové okovy spoutání. Ti, na něž čeká trest smrti, přikováni jsou těžkými řetězy ke kruhu ve zdi neb ku zemi.

V Nankingu : Tientsinu navštívil jsem vězení a dosud v mysli pronásledují mne hrůzy, jež tehda spatřil jsem. Jako bych kouzelným proutkem zanešen byl do středověku, nyní muka představil jsem si těch tisícův, kteří kdysi za přesvědčení svá takým to asi a horším způsobem trpěli, nežli ku mučení, smrti kolem neb plamenem byli vedeni zvrhlými vyznávači toho, jenž nedovolil kamenem hoditi ani po ženě cizoložné! Vláda čínská předpisuje sice osmdesát až sto minci (na americké měně asi 5 centů) denně na stravování každého vězně, což by v Číně, kde potraviny velice levné jsou, stačilo, aby hladem netrpěl, dobrá však polovina peněz těchto utone v kapsách úředníků a dozorců ve vězení a tak sotva hrst rýže ráno a večer připadá tu na jednotlivce. Ti, kdož zámožní jsou, o něž rodina se stará, podplácením všeho dosáhnou (případně i jedu, aby ušli mukám a popravě) — tím více však mstí se surový dozorce na chudšasech, z nichž nekyne mu žádný zisk.

Tresty, k nimž v Číně odsuzují, jsou: Pokuty peněžité, bití malým neb velkým bambusem stehem neb chodidel; postavení na pranýř buď v dřevěném rámcí na krku (Evropany dle portugalského názvosloví nyní všeobecně kangve zvaným), nebo v kleci; vypovězením do vzdálených provincií, pro Čiňana, rodiště svého velice milovného, zajisté trest to těžký, případně vyhnanství spojeného s prací nucenou, na př. v dolech, a konečně trest smrti. Tento dělí se na tři stupnice. Pro rodinu i strestaného méně ponižující jest smrt oběšením, druhou více ponižující jest stětí, třetí pak ze všech nejhrůznější jest "lingčiči" čili pozvolné usmrcování. Čínský zákon připouští vykoupení se z trestů pro jistousi řadu provinění! Tak na př. i ku smrti oběšením odsouzený boháč, úředník, mohou se, císař-li tomu přivolí, vykoupiti jistousi — na Čínu ovšem vysokou cenou. Takové výkupné připadá státní pokladně! Také lze, jak již nadhodil jsem, ujiti trestu baštonádou, náhradník-li tu, na kterém zákon zadost dá svým povinnostem. Veliký rozdíl činí se v Číně mezi smrtí oběšením neb stětím! Věře v život posmrtný, Čiňan nechce přece octnouti se na onom lepším světě zmračený, bezruký neb beznohý — neřku-li tedy bezhlavý! Proto za velikou milost považuje na př. ku smrti odsouzený dvorní pletichář (žel, že mnohdy, jak stalo se před poslední válkou s Žaponskem neb se Spojenými Velmocemi, bývá to poctivý, vlasti milovný rádce, který smělost svou, náběh ku nenáviděným v Číně reformám životem zaplatiti musí), trest stětím-li mu blahosklonně zaměněn za trest oběšením! Mnohdy také dovoluje se rodině popraveného, by koupivši si výsady zvláštní milosti, státému ihned, jakmile meč popravčího hlavu oddělil od trupu, tuto (obyčejně propůjčuje se k tomu některý švec) ku tělu zase dáti přišiti, tak aby mrtvola v rakvi celá předána být mohla duchům průvodčím v záhadno. Sám byl jsem svědkem takové popravě. Bylo to dne 26. února roku 1901, kdy v postranní ulici dolejšího města Pekingu, před krámy všelikých řemeslníkův, na rozkaz Spojených Velmocí Čiňané popravili dva vynikající mandariny: Či Hsina a Hsu Čing Yua. Na těchže místech ani ne před rokem fanatická císařovna čínská a na radu těchto dvou falešných rádcův svých popravití kázala dva muže o Čínu zasloužilé, kdysi vyslance v Evropě, kteří moci bělochů dobře znali, od spojení s Boxery varovali zaslepenou vladařku! Jako nejsprostší vrahy kázala je císařovna popravití, kdežto v Číně přece aspoň tolik dbali bývají forem slušnosti, že nepohodlným, provinivším se mandarinům císař dává poslati hedvábný provazec, aby samí na sobě vykonali popravu. Mrav čínský dále vyžaduje, aby smrt oběšením děla se pozvolna, aby, kdož s tímto světem se má rozloučiti, pomalu navykal si, měl času zvyknouti si, rozhlédnouti se po cestě na druhý svět. Když věšený vědomí již pozbývá, uvolňuje se mu opět uzel, tělo visícího se nadzvedá, aby přechod nebyl tuze náhlý.

Slabý Bohrák, který čelem bít se o cihlu.

Druhdy to i povinností syna nejstaršího, tento jemný způsob popravy na otci ku smrti oběšením odsouzeném, provést, aby nezneuctila ho ruka katova. Ku smrti stěm odsouzený odnášen na popraviště obyčejně v košíku na bidle zavěšeném, z něhož hlava mu vyčnívá; ruce jeho v zad svázaný, třímají praporec nápisem opatřený, věstící, pro jaký zločin a kolo tu odsouzen. Rozsudek smrti ohlášen zločinci krátce — jen hodinu, dvě — před jeho vykonáním. Dříve nežli z vězení vyneseno, počastován jest lepší krmí, aby nerozmnožil po smrti své onen zástup hladovících démonů, kteří dle čínské pověry v noci jako upíři sedají si na ubohé, nasycené pozemšťany. Za prominutí trestu smrti ku císaři smí odvolati se, kdož dle čínských názorů spáchal zločin za polehčujících okolností, když jest jediným živitelem starých, nemocných rodičů. Vída tedy opět jednu lobrou stránku čínského soudnictví! Stává se, že trest na pranýř postavenu rýti předchází popravě aneb i sám o sobě vrcholí smrti trestancovou. Těžký, iž i 60 liber, dřevěný dvojdílný rámec, který jako obojek kolem krku v zadu na ámek uzavřen jest, a který mnohdy ani v noci nesejme se trestancům zvláště se rovinnějším, věru sám o sobě dostačí, by vězně k smrti utýral. Malíček kangve, iko tuto vyobrazený viděli jsme, nese ovšem Číňan, ve snášení bolesti nás mno-

hem otužilejší, velice snadné! Horší jsou však ony klece, v nichž odsouzenému jest státi s rukama a hlavou vyčnívajícimi zvláštními otvory. Nejhorší druh těchto klecí jest onen, kde trestanec má pod nohama několik cihel které jedna po druhé v jistějším období, na př. ob den odnímají se, až mučený ubožák jen na špičkách prstů státi může, neb jen za hlavu vise, muka snáší obrovská tak dlouho, až smrt povolna (neb přáteli potají poskytnuté mu žalárníkem opium) vysvobodí ho. Nejhorší ze zločinů všech, zabít rodičů, nejbližších příbuzných, manžele ženou, zemězráda atd., jak již jinde řekl jsem, trestáno jest "lingčiem".

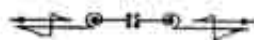
Chápeme dobře, že v říši, kde vše zbudováno jest na soustavě patriarchální, kde krásný panuje mrav (a zákon celičký v tom vrcholí), by děti rodičů svých co nejvíce ctily, (kde však na stero povinnosti dětí vůči rodičům sotva jedna jest rodičů vůči dětem) zločin, i nám nejhroznější, trestán musí býti přiměřeně. Co řekne však můj laskavý čtenář tomu, až zvi, že když poprvé cestoval jsem Čínou, v Nankingu viděl jsem chlapce ku smrti "ling či" odsouzeného za to, že kamením házeje po vrabcích, na dvůr nenadále vyšedší babičku svoji kamenem ve spánek udeřiv, tuto zabil! Kde nestrannost čínského zákonodárství, když bohatému možno jest vykoupiti se i z trestu smrti, případně podplacením úřadův, koupiti si možno chudáca, který ve prospěch rodiny své uvolí se býti za vinníka podstrčenému, třeba i na hrdle ztrestánu. Když otcí syna, manželi ženu, tchýni snachu zavražděním zákon pokoutní nechal cestičku vymluviti se na neposlušnost, nevěru, vlastní ohrožení a jiné ještě možnosti, kdežto v případě opačném není slitování, není omluvy, odpuštění! Úředník, zámožný Číňan, který dopustil se zločinu, byť třeba i vraždy na chudásovi, méně krutě trestán (nemluvě ani o všude snadném tu uplacení si svědků a soudců), nežli chudáca, na př. služba, otrok, který třeba v sebeobraně poranil, zabil pána svého. Mluvě o provině oproti rodičům svým a "cestičkách", jimiž lze se spasiti od trestu, vzpomněl jsem si případu jednoho, jistějším hodnověrným missionářem zaručeného, který zároveň podá nám příklad vychytralosti čínských pokoutních advokátů. Napilý syn tak daleko zapomněl se, že kárajícího jej starého otce přes ústa udeřil, a jemu dva zuby vyrazil. Nepřítelem rodiny ihned udán případ místnímu soudci, provinilec jat a v žalář uvržen. Otec jala litost nad synem, jehož očekával krutý trest, nejménší-li — několik set ran bambusem. V brzku zasvěcen obrátný advokát, žalárníci podplacení. Posledního bylo nevyhnutelně zapotřebí, aby rádce dostati se mohl ku obviněnému, soudcem ještě nevyšlýchanému. Jakoby cos důvěrného chtěl mu pošeptati, naklonil se pokoutní advokát ku vězni a chopiv ho za hlavu vši silou, zuby zatal se mu do ucha . . . . Když soudce (rozumějmež, že podplacený) udavače i z hrozného skutku obviněného vyšetřoval, hle tu otec vypovídá, jak v návalu rozčilení nad synovou opičkou kousl on sám nezdržníka do ucha, při čemž že vytrhliv se mu oba přední zuby! I zněl pak šalamounský rozsudek ovšem velice mírně. Jen k několika tuctům ran bambusem odsouzen nezvedené syn pro nepřístojné své chování se i pro tvrdost ušního laloku, který jediné zavinil ztrátu dvou zubů jeho životadárce. Udavačí, žalobci pak přisouzena peněžitá pokuta! Jinak byla by věc dopadla u soudce povinnosti své dbalého (to jest nepodplaceného), kterých v Číně ovšem jen tolik prý, co příslovečných bílých vran. Tu, byť i otec jinak vypovídal, syn jeho na udání pouhé byl by podroben mučení, by vinu přiznal. Zle by to bývalo dopadlo v našem tu vyprávěném případě s udavačem, žalobcem, když jisté paragrafy čínského zákonictví uvalují na něj případně až i ten trest, který přísluší na provinění obžalovaného, v případě, že by usvědčen byl ze zlomyslného nařčení.

Ling čiho jest také několik stupnic. Jeden druh obmezuje se pouze na osm řezů, to jest na odsouzení připevněném na dvě skřížená dřeva rychle po sobě řezou se také části těla, které samy o sobě hned by smrt nepřivedly. Nejvyšší stupeň ling čiho jest onen, kde těchto řezů předepsáno jest třicet šest! I tu možno kata podplatit, by hned na počátku nožení zajel v ústrojí

hlubší a tak smrt rychle přivodil. Uvedl jsem tu mučení a tresty ozákoněné — co jich jest horších a krutějších, když zalíbí se tak soudcům, neb lidu samému! Řezání pilou na dvě, ukřižování a jiné občas tresty jsou v Číně obvyklými. Lid i soudcové otrli dalecí jsou jakéhokoliv útlocitu. Známať všeobecné houževnatost Čiňanů ve všem, tedy i ve snášení bolesti. Čiňana při operaci věrně netreba chloroformovati. Tak otupěl lid čínský oproti všemu, hlavně tomu, co netýče se jeho sama, jeho rodiny, že i žebřák chce-li jen poněkud uvolniti kapsy kolemjdoucích, tělo sobě zmrzačuje, nejhroznější vědy, v nichž v letě váli se larvy muši, vystavuje. Žebřák slepec čelem tloukl se o cihlu před ním ležící, až zbroceno měl je krví, jiného viděl jsem, který do temene lbi zarážel si nůž dřevěnou palicí, jiný nositi dal se na ramenou slepcem, sám vystavuje všem očím hrozné zmrzačené jistěsi části spodní své živé, zapáchající mrtvolky. V také škole neučí se mládež útlocitu!

Jak tupé jde na popravu v Číně odsouzenec! S jakou zvířecí rozkoší divá se na ni sběhlý lid, měl jsem při několika popravách, jichž byl jsem v Pekingu svědkem, sám dostatek příležitosti viděti. Ubohá Čino—ubozí reformatoři, jež a jejich rodiny čeká odplata za provinění se proti nynější prohnilé dynastii manžurské!

O správném řízení domácnosti.

Píše Marie B. Svobodová.

“Ženu statečnou kdo nalezne? Z daleka a z posledních končin jest cena její.”

Tak cení písmo svaté v knize “Příslaví” ženu silnou, totiž ženu starostlivou, pracovitou, šetrnou a moudrou,

Paní Majdalena Rettigová píše: “Tak jako všude, kde se o dobro obecné jedná, někdo musí být, jenž poručí, všemu rozumí, vše řídí; jako stavitel dle moudře uspořádaného plánu ostatní při stavbě řídití musí, nemá-li se vystavená budova sesypati: tak i v každé domácnosti, buď již skrovná nebo velká, musí někdo vše řídití, a běda! jest-li hospodyňka k tomu neschopna!”

Z toho patrné, že jest velmi třeba, aby hospodyňka, má-li s prospěchem vládnouti, byla ve svém oboru vzdělaná.

Na to bylo již mnohokrát stěžováno, že se dívky všemu možnému učí; jen tomu, čeho budou jednou nevyhnutelně jakožto budoucí hospodyňky potřebovat nevěnuje se skoro žádná pozornost.

Hospodyňka v první řadě jest povolána, aby pomáhala položití základ k blahobytu a domácí spokojenosti. Má-li této úloze dostáti, musí, jak samo sebou se rozumí, správnému řízení domácnosti se naučiti. Toto však není nic snadného; jest to umění, k němuž musí býti dívky hned od prvního mládí vedeny, aby s nimi takéž rostlo a také srostlo. Musí se záhy učiti přemýšletí, uvažovati, porovnávatí, zkrátka, musí se učiti pracovati nejen rukama, ale také i hlavou.

Viděti časem hospodyňku pracovati do únavy, dohlížeti na čeládku, aby celý dům byl v nejlepším pořádku, a při tom nejedna si myslí, že řídí dobře svou domácnost. Ale po nějakém čase přece shledáváme, že to s tím řízením jde s kopce dolů, místo co by to mělo jíti nahoru, a proč? poněvadž se pracovalo jen rukama, ale nikoliv také hlavou.

Hospodyňka považuje se jako střed celé domácnosti a proto má býti svou správností, pracovitostí a znalostí všech domácích prací vzorem svým podřízeným.

I tyto vlastnosti mají se dívkám hned od prvního mládí vštěpovati, a hlavně mají se přidržovati k práci, od níž nemá býti vyjmuta žádná, ani bohatá ani chudá — bohatá proto ne, aby uměla jednou samostatně domácnost správně řídití, k práci dohlížeti, je oceniti a bylo-li by třeba i dávatí navedení, kterak se mají konati, a pak i také proto, aby jednou od služebných nežádaly více, než bez ublížení jsou s to vykonati — chudá pak, aby dovedla jednou dobývatí sobě chleba vlastní silou.

Ale mnohá matinka snad řekne: “Naše N. je na domácí práci slabá, hned by se unavila a snad dostala součotiny.” To nic! staré přísloví praví: “Práce údy sílí.” Dp.

farář Kneipp vypravuje, že chtěl jedenkrát ukázat čeledínovi, že dovede také orati, ale za chvíli prý umdlél; proto chodil potom každého dne a chvíli za čeledína oral. Čeledín byl rád a p. farářů to prospělo tak, že síla jeho se ztrojnásobila.

Dívky mají se tedy přidržovati k práci a nemá se jim trpěti zahálka, ani maření času titěrnostmi. Víím z vlastní zkušenosti, že se jim to nechce líbiti; mně se to také nelíbilo, a měla jsem pro to rozličné protidůvody, na něž však byla po každé hned odpověď: "Nemysli, že jsi na světě pro parádu, k čemu pak bys byla? jednou bys naříkala, že's nebyla k ničemu vedena; když z toho nemáš rozum ty, musí ho mít za tebe jiní." A nyní uznávám, že to bylo nejen dobře, ale výborné.

Mnohé dívky bojí se domácí práce, že prý tím ruce na kráse trátí — i to je bláhové. Pravá krása tělesná nespočívá v krásných rukou, ale ve zdravém a pružném těle, zdravém obličejí, v bystrosti a lesku oka, a toto vše jest údělem tělesné práce. Proč pak se zájdi tak často venkovským dívkám jejich kvetoucí zdraví, třeba měly na ruku od práce mozoly? A konečně každý moudrý ctí u dívky více ruku mozolnou, než ruku s prsteny a náramky.

Proto necht se žádná dívka práci nevyhýbá a nemyslí snad, že je slabá, že by ji nedolala, jen musí s ehtí začít a pak to dále půjde samo.

Konečně myslí některé dívky, že snad práce člověka snižuje, a ani to není pravda; práce snižuje jen tenkrát, konáme-li ji nešikovně. Necht se jen kolem sebe ohlednou a vše, co vidí: stavby, zahrady, šat, potrava, knihy atd., vše je výsledek pilné práce a ony by snad pracovati nechtěly? Každý jest povinen dle sil svých k obecnému dobru práci přispívati a kdo to nedělá, podobá se trubci, kterého pracovitě včely z úlu vyženou a uštípají, poněvadž jen jedl a nepracoval.

Má-li se práce dařiti a poskytovat užitku, musí se vše vykonávat v čas; musí totiž v každé domácnosti panovati pravé rozdělení času. Toto však nenechá se přesně stanoviti, jelikož jedna domácnost potřebuje dle okolností i stavu jiného rozdělení času než druhá.

Proto musí hospodyňka při vkročení do nového domova z počátku jen více pozorovati, aby nejprve seznala potřeby a obyčeje domu a teprv potom určití rozdělení času a práce. Špatný by byl vojevůdce, který by, neprohlédnuv dříve situaci, přímo začal dávat rozkazy.

Přijde-li hospodyňka do zařízení již domácnosti, není nikdy dobře, hned z počátku vše na rub obracet, nýbrž má vyčkati a pozorovati, a pak co dobrého podržeti a jiné dle potřeby opravit. Kdo příliš najede, musí pak couvat, a to by bylo pro novou hospodyňku velmi nepříjemné.

Nepostačí však k dobrému zdaru, pracuje-li hospodyňka pouze jen rukama, ale ona pracovati musí též hlavou a proto má veškerým pracím dobře rozuměti.

Ve svém oboru vzdělanou hospodyňku poznáváme dle toho, že jedná vždy v plném vědomí, proč tak jedná: kdežto nevzdělaná není sobě žádných důvodů vědoma, pracuje, jak se jí mamane a nezdar přičítá pak všemu jinému, jenom ne sobě. Víím-li naopak jak a proč tu neb onu práci konati mám, pracuji pak na jisto, že se mi zdařiti musí, a mám i také tu výhodu, že si ji pro budoucnost lépe zapamatuji.

Říká se, který kuchař nám na každou otázku, proč to neb ono tak a ne jinak konati se má, nedovede odpovědět "proto a proto", nenaučí nás nikdy vaření rozuměti; a byt bychom u něho třeba celý rok pobýly, přece vaření nerozumíme, a kdo vaření ze základu nerozumí, nemůže říci, že umí uvařit — vaří, iak říkáme jen rukama, bez hlavy a proto často na škodu jak zdraví, tak i také kapsy. Takových "proč" potkáváme v kuchyních veliké množství, ku př.: Proč klade se zelenina do vařící vody? proč luštění do studené vody? proč těsto zadělané přehřátým mlékem třeba se nechalo potom prochládnout, přece nekysne? jaká změna stává se s masem při odlečení? proč nesmíme šunku vařiti plným varem, nýbrž nechati vodu jen iako perliti? atd. atd.

Totéž platí i o domácím hospodaření; která hospodyňka pracuje pouze jen rukama, nikdy užitku se nedodělá. Vezmeme na příklad vaření povidel do zásoby, tu hned naskytá se nám otázka: Co pak můžeme docíliti touto prací? A odpověď na ni jest: odstraniti z nich podmínky kysání a plesnivění, totiž vodu. Tomu však velmi mnohé hospodyňky nerozumí a následek toho jest, že povidla plesniví, kyšou až i třeba z hrnce utíkají a musí je pak převářeti.

Tu však má hospodyňka opět rozuměti, že plná náprava takových povidel jest nemožná, poněvadž kysáním proměňuje se eukr, jež každé ovoce v sobě má, v lth a kyse-

linu uhličitou, čímž povidla na chuti velmi utrpí, nejsou více sladká, nýbrž jako bláto a k tomu mají ještě nepěknou příchut a nejsou tudíž ani prodejná. Pracovala tedy hospodyňka bez rozumění věci a tudíž se škodou.

Další práce hlavou jest, aby hospodyňka dovedla veškeru domácí práci dobře říditi. Tak na př. připravuje-li se hostina, třeba o pouti a podobně, tu bývá běhání, šukání, mnohdy i váda a přece není možno s pracemi nikam, a proč? — není, kdo by je říditi měl, totiž hospodyňka nedovede toho, a proto jsou ostatní jako vojsko bez vůdce, žádný neví, kam má dříve běžet a co honem dělat, a dělá obyčejně práci, na kterou jest ještě dávno dost času, kdežto nutné zůstává státi, a potom není možno býti s ničím hotovo.

Při podobné příležitosti, jako vůbec při všech domácích výkonech má hospodyňka za všechny ostatní myslet, každému patřičnou práci a v pravý čas vykázati. Kde hospodyňka však není toho schopna, tam jde vše na rub, což bývá často příčinou mrzutostí, ano i škody.

Lékařské poučení o výživě a ošetřování dětí v prvním roce.

Napsal Dr. K. Švehla, docent dětských nemocí při české lékařské fakultě v Praze.

Dle zákona přírodního i lidského jsou rodiče povinni o své děti svědomitě se starati a o jich zdraví náležitě pečovati, s láskou a trpělivostí s nimi zacházeti. Jen potom mohou očekávati, že děti budou jim k radosti a v stáří ku podpoře.

V první době dítěte omezuje se hlavní péče rodičů o dítě skorem výhradně na zachování jeho zdraví, nejcennějšího to statku člověka.

K zachování zdraví jest třeba šetřiti řady požadavků, jež jsou: poskytování přídělné potravy, čistota těla a oděvu, bytu, čerstvý vzduch a včasná pomoc lékařská.

Jen šetřením celého tohoto souboru možno zachovati zdraví dítěte. Každé opomenutí jednotlivého požadavku má v zápětí škodu dítěte.

Každá zdravá matka je schopna skorem vždy plniti svou svatou povinnost: kojit své dítě. Není lepší potravy pro dítě nad mléko jeho vlastní matky.

Nekojiti má právo pouze ta matka, která úplně nemá mléka neb která trpí těžkými vleklymi nebo náhlými nakažlivými chorobami, neb znetvořením prsu. O ukojení matky má v každém případě rozhodovati lékař.

Již před porodem, zvláště prvoroďičky, nechť připravují prsy svoje umýváním vodou a po té slabým lhem, jakož i mírným třením bradavek, aby tyto vystávaly nad povrch a kůže byla otužilejší oproti ssání dítěte.

Po porodu za pravidelných poměrů nehodí dávat nicého — žádné thé, koření — pítí děcku před prvním přiložením k prsu matky, neboť tím ukojí jeho potřebu snadným pro ně způsobem, a ono často potom nechce bráti prs.

První přiložení k prsu mateřskému stanež se po prvním zotavujícím spánku matky, což jest asi v době 6 až 12 hodin po porodu.

V prvých dvou měsících kojeno budiž dítě každé 2½ hodiny, později každé tři hodiny. Od 2. měsíce hled, aby poslední kojení na noc bylo kolem 10. hodiny a první kolem 5. hodiny ráni. Odpočine si tak matka i dítě. Doba mezi jednotlivými kojeními budiž zkrácena pouze tehdy, má-li matka nedostatek mléka; nebudiž však zkrácena pod dvě hodiny.

Jedno kojení nemá trvati déle než čtvrt hodiny. Dítě nebudiž dávat často k prsu jednomu než druhému, nýbrž střídavě jednou k pravému, podruhé k levému.

Kojenec nebudiž buzen ku pití. Není lepšího důkazu o zdraví dítěte, nežli tichý, klidný, dlouhý spánek.

Nepřidávej dítě k prsu, kdykoliv křičí, abys utišila je, neb tím vzejde dítěti již škoda na zdraví.

Hlad není vždy příčinou křiku dítěte. Dítě může křičeti proto, že je znečištěno, že špatně se mu loží, že má bolesti a jiné. Proto, křičí-li dítě, především je přešit ošití, uprav šat, atd. Nezapomínej též, že i malé dítě trpí, zvláště v létě, žízní; proto, pláče-li v době mezi kojeními, pokus se utišiti je podáním čisté vody, nejlépe avafně a vychladlé.

Nanejvýš jest životu děcka nebezpečno dávat mu jakékoliv uspávací prostředky. Nespí-li dítě, bývá toho příčina buď hlad, zima, choroba a jiné. Trvá-li tento stav déle, nutno poraditi se s lékařem.

Dávání jakýchkoliv šidítek (gumových) neb dumlíků za účelem utišení dítěte jest pro nečistotu těchto věcí dítěti velice škodlivým.

Před každým kojením vyčistí dítěti ústa šátečkem omočeným ve vařené vodě. Prsy matky buďtež omyty před i po kojení stejným způsobem.

Slinění prsu, před podáním jeho, je nepěkný, děcku škodlivý zvyk; mohou sliny obsahovati zárodky chorob, jež mohou dítě nakaziti.

Braní potravy do úst osobami dítě krmícími, prve než dítěti se jí dostane, jakékoli zvykání potravy, jest co nejdůležitěji zavržení hodné; dostává tak dítěti potravu páchnoucí zápachem vykotlaných zubů, tabákem a j. a nasycenou zárodky choroboplodnými, hnělou přivodícími. Krátce, zlozvyk tento je dítěti škodlivým.

Nepřidávej k prsu svému dítě cizí, aniž bys věděla od lékaře, že dítěto to jest zdravé, neboť tímto způsobem můžeš sobě i dítěti svému přivoditi i těžké choroby.

Nespí-li dítěto ve dne, budiž klidně chováno, usne-li, budiž klidně na lůžku položeno. Houpaní dítěte je škodlivé, zejména po pití — dítě snadno zvrací — a obtíží stává se pro matku neb chůvu, poněvadž si dítě na to zvyká a vyžaduje to potom stále.

Dítě budiž chováno střídavě, stejně dlouho na pravé jako na levé ruce. Stálým chováním na jedné ruce přivádí se zakřivení páteře (hrbatost).

Dítěto se má zvláště v prvých měsících denně koupati ve vodě asi 90—100 stupňů F. Po vykoupání osuž dítě pečlivě, zvláště v záhybech kůže na krku a tříselch a zasyp v těchto místech plavuňovou moučkou, neb založ suchou vatou, by se dítě neprudilo. Dítěto budiž chráněno před prudkým světlem, aby mu nepadalo do očí, nebudiž však zase jeho postýlka v místnostech tmavých (v alkovnách).

Vložka (plena) kaučuková při zavínování děcka do peřinky nebudiž užívána. Dítě se prudí.

Matko, neber nikdy dítěto na noc k sobě do postele, abys se nevydala nebezpečí udušení dítěte.

Dobu odstavení dítěte nelze povšechně stanoviti. Dítěto budiž při prsu, pokud prospívá a přibývá na váze; nepřibývá-li více nejsouc churavo, budiž přikrmováno nejdříve mlékem kravským, v pozdějších měsících, kolem roku, možno dávat i jiné potraviny: polévky, kaše, atd.

Úplné odstavení budiž poněnáhle a budiž provedeno kolem desátého měsíce. Nejprve nahrazeno budiž pouze jedno kojení denně nasycením mlékem kravským. Snáš-li to dítěto dobře, budiž po 6—8 dnech nahrazeno druhé kojení výživou mlékem kravským. Když pak matka kojí již pouze dva až třikrát denně, může nastati odstavení úplné.

Neznáš-li dítěto mléko kravské, vrať se ihned k výhradnému kojení a opakuj pokus nahrazení po 10—14 dnech.

Není radno odstavit dítě v horkých měsících, neb když je i jen nepatrně churavo. Strava kojící ženy může býti tatáž, na kterouž je zvyklá, pouze množství budiž větší; rovněž jest žádoueno, by žena kojící nepožívala přes příliš pokrmů kyselých a silně kořeněných a vystříhala se lihových nápojů (většího množství piva.)

Není pochyby, že duševní stav kojící ženy má vliv na jakost a množství mléka, proto necht žena kojící vystříhá se všech prudkých hnutí mysli, zlosti, zármutku a smůž se býti myslí veselá.

Dává-li právě pít, necht hledí, aby se ani myšlenkami ani prací nerozptylovala, ale aby mysl její jen na kojení obrácena byla.

Matka kojící necht převléká svoje prádlo, neb ono lehce se potřísní vytékajícím z prsu mlékem a zkornatí a pak stává se příčinou onemocnění prsu.

Utvoří-li se na bradavce oděrky, trhlínky, nebo zanítí-li se prs, budiž ihned povolán lékař. Dostaví-li se u ženy kojící čmýra (svě věci) není třeba, jak všeobecně se za to má, přerušiti kojení, zvláště netrpíli dítěto v době té žádnou neb jen nepatrnou nevolností, která po skončení čmýry úplně zase vymizí. Pouze v případech, kde odstavením se čmýry u ženy způsobeny jsou dítěti trvalé obtíže a porušení zdraví, pouze tehdy dlužno, by kojící žena ustala v kojení.

Nemůže-li matka kojiti sama, jest kojná dítěti nejlepší náhradou za matku.

Kojná budiž vždy nejdříve lékařem prohlédnuta, než se jí svěří dítě ke kojení, neboť může býti stížena chorobami, které by přenéstí mohla na dítě.

Z malicherných příčin nepřenechávajíž matka dítě své kojné, vždyť se tím skoro vždy připravuje dítě kojné o výživu mateřským prsem, na něž ono má v prvé řadě právo. Pravidla uvedená platí pro matku i pro kojnou.

Nemá-li matka neb kojná dostatek mléka pro dítě, nutno je příkrmovati; nejlépe v první době dobrým, zdravým mlékem kravským. Teprve kolem 9. — 10. měsíce, je-li dítě zdravé a netrpí-li chorobami zažívacími, je schopno bez škody anájeti pokrmu z mouky neb krupice.

Dítě nebudíž bráno po čas jídla dospělých ku stolu, a neukazujž se mu zbytečně pokrmu, jichž nemá dostati, nebo jest často rodičům těžko odepřítí dětem jídel, jichž vyžadujž a nesmějí dostati.

Nemůže-li matka kojiti aniž kojná zaopatřena býti, pak nejlépe jest vyživovati dítě v našich poměrech mlékem kravským.

Mléko kravské má býti co možná čerstvé, nesmí býti kyselé, sražené falšované.

Jakostí má býti tak zvané teplé mléko neshírané.

Jak se mléko má zředovati pro kojence, budiž vždy na radu brán lékař, poněvadž jedině lékař posouditi může, jakou stravu dítě snese dle svého stáří a tělesného stavu. K pití mléka užívajž láhve s gumovým palecem a nikoliv rourek skleněných a gumových. Palec gumový dá se velmi dobře čistiti, složitě přístroje nikoliv.

Před každým pitím budiž láhev vypláchnuta vařící slanou vodou a gumový palec ve chladné vodě avážně několikráte promnut — při čemž jej nutno též na ruby obrátiti.

Nevypitý zbytek mléka vylej z láhve a po druhé dítěti nepodávej.

Světnice, v níž dítě chováno, budiž dobře větrána, aby v ní nebylo žádného zápa-
chu. Nesuš v místnostech kde bydlíš, vlhké šaty, prádlo, pleny a podobné.

Pozorujes-li, že dítě ochuravělo, neztrácej času podáváním domácích prostředků, aniž myslíš si, že choroba jest následkem přicházejících suad zubů. Neléč též nikdy dítě dle rad sousedek, každý by za nerozumné pokládal, kdyby někdo roztrhané boty chtěl dát spravit ke kováři, kožich přešít k mlynáři a přec není o nic rozumnější, kde svěří choré děcko rukám sousedek a bab a nepomýšlí na to, že se tím dopouští chyby, již snad nikdy napravití nebude možno.

Onemocní-li dítě průjmou, zvracením, ustaň hned od veškerého podávání pokrmu (pití při prsu, podávání mléka, kaše atd.) a až do přechodu lékaře dávej pouze scate-
nou vodu. Nedávej žádných léků bez rady lékaře.

Dej dítě v prvním roce očkovati, je-li zdravo, tím uchráníš je těžkého onemocnění neštovicemi.

Neavěřuj děti osobám nedospělým a nenechávej jich o samotě, zvláště počínají-li již běhati. Nestav dítě předčasně na nohy, zvláště je-li slabé.

Mluv s dítětem správně, nežvatlej.

Prospěšné rady ku všeobecnému použití.

BOLAVÉ NOHY OD CHŮZE nejlépe a důkladně vyléčí se tím způsobem, umývají-li se denně pečlivě a opatrně smíšeninou dobrého octa s vodou.

NOVÝ PROSTŘEDEK PROTI ISCHIAS, bolestné nemoci nervové, a její spodobeninám, vynalezl francouzský lékař dr. Duchesne a účinek jeho v mnohých případech se osvědčil. Proces záleží jednoduše v tom, že místo zavine se v šátek, který na straně přilehlé k tělu pokryt je hustou vrstvou sírového květu. Kůže absorbuje (vstřebá) a propouští jí až v krevní oběh. Účinek tohoto levného a jednodu-
chého prostředku, užívaného až posud ponejvíce v Anglii, jest prý přímo překvapující a tak rychle působící, že stačila posavad jediná noc, aby sebe větší bolesti polevily. Starší osoba která, jež trpěla dlouhou, prudkou touto chorobou, léčila se v rozmanitých lázních, úplně vyhojena však byla pouze zmíněným sírovým květem, jenž na ob-
vazku přes jediný den zalmal veškeru nemoc i bolesti a doposud návratem nemoci té, ač léta minula, byla ušetřena. Dr. Duchesne doporučí další pokusy, aby zjistilo se, jakou měrou podivuhodný vliv síry působí.

KURÁČKÁ PRAVIDLA. — 1. Nedokuřuj nikdy doutníku, jenž netáhne nebo není dobře sbalený, zkrátka takového, který nehoří, neboť za takových okolností pří-
lehký tabák; těžký tabák vyvinuje v dýmkách, kde přístup vzduchu většinou je ne-

dostatečný, mnoho nikotinu. (Nikotin jest prudký jed v tabáku obsažený.) — 3. Varuj se vždycky tmavých doutníků, obsahujit pravidelně, ježto prodělaly silné kvašení, veliké množství škodlivého čpavku. — 4. Ježto dle mnohé nabyté zkušenosti účinkují doutníky havanské co neškodlivěji na lidské zdraví, budiž tento druh kouřen jen zřídka, jeden neb dva kusy denně, ale nejlépe vždy jen po jídle. — 5. Střež se zvláště polykání kouře, neboť se žaludek silným nikotinem velmi podráždí, což může míti v zápětí nejžalostnější následky. — 6. Nezapaľuj nikdy — pokud možno — znovu doutníku, jenž byl prve uhasl a zůstal ležeti. — 7. Pokud vůbec možno, budiž kouřeno z dýmek, a hodně dlouhým troubelem, což bývá vždy nejlépe; třeba však dbáti u dýmky nejpečlivější čistoty, poněvadž by se v ní časem usadilo množství škodlivého nikotinu. — 8. Nekuř ani doutníku ani cigaret bez čisté špičky; žvýkáním a kouřením dostává se mnoho nikotinu do slin a nad to mohou býti přeneseny doutníky některé choroby nakažlivé, jako na příklad úbytě. — 9. Nikdo nemá před svým úplným tělesným rozvojem, tedy před rokem dvacátým, kouřiti. (To měla by si zapamatovati zvláště naše mládež.) — 10. Doutník ani cigareta ani dýmka nemá se kouřiti, nenlí k tomu nijaké chuti. — 11. Nekuř nikdy s rozprásknutým rtem nebo snad poraněným jazykem; nepatrné množství nikotinu, dostane-li se do krve, stačí, aby způsobilo otravu, jak jsou toho již četné příklady. — 12. Nekuř nikdy na lačný žaludek, a za žádných okolností v posteli aneb snad u nemocných; způsobíš jinak svým kouřením nebezpečí pro sebe sama i pro jiné.

HŘEBENY SE VYČISTÍ, ponoříme-li trochu vaty v benzínu a jedeme-li ní skrze zuby hřebenové. Vatu musíme několikrátě vyměnití za novou, čistou a to opakuje se tak dlouho, až pak již při dalším čfďení není černá. Nebude od místa podotknouti, že s benzínem nikdy nesmí se jíti blíže ku světlu neb ohni, jeť nad míru hořlavý a z nevědomosti této již povstalo nejedno neštěstí.

JAK SE MÁ ZHASÍNATI LAMPA PETROLEJOVÁ. — Vyhořel-li petrolej napolo neb více v nádržce petrolejové lampy, možno se obávati, že se naplál prázdňá mezera v nádržce následkem tepla petrolejního snadno zápalným plynem, a stane-li se, že knot v hořáku je snad příliš úzkým a trubice jím není zcela vyplněna, může se velmi lehce přihoditi, že sfoukneme-li plamen shora dolů, vnikne tento do volného, otevřeného prostoru nádržky, plyn chytí, nádržku rozrazí, ostatní olej se zapálí, po řatech, nábytku atd. se rozšíří a veliké neštěstí způsobiti může. — Svědč o tom podobné, bohužel tak časté případy. — Chceme-li petrolejovou lampu bez nebezpečí zhasnouti, sešroubujme pokaždě knot poněkud dolů, aby plamen nemohl vniknouti do nádržky a zhasneme plamen, sfouknuvše jej zdola nahoru neb vodorovně přes lampu, ale nikdy se nemá zhasínati shora dolů.

ŠAMPAŇSKÉ Z HRUŠEK. — Velmi štavnaté hrušky se oloupají, nastrouhají a pečlivým lisováním šťávy zbaví. Šťáva dá se pak do láhví a soudeků, načež se ponechá dobře kvasiti. Na povrchu hromadí se pěna pilně se sbírá, láhve vykvašenou šťávou se doplní a pak dobře uzavrou. Za šest nejdě stáhne se čistá tekutina do láhví šampaňských, které se dobře uzavrou a aspoň po čtyři neděle ležeti nechají.

PROTI KAŠLI. — Angličtí důstojníci a missonáři vypátrali při pobytu svém v zemi Zulů výborný prostředek, jehož divoký tento národ proti kašli užívá, a kterýž si snadno každý sám a levně připraviti může. Vaří se totiž 1 libra oloupané, na několika místech nařiznuté, ale celé cibule v jednom quartu vody s 3 uncemi medu a 14 uncí čistého cukru zvolna po tři až čtyři hodiny, pak se nechá tekutina vychladnouti, procedí se jemným sítkem a nalije do láhve, která se zátkou pečlivě uzavře. Této tekutiny, která musí býti vlažná, užívá vždycky nemocný denně 4 až 6 lžic a výsledek bývá překvapující.

OSVĚŽENÍ UVADLÝCH KVĚTIN.— Květiny se udrží déle čerstvými, dáno-li jim denně čerstvé vody, v níž je malá částka sanytru. Ale i zcela uvadlé květiny oživnou, postavíme-li je do horké vody tak, aby š délky stopek v ní ponořeno bylo. Jakmile voda schladne, oživnou i květiny; na to se stopky asi na 1 palec ořznou, a květiny se pak postaví do čerstvé studené vody. Květiny s květem jemnějším a bílým neb světlejší barvy neoživnou tak úplně, jako s tmavými neb tučnými květy. — Při této příležitosti uvádíme starý osvědčený prostředek — nyní již poněkud zapomenutý — kterak uchovati přes celou zimu krásné čerstvé růže, což zvláště na ven-

kvě bude vítáno. Nařezají se pěkně vyvinutá, ale neúplně rozvitá poupata růžová a stopka se na konci zalepí pečetním voskem. Do krabice nahrne se vlhkého písku, poupata se tam nakladou a ve vlhké místnosti uloží. Potřeba-li čerstvých květin, stoněk zapečetěný, vlastně jen kousek stopky se odřízne a květiny postaví se do vody studené, v níž přimíseno trochu kuchyňské soli, načež se zvolna rozvíjejí. Rychleji došli se toho ve vodě horké, jen že pak již tak dlouho nezůstanou svěží.

PROTI PÍCHNUTÍ HMYZEM. — Proti včelímu, vosímu píchnutí jest šťáva z cibule; cibule se rozkrojí a poraněné místo, když jsme žihadlo z rány vytáhli, **počes** se naříznutou plochou cibule, načež bolest rychle mizí a žádného otoku nezanechá. Též doporučuje se obyčejným navlhčeným mýdlem (nikoliv snad vonným, uměle připravovaným) ránu potíratí, aby se zamezil otok a přestalo nemilé svědění.

UCHOVÁNÍ CHLEBA. — Téměř ve všech venkovských domácnostech, kde peče se větší množství chleba najednou, stává se často, že chléb zvláště v létě v horku nad míru vyschne a stane se pískovitým, kdežto ve vlhkém sklepě snadno zplesniví. Doporučí se proto dáti čerstvě pečený chléb po vytažení z pekárny do mouchového pytle, v němž ještě trochu nějaké mouky zbylo a sice tak, aby hořejší hnědé kůry přišly na sebe. Na to se pytel dobře zaváže a pověsí se volně někam na vzdušném místě. Tímto způsobem lze zachovati chléb až šest týdnů, aniž vyschne aneb zplesniví. Před načetením se pecen očešá kartáčem a položí na jednu noc do sklepa, aby se stal opět vláčnějším a nabyl své dobré chuti.

JAK LZE UCHOVATI NEJLÉPE OVOCE. — Ovoce veškerých druhů uchová se nejlépe v místnosti vzdušné, chráněné před mrazem, přece však chladně více než teplejší. Ovoce tu má býti volně vedle sebe položené na roštech, aby k němu mohl vzduch ze spoda i shora. Také se odporučuje ukládání ovoce do rašelinné drti, ba nejnověji i do jemného písku. Má-li pěkné ovoce takto býti uchováno, musí býti česáno rukou a nikoli snad stržáno se stromu, otlučeno neb jinak nesmí býti poškozeno.

KŮŽI NA ŽELEZO PŘIKLÍŽITI. — Železo se zprvu natře všude stejnoměrně olivnatou bělobou; když tento první nátěr uschl, pak se naň nanáší hmota, jež se byla dříve před tím takto připravila: Nejlepší kliš se močí ve vodě, až zíněkne a rozpustí se při pozvolné mírné teplotě v silném octě. Potom se k tomu přidá málo, asi tak třetina celého množství dřívě uvedené hmoty — čistého terpentynového oleje a řádně se všecko dehrmadly hodnou chvílí mísí. Tuto teplou a hustou směsčinu nanášíme pak na n a t ř e n ý povrch. Přiložíme na to dobře vytlačnou kůži a silně přitlačíme aneb ještě lépe jest, možno-li to přelisovali.

POZLACENÉ RÁMY NA OBRAZY A ZRCADLA nutno časem čistiti, což se nejlépe provéstí dá tímto jednoduchým způsobem. Nejlepší lih vinný smísíme s několika kapkami líhu salmiakového (prodává se v lékárně neb u materialisty) a štětcem ve směsi této namočeným opatrně a dobře rám přetřeme. Když pak jsme jej nechali po několik minut tiše ležeti, vezmeme opět velice jemný štětec a namočíme jej v dešťové vodě, rám pozorně vytřeme. Ale nesmíme při tom rám ten úplně vysušiti, neboť by se mohlo pozlacení setřítí sebou, nýbrž dáme jej ležmo ku kamnům usušiti a takovým způsobem a s náležitou opatrností může si každý rychle a levně i zastaralé rámy zčernalé obnoviti, že jsou pak vzhledu tak úhledného, jako nové.

CITRONY PROTI ŽLOUTENCE, užívány moudře, působí znamenitě, třeba jich (zvláště za velmi pokročilé nemoci) užívati celých jako pomerančů, aneb píti lyží šťávy z nich beze vsí přísady na příklad cukru, vody a j. v., což účinek léčí svůj.

VÝBORNÝ PROSTŘEDEK PROTI ZÁŠKRTU (DIFTERITIS). — Kalifornský lékař, dr. Gortoyaski (v lékařském časopise "Lancet") předpisuje i v nejzoufalejších případech difteritis požívání čerstvých citronů neb jejich šťávy, v jakékoli formě je nemocný snese a docílil nejlepších úspěchů. V Číně jest citronová šťáva velice oblíbeným prastonárodním lékem, jemuž se přiřítají téměř záračně léčivé síly. Zejména užívají při difteritis čerstvé šťávy citronové buď ve způsobu lmonády, nebo dávají požívati citrony jako pomeranče, a to nejen pouze jako ochranný a **dobrý** prostředek proti této nemoci, ale i jako účinný lék s nejlepším prospěchem. Aspoň lze ho zcela bezpečně užívati po tu dobu bez rozpakův, pokud se k nemocnému nedostavil lékař. Z toho patmo, jak užitečné jest toto jižní ovoce.

VYZKOUŠENÝ PROSTŘEDEK PROTI ŽALUDKOVÝM KŘEČÍM ATD.—

Vypije-li se denně před spaním koflík slabě slazeného čajového obvaru s citronovou šťávou, jest to nejlepší prostředek proti žaludečním bolestem, křečím, vředům a jiným obtížím žaludečním a možno se takto úplně vyléčiti.

KRVÁCENÍ Z RÁNY RYCHLE LZE ZASTAVITI tímto jednoduchým prostředkem: Vezmeme kousek vaty, namočíme do horké vody (musí být i arci čistá voda i vata) a přitlačíme pevně na ránu. Výsledek jest neobyčejně rychlý a přímo překvapující. Ovšem, že jest potřeba, vzíti vždy větší kousek čisté vaty, za tou příčinou, aby se v ní spíše vysoká teplota vody udrželo. Čím vřelejší voda, tím lépe. Působí to mnohem lépe a rychleji, nežli jiné prostředky, jež nejednou přivodí otravu krve.

KNOT V LAMPĚ ABY NEČADIL, zabráníme, když jej před upotřebením namočíme do silného octa, necháme oschnouti a pa kterprve dáme do lampy. Bylo by věru s prospěchem, kdyby v každé domácnosti naučili se náležitě s lampou zacházeti, již sech dočistí. Zvláště upozorňujeme na to, žeť náleží k ustálenému pořádku, aby se lampy čidily a naplňovaly ve dne, při uklizení příbytku, tak aby již byly k večernímu osvětlení úplně připraveny. Zavržení hodný je způsob, do hořící lampy petroleje dolévat, se svíčkou těsně se přibližovati do nalévané lampy, a j. v. Rozvíklá-li se lampa, lze si nejlepší tmel na kovové části upravit z kamence. Kamenec se rozpustí v plechové nádobě pod líhovým plamenem za mírného tepla; části lampy, které se mají tmeliti, se slabě nad plamenem zahřejí, rozpustěný kamenec se naleje do šroubení hořáku a podstavec lampy a vše se k sobě pevně přitiskne, kdež tmel okamžitě ztvrdne.

LAK Z PEČETNÍHO VOSKU velmi rychle se dá poříditi, polijeme-li dobře na drobno utlučený pečetní vosk nejsilnějším líhem. Hodí se výtečně na dřevo, papír, plech i na sklo, a nanáší se na veškeré předměty štětcem.

JAK SE POZNÁ PRAVOST SLIVOVICE? — Chceme-li poznati, máme-li slivovici pravou, naplníme sklenku a pozvolna pijme. Při pití ji nechme, dříve než ji polkneme, váleť se po jazyku, a tu vždycky pozorujeme, že slivovice se na jazyku zcela hladce pohybuje; neštípe, neřeže, ale jemně hřeje a nepálí a neškrábe na jazyku, na rtech a v hrdle. Vezmeme-li pak nějaký čistý šat a prázdnou skleničku do sucha vytřeme, musí nám nak sklenku do sucha vytřená voněti jako švestky osušené, čistě a příjemně, bez jakéhokoliv jiného příděchu a příchuti. Je-li snad cítiti zápach jako po šňupavém tabáku, nebo po sňužilých bramborech, je to neklamné znamení, že byla slivovice falšovaná a hlavně rozmnožována (ředěná) pomocí líhu buď kukuřičového nebo bramborového a nemá tudíž valné ceny, není-li dokonce pro zdraví lidské škodlivá. Zde třeba skutečné opatrnosti, ježto lidé pijí slivovici hlavně proto, aby si po případě nemocný žaludek spravili, i jest proto na bředni, že výrobek bezezumný a nechutný nikdy nemůže se použiti se žádoucím úspěchem.

HOJIVÁ MOC BÍLKU. — Na rány, způsobené řezem, není lepšího prostředku, než potřít je syrovým bílkem vaječným, jemuž třeba dáti přednost před kolloдиеm, už z té na snadě jsoucí příčiny, že jest stále po ruce, kdežto kolloдиеm pro své rychlé tuhnutí již v krátké době stává se nepotřebným a nelze ho proto uchovati do zásoby. Bílek rychle schnoucí utvoří blánu, kterou škodlivé působení vzduchu na ránu úplně se zamezuje a tak zahojení téže značně urychluje. Dále jest bílek velmi účinným prostředkem proti červince, silnému zánětu střev a j. S cukrem nebo bez cukru smíchaný a požitý účinkuje jako obal, který zanícený žaludek a střeva blahodárně utišuje. Dvě nebo tři vejce postačí denně v obyčejných případech. Podotknouti sluší, že v tomto případě není bílek pouze lékem, nýbrž i lehkou potravou, která pro takové nemocné je nejvhodnější, chrání je při nechuti k jídlu zbytečného a škodlivého vysílení.

PROSTŘEDEK KU SÍLENÍ PRSOU A PLIC. — Jistý anglický lékař nabyl zkušeností, že u osoby, ať jest to dítě neb člověk dospělý, která brkem plnými a hlubokými dechy vzduch vdechuje, tak že se lidské plíce co možno nejvíce rozšiřují, a vdechování toto denně 3—6krát opakuje, nabývají prsa záhy většího objemu (vo mnohých případech až o 9 paleů). Zvětšeným množstvím potřebného kyslíku, který se tímto lehkým a jednoduchým způsobem vdýchá, dýchaací důležité ústrojí lidské se natolik sílí a při záraví udržuje, nýbrž podporuje se také trávení a životní síla člověka

se zvyšuje. Tohoto lehkého a levného prostředku užívati by měly hlavně osoby, na prsou slabé, ovšem s patřičnou a náležitou opatrností. Malé i odrostlejší děti, které jsou často týrány zlým kašlem, pozбудou ho zmenáhlá úplně, zachovají-li se dle této rady. Rozumí se všem samo sebou, že vdechování toto působí blahodárněji, děje-li se na čerstvém vzduchu, než v uzavřeném různých mikroby. Za pokus to zajisté stojí a pak je takové léčení pohodlné a bez nebezpečí.

LÉČENÍ ZMRZLÝCH ÚDŮ. — Smíchá se kafr rozpuštěný v líhu s rozetřeným safranem a uschová se směsina tato v láhvi, která se zátkou dobře uzavře. Omrzlé údy natírají se denně několikrát prstem aneb nějakým pírkem u teplých kamen. Tímto natíráním nejen veliké bolesti se značně, ne-li úplně zmírňují, ale i omrzlina brzy se vytráčí. Druhý, taktéž velice prospěšný prostředek jest, když vezmeme kousek uzené slaniny (špeku), jen tenec nakrájené a rozehřejeme ji nad plamenem svíce. Ze slaniny necháme kapati rozpuštěný tuk na kousek ládu, aby rychle vystydl. Čím teplejší jsou kapky této rozpuštěné slaniny, tím líp. Způsobem tímto obdržíme mastičku, proto, že by pak nestalo se tolik neštěstí do roka, jak — zvláště v zimě lze se v časopis-terou natíráme a rozetřeme omrzlé údy několikrát denně. Takto vylučíme všechny omrzliny již rozpukané jistě a rychle. Prostředek tento jest prostouhárodní, osvědčený již mnohokrát.

KUŘÍCH OK zbaví se každý najisto, bezbolestně a lacino následujícím jednoduchým prostředkem. Obvyčejná cibule se močí den v oetě a pak se přiloží jedno kolečko na kuří oko a připevní se tak pevně, jak jen možno. Nejlépe vždycky bývá, když se tak stane na večer před spaním a již příští rána je kůže tak změkklá, že se každé, byť sebe větší kuří oko snadno i pouhým nehtem vyloupne. Když ale přece v některém zvláště příliš zastaralém případě po prvním přiložení cibule kuří oko nezměkne, musí se pak přiložení cibule několikrát opakovati, konečný výsledek bude neklamný.

PROTI ŠKYTÁNÍ. — Velice často se stává, že člověk se dá do škytání a nedovede toto nijakým způsobem potlačit. Nejlepší mírný prostředek jest, napítí se najednou silně velmi studené vody. Nepomůže-li to, tedy koušeme citron a zapijeme studenou vodou. Vyskytne-li se škytavka jako nemoc a nedá se ani výše uvedenými prostředky zahnat, spálíme asi 7 unci mořské houby (takové, již se ve škole potřebuje k utírání tabulí, jen že musí být arci čistá a nová) a tento popel rozmíchaný ve studené vodě vypijeme. To pomáhá neomylně i v těch nejhorších případech, jak uvádí některý ruský odborný časopis.

LÉČIVÁ MOC RAJSKÝCH JABLÍČEK. — Rajska jablčka jsou oblíbena, ale posud se jich vzdor všemu ještě málo užívá a dosti málo pěstuje. Kdo chce mítí hojnost rajských jablíček, aby mu na trsu uzrála, ten musí je sítí do pařeniště nebo do truhlíku doma již v měsíci dubnu, aby mohl záhy jich přesazovati na větší vzdálenost, aby sesílila a v květnu, když pomínou ledová mužová, mohla býti přesazována ven do půdy volné. Přesazování silných sazenic dějž se vždy za počasí vlhkého a podmračeného. Při tom sluší mítí též na paměti, že jest třeba zasaditi mladé rostliny do země co možná hluboko a zem okolo nich přilrhnouti na pořádný kopec. Aby pak nám rajská jablčka po vysázení nesvadla, což se zhusta děje, zalijeme je silně vodou, v níž jsme byli rozpustili na 10 kvartů vody asi 1½ unce síranu amoniatého aneb tolik ledku sodnatého. Rostliny vysázené a do výšky rostoucí, vyvazujeme buď po plotě anebo na kolký k rostlinám zvláště zaražené. Z rajských jablíček zralých, jakož i nezralých, připravují se výtečná povidla do buchet a koláčů, z nich se připravují lahodné polévky, saláty, omáčky, závary. Nezralá rajská jablka se nakládají na kyselo do octa a na zimn jako okurky, používají se nadívaná masem a rýží, a taktéž jsou výtečná, jsou-li dušená. Z rajských jablek se dělá znamenitý houskový nákyp a mnoho jiného. Rajska jablčka jsou velmi úrodná a zaslужují co největšího rozšíření, neboť ona jsou velmi účinným lékem při žaludečním katarhu a proti zatvrdlosti jater.

POCENÍ RUKOU odstraní se umýváním v této směsi: 1 díl octového líhu a 9 dílů čerstvé studené vody; pomůže jistě a neklamně.

ÚCHOVA MASA. — Nemůže-li vzduch k potravínám, nemocou k nim též organismy, a jsou-li potraviny samy o sobě bakterií prosté, mohou se velmi dlouho udržeti čerstvé. Přístup vzduchu zamezí se tím, že potraviny se buď ponoří do nějaké tekutiny, která již sama o sobě je trvanlivá a bez vlivu na jakost potravin, aneb se

obalí nějakým obalem neprodyšným. Uzavřením před vzduchem je maso konzervováno v salámech a podobných; na povrchu střeva osadí se třeba plíseň, ale obsah zůstane neporušen; k trvanlivosti masa napomáhá zde ovšem současně vysušení, sůl a koření. Avšak i úplně čerstvé maso dá se udržeti jen, je-li přístup vzduchu zamezen; tak na příklad dováželo se maso čerstvé z Austrálie do Anglie, které bylo v nádobách zalito čistým lojem. Před upotřebením zbavilo se maso loje ponořením do teplé vody, vlastně do vody silně vřelé.

ČISTĚNÍ SKLENĚNÝCH NÁDOB. — Mastné skleněné láhve a p. nechají se velmi dobře vyčistiti pohankou (*polygonum fagopyrum*), jmenovitě láhve s úzkým otvorem a takové, v kterých stará mastnota, tuk, olej, balsám atd. uschly a obyčejným způsobem se čistiti nedají. Do nádob od hustých tekutin, laků, olejných barev, rozloku pryskyřice a pod. naleje se dříve teplá voda, aby mastnota dříve poněkud změkla. Nejenom pohanka sama, totiž semeno, nýbrž i šupiny (totiž odpadky od krupice) slouží výborně k takovémuto čistění. Dříve se vždy do láhve naleje něco vody, pak se tam dá pohanka nebo šupiny a tím se silně přetřepává, až nečistota pouští, načež se láhve obvyklým způsobem úplně na čisto opláknou.

PODAGRA. — Jest dávno známo, že podagra (gicht) jest nemoc stíhající především majetné stavy, ale novější pozorování ukázalo, že není jen na tyto stavy omezena. Příčina toho vězí v tom, že podagra není přivoděna jedině nemírným požíváním masa a hojným požíváním lihových nápojů, nýbrž že může býti také zděděna. Věk dětský jest vždy nemocí ušetřen, dostavuje se poněvíc teprve kol 40 let. Muži častěji podagrou onemocní než ženy. Při muži jest častěji než na pevnině. Návaly podagra dostavují se za prudkých bolestí a jako předchůdce pozorovati jest porušení zažívání, nepokoj, pocit stísněnosti, špatnou náladu, ba i horečku. Znenadáni, ale poněvíc v noci ve spánku, dostaví se po většině prudké vrtavé bolesti v prvním kloubu palce u nohy. Každý pohyb, každý dotek jeho provázen jest nesnesitelnými bolestmi, při čemž viděti jest často ctok, zarudlost a palec je horký. Druhý den dostaví se úleva, ale v noci se bolesti zase obnoví. Výron potu, ztráta chuti, pocit velikého zemdlení, jsou průvodními výjevy návalu podagry, jež obyčejně 7—8 dní trvají, načež na kratší neb delší dobu zmizí úplně a nemocný cítí se zcela volným. Obraz, jež jsme tímto načrtli, odpovídá prudké podagře, či dně, při čemž jen palec na nohou jsou údy trpícími. Nepříznivější jsou případy, při nichž trpí i jiné klouby, často klouby na ruce a v kolenou. Chronickou (vleklou) či nepravidelnou podagrou, rozumíme chorobu méně bolestnou, bolesti přecházejí ale z kloubu na kloub a vždy nové onemocnění způsobují, aniž by časově obmezeny byly. Tato choroba činí přechod k chorobě, jež všechny klouby a chrupavky v těle navštěvuje. Při této nemoci najdeme na těle nemocného nebolezná, těstovitě se hmatající nádorky či uzlíky, jež pozůstávají z krystalované kyseliny močové uložené v odumřelém tkanivu. Často proniknou skrz kůži a tvoří vředy, hnis a soli kyseliny močové v podobě malty se vylévají. Po uzdravení zůstávají nádorky místa stvrdlá, uzly a zkrouceniny, jež jsou pohybu údu na závadu.

S vylíčenými zjevy pojí se obyčejně menší či větší porucha zažívání, neboť vliv velkého množství kyseliny močové působí také na vnitřní ústroje rušivě a mluví se pak o podagře útroh. Také lze s dobrým důvodem návaly dýchavičnosti vysvětliti vlivem podagry. Abychom vysvětlili nával podagry musíme sáhnouti k jedné z nejčastějších její příčin totiž k nastuzení. Jak známo, potíme se méně v ovzduší vlhkém než v suchém. Když pocení jest vlhkostí a ochlazením přerušeno, spojí se nevyhloučená kyselina močová s natronem, ve stávkách v největším množství to obsaženou žíravinou na sloučeninu "močovansodnatý", jenž jest těžko rozpustným a dráždí tkanivo tou měrou, že vyvolává nával podagry. Jest pochopitelné, že palec u nohou, pouzdra kloubů a jejich svazy náhlému ochlazení jsou nejpřístupnější, proto stávají se sídlem nemoci, nejsnadněji jsou postiženy. Na tom také spočívá tření (napravování, masáž) a umělé zahřívání ochladlých údů. Touto pomocí se upravuje proudění šťáv, sloučeniny kyseliny močové přicházejí do krve, kdež se stávají neškodny. Největší důležitost pro nemocného má ale úprava způsobu života. Jest dokázáno, že nemoce dostavují se nejčastěji a nejénáze u lidí pohodlných, již neradi se pohybují a proto cílý pohyb jest nezbytností. Přísná, mírná dieta, při níž více rostlinné stravy jako ovoce a zeleniny se přidružujeme, jest nejlepším pravidlem. Při tom netřeba se masité potraviny úplně zřici, ale třeba se toliko mírně masem sytiti a to jen jednou za den. Vína, piva, kávy a čaje má se nemocný

varovati, za to doporučuje se hojně pít vody. Také požívání alkalií (vody alkalické, vody sodové) jest prospěšným, neboť tím zvyšuje se tlak krve a tím také občas odchází větší množství tekutiny z těla a soli kyseliny močové udržují se v roztoku. Obvyčejně lépe se denně třikrát dvojitá soda (dvojuhličitan sodnatý) plná kávová lžička do půl litru vlažné vody hodinu před každým jídlem. Stejným způsobem působí léčení v Karlových Varech, Lázních Mariánských a jinde pitím tuhné vody. V pozdějším stadiu nemoci jsou více teplé prameny na místě. Vedle toho odporučuje se, jak praveno, pohyb. Těm, již se mohou pohybovat, odporučuje se jízda na koni, chůze, tělocvik; kdo nemohou se hnouti, ať dají se napravovati. Za každého času musí se nemocný chrániti před nastuzením teplým šatem a zvláště nohy před nastuzením chrániti. Při návalu potřebný jest naprostý klid, napadený úd dá se vzhůru, a obalí vatovými obklady. Jsou-li bolesti zvláště prudké, způsobí často úlevu horké vodové obklady. Z vnitřních prostředků dobře působí kyselina salicylová, každou hodinu 1 gr., k čemuž pije se sklenice krondorfské kyselky. Jak se bolesti mírní, užívá se každé dvě, později tři hodiny. Při vleklé podagře nedají se žádné všeobecné platné způsoby léčení uvésti, poněvadž každý případ sám o sobě zvláštní způsob vyžaduje.

Dokyny ku pěstování zelenin.

KVĚTÁK či **KARFIOL** (*Brassica oleracea botrytis.*) Ranný seje se od ledna do března na teplo nebo též v říjnu; taktó přezimují se přepíchané sazenice v pařeništi. Nejméně jedno přepíchaní nutná. Nejčasnější dospěje pod okny v květnu; prostředně ranný vysazuje se ven. Pozdní druhy sejí se v březnu a dospívají na záhonech od srpna do zimy. Miluje teplou polohu, hodně výživnou a mastnou půdu a hojně vody i občasný nálev hnojiva. Z ranných je nejlepší Haageův, Erfurtský a Berlínský, z pozdních Vlašský, Alžírský a Asijský. Ranné zákrskové sází se na 12 palců, pozdní velké na 24 palců od sebe. Do semene vyspívá u nás toliko ranná sadba.

ZELÍ či **HLAVATICE** (*Brassica oleracea capitata*). Ranné a pozdní. Ranné druhy sejí se v únoru a březnu, načež po předchozím přepíchaní se v první polovici května nebo i dříve na záhony vysazují. Pozdní sejí se v březnu a dubnu na venek a vysazují v květnu. Při první sejí drží se mezery 16 palců, při druhé 3 palců. Živná půda a **otevřená poloha a při ranné sadbě důkladné zalití a nálev hnojiva jsou nutností.** Nejlepší z ranných je Jakubské, Janské a červené Erfurtské, z pozdějších Tvrdohlávek a Sviňobrodské, z nejpozdnějších Brunšvické a Děvinské. Na semeno nechávají se kořálky na druhý rok.

KAPUSTA (*Brassica oleracea capitata crispa*) se seje buď v březnu do pařeniště, nebo od dubna přes květen na venek. Ranné druhy jako Vídenská a Ulmská, vysazují se v první polovici května na 16 palců, druhý pozdní, jako Vartus, Brunšvická, a Erfurtská sází se až přes červen na vzdálenost 24 palců až 30 palců. Vlhká, spíše chladná a těžší půda jde jí nejlépe k duhu.

KADEŘÁVEK či **JARMUS** (*Brassica oleracea acephala*). Setí v květnu a červnu na venek; vysazuje se od července do srpna na vzdálenost 24 palců. Oblíbenější jsou druhy nižší, ježto jich snít tak nerozláme, na příklad tmavě-hnědý nízký. Tak zvané pestré "Plumage" nutno na zimu do sklepa založiti.

BRUKEV (*Brassica oleracea Caulo-rapa*). Setí postupně od konce února až do srpna, z prvu do pařeniště, posléze ven. Velké pozdní druhy sejí se v květnu a dospívají až v zimě. Ranné v pařeništi potřebují k vzrůstu období asi šesti týdnů. Drobné sází se na mezery 8 palců, obrovské až na 24 palců. Na venek počíná sadba v druhé polovici dubna. Podmínkou zřiaru drobných druhů je kyprá, lehká, před rokem vyhnojená půda ve volné poloze a hojně zalévání. Pro trh upravují se otáčky po šesti kusech.

MRKEV (*Daucus carota*.) Ranné, rychle rostoucí druhy tak zvané "karotky" sejí se od dubna až do léta, z prvu do pařeniště, později na záhony — do řad nebo rozhozem; dospívají v období 6—9 týdnů. Venkovské dlouhokofenaté odrůdy sejí se pravidelně v listopadu a vychází na jaře, dospívajíce do zimy, načež se do sklepů či

jam ukládají. Semeno záhodno promíchatí před výsevem s částí písku, neboť se v chuchvaly slepuje. Z karotek prosluly Pařížská, Nantesská, Londýnská a Carentanská. Tyto vážou se pro trh do otýpek s natí, kdežto druhy zimní, jako Brunšvická, Hamburgská a St. Valerie, vážou se do oteplí natí zbavené.

PETRŽEL (*Petroselinum sativum*.) Kořenové druhy sejí se v listopadu, jarní výsev je jako u mrkve, jen na pozemcích tuze vlhkých k odporučení. Na jaře — v květnu — se záhony vyplejí; jiné péče není, jako mrkev, tak i petržel vyžaduje před rokem kompostem hnojenou půdu v teplé poloze. Mezi petržel seje se současně špenát, který se záhy na jaře vyřezává. Petržel natová, od níž je zvláště druh s kadeřavým listem oblíben, seje se klykoliv, ježto rychle roste; aby zůstala vždy svěží, dlužno ji zalévati — na zimu ukládá se jako mrkev ve sklepech do hrůbků.

PASTINÁK (*Pastinaca sativa*), je jen místy rozšířen, seje se jako petržel na podzim do rýh a dospívá v červenci a srpnu a vytrvá pod širým nebem do jara.

ČEKANKA (*Cichorium intybus*), seje se do rýh v dubnu, protahá se, aby bylo pro každou rostlinu 6 čtver. palců plochy.

ŠTĚRBÁK (*Cichorium endivia*) pěstuje se tímž způsobem a spočívá celý rozdíl jedině v tom, že ze toho kořen nepotřebuje, takže bílená nat, již ve sklepech po celou zimu skytá.

KRKOŠKA či **KRABILICE** (*Chaerophyllum bulbosum*) seje se v září nebo v únoru, pokud možno do polostínu a to dosti řídko rozhozem. Sklizeň nastává v červnu. Ukládají se do suchého písku, aby déle vydržely.

RAPONTIKA (*Campanula rhapsodium*) seje se do rýh na podzim nebo na jaře. Uložené kořeny poskytují salát.

HADIMORD či **ČERNOKOŘEN** (*Scorzonela hispanica*) seje se v srpnu, žádá hluboko zpracovanou půdu a ne čerstvého pohnojení. Sklizeň nastává na podzim. Pro semeno sází se kořeny poznovu.

SEVLÁK CUKROVÝ (*Sium sisarum*) pěstuje se tímž způsobem jako hadimord.

MÍŘÍK či **CELER** hlíznatý či kořenový (*Apium graveolens*) seje se v únoru a březnu na teplé pařeniště, klíč zvolna a drží se vlhce. Rostliny se jednou přepíchují, načež se na 8 palců od sebe na dobře vyhnojené a zpracované záhony vysazují. Hojně se zalévá a v létě se hrůbkuje. Dobývá se na podzim a ukládá se do sklepů nebo jam. Na semeno sází se bulvy na jaře. Pro trh se otýpky dělají po 6 kusech, později jednotlivě.

MÍŘÍK ŘAPÍKOVÝ (*Apium graveolens petiolaris*) pěstuje se podobně jako kořenový, jenž se sází řídkěji, aby se mohly udělati větší hrůbky. Sklizeň začíná v podzimu, načež se rostliny kolmo do sklepa zakládají.

TURÍN (*Brassica Napus rapifera*) seje se ku konci dubna do rýh, načež se rostlinky protahují na 12 palců. Může se též přesazovati. Snese pohnojení tekutou mrvou a hodně uroste.

VODNICE (*Brassica Rapa rapifera*) seje se od května do srpna do rýh na 6 palců vzdálenosti. Protrhání a hrůbkování je celá práce. Pozdní setba zakládá se do sklepa.

KOLNÍK pěstuje se jako vodnice.

ŘEPA ČERVENÁ či **SALÁTOVÁ** seje se v dubnu do rýh, načež se na 12 palců protahuje. Miluje hlubokou kyprou půdu starého pohnojení. Hlízy ukládají se do sklepa. Dobývá se před podzimními mrazy.

ČISTEC HLÍZNATÝ (*Stachys tuberifera*). Drobné hlízky kladou se na jaře do rýh jako brambory a později se hrůbkují. Sklizeň nastává v časném podzimu.

ŠTAVEL JEDLÝ (*Oxalis esculenta*) pěstuje se jako čistec, jenže se drží řady na menší vzdálenost. Hlízky vybírají se na podzim a ukládají v suchu.

KŘEN (*Armoracia rusticana*) pěstuje se ze slabých kořenů, které se na jaře do dobře zpracované kypré půdy šikmo kladou. Sklizeň nastává v druhém roce. Ku dořešení zvláště pěkných kořenů dlužno rostlinu v létě obnažiti a všechny postranní kořínky, vyjma spodní, odstraniti a pak znovu přihnouti.

ŘETKEV (*Raphanus sativus vulgaris*) již dlužno rozeznávatí letní, podzimní a zimní, seje se od května do července do rýh. Ač potřebují kyprou půdu, nesnesou čerstvé mrvy, za to vyžadují v létě zalévání. Zimní druhy ukládají se do sklepa. Na semeno sází se hlízy na jaře.

ŘETKVIČKA (*Raphanus sativus radícula*) seje se od nejčasnějšího jara, z prvu do pařeniště mezi jinou zeleninou, později ven buď jako mezisádkba nebo sama u sobě. Dospívá průměrně ve 4 týdnech. V létě vyžaduje chladnější polohy, aby nevybílala a nevyšeptala. Semeno dospívá v téměř roce.

SALÁT HLÁVKOVÝ (*Lactuca sativa*) seje se od února do září v období asi 14 dnů, sází se na dobře zpracované záhony, potažmo do pařeniště. Zalévání je nutností. Pro ranný výsev doporučují se drobnější, ale pevnější druhy jako tvrdohlávek a kamenáček, pro léto pak druhy hnědé neb skvrnité, neboť tak záhy nevybílají. Salát zimní jest pouhá odrůda tohoto, seje se v srpnu a září, a vysazuje se do hlubších rýh, kdež zůstane volně až do jara, kdy rychle narůstá. Semenače této skupiny dospívají ještě v téměř roce.

SALÁT ŘÍMSKÝ nebo **VÁZANÝ** seje se v červnu, když pak rozsázené rostliny vytvořily uzavřené srdéčko, svazují se okolní listy, aby toto zůstalo křehčí.

POLNÍČEK či **KOZLÍČEK** (*Valeriana olitoria*) seje se v srpnu neb září. Sklizeň nastává časně na jaře, jakmile několik listů narostlo.

ŘEŘICHA POTOČNÍ (*Nasturtium officinale*) pěstuje se ve vodních příkopech. Nejlépe jest osázeti úno mladými rostlinami, před tím v truhlíčkách ze semene vypěstovanými. Sadbu nutno každoročně dobře pohnojiti a po 3 až 4 letech obnoviti. K obnově slouží hlavičky rostlin k výměně určených.

ŘEŘICHA ZAHRADNÍ (*Cardamine amara*) seje se od jara do podzimu do rýh každých 14 dní, ježto jen zcela mladá sadba je k potřebě.

KATRÁN (*Crambe maritima*) seje se na jaře do rýh na 20 palců vzdálených, aby se mohla zhrůbkovati a na zimu hnojem přikrýti. Sklizeň bílené nati nastává v časném jaře.

ŘEŘICHA KAPUCÍNSKÁ (*Tropaeolum majus*) seje se na jaře na výslunné místo a dle okolností se buď ponechává plaziti nebo po něčem pnouti. Užívá se listů, poupat a nedospělých plodů.

PAMPELIŠKA či **SMETANKA** (*Taraxacum officinale*) seje se v srpnu. Sklizeň nastává časně na jaře. Záhodno rostliny na zimu slámou potřásti, aby naf zbělela.

PAŽITKA či **ŠNITLÍK** (*Allium schoenoprasum*) množí se dělením trsu — kdykoliv. Líbuje si v těžší, chladnější půdě, vyžaduje každý třetí rok přeložení. K rychlení sázejí se trays v bezmrazné místnosti od podzimu uložené, v zimě na teplé pařeniště.

POR (*Allium porum*) seje se od dubna do srpna — kdykoliv, buď do pařeniště neb na venek. Rostliny se později jednotlivě rozsazují. Na zimu se může vyzvednouti a ve sklepe neb v jámě uložití. Venku omrzá naf. Pro trh dělají se otýpky po 15 i více kusech.

CIBULE (*Allium cepa*) pěstuje se buď jako jednoletá ze semene nebo jako dvouletá ze sazeček, v předchozím roce ze semene vypěstovaných. K sázení seje se semeno hodně časně do pařeniště; načež se na venek rozsazuje, nebo se přímo na záhony seje a toliko protahuje. Na sazečku seje se semeno v dubnu na venek dosti hustě a rostliny zůstanou netknuty, až naf uschne; vybrané ukládají se do sucha. Po jaru sází se cibulíčky na 5 palců na záhony, načež dospívají v červenci, aby se po oschnutí na zimu uložily. Časná cibule jde na trh a nati v otýpkách po 6 kusech.

ŠALOTKA či **šlejech** (*Allium ascalonium*) pak perlůvka a cibule zemáková pěstují se tak jako cibule ze sazeček z roku předchozího, jen že tyto docílí se odlámaním menších cibulek od složené cibule.

ČESNEK (*Allium sativum*) množí se buď oddělky kořenové cibule nebo z cibulek na květním stvolu se vyvinuvších. Obě sází se na podzim na 6 palců od sebe do dobré půdy písčité. Sklizeň nastává v přístím červenci po odumření nati.

CHŘEST (*Asparagus officinalis*) žádá hlubokou, lehkou a hodně výživnou půdu, teplé, výslunné a spíše suché stanoviště. Záhony regulují se na 16 až 24 palců a hojně se kompostem pohnojí. Nejlépe jest sázeti dvou- neb tříleté rostliny s neporušenými kořeny na 28 až 32 palců od sebe, do hloubky 10 palců. Sklizeň počíná po dvou letech, načež se každoročně povrch pohnojí. Chřestovna trvá nejdéle 15 let. Sazenice pěstují se ze semene. K urychlení obkládají se záhony teplým hnojem.

RAJSKÁ JABLÍČKA (*Lycopersicon esculentum*) sejí se v dubnu do pařeniště nebo do hrnků, později se přepichují, načež se v polovici května vysazují na záhony na vzdálenost 2 až 36 palců, případně ku stěně; přivázání ke kolům a občasná zalití jest nutností. Aby plody spíše zrály, zkracují se letorosty a listy se odřezují. Plody trhají se, když počínají žloutnouti, rozloží se na výsluní a přikryjí mokřím šatem, aby dříve zčervenaly. Nejoblíbenější jsou druhy s plodem sladkým.

ŠPENÁT (*Spinacia oleracea*) seje se nejčastěji v srpnu a září, aby byl pro trh na jaře, jinak se seje od března v období tří týdnů.

ŠPENÁT NOVOZELANDSKÝ (*Tetragonia expansa*) seje se od května — kdykoliv, jak možno řídko, neboť se hojně rozrůdá. Semeno dlužno 2 dny močiti. Teplá poloha a hojně zalévání nutné. Trhají se toliko listy.

LEBEDA (*Atriplex hortensis*) seje se na jaře do řad do teplé polohy. Trhají se listy.

MERLIK (*Chenopodium Quinoa*) pěstuje se tímže způsobem jako lebeda.

CVIKLA (mangold, *Beta cicla*) seje se do řad jako řepa, užívá se listů a řepíků.

ŠTOVÍK (*Rumex acetosa*) seje se na podzim neb na jaře, lépe však je sázeti oddělky starších pěstovaných trsů, což děje se nejlépe v srpnu a září.

KOSMATEC či **LEDNAČKA** (*Mesembrianthemum cristalinum*) seje se v dubnu do hrnečků do pařeniště, pak se přepichuje a posléze jednotlivě se rozsazuje. Hodně kyprou a písčitou půdu a výsluní.

REVEŇ či **REBARBORA** (*Rheum officinale*) množí se sáním na jaře, rostliny sází se na 1 metr od sebe do dobře zpracované, hluboké půdy. Květy dlužno potlačiti. Vytrvá více roků.

OKURKY (*Cucumis sativus*) pěstují se buď v pařeništi nebo ve svobodě. Jádra kladou se od ledna do truhlíčku, přepichují se, až se jednotlivě rozsazují; když pak více listů vytvořily, tu se zaštipují a hrůbkují. Pod okno pařeniště sází se asi 6 rostlin. Na venek sází se do hrůbků na 1 až 1½ stě, vzdálených. Teplá poloha a živná, kyprá půda je podmínkou zdatu, rovněž i hojně zalévání.

MELOUNY (*Cucumis melo*) pěstují se výhradně v pařeništích, tímže způsobem jako okurky, jen že se neustále výchony za pátým listem zaštipují.

TYKVE (*Cucurbita pepo*) pěstují se ve svobodě na odrech nebo na stěnách. Jádra kladou se do hrnků v březnu, načež se vysadí. Výslunné, teplé stanoviště, hojnost mrvy a vláhy přispívají ku vzrůstu a zrání plodů.

HRÁCH (*Pisum sativum*) seje se buď na podzim a lehce se kryje, nebo se seje až v březnu. Nemiluje čerstvého pohnojení, půdu spíše sušší a volnou prostoru. Dle potřeby dlužno sadbu každé tři týdny obnoviti. Rozeznává se hrách luskový, cukrový či dužnatý, a hrách zrnový či k loupání.

FAZOLE či **LEDVINKY** (*Phaseolus vulgaris*). Rozeznáváme šplhavé či tyčkové a nízké neb kopcové. První kladou se po pěti kol tyčky, jež se zapichají asi na 24 palců od sebe. Kopcové kladou se do rýh, jež se zakládají na 20 palců od sebe. Teplá poloha a dostatek vláhy napomáhá vzrůstu. Klazení semen může započítati od dubna postupně až do června.

BOBY (*Vicia faba*), jsou u nás málo pěstovány; semena kladou se do rýh na 20 palců vzdálených v březnu. Sklízí a upotřebují se polodospělé boby.

ARTIČOKY (*Cynara scolymus*), množí se odmladky a semeny. Sází se na 24 palců od sebe do hluboké, hodně živné půdy na teplé místo. Semena sejí se na jaře; dělení provádí se v časném podzimu. Stejně pěstují se i kardy (*Cynara cardunculus*).

PAPRIKA (*Capsicum annuum*), seje se v dubnu na teplo, rostlinky se přepichují až se v květnu vysadí. Co nejteplejší poloha a hodně kyprá půda jsou podílníkem vzrůstu.

KUKURICE (*Zea mais*), seje se k květnu do rýh na dobře zpracované a vyhnojené záhony v teplé poloze, později se hrůbkuje. Trhají se polovyvinuté klasy.

BAZALKA (*Ocimum basilicum*), seje se na jaře do pařeniště — případně i později, načež se jednotlivě rozesezuje na teplé stanoviště. Suší se v době květu.

MARJÁNKA (*Origanum majorana*), seje se na jaře do pařeniště, načež v chomáčkách se rozsazuje. Trhá se než odkvete.

SATORYJE (*Satureia hortensis*), vysévá se přímo na venek mezi jinou sadbu. Druh víceletý (*Satureia montana*), vytrvá řadu let a množí se semeny a dělením. Sklízí se v době květu.

ŠALVĚJ (*Salvia officinalis*), je víceletá, množí se semeny; setí na jaře. Miluje suchou, výslunnou polohu.

ISOP (*Hysopus officinalis*), chová se jako šalvěj, jest však ještě méně choulostivý.

LEVANDULE (*Lavandula vera*), je mnoholetá; množení semeny; daří se nejlépe v suché výslunné půdě. V stínu a ve vlhku vymrzá.

MELISA (*Melissa officinalis*), množí se semeny a je mnoholetá, daří se všude.

MÁTA (*-Mentha*), rozmnožuje se kořenovými šlahouny. Všecky druhy milují kyprou půdu a polostín.

KOZALEC či **ESDRAGON** (*Artemisia dracuncululus*), je mnoholetý a množí se kořenovými výhony.

KOPR (*Anethum graveolens*), seje se rozhozem mezi některou jinou zeleninu od jara do leta.

FENYKL (*Foeniculum capillaceum*), je dvouletý, seje se na jaře a druhý rok jde do květu. Miluje polostín a vláhu.

ANÝZ (*Pimpinella anisum*) pěstuje se tak jako fenykl.

KMÍN (*Carum carvi*), je rovněž dvouletý, v letě setý, přichází v druhém roce do květu. Libuje si ve stínu a ve vlhké půdě.

BRUTNÁK (*Borago officinalis*), seje se od dubna do června do řad na výslunné místo.

ANDĚLKA či **ANGELIKA** (*Angelica officinalis*), seje se na jaře do pařeniště, později se sází na dobře zpracované záhony na vzdálenost 20 palců. Vlhčí půda jí nejlépe svědčí. Druhým rokem jde do květu, načež hyne. Sklizeň je v druhém roce, kořen na jaře a stvolý, dokud se květy nerozvinou.

OMAN (*Inula helenium*), je perena; seje se kdykoli, později se rozsází na vzdálenost 20 palců. Pro potřebu kuchyně je nejlepší kořen v druhém neb třetím roce, než rostlina kvete. Libuje si v teplé poloze.

TŘEBULE či **KERBLÍK** (*Cerfolium sativum*), seje se jako petržel.

PORTULAK či **ŠRUCHA** (*Portulaca oleracea*), seje se v květnu do humosní země. Sklizeň dá se v sušší, teplejší poloze do zimy.

HORČICE (*Sinapis arvensis a alba*), seje se na jaře do řad na 10 palců vzdálenosti. Sklízí se jako řepka zcela dozralá.

DYMIÁN (*Thymus hortensis*), je mnoholetý, množí se semenem a dělením. Sítí lze kdykoli; rostliny sází se na vzdálenost 8 až 10 palců nejlépe na obruby, v tomto případě i hustěji. Libuje si v sušší, teplé poloze na slunci. Sklízí se v době květu.

PRO DOMÁCNOST.

PĚSTOVÁNÍ RŮŽÍ S KOŘENEM. — Kdo má ranné pařístě, může si snadno růže vypěstovati. Uprostřed neb ku konci května opustí první výsevek, sestávající ze salátu, řetkvičky nebo z květin zcela bezpečně pařístě, načež vyhážíme z něho starou hlínu a nasypeme tam prosátou měl rašelinnou. Na ní dáme asi na silný prst písku říčního, nesmí to být ale písek žlutý, chovající železo; ten jest k tomu účeli nepotřebným. Řízky růží musí pocházeti z tvrdého vyzralého dřeva, tedy nikoliv které venku přezimovaly, tyto mají teprve mnohem později dřevo dobře vyzralé. Řez učiníme ostrým nožem šikmo a nesmíme do seříznuté plochy udělati zářez, jak je to u mnohých jiných rostlin zvykem. Řízek z růže musí míti 2 až 3 oka. Některé zbytečné listy se odstraní a řízek pevně zatlačíme do písku. Na to řízky vlažnou vodou se pokropí, okno přiklopíme a zastíníme jej, ale nicméně nesmí být v pařísti tma, poněvadž ve tmě řízky hnilí a plísně se rozmáhají. Mnozí zahradníci skla oken vápnem natírají a tím sluneční paprsky dusí. Ale zkušenost učí, že paprsky sluneční od obilného skla se odrážejí a tím jest v pařísti zima. Růže potřebují ale, aby vyhnaly kořinky teplo, stínu a vlhko. Proto jest nejjednodušší a nejlacinější opatření, naklásti na okna trávu, listí nebo větve. Na noc chrání se pařístě před ochlazením slaměnými rohožemi. Řízky rostou tímto způsobem podivuhodně rychle. Když něco málo vyhnaly, zjednáme slunci poznenáhlu přístup, samozřejmě se pak okna něco nazvednou, aby nebylo pod nimi příliš horko. Teprve když se růže řádně zakořenily, vsadí se dají se zpět do pařístě a po několik dní se zastíňují. Přesazené růže se trochu zalijí — a nyní počneme růže otužovati. Ochrannou přikrývku, již dříve jsme odstranili, jakmile se zakořenily, ale nyní můžeme i na noc okna nadzvednouti a kol polehne úplně je odstraníme. Při správném tomto ošetřování kvetou růže, které v květnu jako řízky vsazeny byly do pařístě již v listopadu nebo prosinci. Ve sklepě nemůžeme tyto mladé růže přezimovati, daří se jim nejlépe v pokoji o teplotě 5 až 10 stupňů C. bez oken dvojitých. Na jaře vysadíme je bez brnce na záhon a v podzim můžeme je dáti opět do hrnců a tu možno je ve sklepě přezimovati. Později, když jsou růže 3 až 4 roky staré, mohou být venku i v zimě, tu přikryjí se listím a chovjím. K tomuto způsobu pěstění hodí se nejlépe la Franche a Malmaison, těžejí Gloire de Dijon, nicméně s láskou a vytrvalostí rostou všechny a více radostí způsobí než růže koupené.

PRAVOST MEDU vyzkoušíme následujícím způsobem: Zahřejeme v lahvičce dvě lžice medu asi s třikrát tak velkým množstvím líhu a směs dobře protřepeme. Po nějaké chvíli usadí se z falšovaného medu bělavá sraženina, kdežto med z květin se úplně rozpustí, aniž by nějakého zbytku zanechal. Barva medu jest nejen na druhu květin, z nichž pochází závislá, ale i na jich stanovisku. Med z bílého jetele a s agátu je skoro úplně bílý, med lipový jest žlutavě zelený, med z chrpy je zelenavý, med řepkový jest bílý se slabým nálechem do žluta, med z ligrosu (vičenec) jest zlatožlutý, fenýklový jest zahnědlý a konečně med z vřesu (brasy) jaký sbírají včely poblíže a v lesích jest hnědý až tmavohnědý.

K ČEMU JEST SŮL PROSPĚŠNA? — Sůl rozpuštěná v líhu, kořalce nebo trestí salmiakové odstraňuje mastné skvrny. Nádoby skleněné nebo hlíněné, silně rozpálené, ochladí se ihned vnořením jich do roztoku slané vody. K čišění mosazných předmětů hodí se výborně sůl, octem navlhčená. Černé sukno praním ve slané vodě své barvy nepozbude. Slaměné rohožky a košíkářské zboží vůbec vyhlídí zase jako nové, vycídíme-li je kartáčem, ve slané vodě namoženým. Skvrny po inkoustu zníží ukamžitě, potřeme-li je několikráte stávkou citronovou, v níž je trochu soli rozpuštěno. Kořecce nabudou svěžích barev, nospeme-li je před metením vlhkou solí, anebo třeme-li je po vyprášení hadry, navlhčenými ve slané vodě. Že sůl jest výtečným a nejjednodušším konzervujícím prostředkem másla, masa, atd., netřeba připomínati.

Vychovatelství.

ZÁKAZ.

“Kdybych celý den mluvila od rána do večera, tak mne ty zpropadené děti neposlechnou,” stěžuje si často matka mužů, který právě od zaměstnání svého povolání domů se vrací a ženou bývá požádán, aby energicky zakročil proti zbojujícím. Ten však potřebuje jen vstoupiti a již jeho přítomnost nebo přísný pohled dostačí, aby zjednan byl klid a pořádek. V čem pak to asi vězí? Všeho moc škodí, proto také stále přisněžení matčino, mnoho řečí, kterých na ně vynakládá, mine se účinkem, neboť stane se dětem všedním, že si ho ani nevšímají a stanou se úplně otupělými pro její zákazy. Umění vychovatelské nespočívá především v zákazu, neboť čím méně jsme nuceni zakazovati, tím lépe se daří vychovávání. Hlavní věc jest, aby se zákazu šetřilo. K tomu se má přihlížeti již u malého děcka, které umí jedva žvatlati.

Illas matčino dává dítěti již zřetelně na srozuměnou, co matka míní a ono zcela dobře rozeznává její řeč ton vládný nebo vážný a káravý. Kárání nesmí však nikdy býti dlouhé, nýbrž krátké a různé, jinak mnohými slovy se oslabuje. Zeela zbytečno, ano i zcela škodlivě jest pak připojovati k němu nějaké výklady, proč to neb ono dítě nesmí, ježto děti nemají dosud náhledu a úsudku o tom a vážnost rozmluvy tím jen trpí. Dítě má býti o láskyplné péči matčino tak přesvědčeno, že co ona řekne, má mu býti svatým a toho nedocílíme stálým láskáním a mazlením s dětmi, nýbrž tou pravou láskou mateřskou, která jest si vědoma důležitosti vychovatelského úkolu matčino a nečiní si z dětí svých loutky ku hraní.

DESATERO PŘIKÁZÁNÍ PRO MATKU.

1. Opatřiz své dítě světlem a vzduchem, klídem a čistotou, pravdou, prostotou a veselou myslí; takto pořídiz pevnou hráz okolo těla a duše jeho.
2. Malé děti mají náchyllost státi se velkými tyrany. Měj se na pozoru, aby takový tvým domem nevládl.
3. Pomni svých dětských radostí a slz; tak porozumiz svého dítěte žalu i veselí.
4. Připrav svým dětem slunečným jasem ozářené mládí; to bude pro ně stálou posilou na dráze života.
5. Moudrá matka povolí, dříve než to dítě zpozoruje. Stojí-li však vůle rodičů proti vůli dítěte, musí prvnější zvítěziti.
6. Nezatajuj a nezakrývej, abys dítěte šetřila, oteč skutečnou křivdu svého dítěte.
7. Chraň se hroziti přísnějším trestem, než jakým bys v nejhorším případě měla úmysl trestati.
8. Stále nabádej a vod, co nejdříve nuf.
9. Čti v dorůstajících dětech samostatnou osobnost.
10. Blaho tvého dítěte budiž tobě nad ohled ku společenským povinnostem.

DESATERO PŘIKÁZÁNÍ PRO HOSPODYŇKY.

1. Měj své oči všude, ale chraň se malichernosti.
2. Zachovej klidnou mysl též při nemilých domácích událostech a čič rozdí mezi nehodou a neštěstím.
3. Nekupuj nic zbytečného, ale kupuj vždy to nejlepší.
4. Šetři času a peněz ale též svých sil.
5. Pečuj o to, aby stroj tvé domácnosti šel klidným chodem.
6. Vidiz-li hromady práce před sebou, pomysli, že každý nový den přinási také nové síly.
7. Uvaž, jak přetěžko jest sloužiti a buď svým služebným dobrotivou paní.
8. Udělnj rozkazy srozumitelným a určitým způsobem.
9. Společenské obcování budiž v domě tvém občerstvujícím vánkem, ale nikoliv vichrem, který vše přivádí v něm do víru.
10. Pokračuj s dobou a nepohrdej novými vynálezy k ulehčení v domácnosti, čříve nežli jsi jich zkusila.

DESATERO PŘIKÁZÁNÍ PRO MANŽELKU.

1. Miluj svého muže více než sebe samu a všechny povinnosti stanou se ti snadnými.
2. Nepopřej nepravdě nejmenšího místa při vašem krbu, a dopustila-li jsi se nějakého poklesku, vyzpovídej se z něho ihned bez zakrývání svému muži.
3. Nebuď svému muži ani paní ani otrokyní, ani loutkou ani metlou, nýbrž věrnou a veselou družkou v radosti i žalosti.
4. Buď váhavou ku zlobě a ochotnou ku amfru.
5. Dávej na jevo porozumění pro povolání mužovo a měj zájem též pro jeho libůstky.
6. Nebudiž žárliva na přátele svého muže, nýbrž snaž se, abys též od nich za dobrého druhu považována byla.
7. Měj vždy pokdy pro svého muže, nech raději práce, než bys mu odřekla svou společnost nebo svůj průvod.
8. Daruje-li ti muž něco, projev svou radost nad tím, a byť jsi s volbou jeho nebyla spokojena, těš se z dobrého úmyslu.
9. Nenechávej svého muže čekat. V několika málo okamžicích čekání vyroste celý strom mrzuté nálady.
10. Stroj se pečlivě i při největší jednoduchosti a dbej pořádku a údobnosti v celé své domácnosti.

Vzpomínky životopisné k našim podobiznám.

MIKOLÁŠ ALEŠ. (K vyobrazení na stránce 137.) — Svěrázný český malíř Mikoláš Aleš dovršil dne 18. listopadu 1902 padesátý rok svého velice plodného života. Přinášíme jeho podobiznu našemu čtenářstvu, aby mělo příležitost seznati tvář malíře, nad níž dosud nikdo v originelním illustrování písní, pořekadel a jiných českých motivů nevynikl.

ANTONÍN SEIDL. (K vyobrazení na str. 139.) — Dne 18. prosince 1902 zemřel ve věku 61 let dlouholetý redaktor "Národních Listů" a oblíbený spisovatel Antonín Seidl. Po celé Praze byl znám a s nevšední činností se věnoval svému povolání. Dříve než se obrátil k žurnalistice, byl učitelem v Berouně a pak bankovním úředníkem. Jsa velmi dobrým znatelem ruštiny, sepaal i ruskou mluvnici.

PROF. DR. FRANT. JOS. STUDNIČKA. (K vyobrazení na str. 141.) — Matematikem světové slávy se těšícím byl prof. Dr. Frant. Jos. Studnička, který zemřel v Praze dne 21. února 1903 ve věku 67 let. Vědu českou stihla úmrtím jeho těžká rána. Jeho činnost jako profesora na české universitě v Praze a jako odborného spisovatele byla řetězem neustálé práce, kteráž jméno jeho postavila na úroveň jménům učenců světových. Uznání jeho práce vrcholilo v nesčetných čestných členstvích učených společností českých i cizozemských a v řádech udělených jemu panovníky pro zásluhy na poli vědeckém dobyté. Byl rodem svým dítětem českého venkova, — zrozen byl r. 1836 v Janově u Soběslavi.

JIRÍ BITTNER. (K vyobrazení na str. 143.) — Řada ztrát, jež stihly v poslední době české dramatické umění, byla doplněna úmrtím Jiřího Bittnera. Z trudných uměleckých počátků u kočujících divadelních společností vypracoval se Bittner tak, že byl povolán na proslulé divadlo vévody Sasko-meiningenského, odkudž odešel do zlatého domu nad Vltavou. Národnímu divadlu zůstal pak věren až do své smrti. Narozen byl roku 1846 v Milavěch u Domažlic, dosáhl tedy 57 let věku svého.

PROF. DR. JOSEF STUPECKÝ. (K vyobrazení na str. 145.) — Dne 11. listopadu 1848 narodil se v Praze z nezámožných rodičů Josef Stupecký, který po studiích s mnohým strádáním spojených dosáhl hodnosti doktora práv a pokračoval ve studiích na zahraničních universitách. Roku 1877 habilitoval se na universitě pražské pro odbor rakouského práva občanského a práva horního. Neunavným studiem svým vynikl tak, že dnes je počtán mezi nejlepší učence české v oboru právních věd.

JOSEF HOLEČEK. (K vyobrazení na str. 147.) — Nadšený hlasatel svobody ujařmených balkánských národů, znatel jejich poměrů, jazyka i života na slovo vzatý, je Josef Holeček. Narodil se 27. února 1853 ve Stožicích u Vodňan a po skončení studií byl jako vychovatel povolán do hlavního města Chorvatska Záhřebu. Tam nalezl první popud k pozdějším svým dílům, tam poprvé poznal směr svého života. Vrátil se do Čech, věnoval se žurnalistice, ale vedle toho byl neustále literárně pilným. Výsledkem jeho práce je celá řada děl ze života jihoslovanského, jež svědčí o jeho znalosti balkánských národů, jakou se nikdo jiný nemohl pochlubit. Leč ani domácí půda nezůstala jím nepovšimnuta. Nejnovější jeho dílo "Naši", svědčí jak daleko pronikla jeho znalost lid český, jeho zvyky, konání i myšlení.

MORIČ STAN. ANGER, (K vyobrazení na str. 149.) — kapelník Národního divadla v Praze a vynikající hudební skladatel, narodil se v Sušici dne 12. března 1844. Jako posluchač techniky chopil se houslí a vstupením do orchestru prozatímního divadla v Praze v roce 1862 rozhodl o své budoucí dráze životní. Pavlem Švandou ze Semčic byl roku 1868 povolán za kapelníka k jeho divadelní společnosti do Plzně. Jeho kapelnické schopnosti byly znenáhla tak uznávány, že dostávalo se mu stále lepších a lepších engagementů, až konečně mu v roce 1881 jako kapelníku štyrsko-hradeckého divadla nabídnuto bylo kapelnické místo v Národním divadle, kdež až dosud zdárně působí.

GUSTAVE CHARPENTIER. (K vyobrazení na str. 151.) — Hudební skladatel francouzský, který prvý po Wagnerovi byl s to rozbouriti vlny hudebního světa svojí operou "Louisou", jež rázem své hudby pochybuje zcela jinými směry, než bylo až dosud obvyklého. Divadla velkoměst Berlína a Vídně chopila se po Paříži jeho díla a provedením jeho zajistila mu jméno světového skladatele. Také Národní divadlo v Praze předvedlo tuto operu svému obecenstvu a skladatel, jenž představení byl osobně přítomen, neskrblil svojí chválou nad výborným provedením.

JUDr. KAREL TOMÍČEK. (K vyobrazení na str. 153.) — Dne 15. dubna 1903 skonal v Sedlčanech JUDr. Karel Tomíček, bývalý advokát a soudruh Dra. F. L. Riegro. Narodil se 11. února 1817 v Poniklé u Vysokého nad Jizerou. Byl horlivě činným po boku Havlíčkově a byl zvolen za poslance do sněmu českého. Od r. 1892 nevykonával již advokátní praxe a věnoval se pouze spisování pamětí z dob národního probuzení.

VELA NINGRINOVA (K vyobrazení na str. 155.) srbská tragická meškala loni jako host Národního divadla v Praze. Její výkony byly kritikou oceňovány velmi uznale a skytaly pěkné porovnání s výkony domácích umělců.

MARIE DOSTALOVA. (K vyobrazení na str. 157.) — V nejkrásnějším věku 24 let byla smrtí povolána s tohoto světa nadějná česká malířka Marie Dostalova. Ironie osudu zahrála si s touto umělkyní jako s mnohými jinými, připravivši jí smrt v době, kdy kritika počala o pracích jejích mluvit s uznáním.

EMANUEL K. LIŠKA. (K vyobrazení na str. 159.) slavný český malíř, narodil se r. 1852 v Míkulovicích na Moravě. Mládí jeho bylo velice krušné, leč pevná vůle Liškova překonala počátky jeho umělecké dráhy, jež zvláště v Mnichově doháněly ho k výrobkům skoro řemeslným. Však záhy počalo si nadání jeho raziti rychle cestu a v nedlouhob době stál Liška v řadách nejlepších výtvarných umělců českých. Jeho obrazy jsou výtvoři věčně trvalé ceny. Nit života jeho přefata byla dne 18. ledna 1903 v nejlepšímu mužném věku.

PROF. Dr. KAREL MAYDL. (K vyobrazení na str. 161.) — Nelostná smrt kosí v řadách našich nejlepších nemilosrdně dále. Nejznamenitější český chirurg professor dr. Karel Maydl, zemřel na svém letním sídle v Dobřichovicích dne 8. srpna 1903. Zemřel pravý dobrodinec trpělivého lidstva. Narodil se 10. března 1853 v Rokytnici u Vysokého n. J. Gymnasium studoval v Jičíně a v Praze povýšen byl r. 1876 na doktora lékařství. Po zemřelém prof. Dru. Weissovi byl r. 1891 povolán za profesora chirurgie na lékařskou fakultu do Prahy, když byl před tím při vídeňské universitě působil jako mimořádný profesor. Velikých, nesmrtelných zásluh si získal o pozvednutí a rozkvět chirurgie v Čechách. O něm možno říci, že byl české universitě tím, čím byl vídeňské Čech — prof. Albert.

PROF. DR. JAN HERZER. (K vyobrazení na str. 163.) — Prof. dr. Jan Herzer zemřel v Praze dne 14. dubna 1903 v 53. roce věku. S ním odešel pilný pracovník v oboru jazyků románských nanejvýš francouzsky.

JAN ZEYER. (K vyobrazení na str. 165.) — Architekt Jan Zeyer byl prvním českým architektem a stavitelem, který při stavbách měšťanských domů v Praze uchýlil se od panujícího slohu a každé budově jím postavené vtiskl zvláštní ráz. Všechny Zeyerem stavěné domy lze na první pohled poznati dle této manýry. Úmrtím jeho (6. května 1903) ztrácí pražské stavebnictví vynikající sílu.

JOSEF RICHARD ROZKOŠNÝ. (K vyobrazení ku stránce 167) věhlasný český hudební skladatel přičinil k dlouhé řadě svých hudebních skladeb opět jeden výtvar. Jest to pohádková opera „Šumavská víla“. Zasloužilý hudební skladatel náš zajisté ještě obohatí českou hudbu mnohými cennými díly.

JOSEF SLAVÍK. (K vyobrazení na str. 169.) — V bývalém berounském kraji ve vesničce Jiničích spatřil dne 26. března 1806 denní světlo hořík, jenž byl staven na stejný stupeň s Paganinim. Josef Slavík vzbudil záhy pozornost hr. Harracha, který jej na své útraty poslal do pražské konservatoře. Po skončení studií na konservatoři dostalo se mu příležitosti hráti před samotným mistrem houslí Paganinim. Jemuž v úžasu nad Slavíkovou hrou vyklouzla slova: „Vy jste ďábel, svět se třese, jak hraje.“ Po umělecké cestě do Paříže, byl Slavík přijat do dvorní kapely vídeňské, v jejíž stejnojmenné obrázku vidíme. Tehdejší kritika jej rovnala s částečně též vyvyšovala nad Paganiniho. Leč krutý osud rázem ukončil nadějný život jeho. Nastydnuv, onemocněl chřipkou a nejsa dosud uzdraven, podnikl cestu do Pešti, kdež v r. 1833 následkům své nemoci podlehl.

BOŽA UMÍROV český baritonista. (K vyobrazení na str. 174.) — Jedním z nejznamenitějších hostí-krajanů, již minulého roku mezi Čechy americké zavítali, byl slavný zpěvák, Boža Umírov; směle možno jej postaviti mezi nejlepší české umělce, a on jest to, jenž v cizině pro jméno české nejvíce učinil. Byl prvním z českých umělců, jemuž připadla čest koncertovati samostatně před presidentem Spojených Států, p. Rooseveltem ve Washingtonu, a zpráva o jeho koncertě v Bílém Domě dne 13. února 1903, jež vyplnil výhradně českými písněmi, rozléta se veškerými českými listy a byla s povděkem přijata, kde jakým krajanem. Za svého posledního pobytu v Americe koncertoval Umírov též v českých osadách v New Yorku, Chicagu, St. Louisu, Omaze, Wilberu, Cedar Rapids, Clevelandu, a j., jmenovitě v Chicagu, jak na anglickém podiu hudební síně Studebaker tak na českých podiích slavil triumfy. Zvláštností jeho zpěvu jest nevyrovnatelná jemnost a vřelost přednesu, sladkost hlasu a vložení citu. Tím okouzluje. Boža Umírov narodil se v Mělníce v Čechách. Rodné jeho jméno jest Bohumír Népomucký. Prvního hudebního vzdělání nabyl od slavného skladatele Zlenka Fibicha. Na to vstoupil do varhanické školy známého fidele Skuberského, však všechna jeho láska nesla se ke zpěvu. Pod učitelem A. Vyskočilem, kapelníkem Národního divadla vzdělával se v tomto oboru a vymknuv se osudu, jenž ukováti jej chtěl u řemesla otcovského, uzenářství, odešel do Italie, kde po tři léta se vzdělával výhradně ve zpěvu. Další jeho školou byla Paříž, kde však již vystupoval co hotový umělec, a byl v nejvyšší společnosti aristokratické velice hledaným ku privátním koncertům. V Paříži seznámil se s nejslavnějšími umělci doby a stal se solistou proslulého filharmonického orchestru Colonna. Rovněž velkých úspěchů dodělal se v Anglii, kde byl přijímán i u královské rodiny a všude co velký umělec ctěn. Triumfální umělecká cesta po Americe dovršila řadu jeho úspěchů. Zpívá česky, slovensky, francouzsky, anglicky, německy a italsky. Mluví plynně těmi všemi řečmi.

SOUDEČ FRANTIŠEK KVAPIL. (K vyobrazení na str. 179.) Mezi krajaney, jenž získal si v kruzích amerických takovou vážnost, že povýšen byl až na čestné místo okresního soudce, byl pan František Kvapil, jenž zemřel ku konci května 1903 v Algona, Wis., kde jako soudce, právník a obchodník působil. Naroden byl v Zálezově v Čechách roku 1839 (četl tedy v době své smrti 64 roky) a s rodiči přijel do Ameriky roku 1855. Otec jeho usadil se nejdříve v Milwaukece, později však přesídlil se do Racina, kde záhy skončil a na 17letém synu Františkovi závisely svoji výživou nejen matka, ale i dvě sestry. Mladý Kvapil pracoval nejdříve v závodě kamenickém.

ale když povolání to zdraví jeho nesloužilo, vyučil se doutníkářství, načež zavedl si samostatný obchod, který se zdarem vedl až do roku 1862, kdy bouře občanské války i jeho vyvolala do pole. Byv těžce raněn v bitvě u Chancellorsville, Va., (dne 3. května 1863), musil odebrati se do Washingtonu k léčení a poranění jeho bylo tak vážné, že se polního záření nesúčastnil, zůstav v záloze až do roku 1865, kdy byl čestně propuštěn. Po válce odebral se do okresu Kewanee, kde v místě zvaném Alaska vstoupil do obchodní firmy Hitchcock, Mašek a Kvapil a později vedl s úspěchem obchod se smíšeným zbožím. Roku 1892, po smrti soudce Rooneyho, jmenoval guvernér Peck p. Kvapila okresním soudcem a rok na to byl zvolen na totéž místo velkou většinou. Pan Kvapil hlásil se v prvních letech svého působení ku straně republikánské, ale památná volební kampaň Grant-Greeley učinila i z něho demokrata, jako z mnoha jiných našich vynikajících krajanů. Mimo úřad soudcovský zastával mnoho jiných úřadů a sloužil též jednu lhůtu jako mayor Ahnapec. Roku 1899 vyšel tamní kolejí právníčkou a věnoval též vedle obvodu svého pozornost záležitostem soudním. Zemaný pan Frant. Kvapil na vzdor tomu, že dobyl si takové přízně v kruzích amerických, zůstal až do posledního dechu upřímným českým národovcem a může tak mnohým našim krajanům, kteří v cizích kruzích svůj český původ rádi skrývají, sloužiti za příklad. Život zesnulého Kvapila jest novým dokladem k tomu, že češství v zemi této není nikomu na závalu, družil-li se k němu vlastností, jakými se honosí jmenovaný krajan. Čest budiž jeho památce!

Dr. FRANT. IŠKA. (Ku stránce 181.) — Svobodomyšlní Čechové američtí získali v Dru. Iškovi, jenž letos mezi námi se usadil, vítanou a velice platnou sílu pracovní. Jeho přednášky i články, jež ve Svornosti a Amerikánu byly dosud uveřejněny, těšily se neobyčejné pozornosti a vyvolaly nejživější zájem. Iška píše i mluví úplně lidově, dovede způsobem lebec pochopitelným probírat i nejspletitější "tajemství víry", koření své výklady zdravým humorem, kterému neodolá ani zarytá duše věřící, byť by jinak sebe větší posvátnou hrůzou naplněna byla před "odpadlíkem", "Jidášem", jak kněží Išku nazývají. Běh života Dra. Išky jest značně pohnutý, čmž Iška právě získal jak svou značnou znalost života, tak i nad jiné bohaté vědomosti. Narodil se roku 1863 ve Velešíně u Budějovic. Studoval 8 let gymnasium a 2 leta bohosloví v Budějovicích, načež dokončil ještě dvouletým studiem přípravy na kněze v Lítoměřicích. Zastával úřad kněžský po 7 let v tak zv. uzavřeném území, totiž znančeném území v Čechách. Při tom bylo mu spáseti od německých štváčů mnohé pronásledování pro jeho upřímné vlastenecké smýšlení a od církevních hodnostářů příkoží pro jeho neskrývanou pokřakovost a lidovost. Roku 1893 vzdal se úřadu kněžského, vystoupil úředně z církve římsko-katolické. Neobhajej nejlákavějších slibů biskupa, oddal se studiu práv ve Vídni a dosáhl hodnosti doktora práv. Na vyzvání švýcarského staro-katolického biskupa, Dra. Herzoga, odebral se do Bernu, kde studoval staro-katolickou i protestantskou teologii a složil předepsané zkoušky ku doktorátu theologie. V Bernu stal se vikářem a nabízena mu docentura na staro-katolické fakultě. Dr. Iška vrátil se však r. 1899 do Čech a počal v Praze svou protírímskou činnost vydáváním polemických spisů a časopisů, jakož i pořádáním přednášek. Svým působením pohnul značnější počet krajanů k vystoupení z církve římsko-katolické a zorganizoval je nejprve v svobodnou českou obec. Když však policie rušila násilně schůze obce té jako nezákonné, v státě neuznané církve, prohlásil Iška obec za staro-katolickou. (Staro-katolictví je v Rakousku státem dovoleno). Tato Pražská obec vzrostla ku veliké zlosti římské hierarchie na půl druhého tisíce členů. Na podzim r. 1902 přišel Iška do Ameriky v úmyslu vymaniti krajanů z církve římské a zorganizovati je podobně jako v Praze. Když však poznal naši svobodomyšlnost, přibhuil k ní a vrátil se již jen do Čech, aby tam postaral se o další existenci své obce, kterou považuje za veliký pokrok v tamních poměrech. V květnu vrátil se do Ameriky a usadil se v Chicagu k stálému pobytu. Úmysl jeho jest působiti literárně a především jako svobodomyšlný řečník mezi americkými krajanů. Řečník již na několika místech; vřade a největším úspěchem. Vzhledem k tomu, že Dr. Iška je skromným ve svých nárocích a že jsa pevného zdraví neštítí se ani nejobtížnější cesty, skýtá se našim svobodomyšlným krajanům vhodná příležitost, povolati jej mezi sebe i tam kde početně nejsou příliš silni a pokřátí i duševně, sebe posíliti vyslechutím chvilného řečníka tohoto. Dr. Iška bydlí v Chicagu, 1268 Millard ave. a dorozumí

se jistě rád s každým, kdo by mu stran přednášek dopsal. Podotýkáme ještě, že Dr. Iška napsal již v době svého zdejšího pobytu obšírnější rukověť pro rodiče o svobodomyšlné výchově dítek a menší brožurku o "svatém Janu Nepomuckém". Oba spisy vyšly a mohou objednány býti v tiskárně Ang. Geringera, 150 W. 12th St., Chicago.

MINISTR PRESIDENT M. COMBES.—(K vyobrazení na str. 183.) — M. Combes, předseda francouzského ministerstva, byl po čas svého úřadování osobou od katolíků nejnemáviděnější. Řím a s ním veškeré jiné církve neměly až doposud nepřítelů tak rozhodného, neohroženého a mocného. M. Combes byl nejradikálnějším pokrokářem, jaký kdy ve které zemi na křeslo ministr-presidentsské dosedl. Jsa zároveň ministrem vnitra a kultu, měl v rukou moc, jež rozhodně jest rozsáhlejší, nežli moc samotného presidenta republiky. Ministr-president Combes nastoupil svůj úřad dne 7. června 1902, a spravoval jej ku spokojenosti převážně většiny francouzského obyvatelstva a ku blahu své vlasti. Charakteristickou značkou jeho neohroženosti v boji proti církvi jest jeho pokus, zrušiti poutnické místo Lourdy, vzíti fanatickým katolíkům i tuto jejich nejdražší modlu. Tah tento byl nesmírně odvážlivým, než aby se hned zdařil, však posloužil přece protivníkům klerikalismu velice.

JAROSLAV KOCIÁN. (K vyobrazení na str. 185.) — Jaroslav Kocián narodil se dne 22. února roku 1884 v Ústí nad Orlicí, kde jeho otec jest učitelem. Prokázal neobyčejné vlohy a vnímavosti hudební hned v nejtútlejším věku, a tu počal otec tlétiho Jaroslávka cvičiti hře na housle, dle not, v čemž velmi rychle pokračoval. V té době převzal další jeho vedení ve cvičeních hudebních otěvů důvěrný přítel JUC. Zábrodský. Jaroslav, šletý, vedle četných etud přednášel obtížně umělecké skladby. Při výroční slavnosti hudební jednoty Cecilské v Ústí nad Orlicí roku 1892 unesl svou hrou shromáždění k takovému nadšení, že zmíněná jednota jmenovala půl 10. roku starého Jaroslava svým členem. S takovou předpravou vstoupil 13letý Jaroslav po dokončení školy měšťanské v roce 1896 na pražskou konservatoř, kde stal se žákem proslulého učitele houslové hry, prof. Ševčíka, absolvovav tuto místo obvyklých 6 let, za 5 let v roce 1901. Kocián vystoupil z konservatoře jako dokonalý, pravý umělec, posvěcený k cílům nejvyšším. Je velikým houslistou, ale i na půdě skladatelské kyne mu velká budoucnost. Od 12. února do 6. března meškal Jaroslav Kocián již v cizině, na francouzské Riviéře, kde pořádal koncerty v Monte Carlu a Nizze s úspěchy sensationální. Pobyt Kociánův na Riviéře otevřel českému umění cestu do nejvyšších a nejvybranějších společenských kruhů. Počátkem května roku 1902 odebral se do Anglie, kde nejvyššími kruhy byl k uměleckým festivalům pozván. Každé jeho vystoupení bylo jásavým, umášejičím triumfem. Z Anglie vrátil se koncem července, když byl před tím přijal vyzvání amerického impresaria na uměleckou tournée do Ameriky. Úspěchy jeho z poslední sezony jsou všem čtenářům v živé paměti, koncertoval v New Yorku, Chicagu, Clevelandu, a všech velkých amerických městech, zavítal do dálné Kalifornie, kde dosáhla jeho sláva vrcholu; roku 1904 má zavítati s paní Maturcovou na výstavu v St. Louisu. Kociána po Americe provázal rovněž mladistvý virtuos na klavír, p. František Špindler, umělec neobyčejných schopností, vyraouá delikátní hry a znamenitý skladatel.

VOJTĚCH FRANČÍK, českosaustralský virtuos. (K vyobrazení na str. 187.) — Pan Vojtěch Frančík jest rodák z Krutěnic u Nalžovských Hor na Klatovsku, syn vesnického lenkčře. Až do 20. roku žil doma jako pasák na vsi, naučil se — aby mu na pastvě čas ušel — trochu na trubku a málo na housle, ale přece tolik, že ho na vojné dali k hudbě. Tam objeven jeho talent a vypořel tak, že po třech vojenských letech mohl přijati místo v kapele barona Starcka. Strávil u ní delší dobu při studiu tak pilném, že ve Vídni se mohl pak dát angažovat k divadelnímu orchestru. Potom byl primistou v Ziehrerově rumunské dvorní kapele a když bylo vypsáno místo koncertního mistra pro kapelu světové výstavy v Melbourne, dal mu již Helmsberger předcst mezi 40 žadateli. V Australii měl pak vážený krajan — (skvělý doklad toho, co lze vykonati vlastní silou) — takové úspěchy, že záhy povolán za učitele hudby při koleji sv. Josefa v Sydney. Odtamtud po desetiletém působení na státní úřady vyzván na studia do Evropy. Znaje dobře česky, německy, anglicky, francouzsky, vlásky a maďarsky, studoval pan Frančík v Paříži, ve Vídni, v Praze, v Lipsku i jinde — a podrobil se při konservatořích těchto posledních dvou měst přísným zkouškám. Do toho času snadná perioda největší a nejslavnější činnosti virtuosovy.

Po několika letém působení v Sydney udělal si opět výlet do staré vlasti. A tam se mu konečně po dlouhém odloučení tak zalíbilo, že si umínil vrátiti se do Austrálie jenom proto, aby tam zpeněžil svůj nemovitý majetek, vrátil se do vlasti, a tam klidně ze zahospodařeného jmění žil. Pan Francík rozloučil se s Australií krátkou uměleckou poutí a nastoupil cestu do vlasti—opácným směrem, tak že nešli se do Čech navrátil, vykonal úplnou cestu kolem světa. Na své cestě ze San Franciska do New Yorku zastavil se v Chicagu, kde dle jeho sestry, p. Filipové a u níž se mýlil několik dní zdržeti. Však v Chicagu mezi krajaný se Francíkovi tak zalíbilo, že tu zůstal p'ných sedm neděl a když se s námi loučil, vyslovil naději, že se opět spatříme, že se opět do Ameriky, a to na delší dobu, podívá.

RŮŽENA MATUROVÁ, primadona Národního divadla v Praze. (K vyobrazení na str. 189.) — Paní Růžena Maturová, vynikající dramatická pěvkyně česká, jež byla v červnu hostem Ameriky, jest jednou z nejvýznačnějších osobností české scény. Paní Maturová narodila se roku 1870 v Praze a je vdovčou chotí spisovatele a dramaturga královského dvorního divadla v Mannheimu, Ludvíka Schreineru. Záhy studovala u Fr. Pivody, kapelníka Ed. Štolce a pěvecké vzdělání dovršila konečně u paní Lewe-Destinové. Zamítnuvši nabídku říditelstva něm. zemského divadla v Praze, vystoupila jako primadona roku 1889 v Teplici. Za rok byla již ve svazku dvorního divadla manheimského a překvapila místní umělecký svět všestranností umělovcem, jako pěvkyně dramatická, lyrická i soubrettní. V srpnu 1892 vystoupila v Národním divadle v Praze jako Santuzza v opeře "Sedlák kavalír" (Cavaleria Rusticana) a jest od té doby jeho přední okrasou. V sedmi letech činnosti paní Maturové při Národním divadle — roku 1892-99 — dostoupil počet její vystoupení čísla přes 460. Roku 1898 pozvána skladatelem p. Salvayrem, vystoupila paní Maturová v Paříži a roku 1899 pobostinsky ve Varšavě, slavie tam zvláště jako "Halka" řadu nejskvělejších úspěchů. Vynikající umělkyni tuto požádal loni Česko-Dělnický Pěvecký sbor v Chicagu o spolupůinkování při koncertu v Auditoriu ve prospěch umoření dluhu na budově školní vězňovcích. Paní Maturová žádosti sboru laskavě vyhověla a občerstvo naše mělo příležitost poslechnouti ji v koncertu onom, jenž konal se v Auditoriu v pátek, dne 26. června. První koncert na americké půdě jí pořádán v Novém Yorku v Národní budově v sobotu dne 20. června 1903, a mimo to koncertovala i v jiných větších českých osadách, kde vlády se jí vřelého přivítání dostalo.

Louisianská výstava r. 1904 v St. Louisu, Mo.

Její význam, účel, rozsáhlost, položení a stručný popis.

Před jedním stem a jedním rokem nemělo Soustátí, v němž žijeme, ještě ani třetinu té rozlohy, jakou má dnes. Jménem Spojené Státy vyznačovalo se pouze území na východ od řeky Mississippi a na sever od hranic španělské Floridy a od území Louisiany. Louisianou byl zván kraj nesmírné rozlohy, rozkládající se od toku řeky Mississippi až ku Skalistým Horám. Louisiana patřila střídavě Španělům a Francouzům, však byla velice řídko osazena a stát, který tuto kolonii v držení měl, si jí nevážil mnoho. Roku 1803 náležela Louisiana Francii. V té době vyslaly Spojené Státy, v jejichž čele stál prezident Jefferson, vyslance ku dvoru Napoleonovu, aby vyjednávali o kus území, na němž by mohly Spojené Státy mít nějaký obchodní přístav a pak o svobodnou plavbu po veletoku Mississippi. Vyslancové tito se jmenovali Livingston a Monroe. Když přijeli do Francie, viděli, že Napoleon nalézá se v peněžní tísní — potřeboval stále peněz na vedení války — a že jest Louisiana, nenesoucí doposud užitku, který by stál za řeč. Francii spíše břemenem, nežli državou: Livingston poznal ihned, jaký nesmírný prospěch by kynul Spojeným Státům, kdyby mohly toto území získati. Dotaz jeho na francouzskou vládu uvítán příznivě, a po nedlouhém vyjednávání nabídnul se Napoleon, jemuž také záleželo na tom, aby se Louisiana nikdy do moci Angličanů nedostala, že by území to Spojeným Státům prodal, a to za 60 millionů franků. Livingston,

znaje ohromné výhody jeho vlasti z této nabídky kynoucí, přijal ji, anž by byl z domova býval splnomocněn. Ujednal smlouvu, a poslal dotyčné listiny domů. V Americe způsobilo jednání jeho překvapení, a nesetkalo se se souhlasem všeobecným; však většina lidu Soustátí byla pro to, aby se území rozšířilo, jmenuvité může-li se to státi s tak malými obětmi, a smlouva přijata prezidentem Jeffersonem, jenž z počátku byl též proti této rozpinavé politice, a dne 17. října listiny prezidentem podepsány.

Tím způsobem rozepnuly se r. 1803 Spojené Státy do více než dvojnásobné rozlohy. Před tím měly rozlohu necelých 900.000 čtverečních mil. Oblast od Francouzů koupená obnášela téměř 1.200.000 čtverečních mil, a z ní povstaly následující státy a území: Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas, Iowa, Nebraska, obě Dakoty, Minnesota západně od řeky Mississippi, celý Kansas už na jiho-západní jeho cíp, Indiánské území a části Colorado, Wyomingu a Montany, kteréž leží na východ hřebenů Skalistých Hor. Za území to celé bylo zapláceno 60.000.000 franků, čili as \$15.000.000.

Obyvatelů v území tom nikdo se ani dost málo netázal, zdali svolují neb ne ku provedení změny té u vlády. Byli přivtěleni bez okolků pod naši vládu bez svého přivolení. Smlouva měla na mále, že by byla padla. Napoleon už počal želeťi toho, že se Louisiany tak lacino zbavil a byl by rád ještě zvrátil, co bylo vykonáno, avšak nedošlo k tomu. Pravilo se už tehdy, že koupě tato jest po vyjednání neodvratnosti Soustátí tou nejdůležitější smlouvou, jakou Soustátí podniklo a pozdější doba ukázala, že jest to skutečně takové.

Nově získané státy rychle rozkvétaly pod novou vládou, a každý ví, jaký mají dnes pro naši novou vlast význam ty nesmírné oblasti mezi veletokem Mississippi a Skalistými Horami, a mezi hranicemi Canady a zálivem Mexickým, jež možno pro jejich úrodnost nazvati spížírnou zemčkoule.

Nedohledné lány vzdělané půdy, zdárné osady, kvetoucí města, obchodující železnice, čilý průmysl, vše to najdeme dnes na tom kusu americké půdy, jenž získán před sto lety od Napoleona za babku.

Na památku smlouvy, jež přivtělila tuto oblast ku Spojeným Státům, uspořádána jest sto roků později světová výstava v St. Louisu, jakémsi středisku Louisiany. Ten jest význam světové výstavy, o které chceme tuto pojednati.

Poněvadž však nemohlo vše býti připraveno v plné velkoleposti v čas, aby se výstava mohla konati v r. 1903, odložena do roku 1904, a bude se tedy konati ve sto a prvé výročí přivtělení Louisiany. Slavnostní věnování výstavních budov jejich účelům konalo se ale již minulého dubna, a ku skvělé té slavnosti dostavil se také prezident Roosevelt s velkým počtem spolkových úředních hojnostářů všech odborů, bývalý prezident Cleveland, mnoho guvernérů státních a veliký počet spolkového i státního vojska, ba i válečná spolková loď příplula po Mississippi nahoru ze zálivu mexického do St. Louisu.

Ku výstavě zvoleno město St. Louis, poněvadž jest nejdůležitějším městem v celém onom území. St. Louis leží na západním břehu veletoku Mississippi, nedaleko stoku jeho s Missourí. Jest zrovna na poloviční cestě z New Yorku do San Franciska a od zálivu Mexického k Velkým Jezerům. Obyvatelstva jeho čítá se přes 600.000 hlav, a dle počtu jeho řadí se St. Louis na čtvrté místo v řadě veleměst ve Spojených Státech. Rozlohy má 62½ čtverečních mil. 8000 továren usadilo se v tomto městě a učinilo z něj čtvrté největší průmyslové město na světě. Čtyřiařadecet drah ústí do St. Louisu.

Dá se tedy všim právem očekávati, že výstava v takovém místě bude něčím velkolepým. A skutečně, ačkoliv se tvrdí, že by bylo nemožno předstihnouti poslední Chicažskou výstavu, co se nádhery, úpravy a krásy týče, přece se dá tvrditi dle rozsáhlosti příprav a povolení peněz na rozličných stranách, že bude světová výstava v St. Louisu ještě značně větší, zajímavější a poučnější, nežli byla světová výstava v Chicagu v 1893. Nejenom americké státy budou dokonaleji zastoupeny, ale i zahraniční země rozmanitě připravují větší zastoupení, nežli kdy bylo provedeno na dosavadních výstavách. Státy americké Unie povolily na výstavu v Chicagu úhrnem \$5.000.000, kdežto na St.-Louiskou jest povoleno kolem \$8.000.000.

Pořadatelé výstavy v St. Louisu mají tu výhodu, že měli do počátku hojně peněz pohotově. St. Louis a občané jeho zajistili \$10.000.000; k tomu přidal konzres-

Soustátí dalších \$6,500,000; jednotlivé státy Soustátí povolily celkem \$7,000,000, nepočítaje v to povolení cizích mocností. Je tedy po ruce správců výstavy kolem \$30,000,000, z nichž mohou čerpati všechny potřebné výlohy. — Když se to vše sečte a přidá se k tomu, co jednotliví vystavovatelé do výstavek svých vloží, bude obnášeti cena výstavy a jejího majetku všeho do \$50,000,000.

Výstaviště je umístěno v lesnatém parku o 1200 akrech, z nichž bude 280 akrů pod střechu přivedeno v budovách rozličných. Jediná rolnická budova bude pokrývatí 23 akry, což jest asi tolik, jako pokrývaly všechny výstavní budovy v Bufalu. — Některé hlavnější budovy ostatní budou jen o málo menší.

Jak jednotlivé státy, tak různé odbory se předstihují, aby se co nejdůstojněji reprezentovaly před světem, jenž se na výstavu do St. Louisu pohrme. Budova vlády Spojených Států bude státi as půl milionu dollarů. Spolková výstavní budova pak bude postavena za obnos \$848,000. Palác Umění se počítá téměř na \$1,000,000; Palác Elektřiny na \$400,000. Textilní průmysl vynaloží na svůj palác \$300,000, Budova Svobodných Umění \$460,000. Tovární průmysl pokryje svou budovou, na niž vynaloží \$850,000, čtrnáct akrů půdy. Různé jiné průmysly zaberou též čtrnáct akrů a postaví budov v ceně \$600,000. Strojnickví vystavovatelé se bude na rozloze 12 akrů a dalo na svůj palác též \$600,000. Na patnácti jiných akrech stojí palác **Jopravních prostředků**, na nějž vynaloženo \$700,000. Rolnictví pokryje dvacet akrů; náklad na paláce \$800,000. Hornictví a hutnictví dalo na budovu \$500,000. Mohli bychom vypočítávati ještě dlouhou řadu údajů a čísel, znázorňujících, jak velkolepou bude St.-Louisská výstava. Mezi paláci vystaveny budou četné fontány, vodotrysky, záhony a letohrádky; sta skupin krásných soch umělecké ceny dodávati bude nádhery čistým alejím. Překrásné osvětlení pořizeno bude pro večery, a všechny budovy ozářeny budou statisíci elektrických světél. Závody vzduchoplavců budou jednou z nejzajímavějších částí výstavy. Vnitřní elektrická dráha dopravovati bude návštěvníky rychle a místa na místo po celém výstavišti. Vůbec nebude vymečháno ničebo, co by mohlo této světové slavnosti na lesku a velkoleposti přidati.

Nejpřitažlivějšími odděleními budou ovšem výstavy cizích zemí, a jmenovitě zámořských exotických krajín. Pro ostrovy Filipíny ku př. jest povoleno \$750,000 a asi tisíc domorodců bude na výstavě přítomno, tak že každý návštěvník bude moci viděti, jak vypadají, jak se doma chovají, co a jak pracují. Také část Manily bude postavena, a všechny ostrovní plodiny zde budou pěstovány, všechny domácí průmysly znázorněny.

Cizí vlády budou mít několik velmi zajímavých zvláštních budov na výstavě. Německo bude v lesnaté části Forest parku na návrší Marionburg, proslavený zámek na Rýnu; Francie postaví zámek Trianon; Belgicko zbuduje palác z oceli a mramoru, v němž znázorní průmysly své země; Britanie znápodobní Orangerii, nejskvostnější to budovu při Kensingtonském paláci královském, v němž se navodila královna Viktorie.

Z domácích států poskytne každý to nejzajímavější, co má. Tak ku př. postaví Louisiana starobylou budovu Cabildo, v níž byla vyjednána a podepsána smlouva postupu Louisiany Francií Soustátí 30. dubna 1803. Mississippi postaví Beauvoir, domov Jeffersona Davise. Virgínie postaví nápodobení rotundy university virgínské, již nakreslil dle římského pavtheonu sám Tomáš Jefferson, jenž byl autorem a dovedným stavitelem po celý svůj život. Mimo to bude nápodobeno mnoha jiných památných budov, jako Stirling Castle, domek Roberta Burnse v Ayrshire, chatrě gen. Granta v Old Orchard blíže St. Louisu, kde žil před válkou; srub, v němž byl Abraham Lincoln narozen v okresu Larue, Ky., atd.

Zábavná část výstavy, již v Chicagu říkali "midway plaisance", bude se zvátí v St. Louisu "down the pike" (za mýtem), bude mítí některé zajímavosti z Chicaga a některé nové. G. Pangolo zase postaví ulice Kastry se všemi známými výstupy turecko-egyptskými; jiná společnost postaví tureckou vesnici, nápodobě částí Stambul, turecké to části Cařihradu, kde bude jídelna, kavárna, cukrářství, prodej rohoží a vyšívek tureckých i jiného zboží. Bude tu také mohamedánská mešita s minaretem a jinými tureckými ozdůbkami stavitelství domácího. Bude tu nápodobení části Sevilly, nejkrásnějšího města ve Španělsku se "dvorem lvů" z Alhambry, nejdokonalejšího to paláce zachovaného z umění maurského umění stavitelského, a bude se tu prodávati všeliké zboží španělské, mexické a cikánské, a zde budou španěl-

ské cikánky čísti každému "planety". Dále zde bude španělská tančírna, divadlo a jídelna.

Aby si mohli čtenáři kalendáře "Amerikána" učiniti úplný pojem o velkoleposti výstavy, přinášíme vyobrazení několika nejhlavnějších budov a paláců, jež budou výstavu zdobiti, a za skvělostný důkaz americké pokročilosti sloužiti.

BUDOVA VÝCHOVY (EDUCATION BUILDING).

Tento nádherný palác je stavěn v slohu korintském. Stojí na levo od hlavní laguny a zároveň s budovou elektřiny jedině má průčelí ku velkému nádrákům a vodopády a cestami k terase, věnčící vršek, na němž stojí budova umění. Ač není, co do rozlohy, tím největšíma, poloha jeho činí jej jednou z nejnápadnějších budov na tak zvaném hlavním ohradu výstavy. Budova má průčelí 525 stop na hlavní cestě výstavy. Hlavní vchody podobají se vítězným obloukům. V každém úhlu budovy jest pavilon, tvořící dodatečný vchod, a tyto spojeny jsou slonpovím monumentálních rozměrů. Hojnost stavebního sochařství dodává jinak poněkud přísně klasickému zevnějšku slavnostního rázu. Vnitřní dvůr shoduje se s povšechným rázem budov co do formy a slohu a je na způsob zahrady. Navrhuje se také, že by se této budovy, jejíž střecha je na rovině s terasou umělecké budovy, mohlo použiti za promenádu se zahradou na střeše a připojeným restaurantem. — Cena kontraktní za budovu vychování byla \$319,399.

BUDOVA DOPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ.

Palác tento vystaven jest na prostore 1300 při 525 stopách. Nalézá se nedaleko "mýta", totiž oně zábavně části výstavy. Stavitelem této budovy byl E. L. Masqueray. Obromně brány na stranách budovy dodávají jí zvláštní významnosti. Palác dopravních prostředků umístěn jest na rozloze 15 akrů. Průčelí jsou krásnou ukázkou franc. renaissance. Sloh má v sobě výstavní ráz a zároveň způsob stavby velkých nádraží, tak jak bývají v Evropě. Každé ze tří vjezdů, které se otev-

raji na západ a východ, jest 64 stop široký a 52 stop vysoký. Čtrnáctero železničních kolejí povede každou touto branou od jednoho konce budovy k druhému. Věže, které zdobí rohy paláce, mají výšku 150 stop. 16 sousedí, naznačujících všechny možné způsoby dopravy a vývin její, obklopujati bude palác. V budově té umístěno bude asi čtyři míle železničních tratí, mimo toho ale bude dosti místa pro dopravní prostředky, kolejnic nepotřebujících.

BUDOVA SVOBODNÝCH UMĚNÍ.

Budova svobodných umění načrtnuta byla proslulou stavitelskou firmou st. louissskou, Barnett, Hayes & Barnett. Ze všech velkých výstavních budov je nejbliže k ohraničením, které všínaviště od Forest Parku dělí. Budova svobodných umění stavěna jest od Kellermann Contracting Co, za cenu \$475 000. Ač přidržuje se převládajícího slivu na výstavě — renesance — zachovává přísně klassické rozměry. Dlouhé průčelí zvlášt ukazuje skvostný vchod, skoro čistě korinthský. Hlavní průčelí je 750 stop dlouhé a je zajímavé použitím středního pavilonu a dvou na koncích. Střední pavilon jest poněkud výše než spojující budovy. Každý z těch pavilonů na průčelní straně tvoří vkusný vchod. V hlavním průčelí jsou tři vchody a ve 525 stopových průčelích jsou dva vchody, po jednom v každém pavilonu na konci. Hlavní vchod je v podobě polokruhu s kruhovými sloupovadními. V lagrích budovy budou fresky nástěnné na pozadí starého zlata. Plán vyznačuje se dokonalou jednoduchostí svého uspořádání a praktičností svých rozměrů pro výstavky.

PALÁC STROJNICTVÍ.

Palác, v němž strojnictví vystavovatí bude svůj úžasný vývin, stojí asi půl milionu dollarů. Hlavní rozměry budovy jsou 525 stop při 1000 stopách. Umístěna jest v jiho-východním rohu výstavy. Stavitelové její byli Widman, Walsh & Bois-selier ze St. Louisu. Hlavní vchod do paláce nachází se na příční straně a utvořen jest ze tří bran, nad nimiž se tyčí věže. Severní strana má bránu o sedmi arká-

dách. Budova jest ku vystavování strojnictví výborně přizpůsobena a vzorně osvětlena. Zde vystaveny budou mimo množství jiných strojů ty nejmocnější hnací stroje, jaké kdy na které výstavě veřejnosti ukazovány byly. Na západní straně paláce jsou topírny a kotelny v nejpraktičtějším slohu. Budova postavena byla společností Smith & Eastman.

BUDOVA ROLNICTVÍ.

Tento palác stojí na návrší západně od Skinkerovy cesty a asi půl míle jižně od Paláce administrativního. Rozměry její budou 500 při 1600 stopách. Výzdoba její soustředěna bude v hlavních vchodech, jichž jest pět. Brány ty budou 52 stop široké a 74 stop vysoké. Cena této budovy, kontraktory Caldwellem a Drake-em vypočítána jest na \$529.940. V paláci tom vystaveny budou všechny předměty k rolnictví se vztahující. Veškerý plodiny této země, hospodářské stroje, ukázky chovu dobytka, modely farem z různých států a pod., což bude zajisté jmenovitě každého farmáře zajímati.

BUDOVA KRÁSNÝCH UMĚNÍ.

Palác krásných umění bude jedním z nejhlavnějších na výstavě. Jest jaksi v ústraní od ostatních velkých budov a tvoří celek sám pro sebe, a to z toho důvodu, že jest stavěn ze žlutých cihel, jež by s bílou barvou jiných paláců pěkně neharmonovaly. Okolí budovy umění jest lesnaté. Nejvýznačnější částí chrámu umění, v němž umístěno bude vše, co umění od nejstarších do nejnovějších dob ku potěšení člověka vytvořilo, bude ohromná síň festivalová, již zříme v průčelí obrázku. Budova bude 157 stop dlouhá a 94 stopy široká. Vynaloženo jest na ni téměř million dollarů, a hlavní její křídlo zachováno bude i po výstavě co museum krásných Umění.

PALÁC ZAHRADNICTVÍ.

Tento palác postaven jest 250 stop jižně od budovy Rolnictví. Zde umístěny budou nejkrásnější ukázky pěstování zahradních plodin, jak zelenářských, tak ovocnářských i ozdobných. Východní křídlo paláce bude skoro úplně ze skla. V tomto

křídle budou též ukázky všeho, co plodí cizí země, at tropické nebo jiné. Západní křídlo věnováno jest výstavě plodin. Tři strany tohoto křídla obkličeny jsou galerií, na níž umístěny budou restauranty, a to tak, že návštěvníci, sedíce u stolků s občerstvením, budou moci pozorovati vystavené věci. Střed věnován výstavě ovoce, a to jak našich krajů, tak ovoce cizího. Pavilon zahrádnictví rozkládá se na prostře 300 při 1000 stopách a postavení jeho vyžadovalo náklad \$200.000.

Z těchto několika ukázek může si čtenář učiniti pojem o velkoleposti příští výstavy, na níž zračiti se bude nesmírný pokrok, jaký tato naše nová vlast rok od roku činí. Návštěva výstavy jest věcí nejenom příjemnou, ale také pro každého nanejvýše užitečnou, a proto radíme všem, komu prostředky a okolnosti dovolují, aby příležitost tu neobmeškal, a našim čtenářům, kteří této rady uposlechnou, přejeme hojně zábavy a mnoho cenného pončení na louisianské výstavě.

Zavraždění královských manželů srbských.

Dne 11. června 1903 rozléta se světem zvěst, že v srbském královském paláci (konaku) v Bělehradě spáchána byla vzbouřeným důstojníkem vražda srbského krále Alexandra z rodu Obrenovičů a jeho manželky Dragy, rozvedené Mašinové. — Neuvěřitelná pověst byla záhy v plné míře potvrzena a s potvrzením docházely podrobnosti, jež byly s to, aby naplnily hnusem i protivníky posledního Obrenoviče. Zdálo se, jakoby zase jednou krvelačná bestie vášní, na dně duše lidské dřímající, se probudila, aby ukojila se výparů teplé krve, tryskající z prostřelených těl manželů, kterým v panovníčníní purpuru zahaleným, týmiž vrahy ještě den před tím holdováno bylo. O králi Alexandru Obrenoviči a manželce jeho Drage bylo psáno takřka neustále. Zdálo se v prvých dobách jeho samostatné vlády, že hodlá započíti jiný způsob života, nežli jaký vedl jeho otec, světoznámý prastopázník, král Milan. Leč záhy se ukázalo, že i v něm koluje krev Obrenovičů, chýlící se k zvrhlosti a jakémusi druhu despotismu, kolísajícímu stále mezi zlým a dobrým. Tak na př. řízný způsob, jakým dovedl se zhaviti poručníkování vládařů Belimarkoviče a soudruhů, jimž při hoštině chladně oznamil, že se ujímá vlády sám, mezi čímž se zděšeným a bezmocným vladařům v otevřených dveřích zjevily bodáky vojáků, získal mu sympatie nejen jeho vlastního národa, ale i každého přítele srbského lidu, tak dlouho pod vyděračstvím Milanovým úpíel. Mladý král rozkmořil se ovšem následkem toho se svým draho-cenným papínkem Milanem, ale ne na dlouho.

Starý lišák Milan dovedl použití slabých chvílí syna svého a přilichotiv se k němu, jako ex-král zaujal místo generalissima srbské armády a vyučil syna svého různému ošemetnictví a do velké míry i prestopášnictví. Alexander byl tak dobrým učedníkem, že když Milan kdys honil se v Babylonu nad Sekvanou za svými dobrodružstvími, pojal mladý král náhle k velikému údivu nejen svých poddaných, svého otce, ale i celého světa, bez dlouhých námluv a ceremonií za manželku krásnou Dragu Mašinovou, svoji maitressu od 15 let (a dříve i Milanovu), rozvedenou manželku vojenského inženýra Mašina, která mu namluvila, že má naději povíti dědice neb dědičku srbského trůnu. Sám, lišák, hodný jména Obrenoviče, upadl v tenata chytré záletnice, která svoji raffinovaností dovedla poloorientální povahu Alexandrovu pak ukováti v pouta, v nichž byl bezmocným jako moucha v pavučině. Nastala opět roztržka s Milanem, který za nedlouho po tom ve Vídni zemřel a mimo zemi srbskou, nákladem cizího panovníka, rakouského Františka Josefa, v klášteře krušedo'ském u Karlovce v Chorvatsku pohřben byl, aniž by na hrob jeho skanula slza synova. Druhý významný čin Alexandrův, totiž jeho sňatek, byl provázen různými již pocity v národě. Jásal-li srbský národ při prvním jeho rozmachu z plna srdce, při tomto sňatku jásal již pouze z přinucení. Naděje na dědice trůnu osvědčila se býti klamnou. — Když pak žena, dříve jen trpěná, za níž si kdo kdo jako na milostníci ukazoval, oděna již v háv královny, v náhle propuklé pýše srbskou Pompadourkou se státi chtěla a do

KRÁLOVNA DRAGA.

KRÁL ALEXANDER

řízení vládního zasahovala, propukala nebezpečná nevole ve všech vrstvách lidu a hlavně ve vojskě. Pobouřilaf důstojnictvo proti sobě různými skutky a hlavně pak snahou, aby válečná škola přeložena byla z Bělehradu do Šebace, jakož i aby jeden z její bratří prohlášen byl za následníka trůnu. Král Alexander byl za tím účelem opět zrušil ústavu za svého života již po několikáté. Změny ústavy prováděl Alexander právě tak dobře jako Milan a lebec, jakoby svůj oblek měnil. Než "všeho do času", tato slova měla nalézti splnění své i u mladého krále Srbů. Spiknutí zosnováno, chytře tajeno a propuklo náhle, jakoby praskla dynamitová bomba. Útok nějakého anarchisty na život královský by svět nebyl tak vzrušil; takový konec korunovaných hlav stal se v posledních dobách skoro všedním, ale vzbouření vojenské a zavraždění — budíž pravdě průhled dán — surově vlastně ubití krále důstojnictvem, živlem to tedy, na který monarchové dnes nejvíce spoléhají, to pokřídal svět za věc nemožnou, za věc, která byla ještě možnou při uskrcení cíře Pavla III. ruského, ale od té doby nikoliv. A přece se tak stalo. Spiklenci pojavše ve svůj střed i členy palácové stráže, vnikli dveřmi zrádně otevřenými do paláce v noci, kdy král s manželkou svojí v klidném spánku pohroužen byl, odřízli jej od ostatního světa strháním telefonických drátů a při svitu svící probíhali komnatami, násilně lámali těžké dveře a do všech koutů stříleli, hledajíce panovníka. Dvě osoby ze stráže královny, před ložnicí královských manželů proti spiklencům se postavivši, skoleny na místě a když konečně vypálili poslední dvěře zastřelili útočnicki panovníka svého a manželku jeho ustrašené a o smilování prosící. Žádné prosby nepomohly a v nejbližší době konaly revolyery.

své hrůzné dílo. Král smrtelně raněn ještě patřiti musí do zuřivých očí svých vrahů, kteří prý i choť jeho dříve pobavili. Ještě žijící těla pak vyhozena oknem do zahrady. Věru trne soudný čtenář, představí-li si jen slabě scénu tuto. Na třicet ran nalezeno na těle králově a všechny byly vypáleny lidmi, kteří přísahali zavražděnému věrnost a nyní tytéž ruce, jež dříve zvedali k přísazě, zvedli proti svému králi. Tak velice byla zakořeněna nenávisť proti Alexandru Obrenoviči, že zvěst o kralovraždě přijata byla obyvatelstvem Srbska poněkud klidně a vrahům sučinovnou

KRÁL PETR KARAĐORĐEVIĆ

za čin jejich poděkováno. Touže sušmornou pak povolán na uprázdňený a krví potřísněný trůn srbský Petr Karađorđević, vnuk Černého Jiřího, osvoboditele S. bšca ze jha tureckého, muž vysoce vzdělaný, neúhonných mravů, jenž žil po mnoho roků ve Švýcarsku v Luzernu a Ženevě, věnuje se studiu. Je asi 57 roků stár. Oženil se s dcerou černohorského knížete Mikuláše, Zorkou, sestrou královny italské, ale ta zemřela v roce 1890. Dva jeho synové slouží v ruském vojsku. Tam jsou pod vlivem carovny. Petr jest Rusku velice nakloněn a má se za to, že vláda jeho bude učiti se v politice ve prospěch ruského vlivu v Srbsku a na úkor vlivu Rakouska.

Ko-operace, hospodářský, obchodní a průmyslový system budoucnosti.

Pro kalendář Amerikán napsal R. R.

Myšlenka ko-operace, která ve Spojených Státech hlavně v kruzích rolnických počíná nabývat tak široké a úspěšné půdy, není nová. Prvotně vznikla v osmnáctém století a sice v roce 1777, kdy několik krejčí v Birminghamu v Anglii založilo první ko-operativní krejčovskou dílnu. Tento první ko-operativní podnik následkem nesvornosti členů se po několika letech rozpadnul a ko-operativní myšlenka probuzena byla v Anglii k novému životu teprve zase na počátku 19. století, kdy Robert Owen s velikou energií počal hlásati slovem i pérem zásady ko-operace. Jeho přičiněním založena byla v roce 1816 tak zvaná "Economical Society of Sheerness" (Hospodářská společnost v Sheerness), která existuje do dnes a myšlenka ko-operace po tomto úspěšném pokuse tak rychle se v Anglii šířila, že v roce 1830 existovalo tam již 250 různých ko-operativních společností, jež vlastnily okolo 400 obchodů a dílen. V roce 1844 založena tam byla nyní velice mocná a bohatá společnost v Rockdale, která uvedla do ko-operativního systemu novou zásadu. Členům z výtěžku vypláceny byly jisté pravidelné úroky a zbytek rozdělen byl mezi celoroční odkupníky společnosti a pouze 2½% bylo ponecháno jako rezervní fond pro šíření ko-operativní myšlenky a pro další agitaci.

Úspěch a vývin těchto anglických společností ko-operativních vzbudil pozornost i v jiných zemích a v nich počaly se zakládati různé ko-operativní podniky. Do Čech pronikla ko-operativní myšlenka v letech sedmdesátých a fedrovatelem jejím byl dr. Chleborád, jehož přičiněním založeno bylo v Praze i v jiných městech po českém venkově mnoho ko-operativních obchodů, jimž dr. Chleborád dal velice případné jméno "Úly", poněvadž obchody zakládaly se na vzájemném združení.

Bohužel však po nedlouhé době tyto z počátku úspěšné podniky se zhroutily následkem nepoctivého jednání ve vnitřní správě, členové "Úlů" přišli v nich o všechny těžce nastřádané své peníze a to zasadilo tak těžkou ránu ko-operativní myšlence v Čechách, že od té doby se tam nikdo neodvážil probuditi ji k novému životu.

V Anglii, která byla kolébkou ko-operativní myšlenky, se závody založené na združení šířily obrovskou měrou, zvláště v druhé polovici 19. století, čehož nejlepší doklad podávají tyto čísllice: Od roku 1861 do roku 1901 vzrostlo tam obyvatelstvo o 43%, výroba se zvětšila o 52%, mezinárodní obchod se rozmnožil o 130 procent, a ko-operativní obchod tam vzrostl o 5300 procent!

Jaké jsou to příčiny, které vedly k tomuto obrovskému vzrůstu?

1.) Ko-operace míní spojení na místo rozporu. Kupovač a prodáváč nestojí v ko-operaci proti sobě, neboť prodáváč jest agentem kupovače. Spotřebitelé vedou obchod ve svých vlastních obchodech a dílnách. V ko-operativní výrobě rozpor mezi kapitálem a prací mizí, neboť dělníci jsou zároveň podnikateli. Tak v ko-operaci sjednocení účinkuje harmonicky na obecné dobro.

2.) Ko-operace míní rozdělení bohatství, neboť výtěžek jest dělen mezi spotřebitele a pracovníky. V posledních čtyřiceti letech ko-operativní závody ve Velké Británii učinily za 5 tisíc milionů dolarů obchodu, který jim přinesl 565 milionů doll. výtěžku, jenž zůstal vesměs v rukou pracujícího lidu a neuvázl, jako se děje v soukromých závodech, v rukou kapitalistů. Rockdalekou společnost založilo v listopadu roku 1843 12 chudých tkalců se \$26.00 kapitálu a svůj první obchod malé toto sdružení otevřelo v dubnu roku 1844 s kapitálem \$150. Nyní tato společnost čítá již 12,000 členů a obchod této společnosti obnášel v roce 1901 přes \$1,400,000 a čistý výtěžek byl \$220,000.

3.) Ko-operace znamená rozdělení moci. Ona ničí průmyslovou svrchovanost jedince a soukromé monopoly. V ko-operaci všichni pracovníci jsou společníky závodu neb obchodu a mají právoplatný hlas při volbě správní rady.

4.) Ko-operace jest nejlepším rozlučováním palčivé trustovní otázky. Zlo trustovní vzrůstá ze soustřeďování se bohatství a spojené tím moci v rukou málo jedinců; ko-operace nejúčinněji zabránuje tomuto nebezpečí soustřeďování bohatství.

5.) Ko-operace, pakli jest důsledně a poctivě prováděna, zajišťuje rozkvět každému závodu a obchodu, poněvadž odběratelstvo jest združením zajištěno. Ona přispívá také k pravidlování spotřeby a výroby a až jednou se stane ko-operace obchodním, průmyslovým a hospodářským systémem světa, tu lidstvo nebude obrožováno krísemí, které za nynějšího systému se vždy v několika letech opakuje.

6.) Ko-operace zvyšuje zájem pracovníků ku práci a tím rozmnožuje výrobní jejich schopnost. Každému pracovníku, jako společníku závodu neb obchodu, záleží na jeho rozkvětu a on se ze všech svých sil přičiňuje o tento rozkvět.

7.) Ko-operace učí hospodárnosti. Poněvadž není konkurence, tu správa nevyžaduje velikých vydání. Dozorčí správa je levnější při ko-operativních závodech nežli při kapitalistických. Každý pracovník jsa zároveň společníkem, hájí svůj zájem v závodu tím, že nejen sám pilně pracuje, ale své spolupracovníky pobádá k pilnému a poctivému konání jejich povinností. Ko-operace zvyšuje mzdy dělnictva a zároveň účinkuje na duchovní povznesení jeho.

8.) Ko-operace povznáší člověka nad dollar a tím také povznáší celou naši civilizaci. V nejlepších ko-operativních závodech každý člen má pouze jeden hlas, byť by třeba vlastnil deset, neb více dílů. Tím způsobem v ko-operativních závodech vyvinuje se bratrství a rovnost.

Starý systém spočívá na nadvládě a vzájemných sporech mezi kapitálem a prací, nový systém spočívá na vzájemném združování a na bratrské shodě.

Uvedli jsme zde stručně ty nejdůležitější zásady ko-operace, které přivodily tak obrovský rozkvět myšlenky té v Anglii. Ko-operace i v jiných zemích zapustila své kořeny a zapouští je čím dále tím hlouběji.

Ačkoliv v průmyslové a obchodní ko-operaci Anglie daleko předstihuje všechny ostatní země, tu Spojené Státy pokud se týče ko-operativních úvěrních spolků, zaujímají přední místo, neboť čítají 5302 výpomocných spolků, jejich členstvo obnáší přes půldruhého milionu a v nichž jest uloženo 330 milionů dollarů. My také stojíme v popředí celého světa pokud se týče ko-operativního pojišťování, neboť máme 3800 takovýchto združení, jež čítají 8 milionů členů, kteří splatili v roce 1901 \$100,000,000 ložistného a výše pojištění dosáhla v onom roce 13 tisíc milionů dollarů. Co se týče průmyslové a obchodní ko-operace, ta dosud jest vyvinuta u nás měrou nepatrnou; počíná se však u nás v poslední době vyvíjeti velice rychle ko-operace rolnická a v tom ohledu Californie zaujímá přední místo. Leč i v jiných státech, jako v Minnesotě, Kansasu, Iowě a Nebrasce rolnická ko-operace nabývá úspěšné půdy a nebude to asi dlouho trvati, kdy všechno americké rolnictvo bude spojeno v ko-operativním systému na ochranu svých zájmů.

Ze 2500 ko-operativních združení v Anglii podalo jich 1604 správu o své činnosti v roce 1901 a z té vysvítá, že učinily za 400 milionů dollarů obchodu a výtěžek jejich obnášel 45 mil. dollarů. Největší a nejdůkladněji zorganizovaný ko-operativní obchod jest v Leeds, který čítá asi 50,000 členů a v dotčeném roce obchodní jeho obrat obnášel \$7,300,000 a výtěžek \$1,165,000. Obchod tento vyplatil svým odkupníkům 15 procent dividendy na všechno učiněné koupě. Některé ko-operativní společnosti platí dokonce až 20 a 25 procent, ale průměrně obnáší dividendy vrácené z kupního obnosu 11 procent. Škotská velko-obchodní společnost činí průměrně za 20 milionů dollarů obchodu do roka a anglická společnost londýnská za 80 milionů dollarů ročně. Londýnská ta společnost vyrábí boty, střešívce, sedla a postroje na koně, látky vlněné a bavlněné, šatstvo, spodní prádlo, flanely, šněrovačky, košile, hřebeny, kartáče, nábytek, nádobí, mýdlo, svíčky, máslo, mouku, chleba a pečivo, cukrovinky, čokoládu atd. Společnost tato importuje zboží z ciziny, které si nechává přivážeti odtamtud ve svých vlastních lodích, ona platí více nežli určené uniové mzdy svým zaměstnancům, pracovní doba je ustanovena pouze na osm hodin denně, ale společnost tato nedává svým zaměstnancům žádná procenta z výtěžku, kterýž jest rozdělen pouze mezi členy. Škotská velkoobchodní společnost však poskytuje jistý podíl na výtěžku všem svým zaměstnancům. Tato anglická společnost má také vlastní své bankovní oddělení, v němž byl v roce 1901 učiněn peněžní obrat obnášející 350 milionů dollarů.

Nejen ko-operace obchodní, ale i ko-operace souděnické jsou v Anglii značně vyvinuty a členstvo jejich se stále množí, jak statistika ukazuje.

Jedním z nejstarších a také největších souděnických závodů je továrna na obuv v Ketteringu, která v roce 1901 učinila za \$800,000 obchodu. V tomto ko-operativním

závodu pracuje se pouze 8 hodin denně, mzdy vyplácejí se tam uniové a k nim se připočítává pravidelně každého půl roku běžný výtěžek. Úplných 90 procent pracovníků zaměstnaných v tomto závodě náleží k řemeslným jednotám.

Mimo Anglie ko-operativní myšlenka zapustila své kořeny nejhluběji v Dánsku, ale zde pouze v kruzích rolnických a ohromný rozkvět dánského hospodářství byl přivoděn pouze ko-operativním systémem. V dánských rolnických ko-operativních máslárnách jest zpracováno každý rok více nežli čtyry pětiny mléka, které dodávají do nice této země a máslárny ty vyrábí za 35 milionů dollarů másla ročně. Ohromná většina tohoto másla, jakož i vajec, vyváží se z Dánska do Anglie, kde přiuáší svou jemnou chuť a vůni o 4 až 5 centů lepší cenu, nežli všechna jiná tam dovážená másla.

Kdežto v Dánsku tak zdárným způsobem se ujala ko-operace rolnická, tu ve Švýcarsku se opět rozvíje zduření obchodní. Největší ko-operativní obchod náležá ve v Baselu, a počet členů jeho obnáší 22,000. Obchod ten má 70 odboček, v nichž prodávány jsou pouze potraviny. V čele tohoto zduření stojí Dr. Hans Mueller, pionýr ko-operativní myšlenky ve Švýcarsku; a v krátké době zduření to docílilo značného úspěchu a má pojištěnou budoucnost. — Všichni zaměstnanci dostávají uniovou mzdu a vedle toho jisté procento na výtěžku. Společnost svým členům vyplácí 10 procent dividendy na jich koupě.

Italie v ko-operativním hnutí také nezůstává pozadu a v Milaně jeden z nejlepších a největších obchodů tohoto království jest vlastněn ko-operativním zduřením. V obchodě tom obnáší roční obrát \$1,250,000 a čistý výtěžek za minulý rok dostoupil na \$60,000. Mimo to má Milan zduření zedníků, jemuž město zadalo své práce na nádherném hřbitově a vedle toho také světilo mu i jiné podniky, jež provedeny byly zduřením zedníků ku všeobecné spokojenosti. Za dosud vykonané práce zaplatilo město Milan zduření zedníků \$1,300,000.

V Římě jest také veliký ko-operativní obchod nazvaný "Unione Militaire", který má 15,000 členů a činí za \$1,500,000 obchodu ročně, s čistým průměrným výtěžkem \$50,000. Bývalý ministr, dosavadní člen italského sněmu, Luzatti, jest hlavním šéfitelem ko-operativní myšlenky v Itálii a příčiněm jeho bylo v Římě docleno, že vláda zadala různé své práce opravní na parlamentární budově ko-operativním družstvům železnickým, jež vesměs správně byly provedeny.

Německo a Rakousko pokulhávají v ko-operativním hnutí za zeměmi, které jsme zde uvedli. Ve Spojených Státech v poslední době ko-operativní myšlenka hlavně mezi rolnictvem zaponí hluboké kořeny a rolnická zduření rostou jako houby po dešti.

V celku máme u nás již asi 8500 různých zduření pro výrobu a obchod, jež čítají asi jeden milion členů a roční peněžní jich obrát obnáší kolem 150 milionů dollarů. Nejvíce máme ko-operativních másláren a sice 3800, se 300,000 členy, jichž roční výroba má ceny \$80,000,000. Jedině v Minnesotě, díky úspěšné práci jednoho profesora z minnesotské university, bylo v posledních desíti letech zorganizováno 600 ko-operativních másláren, které mají 50,000 členů. Šest sedmín všech másláren ve státě stojí na základě ko-operativním. V Massachusetts z padesáti másláren 28 jest ko-operativních. Iowa a Illinois mají také hezkou řadu másláren ko-operativních, v ostatních státech však rolnictvo v tomto směru ještě není soustředěno, jak to jeho prospěch vyžaduje.

V pěti státech jsou farmeři spojeni ve družstvech za účelem prodeje mléka do velkých měst a všechna tato družstva prospívají. V sedmi státech na různých místech jsou založeny ko-operativní obilní elevatory, z nichž všem se dobře daří. Před několika roky založen byl také jeden takový elevator rolnický v Solomon, Kansas, 50 farmery. Dráhy krajinou onou vedoucí, jakož i obilní obchodníci spojili se proti rolnickému elevatoru a chtěli ho zničit. Za tou příčinou platili za buš obilí vyšší ceny nežli trh dovoloval. Farmeři však prohlédli tento plán a vyzráli na dráhách i na obilních obchodních tím, že jim sice prodávali všechno své obilí za vyšší ceny nežli mohl platit jich vlastní elevator, ale z každého buše takto prodaného obilí odváděli 1 cent do pokladny svého elevatoru a tak dráhy a obilní obchodníci, kteří chtěli rolnický elevator zničit, sami přispívali k jeho udržení a po nějaké době vzdali se marného zápasu a nechali rolnický elevator na pokoji. Nyní tento ko-operativní podnik sprostředkuje již prodej 90 procent všeho obilí ze Solomon a okolí do trhu zasláno.

Jedno z největších farmerských združení nalézá se v Rockwell, Ia. Ko-operativní toto společenstvo čítá 500 členů a v minulém roce učinilo obchodní obrát ve výši \$620,000, a to vše pouze s vydáním \$4000, v čemž jest zahrnut nájem, pojištění, služné, atd. Za třináct roků svého trvání toto sdružení učinilo za více nežli \$5,000,000 obchodu a to bez ztráty jediného centu. Členové tohoto združení scházejí se k volbám jednou do roka. Řízení celého združení spočívá v rukou generálního agenta, ustanoveného ředitelstvem. Nikdo jiný nesmí být členem nežli jen praktický farmer a žádný člen nesmí vlastnit více nežli deset dílců. Dílec stojí \$10. Farmeri v tomto združení zastoupení mají nejméně \$5,000,000 majetku. Od té doby, co združení to zapustilo v Rockwell tak hluboko své kořeny, tu městečko čtyřnásobně vzrostlo a půda v okolí stojí od \$50 do \$80 akr. V městečku zavedeny jsou všechny moderní vymoženosti, jako telefon, elektrárna, vodárna, jest tam krásná škola a celé městečko i okolí poskytuje obraz oku lahodící zámožnosti a úpravnosti.

Také na toto ko-operativní združení útočeno bylo ze všech stran a proti němu vymyšleny byly různé nástrahy, leč farmeri jsouce pevně zorganizováni nepovolili a hájili svá práva a nyní ko-operativní združení v Rockwell stojí všem za příklad.

Ko-operativní združení pěstitelů ovoce jsou založena již v devíti státech a čítají 100,000 členů. Největším združením v tomto oboru jest "Southern California Fruit Exchange", která byla zorganizována před 10 roky a nyní již zprostředkuje prodej dvou třetin všech oranžů v Californii vypěstovaných. Společnost tato učinila v loni obchodní obrát \$9,000,000. V této ústřední zasílatelně ovoce jest soustředěno 70 ko-operativních združení. Z této zasílatelny bylo v roce 1901 posláno na východ 11,000 kar různého ovoce.

Ve Spojených Státech máme již také ko-operativní združení včelařů, ovčářů, vyrabitelů košíků, pěstitelů drůbeže, dobytka, koní, bavny a také v dřevařství již učiněny pokusy s ko-operací.

Co se týče obchodní ko-operace, tu stojíme daleko za Anglií, ale v posledních letech činíme i v tom směru pozvolný pokrok. Utah má 87 ko-operativních obchodů, Californie jich má 60, ale jsou to vesměs menší podniky. Největším ko-operativním podnikem jest onen v Lawrence, Mass., v němž jest zastoupeno 4360 členů a jehož obchodní roční obrát činí \$500,000. Druhým velkým ko-operativním podnikem jest onen v Lewiston, Me. V celku však naše ko-operace obchodní jest dosud v plenkách a zrovna tak jest to i s naší ko-operací výrobní, neboť máme u nás jen asi 60 různých dílen a menších závodů ko-operativních. To jest skutečně smutný fakt pro naše tak inteligentní dělnictvo. Francie, která má jen polovici tolik obyvatelů co má naše republika, má již 258 různých výrobních ko-operativních dílen a závodů.

Jedním z nejmladších, ale zároveň nejméně úspěšných ko-operativních podniků u nás jsou telefonická združení, jež docílila velkého úspěchu v Michiganu, Iowě, Kansasu, Indianě, Nebrasce, v Dakotách, Minnesotě a ve Wisconsinu. Odhaduje se, že máme již ve Spojených Státech více nežli 1000 takovýchto telefonických združení. Prvá myšlenka zřízení ko-operativní telefonické linie vznikla v Grand Rapidsích, Wis., před šesti roky. Tam Bellova společnost čítala \$36 ročně za soukromý a \$48 za obchodní telefon a za žádnou cenu nechtěla tento vysoký svůj poplatek snížit. Následkem toho obyvatelstvo rozhodlo se k ráznému činu, zařídilo si svou vlastní linii a nyní obnáší tam poplatek za soukromý telefon pouze \$9, za obchodní \$24 ročně. Toto ko-operativní združení má 434 výměnných linií a celkové vydání obnáší \$8 na jeden telefon ročně. Bellův monopol stál na svém, že nemůže snížit své poplatky bez škody a ko-operativní linií mu dokázáno, že poplatky jeho byly nejen vysoké, ale přímo vyděračné.

Mezi námi, americkými Čechy, učiněno bylo již několik pokusů ko-operativních. Prvním byla doutníkářská dílna v New Yorku, která bohužel nesvorností a nesprávným vedením přivedena byla k úpadku. Věčná škoda tohoto podniku, že nedostal se do pravých rukou. Do jakých obrovských rozměrů mohl podnik onen vzrůst v tehdejších dobách rozkvětu výroby doutníků! Leč co platno naškati nad rozlitém mlékem.

V Chicagu vzala základ před několika roky ko-operativní osada, jež byla později založena v záp. Virginii, ale trvání její bylo kratší nežli byly přípravy k její založení. Do dnešních dob existuje v Chicagu česká ko-operativní pekařská dílna.

Mezi českým farmerstvem ko-operativní myšlenka nabývá také půdy, čehož důkazem jsou některé mlásky a obilní elevatory, nalezájící se úplně v českých rukou.

V celku nevěnnje se však mozi námi ko-operativní myšlenke tolik pozorností, co by pro svou důležitost zasluhovala.

Dle přibližného odhadu lze tvrditi, že na celém světě již 50 miliónů lidí jest tím neb oným způsobem spojeno s ko-operativní myšlenkou. Ko-operace za posledních pět roků vzrostla o 40 procent v Anglii, o 50 procent ve Švýcarsku, o 50 procent ve třech letech v Holandsku a rychle vzrůstá také v Austrálii, Novém Zelandu a Spojených Státech. Ko-operativní system jest průmyslovým, obchodním a hospodářským systemem budoucnosti. Vyznavači ko-operace se rychle množí a v posledním desetiletí se zdvojnásobili.

Čím více zdárných příkladů ko-operace budou mítí lidé před sebou, tím dříve přijdou k náhledu, že system ko-operativní jest daleko lepší systemu nynějšího.

Daměti českých osadníků v Americe.

BARTOLOMĚJ STEKL.

BARTOLOMĚJ STEKL. Jedním z českých zákopníků, kteří pánou měrou okusili slasti, které poskytovala panenská půda této naší nové vlasti, je pan Bartoloměj Stekl, z Lecher, Sanborn, Co., So. Dakota. Z jeho sdělení životopisných vyjímáme následující data: Narodil jsem se dne 24. srpna 1837 v Božkově u Plzně a poněvač moji rodiče byli chudí, bylo na mně, abych záhy se uchytíl něčeho, čím bych jim mohl ulehčiti a tak jsem již ve 12. letech šel na službu. Školního vzdělání jsem mnoho neužil, jen tak tak že jsem se naučil něco číst a psát. Začal tedy můj život dřevním záhy a když jsem se v 24 letech oženil, dřel jsem zase a žena mi pomáhala po čtyry roky. Když jsme viděli, že z celého takového živobytí málo koutá, zpeněžili jsme roku 1865, kde jsme co měli a vybrali se na cestu do Ameriky. Plavbu na moři jsme vykonali plachetní lodí jejíž jméno si již nepamatuji a přibyli jsme po velikých strádáních dne 2. listopadu 1865 na svobodnou americkou půdu v Novém Yorku. Pustili jsme se na západ a doješli jsme do Detroit, Mich., kdež jsem našel práci v továrně na výrobu vozů pro železniční

i pouliční dráhy, tak zv. karšapu. Každý ví asi, jak to chodí, když přijde do továrny a neumí nic jiného než česky. U mně také byly počátky krušné. V práci jsem byl odkázán na to, zdali pochopím, co mně dozorce ukazuje. Pravidelně, když něco chtěl, jako na př. dříví, tak boss šel napřed a vzal si dříví na ramena, ukázal mi že si mám taky naložit, to jsem učinil a za ním. S každým druhem práce to bylo tak, až jsem se začal pomalu oblamovat a pěkně si zvykl, že jsem tam vydržel osm let. Pravda, že jsem po celých osm let nenosil samé dříví, také bývala jiná práce a čím dále tím i snadnější a při tom i větší plat. Zahospodařil jsem si několik grošů a koupil jsem farmu o 30 akrech, 12 mil od města. Práce na této nebyla ani lehká, aniž vděčná, protože jsme se brzy vyprodali a jeli jsme do Nebrasky. Po 3letém pobytu v Nebrascce jsme se odebrali do Dakoty, kdež jsem si vzal homestead a pozvolna jsem přikupoval víc a více. — Na pomoc jsem měl 5 synů, z nichž nyní jsou již čtyři ženatí a dvě dcery, nyní již obě vdané a podařilo se mi všechny slušně zaopatřit. Pro nejmladšího jsem koupil 240 akrů a myslím, až se ožení, že půjdu na výměnek. — Podařilo se mi, že všechny moje děti se naučily česky číst a psát a jsou také vesměs odběrateli Vašeho Amerikána, kdež uveřejňované romány se jim velice líbí.

FRANK ŠAFRÁNEK.

FRANK ŠAFRÁNEK narodil se dne 26. července roku 1860 ve vesnici Žisově u Veselí nad Lužnicí v hejtmánství Třeboňském Vychodil domácí tříletou školu ve Veselí nad Lužnicí, a 10. té odebral se do Českých Budějovic, k panu Heinovi do učení řemesla řeznickému a ozenářskému. Po učební době složil dobře zkoušku a dostal za vyučenou. Po delším pobytu v Českých Budějovicích odebral se na zkušenou a pracoval ve více evropských městech. Roku 1880 odebral se do Ameriky, hledat svoje štěstí. Příbyv do New Yorku, odebral se do státu Pennsylvanie do městečka Latrobe, kde se seznámil s uscdými Čechy již delší čas zde bydlícími. Tito krajané pracovali ponějvíce v uhelných dolech a k jejich radě se nehopil této práce. Po jedno měsíčním učení v dolech za příspění svého bratra Josefa začal na svou vlastní pěst kopat uhlí. Zde hned druhý měsíc vydělal si \$75. Již se mu to začalo trochu lépe líbiti v té Americe. Po půl roce v tomto městě zachoval si pár dollarů a odebral

se zpět do New Yorku, kde věnoval se řemeslu doutníkářskému, když pro neznalost angličtiny musel nechat řeznické. Na radu lékaře musel však zanechat i tohoto řemesla a odebral se zpět do města Latrobe. Zde začal zase pracovati v dolech uhelných. Po šesti měsících nechal se přemluvit od agentů s více svými známými a odebral se do města Milwaukee, Wis. V tom čase v Milwaukee ale práce žádná nebyla a po třináctidenním pobytu odebral se do městečka Dorchester, Wis., kdež pracoval v zimě v lesích a v létě na pilách. Zde se též oženil. Když jeho žena se rozstala, musel se odebrat na radu lékaře do Milwaukee, Wis., kdež pracoval ve více dílnách až si ušetřil zase několik dollarů a začal samostatný řeznický obchod v prosinci roku 1888, zdárně až do dneška od té doby v něm pokračuje.

Mezi jednatelem našich listů máme též pana JOSEFA STRAKU, bydlivšího dříve v Minneapolisu, Minn., nyní pak v Glenville, Minn. usazeného. Jeho životopis je řadou bojů o život a proto s laskavým jeho svolením nveřejňujeme ze vzpomínek jeho tyto události: Narodil se 11. ledna 1846 ve Sklenné huti v pražském kraji a počal od 8 let teprve chodit do školy, neboť obec, v níž přebýval s rodiči svými, byla přískolena k jiné hodině cesty vzdálené. Poněvadž ale rodiče a sestry jej již doma dříve učili čísti a psát, pokračovalo učení ve škole velice rychle a byl s to ve stáří dvanácti let s prospěchem navštěvovati školu v Břasích (německou pro děti horních úředníků zřízenou). Do dnes vzpomíná si na jednoho ze spolužáků svých, totiž Otakara Feistmantla, později lékaře ve službách hollandských a cestovatele zvučného jména nyní již zemřelého. Již tehdy byla v něm nechuť proti kněžím tak vyvinuta, že milejší mu byla tato škola, kam kněz jen jednou do roka přišel pokoušet. Po té chtěli rodiče jeho, aby vzhledem

JOSEF STRAKA.

ku svému nadání věnoval se studiu dalším, a také již jej matka i dovedla do Rokycan, ale hochovi nešlo na mysl, že on má studovati a ostatní jeho sourozenci že mají zůstat doma a tak tedy sešlo se studiu. Odebral se tedy s otcem do práce na železných hutích v rokyeanské železářské páni a přivedl to u Pražské železářské společnosti v Břasích u Rokycan na plynastrojvádec a později dohlížitele při vysoké peci. Po rodičích převzal v rodné obci roku 1872 hostinskou živnost, k níž se mu podařilo dosáti

povolení prodeje tabáku. Touha po svobodném vzduchu americkém se jej spolu s jinými rodinami zmocnila roku 1875 a s provedením svého úmyslu dlouho neváhal. Poněvadž nebyl dosud úplně prost vojenského závazku, pracoval pomocí právníka na vymáhání povolení k vystěhování a když toto dlouho nešlo, poslal svoji manželku v průvodu její rodičů a několika jiných napřed do Ameriky a když po její odjezdu asi za týden ho došlo svolení, že může se vystěhovati, dal rodné obci navždy vale a hajdy do Ameriky. Loď "Oder", touže, která později se stroskotala, stihl po 12denní plavbě dne 1. listopadu 1875 New York a po nejnmutnějším zdržení se ujížděl za svou manželkou do Pittsburgu, kdež tato na něho u p. Funfára čekala. V Pittsburgu tehdy nebyla práce a odebral se tedy k radě své sestry Anny, dříve již v St. Louisu usazené, za ní. V St. Louisu se skutečně také uchytil práce v uhelných dolech. Když ale v dolech těch by byl sřítivším se balvanem málem byl zabít, odebral se po loď nejdříve do McGregor, Minn., a odtud železnicí na farmu p. Funfára, blíž Austin. Protož ukali se s manželkou z počátku všelijak; on v létě po farmách na práci, ona v hotelu v Austin jako kuchařka, až konečně se mu podařilo naléztí práci na dráze a po tonu ve valchách na sukno při továrně "North Star Woolenmill" v Minneapolis, Minn., kdež setrval plných dvacet let až do roku 1900, maje ku konci na starosti řízení čtyř valchovačích strojů. "V každé valše," psal nám p. Straka svého času, "běhají 4 kusy látky a ty spracuji na určitou šířku. Děláme ze širokého úzké, z dlouhého krátké, častěji i z krátkého delší, tak aby to dostalo náležitou váhu na yardu." Dříve již než vystoupil z této práce, zakoupil si farmu o 100 akrech a usadil se nyní tam. Manželka dosud přý mu sem tam zazlívá, proč nesetřvali ve městě, ale panu Strakovi se daleko více zamlouvá farma než smrdutý mlýn. Nejstarší syn Richard, jemuž při příjezdu do Ameriky bylo půl roku, je nyní ženat a usedlý v Ewerett, Wash., jako strojník. Dcera Emma též provdána a estatuň děti Eduard, Otakar, Zdenka, Jaroslav a Žofie svobodní. Ve svém příspěvu libuje si pan Straka ještě v tom, že jest jednatelem našich listů a vyjadřuje se lichotivě o našem závodě. Českého spolkového života si pan Straka hledí pilně a bedlivě sleduje současně události. Patří k řádů Český Lev číslo 10 Z. Č. B. J., Česko-slovanské Podporující Jednotě a k českému štenářskému spolku. V politice činným nebyl a také nebyl nominován do žádného úřadu, neboť věnoval se raději klidnému domácímu životu.

FRANTIŠEK CIPRA.

FRANTIŠEK CIPRA z Austin, Minn., narodil se dne 2. prosince 1863 v Dlouhé Lhotě u Zbivořova, v kraji pražském, kdež rodiče jeho vlastnili usedlost. Školního vzdělání nabyl tamtéž na obecné škole a když ji vychodil, dali jej rodiče, řídíce se zásadou, řemeslo má zlaté dno, na učení zámečnictví. Na zlaté dno však nemohli v Čechách nějak kápnouti a proto se náš milý přítel rozhodl v sedmnáctém svém roce pro pout, kam tak mnoho již s nadějí odestovalo — do Ameriky. Dne 5. května 1880 spatřilo oko jeho poprvé břehy americké s paluby loď "Baltimore" a po opuštění loď v přístavu new-yorském jel k svému dříve již v Americe usazenému bratru Josefovi v Hayward, Minn., na farmu, kdež prodlel několik měsíců. Z nedostatku stáléjší práce dělal jako mnoho jiných začátečnicků, v létě na farmě a v zimě pro železniční společnost ponejvíce v Austin, Minn. V roce 1886 se oženil, pojava za manželku slečnu Kateřinu Švejkovskou, dceru známého sta-

rého osadníka v Oakland Minn., kdež setrval až do dubna 1887, načež přesídlil se do Austin, Minn. V tamní cihelně dostal práci a vytrval v ní bez ustání po 10 let. Práce byla stálá celoroční s přestávkou as dvouměsíční v zimě. V roce 1897 však cihelna ta vyhořela, veškeré nástroje, lisy a stroje byly zničeny a společnost cihelnu tu vlastníci se neodhodlala k znovuvystavení. Tu přišlo nyní panu Ciprovi původní řemeslo, zámečnictví, vhod. Počal zaváděti vodu, stavěti odváděcí stoky, jak v Austin, tak i po venkově a libuje si.

W. J. CIPRA z Hollyrood, Kans., může o sobě říci, že jest také jedním z těch, kteří prodělali všechny svízele, a jakými se setkávali první osadníci na západě. Narodil se dne 2. ledna 1866 v Těžkově v kraji pražském, kdež rodiče jeho byli vlastníky menší rolnické usedlosti. Otec jeho pro větší obživu také farmařil, což na tehdejší dobu bylo dosti výnosnou živností, leč blahobyt ten vypuzovaly železnice krok za krokem. Jako hoch 11letý vydal se s rodiči svými na cestu do Ameriky, kamž přibylí do Nového Yorku na loď Herman. Celá rodina vydala se na daleký západ a dorazili do Hollyrood, Kans., kdež se usadili a do dnes sídlí. Ten z krajanů, kdo tehdy do těch krajín Kansasu přišel, ví z vlastní zkušenosti, jaké to byly svízele na domovinách. Rodiče dřeli do úpadu, děti namahání jejich sdílely, seč síly jejich stačily. Tak i náš W. J. Cipra. Časem farmařil, jindy zase zkusil síl svých při úmorné práci na dráze, a dráhy zase domů a tak pomalu a pomalu až první dobrá úroda ulevila na všech stranách. Z nejhorsího byl venku a poneáhlu přivedl to až na hostinského. Aby se mu nestýskalo, přivedl si roku 1887 za průvodkyni pouť života slečnu Barbaru Millerovou a třeba by byl musil časem ještě za vedlejším výdělkem, přece již může počítati na bezpečný základ zdejšího života a nadíti se, že se ještě bezpečně posturá a svých pěti zdravých dětí. Politika ho nikdy příliš nezajímala, ač přece dvakráte zastával místo co towní klerk a dvakráte byl členem školní rady. Patří ke třem spolkům a sice k Č. S. P. S., I. O. O. F. a N. A. A.

W. J. CIPRA

JAN ČERNOŠ

JAN ČERNOŠ, jeden z prvních osadníků v česko-moravské osadě Dubina, Tex., narodil se 17. března 1837 v Tichém na Moravě z chudobných rodičů, tak že po dvou letech školní návštěvy musil jít za svoji vlastní skývou chleba. Z pašáka postupoval na pohánka, pak na pacholka, až do doby, kdy byl odveden k vojsku a sice ku 3. pluku pěchoty Karla Buchnera do Kroměříže, odkudž po dráze celý pluk byl vezen na italské hranice až do Nabresiny, odtud šli pěšky do Benátek, Verony, Bresse a Milána. V roce 1859 se chystala rakouská armáda k rozhodnému boji s Piemontem. V tom prodělal bitvy u Montebella, Magenty a onu památnou u Solferina. Po ukončení italského tažení byl propuštěn na dovolenou, ale v kampani šlesvicko-holštýnské opět k pluku povolán. Mezi tím se již stahovala mračna větší války rakousko-pruskou, které se Jan Černoš rovněž účastnil, leč již ne s takovým zdárným pro sebe výsledkem, jako v tažení italském.

Stál v prvních řadách rakouského vojska u Trutnova, kdež mělo být zabráněno jednomu proudu pruskému vejítí do Čech a v nastalé bitvě byl i náš milý Černoš raněn do stehna, takže zůstal ležeti na bojišti. Péče o raněné a padlé byla tak báltná, že byli někteří ranění sbíráni a odváženi teprve až po dvou dnech a sice pruskými pomocnými sbory, čímž se stalo, že ranění rakouští vojáci octlí se v pruském zajetí. Tam byli poranění po čertech veselé transportováni po bídných cestách nejdříve do Vratislavi, pak do Berlína, odtamtud po uzavření míru zpět do Rakouska, hlavně do Vídně a vojenského tábora v Brucku nad Litavkou. Jan Černoš prodělal všechnu trýzeň těchto převážek s místa na místo i v táboře, kde více

raněných vojínů podleho kruté průvodkyni rakousko-pruské války — choleře, než svým ranám. Částečně vyhojené bojovníky posílali do blízkého Prešpurku, odkudž byli rozestříváni na domovské své strany. "Také já," praví pan Černoš, "byl jsem dopraven do Olomouce, kdež mne slavná komise prohlédla, za invalidu uznala a denní penzi čili graciál v obnosu 10 krejcarů (4 c.) mně přirčila. Tot se rozumí, že jsem z tohoto graciálu výskat nemohl a když mne pustili, pospíchal jsem domů. Matku jsem nezastihl více na živu, ta zemřela v době mého posledního vojančení a jen otec mi zůstal. Třebas ne dosud úplně zdráv, chytil jsem se se zedníky a když jsem rok na to se oženil, pracoval jsem při usedlosti jedné v naší dědině až do roku 1872, kdy jsem s manželkou a třemi malými dětmi se vydal na cestu do Ameriky. Stanul jsem na půdě americké v Columbus, Tex., s hotovostí \$20. První rok v Americe přinesl mi zármutek úmrtím mé manželky brzy po příjezdu našem do Dubiny. Měl jsem nyní na starosti tři své děti a ač jsem se snažil všemožně o jejich blaho, uznal jsem přece za nejprospěšnější, přivedu-li jim novou matku, kterou jsem našel v osobě nyní nejšší své manželky Marie, rozené Petrové. Společně jsme pak spolu hospodařili a pracovali ukládajíce své úspory s nadějí na budoucí zakoupení vlastní farmy pro sebe i naši stále rostoucí rodinu. Naše touha byla po osmi letech splněna, když jsme koupili 150 akrů, k nimž později přibýlo ještě 58 akrů. V kruhu své četné rodiny, nyní již až na tři syny zaopatřené, jsem pracoval a pracuji až do dnes.

J. M. PIVOŇKA.

J. M. PIVOŇKA, toho času poštmistr v Ryan, Rush Co., Kansas, a náš jednatel pohlíží dnes na svůj 71letý běh života jako na kalcidopskopicke obrázky. V obsírném příspěvu svém na naše požádání vypravuje o svém životě následovně: Narodil jsem se dne 9. července 1832 v Ohrazenici, kraji znojenském a v třináctém roce svého věku byl jsem rodiči svými dán na řemeslo sedlářské, jak tehdy panoval zvyk, rok za rok. Bylo mi 17 roků, když jsem dostal za vyučenou i vydal jsem se na vandr, jehož cílem byly Uhry. Po tříletém vandru jsem se navrátil domů a padl vojenským pánům do rukou, byv odveden k 6. kyrysnickému pluku do Vel. Varadína. Po čtrnáctém výcviku jsem byl přidělen plukovnímu sedláři, ale když roku 1854 náš pluk byl komandován k obsazení haličsko-ruských hranic u Podwoločisky vzali mne také s sebou. Starí vojáci hlavně jízdeckých pluků, se asi dobře pamatují na neustálé harcování s místa na místo a ani s naším plukem nebylo jinak. V listopadu téhož

roku jsme nastoupili zpáteční pochod z Podwoločisky do Debrecína v Uhrách, odtud jsem roku 1855 odejel do Sedmíhradska, kdež jsme po 11 měsíců honili pověstného uherského krále pusty Rosu Šandora. Při tom jsem byl v dubnu 1856 raněn na levé noze a ztratil koně, takže jsem byl odeslán jako marodér zpět k pluku a po půldruhém roce propuštěn na dovolenou. Ta však dlouho netrvala, protože již po čtrnáctém pobytu doma mne v lednu 1859 zavolali k pluku zpět a přidělili mne k ochranné strážní k 12. dělostřeleckému pluku, s nímž jsem odtáhl na italské bojiště. Tam nastala reprve pravá svízeľ. Bloudili jsme s místa na místo a prodělal jsem šťastně více šarvátek, až v jedné jsem dostal kopím francouzského lanciera ránu do hlavy, z níž jsem se vzpamatoval až na obvazišti. Když jsem se asi za tři měsíce vykrčesal, dostalo se mi propuštění z vojny, tentokrát již úplného. Vrátil se domů a oženiv se roku 1862 převzal jsem po otcí malé hospodářství s hospodou a také jsem si zařídil obchůdek s potravinami. Vedlo se mi již obstojně, ale osudný rok 1866 mne připravil na pokraj záhuby. Nenasytí Prusáci rekvirovali kde co bylo a také u mne nepěkně řádili, tak že jsem pomalu upadal do dluhů místo co bych si měl nějak pomoci. Tak to trvalo až do roku 1870, když se ujala v Čechách a na Moravě stěhovací horečka do Ruska, hlavně na Kavkaz. Vydal jsem se tam sám na poptání, leč v Oděsse mi zradili úmysl jíti na Kavkaz a upozornili na to, že v Chersonu a Nikolajevě jsou za-

kládány české osady. Rozcejel jsem se tam a zamluvil si v české osadě na Kazilkách, vedené Pospíšilem a Hájkem co stařešinami 10 desjatín za 370 rublů. Závadvku jsem dal 10 zl., a vrátil se domů, kdež jsem ale narazil na odpor své manželky, která prohlásila, že než do Ruska raději půjde do Ameriky. Tak se také stalo. Do Ameriky jsme přijeli dne 9. května 1879 a zakoupili si zde v Ryau 100 akrů. Bylo nás tady několik Čechů a probíjeli jsme se životem jak to jen šlo. Já jsem si vystavil kamennou boudu ve stráni a jak byla jen polohotová, byl jsem nucen za výdělkem na dráhu až do Colorada. Tam jsem byl tři měsíce a když jsem zvěděl, že v Kansasu na dráze je také zapotřebí pracovníků, vrátil jsem se z Colorada zpět. Po tři roky jsem dělal na dráze a teprve čtvrtým rokem jsem mohl pomyslet na začátek farmaření, neboť dříve nebylo peněz na potah a náčiní. Měl jsem hodně sousedy a ti mezi tím co jsem byl na práci, vyměňovali stále s provazci pozemky, a aby přý nikoho neošidili, měřili tak dlouho, až zaměřili do svého také studnu, kterou žena s dětmi namáhavě vykopala. Co jsme z počátku zkusili, nedá se ani vypisovat. Okolní městečka neměla dosud žádného železničního spojení a my jsme musili všechno drahó platit co jsme koupit chtěli a za své výrobky, jako máslo, vejce, jsme skoro nic nedostali. Nouze však naučila Dalibora housti a tak se nás několik umluvílo, jeli jsme na společný účet s plodinami buď do Zarned, 25 mil, nebo do Great Bend, 34 mil, kdež jsme přece něco více za své plodiny dostali a potřebky levněji koupili. Takovýmto způsobem přece se nám začalo farmaření poněkud vypláceti, ač ovšem cesta byla krušná a dlouhá a trvala pravidelně až tři dny, neboť silnice nebyly dosti ujety a často také jsme i zbloudili a museli přenocoovati na prerii. Tím není ovšem řečeno, že všechny svíce už byly překonány. Dosud jsme bydlili v dříváku a teprve po sedmi letech od svého usazení se mohl jsem pustit se do vystavění slušnějšího obydlí. Konečně však jsme se přece domohli svého cíle a dnes mohu s radostí pohlížeti na svůj uplynulý pohnutý život. Syny mám všechny dobře na pozemcích usazené, až na nejmladšího, pro kterého mám 320 akrů pozemku v záloze, a deery dobře vřlanou v Larned, Kans. — V okolí našem jest 55 českých rodin a všechny jsou usazený na pozemcích. Hodláme letos oslavit 25leté výročí založení české osady. Čistý výnos věnujeme na posuvení české síně v Timken. Většina nás je svobodomyšlných a doufáme, že tak i zůstanou. Spolky zde máme tři a sice Česko-slov. podporujitel. spolek, odbor Z. Č. S. P. J. a jeden katolický. Poslední dobou jsme se ujali mlékaření a sledujeme, že se velmi dobře vyplácí.

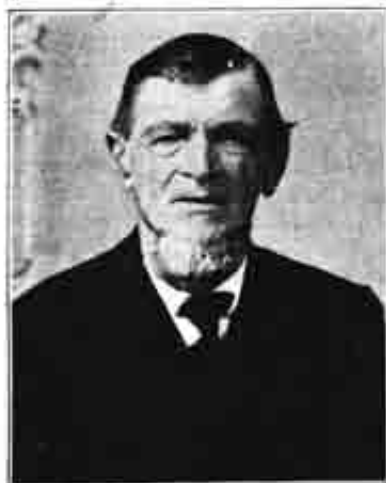
PANÍ ANNA ČAPKOVÁ. — Zdá se, že střední část Wisconsinu volice svědčí českým rodákům, kteří se sem přistěhovali. Alespoň krajiny ty vykazují slušný počet krajanů, již se dočkali vysokého věku. Jedním z těchto příkladů byla paní Anna Čapková, kteráž bylo dopředu žít ve třech stoletích a když v březnu roku 1902 zemřela, čítala přes 103 roky.

Narodila se v Melchutách (jinak Lhotka okr. Ústí nad Orlicí) v Čechách, dne 26. července r. 1799. Rodné její jméno bylo Anna Stauberova. Provádala se ve věku dvanácti let za Josefa Čapka, který roku 1858 zemřel ve věku 61 let.

Roku 1880 se přistěhovala do Ameriky a usadila se v Chicagu. Zde žila asi po jeden rok u svých synů, načež se přestěhovala do Kewanee, kde žila u své deery paní Anny Maškové manželky kováře v. Alb. Maška. Po pěti letech se vrátila do Chicaga a zde žila po dva roky, načež se odebrala do townu Pierce v okrese Kewanee, kde až do své smrti přebývala. Život zemřelé plynul tiše, bez hlučných událostí. Její tři synové žijí v Chicagu.

ANNA ČAPKOVÁ

VOJTĚCH KOŠNÁŘ.

žádné moci nemající. "Po léto mojí odpovědi obrátil se vikář ke Smetanovi a něco mu německy pravil, nād čímž se náš Smetana velice začervenal. (Zde v Americe jsem ve Svojanu se dočetl o tomto výstupu a seznal jsem, že vikář mu řekl, aby lidi nechal věřit, když v čerta věří.) Podotýkám ještě, že v obci naší měli křížovníci s červenou hvězdou dvůr a pivovar a když jsem tak v tom jejich kostele nejdříve ministroval a později na kůru zpíval a ve škole také viděli, že nejsem právě prázdná hlava, chtěli na otci, aby mne 12letého dal do Prahy na studie, že dostanu byt a stravu a za to jen že v kostele v neděli a o svátcích musím zpívat. Otci se jejich návrhy nelíbily a říkával, že těm černým mnoho nevěří, ať matka by ráda byla viděla, kdybych byl studoval a dal mne přece raději do učení řemeslu krejčovskému. Dostal jsem se k mistru Němci a tak bylo se mi učit řemesla a němčině zároveň. Pán byl svobodný zednář a dobrosrdečný. První dva roky byly pravda očistcem, neboť tovaryši na mně zkoušeli své vtípy, jako na jiných čekancích krejčovského diplomu, ale přece jsem bez nehody dostal za vyučenou a po dvouletém ještě pobytu u svého mistra, dle obecného tehdejšího zvyku, vybral jsem se na vandr. Při návratu roku 1850 mne stihlo kruté neštěstí ztrátou drahých rodičů, kteří oba na cholera zemřeli a v jednom hrobě pochováni byli. Usadil jsem se tedy ve svém rodišti a oženiv se s Marií Řezníčkovou začal jsem řemeslo pro sebe. Práce jsem měl pravda dost, ale pronikaly pomalu zprávu o Americe a já čítaje různé popisy a líčení zdejšího života, upevňoval jsem poněmáhlu úmysl svůj na vystěhování se, zvláště od té doby, když mi oba synové počínali dorůstat. Vyprodal jsem majetek svůj v Dobřichovicích a třeba že mne sousedé zdržovali a z úmyslu mého zráželi, jako na př. jistý pan Josef Bolart z Letek, který mi nabízel 50 zlatých náhrady a na 5 roků byt ve svém domě zdarma, zůstanu-li — opustil jsem 29. dubna 1868 Dobřichovice navždy. Již cestou z Prahy do Bremen jsem zkoušel svůj vkus na šatech vyatěhovalců a rozvažoval, jak já asi budu ůstí šaty. V Bremen jsme po krátkém pobytu nasadili na plachetní loď Kosmos. Plavba byla dlouhá a dost nebezpečná, neboť vítr nás zahnal poněkud severněji od obvyklého směru jízdy a tak jsme měli potěšení seznámiti se jednou dokonce v nebezpečné blízkosti s plujícími ledovci. Po celý týden jsme pluli v jejich sousedství a dne 13. července asi o 10. hod. dopolední div že jsme na jeden z nich nevrátili při plném větru a za husté mlhy. Duchapřítomnosti kormidelníka Viléma Heilmayera však děkujeme, že v čas byl s to loď vésti z příměho směru proti ledovci a nás i se vším mužstvem zachrániti. Rozčlenění na lodi bylo ohromné a i sám náš kormidelník, záchrance, přestálým duševním pohnutím, byl tak vsvilen, že musil druhy svými odnešen býti do kabiny. Konečně dne 2. července jsme dostihli břehů amerických v Novém Yorku. Odtud zamířil jsem rovnou přes Washington do Iowy k několika rodákům, lépe bych byl však udělal, kdybych byl zůstal ve městě některém, kdež krejčové tak hledání byli. Takhle jsem ale spjal do Iowy, kdež jsem začal práci v Americe vázáním snopů. Zdejší podnebí po-

VOJTĚCH KOŠNÁŘ. 75 let je již pan Vojtěch Košnář, zámožný krajan v Clutier, Ia., stár a zkusil za života svého dost, by mohl vypravovati své osudy, jež tuto dle jeho laskavého sdělení svým milým čtenářům podáváme. "Narodil jsem se dne 5. prosince 1828 v Dobřichovicích, kraji nyní Pražském, kdež můj otec měl v držení čtvrtlán a zároveň provozoval obuvnictví. Pamatuji se z dětských let, jak nejbližší náš souseď, učitel naší vesnické školy a regenschori pan Henford si na besedách mému otci stěžoval, že nemůže s tím, co za kantorování dostává, vyjít. Což pak teprve jeho pomocník, čili jak jsme říkali, pan preceptor, ten v tom byl chudák teprv bledě. Sotva mně docházel pátý rok, už jsem chodil do školy a když mi bylo 7 let, měl jsem potěšení spatřiti Augustina Smetanu, později z církve vyobcovaného kněze, který nás ve škole učil náboženství. Já jsem to byl, který při výroční zkoušce před panem vikářem odpověděl na otázku, co jsou čerti, že jsou to pouze duchové,

cítil jsem i se ženou, brzy ale zvykli jsme a po žních jsme se odstěhovali do Richmoudu, kdež jsem začal svoje řemeslo. Asi po půl roce se mi nabodila příležitost koupiti si domek a sehnal jsem po několika dollarech od známých \$100 a s těmi jsem se pustil do koupě. Řemeslo mi šlo slušně a záhy jsem se také zúčastnil zdejšího svobodomyšlného ruchu. Když pak synové moji si svým přičiněním po farmách uhnospodářili něco peněz a já sám také nějakou hotovostí vládl, složili jsme peníze, co kdo měl, dohromady a koupili jsme si farmu. Stavba na ní byla už velmi sešlá, samá díra ve střeše, stropy pryč, ale pustili jsme se ehtně do díla, spravili stavení a počali čistit pozemky. Jen co je pravda, naučil jsem se při dobývání těch pařezů, pořádně klít. Když pak moji synové každý si zařídil svoji farmu, prodal jsem všechno a šel k mladšímu Vincenci, kde až dosud bydlím. Manželka moje, s níž jsem žil 33 roků, rozčelnula se se mnou v roce 1886 a oženil jsem se opět s Annou Novákovou, rozenou Neprašovou, matkou mojí snachy Anny Košnářové. Moji synové mají oba krásné farmy a jsou otcí rodin a horlivými členy spolků Č. S. P. S. ve Vining a Z. Č. B. J. v Clutier a zastávají takřka neustále nějaké obecní úřady, kamž důvěrou občanstva jsou povoláni. Když tak vidím kolem sebe řadu osvojených, myslím si, že šťastní jsou rodáci, kteří záhy kněžské jho se sebe strášili nebo ho ani nepoznali, kdežto nás starší co to stálo práce a přemítání, než jsme se osvobodili.

Pan JIŘÍ MORIŠAK ve Flatonii, Tex. usdlý, jest již 84 roky stár a o věkem se mu dostalo také trpkého údělu, slepoty. Narodil se v Kozlovicích na Moravě a vydal se v roce 1860 na cestu do Ameriky. Cestu přes oceán vykonal na plachetníku a trvala 7 týdnů. Před vánocemi přibyl na půdu americkou v Texasu, a obrátil se na pana Haiduška, který byl v Texasu o několik roků dříve. Jsa z domova vyučen tesařství, chopil se ho zde a tak při tehdejších poměrech si k živobytí pomáhal. První zima, kterou v Texasu strávil, byla taková, jakou od té doby nepamatuje. Sněhu bylo hrozně a celá stáda dobytka zahynula na prarížích. Za takových poměrů byly ovšem také špatné výdělky, tak že se sotva na nejnntnější životní potřeby vydělalo. Oba manželé, dosud bezdětní obdrželi pak nabídku, aby šli sloužit na faru u Hallettsville, ona k vaření a on pro práci v domě, kde jaká bude. Šli tam tedy, ale po čase přesvědčili se, že s kněžím nejsou žádné žerty, tí že ještě nejlépe hospodařívají s kuchařkami. To se jim ovšem nelíbilo a zakoupili si 160 akrů půdy nedaleko dnešní Prahy, a pustili se vesele do farmářství. Oral zaséval a klidil ještě před třemi roky, kdy pokračujícím neduhem mu bylo v tom zabráněno. V posledním svém přínese nám sděluje, že byl horlivým čtenářem našich listů a naříká si na ztrátu zraku, jež mu brání seznamovati se se světovými zprávami. V začátcích svého pobytu byl také dvakráte v Mexíku s bavlnou jeducho souseda Němce, řídě na cestě povoz s nákladem bavlny. Cesta trvala tři měsíce a platu za ni obdržel \$80.00.

JIŘÍ MORIŠAK.

JAMES BLATNÝ.

JAMES BLATNÝ. V Bruno, Neb. je usazen jeden z krajanů, kteří v útlém věku se vydali v průvodu svých rodičů do Ameriky, totiž pan James Blatný. Narodil se 24. září 1885 v Hrotovicích okresu znojemském na Moravě a co 9letý hoch přijel lodí "Dunaj" do Ameriky. Po příjezdu odebral se rodiči svými přímo na západ a sice do Schuyler, Neb., a když po krátkém pobytu jeho otec koupil farmu 80 akrů v Linwood, pomáhal mu až do 18 roků. Po té obdržel v North Bend v hostinci p. Václava Vírka práci a setrval v této službě po pět roků a když se oženil, zařídil si hostinec pro sebe nejdříve v Linwood, Neb., odkudž po roce přesídlil se do Bruno, Neb., kdež až dosud bez ustání vyplňuje jímno z nejslechetnějších povolání, "sytití hladové a napájetí žíznuvé". Při tom nezapomíná čile se účastnit veřejného života, tak že jest členem městské rady a školního výboru a vedle toho členem okresního republikánského výboru v okresu Butler. Bruno jest čilým městečkem s nadějnou budoucností a doufáme, že i činnost páně Blatného v dějinách jeho zanechá své stopy. Pan Blatný náleží k řádu Brno

Z. Č. B. J., k Jednotě Sokol, k Building and Loan Assn. of Nebraska. Celkem je se svým osudem upokojen a těší se dvěma živými dítčím.

Dědeček Vojtěch.

Jeho vnuk,
jeho pracovník.

Jeho syn.

Vzácná ukázka čtyř žijících pokolení.

FR. SEYK. — Vzácného věku popřála matka příroda Františku Seykovi v Kewaunee ve Wisconsinu. Dne 6. září roku 1903 dosáhne věku celých sto let — a při tom jest dosud zdravý a celý a ještě v době, kdy řádky tyto psány, ku konci měsíce srpna roku 1903 rád si přečte časopisy české.

Narodil se dne 6. září roku 1803 v Bělci v okresu Benešovském na Táborsku v Čechách. Zde navštěvoval obecní školu, učil se zpěvu a hudbě u domácího učitele. Když vychodil školu, učil se řemeslu krejčovskému u svého otce v Bělci. Po vyučení šel na "vandru", tak jako většina vyučenců. Pracoval pak v Příbrami po několik let a zde po provedení "meisterštyku" stal se mistrem a byl přijat do krejčovského cechu. V Příbrami po několik let samostatně provozoval řemeslo krejčovské. Pak se vrátil do Bělce a zde se oženil s Annou Vondráškovou, pocházející z Moráně nad Svatojanskými proudy.

Usadil se trvale v Bělci. Zde provozoval řemeslo krejčovské, přivydělával hudbou a kostelním zpěvem. Co zpěvák byl velice hledaným. Za mladších let mívával pěkný lahodný tenor, později zpíval hlubší basový hlas. Zastával také úřad obecního písaře v Bělci. Po roku 1850 zasáhla i Bělci horečka stěhovavá a mnoho krajanů se hrnulo do Ameriky. Uvažoval důkladně o této cestě a výsledek toho byl, že se rozhodnul opustiti vlast a odstěhovat se do Ameriky také. Když vyprodal svůj majetek, nastoupil roku 1854 tu dalekou cestu s manželkou a jediným synem Václavem, tehdež třináctiletým. Plavba po plachtovníku z Liverpoolu jim trvala 61 dnů, po tříměsíčním čekání v onom městě na loď. Celkem byli tři měsíce na cestě. Po přistání v New Yorku ubírali se rovnou cestou po dráze do Chicaga a odtud po jezeře na parníku k cíli cesty — do Milwaukee. Zde byl Frank Seyk nucen chopiti se práce jaká byla. Zkusil vydělávat krejčovinou, však řemeslo šlo náramně špatně. Řezal tedy dříví na palivo po domech a vůbec sháněl výdělek, kde mohl. V Milwaukee byli tehdež čeští občané: Richter, Haus, Balatka, Vojta Náprstek, Fr. Kříž a tento jest dosud na živu. Seyk pobyl jeden rok v Milwaukee, pak se přestěhovali do míst Uch, kde nyní jest seminář Saint Francis. Zde se synem Václavem pracovali v cihelně a zkusili dost dřiny. — Později se přestěhovali zpět do Milwaukee. V Saint Francis počal žít pro lidi a po přestěhování se do Milwaukee vzešla jim konečně hvězda lepšího žití. Řemeslo kvetlo. Syn byl bystrý mladík, kupoval látky a otec šil se třemi dělníky. Rodině se dařilo znamenitě. Roku 1864 se syn Václav přestěhoval do Kewaunee a s ním šel i otec, který tehdež čítal již 61 roků.

Syn Václav Seyk otevřel v Kewaunee oděvní štor a dědeček Seyků zde do roku 1872 pomáhal. Václav Seyk postavil první mlýn v Kewaunee a otec, když mu byl 69 let, odebral se na zasloužený odpočinek. Od té doby žije stále u syna. Manželka jeho zemřela roku 1888. Až do její smrti spolu hospodařili a trávili čas pěstováním zeleniny pro domácnost svou a synovu. Po celý věk svůj dědeček Seykův, jak mu chybějím v Kewaunee říkají, byl velice střídmý, na zdraví opatrný. Rád šňupával a nejraději mívával šňupavý tabák od Hlaváče z New Yorka. Zvyku šňupáckého zanechal když syn Václav si zbudoval nádhernou residenci v ulici Milwaukee nad jezerem Michigan. Residenci vybavena se vším pohodlím, jaké zámožnost dovoluje. Podlahy pokryty pěknými koberci a aby koberec tyto synovi šňupavým tabákem nepošpinil, a tím nepošpinil, zanechal sám ze své vůle šňupání.

Teprve ve věku 95 let se učil kouřit, před tím nikdy nekouřil. Každodenně si vykouří dvě až tři dýmčičky. Vozit v kočáře se nechce. Letos na jaře přál si podívat se na mlýn synův v Tisch Mills. Syn dal zapřáhnout do rodianého kočáru a s manželkou vzal otec. Po cestě do Tisch Mills asi 14 mil měli strach, že otec cestu neprodrží. Když ujeli asi šest mil, dědeček se ptal, jak je ještě daleko do Tisch Mills. Když se dozvěděl, že dosud nejeli půl cesty, liboval si, že se ještě veze. Po městě se nedá nikdy vozit. Říká, že je zdravější míli jít než 10 mil se vézt. Chození venku jej prý udržuje ve zdraví. Onehdy přinesly místní listy zprávu o nejstarších osobách v okresu Kewaunee a na prvním místě jmenovaly dědečka Seykového, ale redaktor neslyšel nikdy jeho křestné jméno, měl na mysli, že se nejspíše jmenuje jako syn Václav a jmenoval jej ve zprávě "Václav Seyk". Bylo to v zimě, ulice byly pokryty náledím, nepadlou omrzlicí. Hned druhého dne z rána po vyjití časopisu přišel dědeček Seykův do redakce, a že se nejmenuje Václav ale Frank. Redaktor s ochotou opravu tu uveřejnil.

Pokud byl ještě doma v Čechách, odbíral noviny s učitelem. Druhé v obci odbíral kněz. Rád čítal Havlíčkovy noviny. Podnes rád čte. A ku konci třeba připome-

nouti, že dědeček Seykův jest pradědečkem a že rodina Seykova má čtyry generace. Syn W. Seyk je předsedou a hlavou W. Seyk Company, která se skládá výhradně jen z členů Seykovy rodiny. Společnost vlastní mlýn v Tisch Mills, jiný mlýn vlastní ve West Kewaunee, velkou továrnu na konservování hráchu v Kewaunee, jejíž výroba obnášela v této sezoně přes 1 milion plechovek. — Společnost vlastní veliký obilní sýpký, docky a uhelný yard. Syn V. Seyka, Eduard, je tajemníkem Seykovy společnosti a dva synové jeho jsou čtvrté pokolení žijícího rodu Seykova. Dědečkovi Seykovému přeje se všeobecně, aby ještě delší čas byl ve zdraví při životu zachován. J. V. J.

V. ČERNÝ.

V. ČERNÝ, Colorado. S někým divně zatočí osud. V. Černý, který narodil se dne 14. prosince 1851 v obci Makotřasech, kraj pražský, vyučil se řemeslu kovářskému, ale když v roce 1871 přestěhoval se do Ameriky, uchýtil se doutníkářství a při výrobě této až dosud setrval, přináležející k mezinárodní unii doutníkářské. Spolková jeho činnost vzbudila se u něho ihned při vstoupení na svobodnou půdu americkou v New Yorku, kde byl zakládajícím členem řádu Purkyně číslo 39 Č. S. P. S. i zástupcem ve Velkořádu. Když se odebral do Denveru, nezměnil svou působnost nýbrž účastnil se založení řádu Mikuláš z Husi číslo 191 Č. S. P. S., a po přeměně tohoto v řád Denver číslo 37 Z. J. B. J. nadále působil, takže i jako zástupce byl přítomen hlavnímu sjezdu v Nové Praze, Minn. V Denveru založil Česko-slovanský spolek, jehož účel jest zábavně vzdělávací a podpůrný pro případ nemoci.

Nové české vzrůstající osady.

OKLAHOMA CO., O. T. — Osada tato byla založena r. 1889, kdy mnoho krajanů se předčasně usadilo na vládních pozemcích, o které pak následkem toho mnozí přišli. Střed krajanů tvoří Oklahoma City, kam než dráhy byly postaveny, dojížděli Češi až ze Sac and Fox, 40 mil na východě a od Yukon, 20 mil západně. Teď ovšem jsou to osady oddělené. Byli to veselí časové v hostincích pp. Jos. Urbana a Frant. Bárty. Teď už jen John Hrabě a pak Fr. Svátek tam vlastní hostince. U p. Johna Hraběte druhdy působil ochotnický divadelní spolek, jenž ale po odstěhování se režiséra J. J. Folka zanikl. Grocerní obchod má v Oklahoma City p. Fr. Krátký, ač druhdy jich tam bylo více, jako ku příkladu Jos. Švanda, Fr. Fiala a jiní. John Hulatka byl příručím policejního náčelníka. Vác, Hubička vlastní doutníkářskou dílnu. Karel Hubička má dílnu a velký sklad pomníků. Jos. Mendlík velkoobchod s lékárnickým zbožím. Ve městě jest mnoho krajanů při různých řemeslech, kde se těší pověstí zručných dělníků. Kovářské dílny měli Fr. Kozák a J. Zíka, oba ale odešli na farmy. Ant. Žaloudek měl kovářskou dílnu, pak ale kousek po kousku přidával, až teď z toho udělal strojnickou dílnu, která se těší pověsti co jedna z nejlepších v městě. Skvělý to příklad, co pře samouka může dokázat. V Oklahoma City jest jedno o na farmě poblíž druhé číslo Z. Č. B. J. Pánové Rajmund, Svátek, Mendlík. Pešek vlastní po cihláku. Zmínky zaslouží též podnik pana Fr. Macha, jenž vlastnil obilní elevator v Oklahoma City. Byl to první elevator ve městě. Zbudoval ho roku 1891 nákladem as \$8000. Roku 1900 přešla sýpka v ruce dědiců.

ČESKÁ OSADA V COMANCHE CO.—ač-li se osadou může zvat, poněvač jsme po dvou neb čtyř rodinách rozstrkáni po celém okrese — pozůstává as z 30 rodin všeměs svobodomyšlných. Vyjma p. Váchy, jenž vlastní v Lawton saloon, jsou vesměs rolníci. Většina krajanů si velmi slušně stojí, neb vyprodavše jinde farmy, přinesli sem peníze; mnozí vlastní až 400 akrů pozemku. Společenský život dosud zde mezi

námi nezapustil kořenů, ač v brzku se zde založí úslo Z. Č. B. J. (než přes polovic krajanů zde již patří k Jednotě. Comanche Co. jest největším okresem v Oklahomě, máje 40 townshipů. Okresní sídlo jest Lawton, 12 mil jižně od pohorí Wichita, kde se kutá na různé kovy.

V CADO CO., severně od Com. Co. jest 35 rodin českých dosti pohromadě, ale vyjma několika jmen krajanů, není mně o nich více známo.

ČESKÁ OSADA U PERRY sestává asi ze 120 rodin. Většina z nich jest slušně zámožná, nebo jsou příčinliví a podnikaví. Jest to typickou známku Čechů v Oklahomě. Mělat a místy dosud má Oklahoma pověst jaksi divokou, ač bez příčiny a tu není divu, že jen povahy energické, ať nedím desperádní se sem odhodlaly a proto jejich úspěch samozřejmý. Hlavou republikánů českých jest Joe Doležal, jenž dříve vlastnil kovárnu v Perry a teď jest městským písařem. Na demokratické straně vede Václ. Hynek hlavní slovo. Karel Rendla před 8 roky založil Čten. Besedu, která se iěší dosud přízni krajanů a jaksi tvoří střed všech schůzek jejich. Mají již slušnou knihovnu pohromadě. Číslo "Svornost" Z. Č. B. J. v Perry čítá za 40 členů. Český obchod v Perry se nemůže jaksi udržet. Jan Souček a po něm Josef Rajda měli tam obchody, ale museli toho nechat. Al. Jedlička má v Perry hostinec, v kterém prospívá. Celkem se krajané v Perry dobře snášejí neb tam dosud nemají žádného českého kněze. Osada ta byla založena roku 1893. Krajan Theo. Folk po svém návratu z Kuby, kde co rough-rider prodíral tažení, dostal poštu v Burton a zařídil si venkovský obchod 18 mil na pólnoc od Perry ve středu české osady. Pak ale přišel požárem o vše. To jsou všechny české obchody v okresích jež jsem popsal. Jelikož následkem stoupání pozemků v ceně bylo více vyhlídky na farmě, proto se Češi obchodu mnoho nechápali. A pak velká většina Čechů v Oklahomě umí dobře anglicky a proto nejsou odkázáni na české obchody, zkrátka raději jdou jinam než k Čechovi a proto tak málo českých obchodů.

J. J. Folk.

OKRES BASTROP, TEXAS má též avoje česko-slovanské osady. — První osada a našinci osazený kraj byl tak zvaný Bartons Creek (přítomně pošta, pojmenovaná Kovář) byla založena a prvními našinci osazena roku 1873. První našinci se sem přistěhovali od Fayetteville, okres Fayette. Byli to tito rodáci: Martin Štastný starší, John Hříbek, Mikuláš Kubiček, Martin a Josef Kovářovi. Tito zákopníci si zde pronajali pozemek na několik roků a později si koupili asi 500 akrů pozemku společně a podělili se oň mezi sebou. Pak torpve si začali budovat farmy. Pozemek byl ponejvíce lesnatý, tak že jim to dalo hodně práce, než vypracovali si na něm obstojné farmy. Když se ale začalo později ovoce jejich práce ukazovati, tu se začalo více našinců stěhovat a se tu osazovati. A tu bylo pomýšleno i na tu emladinu, aby se jí dostalo školního vzdělání. Začalo se tedy jednat o postavení školní budovy. Mezi tím časem koupil zde p. Jiří Syřínek 1355 akrů pozemku a hned daroval pro ten účel 2½ akru. Též p. Matěj Zigelbauer přidal ku oné škole 10 akrů, co by učitel mohl si při škole i kousek pole obdělávat, aneb onen pozemek pronajímat a z nájmu opravovat, co by bylo třeba na škole. Pak se přikročilo ku práci a našinci si vystavěli dosti rozsáhlou školní budovu, kam jenom časem dojížděl katolický kněz a občas odbýval služby pro věřící. Prvním učitelem jenž zde vyučoval, byl p. Josef David, pak p. Josef Kohút a později i pan Frank Holub jr. To byla svobodná státní škola. Dále byl založen spolek Slovanská Lípa za tím účelem, aby podporoval a pomáhal zvelebovati zdejší česko-slovanskou osadu. Pan Martin Štastný starší daroval pozemek na hřbitov, který byl též ohrazen a nazván česko-slovanským národním hřbitovem. Tam byli pohřbíváni na jedné straně katolíci a na druhé protestanti. Později zbudoval si p. Mart. Štastný Sr. mlýn na bavlnu, pak začal Martin Štastný Jr. malý obchod, pivnici a tančímu. Několik roků to vydržoval, ale pak toho nechal, poněvač se mu to nevyplácelo. Chytil se farmaření, což jest mnohem lepší. Od té doby se sem každým rokem stěhovali našinci, takže dnes r. 1903 ona osada a okolí čítá na 65 rodin Čechů zde usazených. Pan Mart. Štastný Sr. zauzechal mlynářství a na jeho místě mají zde přítomně mlýn pánové bratří Šabrňulové. Pak je zde jeden protestantský kostel a hřbitov. Pozemek pro ten účel daroval pan Tomáš Holubec, nyní již zemřelý. Katolíci mají též nový kostel vystavený a kněží sem dojíždějí občas do jednoho i druhého konat služby pro věřící. Též tu mají našinci novou, úhlednou školní budovu. Navštěvuje ji asi 90

česko-slovanských dítek. Je to státní svobodná škola, kde je nyní učitelem p. Frank Rundus. Spolek sv. Isidora, založený roku 1902, čítá 19 členů. Tato osada je vzdálena od Smithville asi 9 mil na jih. Většina našich vlastní svoje pozemky vyplacené, tak že si dobře stojí. Vzdělané pozemky jsou zde od \$10 do 25 za akr a nevzdělané od \$5 do \$15 akr. Poloha je ponejvíce lesnatá až na malé výjimky, kde jsou prerie. Dále jsou našinec usazeni ve městě a okolí Smithville. Ve městě jest jich 13 rodin. Pan Josef Lešikar byl první, jenž se zde usadil roku 1891 a provozoval živnost hostinskou, kterou až podnes vedou po něm sem přistěhovalí pp. John Štastný a Josef Kabela Jr. Následující pánové provozují zde nyní obchody: Bratři Lešikarové a Štastných Bratři živnost hostinskou; Josef Pšenčík obchod grocerní. Roku 1902 byl zde založen spolek Texaská Jednota. Zakladateli byli pp. Josef Pšenčík, Josef Lešikar a jiní. Dnes čítá onen spolek 43 členů. V okolí Smithville bydlí asi na 40 rodin našinec. Pozemky kolem Smithville jsou od \$50 do \$75 akr. Pěstuje se zde mnoho zelenin. Město má asi 3000 obyvatelů všech národností a je velice živé v obchodu, neboť trať dráhy M. K. and T. má zde svoje dílny, v nichž vyrábí asi na 300 dělů. Trhy na všechno jsou zde dobré a farmáři sem dovážejí svoje výrobky a plodiny z dalekého okolí.

Rosanky, první to stanice od Smithville na odbočce M. K. and T. do San Antonio má též tři česko-moravské osadníky: P. M. Zimmerhanzl se sem přistěhoval roku 1894, později p. Jiří Syřinec a p. Frank Bárta. Pan Jiří Syřinec zemřel přede dvěma roky a zanechal zde svoji společnost, paní Rosalii Syřínkovou v dobrých poměrech. Paní Syřínková je stará osadnice v Texasu, neb se sem přistěhovala z Moravy ještě před občanskou válkou, tak že musela prodávat všechny ty zvířecí dobu války, když jí muže sebrali na vojnu. Paní Syřínková jest přitomně 73 roků stará a vzdor tomu ještě dosti čilá, neb si ještě pěstuje zahrádku a drží si 2 krávy a dvě prasata a dva tucty slepic a je horlivou čtenářkou časopisu "Amerikán". Ještě dovede čísti bez brejlů. Pozemky kolem Rosanek jsou ponejvíce lesnaté a písčné a dobré na plodiny jako jsou sladké brambory, melouny, kukuřice, bavlna a ovoce všeho druhu. Pozemky jsou v ceně: vzdělané od \$10 do \$20 akr, nevzdělané od \$5 do \$10.

Mat. Zimmerhanzl.

Žádáme milé naše čtenáře, kteří jsou s poměry nových českých osad, jež obývají dobře obeznámení, by nám popisy jich laskavě zaslali, a my je v příštích ročníkách kalendáře Amerikána uveřejníme. Je-li jim možno, ať přiloží fotografii celkového pohledu neb význačných budov, jmenovitě českých spolkových. Vřeloby mile rádi nahradíme.

Iniciativa a referendum.

Dřívešně lze naznačiti iniciativu jako moc lidu, zajistiti si žádoucí zákony a referendum jako moc lidu schváliti nebo zavrhnouti zákony při volebním osudí. Základy tyto nejsou nijak nové, neboť patry jsou v směnách Anglosasů. V moderní Evropě tento způsob přímého zákonodárství od lidu první se objevil ve francouzské ústavě, sestavené národním konventem r. 1793, kde se nařizovalo, aby každý zákon zákonodárným tělesem navržený byl uveřejněn a poslán všem komunám (menším okresům) v republice, ježž primárně sejmů měly by býti svolány, aby o tom hlasovaly, v případě, že by jedna desetina takových primárních směnů ve většině deputamentů činila námítky.

Asi před 30 roky republika švýcarská použila referenda nejenom při zákonech jednotlivých kantonů, ale i při spolkových.

Ve Velké Británii v poslední době používá se jakéhosi druhu referenda v případech, kde potřebný zákon parlamentu může se státi platným v kterémkolí distriktu po odhlasování jeho obyvatel. Žádná jiná evropská země ani v nejmenším nesvaluje zodpovědnost za konečné vyrovnání veřejných otázek na lid.

V Kanadě někdy hlasuje se o veřejných předlokách, ale zdá se, že výsledek je pouze formální. Poj republikánskou vládou platí náhled, že vůle lidu je nejvyšším zákonem země, ač ve skutečnosti vůle lidu v jakékolí jednotlivé důležité věci veřejné málo kdy je uznána. Při největším počtu voleb osobní a stranické živly tak vystupují v popředí, že když osudí zavřeno, sledá se, že voliči jednoduše zvolili si muže, kteří budou jednati dle své vůle, obmezení jen tolik, jak se organizací strany uzdalo. Aby voliči mohli voliti pro dobré zákony a zároveň nevolili neschopné muže do úřadů, zastanci iniciativy a referenda tvrdí, že volební zákony mají býti tak upraveny, aby lid měl takové zvláštní zákony, o něž se má hlasovat, těžená na listku odděleném od těch, na nichž jsou jména čekanců. Žádní lid mimo zákonodárnu nebo městskou radu otázku k rozhodnutí navrhuje, nebo zdali je pravidelným zákonodárným tělesem sestavena, zůstává nedůležitá. Lid může návrh schváliti a stane se zákonem, protože představuje jeho vůli, nebo jej může zavrhnout, v kterémž případě posbývá platnosti, i kdyby zákonodárci jednohlasně jej byli přijali a guvernérů nebo mayorové schválili.

Hnutí ve prospěch přijmutí iniciativy a referenda je velmi silné na celém západě, od Illinois až k tichomoří, a v mnohých státech utvářeny silné ligy ku přijmutí takových dodatků

ku státním zákonům. Hnutí to je úplně neustranické, strany politické nemají s ním co dělat.

V Illinois gener. sněm r. 1901 přijal zákon, povahou poradný, který dovoluje na žádost hlasovat o veřejných otázkách při generální volbě. Žádost musí obsahovati 25 procent jmen zanešených voličů ve městech a 10 procent ve státu, ale při jedné volbě nemí být předloženo více otázek než tři. Před městskými volbami v dubnu r. 1902 podána žádost za sboru volebních komisařů, podepsaná více než 25 procenty zapsaných voličů v Chicagu, aby tyto tři otázky na zvláštním listku byly voličům předloženy. První týkala se municipálního vlastnění plynáren a elektráren; druhá městského vlastnění pouličních drah; a třetí jmenováním všech čekanců v městské úřady přímým hlasováním v předvolbách, za tím účelem odbyvaných. První návrh prošel většinou 96,82, druhý většinou 118,65 a třetí většinou 122,42 hlasů. Mnohé výsady společností pouličních drah mají v krátkce vyplynouti a protože společnosti snázily se je obnoviti na 50 roků za podmínek pro lid neuspokojivých, tudíž každý hlas na věci té účast.

Na to zaslány tajemníku státu Illinois žádosti podepsané 150.000 jmeny zapsaných voličů, a dne 4. listopadu 1902 obdržel každý volič ve státu "malý listek", na němž měl označiti své mínění o těchto třech otázkách.

Podmořská lana.

Všech podmořských telegrafů na světě jest 1750, jejichž celková délka je skoro 200.000 mil a v celku stály kolem \$75.000.000. Ročně pošle se po nich depeší více než 6.000.000. Všechny kouty země jsou nyní spojeny dráty, a ostrova na ostrov, a pevniny na pevninu možno nyní myšlénky a slova lidí v okamžiku zasílati. Na dně všech oceanů obíhá stále všeobecná řeč, kterou tento systém vytvořil a člověk mluvití může s člověkem na opačné straně zeměkoule. Z nejtemnější Afriky docházejí denně zvěsti do osvětlené Evropy nebo Ameriky a co ráno doležitého se stane, ví se už večer po celém obydleném světě. Připočtouce-li se k podmořským líním pozemní telegrafní systémy, jež je spojují a do vnitra různých pevnin zabíhají, obdržíme celkovou délku telegrafních líní ve světě 1.180.000 mil, délka jednotlivých drátů je 2.500.000 mil a celkový počet depeší do roka po nich poslaných asi 60.000.000, čili více než 1.000.000 depeší každý den.

Skoro na 20 drátů položeno bylo přes Atlantik a z těch nyní 13 udržují spojení mezi Spoj. Státy a Evropou, kdežto tři jiné objímají poměrně krátkou vzdálenost mezi Jižní Amerikou a Evropskými a Jihoevropskými pobřežními línemi. Indickým oceanem vedou linie spojující Daleký východ s Evropou a Amerikou přes Rudé moře, Středozemní, západní břeh Evropy a velké přesatlantické linie. Moře Středozemní má několik kabelových líní po celé své délce a šířce a podobně i "americké středozemní moře" — Záliv mexický a moře Karajbské — protkáno je ve všech směrech línemi, jež ostrovy a osady vzájemně sbližují a zároveň spojují s Jižní Amerikou, Střední Amerikou, Spoj. Státy a odtud s Evropou, Asií a Afrikou — s krátká s celým světem. Podél východního pobřeží Asie kabelové linie běží od přístavu k přístavu a od ostrova k ostrovu, přijímajíce depeše zaslání po zemi s východní Evropy po rusko-sibijských líních a zasílající je dále do Japonsku, Číny, Austrálie, Nového Zealandu, do Zadní Indie, Hongkongu a na Filipiny a za ně jiné přijímající. Jižní Amerika obetkána je po celém svém pobřeží, výjma na nejdalším jihu kabelovými línemi a kabel spojen jest s línemi pozemními. Podobně je tomu podél celého pobřeží Afriky.

Také Tichý ocean má podmořské lana. Právě dohotoveno bylo spojení San Franciska s Manilou na Filipínech přes Havajsko, Wake ostrov, Guam. Hlavní obtíž při kladení kabelu tichomořského byla nemožnost nalézt v oceanu vhodných zastávek. Délka kabelu je ze San Franciska na Havajsko 2069 mil, z Havajsku na ostrov Wake 200 mil, odtud do Guam 120 mil, z Guam do Manily 1520 mil a z Manily k břehům Asie 620 mil. Kabel leží o něco hlouběji než v jiných mořích, od 18 do 20 tisíc stop.

Lano jest 1 palec v průměru skoro po celé délce, blíže břehu je 3/4 palce. Zhotoveno jest v Anglii, ale inspiující obal zhotoven v Soustátí. Drát je těžší než ocel na lanu atlantického, na jeden uzel přijde 500 liber u tichomořského lana, kdežto u atlantického 300 liber.

Automobily v Americe a v cizích zemích.

Po celá léta činěny pokusy, než se automobil zavedl co praktický dopravní prostředek. Už v polovici 19. století činěny pokusy sestrojiti povoz, který by se na obyčejné silnici sám hnál. Časem vyskytl se výsledek bádání a pokusů v podobě povozu bez koní, který na čas obecnou zvědavost na se upoutal. Ale brzy navždy z dohledu se stratil. Sestrojí takový přístroj k místní dopravě a soukromému cestování nechovalo v sobě žádné obtíže a je s podivem, že svět tak dlouho musel čekat na stroj, který něco více než v jednom desítiletí stal se nejenom zdrojem zábavy, ale i cenným přídavkem obchodních podniků, jež rychlé dodávky zboží nebo rychlého pohybu dozoreč s nísta na místa jejich činnosti vyžadují. Těm, již zároveň hledají, důležitou však přičiště zasluhu o to, že automobil tak se zdokonalil; a je to právě tato třída lidí, která ku zvelebení obchodu nejvíce přispívá. Máme už ve světě velký počet samohybných povozů, mezi nimiž jsou mnohé silné závodní stroje, ale mnohem více je takových, které slouží k cestování a obyčejně říždě, k níž se domácích koní a povozů užívá. Mnozí lékaři a uspokojivými výsledky jejich užívání a začínají nastupovat místo veřejných povozů i rozvážečích vozů, ano dokonce i těžké náklady. Ano, vývin stroje v ohledu užitečnosti tak pokročil, že střičkačky zdokonaleny byly dle plánu automobilu a v některých předních amerických městech jsou v užívání.

Ve Francii vzniknul zájem o automobil, a vyrábětelé oně země jsou povodci několika výtečných podob nového povozu, pojímaje v to motorový triekl, voiturettu a jiné. V Anglii byly na zářadu zákony, až přijat v r. 1896 zákon o lehkých lokomotivách, od kteréžto doby mnoho v oně zemi vykonáno.

Amerika brzy postřehla přiležitost, takže továrníci američtí závodí s francouzskými v zásobování Anglie těmi nejmodernějšími automobily. Také v Německu učiněn značný pokrok v tom směru, čehož důkazem motor Daimlerův. Američtí továrníci kde to bylo výhodné, přidrželi se vzorů francouzských, ale při výrobě přišli na nové a cenné myšlénky. M. Henri Fournier, přední automobilista ve světě, považuje Ameriku za zemi, kde se stroj co nejdříve zdokonalí; vede ho k tomu nová zásobní baterie Thom. A. Edisona a celá řada mladých strojníků, kteří se v této

zemí o výrobu automobilů sajmají. Ač je Amerika v tom ohledu za Francii o pět až šest let pozadu, nicméně v posledních dvou letech učiněn v Americe takový pokrok, k jakému Francie celého desetiletí potřebovala. Než vzdor tvrzení Fournierové je Amerika v čele výroby automobilů laciných a tak sestavených, že obyčejný člověk nimi dovede jezdit. Francouzi vyrábějí stroje na zakázku a nezvyšují jejich snosnost zároveň a poptávkou. Staví zvláštní stroje, silné a drahé, každý je v některém ohledu vzorem a oprava jich přijde draho, protože každá porouchaná částka musí se zhotovit nová. Naproti tomu američtí vyrábějí vynalezi zvláštní stroje ku výrobě všech částic, jež se dají zaměnit rychle a lacině. Při menší poměrné ceně stroje poptávka se zvyšuje, výroba se zvětšuje a také následkem velké zkušenosti zdokonaluje. V přítomné době ve Spojených Státech asi 160 závodů vyrábí automobily a části jejich. Z těchto strojů skoro 50 zúčastnilo se jich v úspěšné jízdě 500 mil z New Yorku do Bostonu a zpět, ve dnech od 3. do 15. října 1902. Jízdu zahájilo 75 povozů a 68 jich dojelelo k cíli.

Je nemožné jen poněkud správně udát počet samohybných povozů v užívání ve Spojených Státech. Počítá se, že v jediném New Yorku je asi 4000 automobilů, z nichž dobrá polovice hnána je parou, asi 600 elektřinou a více než 300 gasolínem. Po celé zemi nejvíce užívá se motorů gasolínových a parních a počet 5000 strojů není přehnaný. Všechny tři vzory byly v této zemi na nejvyšše zdokonaleny a stále ještě se zdokonalují. Každý z těch vzorů má své přednosti a každý své zastance. Zdálo by se, že Henri Fournier považuje elektřinu co prostředek k největšímu vývinu mechanismu automobilu. Vývin tento bude pokračovati v tom směru, až lehčí zásobní baterie budou po ruce a pokusy Edisonovy v tom ohledu slibují úspěch. Bude však nutno opatřit přístroje, které by elektřinu ve všech směrech rozváděly, než se však tak stane, budou od turistů v oblibě stroje hnáné gasolínem nebo parou.

Svobodná venkovská poštovní dodávka.

Zavedením svobodné dodávky pošty po venkově zavedla se vláda velice tisícům osadníků na rozlehlém našem území, neboť umožnila jim, že mobou býti skoro současně s městskými obyvateli o všem důležitém ve světě zpraveni. Už několik let dříve činěny v tom směru pokusy, které se vesměs osvědčily, takže roku 1901 soustava ta trvale byla zřízena. V platnost vešla 1. července 1902, kdy bylo 8466 venk. cest. Samo sebou se rozumí, že byl počet venkovských listonošů stále rozmnožován, až nyní už je jich 12.000 mužů, kteří denně skoro 300.000 mil cesty udělají a na 7 milionů lidí obsluhují. Stále rostoucí poštovní příjmy jsou důkazem, že se venkovská pošta vyplácí, nehledě ani k tomu, jakým dobrodiním je pro venkovský lid, zvláště, kde osadníci mají několik mil na poštu a nemajíce času nazbyt, zvláště v létě, nechávali často ku své škodě záskyly poštovní na sebe adresované na poště hromaditi se. Nynější dodávka ušetří venkovaným mnoho cenného času a i hmotně je rolníku na prospěch.

Při jízdě pro poštu zastaveno obyčejně v místním hostinci a když nic jiného, aspoň zbytečná útrata s tím byla spojena. Ztráta času pak ještě více padá tu na váhu a do roka činilo to slušnou sumu, která v celém národu zabíhala do milionů.

Venkovský poštovní posel nejenom dodává a sbírá poštovní záskyly, on je také oprávněn přijímat dopisy registrované a dávat na ně stvrzenky. On je povinen po přijmutí přípičného obnosu dopisy známkou poštovní opatřiti. Na farmy s cesty ležící jezdit nemusí, leda když dodávka vyžaduje podpisu příjemce. Poštovní schránky jsou dodávány vládou, jsou nepromokavý a proti všem živlům opatřeny. Poškození jich neb vypáčení, jakož i svévolné rozbití je přečinem proti spolkovým poštovním zákonům a těžkými tresty a pokutami se trestá. Poštovní schránka taková těší se právě takové ochraně vládní jakoby stála na nejživějším nároží světového města.

Venkovská dodávka poštovní služby rozdělena je v osm divísí a sice: východní divíse, hlavní stan je New York a zabírá v sebe státy New York a Novo Anglicko; Atlantická divíse, hlavní stan Filadelfie, zaujímá státy Pennsylvanii, New Jersey, Delaware, Maryland a Virginii; jižní divíse s hlavním stanem v Nashville, obsluhuje státy Tennessee, Sev. a Jižní Karolinu, Georgii, Floridu, Alabamu a Missisippi; ohioská divíse, stan v Marietta, O., státy Ohi. West Virginie a Kentucky. Ku střední divísí, jejíž hlavním stanem je Indianapolis náleží státy Indiana, Michigan, Illinois a Wisconsin; k missourské divísí s hlavním stanem v St. Louisu náleží státy Missouri, Kansas, Louisiana, Texas, Indianské Území a Oklahoma.

Západní divísí, s hlavním stanem v Denver tvoří státy Colorado, Iowa, Minnesota, Nebraska, Sev. a Jižní Dakota, New Mexiko, Wyoming a Montana a tichomořskou divísí, s hlavním stanem v San Franciscu, Kalifornie, Oregon, Washington, Idaho, Nevada, Utah a Arizona.

Venkovská dodávka pošty podřízena je superintendentu H. Conquest Clarkeovi.

1. Kde domov můj?

Vroucné. *Fr. Stronp.*

Kde do-mov můj? Kde domov můj? Voda hu - čí po lu-
 či - nách, bo - ry šu - mí po ska - li-nách, v sa-dě
 skví se ja - ra květ, zem-ský ráj to na po-
 hled: a to je ta krá - sná ze - mě, ze - mě
 če-ská do-mov můj, ze - mě če-ská do-mov můj.

2.

Kde domov můj? —
 Kde domov můj? —
 V kraji znáš-li bohumilém
 duše outlé v těle čilém,
 mysl jasnou, vznik a zidar,
 a tu sílu vzdoru zmar:
 To je Čechů slavné plémě,
 mezi Čechy domov můj!

Kde vlast je má? (II)

1.

Kde vlast je má?
 Kde vlast je má?
 Znáš ten věnec z hor a lesů,
 plný krásy, plný plesů,
 plný rolí, hájů, luk,
 a ty zdobí toků zvuk!
 Tam v tom věnci čarokrásném —
 v onom ráji vlast je má!

2.

Kde vlast je má?
 Kde vlast je má?
 Znáš té země hory, doly,
 kde byl vítěz nad Mongoly,
 když se vrátil z bitvy k nim,
 věncem vítán bohkovým?
 Tam v těch horách, tam v těch dolích
 věnec drahá vlast je má!

3.

Kde vlast je má?
 Kde vlast je má?
 Znáš té země svaté kraje,
 znáš ty nívy, znáš ty háje,
 kde proléval chrabrý lev
 pro jich blaho svoji krev?
 Tam v té zemi trpkých citů —
 v zemi české vlast je má!

Kde vlast je má? (III.)

1.

Kde vlast je má,
kde domov můj?
Tam kde Praha stověžatá
vlastenců svých těla svatá
chová zbožně v lůnu svém,
v chrámu Páně velebném:
tam, o tam je zbožná vlast má,
tam v tom ráji domov můj!

2.

Kde vlast je má,
kde domov můj?
Tam kde révy Žernosecké
kraje zdobí vlastenecké,
tam kde Mělník nad Labem
vinným kmenem šatí zem:
tam jest poželhaná vlast má,
tam v tom ráji domov můj!

3.

Kde vlast je má,
kde domov můj?
Tam, kde Labe stříbrošedé
hučící své proudy vede,
s hor spěchají chvátavě
od Vrchlabí k Vltavě;
tam, o tam je krásná vlast má,
tam v tom ráji domov můj!

4.

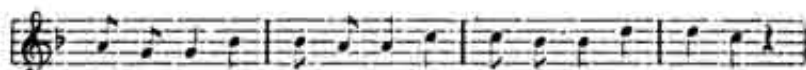
Kde vlast je má,
kde domov můj?
Tam kde slyšet zpěvy české,
dívanky, kde vidět hezké,
tam kde Bláník s lesem svým
drahým hledí dolům mým:
tam, o tam je drahá vlast má,
tam v tom ráji domov můj!

2. Hej Slováci.

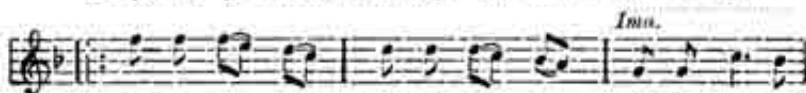
Rozač.

Hej Slo-va-né, je-ště na-še slo-vanská řeč ži-je,
po-kud na-še věr-né srd-ce pro náš ná-rod bi-je.

Ži-je, ži-je duch slovanský, bu-de žít na vě-ky;

hrom a pe-klo! mar-né va-še pro-ti nám jsou

vzte-ky. pro-ti nám jsou vzte-ky.

2.

Jazyka dar svěřil nám bůh,
bůh náš hromovládny,
nesmí nám jej tedy vyrvat
na tom světě žádný;
i nechať je kolik lidí
tolik čertů v světě:
bůh je s námi — kdo proti nám,
toho Perun smete.

3.

Nechať také se nad námi
hrozná bouře vznese,
skála puká, dub se láme,
země ať se třese:
my stojíme stále pevně
tak jako zdi hradné;
černá zem pohltí toho,
kdo odstoupí zrádně.

3. Moravo!

Vátně.

Mo-ra-vo, Mo-ra-vo, Mo-ra-vi-čko mi-lá! Co z te-be
po-chá-zí cha-sa u-šle - chti-lá. Cha-sa u-šle
chti - lá, žá-do-sti-vá bo-je: a ja - ké po-tom-stvo
ro-dí pū-da tvo-je!

2.

Moravo, Moravo,
Moravičko drahá!
proč se přidržuješ
úhlavního vraha?
Úhlavního vraha;
Pánbůh na to patří,
že jsme my Čechové
tvoji vlastní bratři.

3.

Moravo, Moravo,
tvá orlice pestrá
byla našeho lva
vždy upřímná sestra.
Vždy upřímná sestra,
ludě jí i dále;
máme hrdinského
i dobrého krále.

4.

Moravo, Moravo,
vždycky s námi byla;
ty jsi s námi první
kalich Páně pila.
Kalich Páně pila,
slávu vojny nesla;
proč bys teď krkavecí
v dravé spáry klesla?

History of Bohemia, by Robert H. Vickers. 750 stran velkého formátu se zlatou ořízkou. Kniha, která by neměla chybět v žádné česko-americké domácnosti. Musíme doznati, že ač anglicky psaná, jsou tyto dějiny přece jen jedny z nejlepších českých dějin, jaké vůbec máme. Duch, kterým jsou provanuty, svědčí o výtečné znalosti spisovatelově jak vlastenecké historie Čech, tak i zvyků a mravů téhož národa. Kniha tato ve skvostné úpravě, která je ozdobou každé knihovny, stojí \$3.00, se zásiilkou \$3.50. K dostání u Aug. Geringera. 150 W. 12th St. Chicago, Ill.

Historie Jezovitů. Sepsal jeden z jich vychovanců. Zčeštil Fr. L. Čížek. S mnoha vyobrazeními. Kniha, která jest pravým pokladem pro každého, kdo touží vniknouti v tajné pikle a léčky, které kutili pověstní Jezovitě. Vypravování stejně zajímavé, jako poučné. Čtenář chvíli žasne nad ukrutností přímo zvířecíou těch lidí, kteří se představovali co zástupci nejvyšších ctností a za chvíli obdivuje vybranou a řídkou vychytralost, s kterou ukrutní Jezovitě hájili svá práva a unikali dosahu světské moci. Kniha tato, obsahující 720 stran poutavě četť s četnými obrázky, stojí poměrně velmi málo, a sice \$2.50, vázaná v tuhé vazbě \$3.50.

Clá ve Spojených Státech.

Albany na fotografie, 35 procent ceny.
 Albu., fotografie, 35 procent ceny.
 Alkohol, amylic 1 až 4 c. libra.
 Alkohol, k lékařským účelům 55 c. libra a
 neměně než 25 procent ceny.
 Barvy pro malíře, 30 procent ceny.
 Bavlněné kapesníky obroubené, 55 procent
 ceny.
 Bavlněné kapesníky, vyšívané 60 proc. ceny.
 Bavlněné punčochy, 30 procent ceny.
 Bavlněné krajky, 60 procent ceny.
 Bavlněné šatstvo, hotově 50 procent ceny.
 Bavlněné kapesníky, hladké nebo obroubené
 45 procent ceny.
 Bonety, klobouky nebo kapuce, pro muže i
 ženy od \$2 do \$7 tucet a 30 procent ceny.
 Bonety, klobouky nebo kapuce ze slámy 25
 procent ceny, otrámované 50 procent.
 Erambory, 25 c. bušl 60 liber.
 Brýle, 50 procent ceny.
 Břidlicové výrobky, 20 procent ceny.
 Břítvy, \$1.75 tucet a 20 procent ceny.
 Bronzové výrobky 45 procent ceny.
 Broušené nádoby, 60 procent ceny.
 Broušené sklo, všechny předměty 60 p o-
 cent ceny.
 Ceny (výhry), beze cla.
 Činín, beze cla.
 Chmel, 12 c. libra.
 Činule, 40 c. bušl.
 Citronové výrobky, 45 procent hodnoty.
 Citrony, 1 c. z libry.
 Cukrovinky od 1 c. libra a 15 procent až 50
 procent ceny.
 Cukr, 95-100 z libry; přečištěný 95-100 z libry.
 Čaj a čajovník, beze cla.
 Časopisy a měsíčníky, beze cla.
 Čepice jako bonety.
 Dámanty, ne skvosty, hrubé a nebroušené,
 beze cla.
 Dámanty broušené, ale nezasažené, 10 proc.
 ceny.
 Dámanty, broušené a zasažené, 60 procent
 ceny.
 Deštníky, 50 procent ceny.
 Divadelní obleky volně dle jistých podmí-
 nek tajemníkem pokladny vyznačených.
 Dobytek mladší než rok \$2 kus.
 Dobytek starší než rok \$3.75 kus nebo 27½
 procent ceny.
 Domácí potřeby pro lidi z cizích zemí beze
 cla.
 Doutníky a cigarety, \$4.50 libra a 25 procent
 ceny zároveň a vnitrozemní daní.
 Drahokamy zasažené, 60 procent ceny.
 Drahokamy broušené, ale nezasažené, 10
 procent ceny.
 Drobnohlady, 45 procent ceny.
 Dřímky 60 procent ceny.
 Essence ovočné, \$2 libra.
 Fotografie, 25 procent ceny.
 Glukosa, 1¼ c. libra.
 Glycerin, přečištěný, 3 c. libra.
 Gutaperča, výrobky z ní, 35 procent ceny.
 Háčkované věci k nošení, 44 c. za libru a 50
 procent ceny.
 Háčkované předměty, hedvábné, 60 procent
 ceny.
 Hedvábné šatstvo, 60 procent ceny.
 Hedvábné, surové nebo navinuté, beze cla.
 Hedvábné nitě, 30 procent ceny.
 Hliněné nádoby, obyčejné, 25 procent ceny.
 Hodiny, 40 procent ceny.
 Hodinové strojky ne více než 7 kamenů, 25 c.
 Jeden více než 7 a méně než 11 kamenů
 50 c.; 12 až 15 kamenů 75 c.; 16 a 17 kame-
 nů \$3 a kromě toho 25 procent ceny.
 Houby, 20 procent ceny.
 Hovězí, skopové a vepřové maso, 2 centy
 libra.
 Hračky, které nejsou z pryže, porculánu, hř-

ny nebo kamené, 35 procent ceny.
 Hřebíky, sekané 6-10 c. libra.
 Hřebíky drátěné, ne kratší než 1 palec, ½ c.
 libra.
 Hřebíky do podkovek, 2¼ c. libra.
 Hrozny, 20 c. za krychlovou stopu.
 Hudební nástroje nebo části jich, 45 procent
 ceny.
 Inkoust, 25 procent ceny.
 Javorový cukr, 4 c. libra.
 Ječmen, bušl 48 liber, 30 c. bušl.
 Jehlice, ne co okrása, kovové, 25 procent
 ceny.
 Jehlice do klobouků, netříděné jako skvost,
 35 procent ceny.
 Kapesníky, 45 až 60 procent ceny.
 Karty, 10 c. hra a 20 procent ceny.
 Kastilské mýdlo, 1¼ c. libra.
 Káva beze cla.
 Klíč, hodnoty přes 35 c. za libru, 25 c. libra
 a 20 procent ceny.
 Klobouky dražší než \$20 tucet, \$7 tucet a 20
 procent ceny.
 Knihy, mapy, atd., 25 procent ceny.
 Knihy před 2 roky tiskněné beze cla.
 Knihy neanglické beze cla.
 Knoflíky, k límci a manžetům 50 proc. ceny.
 Koberce, trojnásobné Ingrala 22 c. za čtv.
 yard a 40 procent ceny.
 Koberce, dvojnásobné, 18 c. za čtv. yard a
 40 procent ceny.
 Koberce bruselské 23 c. čtv. yard a 40 proc.
 ceny.
 Koberce, Axminster, Wilton, sametový, 60 c.
 čtv. yard a 40 procent ceny.
 Koně v ceně méně než \$150 kus, \$30 kus.
 Koně v ceně přes \$150 kus, 25 procent ceny.
 Kopřiva, výrobky z ní, 45 procent hodnoty.
 Korálky, 35 procent ceny.
 Kordy 35 proc. ceny.
 Kostry, beze cla.
 Kovové písmo, 1¼ c. libra.
 Kožedělny, výrobky z nich, 35 proc. ceny.
 Krajky, 60 procent ceny.
 Kresby tužkou a inkoustem, 20 proc. ceny.
 Křídlové mušky, 30 procent ceny.
 Kuřácké předměty, 60 procent ceny.
 Kůže, výrobky z ní, 35 procent hodnoty.
 Kůže, nevydolané, 15 procent ceny.
 Kůže, surové, beze cla.
 Květiny, umělé nebo ozdobné, 50 proc. ceny.
 Květiny přirozené, 25 procent ceny.
 Lahvičky, toaletní, 45 až 60 procent ceny.
 Laky, 35 procent ceny, \$1.32 gallon.
 Léky, surové beze cla.
 Léky přečištěné ¼ centu z libry a 10 pro-
 cent ceny.
 Lemovka, bavlněná, 45 procent ceny.
 Lemovka, hedvábná, 50 procent ceny.
 Lemovka, vlněná, 60 c. libra a 50 procent
 ceny.
 Len, výrobky z něho, 45 procent ceny.
 Líčidla 50 procent ceny.
 Lihoviny, \$2.25 z gallonu.
 Lněné semeno, 20 c. gallon o 7¼ librách vá-
 hy; olivový 40 c. gallon; velrybí tuk 8 c.
 gallon.
 Lněný olej, 20 c. gallon.
 Lněné výrobky, 40 procent ceny.
 Losos, čerstvý, naložené nebo solené 1 c.
 Loutky a hlavičky loutek, 30 proc. ceny.
 Maccaroni a podobné příravy, 1¼ c. z libry.
 Malby pro koleje nebo na výstavu, beze cla.
 Malby, podrobné neudány, 20 procent ceny.
 Máslo a náhrůžky, 6 c. libra.
 Masové výtahy, 35 c. libra.
 Meče, 35 procent ceny.
 Med, 20 c. gallon.
 Medaile, zlaté, stříbrné nebo měděné, ob-
 držené v odměnu, beze cla.
 Minerální vody, 50 c. gallon.

Morfin, 41 unce.
 Mramorové výrobky, 50 procent hodnoty.
 Mýdlo toaletní a lékařské, 15 c. libra.
 Nábytek, dřevěný, 25 procent ceny.
 Nástroje ku kreslení, 45 proc. ceny.
 Nové písmo, 25 procent ceny.
 Nože a vidličky ne méně než 45 proc. ceny.
 Nožůvské zboží v ceně přes 41 tučet, 20 c. za kus a 40 procent ceny.
 Obuv kožená, 25 procent ceny.
 Okurky, 40 procent ceny.
 Olejované plátno, 8 c. yard a 15 procent až 20 c. yard a 20 procent ceny.
 Olivy, zelené nebo připravované, 25 c. gallon.
 Onyx, výrobky z něho, 50 procent ceny.
 Opurní a polní skla, 45 procent ceny.
 Opium, surové nebo nepracované, 41 libra.
 Opium připravené ke kouření, 46 libra.
 Optické nástroje, 45 procent ceny.
 Oranže, 1 c. libra.
 Orientální koberce, 10 c. za čtvereční stopu a 40 procent ceny.
 Oves, 15 c. bušl.
 Ovesná mouka a válcovaný oves, 1 c. libra.
 Ovoce, ve své stávě naložené, 1 c. libra a 25 procent ceny.
 Ozdobné zboží, peří, květiny, ptáci, atd., 20 procent ceny.
 Ozdobny na šaty a trimmky, 60 procent ceny až 50 c. libra a 60 procent ceny.
 Papírové výrobky, podrobně neudána, 25 procent ceny.
 Papír (bond) od 2 centů libra a 10 procent ceny do 3½ c. libra a 15 procent ceny. Je-li linkován, s okrajem nebo ozdoben dalšími 10 procent ceny.
 Pentle, 45 procent ceny až 50 procent.
 Peří, červený nebo kayennský, 2½ c. libra.
 Peří, černý nebo bílé, beze cla.
 Péra, upravená nebo ozdobná, 30 proc. ceny.
 Perly, v přírodním stavu, 10 procent ceny.
 Pivo a ale, ne v lahvič, 20 c. gallon.
 Piva, porter a ale v lahvič, 40 c. gallon.
 Plátno, límece a manšety, 40 c. za tučet a 20 procent ceny.
 Pláštětky hodinek a částí hodinek, 40 procent ceny.
 Plech, ruda a v kusech, beze cla.
 Plechové pláty, 1½ c. libra.
 Porcelánové nádobí, ozdobené, 60 procent ceny.
 Postroje kožené, 45 procent ceny.
 Povídky, 1 c. na libru a 25 procent ceny.
 Porcelánové, ozdobené, 60 procent ceny.
 Prskavky, 8 c. libra.
 Proutěné výrobky, 40 procent ceny.
 Fryž, surová, beze cla.
 Fryž, výrobky z ní, 30 procent ceny.
 Pšenice, 25 c. bušl.
 Pšeničná mouka, 25 procent ceny.
 Přetvořené péra, 50 procent ceny.
 Ptáci pozemní i vodní beze cla.
 Ptáci vycpaní, ne do obchodu s ozdobným zbožím, beze cla.
 Ptáci kůže a péra, neupravená nebo barvená, 15 procent ceny. barvená, nebo jinak upravená 50 procent ceny.
 Roh, výrobky z něho, 30 procent ceny.
 Rtuf, 7 c. libra.
 Ručnice, broky, 25 procent ceny.
 Ručavičky, \$1.75 až \$1.75 tučet a 50 procent ceny do 44 c. za libru a 60 proc. ceny.
 Ryby, americké, beze cla.
 Ryby v krabíčech, sušené, 10 procent ceny.
 Ryby čerstvé ¾-1 c. libra.
 Rytiny, 25 procent ceny.
 Rytiny starší než 20 let, beze cla.
 Rukopisy sdarma.

řezby, ne na prodej, beze cla.
 Samety a sametové a plynové pentle, hodvábi, 41 libra, a 15 procent ceny.
 Šaty, 50 procent ceny až 41 c. za libru a 60 Sádlo, 1 c. z libry.
 Sádla, umletá, 42.25 tuna.
 Scenerie pro divadla, ne na prodej, beze cla, Seno, 41 tuna.
 Sirky, v škatulkách a méně než 100 streek 3 c. z grossu, ne v škatulkách, 1 c. ze 100 streek.
 Sira, surová, beze cla.
 Sira, přečištěná, 48 tuna.
 Sklo, výrobky z něho, 45 procent ceny.
 Skleněné nádoby, 60 procent ceny.
 Skvosty, 60 procent ceny.
 Slad, 45 c. bušl o 31 librách.
 Slonovina, výrobky z ní, 25 procent ceny.
 Stonečky, 40 procent ceny.
 Šašky, 60 procent ceny.
 Stolní nože 18 c. kus a 15 procent ceny.
 Strýchnin, 30 c. unce.
 Sitrky sametové nebo plynové, \$1.50 libra, nebo 15 procent ceny.
 Sůl, v kusu, 4 c. 100 liber.
 Sůl v pakličkách, 12 c. 100 liber.
 Šunky a šalína, 5 c. libra.
 Štř 6 c. libra.
 Tabák, obal a náplň, více než 15 procent obalového \$1.50 libra; zhrnutý \$2.50 libra; každý jiný tabák k vypalování zhrnutý 50 c. libra, nezhrnutý 25 c. libra.
 Tabák, podrobně neudána, 45 c. libra.
 Toaletní předměty, neobohacující 10, 20 procent ceny.
 Tohy, předměty z ní, 45 procent ceny.
 Tužky, 45 c. gross a 25 procent ceny.
 Uhlí antracitové beze cla.
 Uhlí dřevnaté 47 c. tuna.
 Vázy, 60 procent ceny.
 Vejce, 5 c. tučet.
 Vějíře, 50 procent ceny.
 Vína, v sudkách, majet více než 40 procent libru, 50 c. gallon.
 Vína, šampaňské ½ pajtu až 1 pajtu 44 tučet; 1 pajtu až 1 kvart 48 tučet; lahve vět-ší než kvart, 12 lich 48 a gallon 42.50.
 Vlasy, výrobky, 25 procent ceny.
 Vína, první třídy 11 c. libra; 2. třídy 12 c. libra; 3. třídy 7 c. libra.
 Voňavky, 30 procent ceny až do 60 c. za libru a 45 procent ceny.
 Výrobky z penzy, 46 tuna.
 Výrobky měděné 45 procent ceny.
 Výrobky koralové 50 až 60 procent ceny.
 Výrobky dřevěné, výslovně nevyjmenované, 25 procent ceny.
 Výrobky ze slámy, 20 procent ceny, nejsou-li sevrubně udány.
 Vyšivané věci, 60 procent ceny až 50 c. za libru.
 Výtahy nebo masti z indiga, ¾ centu z libry.
 Vzorky květin, nejsou-li na prodej, beze cla.
 Vzory z přírodních dřevin, rostlin a nerostů pšau, ne na prodej, beze cla.
 Vzorky strojů beze cla.
 Zbraně, pušky, brokovnice, atd., 25 procent ceny.
 Zeleniny v přirozeném stavu, 25 procent ceny.
 Zeleniny připravované, 40 procent ceny.
 Železo, výrobky z něho, 45 procent ceny.
 Žito, 10 c. bušl.
 Žitná mouka, ¼ c. libra.
 Žlata, výrobky z něho, ne skvosty, 45 procent ceny.
 Zrcadla, 45 procent ceny.
 Zvířata k volí plemenění beze cla.

Poštovní sazby.

DOPISY.—Za dopisy adresované do kteréhokoliv města ve Spoj. Státech, Kanádě a Mexiku obnáší v známkách předem zaplacené poštovné 2 centy za unci neb sloněk téže; doprava na jiný poštovní úřad na žádost adresáta bezplatně. Pakli zůstane dopis nedoručen a je-li opatřen adresou zasílatele, navrátí se tomuto bezplatně. Je-li adresa zasílatele vynechána, dopraví se dopis do kanceláře mrtvých dopisů a odtud navrácen zasílateli.

ZA REGISTROVANÉ DOPISY obnáší poplatek 8 centů dodatečně. Místní čili "drop letters", to jest pro město nebo town, kde složeny, 2 centy, kde stává historického systému a 1 cent, kde takového systému není. Známkové poštovní listky, pokud jsou vládní správou dodány, 1 cent za každý. Nalezá-li se na přední straně listku mimo adresu nějaké jiné přípojení neb sdělení, obnáší poplatek jako z obyčejného dopisu.

KOLKŮ PRO ZVLÁŠTNÍ DODÁVKU, v ohledu 10c., přilépí se dodatečně k pravidelné sazbě a tím zabezpečí se neodkladné, okamžité dodání v místě adresáta. Těchto kolků nemůže se použít pro žádný jiný účel.

POŠTOVNÉ DRUHÉ TRÍDY.—Časopisy, vydávané v pravidelných lhůtách nejméně čtyřikrát do roka a mající pravidelný seznam odběratelů, s přílohou a čísly na ukázkou 1 cent za listu. — Jiné časopisy, vyjímaje týdeníky, pakli domášený listonošem, pro adresáta v téže místě, kde časopis vychází, 1 cent za každý. Pakli zasíláno jiným než vydavatelem, za 4 unce neb méně 1 cent.

POŠTOVNÉ TŘETÍ TRÍDY (nesmí přesahovati 4 libry). — Tiskopisy, knihy, otisky a rukopisy, nezapčetěné oběžníky, které možno ležet bez řezání obálky prohlédnouti, 1 cent za každé dvě unce.

POŠTOVNÉ ČTVRTÉ TRÍDY.—Nesmí přesahovati 4 libry; takto lze zaslati zboží neb vzorky za poplatek 1 cent za unci. Jiné věci, jako jsou: techniky, jedy, zápalné nebo výbušné látky, živá zvířata, omxy atd. se psané vytačují. Poštovné za semena, koření, rostliny a větve se čítá 1 cent na dvě unce neb méně. Sušené květiny však 1 cent za unci.

POŠTOVNÉ DO JINÝCH ZEMÍ.—Do všech zemí a kolonií, které náleží ku správnímu spolku poštovnímu, obnáší poplatek poštovní jak následuje: Dopisy, váleží ¼ unce neb méně za předem zapravené poštovné 5 centů. Poštovní listky: za každý 2 centy. Za časopisy a jiné tiskopisy za 2 unce 1 cent. Vzorky zboží 1 cent za dvě unce; avšak sarba jest nejméně 2 centy, ať již zboží váží 4 unce aneb 1 unci. Poplatek za registrování dopisů neb jiných zálesek obnáší 8 centů. Každá jiná korespondence mimo dopisů musí míti poštovné alespoň částečně zapraveno. Tiskopisy, jiné než knihy, které jsou přijímány poštou, jsou od celní prohlídky osvobozeny.

POŠTOVNÍ POUKÁZKY (Postal Money Orders) Touto cestou možno zaslati částku až \$100. Poplatky jsou následující:

Za poukázku nepřesahující \$ 2.50.....	5c
Za poukázku nepřesahující \$ 3.00.....	7c
Za poukázku nepřesahující \$ 10.00.....	10c
Za poukázku od \$10.00 do \$20.00.....	12c
Za poukázku od \$20.00 do \$30.00.....	14c
Za poukázku od \$30.00 do \$40.00.....	17c
Za poukázku od \$40.00 do \$50.00.....	20c
Za poukázku od \$50.00 do \$60.00.....	22c
Za poukázku od \$60.00 do \$75.00.....	27c
Za poukázku od \$75.00 do \$100.00.....	32c

Do Švýcarska, Německa, Belgie, Portugalska, Kanady, Newfoundlandu, Itálie, Francie, Afriky, Nového Již. Walesu, Viktorie, Tasmanie, Nov. Zealanda, Jamajky, Nizozemí, Bahamských ostrovů, Trinidadu, Tobago, ang. Queenslandu, Kapské kolonie, Wind Guineje, Rakousko-Uherska, Ward ostrovů, Seeward ostrovů, Havajská, Švédská a Norvėžská, Japonsu, Dánska, do Velké Británie a Irska obnáší poplatek za peněžité záležitosti jak následuje: Za poukázku, nepřesahující \$10 12c., za poukázku od \$10 do \$20 22c., za poukázku od \$20 do \$30 32c., za poukázku od \$30 do \$40 42c., za poukázku od \$40 do \$50 52c., za poukázku od \$50 do \$60 62c., za poukázku od \$60 do \$70 72c., od \$70 do \$80 82c., od \$80 do \$90 92c., od \$90 do \$100 \$1.02.

Úpadkový zákon.

(VYTAŽENO Z ÚPADKOVÉHO ZÁKONA SPOJ. STÁTŮ ZE DNE 1. ČERVENCE 1898.)

Oddíl 4. Kdo může se octnouti v úpadku. a) Každý, kdo je dlužník, vyjma korporace, má být k dobrovolnému úpadku jako dobrovolný úpadek učinivší oprávněn. b) Každá přítomná osoba (vyjímaje toho, kdo pracuje za mzdu nebo osobu zabývající se hlavně rolnictvím nebo vzdělávacím pŕůh; každá nekorporovaná společnost a každá korporace zabývající se hlavně výrobou, obchodem, tiskem, vydáváním novin a tiskopisů nebo kupectvím a dluhující jeden tisic dolarů nebo více, může být uznána po nedoplnění nebo neustranném soudu za dobrovolný úpadek učinivší a podléhá ustanovením a oprávněna jest k dobrovolnému úpadku tohoto zákona. Soukromí bankéři, nikoli však národní banky nebo banky inkorporované pod státními nebo územními zákony, mohou býti za dobrovolný úpadek učinivší prohlášeni.

Oddíl 7. Povinnosti úpadek učinivších. a) Úpadek učinivší (1) navštíví první schůzi svých věřitelů, pakli mu tak soud nebo soudce nařídí a slyšení na jeho žádost o propuštění jest zaneseno; (2) vyhoví všem zákonným rozkazům soudu; (3) prozkoumá správnost všech důkazů nároků proti jeho majetku; (4) vystaví a dodá takové listiny, jak bude soudem nařizováno; (5) vystaví svému důvěrníku přehled svého jmění v cizích zemích; (6) okamžitě uvědomí soudce a každému pokusau jeho věřitelů nebo jiných osob, vyhnouti se ustanovením tohoto zákona, o kterém by se dověděli; (7) v případě, že by se dověděli, že někdo křivý nárok proti jeho majetku provedl; uvědomí o tom okamžitě svého důvěrníka; (8) přijavši, odpisabne a zanesse u soudu v deset dní, leda by delší lhůta byla povolena, po rozvolnění soudním, je-li to úpadek nedobrovolný a se žádostí, jedná-li se o úpadek dobrovolný, seznam svého jmění, v němž by udáno bylo množství a druh majetku, kde se nalezá, jeho cena v penězích dopodrobnu a seznam svých věřitelů a jejich obydlí. Je-li známo (nem-li, musí to býti poznamenáno), suma dlužná každému z nich, na jakém základě dluh byl učiněn, záruka, pakli jaká jest držena od nich, a návrh na taková sprostředk. k nimž byl by oprávněn, vše ve třech opisech, jeden pro pisáře, jeden pro rozsudek a jeden pro důvěrníka; a (9) když přítomen při první schůzi svých věřitelů a v takové jiné době, jak soud nařídí, podrobí se skoumání týkajícímu se vedení jeho obchodu, příčin jeho úpadku, jeho jednání a věřitelů nebo s jinými osobami, množství, druh a místo jeho jmění a na konec všechny věci, které by se správy a urovnání jeho statku týkaly; ale žádného jeho svědeckví nebudiž použito za důkaz proti němu v nějakém zločinném jednání.

Nemá-li vs. a býti přítomen schůzi svých věřitelů buď při neb za příčinou vyšetřování v místě vzdělaném více než stopadesát mil od jeho domova nebo blavně obchodu, nebo vyšetřování nároky, vyjma jsou-li mu předloženy, leda by mu tak soudem nebo soudcem pro zjevnou přelhu bylo nařizováno a úpadek učinivší dostane své skutečné výlohy zaplacené z majetku, pakli vysvětlí neb musí se dostatiti na jiné místo než je město, obec nebo městečko jeho obydlí.

Obyvatelstvo Spojených Států.

Úřední sčítání 12. censusu.

Státy:	1900	1890	Města:	1900	1890
Alabama	1,828,897	1,513,017	Akron, O.	42,728	27,601
Arkansas	1,311,564	1,128,179	Albany, N. Y.	94,151	94,023
California	1,485,053	1,208,139	Allentown, Pa.	35,414	25,224
Colorado	539,799	412,198	Alliegheny, Pa.	129,890	105,287
Connecticut	908,255	746,258	Altoona, Pa.	38,973	28,337
Delaware	184,735	168,490	Atlanta, Ga.	89,372	65,533
Florida	328,542	391,422	Atlantic City, N. J.	27,838	13,055
Georgia	2,216,331	1,827,253	Auburn, N. Y.	20,245	25,858
Idaho	161,772	84,385	Augusta, Ga.	28,441	23,309
Illinois	4,821,559	3,826,351	Baltimore, Md.	569,357	434,429
Indiana	2,316,462	2,192,401	Bay City, Mich.	27,928	27,838
Iowa	2,231,853	1,911,834	Bayonne, N. J.	32,722	19,033
Kansas	1,070,496	1,027,098	Binghamton, N. Y.	29,647	25,066
Kentucky	2,147,174	1,858,630	Birmingham, Ala.	38,415	26,178
Louisiana	1,381,025	1,118,587	Boston, Mass.	569,892	448,477
Maine	694,466	661,089	Bridgeport, Conn.	79,296	48,866
Maryland	1,190,050	1,042,239	Brockton, Mass.	40,983	27,294
Massachusetts	2,896,346	2,228,940	Buffalo, N. Y.	302,287	225,964
Michigan	2,420,982	2,603,881	Burlington, Vt.	18,010	14,280
Minnesota	1,751,394	1,391,829	Butte, Mont.	30,670	19,723
Mississippi	1,551,270	1,280,691	Cambridge, Mass.	91,886	70,028
Missouri	3,196,665	2,674,184	Canton, O.	29,607	26,189
Montana	243,329	132,131	Camden, N. J.	75,365	58,313
Nebraska	1,098,588	1,038,911	Cedar Rapids, Ia.	25,656	18,039
Nevada	42,325	45,76	Charleston, S. C.	55,807	44,564
New Hampshire	411,588	276,529	Chattanooga, Tenn.	32,699	29,190
New Jersey	1,823,689	1,444,301	Chelsea, Mass.	34,072	27,909
New York	7,288,012	5,997,551	Chester, Pa.	22,988	20,229
North Carolina	1,892,810	1,617,941	Chicago, Ill.	1,628,575	1,099,850
North Dakota	319,146	182,719	Cincinnati, O.	325,992	296,998
Ohio	4,157,545	3,672,219	Cleveland, O.	381,768	261,251
Oregon	413,536	313,781	Colorado Springs, Col.	21,085	11,149
Pennsylvania	6,392,115	5,258,011	Columbus, O.	125,590	88,159
Rhode Island	428,556	245,501	Council Bluffs, Ia.	21,802	21,474
South Carolina	1,249,316	1,151,141	Covington, Ky.	42,058	37,371
South Dakota	401,570	328,891	Dallas, Tex.	42,628	28,067
Tennessee	2,029,616	1,767,511	Javenport, Ia.	25,254	29,972
Texas	3,048,710	2,235,321	Jayton, O.	35,323	61,229
Utah	256,749	297,561	Denver, Col.	133,859	106,714
Vermont	343,611	322,421	Jes Molnes, Ia.	42,129	50,093
Virginia	1,854,184	1,675,991	Jetroit, Mich.	284,794	265,875
Washington	518,103	319,711	Jubaque, Ia.	36,297	29,311
West Virginia	558,809	782,711	Juluth, Minn.	32,909	23,115
Wisconsin	2,069,412	1,688,811	Easton, Pa.	25,228	14,481
Wyoming	92,531	69,711	East St. Louis, Ill.	29,655	15,109
Dobromady, 8 států	74,610,522	62,316,811	Elizabeth, N. J.	52,159	37,784
			Elmira, N. Y.	25,672	30,893
			Eric, Pa.	22,723	49,634
			Evansville, Ind.	69,007	50,756
			Everett, Mass.	24,226	11,968
			Fall River, Mass.	104,803	74,294
			Fitchburg, Mass.	31,521	22,017
			Fort Wayne, Ind.	45,113	35,393
			Fort Worth, Tex.	29,688	22,076
			Galveston, Tex.	37,789	24,084
			Houacster, Mass.	26,121	24,681
			Grand Rapids, Mich.	87,565	69,278
			Jarrisburg, Pa.	59,167	29,385
			Jartford, Conn.	79,556	55,299
			Javerhill, Mass.	37,115	27,412
			Joboken, N. J.	59,364	43,648
			Jolyoke, Mass.	46,712	25,617
			Jouston, Tex.	44,623	27,667
			Jndianapolis, Ind.	169,164	103,495
			Jackson, Mich.	25,199	29,798
			Jacksonville, Fla.	28,429	17,291
			Jersey City, N. J.	266,432	161,993
			Johnstown, Pa.	35,908	21,995
			Joliet, Ill.	29,252	22,294
			Jansas City, Kan.	11,418	28,218
ÚZEMÍ.					
Alaska	63,441	22,091			
Arizona	122,931	59,471			
District of Columbia	258,718	209,791			
Hawai	154,991	89,791			
Indian Territory	291,999	189,191			
New Mexiko	196,316	153,791			
Oklahoma	298,215	61,891			
Dobromady, 7 území	1,604,006	897,691			
Za hranicemi v službě					
Spojených Států	89,679				
Indiáni, atd na rezervacích, vjma Indianské území		145,281			
* V to zahrnuto je odhadované obyvatelství 14,400 pro jisté vojenské organizace a lodě v jejich vodách, zvláště na Filipínech.					

Města:	1900	1890	Města:	1900	1890
Kansas City, Mo.	163,732	122,715	Racine, Wis.	25,102	21,014
Knoxville, Tenn.	22,637	22,537	Reading, Pa.	78,961	58,661
La Crosse, Wis.	28,896	25,090	Richmond, Va.	85,050	81,288
Lancaster, Pa.	41,459	32,011	Rochester, N. Y.	162,608	133,896
Lawrence, Mass.	62,556	44,664	Rockford, Ill.	31,051	22,584
Lexington, Ky.	26,369	21,567	Rutland, Vt.	11,489	.....
Lincoln, Neb.	40,109	55,154	Sacramento, Cal.	29,282	26,586
Little Rock, Ark.	38,307	25,874	Saginaw, Mich.	42,345	46,322
Los Angeles, Cal.	102,479	59,355	Saint Joseph, Mo.	102,979	52,324
Louisville, Ky.	204,731	161,129	Saint Louis, Mo.	579,238	451,770
Lowell, Mass.	94,969	77,689	Saint Paul, Minn.	163,965	132,156
Lynn, Mass.	68,513	55,727	Salem, Mass.	35,956	30,891
Malden, Mass.	33,664	23,031	Salt Lake City, Utah	53,531	44,943
Manchester, N. H.	56,367	44,126	San Antonio, Tex.	55,321	37,673
McKeesport, Pa.	24,227	30,741	San Francisco, Cal.	342,782	298,907
Memphis, Tenn.	102,320	64,496	Savannah, Ga.	54,214	43,189
Meriden, Conn.	24,296	21,662	Schenectady, N. Y.	31,682	19,902
Milwaukee, Wis.	285,315	204,468	Scranton, Pa.	102,026	75,215
Minneapolis, Minn.	202,718	164,738	Seattle, Wash.	89,671	42,837
Mobile, Ala.	38,469	31,075	Sioux City, Ia.	32,111	37,806
Montgomery, Ala.	30,346	21,882	Somerville, Mass.	61,642	40,152
Montpelier, Vt.	6,296	4,160	South Bend, Ind.	35,990	21,819
Nashville, Tenn.	80,865	76,168	South Omaha, Neb.	26,901	8,062
Newark, N. J.	246,079	181,820	Spokane, Wash.	36,348	19,922
New Bedford, Mass.	62,442	40,733	Springfield, Ill.	34,159	24,963
New Britain, Conn.	25,998	16,519	Springfield, Mass.	62,059	44,179
Newcastle, Pa.	28,239	11,600	Springfield, O.	38,253	31,895
New Haven, Conn.	108,927	81,298	Syracuse, N. Y.	108,574	88,143
New Orleans, La.	287,104	242,029	Tacoma, Wash.	37,714	26,006
Newport, Ky.	28,301	24,018	Taunton, Mass.	31,026	25,419
Newton, Mass.	33,587	24,379	Terre Haute, Ind.	36,672	20,217
New York, N. Y.	3,637,202	2,482,591	Toledo, O.	121,822	81,434
Norfolk, Va.	46,624	34,871	Topeka, Kan.	33,608	31,007
North Adams, Mass.	24,200	16,074	Trenton, N. J.	73,307	57,458
Oakland, Cal.	66,969	48,682	Troy, N. Y.	69,651	60,956
Omaha, Neb.	102,555	145,452	Utica, N. Y.	56,383	44,007
Oshkosh, Wis.	28,284	22,826	Waltham, Mass.	23,481	18,797
Passaic, N. J.	27,777	13,028	Washington, D. C.	278,718	220,282
Paterson, N. J.	106,171	78,347	Waterbury, Conn.	45,859	28,646
Pawtucket, R. I.	39,231	27,633	Wheeling, W. Va.	38,878	34,522
Peoria, Ill.	56,100	41,024	Wilkesbarre, Pa.	51,721	37,718
Philadelphia, Pa.	1,233,697	1,016,361	Williamsport, Pa.	28,757	27,132
Pittsburg Pa.	321,616	238,617	Wilmington, Del.	36,568	61,431
Portland, Me.	60,145	46,385	Woonsocket, R. I.	28,294	20,830
Portland, Ore.	90,426	132,116	Worcester, Mass.	118,421	84,655
Providence, R. I.	175,597	24,558	Yonkers, N. Y.	47,901	32,633
Pueblo, Colo.	28,157	21,494	York, Pa.	33,708	20,793
Quincy, Ill.	36,252	16,725	Youngstown, O.	44,885	22,229
Quincy, Mass.	23,890	.....	.....	.....	.....

Zákonité svátky.

Ve většině států, když svátek padne na neděli, slaví se následující pondělí.

ALABAMA: 1. leden, 22. únor, masopustní úterý, velký pátek, 30. duben, 4. červenec, dělnický den, den děkuvzdání, 25. prosinec.

ARIZONA: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, 25. prosinec, každý den děkuvzdání nebo všeobecných voleb, den sázení stromů.

CALIFORNIA: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, dělnický den, 3. září, den děkuvzdání, 25. prosinec, všeobecné volby.

COLORADO: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den sázení stromů, všeobecné volby.

CONNECTICUT: 1. leden, 12. únor, 22. únor, postní den (Fast day), 30. květen, 4. červenec, dělnický den, den děkuvzdání, 25. prosinec.

DELAWARE: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec.

DISTRICT OF COLUMBIA: 1. leden, 22. únor, 4. březen, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec.

FLORIDA: 1. leden, 19. leden, den sázení stromů, 22. únor, 30. duben, 3. červenec, 4. červenec,

1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, všeobecné volby.

GEORGIA: 1. leden, 19. leden, 22. únor, 26. duben, 3. červenec, 4. červenec, 1. pondělí v září, až do děkuvzdání, 1. pátek v prosinci, 25. prosinec.

IDAHO: Stejně jako v Arizoně. Těž pátek 30. května, 30. květen je vynechán.

ILLINOIS: 1. leden, 12. únor, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den voleb, den děkuvzdání, 25. prosinec.

INDIANA: 1. leden, 22. únor, veřejný půst, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, všeobecné volby.

INDIÁNSKÉ ÚZEMÍ: 1. leden, 22. únor, 4. červenec, 25. prosinec.

IOWA: 1. leden, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

JÍŽNÍ DAKOTA: 1. leden, 12. únor, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, den stromů, den děkuvzdání, veřejný půst, 25. prosinec, všeobecné volby.

JÍŽNÍ KAROLINA: 1. leden, 19. leden, 22. únor, velký pátek, 10. květen, 4. červenec, 1. pon-

děti v září, národní den děkuvzdání, den všeobecných voleb.

KANSAS: 1. leden, 30. květen, veřejný pátek, 4. červenec, 1. pondělí v září, den sázení stromů, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

KENTUCKY: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, veřejný pátek, dělnický den, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

LOUISIANA: 1. a 8. leden, 22. únor, masopustní úterý v New Orleans, Velký pátek, 4. duben, 4. červenec, 25. prosinec, den všech svatých, den všeobecných voleb.

MAINE: 1. leden, 22. únor, velký pátek, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec.

MARYLAND: 1. leden, 22. únor, 19. duben, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb, každé sobotní odpoledne.

MASSACHUSETTS: 22. únor, 19. duben, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec.

MICHIGAN: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, 25. prosinec, den postu a děkuvzdání.

MINNESOTA: 1. leden, 12. a 22. únor, velký pátek, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den stromů, den všeobecných voleb.

MISSISSIPPI: 1. leden, 4. červenec, 25. prosinec.

MISSOURI: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, 25. prosinec, den děkuvzdání, den všeobecných voleb.

MONTANA: 1. leden, 22. únor, 30. květen, den veřejného postu, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den stromů, den všeobecných voleb.

NEBRASKA: 1. leden, 22. únor, 22. duben, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den veřejného postu, den děkuvzdání, 25. prosinec.

NEVADA: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, 31. říjen, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

NEW HAMPSHIRE: 22. únor, den postu, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

NEW JERSEY: 1. leden, 12. a 22. únor, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání a postu, 25. prosinec, každé sobotní odpoledne, den všeobecných voleb.

NEW MEXIKO: 1. leden, 4. červenec, 25. prosinec a všechny dny postu a děkuvzdání.

NEW YORK: 1. leden, 12. a 22. únor, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, 25. prosinec, den všeobecných voleb, každé sobotní odpoledne, den děkuvzdání a den postu.

OHIO: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

OKLAHOMA: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

OREGON: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 1. sobota v červnu, 4. červenec, 1. pondělí v září, den veřejného postu, den děkuvzdání, 25. prosinec.

PENNSYLVANIA: 1. leden, 12. a 22. únor, velký pátek, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb, každé sobotní odpoledne.

RHODE ISLAND: 22. únor, den stromů, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den státních voleb, den národních voleb.

SEVERNÍ DAKOTA: jako Jižní Dakota.

SEVERNÍ KAROLINA: 1. leden 12. a 22. únor, 19. a 20. květen, 4. červenec, dělnický den, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

TENNESSEE: 1. leden, 22. únor, velký pátek, 2. pátek v květnu, 30. květen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

TEXAS: 1. leden, 22. únor, 2. března, 21. duben, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

UTAH: 1. leden, 22. únor, 15. duben, 30. květen, 4. a 24. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, dny postu, 25. prosinec.

VERMONT: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, 18. srpen, den děkuvzdání, 25. prosinec.

VIRGINIE: 1. a 19. leden, 22. února, den postu, 2. červen, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec.

WASHINGTON: 1. leden, 12. a 22. únor, den sobotní hrobů, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

WISCONSIN: 1. leden, 22. únor, 30. květen, den sázení stromů, 4. červenec, 1. pondělí v září, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

WEST VIRGINIA: 1. leden, 22. únor, 4. červenec, 25. prosinec, každý den národního děkuvzdání, den všeobecných voleb.

WYOMING: 1. leden, 22. únor, 30. květen, 4. červenec, den sázení stromů, den děkuvzdání, 25. prosinec, den všeobecných voleb.

Celní zákon Spojených Států.

Odvolané položky.

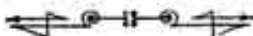
Celní zákon Spojených Států z roku 1901 odvolává zákon o válečné dani ze dne 12. června 1896 v následovních jednotlivostech:

- Bankovní čky.
- Nákladní listy na vývoz.
- Záruky (vyjma záruky na odškodnou a záruky vydané od družstev, společností nebo korporací v podobě dluzních úpisů)
- Dosvědčení vkladu.
- Dosvědčení škody.
- Dosvědčení jinak neoznačená.
- Charterová společnost.
- Žvýkačká guma.
- Obchodní dohazovači.
- Směnky na vídání.
- Expresní stvrzenky.
- Pojistění — casualty, fidelity, guaranty, marine, inland, proti ohni a na život.
- Nájemné smlouvy.
- Peněžní poukázky.
- Manifest nebo záznam celníční.

- Morkyně nebo postup "in trust".
- Promisorní noty.
- Právní plinomocnosti.
- Protest.
- Voňavky a ozdobivé látky.
- Vlastnické léky.
- Telefonické zprávy.
- Telegrafické zprávy.
- Úvěrní listiny (trust deeds.)
- Stvrzenky ze skladů.
- Celní zákon z r. 1901 ukládá následovní daně:
  - Kapitál bankéřů a přebytek \$50 za \$25,000 a \$2 za každých dalších \$100.
  - Záruky, úpisy, dosvědčení dluzů atd., 5ct. za každých \$100.
  - Kontrakty dohazovačů (brokerů) 10ct.
  - Pivo \$1.60 za sud (sníženo proti r. 1898.)
  - Směnky — zahraniční 2ct. za každých \$100 (vyjma když provázeny jsou nákladním listem atd., ukazujícím vývoz k hodnotě listu.)
  - Záruky na odškodnou 5ct.

Brokeři celníční \$10.
 Dosvědčení majetku; původní vydání, 5ct. za každých \$100.
 Dosvědčení majetku, přenosy (pojímaje v to obchody učiněné v malých úřadovnách) 2ct. za každých \$100.
 Cigarety, vážení více než 3 libry 1000 kusů, nejsou-li dražší než \$2 1000 kusů, 13ct. libra; stejní více než \$2 1000 kusů, 36ct. za libru.
 Doutníky, vážení více než 2 libry 1000 kusů, \$3 za 1000.
 Doutníky, nevážení více než 3 libry 1000 kusů, 12ct. z libry.
 Postoupení nižší než \$2500 vyjmuta; nad \$2500 2ct. za každých \$500.
 Obchodníci v listovém tabáku \$15 až \$24.
 Obchodníci v tabáku \$12.
 Poukázky nebo směňky — domácí 2ct. za každých \$100.
 Zápis útupu 50ct.
 Zápis zboží v celnici ku spotřebě, 25ct. až \$1.00.
 Dosvědčení nákladní nebo domácí nákladní listy 1ct.
 Odkazy — různé poplatky — viz zákon.

Vyrabitelé tabáku nebo doutníků \$0 až \$24.
 Míchaná monka, 4ct. ze suda.
 Vyrabitelé míchané monky, \$12 ročně.
 Přeplyvní lístek pod \$50 vyjmut; v ceně \$50 50ct. a za každých dalších \$50, 50ct.
 Majitelé zastaváren \$20.
 Majitelé divadel, muzeí, koncertních místností nebo cirkusů, \$100.
 Majitelé jiných veřejných představení \$10.00.
 Majitelé kulečnických nebo kulečnickových místností, \$5 za každý kuželník nebo kulečnick.
 Představitelé petroleje nebo cukru, ¼ procenta z hrubých příjmů nad \$250,000.
 Prodeje výrobků na burzách, 1ct. za každých \$100 (zboží skutečně vezené skrz vyjmut.)
 Lístky do spacích a parlorových vozů 1ct.
 Akční dohazovači, \$50.
 Perifery nebo jiná vína, 1 pajnt 1ct., více než 1 pajnt 2ct.
 Čaj, 10ct. z libry.
 Tabák ku kouření a šňupání, 12ct. za libru, srážka 20 procent.
 Dosvědčení výdělků, 2ct. za každých \$100.

Severozápadní zákony o lovu zvěře a rybolovu.

ILLINOIS.

A. J. Lovejoy, State Game Commissioner, Springfield, Ill.
Honba. — Jelen a divoký tetřev. (po r. 1904).
 Od 1. září do 15. ledna.
 Bažanti a koroptve (po r. 1904) od 31. srpna do 1. října.
 Holuby. — Od 1. srpna do 1. prosince.
 Veverky. — Od 1. července do 1. prosince.
 Sluka vodní a kulík (plover) od 1. září do 25. dubna.
 Divoká husa, kachna a jiné vodní ptačtvo. — Od 1. září do 15. dubna.
 Užívání nějakých zákeří při honbě ptáků je zapovězeno. V doplněném zákonu z r. 1901 žádná zmínka se neděje o křepelec nebo sluice.
Rybolov. — Lovení do sítí od 1. června do 15. dubna.
 Lovení vlečnou sítí od 1. srpna do 15. dubna.
 Lovení na udíl po celý rok.
 Nedovoleno je, užívatí něco jiného než šňůry a háčku při lovení štik, bassu. Mezi 15. dubnem a 15. červnem nesmí se lovití blíž než 400 stop pod hrázi.
Laisnia. — Na honbu — pro cizí \$10.50. Povolení vydává tajemník státu, který na požádání zasíle nevyplněné listiny.

WISCONSIN.

Henry Overbeck ml., státní hajný, Madison, Wis.
Honba. — Sluka obecná, koroptev, bažant, přerýjná slípka — od 1. září do 30. listopadu.
 Jefábek všeho druhu, kulík (plover) a sluka vodní — od 1. září do 30. listopadu.
 Zajíc a veverka (užívání fretky zapovězeno).
 Od 1. září do 30. listopadu.
 Vydra, kuna bobr — 1. února do 1. května.
 Divoká kachna, divoká husa (brant) nebo jakékoli vodní ptačtvo, pojímaje v to sluku vodní, ale vyjímaje obecnou divokou husu. — Od 1. září do 30. prosince.
 Labuť je stále chráněna.
 Mongolský, čínský nebo anglický bažant a křepelecka všech odrud. — Chráněny až do září 1903.
Jelen. — Od 10. listopadu do 30. listopadu.
 Jelen v okresech Sauk, Adams, Columbia, Richland a Marquette — vždy chráněn.

Jelen v okresech Fond du Lac, Sheboygan, Manitowoc a Calumet — vždy chráněn.
Srně. — Vždy chráněn.
 Jedna osoba v jedné sezoně nesmí zabít více než dva jeleny.
Rybolov. — Pstruh, všeho druhu — od 15. dubna do 31. srpna.
 Černý, šlutý a Oswego bass — od 25. května do 28. února.
 Velká americká štika (muskellunge) a obyčejná štika — od 25. května do 28. února.
 V některých okresech není rybolov nijak omezen a v jiných zase otevřená sezóna se různí.
Laisnia. — Na jeleny a všechnu jinou zvěř — obyvatel státu \$1.
 Na jeleny a všechnu jinou zvěř (ne chráněnou) pro cizí \$25.
 Na všechnu zvěř (nechráněnou) vyjma jelena — cizí \$10.
 Laisnisy vydávány jsou od okresních klerků.

MICHIGAN.

Grant M. Morse, státní hajný a dozorce na ryby, Portland, Mich.
Honba. — Jelen vyjma na ostrovech Bois Blanc a v okr. Lapeer, Huron, Monroe, Sanilac, Tuscola, Macomb, Allegan, Ottawa a St. Clair — od 8. listopadu do 20. listopadu.
 Jelen v okresech vyjmenovaných nesmí býti honěn až 8. listopadu 1906.
 Los a caribou — Chránění až do r. 1911.
 Liška, černá a šedivá veverka — Od 15. října do 30. listopadu.
 Bobr — Chráněn až do r. 1906.
 Vydra a kuna — Od 15. list. do 1. května.
 Kočava mýval, tehoř a rejaek pířimovonný — Od 1. list. do 30. srpna.
 Koroptev, křepelec, kanadské jefábek (spruce hen), sluka obecná — Od 1. října do 30. list.
 Přerýjná slepice, mongolská a angličtí bažanti, divoký krocán a holub — Chránění až do r. 1910.
 Kachny, husy a všechno divoké vodní ptačtvo. Od 1. října do 30. listopadu.
 Různé druhy divokých kachen. — Od 2. března do 10. dubna.

Všichni zpěvní a jiní ptáci, vyjímaje kosy, angl. vrabce a vrány. — Trvale chráněni.
Nikdo nesmí zabít více než tři jeleny v jednom roce. Záběhu zvěře nesmí se užívat při honbě ptáků. Pouze obyčejné pušky 10 kalibru nebo méně lze užíti.
Rybolov. — Skvrnitý petruh, lipan (*trayling*), losos, kalifornské petruh, německý petruh. — Od 1. května do 1. září.
V řece Maple, v okr. Emmet, otevřená sezona pro shora uvedené druhy ryb je od 1. května do 1. srpna.
Černý bass (pouze na udici) od 20. května do 1. dubna.
Ryby menší než 8 palců nemohou býti vzaty z řeky Au Sable nebo její přítoků. Jedna osoba v jednom dni nemůže vzít více ryb než 50.
Chráněná zvěř a ryby nesmí býti dopraveny ze státu. Prodej je zakázán.
Laisnis—Na honbu jelenů—domácí 75c., cizí \$25. Poďte žádost ku hajnému zvěře nebo okr. úřadníkům o povolení.

MINNESOTA.

Samuel F. Fullerton, výkonný agent rady komisařů na zvěř a ryby, St. Paul, Minn.
Honba. — Sluka vodní a různé druhy jeřábků. — Od 1. září do 1. listopadu.
Křepelka. — Od 1. října do 1. prosince.
Sluka obecná a kuřák (plover). — Od 1. července do 31. října.
Divoká kachna, hus nebo jiné divoké vodní ptactvo. — od 1. září do 1. ledna.
Prodej nebo zasílání shora vycílených divokých ptáků je zakázán.
Jelen. — Od 10. listopadu do 30. listopadu.
Los (samec) nebo caribou (samec). — Od 10. listopadu do 30. listopadu.
Každému lovcí je dovoleno usmrtiti tři jeleny, jednoho losa a jednoho karibou. Prodej nebo zásilka je zakázána.
Rybolov. — Všechny druhy petruhů. — Od 10. dubna do 1. září.
Všechny druhy bassů. — Od 1. června do 1. března.
Všechny jiné jedlé ryby. — Od 1. května do 1. března.
Prodej potočního petruha a černého bassu je zakázán.
Laisnis. — Honba jelenů, losů — pro domácí 25c., pro cizí \$25.
Občané států, které mají licenční zákony, zapovídající občanům Minnesoty honbu v jejich státech, musejí platit za dovolení \$5.

IOWA.

George A. Lincoln, státní hajný, Cedar Rapids, Iowa.
Honba. — Jeřábek (s velkým peřím po obou stranách krku) a prérýjní slípka. — Od 1. září do 1. prosince.
Sluka obecná. — Od 10. července do 1. ledna.
Jeřábek americký (*Ruffed grouse*), bažant, divoký krocen a křepelka. — Od 1. listopadu do 1. ledna.
Divoká kachna nebo husa. — Od 1. září do 15. dubna.
Veverky. — Od 1. června do 1. ledna.
Bobr, kolčava, vydra nebo rejsek. — Od 1. listopadu do 1. dubna.
Užívání nějakého zvěře je zapovězeno, leda že nástrahy může se použiti při honbě divokých kachen a hus. Honba v noci nebo pro obchod je zapovězena. Nikdo nesmí za jeden den zastřelit více než 25 jeřábků, prérýjních slepic, sluk, křepelky nebo bažantů.
Všechno neškodné ptactvo, vyjímaje sojky a angl. vrabce, je chráněno.
Rybolov. — Petruh a losos. — Od 1. března do 1. listopadu.

Bass, štika a jiné ryby. — Od 15. května do 1. listopadu.
Lovění ryb, vyjma na udici, je zapovězeno, ale každý může použiti tak zvané "trot-line", sňhající do polovice proudu a to mezi 15. květnem a 1. prosincem.
Řeky Missouri, Mississippi a část řeky Des Moines, kde tvoří státní hranice, jsou vyjmuty.
Laisnis. — Na honbu. — Domácí nepotřebují žádný a neobyvatelé státu \$10.50.
Poplatky za povolení platí se okremním účtům.

INDIANA.

Dle zákonů státu není žádného hajného. Frank L. Littleton, v budově Fletcher banky, Indianapolis, je státním hajným pro ligu amerických sportů.
Honba. — Křepelka, jeřábek a prérýjní slípka. — Od 10. listopadu do 1. ledna.
Jelen, divoký krocen a bažant. — Žádná otevřená sezona.
Veverky. — Od 1. června do 1. října, pak zase od 10. listopadu do 1. ledna.
Divoké husy a kachny a jiné divoké vodní ptactvo. — Od 1. září do 1. října, pak od 10. list. do 15. dubna.
Divoké holuby. — Od 15. srpna do 1. října a potom od 10. list. do 1. ledna.
Obyvatelé Indiany a přespolní kteří si dostali povolení, mohou honiti veverky, divoké kachny a jiné divoké ptactvo od 1. října do 10. list., předpokládaje, že dostali dovolení od komisaře na rybařství a zvěř.
Střílení nebo honba na ptáky nebo jakoukoliv zvěř v neděli je zapovězena.
Pouze veslových člunů lze užíti při honbě vodního ptactva. Jedna osoba smí za den zastřelit pouze 24 kachen. To samé platí u křepelce.
Rybolov. — Všechny ryby ve vnitrozemních vodách ve státu. — Od 1. dubna do 1. prosince.
Lovění ryb na udici — po celý rok.
Používati více než jednu "trot-line" v téže době, je zapovězeno.
Nikdo nesmí vyloviti za den více než 20 černých bassů. Lovění v prosekaném ledu je nezákonitě.
Žádné štika kratší než 12 palců nebo černý bass kratší než 6 palců nesmí se lovit.
Laisnis. — Na honbu v otevřené sezoně. — Obyvatelé státu bezplatně, cizí \$25.50.
Povolení lze obdržeti od písařů okr. obvodního soudu.

NEBRASKA.

George B. Simpkins, deputy komisař na zvěř a ryby, Lincoln, Neb.
Honba. — Jelení, majčí rohy, jakož i antilopy rohate. — Od 15. srpna do 15. list.
Prérýjní slepice a jeřábek, 1. říjen až do 30. listopadu.
Divoké kachny, husy, labutě, jeřáby a divoké vodní ptactvo. — Od 1. září do 15. dubna.
Různé druhy vodních sluk. — Od 1. září do 15. dubna.
Divoké holuby. — Od 15. dubna do 30. října.
Rybolov. — Petruh ne kratší než 8 palců. — Od 1. června do 31. října.
Jedna osoba v jedné sezoně smí usmrtit pouze 1 jelena a 1 antilopy. Může zabít 2 jeleny, nebo 2 antilopy, ale ne obojí. Nikdo nesmí mít u sebe v jedné době více než 10 divokých husí nebo více než 50 kachet, 50 jiných ptáků, nebo více než 50 ryb.
Laisnis. — Pro honbu a lovení ryb. — Cizí \$10.
Pro honbu a chytání ryb kdekoliv ve státu — domácí \$1.
Povolení lze obdržeti od okremních písařů.

COLORADO

- Honba. — Jelen s parohama a antilopa. — Od 15. srpna do 5. list.
 Kachny, husy, sluky vodní, kulci, labutě a jeřáby. — Od 1. září do 15. dubna.
 Krocani, prerijsní slepice a jeřábek. — Od 15. srpna do 31. října.
 Kachny atd. v krajích přes 7000 stop vysoko nad hladinou mořskou. — Od 15. září do 15. dubna.
 Divoké holuby. — Od 15. července do 30. září.
 Bůvol, horská ovce, křepelky, bažanti, koroptve, jeřábky nebo bobr. — Žádná otevřená sezona.
 Rybořiv. — Patruh, bělice, lipan (grayling), bass, bryka (catfish) a štika. — Od 1. června do 31. října.
 Jedna osoba omezena je pouze na 50 kachen a 25 jiných ptáků, 20 liber patruhů a 50 liber jiných ryb, v jednom dni a k jednomu losu, jednomu jelenu a jedné antilopě v jedné sezoně.
 Lalsnisy. — Není žádného zapotřebí. Doprava ze státu je dovolena, když se vyzve povolení, které stojí za každého losa \$10, jelena nebo antilopu \$5 a zásobu ryb \$2.

SEV. DAKOTA

- Ever. Wagnesa, státní hajný zvěře, Devil's Lake, North Dakota.
 Honba. — Prerijsní slípka, různé druhy jeřábků, štika obecná. — Od 1. září do 15. října.
 Křepelka, anglický nebo čínský bažant, divoké labutě. — Chráněny až do r. 1905.
 Divoké kachny. — Od 1. září do 1. května.
 Divoké, husy, jeřáby. — Od 1. září do 1. května.

- Divoké ptactvo nesmí se honiti nebo zabíjeti ze zákeří nebo jinak než z obyčejné pušky střelci.
 Bůvol, los, karibou a horská ovce. — Trvale chráněni.
 Jelen. — Od 10. list. do 1. prosince.
 Bobr a vydra. — Chráněni až do r. 1905.
 Antilopa. — Chráněna až do r. 1911.
 Ne více jak 25 divokých ptáků smí jednotlivá osoba v jednom dni usmrtiti a ne více než 5 jelenů, bobrů nebo vyder v jednom období.
 V rybolovu nejsou žádná omezení.
 Lalsnis. — Na honbu kterékoli zvěře v otevřené sezoně. — Domácí 75c., cizinci \$25.
 Povolení vydávána jsou od okr. úřadů.

JÍŽNÍ DAKOTA

- Každý okres má dozorce na ryby, který je také hajným zvěře.
 Honba. — Prerijsní slípka, různé druhy jeřábků. — Od 1. září do 1. ledna.
 Divoká kachna, divoká hus a divoký jeřáb. — Od 1. září do 1. května.
 Kulik (plover, curlew). — Od 1. září do 15. května.
 Bobr a vydra. — Chráněni až do r. 1911.
 Jedna osoba v jednom dni nesmí zabít více než 25 divokých ptáků. Smí se používat pouze pušky.
 Bůvol, los, jelen, antilopa a horská ovce. — Od 15. října do 1. ledna.
 Zabíatí velká zvěř nesmí se prodati a zaslati ze státu.
 Rybolov. — Rybolov kromě na udici je zakázán.
 Lalsnisy. — Pro honbu ptáků nebo velké zvěře. — Cizinci \$10.
 Povolení lze obdržeti u okresních pokladníků.

Žádosti o patenty. (Sebráno z pravidel v platnosti v pa-
 tentní úřadovně Spojených Států.)

Patent může obdržeti každý, kdo vynášel nebo objevil nějaké nové a užitečné umění, stroj, výrobu nebo složení věci, nebo jakékoli nové a prospěšné zlepšení toho, co nebylo před tím patentováno nebo popsáno v této nebo kterékoli jiné zemi nebo více než dvě leta před jeho žádostí, leda by bylo dokázáno, že bylo od toho upuštěno. Patent lze také obdržeti na každý nový vzorek výroby, poprsí, sochu, polovypuklé práce; na tiskání vlněných, hedvábných a jiných látek; na každé nové vtažení, ozdoby, vzorek, tisk nebo obraz, který má být vetkán v jakýkoli předmět výroby; a na každou novou, užitečnou a původní podobu kteréhokoli předmětu výroby, po zaplacení poplatků a učinění jiných nutných kroků.

Žádosti o patenty musí být psány v řeči anglické a podepsány vynalezcem, je-li na živu. Žádost musí provázeti první poplatek \$15, petice, jednotlivosti a přísaha; a nákras, vzorek nebo ukázka, když požadovány. Petice musí být fižena na komisaře patentů a musí udávati jméno a plnou adresu žadatele, musí udati název vynálezu, na který chce patent, musí obsahovati doklad na jednotlivosti k vůli plnému vysvětlení takového vynálezu a musí být žadatelem podepsána.

Jednotlivosti či specifikace musí obsahovati následující dle pořádku udaného: Jméno a obydlí žadatele s názvem vynálezu, povšechnou výpověď o účelu a povaze vynálezu; krátký popis několika pohledů na kresbě (pokud vynález připustí takové vyobrazení); podrobný popis; nárok nebo nároky; podpis vynalezce a podpis dvou svědků. Nároky na stroj a jeho výrobek a nároky na stroj a proces, při němž stroj pracuje, musí být předloženy ve zvláštních žádostech,

ale nároky na postup a jeho výrobu mohou být podány v téže žádosti.

Žadatel, je-li vynalezcem, musí odpřisáhnouti nebo potvrditi, že se povazuje za prvního vynálezce nebo objevitele toho, co chce mít patentováno. Přísaha nebo potvrzení musí také udávati, jaké země je občanem a kde bydlí. V každé původní žádosti žadatel musí odpřisáhnouti nebo stvrditi, že vynález nebyl mu patentován ani jiným s jeho vědomím nebo souhlasem v této nebo kterékoli cizí zemi po více než dvě leta před jeho žádostí, nebo že na žádost o patent zanešenou v kterékoli cizí zemi od něho nebo jeho právních zástupců nebo že dokazuje více než sedm měsíců před jeho žádostí. Pokud žádost učiněna byla v některé cizí zemi, plně a důkladně podrobnosti musí být udány. Přísaha nebo stvrzení mohou být složeny před každým, kdo je zákony své země pověřen přísahu přijímati.

Výkres musí být na bílém papíru s India inkoustem a archy musí být zrovna 10x15 pal. v rozměru s okrajem 1 palcovým. Musí ukazovati jasně všechny podrobnosti a být bez zbytečných linií.

Žádosti za znovuvydání musí udávati, proč původní patent má se za nedostatečný prohlásiti a udati určitě, jak omyly při učinění. Žádosti tyto musí být doprovázeny původním patentem a nabídkou vydati tento, nebo, ztratili-li se original, doovědčentm v tom smyslu a pověřeným opisem patentu. Každý žadatel, jehož nároky byly dvakrát s třech důvodů odmárněny, může se odvolati od přímárních zkoumateľů ku hlavním po zaplacení poplatku \$10.

Patenty jsou na 17 roků, vyjímaje vzorkové patenty, které mohou být na 3½, 7 nebo 14 let, jak si vynálezce přeje.

Výstrahy nebo oznámení daná patentní úřadovně nároků na vynálezy, by se předešlo vydání patentu jiným osobám na tento vynález, bez daného oznámení, mohou být zanesena po zaplacení poplatku \$10. Výstrahy musí obsahovat totéž sdělení jako žádosti o patenty.

Tabulka poplatků a cen:

Původní žádost	\$15.00
Při vydání patentu	20.00
Vzorkový patent (3½ roku).....	10.00
Vzorkový patent (7 roků).....	15.00
Vzorkový patent (14 roků).....	30.00
Výstraha (caveat)	10.00

Znovuvydání	20.00
První odvolání se	10.00
Druhé odvolání se	20.00

Za pověřené kopie tištěných patentů.

Podrobnosti a kresba, kus.....	10 1/2
Dosvědčení	25
Úděl	50
Za kopie rukopisů záznamů, za 100 slov	10
Jestli pověřeno, za certifikát.....	15
Modré tištěné kresby 10x15, kus.....	15
Modře tištěné kresby 7x11, kus.....	15
Modře tištěné kresby 5x8, kus.....	10
Za hledání záznamů nebo titulů za hodinu.....	50c
Za přední Gazette ročně ve Spoj. Státech.....	\$1.00

Srovnávací tabulka teploměru.

Reaumur.	Celsius.	Fahrenheit.	
80°	100°	212°	... Bod varu vody.
76	95	203	
72	90	194	
68	85	185	
63 1/2	79 1/2	174	... Lih se vaří.
55	75	167	
56	70	158	
52	65	149	
48	60	140	
44	55	131	
43	53	127	... Lůž taje.
40	50	122	
36	45	112-3	... Hořečkovitá horkost
32	40	104	
29	37	98	... Teplota krve.
28	35	95	
24	30	86	
20	25	77	
19	24	76	... Teplota letní.
16	20	68	
12	15	59	
10	13	55	... Mírné počasí
8	10	50	
1 1/2	2	35	
0	0	32	... Bod mrazu vody.
- 4	- 5	23	
- 3 1/2	- 7	20	
- 8	- 10	14	
- 10	- 12 1/2	10	
- 12	- 15	5	
- 14	- 18	0	... Fahrenheitova nula.
- 16	- 20	- 4	
- 19	- 24	- 10	
- 20	- 25	- 13	
- 24	- 30	- 20	

Dešť' a teplota ve Spojených Státech.

Sestaveno spojovým úřadem povětrnostním.

Stanice v státech a územích.	Průměrná roční dešťová úhrada v palcích.	Průměrná roční teplota v stupních Fahrenheita.	Výška srážek v palcích.	Teplota v palcích.	Výška srážek v palcích.
Alabama, Montgomery.....	52.9	65.1	101	n 5	
Arizona, Prescott.....	16.1	53.2	103	p 18	
Arkansas, Little Rock.....	54.2	62.2	102	p 5	
California, San Francisco.....	23.6	56.8	10	n 9	
Colorado, Denver.....	14.5	39.7	105	p 27	
Connecticut, New-Haven.....	49.7	49.4	109	p 4	
Florida, Jacksonville.....	55.3	69.7	104	n 14	
Georgia, Atlanta.....	54.5	61.2	100	p 1	
Idaho, Boise City.....	13.1	39.9	102	p 29	
Illinois, Springfield.....	39.1	52.8	102	p 2	
Indiana, Indianapolis.....	43.2	52.7	101	p 25	
Iowa, Des Moines.....	35.0	49.0	101	p 10	
Kansas, Leavenworth.....	28.4	53.5	102	p 29	
Kentucky, Louisville.....	46.9	57.1	105	p 10	
Louisiana, New-Orleans.....	61.8	69.2	90	n 15	
Maine, Portland.....	42.7	43.3	97	p 15	
Maryland, Baltimore.....	44.8	55.3	102	p 6	
Massachusetts, Boston.....	46.1	48.9	101	p 13	
Michigan, Detroit.....	32.0	48.3	101	p 24	
Minnesota, St. Paul.....	27.0	43.6	100	p 11	
Mississippi, Vicksburg.....	57.2	65.9	101	n 3	
Missouri, St. Louis.....	38.0	56.1	108	p 22	
Montana, Helena.....	13.3	43.3	103	p 42	
Nebraska, Omaha.....	32.6	49.8	100	p 37	
Nevada, Winnemucca.....	8.9	48.6	104	p 28	
New Hampshire, Manchester.....	42.1	45.9	96	p 11	
New Jersey, Atlantic City.....	42.3	51.9	99	p 2	
New-Mexico, Santa Fe.....	14.6	49.3	97	p 13	
New-York, Albany.....	34.8	48.2	98	p 19	
North Carolina, Raleigh.....	52.2	59.3	103	n 8	
North Dakota, Bismarck.....	19.0	39.9	105	p 11	
Ohio, Columbus.....	49.4	52.3	102	p 20	
Oklahoma, Still (Fort).....	20.8	49.5	107	p 9	
Oregon, Portland.....	45.3	52.1	102	p 2	
Pennsylvania, Ph adelphia.....	49.9	52.9	102	p 5	
Rhode Island, Block Island.....	44.4	47.3	98	p 4	
South Carolina, Charleston.....	56.3	66.3	104	n 10	
South Dakota, Yankton.....	26.8	46.2	103	p 21	
Tennessee, Nashville.....	51.1	59.1	104	p 10	
Texas, San Antonio.....	30.6	68.0	108	n 6	
Utah, Salt Lake City.....	18.9	51.6	102	p 20	
Vermont, Burlington.....	32.9	45.3	97	p 25	
Virginia, Lynchburg.....	44.5	57.3	102	p 6	
Washington, Olympia.....	51.4	50.2	97	p 2	
Washington, D. C.....	41.9	58.0	104	p 14	
West Virginia, Parkersburg.....	42.1	53.9	97	n 4	
Wisconsin, Milwaukee.....	32.2	45.2	100	p 25	
Wyoming, Cheyenne.....	7.1	44.0	100	p 28	

p znamená pod bodem mrazu.
n znamená nad bodem mrazu.

Tabulka mzdy na základě desíti hodiné denní práce.

HODINY.	1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00	9.00	10.00	11.00	12.00	
1/2 hodiny	.1	.14	.18	.22	.26	.30	.34	.38	.42	.46	.50	.54	.58	.62	.66	.70	.74	.78	.82	.86
1 hodina	.18	.24	.30	.36	.42	.48	.54	.60	.66	.72	.78	.84	.90	.96	1.02	1.08	1.14	1.20	1.26	
2 hodiny	.36	.50	.63	.78	.91	1.05	1.18	1.32	1.45	1.58	1.71	1.84	1.97	2.10	2.23	2.36	2.49	2.62	2.75	
3 hodiny	.54	.74	.91	1.09	1.26	1.44	1.61	1.78	1.95	2.12	2.29	2.46	2.63	2.80	2.97	3.14	3.31	3.48	3.65	
4 hodiny	.72	1.00	1.26	1.51	1.76	2.01	2.26	2.51	2.76	3.01	3.26	3.51	3.76	4.01	4.26	4.51	4.76	5.01	5.26	
5 hodin	.90	1.24	1.63	1.97	2.30	2.63	2.96	3.29	3.62	3.95	4.28	4.61	4.94	5.27	5.60	5.93	6.26	6.59	6.92	
6 hodin	1.08	1.45	1.87	2.23	2.58	2.93	3.28	3.63	3.98	4.33	4.68	5.03	5.38	5.73	6.08	6.43	6.78	7.13	7.48	
7 hodin	1.26	1.65	2.08	2.45	2.82	3.19	3.56	3.93	4.30	4.67	5.04	5.41	5.78	6.15	6.52	6.89	7.26	7.63	8.00	
8 hodin	1.44	1.85	2.30	2.69	3.08	3.47	3.86	4.25	4.64	5.03	5.42	5.81	6.20	6.59	6.98	7.37	7.76	8.15	8.54	
9 hodin	1.62	2.05	2.50	2.91	3.32	3.73	4.14	4.55	4.96	5.37	5.78	6.19	6.60	7.01	7.42	7.83	8.24	8.65	9.06	
DNI.																				
1 den	1.62	2.25	3.33	4.13	5.00	5.83	6.63	7.50	8.33	9.13	1.00	1.06	1.13	1.25	1.33	1.50	1.66	1.83	2.00	
2 dni	3.24	5.00	6.66	8.26	10.00	11.66	13.26	15.00	16.66	18.26	20.00	21.66	23.26	25.00	26.66	30.00	33.33	36.66	40.00	
3 dni	5.00	7.50	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	
4 dni	6.66	1.00	1.33	1.66	2.00	2.33	2.66	3.00	3.33	3.66	4.00	4.33	4.66	5.00	5.33	6.00	6.66	7.33	8.00	
5 dni	8.33	1.25	1.66	2.08	2.50	2.91	3.33	3.75	4.16	4.58	5.00	5.41	5.83	6.25	6.66	7.50	8.33	9.16	10.00	
6 dni	1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00	9.00	10.00	11.00	12.00	

VYSVĚTLENÍ.

Velké číselce v hlavních sloupcích vykazují obnos mzdy týdně, kdežto číselce pod tím značí obnos mzdy na hodiny a na dny. Když tedy chceme nalezt, mnoho-li obnáší mzda na hodinu, když týdně jest 8\$, začneme hledati při číselci 1 (hodina) a jdeme dále v pravo až přijdeme pod ohlavení 8\$, kde nalezneme na 1 hodinu 13³/₄ centu. Tak také nalezneme obnos mzdy na více hodin a na dny. Když hledáme obnos mzdy na více hodin neb na den při týdnu mzde \$13, 14, \$15, \$16 atd., což najdeme si obnos při \$6.50, \$7.00, \$7.50, \$8.00 atd. a následně to dvojkou.

Tabulka mzdy na základě osmihodinné denní práce.

Hodiny.	1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00	9.00	10.00	11.00	12.00
1 hodiny...	.1	.14	.2	.24	.3	.33	.4	.43	.5	.54	.6	.64	.67	.71	.8	.9	.10	.11	.124
1 hodina...	.2	.3	.4	.5	.6	.7	.8	.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.8	2.0	2.3	.25
2 hodiny...	.4	.6	.8	1.0	1.2	1.4	1.6	1.8	2.0	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.3	3.7	4.1	4.5	.50
3 hodiny...	.6	.9	1.2	1.5	1.8	2.1	2.5	2.8	3.1	3.4	3.7	4.0	4.3	4.6	5.0	5.6	6.2	6.8	.75
4 hodiny...	.8	1.2	1.6	2.1	2.5	2.9	3.3	3.7	4.1	4.5	5.0	5.4	5.8	6.2	6.6	7.5	8.3	9.1	1.00
5 hodin...	1.0	1.5	2.0	2.7	3.1	3.6	4.1	4.6	5.2	5.7	6.2	6.7	7.3	7.8	8.3	9.3	1.04	1.14	1.25
6 hodin...	1.2	1.8	2.5	3.2	3.7	4.3	5.0	5.6	6.2	6.8	7.5	8.1	8.7	9.3	1.00	1.12	1.25	1.37	1.50
7 hodin...	1.4	2.2	2.9	3.7	4.3	5.1	5.8	6.5	7.3	8.1	8.9	9.4	1.02	1.09	1.16	1.31	1.46	1.60	1.75

Tabulka mzdy na základě devítihodinné denní práce.

1 hodiny...	.4	.1	.14	.18	.22	.24	.28	.33	.4	.44	.5	.54	.6	.64	.7	.74	.8	.84	.9	.11
1 hodina...	.14	.2	.3	.4	.5	.6	.7	.8	.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.8	2.0	2.2	
2 hodiny...	.3	.5	.7	.9	1.1	1.3	1.4	1.6	1.8	2.0	2.2	2.4	2.6	2.7	2.9	3.1	3.7	4.0	4.4	
3 hodiny...	.5	.8	1.1	1.4	1.6	2.0	2.2	2.5	2.7	3.0	3.3	3.6	3.9	4.1	4.2	5.0	5.5	6.1	6.6	
4 hodiny...	.7	1.1	1.4	1.8	2.2	2.7	2.9	3.3	3.7	4.0	4.4	4.8	5.2	5.5	5.9	6.6	7.4	8.1	.89	
5 hodin...	.9	1.4	1.8	2.3	2.7	3.4	3.7	4.1	4.6	5.1	5.5	6.0	6.4	6.9	7.4	8.1	9.2	1.02	1.11	
6 hodin...	1.1	1.6	2.2	2.7	3.3	4.0	4.4	5.0	5.5	6.0	6.5	7.2	7.7	8.3	9.2	1.00	1.11	1.22	1.33	
7 hodin...	1.3	1.9	2.6	3.2	3.9	4.7	5.2	5.8	6.4	7.1	7.7	8.4	9.0	9.7	1.03	1.16	1.29	1.42	1.55	
8 hodin...	1.4	2.2	2.9	3.7	4.4	5.4	5.9	6.6	7.4	8.1	8.9	9.6	1.03	1.11	1.18	1.33	1.48	1.63	1.77	

Tabulka denní mzdy na základě osmihodinné a devítihodinné denní práce.

1 den.....	.16	.25	.33	.41	.50	.58	.66	.75	.83	.91	1.00	1.08	1.16	1.25	1.33	1.50	1.66	1.83	2.00
2 dny.....	.33	.50	.66	.83	1.00	1.16	1.33	1.50	1.66	1.83	2.00	2.16	2.33	2.50	2.66	3.00	3.33	3.66	4.00
3 dny.....	.50	.75	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00
4 dny.....	.66	1.00	1.33	1.66	2.00	2.33	2.66	3.00	3.33	3.66	4.00	4.33	4.66	5.00	5.33	6.00	6.66	7.33	8.00
5 dní.....	.83	1.25	1.66	2.08	2.50	2.92	3.33	3.75	4.16	4.58	5.00	5.41	5.83	6.25	6.66	7.50	8.33	9.16	10.00
6 dní.....	1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00	9.00	10.00	11.00	12.00

TYSTETZEN.—Pudob číselce v blavých abrupch vytkannj obnos mzdy týdnj, kčeto číselce pod tím obnos mzdy na hodiny a na dny. Kčtyř tedy chceme naléztj mnoho li obnosů mzdy na hodiny, když 13 dní jest 88.00, začneme hledatj pet 13 hodinj a jmeno arde alike v pravj, až přjdeme pod oblavent 88.00, koto nalezneme na 1.00d. 108% et. Tož nalezneme obnos mzdy na více hod. neb na den pet týdnj mzdě 814. 415 a 416 act. Tož nalžeme at obnos pri 46.50 47.50, 48 act. a nasolnne dvojkou.

Tabulka ukazující rozdíl denní doby, vzdálenost od města New Yorku, délku jízdy poštovního vlaku z New Yorku a sazbu cen železničních za dovoz na dráze z New Yorku do rozličných větších míst v Soustáří.

Poznámání. — Používá se sazba dopravy i čas rozličných vlaků na dráze často mění o něco, jsou čísla tato přibližně jen správná.

Jméno města.	Čas kdy jezdí v N. Y. dráze 12 hod. po.	Vzdálenost po dráze v N. Y. míle	Čas jízdy po dráze v N. Y. hodiny	Sazba za dopravu v N. Y. \$ ct	Jméno města.	Čas kdy jezdí v N. Y. dráze 12 hod. po.	Vzdálenost po dráze v N. Y. míle	Čas jízdy po dráze v N. Y. hodiny	Sazba za dopravu v N. Y. \$ ct	Jméno města.	Čas kdy jezdí v N. Y. dráze 12 hod. po.	Vzdálenost po dráze v N. Y. míle	Čas jízdy po dráze v N. Y. hodiny	Sazba za dopravu v N. Y. \$ ct
Albany N. Y.	12:01 odp	145	4:15	3 10	Galveston Tex.	10:37 dop	1780	97:30	49 25	Pittsburg Pa.	11:26 dop	443	15	12 50
Atlanta Ga.	11 18 dop	881	52:15	25 50	Harrisburg Pa.	11:49 dop	183	5:10	5 50	Pittsfield Mass.	12:02 odp	161	6	3 50
Auburn N. Y.	11:50 dop	319	9:30	6 58	Hartford Conn.	12:05 odp	113	3:45	2 63	Portland Me.	12 15 odp	341	14	9 00
Baltimore Md.	11:50 dop	188	6	6 20	Indianapolis Ind.	11:12 dop	826	30	19 00	Poughkeepsie N. Y.	12:00 pol	78	3	1 46
Bangor Me.	12:21 odp	478	19:40	12 00	Kansas City Mo.	10:37 dop	1343	60	32 75	Providence R. I.	12:10 odp	189	6:30	5 00
Boston Mass.	12:12 odp	223	8	6 00	Keokuk Iowa.	10:50 dop	1128	48	26 25	Richmond Va.	11:46 dop	343	13	12 85
Bridgeport Con.	12:03 odp	59	2	1 30	Leavenworth Kans.	10:37 dop	1369	62	32 75	Rochester N. Y.	11:43 dop	374	10	7 70
Brooklyn N. Y.	12:00 pol	2	1	02	Little Rock Ark.	10:47 dop	1411	54:20	42 85	Sacramento Cal.	8:50 dop	3183	146 13	136 00
Buffalo N. Y.	11:40 dop	424	14	9 25	Louisville Ky.	11:14 dop	868	35	22 00	St. Louis Mo.	10:55 dop	1096	38	24 25
Burlington Iowa	10:51 dop	1120	47	27 25	Lowell Mass.	12:10 odp	245	9	7 00	St. Paul Minn.	10:44 dop	1822	54	31 35
Charleston S. C.	11:36 dop	804	33	24 00	Memphis Tenn.	10:55 dop	1345	50	32 00	Salt Lake City Ut.	9:28 dop	2476	130	115 50
Chicago Ill.	11:05 dop	913	35	20 00	Milwaukee Wis.	11:05 dop	968	40	23 00	San Antonio Tex.	10:23 dop	1952	104	67 05
Cincinnati O.	11:18 dop	738	28	18 00	Mobile Ala.	11:04 dop	1236	52	40 75	San Francisco Cal.	8:46 dop	3273	151	136 00
Cleveland O.	11:29 dop	585	20	13 00	Montgomery Ala.	11:30 dop	1056	45	22 30	Savannah Ga.	11:32 dop	979	39	25 00
Columbus O.	11:24 dop	636	22	16 25	Nashville Tenn.	11:09 dop	1053	43	29 45	Springfield Ill.	10:58 dop	1032	42:30	24 00
Concord N. H.	12:10 odp	274	10:30	7 15	Newark N. J.	11:50 dop	10	20	20	Springfield Mass.	12:05 odp	139	4:30	3 30
Council Bluffs Iowa	10:34 dop	1389	56	35 50	Newburgh N. Y.	12:00 pol	63	2:33	1 45	Syracuse N. Y.	11:51 dop	293	8:30	6 06
Davenport Iowa.	10:53 dop	1096	41:40	26 00	Newberryport Mass.	12:12 odp	270	9:20	7 00	Terre Haute Ind.	11:07 dop	899	32	21 25
Dayton O.	11:19 dop	709	25	17 50	New Haven Conn.	12:04 odp	77	2:43	1 75	Toledo O.	11:22 dop	706	24	16 25
Denver Col.	9:57 dop	1982	92	59 75	New Orleans La.	10:56 dop	1377	58	42 75	Trenton N. J.	11:54 dop	58	1:30	1 75
Des Moines Iowa.	10:42 dop	1270	51:10	31 20	Newport R. I.	12:11 odp	185	10	2 00	Troy N. Y.	11:58 dop	151	4:20	3 10
Detroit Mich.	11:24 dop	376	24	15 00	Norfolk Va.	11:51 dop	372	18	8 50	Utica N. Y.	11:56 dop	240	7:30	5 00
Dubuque Iowa.	10:54 dop	1103	43	26 00	Northampton Mass.	12:05 odp	156	6	3 05	Vicksburg Miss.	10:53 dop	1287	63:30	39 25
Easton Pa.	11:55 dop	76	2:30	2 25	Norwich Conn.	12:07 odp	140	5:12	2 00	Washington D. C.	11:48 dop	228	8	7 50
Elmira N. Y.	11:49 dop	275	22:30	7 25	Ogdensburg N. Y.	11:54 dop	374	11:30	9 00	Wheeling W. Va.	11:33 dop	511	21	14 25
Evansville Ind.	11:07 dop	995	36:25	25 00	Omaha Neb.	10:33 dop	1406	56:20	30 00	Wilmetton, O.	11:54 dop	118	3	3 10
Fort Wayne Ind.	11:15 dop	765	29	16 75	Philadelphia Pa.	11:55 dop	89	2	25 50	Worcester Mass.	12 10 odp	193	7 1	4 65

